

ZBORNİK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSКИH NARODA

TOM

I

KNJIGA 17

REDAKCIJA

Fabijan Trgo, pukovnik, Rafomir Stojković, potpukovnik
i Miloš Krstić, major

Odgovorni urednik

Fabijan Trgo, pukovnik

IZDAJE

VOJNI ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMİJE

KEN. HALM BIBLIOTEKA JNA

VOJN' ISTORISKI INSThVTJVCOSIO VENSKE NARODNE ARMIE

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUOSIOVENSKIH NARODA

TOM

I

KNJIGA 17

BORBE U'VOJVODINI 1941-1944 GOD.

BEOGRAD
1958

NAPOMENA REDAKCIJE

Imajući u vidu specifične uslove Narodnooslobodilačke borbe u Vojvodini, s obzirom na nacionalni sastav ove pokrajine i na rasparčanost koju su okupatori izvršili, Vojni istorijski institut JNA rešio je da se dokumenti koji se odnose na Narodnooslobodilački rat u Vojvodini štampaju u posebnim knjigama I toma Zbornika o Narodnooslobodilačkom ratu. Ova odluka donesena je po izlasku iz štampe 1 i 2 knjige pomenutog toma, u kojima je objavljen i manji broj dokumenata o Vojvodini. Ostali dokumenti partizanskih jedinica i Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine, kao i dokumenti partijskih rukovodstava KPJ za Vojvodinu, za period od 1941 do kraja 1944 god., štampani su u 6, 8 i 10 knjizi I toma. Uz ove knjige Redakcija nije, kao prilog, dala neprijateljske dokumente, kao što je to uobičajeno u ediciji Zbornika, zbog toga što Arhiv Vojnog istoriskog instituta JNA nije tada raspolagao neprijateljskim dokumentima. Međutim, Arhiv je kasnije došao do novih neprijateljskih dokumenata i snimio one koji se nalaze u arhivima u Londonu i u Bavarskom državnom arhivu u Minhenu, pa je zato Vojni istorijski institut rešio da štampa važnije dokumente, kako bi na taj način doprineo boljem rasvetljavanju dejstava okupatorskih i kvislinških jedinica u okupiranoj Vojvodini.

Iz ovih dokumenata može se videti sastav neprijateljskih jedinica, njihovo brojno stanje, dejstva i zločini koje su počinile u Vojvodini itd. Ova knjiga neprijateljskih dokumenata obuhvata, takođe, period od 1941 do kraja 1944 godine. Pored nemačkih, ustaških i domobranskih, štampano je i nekoliko mađarskih dokumenata.

Radi efikasnije pomoći onima koji proučavaju Narodnooslobodilački rat, Redakcija je u napomenama ispod teksta («fusnotama») upućivala na naše dokumente, koji su, kao što smo napomenuli, štampani u 6, 8 i 10 knjizi I toma.

BR. 1

IZVEŠTAJ ORUŽNIČKOG ZAPOVEDNIŠTVA OD 12 SEPTEMBRA 1941 GOD. MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA NDH O SUKOBU SA FRUŠKOGORSKIM NOP ODREDOM KOD GRGUREVACA¹

Nezavisna Država Hrvatska
V R H O V N O
ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO
Broj 2924/J.S.
Primljeno 12. IX. 1941.

Sukob oružničke ophodnje
sa komunistima na području
postaje Grgurevci.²

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
(Glavni stožer)

Zagreb

Zagreb, 12. rujna 1941.

Zapovjednik oružničke postaje Grgurevci danas dostavlja brzojavno izvješće u sljedećem:

»Dne, 11. rujna 1941. oko 11 sati prilikom pretresa terena u Fruškoj Gori na mjestu zvanom Hajdučki Breg, između sela Grgurevci i Čerević, ophodnja ove postaje sukobila se je sa

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/17—1, k. 61.

² Odnosi se na Fruškogorski NOP odred koji je formiran 9 septembra 1941 god. na Hajdučkom Bregu u Fruškoj Gori. Odred je imao 60 boraca naoružanih sa 50 pušaka, 3 puškomitraljeza, 15 pištolja i 100 bombi (vidi dok. br. 2/6, k. 1992, arhiva Vojnoistoriskog instituta).

komunistima Simom Relić³ i drugovima. Komunisti je bilo 20—25, naoružanih sa strojnim puškama i bombama. Među komunistima je prepoznat jedan od braće Dragića iz Sviloša, koji su ubili oružnike u selu Svilošu. Ponovo u 13 sati na Hajdučkom Bregu je ista ophodnja u pretresu terena naišla na busiju odmetnika i borba je vođena, gdje su se komunisti izgubili u gustom šumi. Žrtava kod oružnika nije bilo. Od komunisti je jedan ranjen, ali ga ophodnja nije mogla poslije pronaći u šumi.«

Prednje izvješće dostavljam s molbom na znanje.

Zapovjednik, general:
[potpis nečitakl

Razaslato:

Ministarstvu hrvatskog domobranstva:
»Predsjedništvo O« i (Glavni stožer)
te Ravnateljstvu za javni red i sigurnost.

(M.P.)

³ Komandant Fruškogarskog NOP odreda

BR. 2

OPĆENITO PODBANA ZA BANAT OD 13 SEPTEMBRA S O STRELJANJU SIMPATIZERA I PRIPADNIKA NOP a U MELENCIMA, KUMANIMA I MOKRINU¹

Nadleštvo Podbana za Banat²

Upravno odeljenje broj 329/1941
Gross-Betschkerek,³ 13. septembra 1941.

S A O P Š T E N J E

Pre kratkog vremena uputila je nadležna vlast poziv svim odbeglim licima da se u danom roku jave vlastima i polože oružje, te obećala da će svaki onaj, koji se u tom danom roku doista javi, uživati punu slobodu.⁴ Isto tako i vodeći nacionalni

¹ Štampani primerak dokumenta, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/3, k. 50—A.

² Hitlerovom direktivom od 12 aprila 1941 god., za podelu Jugoslavije, predviđeno je da Banat i deo Istočne Srbije predstavljaju jedno privredno područje, koje bi bilo pod nemačkom upravom. Međutim, posle okupacije ova odluka je izmenjena, pa je Banat stavljen pod administrativnu upravu Aćimovićeve, a kasnije Nedićeve kvislinške vlade. Do 26 decembra 1941 god. Banat 'se nalazio u sastavu »Dunavske banovine«, a tada je obrazovan »Banatski okrug«, kojim je najpre rukovodio podban, a zatim načelnik koga je, u sporazumu sa vodom nemačke nacionalne manjine u Banatu, postavljao ministar unutrašnjih poslova Nedićeve vlade. »Banatski okrug« sačinjavali su sledeći srezovi: Alibunarski, Belocrkvanski, Velikobečkerečki, Velikokikindski, Vršački, Jašatomički, Kovačički, Kovinski, Novobečejski, Novokanjiški, Novokneževački i Pančevački. Srezovima su upravljali sreski načelnici. Okupator je obezbeđivao kontrolu nad Banatom preko »Feldkomandanture 618«, čije je sedište bilo u Pančevu, a od juna 1941 god. preko »Okružne vojno-upravne komande broj 823« sa sedištem u Petrovgradu (sada Zrenjaninu). Policijski aparat u Banatu bio je vrlo jak. Krajem 1941 god. bilo je oko 4.000 policajaca. Policijom je rukovodilo »Drugo odeljenje nadleštva podbana« na čijem čelu je stajao poznati zlikovac Franc Rajt. (Vidi u arhivu VII, dok. br. 13/2 i 16/2, k. 1; 45/2 i 26/7, k. 5; 9/5, 23/6 i 24/6, k. 19 i dok. br. 2/1, k. 70—a.)

³ Sada Zrenjanin

⁴ Ustanak u Banatu otpočeo je jula 1941 god. i za relativno kratko vreme obuhvatio skoro ceo Banat. Neprijatelj je bio iznenađen masovnošću Narodnooslobodilačkog pokreta, ali ubrzo zatim, nemačka uprava u Banatu angažuje velike snage i zahvaljujući nadmoćnosti, kao i slabostima nekih partiskih organizacija, uspeva da uguši ustanak u južnom Banatu, a da mladim i neiskusnim partizanskim odredima u severnom Banatu nanese ozbiljne udarce (vidi dok. br. 7, i Zbornik, tom I, knj. 2, dok. br. 80 i knj. 6, dok. br. 3).

krugovi, osuđujući najoštrije razorno delovanje komunističkih bandita i jevrejskih plaćenika,⁵ uputili su apel narodu da svojski prione konstruktivnom radu na obnovi i spasavanju zemlje i naroda, te da sa svoje strane učine sve da se one-moguće dalje podle, plaćeničke i razorne akcije tih elemenata.

Unatoč toga, preostali odbegli komunisti, videći da je narod u vezi prednjih poziva počeo uviđati štetnost njihovog rada, puni besa i očaja izvršili su u poslednje vreme sledeća razbojnička dela i sabotaze:

1. Atentate na vozove na prugama Velika Kikinda — Mokrin i kod Banatskog Arandelova;

2. Ubacili ručnu bombu u kuću jednog Srbina u Mokrinu, te istoga usmrtili, a ženu mu teško ranili;

3. Posekli telefonske stubove uz put Melenci — Torda;

4. Pucali na jedan privatni automobil na putu Vel. Bečke-
rek — Melenci;

5. Organizovali ubistva organa vlasti i nacionalnih radnika, te u tu svrhu dali već odgovarajuća naređenja i oružje licima, koja su ta ubistva imala da izvrše. Samo radu nadležnih policijskih vlasti ima se zahvaliti da ti podli planovi nisu mogli biti privedeni u delo, pošto su upletena lica pravovremeno uhapšena.

Osim toga pre kratkog vremena nestala su u Vel. Kikindi 3 policijska organa, što je također bez sumnje delo tih komunističkih dešperatera.⁶

Kao odgovor na sve one paklene akcije, streljani su 7. o. m. u Melencima, Kumanima i Mokrinu radi vršenja sabotažnih dela komunističke propagande, kao i rasturanja komunističkih letaka, pripremanja ubistva organa vlasti, posedovanja raznog oružja i municije, te prikriivanja odbeglih komunističkih bandita i terorista, sledeći komunisti i to:

⁵ Poznato je da je okupator nastojao da prikaže ustanak u Jugoslaviji kao delo pojedinaca, koji rade za interese inostranstva, i time skrene pažnju širokim narodnim masama od toga: ko im je prvi i najopasniji neprijatelj. Međutim, želje Nemaca su se izjalovile jer su svi narodi Jugoslavije imali jedinstven cilj: oslobođenje »od okupatora i borba protiv domaćih okupatorskih agenata, koji pomažu ugnjetavanje i terorisanje naših naroda«. Oni su znali da »neprijatelj slobode i nezavisnosti naših naroda jeste nemački fašizam, pa onda svi njegovi fašistički trabanti koji harače po našoj zemlji« (Zbornik tom II, knj. 1, str. 11).

⁶ O akcijama partizana u Banatu do septembra 1941 god. vidi Zbornik tom II, knj. 1, str. 17 i 32.

U Melencima:

- 1 Milovanov Dimitrije, mašinski bravar iz Vel. Bečkereka
- 2 Fogaroši Đorđe, stolarski pomoćnik iz
- 3 Fogaroši Arpad, farbarski pomoćnik iz „ ”
- 4 Žarkov Dragoljub, pekarski pomoćnik iz Melenaca
- 5 Fazekaš Janoš, stolarski pomoćnik iz Vel. Bečkereka
- 6 Ratajski Ljubomir, molerski pomoćnik iz „ ”
- 7 Toth Josef, bravarski pomoćnik iz „ ”
- 8 Vukov Ljubinka, seljanka iz „ ”
- 9 Ničetin Zoran, bravar iz „ ”
- 10 Contoš Sandor, molerski pomoćnik iz „ ”

U Kumanima:

1. Mirčetić Branko, trgovački pomoćnik iz Vel. Bečkereka
2. Pajić Dane, privatnik iz „ ”
3. Sekereš Deže, mlinarski pomoćnik iz „ ”
4. Erdeljan Nikola, nadničar iz „ ”
5. Kostić Zivan, berber iz „ ”
6. Vukonjanski Radivoj, učenik iz „ ”
7. Protić Rada, poslužitelj iz „ ”
8. Momirski Žarko, mašinski bravar iz „ ”
9. Kirčanski Dragomir, knjigovođa kod drž. želj. radionice iz Vel. Bečkereka
10. Turkulj Košta, bravar kod drž. želj. radionice iz Vel. Bečkereka

U Mokrinu:

1. Igac Radivoj, zemljoradnik iz Bašaida
2. Mioški Dina, zemljoradnik iz Bašaida
3. Brančić Radovan, student iz Vel. Kikinde
4. Grujić Milan zvani Šulc, student iz Bašaida
5. Kaloper Srbobran, stražar zatvora iz Djala
6. Radosavčev Aleksa, radnik iz Vel. Kikinde
7. Bačulov Branko, radnik iz Bašaida
8. Pajtašev Rada, zemljoradnik iz Bašaida
9. Budurin Rada, stolar iz Bašaida
10. Trljickov Miloš, nadničar iz Mokrina

Nadleštvo Podbana za Banat

Buhdruckerei E. Ruess, Grossbetschkerek

BR. 3

**SAOPŠTENJE PODBANA ZA BANAT OD 19 SEPTEMBRA
1941 GOD. O STRELJANJU 12 SIMPATIZERA I PRIPADNI-
KA NOP-a U VEL. BECKEREKU¹**

Nadleštvo Podbana za Banat

Broj 498/1941.
19. IX. 1941.

U noći od 17. na 18. ovog meseca izvršena je nedaleko željezničke stanice Martinci sabotaža na željeznička postrojenja na pruzi Vel. Bečkerek — Pančevo, kojom su prilikom skinuti spojni šarafi željezničkih tračnica, kako bi noćni voz koji kreće iz Vel. Bečkereka za Pančevo na taj način iskliznuo.

Kao odmazda za ovu sabotažu izvršeno je na naredbu Feldkomandanta:

1. Dana 19. ovog meseca prepodne javno streljanje dvanaestorice komunista, koji su se radi dokazanih zločina nalazili u pritvoru. Streljani komunisti obešeni su nakon toga na vašarištu u Velikom Beckereku i ostavljeni kroz vreme od 24 časa viseti.

2. U prostoru izvršenog sabotažnog dela naređeno je čuvanje željezničkih postrojenja po stanovnicima svih staleža i zanimanja do zaključno 11. okt. 1941. godine.

Pogubljeni su sledeći:

1. Borđe Jakovački, krojač iz Pančeva
2. Sava Pandurov, student iz Pančeva
3. Laza Lemajić, zidar iz Pančeva
4. Ilinka Škulić, radnica iz Starčeva
5. Sofija Škulić, seljanka iz Starčeva
6. Mita Ristić, radnik iz Starčeva
7. Vasa Roknić, advokatski pripravnik iz Pančeva
8. Zdravko Pavlović, seljak iz Sente
9. Uroš Bogaroški, radnik iz Velike Kikinde
10. Žarko Rankov, metalski radnik iz Vel. Kikinde
11. Harry Kohn, vinarski stručnjak iz Vel. Bečkereka
12. Milutin Teodosin, seljak iz Kumana

Nadleštvo Podbana za Banat

¹ Štampani primerak dokumenta, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/3, k. 50—A.

BB. 4

»TMi^TAJ ORUŽNICKE POSTAJE IZ PETROVARADINA TM OKTOBRA 1941 GOD. ZAPOVEDNIKU MESTA O HAP- ŠENJU PRIPADNIKA NOP-a U PETROVARADINU¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Oružnička postaja Petrovaradin

Broj 130/tajno.—

1941

Dalibor Francisti² satnik i
drugi komunisti uhićen. —

ZAPOVJEDNIKU MJESTA — PETROVARADIN

Pod rukovodstvom ravnatelja ravnateljstva za javni red i sigurnost Velike Župe Vuka iz Vukovara g. Josipa Rukavine, njegovog zamjenika g. Otmara Silda i nadzornika agenata iz Zagreba g. Andrije Jakopovića sa oružnicima ove postaje i to: narednicima Grgom Svetić, Mijom Malović, Antonom Rukavinom, Markom Lopim, vodnicima Stjepanom Delavecom, Nikolom Pavlovićem, oružnicima Adamom Topčić, Ivanom Mrlom i Matom Rajković, te domobranima Stipom Zubah, Zijom Topić

¹ Prepis originala, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/7—3, k. 61.

² Član Vojnog komiteta, koji je obrazovan pri Pokrajinskom komitetu KPJ za Vojvodinu odmah posle okupacije. Kasnije, ovaj Komitet je rasformiran i stvoreni su vojni komiteti pri okružnim partiskim rukovodstvima jer se pokazalo da je na taj način bilo lakše i uspješnije rukovođenje oružanom borbom. Od Vojnog komiteta Francisti je dobio zadatak da stupi u domobrane NDH i da organizuje izvlačenje oružja i municije iz vojnih magacina. Ovom akcijom, koja je otpočela jula 1941 god., rukovodio je Okružni komitet KPJ za Novi Sad. Oružje, koje je izvlačeno iz vojnih magacina, sakrivan je u lagumima Petrovaradinskog grada. U ovoj akciji učestvovala su dve mesne partizanske desetine, koje su se nalazile sakrivene u lagumima. Akcija se izvodila tako što je kapetan Francisti od domobrana, simpatizera NOP-a, obrazovao stražu i time omogućio partizanima da neometano iznose oružje i municiju. Do otkrivanja ove akcije došlo je na ta način što je Francisti upoznao sa ovim radom na izvlačenju oružja jednog domobranskog oficira koga je hteo da pridobije i da ga angažuje u ovoj akciji. Međutim, ovaj oficir je prijavio Francistia domobranskim vojnim vlastima, koje su odmah izvršile hapšenje. Prilikom pokušaja domobrana da prodru u lagume Petrovaradinskog grada došlo je do borbe. Od dve desetine partizana, koji su se nalazili u lagumima, spasla su se samo dvojica. Zarobljeni partizani odvedeni su u Vukovar i tamo streljani. (Podatke dao Danilo Grujić koji je bio član Vojnog komiteta.)

i Mehom Elvićem u toku od 27 rujna do 8 listopada 1941 godine u gradu Petrovaradinu, koji spada pod područje predstojništva gradskog ravnateljstva — redarstva Petrovaradin, uspjelo je otkriti komunističku organizaciju, te su tom prilikom uhićeni sljedeći komunisti: i to Dalibor Francisti, gospodarski satnik — blagajnik 4. topničkog odjela iz Petrovaradina — kao kolovođa, Senk Dragutin, Đorđe Jelfinov, Josip Kalbah, Zvonimir Galović, Tomislav Matasić, Anton Tonković, Branimir Margraf, Maksim i Jovan Dević, Ivan Lukaš, Tomislav Mikolčić, Stevan Sapundžija, Vera Radišić, Dragutin Biljan, Anton Krljšek i Ivan Šantek — svi iz grada Petrovaradina; Josip Kraljić, Ivan i Andrija Jelašić i Pavle Horvat iz Hrvatskih Karlovaca,⁸ kotara istoga; Srećko Kunda iz Hrvatske Mitrovice;⁴ Dr. Branko Manojlović, liječnik iz Sremske Kamenice, inače rodom iz Novog Sada (Mađarska); Branko Silbašić iz Bijeljine; Tomo Stanković, Svetislav Pavlović zvani Mujo i Sava Džanić iz Novog Sada (Mađarska).

Osim naprijed navedenih uhićeno je još više lica u raznim mjestima naše države, koji su bili u vezi sa naprijed navedenom komunističkom organizacijom, tako da cjelokupni broj uhićenih komunista iznaša 43, među njima ima, osim Dalibora, još dva častnika i tri dočastnika, koji su uhićeni u Zagrebu i Bijeljini.

Svi ovi komunisti su mlađi ljudi, čija starost se kreće od 18—29 godina, a koji su većinom školovani ljudi — gimnazijalci, studenti, privatni činovnici i t.d.

U toku od 2—5 listopada pretraživanjem laguma — podzemnih hodnika izpod tvrđave grada Petrovaradina, po naprijed navedenim činovnicima Velike Župe Vuke i oružnicima ove postaje uz pripomoć mjesnog redarstva i vojske, nađeno je u hodnicima 38 sanduka puščanog strijeljiva, puna dvojica kola raznih kutija ekrazita, 9 pušaka, oko 3 kilograma slanine, oko 4 kilograma kruha, 10 pari vojničke odjeće, 7 samokresa razne vrsti, 4 ručne bombe, 1 hand-granata, više kutija razne municije za samokres.

Tom prilikom opširnim pretraživanjem podzemnih hodnika, a pošto su predhodno blokirani svi izlazi iz laguma po vojsci, u jednom malom uzanom hodniku, dugačkom oko 20—30 metara, primijetio je u zemlji zakopana, narednik ove postaje Anton Rukavina, neka lica, iz čega je zaključio da su to traženi komunisti i to: Dalibor Francisti, satnik, koji je 27 rujna t.g. bio pobjegao ispred nadzornog častnika mjesne posade Petrovaradin satnika g. Josipa Majcana, te Branko Silbaški,

³ Sremski Karlovci

⁴ Sremska Mitrovica

Stanković i Svetislav Pavlović i tom prilikom dotif^{cni} komunisti iz svoje rupe počeli su pucati iz samokresa i je^a "h bacio je 1 ručnu bombu, koja je eksplodirala u nep; Hoi blizini samog narednika Antona Rukavine, ali puk^{im} slučajem od iste nije bio povrijeđen, već jedino mu je lij uho u onakom uzanom hodniku, zaglutilo od detonacije bon^{oe} na koje sada slabo čuje. U međusobnom puškaranju komuni^a Timo Stanković i Svetislav Pavlović od strane zamjeni ravnateljstva — ravnatelja za javni red i sigurnost Velike Žu-P^e Vuka Otmara Šilda iz samokresa povrijeđeni su u glav⁷¹¹, dočim od oružnika niko drugi nije bio povrijeđen. Istoga da¹³ satnik Dalibor Francisti, nakon tri sata pozivanja na predaj^u, predao se sa Brankom Silbaškim, dočim Stanković Timo¹ Svetislav Pavlović zvani Mujo, koji su bili uspjeti iz mraP^a pobjeći u druge podzemne hodnike, uhićeni su drugoga da^{aa} i izvedeni kao i prvi napolje iz hodnika.

Osim naprijed izloženog pronađenog strijeljiva, oružja¹ opreme nađeno je u podrumu stana komuniste Đorđa nova u Petrovaradinu i 1 montirana paklena mašina, koja ;^e bila spremljena da se odnese na njemački šlep koji se je lazio na desnoj obali Dunava u Petrovaradinu sa natovareni/*¹ 44 vagona raznog puščanog i topovskog strijeljiva među kojirrf-³ se je nalazilo 6 vagona teških zrakoplovnih bombi. Sa ovoi¹¹ paklenom mašinom naprijed navedeni komunisti imali s" namjeru da rečenu municiju sa šlepom dignu u lagum-zrak¹ da im je to uspelo, naime da nije blagovremeno pronađen^e paklena mašina nastradao bi od ovoga strijeljiva i bombi, p*³ mišljenju stručnjaka, cijeli Petrovaradin i jedan dio *Novof Sada*.

Svi ovi naprijed navedeni komunisti nakon završenog ispitivanja po zamjeniku ravnateljstva za javni red i sigurnost Velike Župe Vuka iz Vukovara g. Otmara Šilda sa pronađenih kod njih oružjem, strijeljivom, odječnom opremom, paklenoh mašinom koja je demontirana i drugim, kao i 86.000 kun^e gotovoga novca koji je nađen u stanu satnika Dalibora Fran^e cistia kao glavnog kolovođe, osim 37 sanduka puščanog strije-^l ljiva i dvojica kola ekrazita, koje je predano vojnim vlastima u Petrovaradinu, sprovedeni su sa samovozom po oružnicima ove postaje ravnateljstvu za javni red i sigurnost Velike Župe Vuka u Vukovar na daljnje suočenje, ispitivanje i suđenje.

Po postojećim propisima ovaj izvještaj nije ranije dostavljen iz razloga i to:

1.— Sto se je slučaj dogodio na području gradskog redarstva u Petrovaradinu;

Jpffižl

Sin.;

2. — Što su ovi izvidi vođeni pod vodstvom činovnika ravnateljstva za javni red i sigurnost Velike Župe Vuka iz Vukovara;

3. — Što je zapovjednik postaje sa svim oružnicima neprekidno bio zauzet sa hvatanjem, čuvanjem i sprovođenjem ovih komunista u Vukovar.

Zapovjednik postaje
SVETIC v. R.
oružnički narednik

Da je prijepis vjeran svojem originalu tvrdi i ovjerava:
Pobočnik, satnik [potpis nečitak]

(M.P.)

BR. 5

IZVEŠTAJ VRHOVNOG ORUŽNICKOG ZAPOVEDNIŠTVA OD 19 OKTOBRA 1941 GOD. MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA O PRIKLJUČENJU ISTOČNOG SREMA NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ¹

Nezavisna Država Hrvatska
VRHOVNO
ORUŽNICKO ZAPOVJEDNICTVO
Taj. br. 788/J.S.

Ukidanje djemarkacione
linije u istočnom Sri-
jemu.²

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA

Zagreb

Zagreb, 19. listopada 1941.

Odvojeni stožerni častnik u Zemunu sa Taj. br. službeno,
od 11. listopada 1941, dostavlja:

»10. listopada 1941. temeljem postignutog sporazuma vlade
Velikog Njemačkog Reicha i vlade Nezavisne Države Hrvat-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/12—1, k. 61.

² Okupacijom i podelom bivše Jugoslavije, Nemci su istočni Srem uzeli pod svoju upravu; Međutim, Pavelić i kvislinzi u Srbiji nisu se

raćeni su kotarevi Zemun i Stara Pazova u isključivu
l't "Nezavisne Države Hrvatske. Istog dana zapovjednik oru-
"koc krilnog zapovjedništva u Zemunu posebnom zapoviješću
rtsnuo je sve oružničke ispostave, koje su bile postavljene
duž demarkacione linije istočnog Srijema. Oružnička momčad,
kao i domobrani na tim ispostavama upotrijebit će se na
iaćanje y_e£ postojećih oružničkih postaja i oružničkih ispo-
stava na samu granicu spram Srbije, tako isto i za oružničke
postaje u unutrašnjosti krilnog zapovjedništva Zemun.

Primjećuje se veliko selenje Srba u Beograd, kojoj pojavi
sa strane naših vlasti ne prave se nikakove zaprieke. Među
Srbima u Zemunu postoji dosta velika uzrujanost, te pojedinci
prodaju i ustupaju svoje radnje većinom Njemcima, inače se
za sada drže mirno, bojati se je jedino ispada od strane ko-
munista.«

Prednje izvješće dostavljam s molbom na znanje.

Zapovjednik, general:
[potpis nečitak]

Razaslato:

Ministarstvu hrvatskog domobranstva
»Predsjedništvo O« i Ravnateljstvu
za javni red i sigurnost N.D.H.

(M.P.)

slagali sa ovim rešenjem, pa su i jedni i drugi tražili da im se priključi
ova teritorija. Posle čestih intervencija od strane DNH, nemačka vlada
je odlučila da ovaj deo Srema ustupi ustašama, pa je u vezi s tim,
krajem septembra i početkom oktobra 1941 god., načinjeno nekoliko
ugovora. Uz ugovor o predaji Zemuna i istočnog Srema na isključivu
upravu hrvatskoj državi, koji je potpisan 10 oktobra, Nemci i NDH
sklopili su 10 novembra 1941 god. i ugovor o snabdevanju nemačke voj-
ske u kome se, između ostalog, kaže: »U toj oblasti smeštene nemačke
jedinice biće snabdevane *prema postojećim mogućnostima* a iz istočnog
Srema. U smislu ugovora sa hrvatskom državom od 20-VI-1941 prosečno
brojno stanje za ishranu određiće vojna intendatura u Beogradu i o
tome podneće izveštaj... vojnom intendantu kod nemačkog generala
u Zagrebu...« i na taj način bilo bi obezbeđeno »snabdevanje 3.400
ljudi nemačke vojske koja se nalazi u istočnom Sremu...« Ali ovog
ugovora Nemci se, naravno, nisu pridržavali, već su se iz Srema snabde-
vale »sve moguće vojne jedinice i komande, čak i pojedinci... snabde-
veni proizvoljnim dozvolama od nenadležnih vlasti...« (mikrofilm ori-
ginala L. N/8, br. 302222—36 nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta).
Iz ovoga može se videti da je otimanje Nemaca i kvislinga oko toga
kome će Srem pripasti, bilo ustvari otimanje oko pljačkanja ove bcate
oblasti.

BR. 6
IZVEŠTAJ ŠEFA MAĐARSKOG GENERALŠTABA OD 9
JANUARA 1942 GOD. NEMACKIM VOJNIM VLASTIMA U
BANATU O SITUACIJI U ŽABLJU¹

Sef Generalštaba mađarskog honveda (domobrana) 2 odeljenje

Orijentacioni izveštaj

0 komunističkim nemirima u Zábiju i okolini, o njihovom širenju, o razvoju i rezultat istrage.²

Dobro organizovana jugoslovenska komunistička partija nastavila je svoj razorni rad u južnim oblastima pripojenim Mađarskoj, štaviše, po izbijanju rata protiv Rusije uzela je još većeg maha u junu 1941 godine.

Tada se preostala srpsko-nacionalna partija spojila sa komunistima, i pod njihovim vođstvom pripremala za »Oslobodilački rat«, i da sa svim mogućim sredstvima pričine što veće štete savezničkoj nemačko-mađarskoj vojsci i da time ubrzaju pobedu sovjetskog oružja.

Prvi cilj je bio uništavanje zalihe žita predviđene za nemačku vojsku. Sledeći podaci mogu to da objasne:

U blizini Sombora sakriven je na 1600 mesta zapaljivi materijal u krstinama žita. Sa tim zapaljivim materijalom preplavili su celu Bačku. Samo blagodareći energičnoj intervenciji žandarmerije nije potpuno uspela ova akcija. U ataru Okera⁸ zapaljena je jedne noći konoplja u vrednosti od 450.000 penga. Na nekoliko mesta razorena je železnička pruga, da bi se na taj način ometao saobraćaj.⁴

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L.-N/5, br. 299928—31.

- Dokumentat je bez datuma, ali iz izveštaja prefekta policije za Banat od 15 januara 1942 god. (vidi dok. tor. 7) vidi se da je izveštaj šefa mađarskog generalštaba poslat 9 januara 1942 godine.

³ Na karti nije nađeno, a Redakcija nije mogla ustanoviti na koje se mesto odnosi.

⁴ Na početku ustanka skoro u svim selima Bačke stvorene su vojne desetine koje su učestvovala u paljenju žita, vršalica, kudeljara i vršile manje napade radi uništavanja žive snage okupatora. Mađari su nastojali po svaku cenu da uguše Narodnooslobodilački pokret koji je uzimao sve više maha. Vršili su masovna hapšenja i ubistva civilnog stanovništva, a istovremeno su preduzimali vojne akcije protiv partizanskih grupa koje su bile slabo naoružane i nisu bile u stanju da se uspešno suprotstavljaju brojnijem i do zuba naoružanom neprijatelju. Od parti-

Beogradska, zagrebačka i ostale centrale komunističkog pokreta, kao i »Jugoslovensko-nacionalističko odeljenje za oslobodilački pokret«, koje je imalo svoje sedište u Beogradu, a koje je izdajnički izvršilo naređenja, letke i uputstva za terorističke akcije. U Takozvano »Lenjinovo pismo«, koje daje uputstva za vršenje sabotažnih akcija, rastureno je u nekoliko stotina primeraka u južnim oblastima i pročitano na njihovim sastan-

ima⁵ Organizovana podela bila je sledeća:

Centrala Partije ima svoje sedište u Beogradu.⁶ Njoj su potčinjeni oblasni komiteti. U Vojvodini su bila tri komiteta i to: u Velikom Bečkereku, u Novom Sadu i u Mitrovici — sada u Hrvatskoj.⁷ Ovi komiteti izdavali su svoja uputstva okružnim komitetima, koji su se nalazili u većim gradovima. Ovaj mesni komitet organizovao je pojedine ćelije koje su

zanskih grupa u Bačkoj jedino su od uništenja uspele da se sačuvaju vojne desetine u Šajkaškoj, od kojih je novembra 1941 god. obrazovan šajkaški NOP odred koji je imao oko 60 boraca.

⁵ Izneseni podaci u ovom izveštaju uglavnom su netačni. Ovo »nepoznavanje« političke i vojne situacije izgleda čudnovato s obzirom da je u Bačkoj postojala »izvanredno organizovana i neshvatljivo brojna policisko-žandarmerijska služba« koja je uz pomoć vojske odmah posle okupacije otpočela sa krvavim terorom. »Još tada je poubijano oko 15.000 duša, a oko 60.000 je bačeno u konc. logore ili proterano«. Godine 1941 i početkom januara 1942 Mađari su ubili ili oterali u logore oko 350 članova Komunističke partije, a skojevske organizacije su formalno uništene. Među uhapšenima nalazili su se i partiski funkcioneri iz okružnih komiteta i nekoliko članova Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Neki od njih su se izdajnički držali načinivši velike provale u partiskoj i skojevskoj organizaciji (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 44). Kada se sve to ima na umu, onda se ne može reći da mađarski generalštab nije poznavao prilike u Bačkoj. Po našem mišljenju, namera Mađara bila je da se Nemcima lažno prikaže da je Narodnooslobodilački pokret u Bačkoj organizovan od strane komunista iz Banata i to iz dva razloga: prvo, da bi se Bačka pretstavila kao čisto mađarska oblast u kojoj nema ljudi koji bi bili nezadovoljni okupacijom; i drugo, da su neredi u Bačkoj usledili tek pošto je buknuo Narodnooslobodilački pokret u Banatu koji je, usled nesposobnosti tamošnjih vlasti, uspeo da se proširi i zahvati i Bačku. Ovo je bilo potrebno da bi Nemcima pokazali da su jedino Mađari u stanju da uguše ustanak i da je zato nužno da se i Banat stavi pod njihovu upravu, čime bi bile zadovoljene velikomađarske želje za prisvajanjem i ove oblasti. Osim ovoga, oni su hteli da prikriju i svoje neuspehe u borbi s partizanima, kao i angažovanje većeg broja vojnih i policiskih jedinica, pa su zato preuveličavali jačinu partizana i konstruisali događaje koji se nisu odigrali.

⁶ U ovo vreme Centralni komitet KPJ nije bio u Beogradu.

⁷ U Vojvodini nije bilo oblasnih, već okružnih komiteta i to: OK za severni Banat, OK za južni Banat, OK za Srem, OK za severnu Bačku sa sedištem u Subotici, OK za južnu Bačku sa sedištem u Novom Sadu i OK za zapadnu Bačku i Baranju sa sedištem u Somboru.

imale svoje nastavne grupe,⁸ koje su imale zadatak, da vrbuju simpatizere komunizma. Ovi su osposobljeni kao članovi. Docnije je organizacija formirala i partizanske grupe. To su bile borbene jedinice; te jedinice postale su udarne jedinice i njihov glavni komandant bio je Ljubiša Protić,⁹ srpski aktivni kapetan kome će biti suđeno u idućoj nedelji.

Pod vođstvom ove komunističke partije vršene su velike sabotažne akcije u južnim oblastima.

Izvršiocima ovih sabotažnih akcija, kao i jedan deo organizatora, likvidirani su u borbi sa našom žandarmerijom.

Dosad smo likvidirali 2367 organizovanih komunista,¹⁰ i tako smo uspeli da raščistimo sa vodećim organizacijama.

Novosadski oblasni komitet poslao je početkom juna 1941 svog člana Gordanu Ivačković¹¹ iz Beograda preko Pančeva u Veliki Bečkerek, sa zadatkom da uspostavi vezu sa bečkerečkim članovima (Zrenjanin Žarko,¹² Marković Svetozar¹³ i Vio-

⁸ U partiskoj organizaciji nisu postojale »nastavne grupe«, nego su od vanpartijaca stvarane vaspitne grupe koje su sačinjavali simpatizeri NOP-a.

⁹ Na ovoj dužnosti nije se nalazio, niti je postojao »glavni komandant« u Bačkoj.

¹⁰ Ovaj broj je izmišljen. Na početku ustanka u Bačkoj je bilo oko 400 članova KPJ (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 44).

¹¹ Gordana Ivačković-Crna, član biroa Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Uhapšena oktobra 1941 god. u Novom Sadu. Pred neprijateljem se držala »kao provokator najviše vrste i provalila je sve što je znala, a znala je dosta.¹ Uglavnom njenim držanjem dovedeni su u opasnost ne samo rukovodioci, nego i sve organizacije, koje su vrlo često padale čele i to skoro sve u isto vreme. Njenom je izdajom isprovaljivano dosta drugova u Sremu. Preko nje je utvrđen i identitet Vioglavina. Verovatno je njena izdaja imala posledice i u Banatu. Sve što je znala *gore*, iznad PK, verovatno je provalila. Zbog velikih usluga koje je činila okupatorima pomilovana je« (tom I, knj. 6, dok. br. 44). Osuđena je na 20 god. robije. Kaznu je izdržavala u Mađarskoj. Posle rata se nije vratila.

¹² Narodni heroj Žarko Zrenjanin-Uča, politički sekretar Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Petog novembra 1942 god. 700 neprijateljskih vojnika opkolili su noću selo Pavliš, u blizini Vršca, u kome se nalazio Žarko Zrenjanin. Boreći se do poslednjeg metka, pao je izrešetan mitraljeskim rafalom.

¹³ Narodni heroj Svetozar Marković-Toza, organizacioni sekretar Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Početkom novembra 1942 god. mađarski žandarmi i agenti opkolili su u Novom Sadu stan u kome je Toza ilegalno stanovao. U borbi s policijom teško je ranjen u glavu i onesvešćen pao u ruke neprijatelju. U zatvoru je mučen na zverski način, ali je ostao čvrst i nepokolebljiv. Pred mađarskim sudom dostojanstveno se držao. Rekao je: »Znam da ćete me osuditi na smrt i ubiti, ali ja sam komunista i ne bojim se smrti. Od vas ne tražim milost«. Obešen je 9 februara 1943 godine.

• Uran¹⁴) radi zajedničkog rada. Vioglavina Ivana smog Vn i predali nemačkim vlastima 1. 12. 1941.

U Na dan 10. jula 1941. otputovao je u Veliki Bečkerek da oblasnog komiteta Čerpanov,¹⁵ radi dogovora o vršenju botaža i organizovanju partizanskih grupa.

Taj oblasni komitet održavao je stalnu kurirsku vezu sa bačkim oblasnim komitetom. Kuriri su ilegalnim putem preko Tise prelazili granicu. U to vreme bio je poverenik Molnar Đula iz Arada.¹⁶ Molnar je često dolazio u Novi Sad radi dogovora.

Osim Molnara Dule bili su još sledeći komunisti u bačkoj organizaciji: Kolarov Katalin, studentkinja,¹⁷ Kuronski Žarko,¹⁸ član velikobečkerečke mesne organizacije, Feješ Klara,¹⁹ studentkinja, član omladinske oblasne organizacije, neki Slobodan i neki Pera,²⁰ članovi omladinske organizacije. Prvi se ilegalno zove »Mika« a drugi »Crni«. Šulman Roči,²¹ činovnik, član ćelije bačke oblasne omladinske organizacije i Sredojev Proka bili su aktivni članovi bačke organizacije.

Posle obračuna sa bačkom organizacijom, veći deo vodećih komunista i partizana pobjegli su u Banat, da bi odande produžili akciju.

Naše energično postupanje sprečilo je njihovu reorganizaciju, pošto se istragom utvrdilo, da su nameravali sve rasturene komuniste da organizuju u partizanske grupe radi dizanja oružanog ustanka. Banatski begunci snabdeveni su oružjem, bački begunci pod komandom Zvejanina Markovića (član banatske oblasne organizacije) organizovani su u borbene grupe i snabdeveni iz Banata krijumčarenim oružjem.

¹⁴ Ivan Vioglavin, zemljoradnik, član Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Uhapšen je u Novom Sadu i obešen 1942 godine.

¹⁵ Narodni heroj Radivoje Čirpanov-Čira, obučarski radnik, član biroa i sekretarijata Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Petog oktobra 1941 god. u ulici Kraljevića Marka u Novom Šadu Čirpanov je imao sastanak sa Svetozarom Markovićem-Tozom, ali je tom prilikom naišao na zasedu mađarskih policajaca i agenata i u borbi s njima poginuo.

¹⁶ Đula Molnar-Braša, komesar Šajkaškog NOP odreda. Poginuo januara 1942 godine.

¹⁷ Verovatno Vladimir Kolarov-Koča, sekretar Mesnog komiteta u Velikom Bečkereku (Zrenjaninu). Uhapšen i streljan jula 1941 godine.

¹⁸ Žarko Turinski, poginuo 1943 god. kao član Okružnog komiteta KPJ za severni Banat.

¹⁹ Klara Feješ, član Pokrajinskog komiteta SKOJ-a za Vojvodinu, poginuo novembra 1943 god. u Bačkoj Palanci.

²⁰ Ovo su izmišljena imena.

²¹ Verovatno Ruža Šulman, član OK SKOJ-a za severni Banat, drugarica Vladimira Kolarova-Koče, uhapšena i streljana 26 jula 1941 godine.

Kod ove organizacije svojski su učestvovali: Molnar Đula (Braša) iz Arada, koji je docnije postao zamenik komandanta partizana, neki Jovo, student, Zličević Đorđe,²² član oblasnog komiteta, »Crni« i »Proka« (ilegalna imena) i jedan koji se zove »Rado« (verovatno Jevrejin). Moguće je, da je »Proka« identičan sa Sredojev Prokom.

Kako je istragom i sudskim presudama utvrđeno, planirale su napred navedene oblasne organizacije veći oružani ustanak u Bačkoj i to 7. januara 1942. godine. Plan bečkerečkog oblasnog komiteta bio je, da veći broj naoružanih partizana sa bečkerečanima digne opšti ustanak i zatim proširiti revoluciju da bi otežali položaj mađarskih i nemačkih posadnih trupa, da ih unište, da uspostave srpsku vlast pod komunističkim vođstvom i tako pomoći sovjetskoj armiji.²³

Zato je sredinom decembra 1941. izdata zapovest da se bački partizani istočno od Čuruga i Žablja prikupljaju po salašima, a Banaćani da im se od 27-og pojedinačno priključe. Za komandanta određen je Divnin Ištvan,²⁴ a Molnar Đula kao njegov zamenik.

O toj organizaciji i planu doznali smo ponešto u toku istrage i zato smo 4. januara poslali naoružana izviđačka odeljenja u tu oblast.²⁵

Izviđačka patrola sastojala se od 4 žandarma u civilu, 4 žandarma i 11 graničara. Na jednom salašu naišli su na 35 naoružanih partizana sa kojima su stupili u borbu. Odstupajućim partizanima priključili su se još 25—30 iz susednih salaša. Oni su bili u velikoj nadmoćnosti, te je mala izviđačka patrola imala velike gubitke. Ipak su gonili komuniste, dobili pojačanje i ubili i zarobili veći broj partizana.

²² Narodni heroj Đorđe Zličić-Ciga, uhapšen i streljan u Novom Sadu februara 1942 god. kao sekretar Pokrajinskog komiteta SKOJ-a za Vojvodinu.

²³ Ovaj »ustanak« su Mađari izmislili jer su u to vreme spremali »racije«, kako su ih oni zvali, na Curug, Zabalj i druga mesta, kao i pokolj u Novom Sadu. Kao povod za planirana masovna ubistva slovenskog življa poslužio im je ovaj izmišljeni »opšti ustanak«.

²⁴ Narodni heroj Stevan Divnin-Baba, zemljoradnik iz Zabija. Od 1917 god. učestvovao u Oktobarskoj revoluciji i imao je čin narednika Crvene armije. U zemlju se vratio 1920 god. i ubrzo postao član KPJ. Član Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu postao je 1940 godine. Bio je organizator ustanka u Šajkaškoj i komandant šajkaškog NOP odreda. Poginuo novembra 1942 godine.

²⁵ Oružani ustanak u Bačkoj i koordinacija sa ustankom u Banatu potpuno su izmišljeni. U toku NOB postojale su, naprotiv, vrlo slabe veze između partiskih rukovodstava ove dve oblasti (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 44).

Zarobljenici su među mrtvima prepoznali nekog »Lazu« (ime) i još jednog Banaćanina (ime nepoznato). Ovaj T « došao je iz Vel. Bečkereka 3 januara u 19.30 časova / •e bio kurir iz Bečkereka) i doneo jednu vrlo važnu n- <Wu partizanima. Nažalost nismo našli tu naredbu pošto nismo **uhvatili** vođe Molnara i Divnina.

Radi orijentacije saopštavam, da smo iz iskaza zarobljenika doznali da su 7. januara 120—130 partizana održali sastanak na raznim mestima. Istovremeno imali su sastanak kod Perleza i banatski partizani. Njihov je zadatak bio sledeći: napad na čurušku, žabaljsku žandarmeriju i graničare, zaplenjeno oružje podeliti, mađarsko i nemačko stanovništvo istrebiti i podići opšti ustanak u Starom Bečeju. Zadatak banatskih partizana, koji treba da se skupe kod Perleza, bio je organizovanje revolucije u Banatu.

Oni su računali da će se stanovništvo Vel. Bečkereka njima priključiti i da će jednovremeno i u Banatu izbiti revolucija.

Po našoj proceni iznenadili smo 4. januara veći broj partizana na sastanku i uspelo nam je da sprečimo veći ustanak, odnosno da ga ugušimo.

Čišćenje, pri kome je prvih dana bilo dosta sukoba, nastavlja se.²⁶

²⁶ Dokumentat je bez potpisa.

**IZVEŠTAJ PREFEKTA POLICIJE OD 15 JANUARA 1942
GOD. KRAJSKOMANDANTURI U VEL. BEČKEREKU O
SITUACIJI U BANATU¹**

Policiska prefektura
u Vel. Bečkereku

Krajs-komandantu
SS obersturmfireru Pameru,
vođi narodne grupe Dr Janku
krajshauptmanu Banata Sep Lapu

Veliki Bečkerek

U vezi širenja glasova u Mađarskoj, povodom komunističkih nemira u Žablju i-okolini i stava mađarske vlade u Berlinu u vezi izveštaja² šefa Generalštaba mađarskog honveda, 2 otek, od 9 januara 1942, koji je predao major Foti na konferenciji održanoj 10 januara 1942 između mađarskih vojnih vlasti i vlasti Banata (koje su pretstavljali poručnik Kopaš iz Krajskomandanture, SS-grupenfirer Pamer iz službe bezbednosti i ja kao policiski prefekt Banata) smatram za potrebno da navedem sledeće:

Pre nego što[^] se upuštam u kritično rasmatranje tog izveštaja šefa Generalštaba mađarskog honveda povodom najnovijih komunističkih nereda kod Zabija i okolini,³ želim da opišem u kratkim potezima razvoj komunističkog pokreta u Banatu u vremenu od završetka nemačko-jugoslovenskog rata do današnjeg dana. To bih zato činio, što bi pravilno ocenjivanje navedenog izveštaja bilo samo tada moguće, kada se stvarno stanje komunističke akcije u Banatu ima u vidu.

Opšte je poznato, da celim komunističkim pokretom na teritoriji bivše Kraljevine Jugoslavije upravlja Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije, kao najviši forum, čije je sedište bilo u Beogradu. Za Vojvodinu, tj. Banat, Bačku, Baranju i Srem postojao je Zemaljski komitet⁴ u Novom Sada. Ta teritorija (Gau) podeljena je na okruge sa Okružnim komitetom komunističke partije u Novom Sadu, Subotici, Somborn,

¹ Mikrofilm originala, pisan na nemaekom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L.—N/5 br. 299911 — 299927.

² Vidi dok. br. 6.

³ Vidi dok. br. 8 i 9.

⁴ Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu

Vel Bečkereku, Pančevu i Sremskoj Mitrovici. U pojedinim stima postojali su mesni komiteti komunističke partije, "dnosno povereništva. U većim gradovima postojali su također ni rejonski komiteti. Savez komunističke omladine Jugoslavije »SKOJ« imao je istu teritorijalnu podelu i iste forume i sama Partija. Tako je »SKOJ« imao Centralni komitet u Beogradu, jedan Zemaljski komitet u Novom Sadu; okružne komitete u Novom Sadu, Subotici, Somboru, Vel. Bečkereku, Pančevu i Srem. Mitrovici i najzad mesne komitete u pojedinim mestima.

Pošto je Komunistička partija Jugoslavije donela odluku da ne priznaje okupaciju i podelu Jugoslavije, koje su nastale posle nemačko-jugoslovenskog rata, to je i nadalje ostala navedena podela sa odgovarajućim forumima, a prema dobitvenim direktivama Centralnog komiteta.

U vremenu pre nemačko-jugoslovenskog rata, sastojao se Zemaljski komitet od sledećih članova: Žarko Zrenjanin, zvani »Stari«, učitelj iz Izbišta, okrug Bela Crkva, kao sekretar koji je održavao vezu sa Centralnim komitetom, Cirpanov Radivoje, obuçar iz Novog Sada, Mihailo Servo,⁵ krojački pomoćnik, iz Vel. Bečkereka, Svetozar Marković, publicista iz Stajičeva, okrug Vel. Bečkerek, Sonja Marinković,⁶ studentkinja agronomije iz Novog Sada, Tulić Jusuf,⁷ tesar, Toša Tišma, student prava (koji je ranije bio kao dobrovoljac u Španiji na strani crvenih) iz Slankamena, koji je kao sekretar Zemaljskog komiteta »SKOJ-a« bio delegat pri Zemaljskom komitetu Partije, i najzad Vioglavin Ivan, poljoprivrednik iz Kumana. Ovaj Zemaljski komitet održao je početkom 1940 godine sastanak u jednom vinogradu na Fruškoj Gori u Sremu, na kome je rešeno ko će u kojoj oblasti raditi, ko će rukovoditi pokretom, i upravljati radom nižih foruma. Radni plan bio

⁵ Narodni heroj Mihajlo Servo, krojački radnik, član KPJ od 1920 god. Zbog revolucionarnog rada osuđen 1929 god. na deset godina robije. Po izlasku s robije 1939 god. nastavio je s radom. Bio je član Okružnog komiteta KPJ za severni Banat i član Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Uhapšen i streljan 1941 god. u Beogradu.

⁶ Narodni heroj Sonja Marinković, inženjer agronomije, član Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Zajedno sa Žarkom Zrenjaninom-Učom najaktivnije radila na pripremanju ustanka i na upućivanju boraca u partizane. Ona je bila jedan od organizatora partizanskih grupa u Banatu i Bačkoj. Uhapšena 14 jula 1941 god. u Vel. Bečkereku. U zatvoru je imala herojsko držanje. Kada su hteli da je streljaju u leđa okrenula se i uzviknula: »Pucajte, ovo su komunističke grudi!«

⁷ Jusuf Tulić-Todor, ranije organizacioni sekretar Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu, a kasnije član Okružnog komiteta KPJ za Srem. Poginuo u Prvoj neprijateljskoj ofanzivi u blizini Valjeva.

je sledeći. u Bačkoj sa Baranjom Cirpanov i Marinković; u Banatu Marković, Servo i Vioglavin i najzad u Sremu Tulić. Zrenjanin kao sekretar komiteta održavaće i dalje vezu sa Centralnim komitetom. Ovaj raspored rada ostao je sve do početka nemačko-jugoslovenskog rata. Toša Tišma pao je u ropstvo, a na njegovo mesto u Zemaljskom komitetu došao je Doka Zličić.

Ulaskom mađarskih trupa u Bačku, ostali članovi Zemaljskog komiteta prešli su u Banat sa pretpostavkom da nemačke vojne vlasti, obzirom na okolnost da je Rajh još održavao odnose sa Sovjetskom Rusijom, neće progoniti komuniste kao što će to činiti Mađari, i gde su svoj dosadašnji rad nastavili. Sredinom maja 1941. održao je Zemaljski komitet sastanak u jednom vinogradu kod Vel. Bečkereka, na kome su bili samo Žarko Zrenjanin, Svetozar Marković, Mihailo Servo i Vioglavin Ivan. Na ovom sastanku rešeno je, da napred navedeni imaju rukovoditi sa komunističkim pokretom u Banatu, dok je za Bačku sa Baranjom određen Cirpanov, Marinković i Tišma, ukoliko se poslednji bude vratio iz zarobljeničtva. Akcijom u Sremu morao je i nadalje da rukovodi Tulić Jusuf. Obzirom na ondašnje odnose Rajha sa Sovjetskom Rusijom, bilo je na tom sastanku u smislu Centralnog komiteta rešeno, da se izbegava sukob sa nemačkom vojskom.⁸ O vršenju sabotažnih akcija nije tada bilo govora i naročito bilo je naglašeno da se sve snage koncentrišu samo na jačanju organizacije.

Ovdašnje policijske vojne vlasti pratile su preko svojih poverenika (konfidenata) ovaj pokret i rad navedenih komunističkih vođa i svih njihovih organizacija sa namerom, da u danom trenutku iznenadnom kontraakcijom osujete i razbiju njihovu akciju i organizaciju.

Odmah na početku nemačko-ruskog rata održan je ovde, na bežejskoj obali, nedaleko od fabrike šećera, sastanak Zemaljskog komiteta Komunističke partije kome su prisustvovali Žarko Zrenjanin, Svetozar Marković, Radivoje Cirpanov, Doka Zličić, koji je na mesto zarobljenika Toše Tišme ušao u Ko-

⁸ Ovaj podatak nije tačan jer se već tada otpočelo sa pripremama za ustanak. Po oceni Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu osnovni zadatak Partije bio je da sve pripadnike nacionalnih manjina pozove na jedinstvo sa Srbima i Hrvatima u borbi protiv zajedničkih neprijatelja. Taj zadatak trebalo je u prvom redu da ostvare radnici Vojvodine, pa se zato Partija posebno njima obratila pozivajući ih da zbiju svoje redove, i da se zajednički, bez obzira na nacionalnost i veru, bore protiv šovinizma, da stvore čvrst savez radnika i seljaka i slože »svoje narode da bi ih kao jedinstvenu celinu mogli voditi u borbu protiv okupatora i ugnjetača« (vidi tom I, knj. 2, dok. br. 3):

mitet, i Ivan Vioglav. Član Komiteta Sonja Marinković bila je već od policije uhapšena u Vel. Bečkereku, dok se Servo egde krio i nije došao na taj sastanak. Na tom sastanku Žarko Zrenjanin je saopštio, da je Centralni komitet naredio, da se čne sa intenzivnim sabotажnim akcijama, naročito paljenjem pšenice i vršalica, rušenjem železničkih pruga i telefonskih linija, kao i ubijanjem nemačkih vojnika, policajaca itd. Osim toga treba početi sa formiranjem partizanskih grupa. U pogledu naoružanja Zrenjanin je napomenuo tom prilikom, ~cfa~ Partija ne raspolaže oružjem i da se svaka partizanska grupa ima sama da snabdeva oružjem, koje će prikupiti od naroda onih oblasti na kojoj će operisati. Najzad je rekao, da je potrebno formirati naročite diverzantske grupe, koje imaju da vrše sabotaže. Na tom sastanku još je saopšteno prisutnima, da je studentkinja medicine Gordana Ivačković kooptirana u Zemaljski komitet. Odmah posle tog sastanka otišao je Žarko Zrenjanin u Beograd, odakle se posle 10 dana vratio sa Danilom Grujićem, zvanim »Dejan«, »Damjan« i »Nikola«, student filozofije. Taj Grujić koji je 21. 3. 1919 god. rođen u Bačkom Brestovcu, bio je rez. peš. poručnik u bivšoj jugoslovenskoj vojsci. Po njegovom dolasku održan je sastanak u vinogradu Žarka Turinskog, kome su prisustvovali Žarko Zrenjanin, Svetozar Marković, Žarko Turinski, Danilo Grujić i Ivan Vioglav. Zrenjanin je saopštio prisutnima, da će se u Banatu stvoriti partizanska akcija sa centralnim vođstvom. Rešeno je, da se organizuje štab partizanskih grupa u Banatu, u sastavu: Danilo Grujić kao komandant, Žarko Turinski kao zamenik, i Svetozar Marković kao politič. komesar.⁹

Odmah po donetoj odluci otišli su Grujić, Turinski i Marković na teren. Naređenja »Glavnog štaba narodnooslobodilačkih partizanskih grupa Jugoslavije« dobijali su preko Žarka Zrenjanina, kome su podnosili izveštaj o radu.

Kako se zaista počelo sa organizacijom i akcijama u Banatu, kao i sa sprovođenjem sabotaža od strane članova tih jedinica i ostalih članova raznih diverzantskih grupa, preduzela je ovdašnja policija i vojne vlasti već planiranu akciju na terenu, na osnovu, prikupljenih podataka od strane policije i vojne vlasti u Banatu. U toj velikoj protivakciji, u kojoj se policija rame uz rame sa vojskom i potpomognuta od nemačkog živilja i građanske milicije, požrtvovano borila, i u kojoj je ulagala sve telesne i duševne napore pod smrtnom opasnošću, pokazala je uspehe, na koje je ceo aparat mogao biti ponosan i čijim se uspesima može zahvaliti, da u Banatu već za 3Va

⁹ Vidi tom I, knj. 2, dok. br. 26, primedbu br. 6.

meseca nije bilo sabotažnih akcija ili neke druge organizovane masovne komunističke i partizanske akcije.

Kakva je situacija nastala za komuniste u Banatu u vezi sa ovom velikom protivakcijom, najbolje se vidi, da od sredine jula 1941 do današnjeg dana nije bilo daljih sastanaka Zemaļjskog komiteta u Banatu, kao i iz izjave uhapšenog člana Komiteta Ivana Laković-Vioglavina. Članovi toga Komiteta, koji se još nalaze u Banatu, rešili su da pređu u Bačku i tamo da nastave akcije. Laković je priznao, da to zato čine, pošto su uvideli, da je njihov rad zbog akcija policije i vojske u Banatu potpuno onemogućen i da od sredine avgusta 1941 god. 0 nekoj većoj organizovanoj akciji u toj oblasti ne može biti govora, pošto je veći broj vodećih članova ovdašnjeg Komiteta, kao i »Skoj-a«, uhapšeno i pogubljeno. Osim toga, odmah u početku razbijene su partizanske grupe u Vel. Bečkereku i Vel. Kikindi, tako da su u Banatu stvarno postojale svega 4 partizanske grupe u vremenu od kraja juna do kraja septembra 1941 godine.

Tu treba naglasiti, da su prilikom razbijanja velikobečke-rečke partizanske grupe, koje se dogodilo nedaleko od Vel. Bečkereka, poginula dva partizana, i da se od tog dana ta grupa više ne pojavljuje. Nekoliko njenih članova povuklo se, a drugi se priključili ostalim grupama. Vel. Kikindska partizanska grupa likvidirana je 4. avg. nedaleko od Vel. Kikinde, tako da je *na* mestu borbe ostalo 15 mrtvih partizana, dok je od cele grupe ostalo svega 4—5 živih članova, koji su se docnije priključili Mokrinskoj partizanskoj grupi.

Da bi se o tome stekla jasna slika, da partizanske akcije u Banatu, i pored intenzivnog nastojanja Centralnog komiteta i Glavnog štaba narodnooslobodilačke partizanske grupe, nisu imale nikakvog uspeha vidi se najbolje iz toga, što treba imati u vidu, da je na kraju partizanskih akcija u Banatu naređen skupni prelaz u Srbiju,¹⁰ pošto je za njih situacija u Banatu postala neodržljiva i da se prikupe na »ostrvu« kod Melenaca gde se prikupilo samo nešto preko 100 partizana. Ali kada su na putu za Srbiju 2 oktobra 1941 bili razbijeni kod Vel. Bečkereka, nađen je u njihovom logoru tačan spisak njihovih članova, i ustanovilo se, kao i iz priznanja 30 uhapšenih partizana,

¹⁰ Sredinom septembra 1941 god. prilike u Banatu bile su vrlo teške, jer je neprijatelj nastojao po svaku cenu da uništi Narodnooslobodilački pokret. U toj situaciji Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu doneo je odluku da se glavnina partizanskih snaga prebaci iz Banata i Bačke u Srem gde bi prezimila i u proleće 1942 god. vratila na svoj teren. Neprijatelj je osujetio ovaj plan time, što je zaposeo sve prelaze preko Tise i onemogućio izvlačenje iz Banata.

da su u vremenu partizanskih akcija u Banatu stvarno postojale samo 4 partizanske grupe i to: Mokrinska, Karlovačka, **Melenačka** i Kumanska.¹¹

Mokrinska partizanska grupa imala je ukupno 31 člana, od kojih su 14 uhapšeni i streljani, 5 je poginulo u borbi, dok se još 12 nalaze u bekstvu. Melenačka partizanska grupa imala je ukupno 21 člana, od kojih su 6 uhapšeni (2 su već streljana, dok se 4 nalaze još u zatvoru), jedan član poginuo je u Srbiji, jedan kod Sente, dok se ostalih 13 nalaze još u bekstvu. Kumanska grupa imala je ukupno 18 članova, od kojih dosada nije uhvaćen nijedan. Karlovačka partizanska grupa konačno je imala 12 članova, od kojih su 6 uhapšeni i streljani, dok se **ostali** nalaze u bekstvu.

Iz izloženog se vidi, da je u Banatu bilo preko 100 partizana, od kojih su 26 uhapšeni i streljani, preko 30 poginulo je u borbama, tako da se sada 50 nalazi u bekstvu. Jedan deo tih begunaca verovatno se krije u Banatu, dok je ostalima uspelo da se prebace u Srbiju. Naravno nije isključeno, da su neki prešli u Bačku.

Time je u glavnim potezima opisano stvarno stanje partizanskih akcija u Banatu.

Jasno je, da zbog ovog partizanskog sloma u Banatu, da je delatnost Komunističke partije, kao i organizacije »SKOJ-a«, ne samo otežan već skoro onemogućen, utoliko više — kada se uzme u obzir — da se među poginulima nalazio priličan broj funkcionera raznih komiteta.

Kakav su udar pretrpeli komunisti u Banatu, najbolje se vidi iz činjenica, da su u međuvremenu, od početka nemačko-ruskog rata do današnjeg dana, u Banatu uhapšeni i streljani, odnosno u borbi poginuli, sledeći funkcioneri pokreta:

- 1.) *Marinković Sonja*, inž. agronomije, član Zemaljskog komiteta Komunističke partije za Vojvodinu;
- 2.) *Servo Mihailo*, krojački pomoćnik, ranije član Zemaljskog komiteta Komunističke partije Vojvodine, docnije član Okružnog komiteta Partije u Vel. Bečkereku;
- 3.) *Kolarov Vladimir*, student tehnike, član Okružnog komiteta Komunističke partije u Vel. Bečkereku;

¹¹ U Banatu su dejstvovali sledeći partizanski odredi: Mokrinski, Kikinski, Melenački, Kumanički, Karađorđevački, Aleksandrovački, Petrovgradski, Stajićevski i Dragutinovački. Krajem avgusta 1941 god. izvršeno je spajanje manjih odreda, kao i odreda koji su dejstvovali na istoj teritoriji. Posle izvršenog spajanja u severnom Banatu postojali su odredi: Kikindsko-mokrinski, Karađorđevačko-aleksandrovački i Kumanačko-melenački partizanski odred.

- 4.) *Teodosin Bogdan*, trgovački pomoćnik, član Okružnog komiteta Komunističke partije u Vel. Bečkereku;
- 5.) *Purešević Ratko*, student medicine, član Mesnog komiteta »SKOJ-a« u Vel. Bečkereku;
- 6.) *Damjanov Andrija*, bravar u radionici drž. železnica i član Okružnog komiteta Partije u Vel. Bečkereku;
- 7.) *Kovalić Petar*, bravar u radionici drž. železnica, član Mesnog komiteta »SKOJ-a« u Vel. Bečkereku;
- 8.) *Graor Dušan*, tkač, član Mesnog komiteta »SKOJ-a« u Vel. Bečkereku;
- 9.) *Dobrosavljev Jovanka*, radnica i član Mesnog komiteta »SKOJ-a« u Vel. Bečkereku;
- 10.) *Terzin Uglješa*, advokatski pripravnik, član Mesnog komiteta Partije u Vel. Bečkereku;
- 11.) *Baltačik Albert*, trgovački pomoćnik, član Mesnog komiteta Partije u Vel. Bečkereku;
- 12.) *Bogaroški Vlada*, student prava, član Mesnog komiteta Partije u Vel. Bečkereku;
- 13.) *Jovanović Stevan*, zvani »Jovo«, student medicine, član Okružnog komiteta Partije u Vel. Bečkereku;
- 14.) *Petrov Olga*, zvana »Debel«, učiteljica, član Okružnog komiteta Partije u Pančevu;
- 15.) *Predić Mihailo*, student medicine, član Mesnog komiteta »SKOJ-a« u Vel. Bečkereku;
- 16.) *Mitrović Ratko*,¹² advokatski pripravnik iz Beograda, član Centralnog komiteta, koga nisu mogle uhvatiti jugoslovenske vlasti;
- 17.) *Vioglavin Ivan Laković*, poljoprivrednik iz Kumana, član Zemaljskog komiteta Komunističke partije za Vojvodinu.

Pored napred navedenih funkcionera, bilo je u navedenom vremenu 305 članova Komunističke partije, »SKOJ-a«, partizana, kao i osoba, koji su potpomagali partizane, davali im oružje, municiju, hranu, kao i sklonište, uhapšeno i posle iscrpno vođene istrage nadležnih vlasti pogubljeno.

Prilikom izvršenja svih tih mera od strane vlasti protiv komunističkog pokreta i partizanskih akcija otkrivene su u mnogim gradovima i opštinama Banata čitave mesne organi-

¹² Ratko Mitrović-Šilja, član CK SKOJ-a. Posle okupacije, 1941 god., odlukom Centralnog komiteta KPJ poslat je kao instruktor na rad u Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu. Uhapšen je avgusta 1941 i bio u zatvoru do sredine 1942 god. kada je streljan. Pred neprijateljem se izdajnički držao. Otkrio je sve što je znao o radu Partije i time nanio veliku štetu Narodnooslobodilačkom pokretu Vojvodine, a naročito Banatu i Bačkoj.

zacije »SKOJ-a« i u većem obimu i Partije koje su razbijene, i to u Vel. Bečkereku, Vel. Kikindi, Mokrinu, Novoj Kanjiži, Bačkom Arandelovu, Podlokanju i Krsturu, tako da se može reći da ne postoji bojazan, da ponovo ožive komunističke akcije.

Da su sve akcije vlasti zaista bile uspešne vidi se iz sledećeg: na dan 21. okt. 1941 ubijen je u Krsturu poznati komunista Bogoroški Vlada, koji je tada kao kurir donosio poverljiva naređenja mesnim komitetima u Mokrinu i Krsturu, kao i organizaciji »SKOJ-a«. Iz tih naređenja koja su kod njega pronađena vidi se, da i sami komunisti priznaju efikasnost preduzetih mera od strane vlasti i njihova bojazan da će u njihovim akcijama ostati usamljeni. Jednovremeno priznaju da im nedostaje snaga za otsudni udar, i da im je avangarda uništena. Ali je najglavnije da je u tim naređenjima predviđen privremeni prekid sabotažnih akcija.¹³ Svi ti momenti, kao i bekstvo svih ovdašnjih članova Zemaljskog komiteta Komunističke partije iz Banata u Bačku, najbolje karakterišu situaciju u Banatu u pogledu komunističke akcije i efikasnost preduzetih mera vlasti, u saradnji sa vojskom, protiv tih akcija.

Sto se tiče sabotaže i ubistava izvršenih od partizana i članova raznih diverzantskih grupa, naglašava se, da u vremenu od početka nemačko-ruskog rata do 2. oktob. 1941 tj. do konačnog uništenja izvršene su sledeće sabotažne akcije: nekoliko paljevina pšenice i konoplje, zatim vršeni su napadi na policiske i opštinske zgrade, i 10 napada na policiske organe i građane. Sve je ovo potpuno dokazano u toku sudskog pretresa, i ne samo utvrđeno koje su diverzantske, odnosno partizanske grupe izvršile pojedine zločine, već se tačno ustanovilo koje su ličnosti izvršile ove sabotaže i na koji način. Najzad, najveći broj vinovnika je uhapšen i osuđen na smrt. O uspehu i radu vlasti najbolje se vidi iz sledećih primera:

1.) Odmah na početku nemačko-ruskog rata zapaljena su 3 žitna polja i jedna vršalica na periferiji Vel. Bečkereka. Ustanovljeno je, da su tu sabotažu izvršile dve diverzantske grupe iz Velikog Bečkereka. Ustanovljen je identitet svih članova, krivci uhapšeni i posle presude streljani;

2.) Na dan 27 'jula 1941 prilikom napada na kasarnu u Melencima poginuo je starešina mesta Tešler od Melenačke grupe, koja je razbijena, a veći deo članova streljan, a jedan deo nalazi se u zatvoru;

3.) Na dan 2. avg. 1941 ubijen je pomoćni policajac Jozef Hipš prilikom obeležavanja atara opštine Dragutinovo, od Dragutinovske grupe, koji su većinom uhvaćeni i streljani;

¹³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 3 i 4.

4.) Inoću 23/24 avgusta 1941 ubačena je jedna ručna granata u kuću Gavriła Nika u Mokrinu, koji je tom prilikom poginuo. Krivci su otkriveni i osuđeni na smrt;

5.) Na dan 5. avgusta poginuo je pri gonjenju komunista Mihael Faber i to na ataru Vel. Kikinde, dok su krivci u borbi sa policijom pobijeni;

6.) Na dan 25. avg. 1941 nestali su prilikom patrolne vožnje poljari Adam Grosman, Peter Kotes i Peter Bartl. Posle **neumorne** istrage ustanovljeno je, da su ti poljari na drumu Vel. Kikinda — Karlovci mučki ubijeni od 6 članova Karlovačke partizanske grupe. Od te šestorice uhvaćena su četvoro, koji su sa ostalim uhapšenim članovima ove grupe streljani;

7.) Na dan 7. septembra 1941 god. ubili su partizani poljoprivrednika Kovačeva Ivana iz Mokrina. Ustanovljeno je, da su krivci bili članovi Mokrinske partizanske grupe Branko Reljin i Torbica Drago, koji su uhvaćeni i posle presude streljani.

Kod svih ostalih izvršenih nedela članova diverzantskih grupa i partizana uspešno su krivci otkriveni i mnogi uhapšeni, koji su svi posle izrečene presude streljani.

Kako se iz napred izloženog vidi, komunisti su po direktivama Centralnog komiteta Komunističke partije pokušali, po izbujanju nemačko-ruskog rata, takođe da otpočnu neku življu akciju u smislu jačanja same organizacije, kao i u Srbiji, i za vršenje sabotaze. Takođe su sve preduzeli, da bi zajedno sa **ekstremnim** srpskim šovinstima preduzeli partizanske akcije u Banatu- Sve ove njihove namere — kao što se iz navedenog jasno vidi — bile su osujećene neverovatno požrtvovanom saradnjom nemačkih vojnih vlasti i mesnih policijskih vlasti, **potpomognutim** od nemačkog manšafta (nemačkog ljudstva) i **građanske** straže. Svi ovi borci za opštu bezbednost, za mir i **poredak** u Banatu bili su danonoćno aktivni, stavljajući zdravlje i život na kocku da bi se u ovoj zoni obezbedio miran i pristojan **rad** svih stanovnika, i potpomogla gigantska borba **junaka Veliko**-nemačkog Rajha za održavanje evropske kulture i civilizacije.

pre nego što završim ovaj deo mog referata, u kome sam izneo današnju situaciju u pogledu stanja komunističke, odnosno partizanske akcije u Banatu, hoću da naglasim, da iako se može verovati da je u ovoj oblasti, u većem delu, razbijena **komunistička**, odnosno partizanska akcija, da će se ipak svim **sredstvima** ovo teško izvojevano zadovoljavajuće stanje u Banatu održavati naročito organizovanjem besprekorne obave-

štajne službe, da bi se ubuduće svaki i najmanji pokušaj u Banatu osujetio i u začetku ugušio.

Završavajući moje izlaganje o stanju komunističkog pokreta u Banatu, prelazim na kritično rasmatranje primljenog orijentacionog izveštaja šefa štaba mađarskog honveda o nedavnim komunističkim neredima u Zabiju i okolini.

Prvo moram nažalost naglasiti, da se pri rasmatranju ovog izveštaja vidi, da ga je sastavio nestručnjak, koji ni najmanje nije upućen u komunistički pokret i njegove organizacije, kao i njihov način rada. Pre svega postoje u Vojvodini, kao što se to vidi iz tog izveštaja, 3 »oblasna odbora« i to: u Vel. Bečkereku, u Novom Sadu i u Mitrovici (Hrvatska), a ustvari, kao što je napred već izneto, postoji za Vojvodinu jedan Zemaljski komitet Komunističke partije čije je sedište do početka nemačko-ruskog rata bilo u Novom Sadu.

Po njegovom okončanju, od maja do konca septembra 1941 god., zadržali su se članovi toga Komiteta u Banatu, gde su u Vel. Bečkereku održali tri sastanka a potom, pošto je njihov opstanak, kao i akcije u Banatu, bio onemogućen, prešli su u Bačku i u Novi Sad. Teritorija ove oblasti podeljena je na 5 okružnih komiteta i to: u Novom Sadu, Somboru, Subotici, Vel. Bečkereku, Pančevu i Srem. Mitrovici. Pojedine opštine imale su mesne komitete.

Nije tačno ni tvrđenje izneto u tom izveštaju, da je u oblastima bivše Vojvodine i Srema postojala jedna jedinstvena partizanska akcija. Izvršenom istragom, kao i izjavama uhapšenih komunista i partizana, nije utvrđena nijedna okolnost koja bi to potvrdila štaviše moglo se ustanoviti, da je cela banatska partizanska akcija imala svoje voćstvo, tj. jedan štab partizanskih grupa u Banatu, od tri člana, i to: Danilo Grujić, zvani »Dejan«, »Damjan« i »Nikola«, student filozofije, rođen 21. 3. 1919 u Bačkom Brestovcu, uostalom rez. poručnik bivše jugoslovenske vojske, kao komandant štaba; Žarko Turinski, poljoprivrednik iz Vel. Bečkereka, kao zamenik, i Svetozar Marković kao politički komesar. Ovaj štab partizanskih grupa u Banatu nije bio ni u kakvoj vezi sa akcijama partizana u Bačkoj, i nije primao nikakva naređenja od nekog izvesnog Ljubiše Protića, akt. kapetana bivše jugoslovenske vojske, koji je po gornjem izveštaju bio neki vrhovni komandant svih partizanskih jedinica u Vojvodini i Sremu. Štab partizanskih grupa u Banatu primao je naređenja od Vrhovnog štaba narodnooslobodilačke partizanske grupe preko Žarka Zrenjanina, sekretara Zemaljskog komiteta Komunističke partije za Vojvodinu, i slao svoje izveštaje Vrhovnom štabu preko njega. I da je tačno, da je Ljubiša Protić vrhovni komandant svih partizana, što

osporavam, pošto vrhovni forum Centralnog komiteta nije jedna ličnost, i tada se ne bi za nas pogoršala situacija u Banatu, već bi krivica bila do mađarskih vlasti, pošto se taj Protić slobodno kreće po Bačkoj, i koliko je poznato, stanuje kod svoga oca sveštenika u Bačkom Brestovcu. Da je Protić prešao ovamo u Banat i da je ovde rukovodio nekim akcijama, mi bi mu pronašli trag i likvidirali.

U tom se izveštaju još navodi, da su mađarske vlasti likvidirale 2367 komunista u Bačkoj. I iz tog tvrđenja vidi se, da taj izveštaj nije sastavio neki stručnjak. Broj od 2367 organizovanih komunista toliko je velik za oblast Bačke i Baranje, da je taj stručnjak za to imao samo dva objašnjenja, i to: ili da nisu mađarske vlasti u izvesnom vremenu vodile nikakve akcije protiv komunista, te je komunistima pružena mogućnost da se na miru do tog neverovatnog broja namnože i organizuju, ili je od strane vlasti prilikom tog »uništavanja« pogrešno ustanovljeno koje ličnosti pripadaju komunističkoj organizaciji, tako da su u gornji broj ušle i žene i deca, koji su uostalom u prisustvu građanstva sa leve obale Tise, goli ubijani na desnoj obali i bačeni u reku. U slučaju da su i ovi smatrani kao organizovani komunisti, onda je donekle razumljiv broj od 2367. Iz prikupljenog materijala povodom poslednjih istraga protiv komunista u Banatu, ustanovljeno je naprimer, da je u Vel. Bečkereku »SKOJ« imao svega 50 članova, broj članova Partije bio je još manji. U pojedinim manjim mestima, u kojima je potpuno otkrivena komunistička organizacija, pokazalo se da je broj članova »SKOJ-a« bio za 8—15 veći od broja članova Partije. Taj brojni odnos članova stalno se ponavljao skoro u svim opštinama, u kojima su otkrivene i uništene komunističke organizacije. Ovi brojevi su, sa stanovišta stručnjaka, razumljivi, naročito danas, kada je poznato da su uslovi za rad komunista mnogo teži, nego u vremenu pre rata, kada njihov broj nije bio ni približan navedenom. Naročito iz tog razloga bila je potrebna primedba na tvrđenje u izveštaju, da je »uništeno« 2367 organizovanih komunista. Vrlo je verovatno, da je tu ušao i broj srpskih zatrovanih šovinista, koji su u današnjoj borbi svetova izgubili moć rasuđivanja, i koji ne naslućuju kakav "zločin sebi i svojima pričinjavaju, slušajući sirensku pesmu komunističkih zločinaca, pristupili su /akciji »oslobodilačke borbe« na terenu, koje su improvizirane f od strane komunista u svrhu njihovog nacionalnog oslobođenja.

Netačno je je tvrđenje u navedenom izveštaju, da je Gordana Ivačković poslata početkom juna 1941 iz Beograda u Vel. Bečkerek, da bi uspostavila vezu sa velikobečkerečkom organizacijom i da saraduje sa Žarkom Zrenjaninom. Svetozarom

Markovićem i Ivanom Vioglavinom. Naprotiv, ustanovljeno je da je Gordana Ivačković još pre rata aktivno radila u komunističkom pokretu u Novom Sadu, i to kao tehnički saradnik Zernagskog komiteta Komunističke partije za Vojvodinu. Žarko Zrenjanin, Svetozar Marković i Ivan Vioglavin nikada nisu bili članovi velikobečkerečke organizacije već su nekoliko godina bili članovi Zemaljskog komiteta za Vojvodinu.

Ne može da se održi i tvrđenje u izveštaju, da je neki Cirpanov bio vođa jednog oblasnog odbora. To se odnosi na Radivoja Ćirpanova iz Novog Sada, koji je pre rata bio vlasnik jedne četkarske fabrike¹⁴ i bio član Zemaljskog komiteta Komunističke partije za Vojvodinu. Ovaj je stvarno bio 10 jula 1941 u Vel. Bečkereku na sastanku Zemaljskog komiteta, na kome je rešeno u vezi naloga Centralnog komiteta, da se odmah počne sa organizovanjem partizanskih grupa i sa sabotažnim akcijama.

Molnar Đula zvani »Braša« rođen 22 marta 1915 u Zabiju, zidarski pomoćnik, sin Petra i Kataline rođene Urmeš, rimokatolik, boravio je u zadnje vreme u Srp. Aradacu. Od 5. okt. 1941 nalazi se u bekstvu.

O Katalini Kolar, koja se spominje u izveštaju, studentkinji, nemamo podatke. Žarko Turinski (a ne Kuranski), Klara Feješ, zvana »Edeš«, student medicine iz Vel. Bečkereka, Proka Sredoje, zvani »Bata«, student prava iz Vel. Bečkereka i Rade Grujić, zvani »Crni«, ranije bravar u železničkoj radionici u Vel. Bečkereku, ovde su dobro poznati. Proka Sredoje i Rade Grujić bili su članovi Mesnog komiteta »SKOJ-a«, osim toga organizovali su i vodili jednu ovdašnju partizansku grupu, Roza Sulman, činovnica, uhapšena je još u prošloj godini i 26 jula 1941 streljana. Još ranije dobili smo podatke o nekom »Slobodanu« i nekom »Niki-u«, ali se njihov identitet do danas nije mogao utvrditi.

Skoro je smešno tvrđenje u izveštaju, da je posle obračuna mađarskih vlasti sa bačkom organizacijom, najveći deo pobegao iz Bačke u Banat i da odavde nastavljaju rad.

Toliko je utvrđeno, kao što je već ranije u ovom izveštaju navedeno, da je nekoliko članova Zemaljskog komiteta Komunističke partije za Vojvodinu izvesno vreme boravilo u Velikom Bečkereku i okolini, i to po završetku nemačko-jugoslovenskog rata do kraja septembra 1941 godine, gde su održali tri sastanka. Ali su svi koncem septembra 1941, kada je organizaciji bio onemogućen rad i potpuno razbijena, pobjegli u

¹⁴ Radivoje Ćirpanov-Cira nije bio vlasnik »četkarske fabrike« već obučar.

Novi Sad gde je i ranije bilo sedište Zemaljskog komiteta. O tome, da je iz Bačke jedan partizan prebegao u Banat, nije ustanovljeno od vlasti. Prosto je karakterističan nestručan rad celog orijentacionog izveštaja šefa Glavnog generalštaba mađarskog honveda, kao i tvrđenje da su partizani, koji su iz Bačke prebegli u Banat, ovde primili oružje, organizovani po grupama i naoružani vraćeni u Bačku. Ovo tvrđenje pobija okolnost, da i same partizanske grupe u Banatu nisu imale dovoljno oružja, tako da su prilikom prikupljanja svih partizana Banata u jednu grupu, radi prebacivanja u Srbiju, tada imali svega 5—6 pušaka na 10 ljudi, 2—3 imali su pištolje, dok siii 2—3 bili bez oružja. Posle ovakvog stanja naoružanja ovdašnjih partizana, otpada mogućnost da je oružje poslato van Banata kako od strane partiskog foruma, tako i od Štaba partizanskih grupa.

Posle rasmatranja tog dela pomenutog orijentacionog izveštaja, ne može se otkloniti pomisao, da je taj deo izveštaja ne samo nestručan, već većim delom tendenciozan. Izgleda, da je pisac ovog izveštaja imao nameru da Banat pretstavi kao partizanski raj, u kome komunisti mogu po volji žariti i paliti, da su ovdašnje vlasti nesposobne i da sve nevolje koje vladaju u Bačkoj dolaze iz Banata. Stvarnost je naprotiv sasvim drugojačija. Poznato je, i za to postoje neoborivi dokazi, da mađarske vlasti dugo vremena posle ulaska u Bačku, nisu povele ozbiljnu akciju protiv prave komunističke opasnosti, niti poklonile tome pažnju. Kada im je skrenuta pažnja na izvesna lica i izvesne pojave u komunističkom pokretu, kao naprimer na rad sestara Dukurski Natalije, studenta medicine i Milice, studenta filozofije,¹⁵ obe iz St. Bečeja; na rad Jevrejina Jakova Martina, tapecirera iz Novog Sada, u čijoj se kući nalazila tajna štamparija još iz jugoslovenskog vremena, kao i sklonište za komuniste, koga su mađarske vlasti ostavile na slobodi, tako da je u avgustu pobegao u Suboticu ili Segedin posle otpusta iz zatvora; na rad Ćirpanova Radivoja, fabrikanta četaka, iz Novog Sada; na inž. agronomije Šonju Marinković iz Novog Sada, na kuću Marinkovića, na blagajnika narodnog pozorišta, na porodicu Milenković iz Novog Sada, na braću Skitcki¹⁸ iz Vrbasa itd. još ništa nije preduzeto. Pri tome mora se imati u vidu, da je najveći broj mađarskih vojnika komu-

¹⁵ Džigurski Natalija i Milica nisu bile članovi Partije i nisu aktivno radile za vreme NOB.

¹⁶ Iso Sekicki, sekretar Sreskog komiteta KPJ za Kulski srez. Poginuo 1943 god. za vreme diverzantske akcije na voz (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 164).

nistički nastrojen.¹⁷ Da je član Centralnog komiteta Ratko Mitrović. kada smo ga zadržali u zatvoru u Kikindi, odgovorio na jednu primedbu komunista Aldana,¹⁸ da smo mi Nemci uznemireni, pošto se govori, da će Mađari uskoro ući u Banat (to je bilo 4 avgusta 1941): »Fino je, neka Mađari samo dođu, pošto mi komunisti održavamo dobre veze sa mađarskom vojskom i da je to samo u interesu Komune«, to je potvrdio oberšturmfirer Rajzer Andreas-Vurc i Johan Peters, koji su vodili istragu protiv Ratka Mitrovića. Osim toga primetio sam prilikom moga poslednjeg službenog puta u Zabalj, za vreme nemira, kada sam sa oberšturmfirerom Rajzerom prisustvovao saslušanju jednog teško ranjenog partizana, da je isti imao potpuno nov mađarski vojni pištolj, i nije isključeno, da to potiče iz dobrih veza sa mađarskom vojskom, kao što je već napomenuto. Tako su razumljive neprilike koje imaju mađarske vlasti u poslednje vreme sa komunističkim pokretom. Mora se priznati, da se mađarske vojne vlasti u poslednje vreme valjano bore protiv te opasnosti, ali ipak izgleda da su izgubili dosta dragocenog vremena. Ali niukom slučaju nije opravdano da se u takvoj situaciji namerava i pokušava krivicu za tešku situaciju u sopstvenoj zemlji pripisati susednoj zemlji, koja je blagodareći blagovremeno izvršenoj protivakciji otklonila, osujetila i onemogućila komunističku akciju.

Pri rasmatranju ovog momenta dolazi se neočekivano do zaključka, da je prikriveni cilj pomenutog orijentacionog izveštaja bio, da se dokaže kako je za borbu protiv »velike komu-

¹⁷ Okupatori Bačke i Banata, Mađari i Nemci, nastojali su da prikriju svoje neuspehe u borbi protiv pripadnika Narodnooslobodilačkog pokreta, pa su krivice svaljivali jedni na druge. Na toj liniji je i ova konstatacija nemačke policije. Međutim, stvari su drukčije stajale. Svetozar Marković-Toza, organizacioni sekretar Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu, pisao je 10 oktobra 1942 god. u svom izveštaju sledeće: »KPM nije do sada pokušavala sa uspostavljanjem organizacija na našem terenu. Njen rad u samoj Mađarskoj sasvim je neprimetan. Njeni leci koji su nam došli u ruke svedoče o niskom političkom nivou Partije. Činjenica da retki pokušaji sabotaze po tvornicama još pre izvršenja bivaju provaljeni (Đer) svedoči da je Partija bolesna i puna provokatora. Stavovi pojedinih mađ. partijaca o partizanskim borbama i okupaciji Bačke, kao i o akcijama u sadašnje vreme govore o neispravnoj polit, liniji Partije (partiz. akcije na Balkanu karakterišu kao šoviniističke, okupaciju Bačke kao ispravljanje versajske nepravde, akcije uopšte kao rasipanje snaga, koje će biti potrebne u pretstojećoj revoluciji, akcije naših drugova na robiji u zajednici sa mladim drugovima iz Mađarske ometaju stariji drugovi Mađari i smatraju to za lupanje glave o zid).« Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 44.

¹⁸ **Pred rat je uhapšen kao komunista. Na policiji se izdajnički držao, pa je zato pušten i od tada je radio kao policiski agent. Za vreme rata nalazio se u službi Gestapoa.**

nističke opasnosti« u Banatu, potreban dolazak stručnjaka iz Bačke koji bi stvarno »uništavanjem« organizovanih komunista ovde postigli još veći broj nego u Bačkoj, kada je pobijeno 2367 organizovanih komunista, i tako obezbedili mir i red.

Nastaviću kritiku navedenog izveštaja:

Ranije spomenuti Molnar Dula, zvani »Braša«, nikada nije u Banatu bio zastupnik komandanta kod ovdašnjih partizana. Ni kod jedne izvršene istrage nije se to utvrdilo. Naprotiv, sa sigurnošću je utvrđeno, da je zamenik komandanta banatskih partizana bio Žarko Turinski, poljoprivrednik iz Vel. Bečkereka. Prema tome izgleda, da je Molnar Đula tu funkciju imao u Bačkoj.

»Jovo«, koji se pominje u izveštaju, je Jovanović Stevo,¹⁹ student medicine, član Okružnog komiteta Partije u Vel. Bečkereku, koji je nedavno streljan u Pančevu. O Đorđu Zličeviću ovde nema podataka. Kao što je već napred navedeno, »Crnik«, ili »Crni Rade« je Rade Grujić, i Proka Sredoje.

Rad gore navedenih na teritoriji Banata potpuno je rasvetljen i oni se već duže vremena nalaze u bekstvu. Njihov se trag potpuno izgubio od kraja oktobra prošle godine. Šta su nameravali u Bačkoj, i kakve su veze imali sa tamošnjim komunistima, to je vlastima u Banatu nepoznato. Jedno je sigurno, da je komunistička akcija tako razbijena i uništena, kao i partizanske grupe, da je neverovatno tvrđenje, u vezi jedne akcije gore navedenih, o prebacivanju jedne velike naoružane grupe iz »nemirnog« Banata u »mirnu« Bačku. Izgleda, da je i ovo tvrđenje proizvod mašte jednog komunističkog fantaste, ili tendenciozno servirano. Da je tako, kao što se u izveštaju tvrdi, onda bi se sada nešto dogodilo u Banatu, ali kako smo se uverili ovde je sve mirno, kako na dan 7 januara 1942 do današnjeg dana, i ne postoji nikakav znak o nekom ustanku.

O tome, da su koncem decembra 1941 izvesni partizani prešli u Bačku, ovde nije poznato. Ukoliko mađarske vlasti o tome imaju podatke, bilo bi od opšteg interesa da se o tome obaveste banatske vlasti, naročito o broju partizana, kao i iz kog su kraja.

Identitet dvojice Banaćana, koji su u poslednjim borbama u Bačkoj poginuli, od kojih se jedan zove »Laza« (navodno iz Vel. Bečkereka), dok o drugom nema podataka, nije se do danas mogao utvrditi. Ukoliko se njihov identitet bude utvrdio,

¹⁹ Narodni heroj Stevica Jovanović, student medicine, član biroa Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu. Poginuo u Pančevu 24 decembra 1941 god. u borbi sa gestapovcima koji su opkolili kuću u kojoj je stanovao.

biće izveštene nadležne mađarske vlasti. Takođe se ovde ne raspolaze sa podacima za nekog izvesnog Divini Ištvana,²⁰ koji je bio vođa partizana kod Čuruga i Žablja!

Takođe nije banatskim vlastima poznato, da su se 7. ov. **meseca**, ili nekoliko dana ranije ili docnije, izvesni partizani **sastali** kod Perleza. U vezi toga ništa sumnjivog nije primećeno od strane mesnih vlasti.

Tvrđenje u izveštaju, da su se u tom kritičnom vremenu partizani skupljali kod Perleza, radi dizanja ustanka u Banatu, potpuno je neosnovano i tendenciozno, pošto po mišljenju ovdašnjih vlasti o nekoj ozbiljnoj revoluciji ne može biti govora, obzirom na današnju situaciju u Banatu.

Ako se u Banatu nešto priprema, kao što to Mađari navode, onda bi mi nešto primetili. Ja sam mišljenja, da se to kod nas ne može dogoditi, da komunisti neprimetno vrše propisne vežbe u gađanju, kao što se to preko u Mađarskoj dešavalo. U nevezanom razgovoru sa SS-oberšturmfirom Pamerom i sa mnom, priznao je major Kerdeši, da je jedan ranjeni partizan priznao, da je vršena obuka u rukovanju oružjem, kao gađanje pištoljem po salašima.

Iz svega navedenog izlazi, da su vojne i civilne vlasti levo od Tise, (dakle u Banatu), savesno vršile svoju dužnost, dok se to za vlasti desno od Tise ne može reći, i koje žele svoj fiasko nama da pripišu, i da iz toga naprave politički kapital.

Ja sam mišljenja, da mi — iako nemamo sreću da u Banatu imamo nemačke posadne trupe — ukoliko primimo dovoljno automatskog oružja, ručnih granata i dovoljno 'mu- ničije, možemo i nadalje održavati red i mir u Banatu, i to sa policijom i nemačkim manšaftom, iako je sadašnja komunistička propaganda Moskve i Londona vrlo opasna i među Srbima vrlo uspešna.

Sa verom u Firera i u njegovu konačnu pobeđu istrajamo i pobeđivati i ovde u Banatu bez pomoći sa one strane Tise.

Veliki Bečkerek, 15 januar 1942.

Policiski prefekt u Banatu
Rajt²¹ s. r.

²⁰ Stevan Divnin

²¹ Franc

BR. 10

**IZVEŠTAJ ŠEFA POLICISKE BEZBEDNOSTI OD 25 FEBRU-
ARA 1942 GOD. MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA U
BERLINU O SITUACIJI U BAČKOJ¹** j
i

Sef policije bezbednosti
i SD
VI-E 2 (novo) AZ: 80508/42

Berlin SV 68, 25. 2. 42
Vilhelmštrase 102

MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA
Gospodinu podsekretaru Luteru
BERLIN V 35

Rauhštrase 27

Predmet: Srpski ustanak u mađarskom delu Bačke.²

U prilogu dostavlja se izveštaj o srpskom ustanku u mađarskom delu Bačke i njegovo ugušivanje od strane mađarske žandarmerije odnosno vojske, sa molbom na znanje. Izveštaj je sastavljen na osnovi izjava članova mađarske Vlade.

Zastupa:
Minberg s. r.
SS potpukovnik

*Srpski ustanak u mađarskom
delu Bačke*

Jedna grupa srpskih ustanika iz okoline Velikog Bečke-reka, u Banatu, prešla je 7. januara t.g. Tisu i prodrla severno od Titela u Bačku, koja je oblast pripojena Mađarskoj. Radi se o 800 ljudi, koji su bili naoružani mašinskim puškama (nemački fabrikat), puškama i ručnim granatama. Srpski ustanici poseli su Žabalj gde pretežno žive Srbi, oko 23 km severno od Titela. Srpsko stanovništvo naoružano je od ustanika koji su pokušali, da uz pripomoć stanovništva prodru u pravcu Novog Sada.⁸ Postojeće mađarske žandarmerijske snage, koje

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L-N/6. br. 301021—301024.

² Vidi dok. br. 9.

³ Ovi podaci ne odgovaraju istini. Nikakve partizanske snage nisu prešle iz Banata u Bačku. Broj partizana je uveličan. Šajkaški NOP odred imao je oko 60 boraca.

su **bile** slabe da bi dale otpora ustanicima, otstupile su. Tek idućeg dana pristigla su iz Segedina jaka žandarmeriska odeljenja koja su mogla uspešno primiti borbu, u kojoj su **upotrebljeni** i bacači plamena. Došlo je do ogorčene borbe, u kojoj su **ustanici** bili potpuno uništeni.⁴ Pored **900** ustanika ubijeno je celokupno srpsko stanovništvo **Zabija**.

Kako je ova akcija čišćenja izvršena bez plana, ubijena je i jedna Nemica iz Rajha, koja je bila udata za Srbina, kao i jedna učiteljica folksdojčer.

Na osnovi ove radikalne intervencije mađarske žandarmerije, nadaju se vladini krugovi da uguše ustanak. Lokalni pokušaj ustanka u oblasti Zabija proširio se skoro na celu Bačku i tako su očekivanja i nade mađarske vlade da uspostave sa Srbima neki bolji odnos, propale. Prema poslednjim informacijama do **27** januara ubijeno je od Mađara oko **6000—7000** Srba, uključno žene i deca. Pri ovom istrebljenju učestvovalo je i mađarsko civilno stanovništvo. Kako su žandarmeriska odeljenja na početku ustanka bila slaba, to je na brzinu razdeljeao oružje i municija civilnom stanovništvu, kako bi se ono samo moglo braniti od srpskih ustanika. Kada je puškaranje zahvatilo i Novi Sad, varoš je potpuno opkoljena mađarskom žandarmerijom i vojskom i tri dana se tragalo za sumnjivim srpskim elementima. Pri tome, kako se javlja, odvedeno je okruglo **1800** Srba, uključno žene i deca, na obalu Tise gde su svučeni, streljani i bačeni u Tisu. Izjutra **27.** januara stigla je vest u Budimpeštu, da je u neposrednoj blizini granice, određene Trianonskim ugovorom, u Horgošu došlo do

⁴ Prilikom pretresa terena jedna patrola mađarskih žandarma naišla je 4 januara 1942 god. na logor Šajkaškog NOP odreda. Primitivši neprijatelja partizani su zauzeli položaje i sa bliskog otstojanja iznenadnom vatrom naneli neprijatelju gubitke i primorali ga na povlačenje. Taj pogodan momenat, međutim, nije iskorišćen. Umesto da se iznenadeni neprijatelj progoni i uništi, Odred je, naprotiv, otpočeo da se povlači, što je neprijatelju povartilo moral i omogućilo mu da se pribere i ponovo krene u napad. Istovremeno Mađari su zatražili i pomoć koja im je ubrzo stigla. U borbama, koje je Odred vodio sa žandarmima i pojačanjima koja su im pristigla, neprijatelj je imao osetne gubitke, ali, zahvaljujući svojoj nadmoćnosti, pošlo mu je za rukom da opkoli partizane koji su se nalazili na Mortovanskom salašu. U toku noći 4/5 januara komesar Odreda, (vidi dok. br. 9, objašnjenje br. 4), doneo je odluku da se Odred probije. Proboj je izvršen u pravcu Čuruga i Zabija, gde je trebalo da se partizani sklone i sačekaju da se ova akcija svrši. Međutim, ova odluka o cepanju Odreda i skrivanju boraca bila je kobna jer je u to vreme u Čurugu i Zabiju već besneo pokolj koji je okupator vršio nad slovenskim življem. U toj »raciji« stradali su i partizani koji su inače uspeli da se izvuku iz okruženja.

borbe između mađarskog civilnog stanovništva i ondašnjih Srba, pri čemu su malobrojni Srbi zverski ubijeni.

Mađarskoj vladi je ovaj ustanak i njegovo dejstvo vrlo neprijatan. Naročito Dr Bali iz ureda državnog sekretara za manjine Patakija, kome je povereno pitanje srpske narodne grupe, koji je potpuno zaprepašćen, naročito kada se u poslednje vreme opravdano nadao, da sa 200.000 Srba iz Bačke postigne sporazum na račun nemačke i hrvatske narodne grupe. Ovi mrtvi su ovaj odnos zatrovali za nedogledno vreme, rekao je TDr Bali, što posle akutnog neprijateljstva sa svima susedima, kao Rumunima, Slovacima i Hrvatima ovo naročito teško pada.

Mađarska vlada pokušala je u prošlim mesecima da prijateljski saraduje sa Srbima, da bi stvorila jedan front protiv Folksdojčera,⁵ koji su navodno zajedno sa takozvanim Bunjevcima vodili neprijateljsku politiku prema Mađarima. Kako je ova namera mađarske vlade potpuno propala, to se Srbi mogu smatrati kao ogorčeni neprijatelji Mađara.

⁵ Netrpeljivost Mađara i folksdojčera dolazila je otuda što su Mađari želeli da prigrabe i Banat koji se nalazio u nemačkim rukama, odnosno u rukama banatskih folksdojčera.

BR. 10

**IZVEŠTAJ NEMAČKOG OBAVESTAJCA OD 7 MARTA 1942
GOD. MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA U BERLINU
o pOKOLJIMA KOJE SU MAĐARI IZVRŠILI U ČURUGU I
NOVOM SADU¹**

Folksdojčerska ispostava
(Vo — Mi)

Berlin W 62 7. 3. 42

Ministarstvu spoljnih poslova — Berlin W 35

Predmet: Izveštaj o situaciji u Bačkoj; izveštaj o događajima
u Čurugu i Novom Sadu.²

Folksdojčerska ispostava dostavlja prepis jednog izveštaja o situaciji u Bačkoj s molbom da se isti primi znanju.

Hajl Hitler!
Riman
SS-Šturmbanfirer

Prepis/S
Izveštaj o situaciji u Bačkoj
Izveštaj

Predmet: Događaji u Čurugu u vezi sa planiranim ustankom
srpskih komunističkih bandi.³

Podnosi vođa mesne grupe Karlo Sevin.

Na dan 4 januara t.g., u nedelju po podne, širila se vest u selu, da se u okolini nalaze komunističke bande, koje name-
ravaju da izvrše napad na Čurug. One su se skupile u jednom
ritu, oko 3 do 4 km od Čuruga u pravcu Tise. Po tim širenim
glasovima došlo je do borbe između jedne žandarmeriske pa-
trole i ustanika i tom prilikom ranjen je vođa patrole u trbuh
i jedan policajac.-Povodom ovoga žandarmeriska stanica zatra-
žila je pojačanje, koje je još istoga dana stiglo u jačini od
dvoja oklopna kola i oko 40—50 ljudi u tri kamiona. O bor-

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L.—N/1, br. 296615—620.

² Vidi dok. br. 8.

³ Ovaj događaj je izmišljen, a on je mađarskim okupatorima tre-
balo da posluži kao povod za pokolj slovenskog življa i Jevreja u
Bačkoj.

bama u ritu nije ništa поблиže poznato, pošto ranjenici ili leševi nisu dovezeni u Čurug,⁴

Po dolasku pojačanja skupilo se stanovništvo (Mađari) na ulici, ali su rasterani od policije. Uveče istoga dana mađarsko stanovništvo naoružano je od vlasti. U toku noći uhapšeni su imućni Srbi i intelektualci od naoružanih građana (2 srpska lekara, 2 jevrejska lekara, 3 srpska sveštenika, više učitelja, 2 apotekara itd.) i odvedeni u opštinu gde su svučeni i zatvoreni u jednu prostoriju. U toj su prostoriji, kako su pojedinačno ulazili, jednostavno pobijeni kundacima i sekirama. U toku noći leševi su natovareni na seljačka kola i bačeni u Tisu. Srbi, koji su morali da iznose leševe, među njima i Jevreji, morali su da prate kola do Tise, gde su istovarali leševe i gurali pod led. Ovi pratioci su najvećim delom takođe živi gurnuti pod led. Idućeg dana nastavljeno je ubijanje i streljanje. Drugog dana došli su na red imućni seljaci, koji su sa celom porodicom pobijeni. Kako u opštinskoj zgradi nije bilo više prostora, to su sledeći uhapšenici zatvoreni u jedan žitni magacin. Uveče toga dana, kažu da su hapšenici pokušali bekstvo. Pod ovim izgovorom otvorena je mitraljeska vatra na njih, a što je još ostalo živo pobijeno je sekirama. Noću su leševi natovareni na seljačka kola i odvezeni na Tisu. Ovo ubijanje trajalo je 5—6 dana.

U toku ove akcije ubijeno je ukupno 2000 lica, među kojima oko 40 Jevreja. Time su skoro svi Jevreji u Čurugu, sem nekoliko žena, ubijeni. Od Srba poglavito su ubijani inteligencija, imućniji seljaci i zanatlije zajedno sa ženama i decom.

Moj utisak o tom izboru je taj, da su ljudi koji su izvršili tu akciju, naročito izabrali imućne, koje su zajedno sa porodicom ubijali, kako bi prisvojili njihova imanja. U kućama, iz kojih su stanovnici prisilno odvedeni, vršene su odmah sistematske pljačke. U drugim kućama vršena i vrši se još sada pljačka vrednosnih stvari, žita itd.

Te pljačke vršila je mađarska rulja, kao i vojska i žandarmerija. U radnjama, kafanama, mesarnicama itd. odmah su postavljeni Mađari.

Folksdojčerima ništa se nije desilo. Kod vlasnika mlina Petra Hauga rulja je, potpomognuta žandarmerijom, izvršila premetačinu, za to vreme njegova porodica morala je da stoji uza zid sa uzdignutim rukama. Ali imenovani se nije mogao

⁴ Šajkaški NOP odred bio je tada podeljen u dve grupe. Komandant odreda Stevan Divnin-Baba, u pratnji 20 boraca, nalazio se na sastanku sa članovima Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu, a drugi deo Odreda, jačine do 40 boraca, sa komesarom Đulom Molnarom nalazio se u logoru na salašu Gavre Puštajića.

Leichen dort abladen, unter das Eis stecken. Sie selbst wurden grösstenteils auch lebend unter das Eis gestossen. Am nächsten Tage wurde die Erschiessung und Anschlagen fortgesetzt. Am zweiten Tage handelte es sich um wohlhabende Bauern, die mit ihrer ganzen Familie hingerichtet wurden. In dem Gemeindehaus wurden die Räume dazu nicht mehr genutzte. Die ersten Gefangenen in ein Getreidekornhaus gebracht. Am Abend dieses Tages liess es, die Gefangenen wegzunehmen durchbrochen, bzw. sich befreien. Unter diesem Vorwand wurde in die Masse gefeuert, was noch ein Leben blieb. Die Beilen niedergewacht. Die Leichen wurden am nächsten Nacht mit Benzolwagen in die Theiss entführt. In den nächsten 5 bis 6 Tage. In dieser Aktion wurden insgesamt 2000 Personen von welchen etwa 40 Juden waren. Dadurch wurden alle Juden, bis auf einige Frauen, umgebracht. Neben den Juden hat man hauptsächlich die Bauern und Gewerbetreibende mit Frauen und Kindern. Die Aktion wurde von der Auswahl der Hingrichteter durchgeführt, die diese Aktion durchgeführt, teilweise ausgeführt haben und dann meistens mit den Mitgliedern hingerichtet haben, um sich des Verunglimpfung zu beschuldigen. In den Häusern, die Einwohner und Eigentümer weggeschleppt warten, eine gleich eine Systematische Plünderung ein. In den Häusern wurden und werden auch jetzt noch Getreide, Vieh usw. weggeschleppt. Diese Plünderung wurde von den deutschen Pöbel, sowie auch von Militär und der Gendarmerie durchgeführt. In Lokalen, Gastwirtschaften, Geschäften, Kirchen usw. wurden sofort Engaren eingesetzt. Volksgenossen haben keine Schäden zu beklagen. Bei dem Mörder unter Vg. Peter K a a g führte der Pöbel, unterstützt von der Gendarmerie, eine Hausdurchsuchung durch, wobei die Volksgenossen mit erheblichen Schäden an ihr Eigentum. Der Schaden kann sich der Gendarmerie durch die Volksgenossen, die er nicht beklagen kann.

požaliti da mu je pričinjena neka šteta. Kod Vajsa, za koga su mislili da je Jevrejin, dogodilo se isto, dok nije dokazao da je Folksdojčer.

U *mađarskim krugovima* priča se i rado naglašava, da je akcija čišćenja na ovaj način poželjna Rajhu.

Karl Sevin s. r.

. Izveštaj o situaciji u Bačkoj
Izveštaj

O događajima prilikom velike akcije u Novom Sadu 21, 22 i 23 januara 1942 god., imam po nalogu vođe narodne grupe (Volksgruppenführer) doktora Franca Baša da podnesem sledeći izveštaj:

Prvoga dana racije mogao sam se slobodno kretati u izvesnim delovima grada. Otišao sam u dom Levente da bih zatražio dozvolu za odlazak u Budimpeštu, kako bih iskoristio dane racije, kada se nije smelo raditi po uredima, za službeni odlazak folksgruppenfireru u Budimpeštu. Tamo su mi savetovali da na put krenem tek po izvršenoj raciji.

Na dan 23 januara u 9 časova ujutro došao je u moj stan jedan oficir u pratnji jednog građanskog policajca. Ustanovili su, da nisam otputovao za Budimpeštu i zapitali me da li sam Namac. Taj oficir bio je dobro obavešten o mojim susedima. Hteo je da ustanovi, da li u ovoj kući stanuje Srbin, a u onoj Jevrejin. Zatim je bez izvršenja premetačine, učtivo otišao. Sa mog, nešto isturenog, balkonskog prozora posmatrao sam kroz roletne šta se događa u mojoj ulici. To je mali ćorsokak sa porodičnim zgradama. Na ulici video sam nekoliko patrola od po 6 ljudi sa jednim žandarmom. Posle kraćeg vremena izvela je patrola 70-togodišnjeg Jevrejina Policera i njegovu ženu iz njihove kuće i provela pored moje kuće. Pratio sam ih pogledom i video da su dva vojnika za vreme kretanja, bez komande, sleđa otvorili vatru na bračni par i to 10 koraka od moje kuće. Vojnici su prekoračili leševe i produžili put. U susedstvu čuo sam više pucnjeva. Pojedine patrole izlazile su iz pojedinih kuća-i tada je nastao mir u ulici.

U 12 časova došla su jedna kola u ulicu. Kola su bila puna leševima i stala su prekoputa moje kuće. Vlasniku kuće vožari su rekli da su došli da iznesu leševe iz te kuće. Vlasnik je rekao da u njegovoj kući nema leševa. Mislim da je prilikom ubijanja bila neka zabuna. Zatim su natovarili ona dva leša koja su ležala na ulici, pri tome su vožari oduzeli novčanik i žensku tašnu i bacili na kolsko sedište.

U 5 časova po podne došao je u moju ulicu jedan vojni kamion natovaren ieševima. Iz jedne kuće iznet je leš jednog Srbina, njegove žene Mađarice, njihovog odraslog sina, koji je bio pripadnik Levente i jednog 8-godišnjeg dečka. Zena i deca bili su Mađari.

Idućeg dana obustavljena je racija. Stanovnici moje ulice otkrili su u pojedinim kućama još 9 leševa, među kojima i leš jedne Berlinke, koja je bila udata za jednog Srbina. Ostala su dva deteta, jedno od 8 i jedno od 20 meseci. I ta deca su odvedena na Dunav gde su bačeni svi leševi. Zatim smo doznali da u našoj ulici ima još nekoliko teško ranjenih koji su odvezeni na Dunav i streljani.

Ukupan broj streljanih u našoj ulici, kao i u trima zgradama koje gledaju u našu ulicu, iznosi ukupno 27. Među njima 16 Jevreja, 7 Srba, 3 Mađara i 1 Nemica.

Na dan posle racije javljeno mi je, da je profesorka nemačke građanske škole, zadužbine Apolonije Lauberta, takođe među žrtvama. Raspitivao sam se o njoj kod nekoliko vojnih komandi. Posle nekoliko dana čuo sam pouzdano, da je streljana u kasarnskom krugu. Što je bila verena za jednog pensionisanog starog srpskog profesora, nije razlog za streljanje.

O svim žrtvama u našoj ulici niko nije mogao nešto rdavo izjaviti. Samo jedan sumnjivi Jevrejin živi u našoj ulici i njemu se ništa nije desilo.

Novi Sad
3. februara 1942

BR. 10

**IZVEŠTAJ MESNE NEMAČKE NARODNE GRUPE IZ RUME
OP 11 MARTA 1942 GOD. VOĆSTVU NEMACKE NARODNE
GRUPE U OSIJEKU O NAPADU PARTIZANA NA NERADIN¹**

NEMAČKA NARODNA GRUPA
Nezavisnoj Državi Hrvatskoj
Okrug Istočni Srem
Mesno rukovodstvo Ruma

Ruma 11-3-1942.

Izl. Br. 197/42

Predmet: Delatnost partizana u Sremu.

Veza

Prilozi

Voćstvu Narodne grupe u Osijeku

Izveštaj:

U noći izm. 9 i 10. III. 1942. izvršen prepad na opštinu u Neradinu, paljenje; arhiva sva izgorela. Jedan ustaša mrtav, a ubijen i jedan policajac. Pojačanje iz Iriga, koje je pošlo tamo jednim autom, napadnuto je na putu i ubijen jedan ustaški satnik i tri ustaše. Jedan četvrti ustaša teško ranjen. On se načinio mrtvim. Pošto su se partizani povukli, vratio se natrag i javio to u Neradinu. Šoferu, Srbina, odveli su sa sobom.

10-3-1942 po podne partizani su izvršili prepad na M-nastir Grgeteg² i sa jakom nadmoći utvrdili se ovde. Pošto se ne raspolaže nikakvim snagama, nisu mogli biti isterani.

U noći izm. 9—10 izvršili su partizani po drugi put prepad na Bešenovo,³ ali su odbijeni. Nije bilo gubitaka.

E.S.⁴ rezervisti i D-M⁵ angažovani su za pojačanje žandarmerijskih stanica u sledećim opštinama:

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1, k. 40—F.

² Akcije u Neradinu i Grgetegu izvršio je Podunavski NOP odred. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

³ Ovu akciju -izvela je Prva četa Fruškogorskog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52, str. 182.

⁴ Sporazumom između vođe nemačke nacionalne manjine u NDH i Pavelića, od 29 jula 1941 god., stvorene su u Sremu jedinice nemačke narodne grupe (organizacije Einsatzstafell) koje su bile podređene ministarstvu domobranstva NDH. U početku ove jedinice imale su zadatak da osiguravaju levu obalu Save i onemogućavaju eventualni prelaz partizana u Srem, a kasnije, kada je vojna obuka završena, upotrebljavane «u za borbu protiv partizana (dok. br. 1/2, k. 81 nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta).

⁵ Deutsche Mannschaft

Stejanovci 30 ljudi D.M.-a, Jazak 30 ljudi D.M.-a,
Pavlovci 30 ljudi E.S. rezerva, Vrdnik 10 ljudi E.S. rezerve i
D.M., pomešano, za pojačanje straže nemačke vojske.
10 ljudi pojačanja D.M. i E.S. rezerve za pojačanje straže kod
barutnog magacina u Rumi. Svi pripadnici D.M.-a i E.S. re-
zerve iz Rume.

Heil Hitler
[potpis nečitak]
Mesni rukovodilac

BR. 11

IZVEŠTAJ VODE MESNE GRUPE NEMAČKE MANJINE OD 12 MARTA 1942 GOD. ZEMALJSKOM VOĐI NEMAČKE MA- NJINE O SITUACIJI U ILOČKOM SREZU¹

Zemaljskom vođi DM-a

Ilok, 12. marta 1942
Osijek
Trg Adolfa Hitlera

Potvrđujem prijem sledećeg telegrama:

»Angažovanje mesnog ljudstva za zaštitu folksdojčera odo-
breno. Održavati najstrožiju disciplinu. Zemaljski vođa ne-
mačke narodne grupe.«

U međuvremenu se, međutim, situacija umnogome pro-
menila i angažovanje ovako malih jedinica bilo bi besciljno i
moglo, pod izvesnim okolnostima, da vodi nepotrebnim, odn.
bezuspešnim žrtvama.

Ovde, u okolini, situacija se razvila do sledeće mere:
poznati su mi događaji od Iloka, preko mesta Erdevika, Bin-
gule, Ležimira i Mandelosa na jugozapadnoj strani Fruške Gore,
i preko mesta Neštin, Susek, Sviloš na severnoj strani (obala
Dunava) do u visini našeg Gospodarskog lovačkog zamka
Ravan. — Vidi priloženu skicu.²

Prvi partizani pojavili su se u Ravnu 9.-og. U noći između
nedelje i ponedeljka obasuti su u 1 čas u noći vatrom opština

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 18/1, k. 40—F.

² Skica se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br.
18/1, k. 40—F.

i škola u Ležimiru.³ Broj ispaljenih metaka oko 20—25. Kasnije je usledio prepad na opštinu Mandelos. Mi smo ovde svi mislili da se radi o nekoj manjoj grupi komunista, koji su prošle nedelje hteli da preko Martinaca dođu do šume, ali su pravovremeno primećeni i još pred Čalmom delimično pohva-
lni, delom pobijeni, a samo jedan sasvim mali deo, pretpostavljalo se da ih je pet do 10 ljudi, izmakao je u šumu.

10. ov. m. organizovali su nameštenici sa dobra jednu patrolu koja se sastojala od 8 ljudi, pod komandom mojom i druga Nimmriehtera. Mi smo pred Ležimirom naišli još na 12 ustaša pod komandom našeg folksdojčera, rukovodioca šumskog revira, Franza Mallyja. U šumi smo oko 10 časova čuli pucanje u pravcu ovogodišnje seče. — Mi smo smesta promenili naš pravac marševanja prema pucnjima, razvili se u streljački lanac i tako, u jačini od 21 čoveka, pođemo prema mestu seče, gde smo straži nad kažnjenicima (na seči je radilo oko 40 kažnjenika sa 4 stražara) pomogli u opasnosti. Kad smo prispeli na mesto seče obasuti smo sa svih strana vatrom. Obustavljanjem vatre uspelo je da se jedna grupa naoružanih komunista namami bliže; na pitanje ko su, oni su odgovorili da su »partizani«, ali su odmah i digli oružje i pripucali, no bilo je još moguće da pravovremeno budu onemogućeni.⁴

Iz iskaza jednog teško ranjenog i iz iskaza čuvara šume, koji je bio zarobljen, mogla se stvoriti sledeća slika:

U ponedeljak 9. t. m. otpočeli su komunisti da se prikupljaju na Ravnu. Oni su došli iz okolnih srpskih sela i smestili se na Ravnu i u obema kućama šumskih čuvara koji se tamo nalaze; prepad na kažnjenike organizovali su sa jednim vodom, dok su tri voda na putu Sviloš — Ravan čekala na patrolu iz Iloka (mi smo srećom došli iz drugog pravca). Na Ravnu se tako prikupilo oko 400 ljudi, koji su međutim samo delom naoružani, kažu da svaki peti čovek ima pušku. Ove bande su se zadržale na Ravnu do 11. t. m.; u dva časa ujutru su se digli i otišli u zatvorenoj formaciji prema istoku.⁵ Četiri čuvara šume su razoružana, a dva su se morala otseliti; njima je rečeno da će biti pobijeni ako se ne otsele.

³ Ovu akciji izvela je Druga četa Fruškogorskog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52, str. 180.

⁴ Akciju je izvela Prva četa Fruškogorskog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52, str. 182.

⁵ Prema odluci Okružnog komiteta KPJ i Štaba NOP odreda za Srem Podunavski i Fruškogorski NOP odred 14 marta 1942 god. sastali su se na Ravnu i tu se zadržali oko deset dana. Za to vreme izvršena je reorganizacija odreda. Fruškogorski NOP odred imao je tada oko 80, a Podunavski NOP odred oko 70 boraca. Sa odredima se kretao i veći broj nenaoružanih seljaka, koji su pobjegli u šumu jer nisu hteli da idu na prisilni rad u Nernačku.

Sledećeg dana, 11. t. m., nemačka vojska iz Mitrovice i ustaše iz Iloka izvršili su patroliranje sve do Ravna, no ovo je dovelo samo do zarobljavanja jednog, prethodnog dana ranjenog, pošto su se ostali partizani u toku noći povukli prema istoku.

Celokupna situacija sad izgleda ovako:

Fruška Gora (Frankengebirge), počev od puta Sviloš — Ležimir, zaražena je komunistima. Centar bi mogao da bude negde u istočnom pravcu prema Letenki i Crvenom Čotu. Sa Ravna su se povukli jer su pri prvom sukobu imali velike gubitke (oko 13 ljudi),⁶ a i oblast im je postala nesigurna. Dok dobiju u snazi, sigurno će se vratiti i premestiti njihov štab na Ravan.

Srbi po okolnim selima su za sada još mirni, ali se na njima bez zavaravanja vidi radost za pričinjenu štetu i simpatija za stvar »partizana«.

Neophodno bi bilo potrebno sprovesti jednu veliku, planiranu akciju pod sledećim uslovima:

1. — Patroliranje bi imalo da se proširi na celu Frušku Goru no moralo bi biti do u detalje planski pripremljeno uz najstrožiju diskreciju.

2. — Moralo bi da bude na raspoloženju dovoljno automatskog oružja, pošto ga komunisti takođe poseduju.

3. — Svaki promet iz šume sa mestima i između mesta morao bi biti obustavljen uz najstrožiju kontrolu, a prestupi kažnjavani najstrožijim kaznama. Naime, »partizani« sad idu potpuno slobodno u okolna mesta da kupuju, odn. kod svojih kuća da uzmu namirnice. Uostalom, mnogi od komunisti i nisu stalno u šumi, već se mobilišu za izvršenje određenih zadataka, a potom se vraćaju natrag u okolna sela da sačekaju nove zadatke.

4. — Sve jedinice, koje bi uzele učešća u akciji, *morale* bi da budu *jednoobrazno odevene* i moraju posebno biti upućene za borbu u šumi i patroliranje, inače će nastati gubici od sopstvenih trupa.

5. — Posebna pažnja mora se obratiti na stalnu vezu, nezavisnu od telefona (koji se neprekidno prisluškuje i prekida).

6. — Akcije manjih obima od strane garnizona iz pojedinih mesta moraju da izostanu, jer mogu celoj stvari samo da štete.

Heil Hitler
Ebenhöh

Mesni vođa nem. narodne grupe

⁶ Partizani nisu imali gubitaka. Ovaj broj se odnosi na nenaoružane seljake koji su se krili u šumama Fruške Gore (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52).

BR. 10

**IZVEŠTAJ PRVE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 16 MARTA
1942 GOD. VRHOVNOM ORUŽNICKOM ZAPOVEDNIŠTVU
NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA NA PODRUČJU VUKO-
VARA¹**

**NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO**

**1 HRV. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Taj Broj 301**

U Zagrebu, dne 16. ožujka 1942.

Predmet: Doglasno izvješće sa
područja ove pukovnije.

- 1.) VRHOVNOM ORUŽNICKOM ZAPOVJEDNIČTVU
ZAGREB.
- 2.) ZAPOVJEDNIČTVU 2. HRV. ORUŽ. PUKOVNIJE
KNIN.
- 3.) ZAPOVJEDNIČTVU 3. HRV. ORUŽ. PUKOVNIJE
BANJA LUKA.
- 4.) ZAPOVJEDNIČTVU 4. HRV. ORUŽ. PUKOVNIJE
SARAJEVO.
- 5.) ZAPOVJEDNIČTVU VOJNE KRAJINE
SARAJEVO.

²

Na području krila Vukovar:

Dne 24. veljače o. g. pobjegli su nepoznato kuda od svojih kuća: učitelj Karolić Stojan, Tucaković Petar, poštansko-činovnički pripravnik i kolar Župunski Stevan, — sva trojica iz Martinaca, kotara Hrv. Mitrovica,³ koji su imali veze sa ondašnjim komunistima.

Dne 24. veljače oko 2.30 sati u selo Martinci, kotara Hrv. Mitrovica došla su u dvorište kuće Župunski Ivana 4 ustaša, te je započelo puškaranje. Ovom prilikom ubijeni su Župunski Ivan, njegov sin Marinko, snaha Dušanka, supruga Marinkova, a lakše je ranjena Jelena, supruga Ivanova. U štali je ubijena puščanim metkom jedna kobila.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/2—1, k. 145.

² Iz izveštaja Prve oružničke pukovnije štampan je u ovoj knjizi samo fragment koji se odnosi na Srem.

³ Sremska Mitrovica

Od obitelji Župunski uhapšen je Grujica, sin Ivanov, dok je drugi sin Stevan pobjegao.

25. veljače o. g. u selu Komletinci uhapšen je cigan Janko Radulović zato, što je u pekari Marijana Antunovića kada je primio kruh digao ga u vis i viknuo »Živio Staljin«.

25. veljače o. g. komunisti su zapalili općinsku zgradu u selu Martinci, kotara Hrv. Mitrovica, koja je do temelja izgorila. Ovom zgodom ubili su mlinara Vogla, a oružnik Buljubašić Andrija ustrelio je partizanskog vođu Gabošac Savu.⁴

Dne 26. veljače o. g. u selu Adaševcu, komunisti su ustrelili tamošnja 3 mjesna ustaša, koji su obavljali noćnu stražu.

Istog dana sukobili su se oružnici sa komunistima na jednom salašu nedaleko Višnjiceva. U ovoj borbi je poginuo jedan sluga, i ranjen je domobran Blažević Ivan.

29. veljače o. g. kod Morovića u sukobu sa oružnicima ubijena su 3 muškarca i 1 žena. Pronađen je veći kom. materijal.

2. ožujka o. g. oko 20 sati komunisti su provalili na posjed Frede Poppa, kod Morovića, otjerali 6 konja, svu živad, i odvezli 5.000 kg. pšenice, dok su kukuruz razbacali po dvorištu, a kola i saone slupali.

3. ožujka u selu Moroviću, po oružnicima i mještanima poubijano je 30 komunista, a 28 je uhvaćeno.⁵ Opljačkano dobro sa posjeda Poppa je skoro sve pronađeno, jedino pšenica nije bila više za uporabu jer je polivena nekom tekućinom.

Zapovjednik, pukovnik
(M.P.) Čanić, vr.

Za točnost:
Častnik za javnu sigurnost
podpukovnik,
Mavrić

⁴ Ubijeni nije bio na rukovodećem položaju.

⁵ U ovoj borbi učestvovala je samo jedna grupa partizana Druge čete Fruškogorskog NOP odreda koja je upala »na salaš Švabe petokolonaša u Moroviću i ondje uništila velike količine žita i kukuruza, a zaplijenila troje saonice sa tri para konja te nešto svinja i opreme. Uslijed podvodnog terena ta se grupa partizana odlučila prebaciti iz Morovičkih šuma u Frušku Goru. Pošto partizani nisu presjekli telefonske žice, neprijatelj je bio obaviješten o njihovom pokretu i dočekao ih. Nastala je borba u kojoj su partizani imali znatnih gubitaka, tim više što su se razbili u manje grupe. Neki od njih su ipak uspjeli preći u Frušku Goru, gdje su nastavili sa akcijama« (tom I, knj. 6, dok. br. 52). Pored poginulih partizana, neprijatelj je ubio i veći broj nenaoružanih seljaka, koji su zajedno s partizanima pokušali da se izvuku prema Fruškoj Gori.

⁶ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Srem.

BR. 10

**IZVEŠTAJ SREMSKOG ZDRUGA OD 31 MARTA 1942 GOD.
ZAPOVEDNISTVU DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA O
BORBAMA S PARTIZANIMA OD 9 DO 25 MARTA¹**

**NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
SRIJEMSKI ZDRUG
Br. 96/taj.**

U Rumi dne 31. III. 1942.

Predmet: opća bojna relacija.

**ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA.
GLST. ODJEL.**

Brod

U vezi naređenja zapovjedništva II. domobranskog zbora Op. Br. 191/taj. od 30. siječnja 1942. dostavlja se izvještaj u slijedećem:

I.

1-a) Na dan 9. ožujka 1942. pojavili su se sjeverno od s. Bešenova i manastira Bešenovo-Prnjavor pobunjenici i isti su u jutro zapalili oružničku postaju, ubili jednog oružničkog vodnika i zapalili svu arhivu općine s. Bešenovo. Na ovu vijest upućeno je pod vodstvom dva častnika, 35 domobrana I. Lovачke bojne (a na zahtjev općine Grgurevci) u s. Grgurevci. Vođenim izviđajem ustanovilo se na dan 9. III. da su već partizani se razbjegli jer su sa jedne strane došli naši, a sa druge ustaški odjel iz Hrv. Mitrovice. U potjeru za njima su pošle ustaše ali ih nisu pohvatale.²

No na dan 12. III. je oružnički poručnik Hiltner Anton, iz s. Bešenova, zatražio pomoć, te upućena pomoć od jednog narednika, 20 domobrana sa dve strojopuške. Isti su vodili toga

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—37, k. 54.

² Napad na žandarmerijsku stanicu u selu Bešenovu izvršilo je 25 partizana Prve čete Fruškogorskog NOP odreda. »Pošto se žandarmi nisu htjeli predati, zapaljena je kuća u kojoj su oni stanovali. Ubijen je komandir žandar, stanice a nekoliko žandarma ranjeno. Lako je ranjen 1 partizan. Zapaljena opštinska arhiva. Plijena nije bilo. Pri povratku iz akcije uhvaćena su tri petokolonaša koji su osuđeni na smrt i strijeljani. Od njih su zaplijenjene dvije lovačke puške« (tom I, knj. 6_v dok. br. 52).

dana, kao i 13. III., borbu sa pobunjenicima. U napad nisu mogli poći jer je pobunjenika bilo više.³

Cilj ove operacije bio je ugušivanje i sprečavanje pobune.

Brojčano stanje u toj akciji bilo je: jedan oružnički poručnik, 27 oružnika, 1 narednik i 20 domobrana iz 1. sata I. Lovačke bojne.

Uspjeh akcije: 1 ubijen, 1 zarobljen i više ranjenih pobunjenika (broj nepoznat).⁴

Iskustvo u ovoj akciji je to da se pobunjenici bezuslovno moraju obkoliti jer se dobro drže na položaju — Vetrenjača i okoline, sjev. i sjev.-zap. od manastira Bešenovo-Prnjavor. Da se za akcije upotrijebe odmah veće snage, da ima na raspoloženju samovoze za prebacivanje manjih snaga, da se stalno vrši izvidanje.

Nedostaci su ti što nema brzoglasnih stalnih veza, niti ma kakvih poljskih, te se pomoć kasno traži a isto zbog izloženih poteškoća još i kasnije šalje.

b) Na dan 11/12. ožujka vođena je i druga akcija pod preduzetom inicijativom Velikog župana Vuke a pod vodstvom E.S. podpukovnika g. Kellera® radi ugušivanja i uništenja pobunjenika kod Krušedola — Manastir Krušedol — Manastir Grgeteg.

Brojčano stanje ukupno sa svima sakupljenim snagama bilo je 490 domobrana, ustaša, oružnika i milicionara.

Uspjeh bio je slab jer su partizani uspjeli opet pobjeći kroz nezatvorene pravce ka zapadu. Ubijeno i ranjeno nepoznat broj partizana i nekoliko uhapšeno (broj se saznao od strane kotara Irig i izaslanstva).

Iskustvo kao pod a).

Nedostaci su ponovno zakašnjenje u zatvaranju lanca kruga. Izvještaj je podnjet pod Br. 352/taj. 13. ožujka 1942.

2. — Na dan 14. III. 1942. upućeno je 33 domobrana pod vodstvom jednog poručnika u Bešenovo radi smjene 20 domobrana od 9. III. u cilju održavanja stalne veze sa partizanima koji su se dobro smjestili i nešto utvrdili na Vetrenjači.

Čim je stigla oružnička novačka bojna sa jednom bitnicom top. poljskog sklopa iz Petrovaradina poduzeta je 18. III. u 6. sati akcija opkoljavanja pobunjenika na Vetrenjači i šumi

³ Partizana je bilo oko 25. Oni su pripadali Prvoj četi Fruškogorskog NOP odreda.

⁴ Gubici partizana proizvoljno su dati. U ovoj borbi partizani nisu imali gubitaka (tom I, knj. 6, dok. br. 52).

⁵ Vilibald Keller, komandant bataljona Einsatzstafell koji su sačinjavali pripadnici nemačke nacionalne manjine iz Slavonije i Srema (dok. br. 1/2. k. 81, arhiva Vojnoistoriskog instituta).

tetremansjev.-zap. Bešenova, Borba odpočela u 10.30 sati i završena u 15.30 sati.

Brojno učestvovalo ukupno oko 470 domobrana pod vodstvom bojnika Vindakijevića.

Uspjeh akcije: ubijena 27 partizana i nekoliko ranjeno, 1 uhvaćen i predat izaslanstvu Žup. red. oblasti.⁶ Inače slab uspjeh opkoljavanja, no partizani raspršeni.

Jedan oružnički novak poginuo i jedan teže ranjen.

Iskustva ista, t.j. domobrani-oružnici i ostali slabo izvježbani za tako gerilsko vođenje borbe.

Nedostatak jeste i slabo izviđanje i kontakt sa tim pobunjenicima i što su pobunjenici u boljem položaju zbog dominantnosti i prikriveni od šume i žbunja. (Izvještaj podniet pod Br. 398/taj. od 18. III. 1942.)

3. — Na dan 23/24 III. 1942. preduzeta je operacija u većem smislu na prostoriji zapadno od linije s. Bešenovo — Manastir Prnjavor-Bešenovo — Crveni Čot (trig. 539/-S. Beočin i to 23. III. na prostoru: s. St. Divoš — Biklav (k. 272) — Kratina — Mostar (k. 241) — V. Kratina — St. Bingula u cilju napada na Man. Đipša a 24. III. na prostoriji: Ravan (k. 296) — Grginac u svrhu uništenja pobunjenika na tim prostorijama. Tok operacije vođen po operaciskoj zapovjedi Op. 16. od Srijemskog Zdruga sa pola snage na dan 23. a sa cijelom snagom 24. III. Brojčano stanje za operacije, kao i za zaprečne grupe bilo je ukupno prosječno 1.200 domobranoružnika, ustaša i milicionera.

Uspjeh: materijalno slab, a moralno jak.⁷

Iskustvo iz te akcije je to: što pri odpočetnoj akciji ne treba pri završetku dana ljudstvo vraćati na prenočište, već isti da ostaju i preko noći na dostignutim položajima, da se bolje zatvaraju još nepoznati pravci gdje su se partizani uspjeli provući i da sve jedinice koje učestvuju u akcijama dobiju gorske kuhinje, te im se ovim omogućuje kuhanje jela u blizini

⁶ U ovoj borbi je učestvovala Prva četa Fruškogorskog NOP odreda. »Borba je trajala čitav dan. Jedan partizan je poginuo a dvojica su lakše ranjena« (tom I, knj. 6, dok. br. 52).

⁷ U ovom sukobu s neprijateljem učestvovala je Druga četa Fruškogorskog NOP odreda. S neprijateljske strane bilo je četiri čete domobrana. »Dvije čete domobrana natjerane su u bjekstvo, a ostale dvije nisu ni stupile u borbu. U borbi je neprijatelj imao znatan broj mrtvih i ranjenih, a trojica domobrana je zarobljeno«. Partizani su imali samo jednog ranjenog. Sutradan, 24 marta 1942, neprijatelj je izvršio napad na dvorac Ravan gdje je bila smeštena Prva četa Fruškogorskog NOP odreda i veći broj izbeglica »koji su pobjegli u šumu, jer nisu htjeli da idu na prisilni rad u Njemačku. Naoružani partizani su se organizovano probili bez gubitaka, dok je neprijatelj napao na nenaoružane te ih znatan broj pohvatao i strijeljao« (tom I, knj. 6, dok. br. 52).

položaja. Sa radom odpočeti tajno, već noću, odnosno rano u jutro, oko 3 sata, te na polazne položaje stići u vrijeme kada se partizani ne nadaju i isti napuštaju svoja skrovišta. Pretresati stalno sva obližnja sela oko podnožja Fruške Gore, kao i lovačkih kuća u šumi gdje se isti noću i sakrivaju. Za ovo učinjen predlog sa Br. 32/taj od 25. III. 1942.⁸ od zapovjednika Srijemskog Zdruga.

Nedostaci su u nedostajućim samovozima — motornim vozilima i koturima za hitni prijevoz snaga — za slanje žurnih izvještaja po raznom isprekidanom terenu a u nedostatku brzoglasnih veza.

Greške su ovdje bile i u nedostatku snaga dovoljno za zatvaranje svih mogućih pravaca odstupanja pobunjenicima, zatim još upotreba neizvježbanih domobrana u borbenoj obuci i na takvom zemljištu i šta još više, po mom mišljenju, i neiskusno vodstvo.

Zapovjednik — bojnič,
[potpis nečitak]

⁸ Redakcija nije pronašla ovaj dokument.

BR. 23

**IZVEŠTAJ SREMSKOG ZDRUGA OD 1 MAJA 1942 GOD.
ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA O
PEJSTVIMA PROTIV PARTIZANA OD 16 DO 20 APRILA¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
SRIJEMSKI ZDRUG

Br. 290/taj.

U Rumi dne 1. V. 1942.

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA (GLST.)

Brod

U spoju zapovjedi toga zapovjedništva Op. Br. 191/taj. od 30. siječnja 1942 dostavlja se izvještaj u slijedećem:

U toku mjeseca travnja 1942. poduzeta su svega dva osiguranja područja Fruške Gore i iedna akcija i to:

1.

i. — Radi sprečavanja eventualnih napada od strane partizana na dane Uskrsa i godišnjice opstanka N.D.H. koji su se opet prikupili u mjestu: šuma Bešenovo — Letenka, Tera-zije — dobro Odeskalhi (Ravan k. 296) — Testera — Katanske Livade — Osoviye, osigurana je sa domobranima zrakoplovcima, oružnicima i milicionarima prostorija: s. Susek — s. Banoštor — s. Čerević — s. Man. Beočin — s. Rakovac sa kamenolomom — s. Ledinci — s. V. Remete — Krušedol. Pr.fnjavor] — Krušedol — Irig — Venac — s. Rivica — Vrdnik — man. Jazak — Bešenovo-Pr.[njavor] — s. Bešenovo — s. Šuljam — s. Gr-gurevci — s. Ležimir — s. St. Divoš sa zadatkom da se zabrani prilaz pobunjenicima u sela i manastire radi pljačke hrane i sabotaže.

Nisu vršene nikakove akcije i vladao je svuda mir osim što je na dan 9. o.m. od strane dvojice pobunjenika nastreljen jedan domobran I. lovačke bojne kod električne centrale u Vrdniku (vjerojatno u cilju sabotaže ili uznemiravanja, a ne ozbiljnog napada).

Iskustvo je to što je osiguran ipak mir.

Nedostatak: neimanje većeg broja domobrana pa da se tom prilikom izvršio i pretres šume u Fruškoj Gori.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42/3—4, k. 196.

(Spoj ovog zapovjedništva Op: Br. 100).

2. — Na dan 16. travnja 1942. preduzeta je operacija² u većem smislu na prostoriji zapadno od linije: Irig — Kamenica do linije s. Ležimir — s. Sviloš — s. Banoštor sa osiguranjem ist. dijela Fruške Gore ist. od linije: Irig — Kamenica.

Zadatak: uništenje pobunjenika koji se nalaze na toj prostoriji [i] čišćenje šuma.

Tok cijele akcije trajao je 17. i 18. travnja (a po operacijskoj zapovjedi ovog zapovjedništva Br. 4, poslata sa Br. 139/taj. od 14. IV.) sa postepenim stezavanjem prostorije sa ist., juga i zapada ka sjeveru prema sjevernoj zaprečnoj grupi koja je bila na liniji: južna i istočna linija s. Plan. Grabovac — trig. 299 (Čonak), Potoranj — Kesten (k. 235) — juž. ivici naselja Šakotinac — juž. ivica s. Beočin — k. 294. (Leševo isključno).

19. travnja, povratak snaga sa zadatkom pretresanja šume u pravcu hoda.

20. travnja, rad oružništva u saradnji sa snagama ostavljenim kao posada u mjestima: s. Krušedol — Man. Grgeteg — s. Neradin — s. Irig — Vjenac — Vrdnik — Pr. Bešenovo — s. Šuljam — s. Grgurevci — Ravan — Testera — s. Banoštor — Čerević — Man. Beočin — s. Rakovac — s. Ledinci — Kamenolom Paragovo.

Brojčane snage 1920 ljudi.

Uspjeh na dan 17. i 18. nikakav jer su se pobunjenici uslijed guste magle i tamne noći 17.—18. i na dan 18. zbog kiše uspjeli povući i pobjeći na zapad i u sela. 19. travnja je oružnički novački vod iz Petrovaradina naišao na grupu partizana, sa istima vodio borbu na prostoru: Man. St. Hopovo — k. 275 — Man.' Grgeteg — s. Neradin. Isti su raspršeni sa rezultatom 13 mrtvih partizana, jedan uhvaćen i vjerojatno dosta ranjenih.³

Iskustvo: da se akcije u većem stilu ne vode, već odrede 4 leteća voda jačine po 60 domobrana; ili da se oružničke stanice pojačaju ili da se Gorski zdrugovi upotrijebe za akciju ali za duže dana na cijelom kompleksu.

² Za vreme ove »operacije« dejstva partizana su takođe bila pojačana. Iz izveštaja Vrhovnog oružničkog zapovedništva NDH od 7 maja 1942 god. može se videti da su napadi partizanskih odreda usmereni na nemačke i ustaško-domobranske posade u selima. Tako su u vremenu od 16 do 20 aprila napadnute neprijateljske posade u Šišatovcu, Neštinu i Šuljmu, što znači: na prostoriji na kojoj se odvijala ova »operacija« (dok. br. 11/5—1, k. 70 nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta).

³ Izneseni podaci su proizvoljno dati. U ovoj borbi Podunavski NOP odred imao je 4 mrtva. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

Nedostaci: mali broj častnika, dočastnika i vođa a pri tome još neiskusni za gerilsku borbu i pretres zemljišta. Zatim i slaba iskustva domobrana. Zatim teška ishrana radi neimanja gorskih konja i gorskih kuhinja.

Greške: smatram da su greške u tome što su kretanja pojedinih rojeva — kolona suviše brza, slabo održavaju spoja i suviše slaba opreznost pri pretresanju zemljišta, kao i nepažnja općinskih organa na dolazeće i odlazeće osobe, također nejavljanje prisutnosti partizana u selu od strane seljaka.*

Za pohvalu nemam nikoga.

ZAPOVJEDNIK — BOJNIK:
(Strecker)
Strecker

BR. 15

**IZVEŠTAJ RAVNATELJA RUDNIKA VRDNIK OD 15 MAJA
1942 GOD. MINISTARSTVU ŠUMARSTVA NDH O NAPADU
PARTIZANA NA LEDINCE I VRDNIK¹**

Priepis

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
RAVNATELJSTVO DRŽAVNOG RUDNIKA VRDNIK

Broj: Tajni 150/42. Vrdnik, dne 15. svibnja 1942.
Sigurnost na rudniku —
akcije odmetnika. —

MINISTARSTVU ŠUMARSTVA I RUDARSTVA
Odjel za rudarstvo i kovinarstvo

Zagreb

Savezno sa ovdašnjim izvještajem broj tajni: 111/42 od 9. travnja ov. god. čast je podpisanom rudniku podnijeti slijedeći novi izvještaj:

⁴ U pomenutom izveštaju Vrhovnog oružničkog zapovedništva NDH od 7 maja 1942 god. stoji: »Pobunjenička akcija na području Fruške Gore (kotar Irig) je vrlo aktivna, u zadnje vrijeme je osobito pojačana... U vremenu od 16—20 travnja o.g. je sudjelovalo u protu-akcijama oko 2000 ljudi. Rezultat ove akcije nije bio kako što se je očekivalo...«

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38/5—2, k. 64.

Niti drugo čišćenje Fruške [Gore] polovicom travnja nije imalo nikakvog naročitog uspjeha. Na jednom mjestu bili su partizani pronađeni i natjerani prema postavljenim zasjedama. Međutim te zasjede su bile prije vremena napustile svoja mjesta, tako da su partizani nesmetano pobjegli. Kako su bili zatečeni baš pred spremanje večere, procijenjen je njihov broj na oko 60 osoba prema broju porcija večere.

Kako je u ovdašnjim prijašnjim izvještajima bilo predviđeno, nastupom proljeća, t.j. kad je šuma zazelenila, akcije partizana su pojačane. Tako su u noći između 6 i 7 svibnja o. god. izvršili napad na oružničku postaju susjednog sela Ledinci (4.5 km udaljenog od rudnika na sjevernoj strani Fruške Gore). Odveli su svih 8 (osam) oružnika u šumu i ponijeli svih 8 pušaka, oko 900 naboja, 10—12 ručnih bombi, odijela, pokrivače i t.d. U šumi su zatim ubili oružničkog narednika i jednog domobrana — pomoćnika, a ostale oružnike pustili kući, nakon što su ih predhodno svukli i izuli.

U noći između 12 i 13 svibnja partizani su između 24^h i 272^h upali u rudničku Novu koloniju te još neke pokrajne kuće u selu i izvan kolonije te odnijeli 3 vojničke i 1 lovačku pušku sa oko 125 naboja od članova Ustaške pripremljene bojne i članova »Deutsche Mannschaft«. Ujedno su odveli u šumu radnika ovog rudnika Nikolu Pehara (pripadnika ustaškog pokreta), kojega su upotrijebili za varku kod oduzimanja pušaka. Međutim vjerojatnije izgleda, da je Pehar dobrovoljno to učinio i stavio se u službu partizana te s njima pobjegao u šumu (inače je bio već svima dozlogrdio).

Za cijelo vrijeme šetanja partizana kroz koloniju i selo nigdje ih nije sreća ni vidjela niti jedna od mnogobrojnih vojničkih straža, obhodnja ni zasjeda, kojih su inače cijeli rudnik i okolica dubkom puni.

Isto to jutro, t.j. 13. svibnja ujutro, oko 9^h, došli su partizani javno po punom danu i pjevajući u Državni kamenolom Rakovac (2V2 km udaljen od rudnika), obustavili rad, pokupili 7—8 vojničkih pušaka sa svim nabojima te prozivanjem odabrali 12 radnika i sa sobom ih odveli u šumu.²

Jasno je, da te pojave ne koriste sigurnosti, radu i sređivanju prilika, nego djeluju protivno. Smionost partizana, te njihov postupak, izjave i obećanja čine ih popularnim, dok s druge strane strah, nemarnost, netaktičnost i ispadi raznih jedinica i pojedinaca, kojima je povjereno čuvanje reda i sigurnosti, tu popularnost pojačavaju i izazivlju opravdano nezadovoljstvo.

² Pomenute akcije izvela je Prva četa Fruškogorskog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

Tako n.pr. oružnička postaja nastoji sada krivnju za upade partizana svaliti na selo i nedužne seljake, lažno izvještavajući i tražeći represalije protiv lojalnog i radinog seljaštva. Isto tako se neprekidno i nepotrebno maltretiraju nedužni i vrijedni radnici ovoga rudnika svakodnevnim legitimiranjem, zaustavljanjem, pretresanjem, ograničenjem kretanja i t.d. unatoč neprestanim protesta podpisanog kod svih vlasti i ustanova, da se te mjere vrše u šumama, a ne u središtu mjesta i na javnim putevima kraj nekoliko stotina aktivne njemačke i hrvatske vojske.

Tako je na pr. rad rudnika doveden u pitanje zbog pomanjkanja jamskog drveta. Rudnik je u vlastitoj režiji izvršio sječu oko 1000 m⁸ drveta u šumi »Popov brijeg« neposredno kraj vojnih skladišta njemačke i hrvatske vojske. Dosad je izveženo svega 180 m³, a dne 14. o.mj. zabranile su vojne vlasti prolaz i prevoz drveta, iako je ta šuma u sklopu njiva i vojnih skladišta.

Iz istih razloga neće vjerojatno moći biti izveženo niti drvo sa Fruške Gore, izrađeno u režiji Ravnateljstva drž. šuma u Hrv. Mitrovici,³ koje već 4 mjeseca leži posječeno, a do danas rudniku nije dopremljeno ništa zbog pomanjkanja prevoznih sredstava i dosadašnjeg ograničenog kretanja. Ravnateljstvo šuma ima sada namjeru taj prevoz izvršiti prisilnim mjerama, t.j. povojničenjem stočnih zaprega, što može izazvati revolt i bježanje u šumu, jer seljak danas u punoj sezoni poljskih radova i uslijed pomanjkanja stoke mora obrađivati zemlju (pod prijetnjom prijekog suda), a ovamo ga se sili na prevoz drveta, pa ne zna što ima prije učiniti, a obadvoje ne može.

Umoljava se p.n., da prednji izvještaj izvoli uzeti do znanja i ponovno posredovati za omogućenje redovnog rada te energično čišćenje Fruške Gore uz odstranjivanje sadašnjih smetnji, nezgodnih postupaka i osoba, što je pogotovo važno sada, kada je rudniku jedva uspjelo povećavati proizvodnju.

(M.P.)

**RAVNATELJ RUDNIKA:
Ing. Mato Kovačević**

⁸ Sremska Mitrovica

⁵ Zbornik tom X, knj. 17

**OGLAS NEMACKOG KOMANDANTA ORUŽANIH SNAGA
U SREMU OD 6 JUNA 1942 GOD. O OGRANIČENJU KRE-
TANJA CIVILNOG STANOVNIŠTVA NA PODRUČJU FRU-
ŠKE GORE¹**

O G L A S

U zadnje vreme *množe se prepadi i dela sabotaže sa strane partizana*, koji u Fruškoj Gori i južno od iste teraju njihova nedela. Poznato je, da jedan veliki deo ovdašnjeg stanovništva sa partizanima simpatizira i iste potpomaže.

Dne 5 juna otvorili su partizani iz zasede vatru na jednu jedinicu nemačke vojske koja se je nalazila na maršu kroz Frušku Goru.² Tom prilikom ubijeno je i ranjeno nekoliko nemačkih vojnika.

Nemačka vojna sila nije voljna takove prepade ubuduće trpeti.

Ona je poduzela korake odmazde.

Za svakog ubijenog Nemca, svejedno da li je isti vojnik ili pripadnik Nemačke Narodne skupine, *poduzeti će se naj-oštrije korake odmazde*, tako isto i za svakog ranjenika. U prvom redu postupati će se proti rodbini partizana.

I za sve ostale prepade i dela sabotaže, i ako od istih ne bi bili ugroženi ljudski životi, *provesti će se mere odmazde*.

Svaki saobraćaj u Fruškoj Gori ovim se zabranjuje, samo se dozvoljava saobraćaj na cesti od Iriga preko Venca za Kamenicu i od Mandelosa preko Ležimira za Sviloš.

Koga se uhvati sa strane cesta u bregovima i šumama Fruške Gore, s time će se postupati kao sa partizanom.

Koga se uhvati posle 21 sati navečer do 6 sati ujutro izvan sela, *biti će streljan*.

Partizani se mogu samo držati, ako budu sa životnim namirnicama i vestima potpomognuti. Stanovništvo može dalnjemu zlu izbegavati samo tako, ako svaku dalnju potporu partizanima ustegne i suzbija.

Ovaj oglas važi za područja Tovarnik — Erdevik — Radinci — Voganj — Ruma — Putinci — Indija — Novi Slankamen i severno do Dunava.

¹ Štampani primerak dokumenta nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/19, k. 5—A.

² Vidi dok. br. 17 i 18 i tom I, knj. 6, dok. br. 52.

Ovaj oglas imade se celokupnom stanovništvu po obćinskiro poglavarstvima na uobićajeni naćin staviti do znanja i stupa odmah na snagu.³

Dana 6 juna 1942. Komandant nemaćkih trupa.

BR. 17

IZVEŠTAJ ORUŽNIĆKE POSTAJE IZ VRBNIKA OD 8 JUNA 1942 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU ĆETVRTE ORUŽNIĆKE PUKOVNIJE O DOLASKU NEMACA U SELO I RUŠENJU KUĆA PARTIZANSKIM PORODICAMA¹

ORUZNICKA POSTAJA
MAJDAN VRDNIK
Broj 1139
U Vrdniku, 8. lipnja 1942.

Predmet: Akcija partizana i njemaćke vojske—izvješće.

1. ZAPOVJEDNIĆTVU 4. HRVATSKE ORUŽNIĆKE PUKOVNIJE TUZLA
2. ZAPOVJEDNIĆTVU SRIEMSKOGA ZDRUGA RUMA
3. KRILNOM ORUŽNICKOM ZAPOVJEDNIĆTVU Z E M U N
4. ŹUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VUKOVAR
5. KOTARSKOJ OBLASTI IRIG

7. lipnja 1942. oko 10 sati došla je u Vrdnik njemaćka vojska na teretnim samovozima i u selu Vrdniku porušila ek-

⁸ Po objavljivanju ovog Oglasa, Vrhovno oružnićko zapovedništvo poslalo je izvještaj (verovatno Pretsedništvu vlade NDH) u kome stoji: »6. lipnja 1942 izdao je zapovjednik njemaćkih ćeta u Rumi proglas građanstvu, tisak na njemaćkom i srbskom jeziku (ćirilicom).

Proglas vrijedi za podrućje: Tovarnik — Erdevik — Radinci... Zabranjuje se promet i ogranićuje sloboda kretanja.

Proglas je izdat zbog partizanskog prepada na njemaćku vojsku 5- lipnja o.g. kod sela Grgurevaca ... zbog kojega su prepada njemaćke cete, bez znanja naših vlasti, preduzele represalije i strijeljale 257 osoba u istom selu...« (dok. br. 2/40—2, k. 76, arhiva Vojnoistoriskog instituta).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog mstituta pod reg. br. 15/6, k. 64.

splozivom devet kuća, iz kojih se ma tko nalazi u šumi sa partizanima i to:

Kuću Ristić Anke, čiji je sin Stanko partizan i u šumi.

Kuću Jovanović Vase, čiji je sin Sava partizan i u šumi.

Kuću Pavlović Petra, čiji su sinovi Rada i Uroš u partizanima.

Kuću Bugarski Vide, čiji je sin Lazar zvani »Trando« partizan u šumi.

Kuću Senić Đoke, čiji je posinak Krstić Stevan zvani »Migalo« u šumi.

Kuću Mogić Živka, čiji je sin Dušan i kćerka Marica u partizanima.

Kuću Krstić Lazara, čiji je sin Vasilije u partizanima.

Kuću Slavnić-Bačić Veze, čiji su sinovi Nikola i Vasa u partizanima.

Kuću—stan Vranića Mane, čiji je sin u partizanima. Ime mu Pera.

Vlastnici kuća su kao taoci pritvoreni kod njemačke vojske u Vrdniku.

U kući Senić Đoke prilikom eksplozije je poginulo 10 mjeseci staro žensko dijete Krstić Zora.

U svakoj kući je poneko ostao, kome je od strane občine povjereno čuvanje imovine.

Od strane njemačke vojske je izdat oglas u kojim su predviđene mjere odmazde za slučaj da netko od vojske pogine. Jedan primjerak se predlaže kotarskoj oblasti u Irig.²

Opaža se u selu među grčkoistočnjacima strah i izgleda, da su neki već pobjegli iz sela a vjerojatno će neki još pobjeći.

Istoga dana, oko 12 sati, koliko je ova postaja doznala, jedna velika grupa partizana je bila u selu Rakovcu, kojeg je bila obkolila i tu izvjesno vrijeme bila,³ pa se govorilo, da je zauzela Rakovac, što ne stoji, jer se danas 8 lipnja doznalo, da tamo sada nema partizana i da je pred noć 7. VI. 1942. tamo bila njemačka vojska. Drugo ništa konkretno se nije doznalo, a nije se tamo išlo, niti se može ići sa malim brojem ljudi. Postaja Ledinci je izvijestila danas, da je tamo sve u redu.

Zapovjednik—narednik
(Matković)
Matković

² Vidi dok. br. 16 i 18.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

BR. 10

**IZVEŠTAJ PAVELICEVOG OFICIRA ZA VEZU KOD NE-
HIACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA SRBIJE OD 9 JUNA
1942 GOD. O STRELJANJU CIVILNOG STANOVNIŠTVA U
SELU GRGUREVCI OD STRANE NEMACA¹**

**CASTNIK ZA VEZU KOD ZAPOVJEDAJUĆEG GENERALA
I ZAPOVJEDNIKA SRBIJE**
Broj 86/tajno
9. lipanj 1942.
Beograd.

Predmet: Akcija njemačke vojske u
selu Grgurevcima.

U ruke

- 1) Ministarstvu Hrvatskog Domobranstva
(Predsjednički ured)
- 2) Ministarstvu Hrvatskog Domobranstva
(Glavni stožer)
- 3) II. Domobransko zbornu područje
(Glavni stožer)
- 4) II. Domobranski zbor
(Glavni stožer)
- 5) Ministarstvu Vanjskih Poslova i
- 6) Ministarstvu Unutarnjih poslova.

Na temelju izvješća odvojenog oružničkog častnika u Zemunu, pukovnika g. Nedveda, podnio sam vojnom zapovjedniku Srbije dopis² koji u ovjerenom prijepisu prilažem.

Ovaj dopis odnio sam osobno i predao ga pomoćniku glavaru stožera vojnog zapovjednika Srbije podpukovniku gospodinu Kogardu 8. lipnja 1942. oko 12.00 sati.

Ovom prigodom rekao mi je podpukovnik Kogard da je akcija vođena od strane jedne njemačke bojne na dan 5. i 6. lipnja ove god.,³ izvedena sa znanjem naših vojnih vlasti, jer je o istoj izviješten njemački general u Zagrebu još 3. lipnja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—2, k. 62.

² Redakcija ne raspolaže ovim izvještajem kao posebnim dokumentom, ali se on nalazi citiran u izvještaju Vrhovnog oružničkog zapovedništva od 11 juna 1942 god. Vidi dok. br. 20.

³ Oko 80 nemačkih vojnika nedaleko od s. Grgurevci pokušali su da prodru u Frušku Goru s ciljem da razbiju partizane. Do borbe je došlo na ivici šume severno od Grgurevaca i tom prilikom Nemci su imali »2 mrtva oficira i desetak mrtvih i ranjenih vojnika« (tom I, knj. 6, dok. br. 52).

Potreba za ovu akciju i učešće njemačkih oružanih snaga nastala je uslijed stalnog prekidanja njemačkih brzoglasnih i brzoglasnih veza na području Fruške Gore.

Istom prigodom rekao mi je podpukovnik Kogard da je od njemačkog odjela koji je vršio akciju kod Grgurevaca strijeljano 257 muškaraca iz sela Grgurevci.

Njemačke vojne vlasti izdale su i proglase⁴ na ovome području napisane njemačkim i srbskim jezikom (srbski dio ćirilicom) u kojima zapovijedaju narodu da se vrati svojim domovima, zabranjuju svako kretanje izvan puteva i prijete mjerama protivu svih koji se ogriješe i napadnu njemačku vojnu silu ili pripadnike njemačke narodnostne skupine.

Rezultat ovakove njemačke akcije je taj, da je cijelo s. Ležimir od partizana odvedeno u šumu i da će svo pravoslavno pučanstvo tražiti spas u šumi.

Ova akcija njemačke vojske nije zgodna i zbog toga što je izvedena bez suradnje sa našim Srijemskim Zdrugom u Rumi, niti je, kako sam o tome informiran, zapovjednik Srijemskog Zdruga o istoj bio obaviješten.

Po nekim informacijama koje sam pribavio, navodno su ubačeni neki komunistički pravci iz Mađarske⁵ u Frušku Goru da tamo stvore nemire i tako dadu Mađarima opravdanje za neku njihovu intervenciju na našem području. Po mome mišljenju trebalo bi jednom dobro organiziranom akcijom sa naše strane slomiti partizanski centar na Fruškoj Gori i pokušati pomoću ubačenih agenata saznati поближе o vodama i njihovom podrijetlu. Isto tako trebalo bi izdati proglase na hrvatskom jeziku kojima bi se sada zaplašeno pravoslavno pučanstvo umirilo i povratilo svome redovnom poljskom radu.

Kako se tu radi o plodnim i žitorodnim krajevima, te predstoji opasnost uništavanja usjeva (pokušaja je već i bilo), to bi ovome trebalo posvetiti najveću pažnju.

(M.P.)

Častnik za vezu, bojnik, (Rogoz)
V Rogoz

⁴ Vidi dok. br. 16.

⁵ Kako Nemci i ustaše nisu bili u stanju da uguše ustanak u Sremu, to su za svoje neuspjehe optuživali jedni druge, ili pak — kao što je to ovde slučaj — nastojali krivicu da prebace na Mađare. Sto se tiče stava Komunističke partije Mađarske prema Narodnooslobodilačkom pokretu u Jugoslaviji, on se najbolje može videti iz izveštaja Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu od 10 oktobra 1942 god. (vidi dok. br. 7, primedbu br. 17).

**IZVEŠTAJ ORUŽNIČKE POSTAJE IZ VRDNICA OD 11'
JUNA 1942 GOD. O UBIJANJU CIVILNOG STANOVNIŠTVA
U SELU JAZAK OD STRANE NEMACA¹**

ORUZNICKA POSTAJA
MAJDAN VRDNIK
Broj 1166
U Vrdniku, 11 lipnja 1942.

Predmet: Izvješće o akciji
njemačke vojske.

1. ZAPOVJEDNIČTVU 4. HRVATSKE ORUŽ. PUKOVNIJE:
TUZLA
2. ZAPOVJEDNIČTVU SRIEMSKOG ZDRUGA RUMA
3. KRILNOM ORUŽNICKOM ZAPOVJEDNIČTVU ZEMUN
4. ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VUKOVAR
5. KOTARSKOJ OBLASTI IRIG

10. lipnja 1942 oko 5.30 sati došla je u selo Jazak (3. km. zapadno² od Vrdnika) na 8—10 teretnih samovoza njemačka, vojska, i navodno radi akcije protivu partizana u Fruškoj Gori. Čim je stanovništvo sela Jazka, Prnjavor Jazka i Male Remete opazilo dolazak vojske, počelo je iz sela bježati na sve strane a mnogi i prema šumi i u šumi.

Izgleda da Njemci to nisu odmah primjetili ni znali da li pučanstvo od njih bježi, ili ide svojim poslom, ali kada su Njemci izašli iznad sela kod groblja, svakako im je to bježanje: u masama izgledalo sumnjivo i, po ocjeni očevidaca, Njemci su pripucali preko ovih bjegunaca i tu nisu nikog ni ranili ni ubili.

Kada su Njemci ušli već u šumu iznad sela M. Remete i Prnjavor Jazak na zvanom mjestu »Gradac«, gdje je šuma i pašnjak (sjevero-zapadno od Vrdnika oko 5 km), nastala je ponova pucnjava, od koje pucnjave je poginuo jedan njemački vojnik a poslije izviesnog vremena su na tome mjestu i u okolini nađeni mrtvi i to:

Jerkić Milica stara 42 godine, Jerkić Jelena stara 11 godina, Neglič Nada stara 11 godina, Neglič Jovanka stara 8 godina, — sve iz sela Jazka, kotar Irig, i Mićašević Lazar star

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—1, k. 62.

² Jugozapadno

-oko 65 godina iz Prnjavor Jazka, a teže ranjeni su na istome mjestu nađeni: Lazar Avramović star 53 godine i Neglič Mica stara 35 godina, — oboje iz Jazka.

Nestao je, t.j. nije se kući vratio Duro Avramović, star 24 godine iz Jazka.

Ukoliko se zna, svi ostali, koji su od kuće bili pobjegli, vratili su se kućama u toku dana.

Razlog bijega seljani navode, da je radi toga, što su u selu Grgurevcima³ mnogi seljani postrijeljeni pa su se pobojali, da i njih nećeju strijeljati.

Tko je ubio njemačkog vojnika, koje mu je vojno zapovjedništvo i kako se zove, ova postaje nije mogla dobiti podatke od njemačke vojske.

Isto tako se ne zna, da li se njemačka vojska u šumi na navedenom mjestu sukobila sa partizanima i sa njima borbu vodila. Pretpostavlja se, da su partizani iz busije napali njemačku vojsku i jednog vojnika ubili.⁴

11. lipnja 1942. oko 3 sata mnogi seljani sela Jazka su počeli bježati iz sela, jer je po selu pukao glas, da dolazi vojska i da će blokirati selo, ali se ovo nije moglo utvrditi tko je pronio. Svakako su to partizani ili njihovi jednomišljenici iz sela nekom na prozor u noći javili, pa se tako selo uznemirilo i mnogi pobjegli od kuće. Međutim, svi su se u jutro vratili kućama.

U navedenim selima nije bilo nikakvih represalija, a što je bilo u šumi, to je vojska opravdano imala pucati, jer je pučanstvu na vrieme bilo objavljeno, da ne smije u šumu.

Zapovjednik—narednik
(Matković)
Matković

³ Vidi dok. br. 18 i 20.

⁴ Iz izveštaja partizanskih odreda, koji su štampani u tomu I, knj. 6, ne vidi se da su partizani tog dana, 10 juna 1942 god., bili u Jasku, pa se, prema tome, može zaključiti da su pomenutog njemačkog vojnika slučajno ubili sami Nemci, a da im je to kasnije poslužilo kao povod za streljanje i terorisanje civilnog stanovništva.

BR. 20

**VIVESTAJ VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVEDNIŠTVA
OD 11 JUNA 1942 GOD. GLAVNOM STANU POGLAVNIKA
O ZLOČINIMA NEMAČKE VOJSKE U SELU GRGUREVCI¹**

Nezavisna Država Hrvatska
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVEDNIŠTVO
Odjel za javnu sigurnost
Broj 1858/Tajno

U Zagrebu, dne 11. lipnja 1942.

Predmet: Operacije njemačke
vojske u Fruškoj Gori.

- 1) GLAVNOM STANU POGLAVNIKA,
- 2) VOJNOM UREDU POGLAVNIKA,
- 3) GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA
(Operativni odjel) i
- 4) GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA
(Očevidnostni odjel).

Odvojeni oružnički stožerni častnik u Zemunu sa Br. 434/Tajno od 8. lipnja 1942. dostavlja izvješće oružničke postaje Grgurevci br. 523 od 7. lipnja 1942. u sljedećem:

»Dne 5. lipnja 1942. došla je u selo Grgurevce,² kotar Hrvatska Mitrovica, njemačka vojska, koja se je bez zadržavanja u-selu uputila pravcem prema Fruškoj Gori. Stigavši na podnožje Fruške Gore, sukobila se sa partizanima. U borbi, koja je trajala oko 1 sat, poginula su 2, a ranjena 3 njemačka vojnika.³

Istoga dana oko 12 sati njemačka vojska vratila se je u selo Grgurevci, gdje se je zadržala do 22 sata, a zatim krenula pravcem prema Rumi, dok je izvjestan broj vojnika ostao u selu Grgurevci. Vojska, koja je krenula prema Rumi, bacila je bombe u salaš Cvejić Katinke iz Grgurevaca zato, jer su se na salašu nalazile izvjesne osobe iz Grgurevaca, kao i sluga spomenute Cvejičke, koji su preko dana tu okopavali kukuruz i zanoćili na salašu. Prema dosadanjim podacima poginulo je 6, a ranjeno 8 osoba, među kojima i dvoje dece.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1, k. 62.

² Vidi dok. br. 18.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

Poslie ovoga slučaja njemačka je vojska krenula preko polja i na grgurevačkom pašnjaku našla pojedine osobe, koje su tu napasivale stoku i svakoga tko nije pobjegao ubili su. Ovo navodno za to, što je na mjestu zv. »Vrbare« na putu između Grgurevaca i Velikih Radinaca netko pucao na njemački samovoz i ranio dva njemačka dočastnika.

Dne 6. lipnja 1942. oko 16 sati ponovno je došla njemačka vojska u selo Grgurevce i odmah po dolasku u mjesto uzeli su mjestnu momčad njemačke narodne skupine i zašli od kuće do kuće i pokupili sve osobe muške, pravoslavne vjere, koje su dotjerali u obćinsko dvorište. U svaku kuću, u kojoj nisu našli muškarca, bacili su po 1 bombu, a kuće iz kojih su muškarci ili vlasnik u odmetničtvu — minirali su i digli u zrak. Pošto je sve ovo izvršeno, svi muškarci koji su bili dotjerani u obćinsko dvorište, prepraćeni su na kraj sela i tamo svi postreljani. Točan broj streljanih nije poznat, ali se računa da ih je bilo oko 280 u dobi od 15 do 75 godina.

Prilikom dolaska njemačke vojske u Grgurevce 5. lipnja ov.g. nisu se u selu zadržavali, već su samovozima produžili prema šumi. Nisu tražili nikakvih podataka od ove postaje.

Pri povratku sa mjesta sukoba sa partizanima, njemački častnik tražio je zapovjednika postaje i kazao mu, da je on kriv što su partizani u šumi i što su poginuli i ranjeni njemački vojnici. Dalje je kazao zapovjedniku postaje da će morati ići sa njemačkim vojnicima i razoružao ga. O ovome obavješten krilni zapovjednik bojnik Grčević izašao je odmah na lice mjesta i sa dotičnim njemačkim častnikom stupio u sporazum, te je zapovjednik postaje oslobođen i vraćeno mu oružje.

Kako je i na čiji zahtjev došla njemačka vojska i poduzela akciju, nije poznato, a također nije poznato da li je u borbi koji partizan ubijen.

Predlažem *na uvid i molim za potrebite upute za rad pod ovakovim okolnostima.*

Savezno izvješću broj 434/taj. od danas izvješćujem, da sam preko častnika za vezu sa njemačkom vojskom o podhvat u njemačke vojske u Fruškoj Gori, pribavio sliedeće podatke:

1.) Ovaj podhvat izvršili su dielovi njemačke vojske koji pripadaju vojnom zapovjedničtvu Srbije.

2.) O namjeravanom podhvat u obavješten je 3. VI. ov. god. ured njemačkog generala u Zagrebu.

3.) Ubuđuće se namjeravaju poduzeti slični podhvati u ostalim predjelima Fruške Gore.

4.) **Točan broj strijeljanih osoba u Grgurevcima iznaša prema izvješću zapovjednika, koji je rukovodio podhvatom, 257 osoba.**

Predlažem ove podatke sa napomenom, da o ovom podhvatu njemačke vojske ni jedna vlast od **Velikog** župana do oružničke postaje nije bila obavještena, pa prema tome nije u istom mogla sudjelovati.«

Predlažem gornje izvješće.

(M.P.)

Zapovjednik—general
(Mizler)
Mizler

BR. 21

SAOPŠTENJE POLICISKE PREFEKTURE ZA BANAT OD 21 JUNA 1942 GOD. O VESANJU 50 KOMUNISTA I SIMPATIZERA NOP-a U PANČEVU, PERLEZU I MELENCIMA¹

POLICIJSKA PREFEKTURA ZA BANAT

Broj 299—1942

21. VI. 1942.

S A O P Š T E N J E

U vezi ranije odredbe Glavnokomandujućeg za Srbiju o izvršivanju odmazde za ubistva nemačkih oficira i vojnika, te građana pripadnika nemačke narodnosti i organa vlasti, *a kao odmazda za teško ranjavanje SS-Hauptscharführera Wilhelma Knetscha,*² izvršeno 16. o.m. u Pančevu po odbeglom poznatom komunisti Nikici Živanoviću,³ studentu prava iz Pančeva,

¹ Štampani primerak dokumenta nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/2, k. 50 A.

² Vilhelm Kneč bio je u to vreme imenovan za šefa Gestapoa za Banat.

³ Živanović Nikola-Nikica, sekretar Gradskog komiteta SKOJ-a u Pančevu, uhvaćen od Gestapoa i streljan 1942 god. u Petrogradu (Zrenjaninu). Pred policijom imao je slabo držanje.

kaznjeno je smrtnom kaznom i danas obešeno niže navedeni\ 50 lica,

za koje je provedenim postupkom utvrđeno, da su pripadali naoružanim partizanskim bandama ili bili članovi komunističkog pokreta, odnosno u velikoj meri pomagali partizane ili komuniste davanjem skloništa, hrane i novaca, odnosno za iste nabavljali, prenosili ili sakrivali oružje i municiju, te za iste vršili kurirsku službu:

I. U Pančevu:

- 1 *Aketa Petar*, obučarski pomoćnik iz Izbišta, naoružan bombom i revolverom pridružio se ostalim komunistima u kukuruzima te primao i delio komunističke letke.
- 2 *Berček Sekula*, ratar iz Stajićeva, sakupljao hranu za partizane i odvezio je svojim kolima u kukuruze te održavao stalne veze sa partizanima.
- 3 *Bokšan Slavko*, trgovački pomoćnik iz Pančeva, dao u svojoj kući sklonište vodećim odbeglim komunistima i pomagao istima kod izrađivanja komunističkih letaka, koje je rasturio, sakrivao oružje i služio komunistima kao kurir.
- 4 *Čabraja Sima*, pekarski pomoćnik iz Pančeva, član mesnog komiteta SKOJ-a u Pančevu i kao takav sudelovao na komunističkim sastancima, održavao veze sa vodećim komunistima, primao i delio komunističke letke.
- 5 *Čizmaš Jefta* zvan »Munjin«, mesarski pomoćnik iz Pančeva, primao na čitanje komunističke letke i dao u komunističke svrhe oružje.
- 6 *Davidovac Gena*, ratar iz Stajićeva, za partizane sakupljao oružje i hranu i prevezio partizane svojim kolima iz mesta u mesto.
- 7 *Đurišić Stevan* zvan »Zivančev«, ratar iz Botoša, sakrivao u svojoj kući komuniste i partizane.
- 8 *Fibišan Ilija*, ratar iz Botoša, sakrivao u svojoj kući odbegle komuniste i predao za partizane 1 pušku i 4 revolvera.
- 9 *Kovački Vojin*, krznar iz Stajićeva, sakupljao za partizane hranu i novac i prevezao komuniste iz Stajićeva u drugo mesto i prenosio za iste oružje.
- 10 *Kurjački Ivan*, obučarski pomoćnik iz Pančeva, član Mesnog komiteta Komunističke partije u Pančevu i sakupljao za komunističke svrhe oružje, te novac, sudelovao kod mnogo komunističkih sastanaka i rasturio komunističke letke.
- 11 *Malenov Velimir*, bivši željeznički činovnik iz Vršca, sekretar Mesnog komiteta SKOJ-a i član Komunističke par-

- fije u Vršcu, prisustvovao kod mnogo komunističkih, sastanaka, primao i rasturao komunističke letke, održavao veze sa vodećim komunistima; te predao komunistima za jedno nameravano ubistvo potrebno oružje.
- 12 *Mandić Mara*, učiteljica iz Pančeva, podržavala veze sa vodećim komunistima, prisustvovala komunističkim sastancima i čitala komunističke letke te drugu komunističku literaturu i davala drugima na čitanje.
 - 13 *Marinkov Bogdan* zvan »Alvar«, alvadžija iz Kumana, član Komunističke partije u Melencima i kao takav prisustvovao na mnogo komunističkih sastanaka, sakupljao- hranu i novac, za partizane, te zatim odbegao od kuće i krio se pred vlastima do svoga hapšenja.
 - 14 *Matejić Mila*, studentkinja prava iz Vršca, član SKOJ-a u Vršcu i kandidat Komunističke partije, prisustvovala na mnogo komunističkih sastanaka, održavala veze sa vodećim komunistima, izrađivala komunističke letke, služila komunistima kao kurir, sakupljala u komunističke svrhe novčane priloge i davala vilu svojih roditelja na raspoloženje komunistima za sastanke, te u istoj sakrivala materijal za izrađivanje komunističkih letaka.
 - 15 *Mišić Jovan* zvan »Joca«, mesarski pomoćnik iz Vršca,, član Okružnog komiteta SKOJ-a u Vršcu i prisustvovao kao takav na mnogo komunističkih sastanaka te rasturao komunističke letke. Pobegao od kuće i naoružan krio se po raznim mestima, pokidao telefonsku liniju kraj Vršca i za potrebe partizana zakopao 3 sanduka municije.
 - 16 *Moc Ljubisav* zvan »Ljuba«, obućar iz Stajićeve, sakupljao- za partizane hranu i novac, te prevezio iste na kolima iz mesta u mesto i vršio kurirsku službu, te dao iz vlastitih, sredstava za partizane 2000.- dinara.
 - 17 *Nikolajević Đura* zvan »Zdravko«, krojački pomoćnik iz Pančeva, davao stan na raspolaganje vodećim komunistima za održavanje komunističkih sastanaka i držao u svome stanu komuniste, koji su se krili od vlasti.
 - 18 *Petrov Vladimir*, krojački pomoćnik iz Pančeva, komunisti još od pre rata, održavao veze sa svim vodećim komunistima u Banatu i nabavljao za iste oružje i municiju, te se i sam odmetnuo i krio od vlasti do svoga hapšenja.
 - 19 *Prodanov Novica* zvan »Kakaj«, zidar iz Botoša, sakupljao oružje i predavao isto partizanima.
 - 20 *Radić Borislav*, đak iz Pančeva, član SKOJ-a, održavao veze sa svim vodećim komunistima i organizovao grupe SKOJ-a u gimnaziji, dobivao i delio komunističke letke i vršio za komuniste kurirsku službu.

- 21 *Sulaver Magda*, fabrička radnica iz Pančeva, sakrivala u svome stanu vodeće komuniste i davala im prilike da održavaju komunističke sastanke kod kojih je i sama prisustvovala, služila komunistima kao kurir i vrbovala omladince za komunističku organizaciju.
- 22 *Sulaver Savka*, domaćica iz Pančeva, krila u svome stanu vodeće komuniste Banata i primala kurire, koji su kod istih dolazili.
- 23 *Udicki Dragoljub* »Sprekin«, učitelj iz "Kovina, organizator SKOJ-a u Kikindi i Mokrinu, formirao više vaspitnih grupa i održavao veze sa vodećim komunistima Banata.
- 24 *Varjaški Đorđe* zvan »Frka«, nadničar iz Vršca, član Mešnjog komiteta Komunističke partije u Vršcu i kao takav prisustvovao na mnogo komunističkih sastanaka, održavao veze sa vodećim komunistima, preuzeo oružje za komuniste u Vršcu i kao naoružani komunisti odmetnuo se i krio sve do svog hapšenja.
- 25 *Žebeljan Sava* zvan »Zeba«, maturant iz Crepaje, organizator SKOJ-a u Crepaji i održavao veze sa svim vodećim komunistima Banata, vršio kurirsku službu i rasturao komunističke letke, te nabavljao za komuniste oružje i municiju.

II. U Perlezu:

- :26 *Avakumović Nikola* zvan »Đirčev«, ribar iz Perleza, u svojoj kući krio vodeće odbegle komuniste i posedovao oružje.
- 21 *Jerkov Rada*, drvarski trgovac iz Perleza, član Komunističke partije i održavao veze sa svim vodećim komunistima, kojima je služio i kao kurir, sakrivao u svojoj kući komuniste i sakupljao za partizane novac, te držao kod sebe oružje.
- :23 *Ličina Milan*, krojač iz Perleza, član Komunističke partije i kao takav sudelovao na mnogo komunističkih sastanaka te služio partizanima kao kurir.
- 29 *Miloradov Stojko*, željeznički radnik iz Vel. Bečkereka, sakrivao u svome stanu vodeće odbegle komuniste i davao im hranu.
- 30 *Pere Sava*, ratar iz Perleza, sakrio u svojoj kući oružje i municiju i drugu opremu partizana, koje je svojim kolima prevezao iz kukuruza u svoju kuću, te za partizane vršio kurirsku službu.
- 31 *Petrović Stevan*, advokatski pripravnik iz Perleza, član SKOJ-a i Komunističke partije i prisustvovao na više ko-

munističkih sastanaka, sakupljao novac za partizane i držao kod sebe oružje.

- 32 *Reljin Slavko*, kovač iz Perleza, sakrivao u svojoj kući odbegle komuniste.
- 33 *Seleši Barbara* »Boriška«, krojačica iz Vel. Bečkereka, još pre rata kažnjavana robijom kao komunistkinja, održavala posle rata veze sa svim vodećim komunistima Banata, krila se od vlasti i vršila komunističku propagandu među omladinom.
- 34 *Stojšić Milivoj* »Bečejski«, berberin iz Perleza, krio u svom stanu vodeće komuniste i hranio ih.
- 35 *Žebeljan Maša*, trgovački praktikant iz Perleza, krio u svome stanu vodeće odbegle komuniste i radio na formiranju SKOJ-a u Perlezu i prikupljanju oružja i novčanih priloga za partizane, te vršio za komuniste kurirsku službu.
- 36 *Živanović Mita*, ratar iz Perleza, sakrivao u svojoj kući vodeće odbegle komuniste i prevezio ih svojim kolima iz sela na drugo mesto, te davao za komuniste hranu i novac.
- 37 *Žižić Milorad*, ratar iz Perleza, sakrivao u svojoj kući vodeće odbegle komuniste i hranio ih.

III. U Melencima:

- 38 *Adamov Žarko* zvan »Ljubin«, ratar iz Melenaca, kao naoružani član Kumanskog partizanskog odreda sudelovao kod više sabotažnih akata izvršenih po tome odredu.
- 39 *Bibin Branko*, ratar iz Melenaca, član Mesnog komiteta Komunističke partije u Melencima, sudelovao kod napadaja na policijsku kasarnu, kojom je prilikom ubijen jedan policijski stražar i za partizane sakupljao hranu, oružje i novac i vršio za iste kurirsku službu.
- 40 *Đurić Nedeljko*, ratar iz Melenaca, sudelovao kod napadaja na policijsku kasarnu u Melencima i kod sečenja telefonske linije na torđanskom drumu.
- 41 *Grošin Momčilo*, kovač iz Melenaca, sudelovao kod napadaja na policijsku kasarnu u Melencima i tom prilikom bacio u istu bombu od koje je poginuo 1 policijski stražar, te davao partizanima hranu i novac.
- 42 *Ispas Angelina*, rođ. Protić, domaćica iz Melenaca, sakrivala u svojoj kući odbegle partizane.
- 43 *Jankov Angelina* zvana »Fuskina«, nadničarka iz Melenaca, sakrivala u svojoj kući odbeglog partizana i držala sakriveno oružje Melenačkog partizanskog odreda, koje je u njezinoj kući i pronađeno.

- 44 *Jankov Ljubomir* zv. »Tanackov Draga«, ratar iz Melenaca, sakupljao za partizane hranu i novac, te preneo i sakrio oružje Melenačkog partizanskog odreda.
- 45 *Jevremov Veselin* zvan »Lajko«, berberin iz Melanaca, član Mesnog komiteta SKOJ-a u Melencima i sakupljao za partizane hranu, novac i oružje, te istima predavao.
- 46 *Jovanov Svetozar* zvan »Ruča«, ratar iz Melanaca, kao naoružani partizan Melenačkog partizanskog odreda sudelovao kod sabotažnih akata, koje su po tome odredu izvršene.
- 47 *Kevrešan Milan* zvan »Rončev«, ratar iz Melenaca, član Mesnog komiteta komunističke partije u Melencima i veza partizana sa selom. Glavni sakupljač hrane, novaca, odećnih predmeta i oružja za partizane, za koje je obavljao kurirsku službu. Sudelovao kod napadaja na policijsku kasarnu u Melencima i nožem zaklao već ranjenog policijskog stražara.
- 48 *Kišprdilov Nadežda*, domaćica iz Melenaca, krila u svome? stanu odbegle komuniste i partizane i dala za partizan^j obuču.
- 49 *Markov Draga*, ratar iz Melenaca, sakrivao u svojoj ku^E partizane.
- 50 *Micić Dušan* zvan »Perjarov«, ratar iz Melenaca, sakriva u svome stanu partizane i vodeće komuniste.

SAOPŠTENJE

U vezi ranije odredbe Glavnokomandujućeg za Srbiju o izvršavanju odmazde za ubistva nemačkih oficira i vojnika, te gradjana pripadnika nemačke narodnosti i organa vlasti,

a kao odmazda za teško ranjavanje **44-Hauptscharführera Wilhelma Knetscha**

izvršeno 16. 6. m. u Pančevu po odobrenom pozatnom komunisti Nikici Zivanoviću, studentu prava iz Pančeva

kaznjeno je smrtnom kaznom i danas obešeno niže navedenih 50 lica,

za koje je proveden postupkom utvrđeno, da su pripadali naružanim partizanskim bandama ili bili članovi komunističkog pokreta odnosno u velikoj meri pomagali partizane ili komuniste davanjem skloništa, hrane i novca, odnosno za iste nabavljali, prenosili ili sakrivali oružje i municiju, te za iste vršili kurirsku službu:

I. U Pančevu:

- 1 **Ašketa Petar**, oblasni pomoćnik iz Bebe, evakovan kod nas u evakovanih prijavio se članom komunističke organizacije u Pančevu i u prijevratu učestvovao u ubistvu nemačkih oficira i vojnika.
- 2 **Bartek Sekula**, rođen iz Srebrenice, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 3 **Bokan Slavko**, igračko-povremeni iz Pančeva, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 4 **Čubrilo Sina**, poznati komunist iz Pančeva, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 5 **Čizmaš Jela**, rođen iz Bebe, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 6 **Davidovac Gena**, rođen iz Srebrenice, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 7 **Djurić Stevan**, rođen iz Zrenjanina, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 8 **Hadžić Miro**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 9 **Kovacki Vojin**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

- 11 **Melanov Velimir**, rođen iz Bebe, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 12 **Mandić Mara**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 13 **Marićev Bogdan**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 14 **Matejić Mita**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 15 **Nikić Jovan**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 16 **Novak Ljubislav**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 17 **Nikolajević Đura**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

- 18 **Petrov Vladimir**, komički pomoćnik iz Pančeva, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 19 **Prodanov Novka**, rođen iz Bebe, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 20 **Radić Borislav**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 21 **Sulaver Magda**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 22 **Sulaver Sava**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 23 **Udicki Dragoljub**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 24 **Variški Djordjica**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 25 **Zabavljan Sava**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

II. U Perlezu:

- 26 **Arkanović Nikola**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 27 **Jarkov Rada**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 28 **Lilina Milica**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 29 **Miloradov Stojko**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

- 30 **Perc Sava**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 31 **Petrović Stevan**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 32 **Rešin Slavko**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 33 **Selatić Barbara**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

- 34 **Stojčić Miroslav**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 35 **Zabavljan Miro**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 36 **Zivanović Mita**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 37 **Zitić Miroslav**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

III. U Melencima:

- 38 **Adamov Žarko**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 39 **Bilin Branko**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 40 **Djurić Nedeljko**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 41 **Gradić Miroslav**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

- 42 **Ipas Angelina**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 43 **Jankov Angelina**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 44 **Jankov Ljubomir**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 45 **Jevremov Vesselin**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 46 **Jovanov Svetozar**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

- 47 **Kevrešan Miro**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 48 **Markov Draga**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.
- 49 **Mile Dušan**, učestvovao je u prijevratu i odlikovan je svojim delima u borbi protiv neprijatelja.

BR. 10

IZVEŠTAJ KOMANDANTA DRUGOG NEMACKOG PRIPRAVNOG BATALJONA OD 25 JUNA 1942 GOD. O FORMIRANJU ČETVORTE I PETE ČETE¹

ORUŽANE JEDINICE DM-A
II. PRIPRAVNI BATALJON

Grgurevci, 25. VI. 1942.

Jedinici 30517 B.²

R u m a .

4. četa ovog bataljona prispela je 4. ov. mes. u Čalmu i onda je prebačena 7. ov. mes. za Grgurevce.

Formiranje četa usledilo je u smislu prethodnih dogovora sa Okružnim vođom, Zemaljskim vođom nemačke manjine, Vođom narodne grupe, pukovnikom Gvozdenovićem u Rumi, majorom Grčevićem u Vukovaru, Vašom jedinicom i konjičkim kapetanom Princom od Holštajna u Beogradu.

Prvobitna svrha bila je da se pojedinačni vodovi, čete prebace u pojedinačna nemačka mesta za obezbeđenje života i imovine; kasnije je uzeta u obzir saradnja sa delovima hrvatske vojske,³ kao i, gde god je to moguće, sa nemačkom oružanom silom. Samo naoružanje čete trebalo je da usledi od strane nemačke oružane sile, koja je takođe trebala da stavi na raspoloženje i instruktore.

Nasuprot ovome oružane jedinice DM-a trebalo je da formiraju jednu dalju četvu (sadanju 5. četvu ovog bat.), za obezbeđenje benzinskog i municiskog skladišta u Vrdniku, koja je u potpunosti imala biti potčinjena vašoj jedinici koja vrši obezbeđenje Rume i Vrdnika. Ovo je u međuvremenu i usledilo i 5. četa nalazi se već od 22. ov. mes. u Vrdniku.

Kad se je 4. četa uputila za Čalmu, komandir čete je već nosio sa sobom prvu zapovest pukovnika Gvozdenovića⁴ kao rukovodioca dogovorene akcije, u kojoj je i ova četa trebala da učestvuje. Ova zapovest omaškom nije dostavljena i meni na znanje, kao komandantu II. pripravnog bataljona ES kome je 4. četa potčinjena.

U vašoj jedinici, iz pokazanih mi akata, video sam da je na dogovorima u Rumi »Predviđeno taktičko i akciono potčinjavanje obeju četa ES-a pod vašu jedinicu«. Ne znajući za

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/4, k. 40-E.

² Verovatno se odnosi na nemačku komandu mesta u Rumi.

³ Odnosi se na ustaše i domobrane NDH.

⁴ Komandant Sremskog zdruza

zapovest pukovnika Gvozdenovića, smatrao sam na osnovi predočenog mi akta za potrebno, da komandiru 4. čete izdam pismenu zapovest, da se »taktički i akciono« potčini vašoj jedinici. Na ovo potčinjavanje pokrenulo me je i saopštenje da je prispeo jedan bataljon brdskih lovaca, koji treba da sačinjava kostur za jednu veliku planiranu akciju i kome treba da budu pridodate i naše dve čete.

Namesto akcije, sa kojom se uopšte uzev računalo i zbog koje je pukovnik Gvozdenović i mobilisao izvesne snage, vaša jedinica je do sada mogla da preuzme samo obuku 4. čete i to poglavito stoga što su brdski lovci sa kojima ste računali, potpuno otpali. Već pre formiranja čete stalno je naglašavano, da se smesta mora preduzeti neka akcija, pre nego što kukuruz i žito narastu, no ta akcija do sada nije otpočela. Stanovnici ugroženih mesta smatraju ovo kao propust koji bi se kasnije gorko mogao osvetiti. Pošto vaša jedinica sama po sebi u ovom momentu nema zadatak da vodi neku akciju, a sa druge strane na hrvatskoj strani postoje izvesne snage sa kojima bi se moglo pokušati da se preduzme nešto u smislu ranije vođenih razgovora, pobuđen sam da, 4. četu u Grgurevcima taktički i operativno potčinim pukovniku Gvozdenoviću u Rumi.

Samo se po sebi razume da će 5. četa ovog bataljona u Vrdniku, koja prema vašem saopštenju i pretstavlja bolji vojnički materijal, i dalje u potpunosti ostati potčinjena vama.

Istovremeno sam slobodan da vam izrazim posebnu zahvalnost za obuku, koju ste dosad dali 4. četi, sa molbom da vaše instruktore (jednog ili dva podoficira i nekoliko desetara) ostavite i dalje kod čete da stoje na raspoloženju komandiru čete poručniku Neumülleru za obuku.

Ukoliko bi došlo do neke veće planirane akcije nemačke oružane sile u Sremu, razume se po sebi da će ES-jedinice, koliko god je moguće, uvek biti potčinjene nemačkoj komandi, no u ovom konkretnom slučaju mora se smesta otpočeti sa akcijom te se moramo priključiti Hrvatima. Treba uzeti u obzir i to, da pri vođenju jedne akcije koja raspolaže sa prilično ograničenim sredstvima, kao što je to i sad slučaj, treba što je moguće više voditi računa o zemlji, ljudima, njihovom mentalitetu itd, kako bi se to postiglo sa malo žrtava, što je i svrha akcije, naime: osiguranje života i imovine folksdojčera
Heil Hitler!

Komandant II. pripravnog bataljona
ES-kapetan u rezervi
(Meilinger)
Meilinger

BR. 23

**INTAREĐENJE ZAPOVEDNIKA DRUGOG DOMOBRANSKOG
7BORA OD 2 JULA 1942 GOD. DA SE SREŠKOM ZDRUGU
PROŠIRI OPERATIVNO PODRUČJE¹**

ZAPOVJEDNIČTVO II. DOMOBRANSKOG ZBORA

Op. broj 1414/tajno

U Brodu n/S., dne 2. srpnja 1942. godine.

Tajno

Predmet: Granice Srijemskog sdruga.

Spoj: II dz Op. broj 1130

od 31. svibnja o. g.

Zapovjedničtvu Srijemskog sdruga
Zapovjedničtvu IV. gorskog sdruga
Zapovjedničtvu 3. pješačke divizije
Zapovjedničtvu 4. pješačke divizije
Zapovjedničtvu Banjalučkog sdruga
Zapovjedničtvu željezničke mreže II. D. S.
Zapovjedničtvu II. D. S. P. (gst)
Glavnom stožeru ustaške vojnice
Velikim župama: Vuka, Posavje, Baranja, Livac i Zapolje.
Krilnim oružničkim zapovjedništvima: Vukovar, Brod
n/S., Osijek, N. Gradiška.
Mjestnom zapovjedničtvu Vinkovci
Glavnom stožeru domobranstva (op)
Sastavak.

Prema ukazanoj potrebi, a u svrhu da se u predstojećim podhvatima protiv partizana u Slavoniji i Srijemu postigne što bolja suglasnost u radu između domobranskih zapovjedništava i upravnih oblasti, —

Z A P O V J E D A M :

1. — Zapadna granica zapovjedništva Srijemskog sdruga mjenja se utoliko, što se proširuje ka zapadu sve do crte kojom je obilježena istočna granica zapovjedništva IV. gorskog sdruga.

Prema tome operativno područje zapovjedništva Srijemskog sdruga obuhvata cijelo područje Velike župe Vuka i još k tome područje kotara Županja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42/3—4, k. 196.

2. — Posadno zapovjedništvo Vinkovci, samim ovim prestaje djelovati kao operativno zapovjedništvo izravno podređeno ovom zapovjedništvu, već će ono biti u tom pogledu podređeno zapovjedništvu Srijemskog sdruga.

3. — Ova zapovjed stupa u krijepost počam od 5. o. m. u 0 sati.

4. — Ovu zapovjed priključiti uz zapovjed II ds op. broj 1130 od 31 svibnja o. g.

/

(M. P.)

ZAPOVJEDNIK
general (Iser)
Iser

BR. 24

IZVEŠTAJ OKRUŽNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 5 JULA 1942 GOD. VODI NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA NDH O SITUACIJI U FRUŠKOJ GORI¹

NEMAČKA NARODNA GRUPA
U NEZ. DR2. HRVATSKOJ
OKRUŽNO RUKOVODSTVO ZA ISTOČNI SREM

Predmet: Izveštaj

Indija, 5. jula 1942

Vodi Nemačke narodne grupe u Hrvatskoj

Osijek

Mobilisanjem u vojsku jednog dela saradnika, morao je rad u okružnom rukovodstvu biti smanjen na najnužnije. Mesne grupe su mogle biti posećene samo vrlo retko, jer nužni kancelariski posao vezuje pojedine rukovodioce ureda za njihov pisaći sto¹. Time, a i okolnostima da je jedan veliki deo mesnih rukovodilaca ureda pozvan na vojnu službu, veza okružnog rukovodstva sa mesnim grupama nije više tako intenzivna kao ranije i dešava se da o važnim događajima okružno rukovodstvo ili uopšte nije ili biva vrlo kasno obavješeno. Ove okolnosti sputavaju i rad uopšte. Vrlo je teško pomoći ovde, jer je samo

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35/1, k. 40-F.

„s ebi razumljivo da je danas dužnost svakog čoveka sposobnog za vojsku da kao vojnik stoji na svom mestu. Zamenici rukovodioca mesnih ureda u mnogome nisu ušli u posao mesnog voćstva, a nemaju ni nužni osećaj obaveze da se u potpunosti posvete ovom radu.

Pored redovnog tekućeg posla u mesnim grupama je uveden i jednoobrazan način poslovanja, a otpočete zborove rukovodilaca mesnih ureda nastavili su okružni organizacioni i okružni rukovodilac propagande. Sprovođenje novog regulisanja opšteg narodnosnog doprinosa usled nedostatka odgovarajućih rukovodilaca mesnih ureda takođe ide sa zatezanjem. Ipak se sa radošću može konstatovati da se samo jedan neznatni deo usteže da pruži doprinos koji na njega otpada. Ja naročito insistiram na sprovođenju ovog posla, tim više što je on od velikog značaja. Formiranje nove kartoteke je u toku i rukovodilac personalne službe je u potpunosti zaposlen ovim radom. Jedan deo mesnih grupa savlađuju ovaj rad same, prikupljanjem svih raspoloživih snaga.

O situaciji u Fruškoj Gori nemam ništa značajnijeg da dodam mom izveštaju od prošlog meseca. Međutim brojnu jačinu partizana, usled nepoznavanja, naveo sam isuviše nisko. Nije preterano ako tvrdim da se danas u Fruškoj Gori nalaz¹ preko 2000 ljudi.² Stoga ne smem da propustim a da još jednom ne ukazem na ozbiljnost situacije. Vojne jedinice koje se nalaze u Sremu su u odnosu na jačinu partizana jednostavno smešne. Partizani su pak svesni ove činjenice i na odgovarajući način stavljaju to i stanovništvu do znanja. Njihovo ponašanje i njihovi prepadi su već u toj meri drski i izazivački da se ne mogu više ni opisati. Sve ovo mi moramo samo nemoćno da posmatramo. Razumljivo je da ove okolnosti imaju svoje posledice na ljude koji žive ovde. Stanovništvo vidi i oseća da od strane države nije dovoljno ili uopšte nije zaštićeno. Ne sme se prećutati da to mora imati kao posledicu negativan stav prema državi. Ovde ni najbolja propaganda ne pomaže. Na ukazivanje da su raspoložive vojne jedinice potrebnije na nekom drugom mestu, ili nam se ne veruje ili se pak to tumači kao slabost. Naši ljudi jednostavno i s pravom ne mogu da shvate da se ne može preduzeti ništa, kad svakodnevno bivaju ljudi zaklani®

² Broj partizana u Sremu je preuveličan. Redakcija ne raspolaže našim izveštajima iz ovog perioda u kojima bi se davalo brojno stanje Partizanskih odreda. Iz brojnog stanja Trećeg NOP odreda od 1. novembra 1942. god. vidi se da je tada u Sremu bilo 802 naoružana i H2 nenaoružanih partizana (tom I, knj. 6, dok. br. 47).

³ Poznato je da su Nemci svoja zlodela hteli da nrebase na partizane, ali iz dok. br. 17, 18, 20 itd. jasno se vidi kakve su zločine Poćinili.

ili odvučeni, kad skoro svake noći bivaju izvršeni prepadi na poljoprivredna dobra ili sela. Ništa se ne događa, i jednostavno mora da se posmatra kako opasnost iz dana u dan postaje sve veća. U Sremu živi 75—80% Srba. Svi složno stoje u jednom frontu protiv nas. Zna se da su vojne jedinice u Sremu beznačajne. Nije isključeno da bi jednog dana moglo doći do opšteg ustanka. Danas se više ne radi o obezbeđenju žetve, da li će ona biti uništena ili ne, već o zaštiti nemačkih ljudi koji ovde žive. A za to bi morale stajati na raspoloženju snage. Gorka ozbiljnost situacije goni na akciju. Kukuruz će za 2 nedelje biti u svojoj punoj visini i može banditima da pruži apsolutno skrovište. Ukoliko se u najkraćem roku ne može ništa preduzeti, mi ćemo u najbližoj budućnosti doživeti puno iznenađenja.

Heil Hitler!

Hans Sutor, s. r.
Okružni rukovodilac

BR. 25

IZVEŠTAJ OKRUŽNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 6 JULA 1942 GOD. VODI NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA NDH O NAPADU PARTIZANA NA ČETU DOMOBRANA IZ PETROVARADINA¹

NEMACKA NARODNA GRUPA
U NEZAVISNOJ DRZ. HRVATSKOJ
OKRUŽNO RUKOVODSTVO ZA ISTOČNI SREM

Predmet: Prepad na jednu četvu regruta iz Petrovaradina.²

Indija, 6. jula 1942

B E L E Š K A

30. juna uputila se jedna četa regruta u jačini od 136 ljudi iz Petrovaradina za Bukovac radi vežbe iz bojnog gađanja na strelištu koje se nalazi u blizini. Četa je imala puške koje

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 32/1, k. 40-F.

² U 6 knjizi I toma na više mesta se pominje ovaj uspešno izvršen napad Podunavskog NOP odreda, a u dok. br. 32, u primedbi br. 4, i u dok. br. 52 izneseni su i gubici neprijatelja, ali oni nisu tačni.

SO

jneđutim nisu bile napunjene. Municija je vožena jednim kolima iza čete. Kada je četa bila prispela na strelšte, hteli su izvršiti raspodelu municije ali je četa u tom momentu obasuta jakom vatrom iz neposredne blizine. Nastala je panika i najveći deo je pokušao da pobjegne. Na vatru su odgovorili samo 3 prisutna oficira i vođe odeljenja, koji su imali pri sebi svaki samo po 3 metka. Jačina partizana ceni se od strane očevidaca na 100 ljudi. Najvećem delu vojnika uspelo je da izbegne. Od gubitaka domobranska četa je imala 9 mrtvih i oko 10 ranjenih. Na suprotnoj strani nije se moglo utvrditi da li ima mrtvih, ali, sudeći po tragovima krvi, partizani su imali ranjene. Partizanima je uspelo da zarobe otprilike 60 vojnika. Ovi su od strane partizana razoružani, potpuno svučeni, a i sve predmete opreme morali su predati partizanima. Partizanski politkomesar održao je zarobljenim vojnicima četvrtčasovni propagandni govor i pozvao ih da stupe u partizanske redove. No nije hteo da ih prisiljava, već je svakom pojedincu dozvolio ili da pođe sa njima ili da ide kući. Međutim, svi vojnici su se vratili nazad u kasarnu. Partizani su se zatim povukli sa zaplenjenim stvarima. Jednu drugu četu, koja se nalazila u maršu prema strelštu, partizani nisu više mogli pronaći. Prema iskazima oficira, prepad partizana bio je vrlo dobro organizovan i, po svoj verovatnoći, potpomognut jednim delom srpskog stanovništva iz Bukovca. Prema iskazu oficira i vojnika, partizani su bili vrlo dobro naoružani, a imali su kod sebe i lake mitr. i ručne bombe. Među njima nalazili su se upadljivo mladi ljudi.

Heil Hitler!

Hans Sutor, s. r.
Okružni rukovodilac

BK. 26

IZVEŠTAJ OKRUŽNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 6 JULA 1942 GOD. VODI NEMAČKE NARODNE GRUPE NDH O SITUACIJI U SREMU¹

NEMAČKA NARODNA» GRUPA
U NEZ. DRŽ. HRVATSKOJ
OKRUŽNO RUKOVODSTVO ZA ISTOČNI SREM

Predmet: Izveštaj

Indija, 6. jula 1942

Vodi nemačke narodne grupe u Hrvatskoj

Osijek

Ima raznih okolnosti koje situaciju obeležavaju kao nepotpuno izadovoljavajuću. Iako su radovi na organizacionoj izgradnji potpuno sprovedeni, nedostaje nužna i pravilna veza između vođstva i sledbenika. Ova činjenica ima kao posledicu gubitak izvesnog poverenja prema vođstvu kod jednog dela naših ljudi. No, veliki deo razloga za ovo leži i u datoj, uopšte teškoj situaciji, u kojoj vođstvo nema moći da pruži pomoć, no, pri ovome mnogo doprinosi i nestašica svesti za istrajanjem, čvrstinom i shvatanjem obaveza. Karakteristično je da je raspoloženje daleko bolje u manjim i narodnosno-politički ugroženim opštinama nego li u velikim opštinama. Neraspoloženje i labavost ne pojavljuju se u ovim prvima, u toj meri, koliko u ovim drugim.

Valjda najviše pritišće danas ljude u Sremu ta nesigurna situacija. Prepadi od strane partizana iz Fruške Gore već su tako česti, da je već suvišno da se navodi svaki pojedinačni slučaj. Ne prođe skoro nijedna noć u kojoj se ne izvrši jedan ili više prepada na neko dobro ili, u redim slučajevima, na neko selo. Naši ljudi se u ugroženim selima nalaze neumorno dan i noć na straži i štite nemačke živote i imovinu.

Doisadanje akcije u Fruškoj Gori pokazale su se kao nedovoljne, te su stoga ostale i bez uspeha. Činjenica je da banditi iz dana u dan brojno rastu. Priliv, razume se, dolazi najvećim delom iz srpskih sela u Sremu, ali je i priliv iz Bosne i Bačke srazmerno veliki. Drumovi i putevi kojima se još pre kratkog vremena moglo prolaziti bez opasnosti, danas su često opsed-

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/1, k. 40-F.

ući od strane bandita. Polja u neposrednoj blizini Fruške Gore mogu samo delimično da se obrađuju. Po mom mišljenju, još ne kasno da se poduzme jedna akcija čišćenja koja bi imala nekog uspeha. Jačinu partizana koji stoje pod oružjem i koji su organizovani u Fruškoj Gori, cenim na 500—600.² Po noći ih ima više, jer preko dana, jedan deo su to mirni seljaci koji noći prilaze partizanima. Primorati partizane na borbu je vrlo teško i dosada je to samo retko uspevalo, jer je njihova taktika dosad bila ta, da su se izvlačili iz svake borbe. Pri srazmerno malom broju partizana teren Fruške Gore je ipak dovoljno veliki da bi im pružio mogućnost da se na njemu izguibe. Mlade džbunovite šume su za to vrlo pogodne. Ja imam utisak da se oni izvlače iz svake borbe samo iz razloga da bi dobili dovoljno vremena da se dovoljno snabdeju oružjem i životnim namirnicama. Najveći deo akcija partizana dosada je i imao samo taj cilj. Stoga bi jedna akcija protiv ovih bandita mogla da ima uspeha samo onda ako svako selo, koje se nalazi u blizini Fruške Gore, bude blokirano u toj meri, da bude nemoguće da se i najmanji deo životnih namirnica iz sela prebaci u planinu. Jasno je da je za jednu ovakvu akciju potrebno mnogo ljudi, ali na neki drugi način teško da bi neka akcija mogla biti krunisana uspehom.

Od pre 10 dana u Fruškoj Gori operiše jedna ojačana četa brdskih lovaca nemačke oružane sile. Njihovi dosadašnji uspesi, u srazmeri sa njihovim gubicima, nisu od velikog značaja. Partizanima je uvek uspelo da se izgube na terenu, kako bi izbegli borbu.³ Neka akcija bi stoga imala uspeha samo onda, kad sva sela budu blokirana i dođe do jedne planske akcije, koja će trajati duže vreme. Situacija tera da se što pre deluje. Ako se sačeka da kukuruz dođe do svoje pune visine, onda će se partizani zadržavati, ne samo u šumi, već i u ovom, jer kukuruz pruža izvanredno skrovište. Kad žito bude zrelo, treba sa sigurnošću pretpostaviti da partizani neće ništa propustiti da ovo zapale. Sve ove okolnosti pokazuju da je krajnje vreme da se poduzme jedna akcija većeg stila.

Odnos voćstva prema hrvatskim vlastima je korektan i prijateljski. Nažalost to nije slučaj i u masi. Slučaj Krčedina, postavljanje hrvatskog notara, i stav sreskog načelnika iz Rume prema Nemcima, su najočigledniji primeri, koji su prozrokovali ovakav stav.

Iako je naša propaganda održavana tako, da nikad nismo propustili da ukažemo na potrebu prijateljske međusobne saradnje i da sve lične i lokalne prohteve bacimo u pozadinu,

² Vidi dok. br. 24.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

a da pred očima imamo samo taj veliki cilj, često ne bivamo shvaćeni od mase i prebacuje nam se da smo isuviše malo energični i da sve podnosimo. Stav mase prema hrvatstvu, nekad i neopravdan, nažalost nije najbolji. Mnogostruku ulogu pri ovome igraju okolnosti koje momentalno vladaju, za koje hrvatske vlasti najvećim delom nisu krive, no masa ipak povode za ove prilike pripisuje hrvatskim vlastima. Grešaka ima na obe strane. S jedne strane dolazi do nemilih ispada naše nemačke narodne grupe, slučaj Surčin, Maradik, Irig i dr. i naše nemačke omladine, slučaj Krčedin. S druge strane, od strane Hrvata su počinjene velike greške. Napr. u Irigu su bez razloga oduzeti Nemcima radio-aparati i vraćeni tek posle energičnog istupa Okružnog voćstva. Tabornik u Novim Banovcima dozvolio je sebi da se zanosi izjavama isuviše neprijateljskim prema Nemačkoj. Kao što je gore rečeno, odnos voćstva prema hrvatskim vlastima je korektan i prijateljski. I pored toga, međutim, međusobne veze i odnosi nisu više tako jaki, kao što je to ranije bio slučaj. Razloge za ovo treba tražiti sa obe strane. I jedna i druga strana se, pri sastancima koji se održavaju iz određenih pobuda, trude da govore u prijateljskom tonu o svim stvarima, ali se ipak izbegava pokretanje spornih pitanja, jer obe strane imaju osećaj da ovde neće naići na plodno tle, i, sa razloga što prijateljski odnos mora da ostane, izbegavaju se takva sporna pitanja. Sa naše strane onda pokušavamo da sporna pitanja ove vrste rešimo kod viših vlasti. Moglo bi se skoro govoriti o međusobnom nepoverenju. Ima se osećaj da su Hrvati sitničari i da ne toleriraju zakonski nam priznati pravni položaj i da naš pravni položaj oseeaju kao izvesnu smetnju u okviru svog životnog područja. Na raspoloženje pripadnika naše narodnosti deluje još i skoro neizdrživa situacija u privrednom pogledu. U nekad tako usretređenom privrednom životu ovog okruga uočavaju se nažalost mnogostruke pojave raspadanja. Jedan deo zemlje uopšte još nije mogao biti obrađen pošto se još uvek nalazi pod vodom. Pšenice je daleko manje zasejano nego prošle godine, a prema proceni stručnjaka daleko i po kvalitetu od prošle godine. Pitanje dnevnice, i pored zakonskih odredbi i dogovaranja između poljskih radnika i seljaka, još nije moglo biti rešeno. Najveći deo našeg poljskog radništva zaposlen je u drugim granama privrede. (Org. Todt, fabrička straža, aerodrom i najvećim delom na radu u Rajhu.) Još sasvim malo nemačkih poljskih radnika je ovde. Volja za radom je uopšte popustila. Razlog za ovo trebalo bi tražiti u uopšte nesigurnoj privrednoj situaciji. Zbrka po pitanju cena graniči se već sa neverovatnošću. Ne zna se šta će se sutra morati platiti za

ki artikal. Uredbe i zakonske odredbe po ovom pitanju pre- jedna drugu i čovek se skoro uopšte ne može ni snaći, a s jko se njih ne pridržava. Zakonski određene maksimalne cene drži se ni proizvođač nki pak potrošač. Prvi je sretan ako svoje proizvode dobije više, a drugi da je to uopšte dobio, pogađa se da se za jedan kg. masti plati do 400, za jedan met. nšenice do 1550, a za 1 met. kukuruza do 1000 kuna. O tekstilu fkožnim proizvodima da se i ne govori. Skrivena trgovina međutim poprima sve grublje oblike. Naša nemačka sela su svakodnevno puna Bosancima, koji hoće da kupe namirnice i ne pitaju za cenu. Nažalost ima puno pripadnika naše narodnosti koji iz želje za novcem prodaju ovima životne namirnice po lihvarskim cenama. Državna zvanična mesta su nemoćna prema ovom krijumčarenju ili ga namerno toleriraju. U nemačkim selima pokušava se sa D. M.-om da se prekine ova nedozvoljena trgovina, no ovo još nije uspelo. Dešavalo se da se putnički voz zaustavi na otvorenoj pruzi da bi preuzeo krijumčarenu robu. (Između Putinaca i Kraljevaca.) Baš železničko osoblje je u tom pogledu vrlo korumpirano i sa nekoliko kg. brašna može se tako nešto i postići. Zbog preterivanja u nedozvoljenoj trgovini, preti da propadne i sprovođenje do kraja uputstva o otkupu hlebnih žitarica od strane »Agrarije« i kontrola otkupa žitarica od strane organa Voćstva narodne grupe. Raspoloženje kod potčinjenih rukovodilaca ureda može se označiti kao vrlo dobro. Okolnost da je jedan veliki deo rukovodilaca ureda pojedinačnim mesnim grupama pozvan na vojnu službu, ima, razume se, za posledicu malo sporije sprovođenje naređenja. No, mora se pomenuti da postoji volja za radom i da se, i pored toga, sva naređenja izvršuju. Iz postojećih potreba morao sam neke mesne rukovodioce smeniti sa njihovih položaja i postaviti druge. Od sprovedenih radova treba spomenuti zborove rukovodilaca ureda pojedinačnih mesnih grupa koji se redovno održavaju. Ovaj metod rada se pokazao kao vrlo dobar i ja mislim da to redovno i nastavim. Na ovim zborovima rukovodilaca ureda uzimaju učešća i vođe blokova i družina. Time je omogućeno da sve uredbe budu brzo poznate masi. Veliki zborovi su se, i pored unekoliko slabe posete, ipak dobro pokazali.

Heil Hitler!

Hans Sutor, s. r.
Okružni rukovodilac

BK. 27

IZVEŠTAJ MESNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE IZ SREMSKE MITROVICE OD 16 JULA 1942 GOD. ŠTABU NEMAČKE NARODNE GRUPE U OSIJEKU O PALJENJU ŽITA OD STRANE PARTIZANA¹

NEMAČKA NARODNA GRUPA
U NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ
OKRUG ISTOČNI SREM
Mesno rukovodstvo Hrv. Mitrovica²

Hrv. Mitrovica, 16. jula 1942

Izl. Br. 584/42
Predmet: Izveštaj
Veza
Priloga 1

Štabu E. S.-a i D. M.-a

Osijek

U prilogu, mesna grupa šalje izveštaj o paljenju pšenice od strane partizana u srezu Mitrovičkom.³ Izveštaj je izdao sreski načelnik.

Istovremeno vas izveštavamo da mesna zaštita u Mitrovici broji 300 ljudi, a samo 90 pušaka. Stoga vas molimo da nam, ako je moguće, stavite na raspoloženje još 200 pušaka. Situacija u Mitrovici je svaki dan sve gora tako da nismo više u stanju da obezbedimo žetvu i vršidbu. Bilo bi nužno da se za Mitrovicu pošalje jedan vod E. S.-a čime bi služba mesne zaštite mogla bolje da funkcioniše.

Izveštaj o situaciji u Mitrovici dobiće te kada Okružna komanda D. M.-a dobije izveštaj šefa policije u Mitrovici.

H E I L H I T L E R !

Okružni komandant D. M.-a

Mesni rukovodilac

¹ Original, na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 46/1, k. 40-F.

² Sremska Mitrovica

³ O ovim akcijama vidi tom I, knj. 6, dok. 52.

1) Na području postaje Grgurevci zapaljeno je po partizanima 43 jut. žita, 1 i po jut. ječma, 4 jut. graorice, 2 kamare slame • i kamara kukuruzovine, nadalje zapaljene su 4 zgrade na salaševima koje su izgorjele. Oštećeni su većinom Nemci i nešto pravoslavci.

2) U opć. Jarak zapaljeno je na salašu Fišer Jele oko 6 jut. žita i uništena kosaća mašina.

U istoj općini, kod Kavgić Ivana, zapaljena je kosaća mašina.

U istoj općini, kod Pflug Josefa, zapaljena je i uništena vršaća mašina, traktor, cjela zgrada na salašu. i kosaća mašina.

3.) U općini Grk ubijen je Cučak Josip poslovođa na imanju Živka Radovanov.

Što se je dogodilo u hataru općine Hrvat. Mitrovica ne šaljemo mi izvješće već redarstveno povjereništvo u Hrvat. Mitrovici.⁴

f

⁴ istoi ova.i je deo dopisan na drugoj strani gornjeg dokumenta, na J Pišaćoj mašini i na hrvatskom jeziku.

¹ Zbornik tom X, knj. 17

BR. 42

**IZVEŠTAJ MESNE NEMAČKE ORUŽANE GRUPE IZ RUME
OD 16 JULA 1942 GOD. VOČSTVU NARODNE GRUPE U
OSIJEKU O UNIŠTAVANJU VRSALICA I PALJENJU ŽITA
OD STRANE PARTIZANA¹**

NEMACKA NARODNA GRUPA
U NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ
OKRUG ISTOČNI SREM
Mesno rukovodstvo Ruma
Izl. Br. 590/42-Fü

Ruma 16-7-1942

Predmet

Veza

Prilozi

NEMACKA NARODNA GRUPA U HRVATSKOJ
ZEMALJSKO RUKOVODSTVO
Dan-Broj 9812
Ulaz: 17. VII. 1942
Na rešenje: 2
Na mišljenje:
Rešeno: 17. VII. 42.

VOČSTVU NARODNE GRUPE U OSIJEKU

Prepis dostavljen
Vodi nar. gr.
Zem. vodi nem. ljud.
Gl. ured za poljopr. IV

Izveštaj.

Pošto za 4 časa nisam mogao dobiti telefonsku vezu, a nije bilo ni izgleda da se ova danas još dobije, pišem ekspresno.

U noći između 15 i 16 partizani su posetili skoro svaku opštinu Rumskog sreza, a i polovinu Mitrovičkog i Zemunskog sreza. U opštinama Prhovo, Pećinoi, Popinci i Sibač poneli su sa sobom kajiševe od dreš garnitura, a u Sibaču [poveli] i dva čoveka.

U Stejanovcima su uništene 2 dreš garniture, a opštinska zgrada je spaljena.

Južno od Rume u pravcu Jarka spaljena je utrina Pflugovih² sa kućom i dreš garniturom, a i utrina Koeha.³ Jedan

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 47/1, k. 40-F.

² Plug Pst.

³ Koh Pst.

-pr

jeo žetve na utrini Fišera⁴ je takođe spaljen. Osim toga i "etva od 20 jutara pšenice na utrini Miloša Mihajlovića u Velikim Radincima, pored mašine, a na salašu Spaića u Višnjevcima žetva od 10 jutara i drugo. Sa vatrogasnog tornja u Rumi mogla su se posmatrati sva 13 požara u neposrednoj blizini, prema dosadašnjim prijavama, samo u rumskom srezu uništeno je 20 dreš garnitura i 15 kosačica. Kada su na zapadu i jugu od grada buknuili požari, pokušao je jedan vod partizana da sa istoka prodre u grad. Naoružani su bili puškama i lakim mitraljezima. Broj se nije mogao utvrditi. Međutim, oni su bili odbijeni od strane policije i mesne zaštite.

Oni sad najčešće nastupaju u grupama od okruglo 100 ljudi. Toliko jaka je bila grupa koja je uništila Pflugovu utrinu.⁵ Ako žetva u Sremu ne treba da bude skroz uništena, onda su nam hitno potrebne jače vojne snage.

Ekspres.

Heil Hitler!
[potpis nečitak]
Mesni rukovodilac

⁴ Fišer Pst.

⁵ Dejstva partizanskih odreda u Sremu bila su svakim danom sve veća i obuhvatila su celu teritoriju Srema. »Pre nego što je otpočela žetva, O[kružni] K[omitet KPJ za Srem] i Štab [NOP odreda] za Srem izdali su direktivu da se pristupi većoj akciji u čitavom Sremu za uništavanje neprijateljskog žita i da se pomogne narodu da sakrije od neprijatelja. Uporedo sa ovim akcijama pristupilo se i akcijama za razoružavanje neprijatelja i naoružanje naših odreda. Ove akcije Partizana potpomognute su od meštana. Akcije su počele uspešno da se razvijaju. Odjednom je čitav Srem bio zahvaćen požarima i napadima na neprijatelja. Spaljena je veća količina žita... isečeno je mnogo oandera i pokidano dosta l.l. žica...« (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 46).

BR. 29

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ČETE OD 16 JULA 1942 GOD. ŠTABU I
DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA NEMAČKE NAROD-
NE GRUPE O DEJSTVIMA PARTIZANA NA PROSTORU
FRUŠKE GORE¹**

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-A
2. Pripravni bataljon
4. četa
Izl. Br. 135/42 Poverljivo

Grgurevci, 16. VII. 1942

Predmet: Polit, izveštaj o situaciji.

**ŠTABU II. PRIPRAVNOG BATALJONA
ORUŽANIH JEDINICA DM-a**

Osijek

U svom izveštaju od 9. VI. t. g. Br. 15/42 poverljivo, ka-
i od 24. VI. t. g. Br. 75/42 poverljivo,² prikazao sam potpun
otvoreno i jasno situaciju u Grgurevcima i okolini, pa čak
predvideo opasnost od partizana, koja je onda bila u naglo-
porastu. Svaki čovek je mogao da prozre političku situacij
mesne prilike, privrednu situaciju, mentalitet stanovnika
posebno Srbe, morao je da predvidi pogoršanje situacije.

Po mom mišljenju od posebno velikog značaja su dva,
momenta koji su pogoršali opštu situaciju ovde i u okolini:

1) Što za celo vreme, dok je u Grgurevcima pored 4;
čete oružanih jedinica D. M. bila i jedna žandarmeriska četa,
nije poduzeto ništa da se prihvati borba sa partizanima. Za
zaštitu mesta bila je dovoljna jedna četa a druga četa je, po
mom mišljenju, trebalo da preduzima manje akcije kao napr.;
Iznenadno pojavljivanje jedne čete u Šuljmu, Mandelosu, Vel.
Radincima ili bilo gde u okolini, postavljanje zaseda radi pre-
kida prometa između šume i mesta, da bi partizani bili svugde
nesigurni. U selima je trebalo izvršiti stroge pripremne mere.
Samo se tako moglo doći do nekog rezultata. Ja sam bio upo-
zorio gospodina poručnika Reichmanna, da će se sa porastom
kukuruza prilike ovde pogoršati i molio ga u vezi sa time daj

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-F.

² Redakcija nije pronašla ove izveštaje.

nešto poduzme. Poručnik Reichmann je to uvek odbijao sa obrazloženjem da to ne bi bio naš zadatak. Naš zadatak je samo obuka. Ja protiv toga nisam mogao ništa učiniti.

2) Akcija čišćenja koja je otpočela 10 t.m. i koja je u međuvremenu prekinuta, ima za posledicu da se partizani iz šume potpuno neometano spuštaju u ravnicu i u pojačanoj meri produžuju svoja nedela. Prema poslednjim izveštajima, partizani su primećeni kod Vukovara i Sota³ kako se u grupama kreću kroz šumu.

Partizani poslednjih dana kao besni izvode svoja nedela. Navešću samo nekoliko primera:

1) U noći 9/10 t.m. miniran je od strane partizana jedan veliki betonski most između Lačarka i Mandelosa.

2) U noći 11/12 t.m. partizani su polomili 12 žetelica i 2 vršalice u Šuljmu.

3) U noći 11/12 t.m. partizani su zapalili 4 vršalice u Lačarku i izgoreli.

4) U noći 11/12 t.m. partizani su izvršili prepad na kazneni zavod kod Čalme, odvukli svu stoku, a kažnjenike popuštali.

5) U istoj noći partizani su od grofa Jankovića iz Čalme odvukli u šumu 18 kom. svinja i 8 krava sa traktorom.

6) U noći 12/13 t.m. onesposobili su partizani u Mandelosu 4 vršalice i 19 žetelica.

7) U noći 14/15 t.m. ubili su partizani u Binguli planini 1. Slovaka⁴ i od crkvene opštine odneli 120.000. — kuna.

8) 15 t.m. opaženo je otprilike 300 partizana između Martinaca i Kuzmina u prolazu preko železničke pruge prema šumi (Fruška Gora).

9) 15 t.m. onesposobljeno je u Vel. Radincima više vršalica i žetelica.

10) U noći 15/16 t.m. partizani su u grgurevačkim koševima zapalili i izgoreli 6 salaša i pšenicu postavljenu u krstine. Privredne zgrade i pšenica pripadali su isključivo folksdojčerima. U istoj noći presečena je telefonska linija pred Grgurevcima, koja je uspostavljena tek u 10 časova pre podne.⁵

Imalo bi da se javi o još više partizanskih prepada, koji još nisu potvrđeni a koji su se odigrali u daljoj okolini.

³ Verovatno se odnosi na Sotin.

⁴ Verovatno se odnosi na policiskog agenta Belić Tuniku koji je streljan 12 jula 1942 godine.

⁵ O navedenim akcijama partizana vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

Sa razloga što dosad još ništa ozbiljnije nije protiv partizana preduzeto, nemačko stanovništvo je u poslednje vreme jako ogorčeno.

Komandir čete
[potpis nečitak]
ES-poručnik

VOČSTVO NEMAČKE NARODNE GRUPE
U HRVATSKOJ (DM)
Delovodni Br. 2121
Prispelo 18. Jula 1942
Na rešenje Zern, vođi nem. ljudstva
Rešeno u akta II. priprav. bat.

BR. 30

IZVEŠTAJ KOMANDANTA, DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA NEMAČKE NARODNE GRUPE OD 16 JULA 1942 GOD. VOČSTVU NEMAČKE NARODNE GRUPE U OSIJEKU O SITUACIJI NA PODRUČJU SREM. MITROVICE I RUME¹

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-A
2. pripravní bataljon
Štab
Az. 42 — 16. VII poverlj.

Štabu oružanih jedinica

Osijek

Izveštaj o putovanju atomobilom iz Osijeka za Rumu i Grgurevce 14. VII. i o informacijama dobivenim na putovanju.

Partizanske akcije: Partizanske akcije oko Mitrovice i Rume otpočele su oko 10. ili. ov. mes. i to zapaljene us 4 đreš-garniture folksđojčera u Laćarku, u Martincima je izgoreo mlin, a u Ležimiru, Mandelosu i Šuljmu treba da je takođe zapaljeno

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/1, k. 40-F.

nekoliko dreš-garnitura, sve prema saopštenju Okružnog vođe nemačkog ljudstva u Mitrovici.

Od pukovnika Gvozdenovića² u Rumi saznao sam da su 13. o. m. navodno uništene 17 žetelica u Vel. Radincima, a 14. u Pavlovcima 1 žetelica, 13. o. m. 40—50 partizana odnelo je iz opštine u Binguli 125.000 — kuna. Za vreme mog boravka u Grgurevcima, saopštio mi je žandarmerijski narednik iz mesta, da je oko podne istog dana na putu od Vel. Radinaca za Stejanovce, pri odvođenju partizanskih pripadnika, ubijeno 3 žandarma a 1 teško ranjen. Ovaj događaj odigrao se na jednom salašu odmah iza Vel. Radinaca, gde se zadržalo 20—30 partizana.

Akcija za čišćenje Fruške Gore: Od pukovnika Gvozdenovića saznao sam da istočni deo Fruške Gore, to je severno od Iriga, treba da bude manje ili više očišćen. 13. o. m. zauzeta je linija Crveni Čot — Letenka,⁸ koju su zaposedali partizani, pri kojoj akciji učestvovala su i 3 nemačka »Stuka«-aviona. Po zauzeću ove linije su se hrvatske trupe, međutim, povukle radi odmora; one su se naime nalazile već tri dana u akciji, bez odgovarajuće opreme, a od jake kiše prethodnog dana bili su potpuno prokisli. Kroz 1—2 dana akcija bi bila ponovo preduzeta. Primećeno je da se mnogi partizani izvlače u ravnicu i u zapadnom pravcu.

4. četa u Vrdniku: Situacija u Vrdniku je nepromenjena, samo partizani postaju sve drskiji i po noći se privlače već sasvim blizu straža. Obukom i dalje rukovodi poručnik Reichmann. Odnos između njega i komandira čete nije najbolji.

Uređenje sanit. stanice II. pripr. bat. u Rumi: U prostorijama 4 čete u Rumi uređena je jedna soba sa 12 kreveta kao bolesnička stanica. Bat. lekar dr. Koch primio je sada benzin pa će sa ter. i put. mot. vozilima nemačkog kapetana u Rumi, prevesti san. materijal, kao i san. personal iz Grgurevaca za Rumu.

² Komandant Sremskog zdruga

³ O ovim dejstvima neprijatelja vidi dok. br. 56 i tom I, knj. 6. dok. br. 52.

*Pitanje
nadležnosti:*

Na moje pitanje, novi nemački kapetan mi je saopštio, da je on od generala dobio uputstvo da 4 četa u Grgurevcima bude potčinjena pukovniku Gvozdenoviću, ali da mu je pukovnik Gvozdenović rekao da mu ta četa neće biti potrebna. Na to je nemački general, kome je ovo saopšteno, odgovorio neka onda ostane po starom, tj. da obe čete ostanu potčinjene kapetanu u Rumi. Pukovnik Gvozdenović, kome sam ovo saopštio, bio je jako iznenađen ovim i rekao da se radi o nesporazumu, te da je on rekao samo, da on za sada još ne potrebuje 4 četu, te je stoga ostavlja u njenom dosadanjem sedištu, dok operacije za nekoliko dana ne krenu dalje u zapadnom pravcu. Da bi se ovaj nesporazum raščistio, pukovnik Gvozdenović će smesta izvestiti kapetana u Rumi da mu 4 četa sad treba i da on sa njom računa.

Heil Hitler!

Komandant II. pripravnog bat.ⁱ
Nikolaus Mietting, s. r.
E. S. kapetan u rezervi

Kopija ovog akta direktno —
Zemalj. vođi nem. ljudstva.

r/VEŠTAJ ZAPOVEDNIŠTVA ORUŽNIČKOG KRILA IZ VUKOVARA OD 17 JULA 1942 GOD. ZAPOVEDNISTVU DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA O SITUACIJI U SREMSKOMITROVACKOM SREZU¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČKOG KRILA
VUKOVAR
Broj 564/taj.
Vukovar, 17. srpnja 1942.

Predmet: Dnevno izvješće.

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA *Brod n/S.*
ODVOJENOM ORUŽ. STOŽERNOM ČASTNIKU *Zemun*
ZAPOVJEDNIČTVU SRIJEMSKOG ZDRUGA *Ruma*
VELIKOJ ŽUPI VUKA *Vukovar*
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI *Vukovar*

Oružnički vod Hrv. Mitrovica brzglasom javlja:

U noći od 16. na 17. srpnja zapaljen je manastir Šišatovac.²

Za sprječavanje paleža u Hrv. Mitrovačkom kotaru obrazovana je satnija od 100 domobrana, pod zapovjedništvom satnika Vacibradića.

Izdao sam zapovjed da oružnički vod u vezi sa svima na suzbijanju paleža i uništenja partizana sudjeluje sa svojom momčadi.

Oružnička postaja Srijemska Raca pod brojem 1130 od 16. srpnja izvješćuje:

Dne 14. srpnja t.g. oko 22 sata došlo je oko 20 naoružanih partizana na salaš Radovanov Zivka (općina Grk, kotar Hrv. Mitrovica, sjeverozapadno od Grka 7 kim.). Banditi su bili naoružani vojničkim oružjem i 1 strojnicom. Poslovođu Đuran Josipa opljačkali su. Odnijeli su krugovalnik, aparat za slikopis, dvocjevku pušku, civilni skamokres kal. 6,35, zimski kaput, prsluk, ljetni ogrtač, 6 platnenih košulja, 20 komada sapuna za pranje rublja, žute čizme, dvoje radničke hlače, gotovog novca oko 10.000 Kuna. Od njegovog bratanca Tomašić Antuna odnijeli su 3 platnene košulje, kaput, prsluk, hlače i par cipela.³

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/3—1, k. 71.

² Partizani su vršili upade u manastire pošto ih je neprijatelj koristio kao svoja uporišta.

³ Pomenutim licima izvršena je delimična konfiskacija imovine zato što su saradivali s okupatorom i ustašama.

Po svršenoj pljački pokušali su zapaliti traktor ali im nije ispelo pa su isti sjekirom oštetili.

Josipa Đurana povelili su banditi sobom, a ostalima su rekli — »nećete ga više vidjeti«.

Dne 15. srpnja nađen je Josip Đuran mrtav na hataru općine Kuzmin. Prema tragovima došli su banditi iz pravca Klještovice šume, a otišli u pravcu Fruške Gore.

Oružnička postaja Martinci pod brojem 782 od 14. srpnja javlja:

Noću 12.—13. srpnja t.g. stražari oružničke ispostave Vrtić pripucali su oko 23 sata na trojicu nepoznatih, koji su se približavali poljem iz šume Klještovice prema Vrtiću. Nepoznati se odmah povukli i kroz šikaru otišli prema Klještovici šumi i ispalili 3 naboja iz samokresa. Gubitaka na našoj strani nije bilo. Potraga je za sumnjivim povedena, ali nisu pronađeni.

Oružnička postaja Čalma pod brojem 689 od 14. srpnja 1942. javlja.

Dne 14. srpnja t.g. u 2 sata jedna grupa od 60 partizana upala je u Manastir Kuveždin, općine Divoš kotara Hrv. Mitrovica. Ispraznili su zgrade u kojima su bile smještene ruske monahinje i zgrade zapalili. Sporedne zgrade u kojima je bila služinčad nisu dirali. Partizani su odnijeli svu posteljenu monahinja, 20 mtc. pšenice, 130 kom. ovaca, 12 kom. goveda, 60 kom. svinja većih i manjih, i 2 para konja sa opremom.

Iste noći napali su komunisti Janković pustaru 8 km. istočno od Čalme, kotar Hrv. Mitrovica i odnijeli burad petroleja, koji je bio određen za pogon traktora, 2 kom. teladi, 80 vreća, 5 pari konjskih hamova, jedno sedlo, kovački i bravarski alat, a kosačice i poljodjelska radila uništili.

Oružničku postaju Čalma pojačao sam sa 20 članova ustaške pripremljene bojne.

Oružnička postaja Hrv. Mitrovica pod brojem 837 od 14. srpnja t.g. javlja:

U noći 12.—13. srpnja oko 24 sata upala je jedna grupa od 30—40 partizana u selo Šašince, kotar Hrv. Mitrovica, te su ubili Nikolić Zagorku, 28. god. stairu, Petra Poeotka, 23 god. i Olić Milorada, 20 god. starog. — Kod ubijenih muškaraca ostavili su partizani ceduljicu sa napisom, da su muškarce ubili zato, što su u službi fašizma, a Zagorku zato, što im nije odmah otvorila vrata.

Za počiniteljima povedena je potjera.

Zapovjednik, bojnik.
(Karlović)
Karlović

BR. 32

r-zVESTAJ OKRUŽNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 18 JULA 1942 GOD. VODI NEMAČKE NARODNE GRUPE O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU¹

NEMACKA NARODNA GRUPA Indija, 18. jula 1942
U NEZAV. DRZ. HRVATSKOJ
OKRUŽNO RUKOVODSTVO ZA ISTOČNI SREM

Izl. Br. KL-I-3 4955/42—H/M

Predmet: Dela sabotaže partizana

B E L E S K A:

O događajima u zapadnom i severozapadnom delu Istočnog Srema, u noći između 15 i 16 jula 1942.

U noći između 15 i 16 jula o. g. partizani su izvršili sledeća dela sabotaže:

Srez Ruma:

- 1.) U čisto srpskoj opštini Pećinci odneti su kajiševi sa 3 dreš garniture.
- 2.) U Stejanovcima su spaljene 2 dreš garniture i akta iz opštine a sve kosačice demolirane.
- 3.) U Putincima je na 17 mesta pokušano da se zapali pšenica koja još stoji na polju; samo okolnosti što pšenica nije još bila potpuno sazrela, ima se pripisati što se požari nisu mogli proširiti.
- 4.) U Velikim Radincima spaljeno je 360 krstina pšenice (oko 225 met. centi).

50 U samoj Rumi pokušala je jedna veća grupa od 15—20 ljudi da sa istočne strane prodre u grad; policiska patrola je ovo primetila i otvorila vatru. Partizani su se povukli nazad a da na vatru nisu odgovorili.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 49/1, k. 40-F.

*Srez Hrv. Mitrovica.*²

1.) Na području opštine Jarak spaljen je majur Josefa Pfluga; izgorele su sve zgrade, poljoprivredne mašine i 1 'dreš garnitura.

2.) Spaljeno dobro Dr. Fischera iz Rume sa svim zgradama i poljoprivrednim mašinama.

3.) U Grgurevcima su izgorela 4 majura sa celokupnim inventarom i ukupno 43—47 jutara pšenice.

4.) U Čalmi je izgorelo Jankovićevo dobro, sve zgrade, celokupni inventar, 50 vagona sirove konoplje i oko 40 jutara pšenice i ječma.

5.) Opština Čalma prepadnuta je između 11 i 12 časova iste noći. Mesna straža je odbila prepad.

6.) Dalje su u Srezu mitrovačkom izgorela sledeća dobra i majuri:

- 1.) Josefu Deutschu sve privredne zgrade i inventar,
- 2.) N. Mikuliću sve zgrade i inventar a i pšenica na polju,!
- 3.) Peru Đukiću sve zgrade i inventar a i pšenica na polju,!
- 4.) Paji Đukiću sve zgrade i inventar a i pšenica na polju,!
- 5.) Boroti (kod Bingule) sve zgrade sa inventarom 2 trak-tora i 2 kosačice.

Osim toga na raznim mestima izgorele su veće površine zasađene žitom. Prema jednoglasnim brižljivim procenama u ovoj noći izgorelo je oko 500 jutara ploda žitarica.

Gore prikazane paljevine otpočele su iznenada u 22 časa na sledeći način: severoistočno od Mitrovice u oblasti između Iriga i Vrdnika ispaljena je u 22 časa jedna crvena svetleća raketa, odmah zatim i jedna zelena, severozapadno od Mitrovice u oblasti oko Bingule. U tom momentu buknuhli su na sve strane požari, koji su se sve više širili.

Pored gore prikazanih događaja, koji su se odigrali u noći između 15 i 16 jula o. g., u toku 15 jula od 11 časova pre podne do večeri, demolirano je u okolini Mitrovice 17 kosačica. U Martincima su između 10 i 11 jula zapaljane 4 dreš mašine, od kojih su međutim samo 2 potpuno izgorele. O ovim delima sabotaze može se zaključujući izvestiti: U Rumskom srezu onesposobljeno je za upotrebu do 17. VII. o. g. 30 dreš mašina, od toga 5 spaljeno a 25 odnošenjem pogonskog

² Sremska Mitrovica

'iša (od srpskih vlasnika odneseni su samo kajiševi); takođe do 17- VII. u Rumskom srezu demolirano 45 kosačica. U³⁶ zu Hrv. Mitrovica demolirano je ili delom spaljeno do 17.

vn 13 dreš mašina i 27 kosačica_3

Okružni organizacioni rukovodilac
[potpis nečitak]

Dostaviti:

Vodi narodne grupe s molbom na zn. .
gefu štaba grupe s molbom na zn.
Zemaljskom vodi Nemačke narodne grupe
na zn. u A.

³ U prvoj polovini 1942 god. vojne i civilne vlasti NDH, kao i vojne organizacije nemačke narodne grupe, nastojali su da uguše u Sremu Narodnooslobodilački pokret. U više navrata preduzimali su »akcije čišćenja« u kojima su angažovali sve raspoložive snage, ali one nisu davale željene rezultate. Narodnooslobodilački pokret, naprotiv, bivao je sve masovniji i obuhvatio ceo Srem. Učešće širokih narodnih masa u NOR-u naročito je došlo do izražaja za vreme uništavanja žita koje je okupator hteo da odnese. To je još više zabrinulo organe vlasti NDH koji su -bili nemoćni da spreče uništavanje žetve. Oni su svakodnevno zahtevali od nemačke komande da se protiv partizana preduzme ofanziva većih razmera, jer bi jedino tako, smatrali su, mogli da unište partizanske odrede i time da obezbede nesmetano Pljačkanje ove bogate oblasti. Da bi u tome ubedili nemačku komandu, ustaške vlasti i nemačka narodna grupa registrovali su svaku akciju. To, partizanski odredi i političke organizacije na terenu nisu činili. U izveštaju Trećeg NOP odreda, naprimer, stoji: »... od polovice jula do 26 avgusta, vršile su sve čete Fruškogorskog odreda akcije paljenja žita na državnim imanjima, kao i na imanjima bogatih petokolonaša. Čete Fruškogorskog odreda zapalile su u tim akcijama oko 800 jutara Pšenice, te uništile veliki broj vršaćih mašina i kosačica« (vidi tom I, knj- 6, dok. br. 52). Međutim, samo iz ovog izveštaja može se videti "a su rezultati bili daleko veći.

**IZVEŠTAJ PETE CETE OD JULA 1942 GOD. KOMANDANTU
DRUGOG NEMAČKOG PRIPRAVNOG BATALJONA O DEJ-
STVIMA NEMACA I USTAŠA PROTIV PARTIZANA NA
PROSTORU FRUSKE GORE¹**

SS
ORUŽANE JEDINICE D.M.-A
2. Pripravni bataljon
5. četa
A. Z. Izveštaj br. 3 poverljivo

Komandantu
II. Pripravnog bataljona ES-a

Osijek

1) *Politički događaji:*

U četvrtak 9. 7. 1942 preduzeta je akcija² folksdoj-čerskih lovaca (hrvatskog domobranstva), sa drugim hrvatskim trupama, protiv partizana. Ustanovljeno je da su partizani Fruške Gore postavili svoj štab na uzvišici Crveni Čot (kota 539).

Akcija je trajala 5 dana i završila se slabim rezultatima i to sa nekoliko poginulih i na jednoj i na drugoj strani. Navodno je za to kriva hrvatska komanda u Rumi, koja je naredila akciju (prema mišljenju nemačke vojske), jer se je komanda trebala nalaziti u šumi nedaleko od trupe koja se bori, a ne u Rumi za zelenim stolom.

Broj partizana na Crvenom Čotu ceni se na oko 600—800 ljudi. Među partizanima nalazi se i izvestan broj mladih devojaka, čija starost jedva da prelazi 24 godine. Ukupno ih je oko 30 devojaka.

Partizani na svojim položajima imaju i betonske bunkere, koji su, doduše, bili obasuti bombama iz aviona, ali položajima inače nije načinjena velika šteta, tako da će partizanska delatnost i dalje potrajati.

9. 7. 1942 (*po noći*) bili su partizani u selu Vrdnik i u jednoj kući (prema navodima jednog Sr-

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-F.

² Vidi dok. br. 56 i tom I, knj. 6, dok. br. 52.

bina) tražili kajiš od dreš-mašine, kako bi dreš-mašinu onеспособili za rad. Međutim, partizani su dospeli u pogrešno dvorište i zatim se izgubili. Ovakve male akcije izvode 2 do 10 partizana.

Jedan sličan slučaj odigrao se 15. 7. 1942 u Pavlovcima (selo i železnička stanica), između Rume i Vrdnika, gde su partizani zapalili jednu dreš-mašinu i izgubili se bez traga.

Iz gornjih dela sabotaže vidi se, da partizani nastoje da smanje životne namirnice ili da ih unište, pošto se već i seljaci mnogo plaše da njihovi plodovi ne budu zapaljeni od strane partizana i izgore.

14. 7. 1942 odveli su partizani usred dana jednog oca sa njegovim sinom. Nije moglo biti ništa preduzeto jer se za odvođenje kasno saznalo, a partizani ovakva odvođenja izvršuju na jedan, za njih prilično lukav način. Ovaj otac išao je sa svojim sinom za seno i udaljio se od kuće oko 500 metara. Pošto se oboje duže vremena nisu vraćali kući, pošli su da ih traže i našli iza jednog plasta sena jedan budak i jedno uže, kao- i dalje tragove nekoliko lica koji su vodili prema šumi.

Juče 15. 7. 42. su se ovi odvedeni vratili i izjavili da su bili odvedeni od strane partizana zato što su se bili isuviše približili partizanskom logoru. Partizani su verovatno za vreme akcije izmakli Hrvatima³ i nedaleko od Vrdnika u šumi postavili sebi logor pod šatorima. Broj ove grupe partizana bio je oko 400 ljudi. Dalje se, prema iskazima odvedenih, može odmah konstatovati da su partizani podeljeni u čete od oko 90 ljudi i da za hranu normalno dobijaju slaninu i hieb i da svi partizanski strelci bivaju svečeri prozivani. Razne čete nose komunističku zvezdu na kapi u raznim bojama⁴ (crveno, plavo, zeleno itd.).

Inače se ovima, koji su bili odvedeni i vratili se, nije ništa dogodilo, a uhvaćeni su bili samo iz razloga što su došli isuviše blizu partizanskog logora. Pošto su partizani premestili svoj logor dublje u šumu (verovatno na Crveni Čot), pustili su ih da odu.

³ Odnosi se na ustaške i domobranske jedinice.

⁴ Svi pripadnici partizanskih jedinica nosili su crvene petokrake zvezde.

13. 7. 1942 u noći usledio je ponovo jedan partizanski prepad na benzinsko i municisko skladište kod manastira. Ovaj prepad usledio je u vreme kada su glavne trupe partizana još bile zauzete borbom protiv hrvatskih domobrana. Naša straža (mi štitimo Manastir sa skladištem benzina i municije svake noći sa po 20 ljudi) je opalila ukupno 16 metaka u šumu. Partizani su za 3 sata ispalili oko 500 metaka. Nikakvih rezultata. Verovatno je ova pucnjava sa partizanske strane bila samo taktika da bi se opipao puls, ortd. slabe strane ovog skladišta, ili pak da eventualno malo odbiju Hrvate sa poprišta borbe.

U noći 13. 7. 42. (ista noć u kojoj je bio i partizanski prepad na Vrdnik na skladišta) pohapsila je hrvatska žandarmerija članove porodica svih onih kojima je starešina porodice ili drugi neki član pobegao u šumu. Uhapšeno je oko 20 ljudi iz Jazka, Remete, Pavlovaca i Vrdnika. Najveći broj (preko polovine) nije nađen kod kuća. Svi ovakvi stanovi zatvoreni su od strane žandarmerije, pošto su poneli sa sobom sve životne namirnice.

2) *Druga vežba u gađanju* ove čete održana je u petak 10. 7. 1942. Rastojanje za gađanje bio je 150 metara, ležeći sa osloncem. Pucanje po 3 metka. Uslov: 24 krugova (od 30 krugova), što je 75% strelaca ispunilo.

Vežba u gađanju održana je kao i prvi put na strelištu vazduhoplovne trupe nedaleko od Manastira. Komandir ove čete, kao i rukovodilac obuke por. Albrecht Rogga zadovoljni su rezultatom.

3) *Loša voda (voda za piće):*

Od vode iz dubokog bunara u Vrdniku pored našeg doma, naše ljudstvo dobija neku vrstu srdobolje (jak proliv) sa grčevima u stomaku. Ovo traje nekoliko dana i onda nestane. Momentano nema niko viiše ove grčeve u stomaku, verovatno zato što se ljudstvo već naviklo na ovu vodu. Na svaki način, komandir ove čete daće da se voda ispita (od strane Dr. Kocha u Rumi).

4) *Straža kod vojnog skladišta Vrdnik:*

Od 10. 7. 1942 daje naša četa svaki dan 20 ljudi za obezbeđenje municiskog i benzinskog skladišta iza Manastira. Osim toga, 2 naše patrole vrše preko noći patrolnu službu kroz Vrdnik.

5j) *Lica na odsustvu zbog žetve:*

Lica koja odsustvuju zbog žetve podeljena su u tri grupe, tako da ne odu svi odjednom. Trajanje odsustvovanja je prema potrebi svakog pojedinačnog strelca, od 5 do 7 dana. Osim toga, komandir čete je imao u vidu kratko vreme odsustvovanja i iz tih razloga što daje i nedeljna odsustva, tako da ni jedan jedini strelac neće dugo izostati od dobre obuke koja će trajati još 3 nedelje. Bliže o licima koja odsustvuju zbog žetve javljeno je Štabu II pripr. bataljona u ranijim izveštajima odn. aktima.

6) *Nega bolesnika:*

O bolesnima ove čete stara se Dr. Koch iz Rume. Imenovani lekar još nije bio u Vrdniku. Još niko iz ove čete nije cepljen protiv neke zarazne bolesti. Pošto Dr. Koch ne dolazi za Vrdnik, naši bolesnici moraju zato da putuju svaki dan za Rumu u bolnicu kod Dr. Kocha.

Ovde se mora još spomenuti da u ovoj četi nema nijednog strelca koji je ranije bio- bilo kakav bolničar, ili da je kao takav služio. Komandir čete • bi ovu stvar prepustio Dr. Kochu iz Rume, jer on ima prilike da jednog ili više ljudi iz ove čete obuči za bolničare.

7) *Naoružanje čete:*

Ova četa je sada, pored 124 pušaka, opremljena sa 3 kom. lakih mitraljeza, koje ćemo po završetku obuke verovatno morati da vratimo jedinici br. 30517 B iz Rume (u međuvremenu nije više u Rumi). Tako će naša jačina u oružju jako opasti i bilo bi korisno kada bi ova četa mogla dobiti nekoliko lakih mitraljeza ili automata.

60 kom. jajastih ručnih bombi smo dobili.

Heil Hitler!
Komandir čete:
[potpis nečitak]
ES-poručnik

VOČSTVO NEMAČKE NARODNE GRUPE
U HRVATSKOJ (DM)

Delov. Br. 2119
Ulaz 18. Juli 1942
Na reš. LMF
Svrš. u akta II pripr. bat.

⁸ Zbornik tom I, knj. 17

BR. 42

DEPEŠA NEMACKOG POSLANIKA I POLICISKOG ATAŠEA U NDH OD 21 JULA 1942 GOD. GLAVNOJ UPRAVI DRŽAVNE BEZBEDNOSTI RAJHA O PRIPREMAMA ZA HAPŠENJE PRIPADNIKA I SIMPATIZERA NOP-a¹

Depeša

Zagreb — — — — 21 jul 1942 — — — — 22,09 čas
Prijem — — — — 21 jul 1942 — — — — 22,25 čas.

Br. 1841

Najhitnije

Policiski ataše moli da se ovo saopštenje sprovede dalje:
Glavnoj upravi državne bezbednosti — Uprava IV —, na znanje — Upravi VI —, Berlin.

Prema saopštenju državnog sekretara Kvaternika,² iz Zemuna javljaju da će se u Velikoj župi Vuka (Srem) preduzeti obimne i hitne policiske mere prema komunistima i partizanskom pokretu, pošto je u Sremu spaljena prikupljena zaliha žita. Treba računati na hapšenje 500—600 organizovanih komunista i pripadnika narodnooslobodilačkih komiteta (mesni partizanski komiteti) koji su pod vođstvom komunista. Polazna tačka je Zemun, gde postoji ilegalni Mesni komitet Komunističke partije. Može se očekivati likvidacija ostalih mesnih komiteta. Može se računati na intervenciju vođstva Narodne grupe. Postoji dokaz, da mesni vođa Nemačke narodne grupe u Zemunu održava veze sa Komunističkom partijom. Na planini Kozari uhvaćeni partizani imali su isprave Nemačke narodne grupe izdate u Zemunu. Jedan primerak nalazi se u rukama hrvatske policije.

Po ovdašnjoj želji odložena je akcija za nekoliko dana, pošto treba dostaviti spisak folksdojčera koje treba uhapsiti. Akcijom rukovodi novi šef ustaške policije Ivecković.

Komandant policije bezbednosti i S.D. u Beogradu obavešten.

Helm³ s. r.

Kaše⁴ s. r.

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. L. H/6, 300789.

² Slavko Kvaternik — »vojskovođa hrvatskog domobranstva«— Posle rata, kao ratni zločinac, izručen našoj vladi. Osuđen na smrt streljanjem.

³ Policiski ataše pri nemačkom poslanstvu u NDH

⁴ Nemački poslanik u NDH

BR. 35

TVVEŠTAJ OKRUŽNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOGNI SREM OD 21 JULA 1942 GOD. ŽEMALJSKOM RUKOVODSTVU NEMAČKE NARODNE TRUPE O PALJENJU ŽITA OD STRANE PARTIZANA U BLIZINI INDIJE¹

NEMAČKA NARODNA GRUPA Indija, 21. jula 1942
U NEZAV. DRŽ. HRVATSKOJ
OKRUŽNO RUKOVODSTVO ZA ISTOČNI SREM
Izl. Br. KL-I-2 — 5004/42-F/M

Predmet: Paljevine i prepadi
od strane partizana.

NEMAČKA NARODNA GRUPA U HRVATSKOJ
ZEMALJSKO RUKOVODSTVO
Dan-Broj 10180

Ulaz: 23. VII. 1942
Na rešavanje: 2
Na mišljenje:
Rešeno: prim. k zn. 24. 7. 42 (paraf)

B E L E S K A

U noći između 19 i 20 jula o. g. zapaljena su od strane partizana kod Indije, na ataru Novi Karlovci, 3 jutra pšenice (oko 35 met. centi). Najpre su zapalili 13 krstina pšenice na imanju Hansa Pilla, onda su to takođe hteli i kod Adama Botza, no verovatno su sprečeni pa su onda otišli na njivu Wilhelma Schwarza, gde su zapalili 30 krstina pšenice. Kod Okružnog vođe seljaka Hansa Schmucka, čija se njiva nalazi takođe tu, partizani su, usled kratkoće vremena, mogli zapaliti samo jednu krstinu ječma.

Rano ujutru ljudstvo je pod komandom Stefana Kellera otišlo na lice mesta-, no prema tragovima i u okolini nisu mogli pronaći ništa uočljivo. Naslućujući da su ovu paljevinu mogli izvršiti samo Srbi iz mesta Novi Karlovci, koje leži u blizini, ljudstvo je otišlo u selo, zaposelo sve izlaze na kraju sela i prilikom pretresa su konstatovali da je od 42 Srba pozvatih u vojsku samo *jedan* stupio, a da su se 41 povukli u kukuruzna i

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-Istoriskog instituta pod reg. br. 51/1, k. 40-F.

suncokretna polja. Prema iskazu njihovih roditelja sa sobom nisu poneli nikakvo oružje ni municiju. Ljudstvo je prokrstarilo kroz nekoliko kukuruznih i suncokretnih njiva oko sela no nisu mogli nikoga od ovih izbeglih da zateknu.²

Heil Hitler!

[potpis nečitak]
otpravnik poslova

Dosta¹!
Vođi Narodne grupe s molbom na zn.
geju Štaba grupe s molbom na zn.
Zem. voćstvu Nem. narodne grupe
na zu^u A.

BR. 36

JZVUŠTAJ NEMACKOG KOMANDANTA GARNIZONA ILOK OD JULA 1942 GOD. ZEMALJSKOM VOĆSTVU NEMAČKE NARODNE GRUPE U OSIJEKU O SITUACIJI U SREMU¹

Zemaljskom voćstvu Nemačke narodne grupe

Osijek
Trg Adolfa Hitlera 2

Od početka marta o. g. partizani vrše svoja nedela u Fruškoj Gori. Od tada sam u međuvremenu često puta već bio u Osijeku i Zagrebu i skretao nadležnim mestima pažnju na posledice pustošenja za ovu oblast i stanovništvo od ove partizanske delatnosti. Uvek je bila obećavana »pomoć«, no obećanje nikad nije održano ili je dolazilo do »akcija« koje su tako šepRTLjantski započete i sprovedene, da se partizani nisu preplašili već naprotiv ojačali i dobili nove pristalice. Ako bi nekad bio neki partizan ili partizanski pristalica uhvaćen i sproveden sreskim vlastima, on je posle kratkog saslušanja odmah puštan ponovo na slobodu i sa pažnjom odašiljan kući.

² Ove akcije paljenja žita izvršile su mesne partizanske desetine.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/1, k. 40-F.

Počinjanjem akcija u petak 10. o. m.² sada je i cela zapadna oblast Fruške Gore, do daleko ispred Iloka, preplavljena partizanima. Otvarana je vatra i pucano na šumske čuvare, decu i žene, pljačkana guvna, napadana sela. Guvna su paljena, žito spaljivano, dreš garniture i kosačice sistematski uništavane, minirane i spaljivane. Sve ovo se svakodnevno javlja vlastima i skreće im se pažnja na nedogledne posledice ovoga, ali do danas je sve to bilo bez uspeha. Niti su vlasti, koje i dalje spavaju snom »Trnove ružice«, formirale neku Stražu, niti je pak samo zaprećeno merama odmazde protiv stanovništva koje simpatije sa partizanima; prećutkuje se sve što je učinjeno. Ako se oformi i vodi straža u Iloku i nekoliko drugih mesta, onda nju sačinjavaju ustaše i Nemačka narodna grupa. Žandarmerija, sa izuzetkom Iloka, niti učestvuje u straži niti pak u patrolama.

Da bi se ovom stanju jednom stalo na kraj, treba brzo i energično delovati.

Pre svega mora se stvoriti jedna jedinstvena, energična i inicijativna komanda i centralna ustanova za sve akcije, — najbolje pod komandom nemačke oružane sile. Takođe bi trebalo rasporediti na veći otek samo ES-jedinice, onda samo ustaše, ond. domobrane, a ne sve izmešano.

Celokupna oblast Fruške Gore zaražena partizanima, izuzev glavnog šumskog kompleksa gde bi trebalo sprovesti glavne akcije, trebalo bi da se podeli na oteke, da se za svaki otek odredi odgovarajuća posada od ES ili drugih trupa i ove bi morale da sprovedu akcije na svojim osecima, da saraduju pri većim akcijama i da stvore potrebne zapreke da se partizani iz ove oblasti ne bi prebacili u drugu.

Danas svako mesto koje uopšte raspolaže sa nekom naoružanom snagom, a takvih ima malo, poduzima male i najmanje akcije na svom ataru, o tome ne obaveštava nikoga i onda nije čudno kada uspeh ispadne negativan. Partizani, međutim, imaju jedinstvenu komandu, dejstvuju planski i redaju uspeh za uspehom.

Sva okolna mesta moraju biti zaposednuta od strane vojske a sva sumnjiva lica, pre svega svi Jevreji i poznati komunisti, kojih ima među pripadnicima svih narodnosti a koji su opet posebno drski i aktivni, pohapšena i oterana. Isto tako trebalo bi sve pripadnike partizana koji su pobjegli u šumu smesta pohapsiti i oterati. Dalje, tu potpadaju i mere odmazde kojima treba pripremiti za sve prestupe partizana, ali ih i bezobzirno sprovesti. Kada se svakodnevno vidi kako ljudi bivaju

² Vidi dok. br. 56.

ubijani, guvna pljačkana i paljena, mostovi minirani, dreš garniture uništavane, kosačice i drugi poljoprivredni pribor onesposobljavan, paljeno žito već sastavljeno u stogove, a sa daljih njiva i livada uopšte više ne može da se skine žetva, a niko ništa ne preduzima, šta više niko se i ne interesuje za to, onda se ozbiljno sumnja, i to sa punim pravom, da se živi u pravnoj državi. Ima još svugde dovoljno snaga, koje su spremne i voljne da prionu i stvore red, samo što tu pripada i potrebna komanda i organizacija.

Danas kada se mora voditi računa o svakom zrnu pšenice, gde se na sve strane mora brinuti da se štedi i štedi, ovde moramo da posmatramo kako se uništavaju milionske vrednosti, kako se skupocena sredstva za ishranu pretvaraju u dim i plamen, a sve samo stoga, što se ne nalazi niko ko će stati na kraj ovom bezumlju.

Celokupna ovogodišnja žetva, na velikim površinama, je u opasnosti.

Sve ovo vidi naravno nemačko, ali još više i stanovništvo drugih nacionalnosti. Da se ova okolnost na odgovarajući način i kritikuje, valjda ne moram ni da napomenem.

Kod nas pljušti kiša od uredaba i uredaba, ali se ne radi ništa. Partizani rade i osvajaju mesto po mesto, postaju iz dana u dan jači i šire se sve dalje i dalje. Nije stoga za čuđenje što komunisti nalaze sve više pristalica u krugu radnika, naročito ako se uzme u obzir kako loše funkcioniše aproviziranje stanovništva. Radnici moraju po danu da rade ili da stoje u red za karte za snabdevanje i hieb, a po noći da budu na straži.

Pošto su sve molbe i traženja pomoći do danas odbijene sa primedbom da nije tako opasno, obraćam se ovim, kao komandant garnizona DM-a najvišem mestu, sa molbom da za ugrožene oblasti dobijemo zaštitu.

[potps nečitak]
Komandant garnizona

Komandantu 2 Pripravnog bataljona
kap. Mellingeru
Osijek

Prosleđeno u originalu radi upoznavanja, s molbom za što skoriji povraćaj.

Seifert, s. r.
Rukovodilac obuke DM-a

ovog izveštaja dobio je II Pripravni bataljon direktno.

Komandant II pripr. bat.
Nikolaus Meilinger, s. r.
E. S. kap. u rez.

VOĆSTVO NEMAČKE NARODNE GRUPE
U HRVATSKOJ (DM)
Delovodnik Br. 2141
Ulaz 21. juli 1942
Na rešenje: L
Rešeno u a.: Srem

BR, 37

IZVEŠTAJ SEKRETARIJATA MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA NDH OD 28 JULA 1942 GOD. MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA O NAPADU PARTIZANA NA SELO KRČEDIN¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
Tajništvo ministra

T. Broj: 6125-I-A-1942. U Zagrebu, dne 28. srpnja 1942.

Predmet: Napad partizana na
Krčedin.²

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
u/

Zagrebu

Kotarska oblast u Hrv. Karlovcima³ pod brojem 375 tajno od 24 ov. mj. predložila je ovome ministarstvu slijedeće izvješće:

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/2—2, k. 65.

² Napad je verovatno izvršio Podunavski NOP odred koji je dejstvovao u ovom delu Srema.

³ Sremski Karlovci

»Dne 22. srpnja o. g. u jutro izvještana je ova oblast, da su fruškogorski partizani izvršili napad na mjesto Krčedin i tom prilikom spalili občinsku zgradu, dvojicu mještana — Njemaca — ubili i dvojicu ranili i još neke bezuspješno napali. Kotarski predstojnik je odmah izašao na lice mjesta i ustanovio slijedeće:

Dne 21. srpnja 1942 god. u noći oko 9 i 3/4 sati partizani u jačini od oko 200 ljudi sa puškama, bombama i lakim strojnicama, podijeljeni na grupe od 40—50 napali su u isto vrijeme občinu, kuću svećenika Beker Petra i Merz Konrada. Kako se u obćini toga trenutka nalazilo svega dva stražara i to Klein Filip i Hauzer Jakob, koji su odmah pri davanju otpora ranjeni, partizani su nesmetano ušli u istu, uzeli oko dvije tisuće naboja i pisaći stroj a zatim obćinu zapalili bacanjem zapaljivih bombi. Pri napadu na obćinu poginuo je Hauk Vilhelm iz Krčedina, star 24 godine, koji je priskočio u pomoć obćinskoj straži sa svojim ljudima, koji su se s njime te noći nalazili u patroli. Isti se toga dana nalazio na dopustu kao vojnik Jegerbataljona. Obćinska zgrada je podpuno izgorela i tom prilikom su uništene sve porezne knjige, posjedovni listovi, zbirke raznih zakona, svi spisi koji su se nalazili u radu kod pojedinih izvjestitelja, dok je pismohrana većim djelom spašena.

Dok je obćina napadana sa svih strana, jedna grupa napala je svećenika Beker Petra u njegovom stanu koji se nalazio odmah pored evangel. crkve. Isti je uspio sa svojom porodicom da kroz prozor sa ulice pobjegne kod svoga susjeda Bachert Valentina ali je pri njegovom bjegstvu ubijen od partizana Bachert Ferdinand iz Krčedina, star 28 god. vojnik na službi kod Eisenbahner-truppe, koji je njegovo bjegstvo htio da zaštiti odbijajući napade partizana iz dvorišta. Jedna druga grupa napala je u isto vrijeme Merz Konrada, trgovca iz Krčedina, Baćena mu je bomba u spavaću sobu i ispaljen je velik broj hitaca kroz prozor. Isti se spasao bjegstvom u susjedno dvorište, ali su mu partizani odnijeli veliki dio robe iz njegove trgovačke radnje, te dve harmonike. Od svećenika Beker Petra odnijeli su partizani jedan pisaći stroj.

Navedene noći nalazi se na straži 20 osoba naoružanih puškama, koji su imali za dužnost da obezbijede mjesto od eventualnih napada. Po grupama od po 2 osobe krstarili su mjestom, ali kako su partizani bili brojno nadmoćniji i bolje naoružani, mjestne paitrole su se morale povući, jer ih je napad iznenadio. Djelimičan otpor, koji je od istih pružen, omogućio je ipak napadnutim osobama, da pobjegnu iz svojih kuća.

po načinu izvršenog napada dobija se uvjerenje, da su partizani bili točno obavješteni gdje stanjuju pojedine osobe i Pjorne djelu zgrade, pa čak štaviše i u kojoj sobi tko spava, *to dokazuje da su izvjesne osobe iz samoga mjesta predhodno s svemu izvjestile partizane ili eventualno i u samom napadu učestvovala. Istraga se vodi u tome pravcu i o postignutom uspjehu dostaviti će se naknadno izvješće.

Napad je bio uperen na izvjesne ugledne Njemce, vjerovatno da bi se osvetili za internirane Srbe prošle godine.«

Ovo ministarstvo ustupa prijepis gornje prijave na nadležni postupak.

ZA DOM — SPREMNI!

(M. P.)

Po ovlaštenju
Ministra unutarnjih poslova
Veliki župan
kod ministarstva unutarnjih poslova:
Josip T...⁴

⁴ Potpis nečitak.

BR. 42

IZVEŠTAJ MESNOG RUKOVODSTVA NEMACKE NARODNE GRUPE IZ INDIJE OD 31 JULA 1942 GOD. VOĐI NE MAČKE NARODNE GRUPE U OSIJEKU O PALJENJU ŽITA OD STRANE PARTIZANA¹

Izl. Br. K1-I-5-5198 — B/42

• Indija, 31. jula 1942.

Izveštaj

Predm.: Prepadi partizana u noći između 29 i 30. 7. kod Čortanovaca i u noći između 30 i 31 u Progaru.²

Navedene noći zapalili su partizani dabro prip. nar. grupe Hoffmanna kod Čortanovaca. Izgorelo je: jedan ambar (Scheune) sa 70 met. centi kukuruza, 64 krstina pšenice i 4 kola sena od sočiva.

Iste noći zapalili su partizani i dobro Dr. Paukov,ića kod Čortanovaca. Izgorelo je 120 met. centi ovršene pšenice. Namirnice, kojih je bilo, odneli su partizani sa sobom.

30 jula u 10 časova uveče približila se jedna grupa od oko 100 partizana mestu Progar, srez Zemun. Ali njih je primetila žandarmerija, finansi i DM i posle oštrog okršaja oterali ih. Jedan finans je ranjen. Pre prepada razorena je telefonska linija Progar — Boljevci i Progar — Kupinovo.

Iste noći ukradeni su kajiševi sa jedne dreš garniture.

Iz Kupinova je juče pobjeglo oko 80 mladih Srba u nepoznatom pravcu, zato što su dobili pozive za stupanje u hrvatsku vojnu službu.

Dosada se samo jedan sasvim neznan deo Srba iz Istočnog Srema odazvao pozivu na vojnu službu ili na rad u Rajh. Svi ostali ili jednostavno ostanu kod kuće ili pobjegnu u partizane.

[potpis nečitak]

Dostaviti:

Vođi narodne grupe sa molbom na zn.

Vođi zem. narodne grupe na zn.

Okr. rukovodstvu na zn.

por. Fabianu na zn.

u A.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/2, k. 40-F.

² Paljenje žita izvršili su delovi Posavskog NOP odreda i mesne partizanske grupe. O akcijama Odreda vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

**RTAF^TAJ VELIKE ŽUPE IZ VUKOVARA OD AVGUSTA
O2 GOD. O DEJSTVIMA PARTIZANSKIH JEDINICA U
19 SREMU OD 30 JUNA DO 30 JULA¹**

partizanski prepadi od 30 juna 1942 u župi Vuka:

30. 6. jedna grupa partizana digla je u vazduh eksplozivom most na putu Susek — Banoštor.²

30./1. 7. u noći partizani su obasuli vatrom selo Ljubu, srez Ilok. Niko nije bio ranjen.

3. 7. digli su partizani u vazduh betonirani most na putu Banoštor — Sviloš.

4. 7. u selu Veliki Radinci, srez Ruma, ušla su dva nepoznata mlada čoveka u autobus Josefa Weinerta, koji je saobraćao na liniji Grgurevci — Hrv. Mitrovica, kada je išao u pravcu Hrv. Mitrovica. Autobusom je šofirao vlasnik Josef Weinert iz Grgurevaca, a sa njim je bio još i lekar ES-a (dodeljen četiri u Grgurevcima) Dr. Lorenz Piller iz Indije. Posle izvesnog vremena stanovnici sela Veliki Radinci videli su autobus kako vozi u pravcu Prnjavora a šofira neko nepoznato lice. Autobus je pronađen spaljen u šumi Prnjavor — Bešenovo. U samom autobusu izgorelo je jedno lice čiji se identitet nije mogao utvrditi.

4. 7. partizani su iz Manastira Kuveždin oterali šest ovaca i jednog magarca. Stoka je državno vlasništvo.

5. 7. došla je u selo Gornje Lice, opština Bingula, jedna grupa partizana i odnela od Erzeg Adolfa dva džaka brašna, 400 kg. kukuruza, jedno odelo a od Cibula Janka 2 džaka pšenice, 30 kg. meda i od Moravc Ištvana 1 šunku, hieb i lovačku pušku.

6. 7. odvučen od partizana šumar Ilija Salamon; sudbina nepoznata.

6. 7. odvukli su partizani sa puta Banoštor — Ilok, u šumu, 4 kola vune, koju je država otkupila i koja je trebala biti prevežena za Ilok. Seljaci, koji su vozili vunu, pušteni su kućama.

6. 7. po noći oborena su 6 telefonska stuba na putu Erdenk — Ilok.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/2, k. 40-F.

² O dejstvima partizanskih odreda u ovom periodu vidi tom I, TMJ- 6, dok. br. 52.

7. 7. oboreno je od strane partizana 56 telefonskih stubova na putu Čerević — Ilok, kao i 54 na vlastelinstvu knt-z_a Odescalchi-ja.

6. 7. pojavila se oko 23 časa jedna grupa partizana na majuru Sekicki slš. vlasnik Heinrich Zboždila, udaljenom oko 5 km. od Hrv. Mitrovice, i uzela 4000 kuna u gotovu, 1 radio aparat, 1 odelo i nešto veša-

7. 7. partizani su kundacima pušaka pretukli ustašu i Štarić Tošu iz Jarka.

9. 7. u 16 časova izvršili su partizani: kod takozv. »Gradine«, između Suseka i Banoštora, prepad na komandanta feldžandarmerije iz Vukovara i u vatrenom sukobu ubili njega i njegovog vozača vodnika ferdu Osmokrovića. To je bio major Ladislaus Grčević.

9. 7. minirali su partizani most na putu Čerević — Ilok između 16. i 17. kilometarskog kamena.

10. 7. oštećen je od strane partizana jedan most na železničkoj pruzi Beočin — Petrovaradin i oboreno 16 telegrafskih stubova. Dalje je razoren električni vod iz Novog Sada za Beočinsku fabriku cementa.

11. 7. u noći uništili su partizani u Lačarku 4 dreš garniture i 1 krunjačicu za kukuruz, 1 dreš garnitura je spašena.

11. 7. u noći partizani su u opštini Martinci uništili 2 dreš garniture, 1 je mogla biti spasena.

11. 7. u noći spaljene su u opštini Šuljam 2 dreš garniture i 10 kosačica.

11. 7. došla je jedna grupa partizana na majur zatvora iz Hrv. Mitrovice, koji leži u blizini opštine Čalma, uništila prozore i vrata, oslobodili su 54 kažnjenika, uzeli 2 puške od straže, preko 100 čebadi i 10 konja i ubili jednog i ranili jednog drugog kažnjenika. Od konja vratilo se 3 a od kažnjenika 27.

12. 7. odmaralo se kod železničke stražare br. 61 kod Martinaca 30 četnika.. Oni su govorili izrazitim srpskim dijalektom³ a jedan je naglasio da je iz Šapca.³

12. 7. po noći ubijeni su od strane partizana u opštini Zašinci, srez Hrv. Mitrovica, Nikolić Zagorka, Početar Petar i Orlić Milorad, zato što su stajali u službi fašizma.

12. 7. u noći spaljene su od strane partizana 2 dreš garniture sa guvna Grabovo Brdo u selu Ležimiru, srez Hrv. Mitrovica. Vlasnik je državni zatvor u Mitrovici.

³ Draža Mihadlović pokušavao je preko svojih kanala da u Sremu stvori četničku organizaciju, ali u tome nije uspeo. U izveštaju Okružnog komiteta KPJT za Srem od 26 oktobra 1942 god. stoji: »Na našeffl terenu politički je rad samo naše KPJ. Ostale se partije nigde n® pojavljuju a niti se oseća rad pristalica Draže Mihailovića...« (vidi? tom I, knj. 6, dok. br. 46).

12./13. 7. u noći onesposobljeno je u opštini Mandelos, Mitrovica, 4 dreš garnitura i 19 kosačica.

^{Sr} 13. 7- u noći prepali su partizani Bingulu i oteli 125.000 kuna crkvenog novca (pravoslavnog).

14. 7. u noći požarom je uništen Manastir Kuveždin u srezu Hrv. Mitrovica.

14. 7. ranjeni su od strane partizana šumar Martin Gulka • njegov brat u šumi Smrdan D., opština Molovin, srez Ilok.

¹ 14. 7. u noći partizani su prepali majur Jankovića, opština Čalma, opljačkali i sve spalili. Spaljeno je: 70 vagona konoplje, 50 jutara ječma, 1 traktor, 2 kosačice, 18 plugova i dr.

14. 7. opljačkali su partizani majur Živka Radovanova u srezu Hrv. Mitrovica i izm. ostalog onesposobljen je i traktor.

14./15. 7. u noći prepali su partizani vidnograd Bitić — **Horovica**, opština Berkasovo, srez Šid. Odavde su odneli sa **sobom** 12.000 kuna i namirnice.

14./15. 7. u noći prepadnuta je posada manastira Šišatovac. Napad je odbijen; vodnik Stjepan Deri ranjen.

15. 7. spaljene su u opštini Jarak, srez Mitrovica, 2 dreš garniture, kao i jedan traktor, 1 kosačica i poljski pribor. Dalje je spaljeno 4 jutra pšenice.

15. 7. u opštini Hrv. Mitrovica, spaljeno je 21 jutro pšenice, uništene 3 kosačice, 9 onesposobljeno i uništeno 8 kola sena.

15. 7. imala je jedna patrola iz Sida kod sela Molovina, srez Ilok, borbu sa partizanima. Partizani su proterani a na poprištu je ostao 1 kaput, 1 poljski nož, 200 metaka, 1 torba za hieb i dr. Gubitaka nije bilo.

15. 7. u noći zapaljen je majur Borotin, opština Bingula, srez Ilok. Izgorele su 3 kuće, 5 traktora, 1 magacin, 80 kola slame, 14 kub. metara drva. Odnese su veće količine ulja i nafte, 5 teladi i 200 komada pernate živine.

15. 7. u noći u srezu Hrv. Mitrovica zapaljeni su majuri Volera, Miletića i Šepickog. Zapaljane su i uništene dreš mašine i kosačice.

15. 7. u noći prepadnuta je opština Čalma. Napad je odbijen.

15. 7. viđena je u šumi kod prelaza kod Domusa (Dornuskela) na Savi, između Sr. Rače i Jamene, srez Sid, jedna veća grupa partizana ili četnika, koji su na ovom mesitu prešli ¹² Bosne. Prema iskazima čuvara puta bilo ih je oko 500.

16. 7. zapalili su partizani manastir Šišatovac u Fruškoj ^ori, srez Mitrovački. Šteta je vrlo velika.

16. 7. u noći spalili su partizani na ataru opštine Grgurevci, srez Mitrovica, 43 jutra pšenice, 4 jutra ovsu, 3 jutra

ječma, dalje 4 kosačice. Zapaljena i uništena su dalje 4 majura a sa više njih odnesen je poljoprivredni pribor.

16. 7. u ataru opštine Kuzmin, srez Mitrovica, pronađen je mrtav šumar Josip Duran iz Grka.

17. 7. u noći 15 partizana su oduzeli u Privinoj Glavi opština Berkasovo, srez Šid, jednu lovačku pušku od jednog seljaka i jedan pištolj od jednog policajca. Iste noći odvedeni su sa majura Horović, opština Berkasovo, od strane partizana sin čuvara, svinja i jedan seljak.

17. 7. u noći prepali su partizani opštinu Grk; srez Mitrovica. U opštinskom uredu nije ništa dirano; od učitelja su poneli sa sobom 1 karabin, 1 lovačku pušku i 1 pištolj. Šumar Ivan Rozman je svezan i izvan opštine ubijen.

18. 7. u noći zapalili su partizani pšenicu na majuru Pajzoš Pst., srez Šid. Izgorelo je 300 krstina pšenice.

18. 7. kod Erdevika, Srez Ilok, zapaljen je Hansov majur kao i pšenica.

18. 7. opkolile su patrole iz Šida i Iloka opštinu Molovin, srez Ilok. U borbi, ubijen je partizan Pavle Cervenjak iz Molovina.

19. 7. prepali su partizani četiri pripadnika ES-a na putu od Erdevika za Čalmu, izvan Bingule. U okršaju u kome su još pritekli u pomoć iz žandarmerijske stanice Erdevik i iz Čalme, ubijeno je četiri partizana.

15. 7. je iz opštine Kuzmin, srez Mitrovica, otišao u partizane Korač Ivan-Gajin sa ženom Zorom.

18. 7. prepadnut je od strane partizana majur Filipa Vidakovića u ataru opštine Kuzmin, srez Mitrovica i uništena dreš garnitura.

14. 7. nestali su radnici šušnjar Josip i Kuđelj Ante prilikom rada na brdu Grdelj, opština Beočin, srez Ilok. Postoji sumnja da su odvedeni od strane partizana.

19. 7. prepali su partizani dobro Stefana Kunzla, opština Čalma i oterali 8 govečeta a sa dobra Rada Račića, opština Ležimir, 3 krave.

19. 7. odvedeni su od strane partizana šumar Petar Buraković i Jakov Zijić radnik »Livade Tijeveci«, opština Beočin.

20. 7. zapalili su partizani u Manastiru Šišatovac 4 stoga slame i 15 jutara ječma.

20. 7. prepadnuti su na polju žeteoci u ataru opštine Čalma. Odveden je Anton Gojević, star 45 godina.

20./21. 7. u noći partizani su eksplozivom i vatrom uništili u opštini Beočin dreš garniture Stevice Jovanovića i Save Bogića.

22-/23. 7. u noći zapalilo je oko 30 partizana na polju rj0r Lica, opština Erdevik, 13 krstina ječma i 75 krstina pšenice Josefa Firingera, i 16 krstina ječma Lovatovića.

22./23. 7. u Sidskom srezu, u borbi sa partizanima ubijeno je 3 a 1 ranjen; na našoj strani nije bilo gubitaka.

14. VII. oko 16.30 došlo je 17 naoružanih partizana u opštinu Pavlovci, 8 km. južno od Vrdnika i uništilo kosačicu Vlatije Canabovića. Dalje nisu ništa preduzimali.

13. VII. oko 24 časa došlo je 10 naoružanih partizana u opštinu Veliki Radinci (10 km severozapadno od Rume) i uništilo 18 kosačica. Bez pričinjavanja daljih šteta, povukli su se u nepoznatom pravcu.

15. VII. oko 19 časova došlo je 5 naoružanih partizana na majur Milanovića⁴ (9 km. zapadno od Belegiša) i tražilo šibice od sluga Stjepana Kovačevića. Posle toga nestali su u kukuruznim poljima.

16. VII. oko 23.30 bacilo je 10—15 partizana 7 ručnih bombi kod železničke stanice Ruma, od kojih je 4 eksplodiralo.

15./16. VII. partizani su zapalili i uništili:

10 jutara nepožnjevene pšenice na dobru Nikole Spasića »Višnjevci« (8 km. zapadno od Rume);

dobro Ilije Želajića;

100 krstina pšenice Josipa Sluja iz Rume; ovde je bilo preko 100 naoružanih partizana (dobro je 10 km. južno od Rume);

kuće za stanovanje na dobru Josefa Gaisa iz Rume (4 km. zapadno od Rume);

30 krstina pšenice na dobru Svete Grujića iz Sibača (10 km. jugoistočno od Rume);

1 kosačicu Miloša Hihajlovića iz Velikih Radinaca; opštinski ured u Stejanovcima zapaljen i uništen, od Josipa Grisa iz Malih Radinaca (4 km. istočno od Rume) jedan radio-aparat, lovačku pušku, 5.000 kuna u gotovu i 5 kg. slanine;

sa dobra Michaela Dreiera (13 km. istočno od Rume) 1 šunku, 5 kg. masti, 20 kg. brašna.

15. VII. oko 23 časa prepadnuta je od strane 50 naoružanih partizana železnička pruga Ruma — Vrdnik, kod železničke stražare 2 i 3 i uništena telefonska linija i aparati (6 odn. 9 km. zapadno od Vrdnika); u selu Pavlovci (4 km. severno od Rume) uništeno je 10 kosačica i 2 dreš garniture, kao i zapaljen opštinski ured. Policajac Košta Subotić je batinan a železničkoj straži je zaprečeno i od nje zahtevano da treba da se

⁴ Milanovićev slš.

⁹ Zbornik tom I, knj. 17

bore protiv hrvat, države i da treba da izvršavaju samo zapovesti druga Staljina i njegovih ljudi.

14. VII. oko 22 časa došlo je 20 naoružanih partizana na dobro Radovanov Zivka (opština Grk, srez Mitrovica, 7 km severozapadno od Grka). Nadzorniku nad radnicima Josipa Đuranu odneti su jedan radio-aparat, foto-aparat, lovačka puška, pištolj 6,35, veš i odeća i 10.000 kuna.

Traktor je oštećen.

Sam Đuran je odvučen i sledećeg dana pronađen mrtav u ataru opštine Kuzmin. Partizani su došli . . .⁵

14. VII. u 2 časa prodrila je jedna grupa od 60 partizana u Manastir Kuveždin (opština Divoš, srez Mitrovica). Iz opštinskog dela gde su smeštene ruske izbeglice, jedan deo su povelili sa sobom, drugi deo sa zgradama je spaljen. Dalje su poneli sa sobom 20 met. centi pšenice, 130 ovaca, 12 volova, 60 svinja i 2 para konja sa opremom.

14. VII. partizani su prepali Jankovića guvno (8 km. istočno od Čalme) i uništili jedno bure gasa, 2 vola, 80 džakova, 5 pari konjskog pribora, 1 sedlo i razni alat i jednu kosačicu i pribor.

12./13. VII. oko 24 časa prepalo je 30—40 partizana opštinu Šašinci i ubilo Nikolić Zagorku 28 godina, Petra Počotku 23 godine i Olić Milorada 20 godina. Prema jednoj ostavljenoj cedulji, Nikolić Zagorku su ubili zato što partizanima nije odmah otvorila,⁶ a oboje drugih zato što stoje u službi fašista.

16. VII. prekinuta je telefonska linija, obaranjem telefonskih stubova, Bežanija — Surčin.

15./16. VII. prepalo je oko 20 naoružanih partizana »Avramović salaš« (3 km. južno od Krušedola); od upravnika dobra uzeli su sa sobom životne namirnice.

14. VII. oko 20 časova došlo je oko 20 naoružanih partizana na dobro »Čirić« (8 km. zapadno od Iriga) i onespobilo kosačicu i traktor. Sakupljenim radnicima su onda rekli da to čine zato, da ne mogu da nahrane fašiste sa onim što partizani uništavaju.

17. VII. oko 16 časova kod dobra »Topola« (6 km. od sela Maradik) ubijen je od strane jedne ustaške patrole partizan Rada Nović iz Krčedina.

17. VII. oko 22 časa došlo je oko 150 partizana u opštinu Rivica. Ovde su po celom selu rekvirirane životne namirnice a na kraju odnošenjem pogonskih kajiševa sa sobom, onespobljene i kosačice i dreš garniture Čirić Svetozara, Filipa i Ste-

⁵ U originalu na ovom mestu tekst je izostavljen.

⁶ Ubijena, bila je saradnik okupatora.

-ana. Odvedeni su Živančević Sve<tozar i njegov sin Milan i Kovačević Lazar.

16./17. VII. došlo je oko 20 partizana na dobro »Abramović« (3 km. južno od Krušedola). Vođa partizana imao je na ebi nemačku oficirsku uniformu. Ovde su samo jeli.

17. VII. došlo je oko 20 partizana u selo Prhovo i odnelo sa sobom pogonske kajiševe sa 3 dreš garniture.

17. VII. došlo je oko 20 partizana u selo Popince i odnelo sa sobom pogonske kajiševe sa 5 dreš garnitura.

17. VII. došlo je oko 20 partizana u selo Pećinee i odnelo sa sobom pogonske kajiševe sa 3 dreš garniture.

17./18. VII. prepalo je oko 15 partizana opširnu Grk, odvelo ustašu Ivana Rizmana do kraja sela i tamo ga ubili. Od učitelja su uzeli 1 lovačku pušku, 1 pištolj i 1 karabin.

15./16. VII. u noći pričinjene su od partizana u ataru Grgurevci, srez Mitrovica, sledeće štete:

1. Pejčić Slavku zapaljeno 1% jutro pšenice,
2. Schmich Josefu zapaljeno 4 jutra pšenice,
3. Paunović Đoki 1 kosačica i šupa,
4. Herzog Georgu 1 kuća, šupe i 5 jutra pšenice,
5. Herzog Adamu 1 kuća, 1 šupa i 1 kosačica,
6. Stabl Josefu (Georg) 4 jutra pšenice,
7. Stojanović Kostu 6 jutra pšenice, 1 šupa i 2 stoga slame,
8. Herzog Franzu 6 3/4 jutra pšenice,
9. Stabl Peteru 1 kuća, 1 šupa i 1 kosačica,
10. Schmich Josefu 300 veza kukuruzovine (šaše — prim. prev.),
11. Müller Josefu 1 šupa i 2 jutra pšenice, \
12. Herzog Josefu 2 jutra pšenice,
13. Ullrich Johannu 3 jutra pšenice, 1 jutro ovsa i 1 kosačica,
14. Ullrich Lorenzu 1 jutro pšenice, 1 jutro ječma, 2 jutra ovsa,
15. Stabl Peteru 3 jutra pšenice,
16. Garubdžić Milanu 2 jutra pšenice, % jutra ječma,
17. Popadić Kati 2 jutra pšenice, 1 jutro ovsa.

Osim toga, prekinuta je i telefonska linija Grgurevci — Mitrovica između opštine Grgurevaca i Velikih Radinaca.

11./12. VII. oko 23 časa uništili su partizani vatrom jednu dreš garnituru u Neštinu, srez Ilok. Pri tom je uništena i jedna Kuća i jedna krunjača za kukuruz.

20. VII. vozio se Ambrić Jozo iz Erdevika sa 4 radnika u kamionu na Savu kod Bosuta da bi uzeo pesak. Oko 8 časova ^austavljen je on kod mosta Jelisavetin Kanal — Vrtić kod sela ^uzmina od strane 12 naoružanih partizana i legitimisan,^ posle

čega su mogli voziti dalje. Oni su nosili civilno odelo i crnogorske kape sa »Smrt fašizmu — sloboda narodu«.⁷

19. VII. naredili su partizani u selu Divoš da se zakolje 6 volova i proda narodu po 50 kuna za kilo. Dalje, da svako treba sebi da donese onoliko pšenice koliko mu je potrebno a ostatak će partizani uništiti.

20. VII. prepadnuti su i proterani od partizana poljski radnici na mestu »Cerje«, selo Čalma. Odveden je Gojević Antun, star 45 godina.

18. VII. prepala su 6 naoružana partizana dobro Ilije Crnojevca iz Jamene, srez Šid i odneli sa sobom 7.500 kuna. Istog dana uzeli su od radnika Useljak¹vić Mehmeda, rođenog u Breznicama, srez Doboju, 100 kuna, 1 par cipela i »propustnicu«. Ova banda dolazi uvek iz bosanskog sela Crnjelovo i prelazi Savu da bi pljačkala.

15. VII. oko 16 časova došla su 18 naoružanih partizana na mesto »Krčevine« u šumi Kadionica (6 km. severno od Kupinova) i raspitivali se kod seljaka Miše Opavskog o oružju u Kupinovu.

15./18. VII. došla su 5 naoružana partizana u selo Srem. Mihaljevci (Šimanovci) i to u domobranskim uniformama i odneli sa sobom uniformu jednog domobrana koji se nalazi na odsustvu. Dalje, odnošenjem pogonskog kajiša sa sobom onesposobljena je jedna dreš garnitura.

22. VII. došla su 6 naoružana partizana u lovačku oblast Petrovčiča, uzela od čuvara šume 2 lovačke puške, 1 poljski nož i zapalila 10 jutara pšenice. Povukli su se prema Ugrinovcima.

21. VII. oko 22 časa 60 partizana prepalo je Krčedin. 2 Nemca (Haug i Bachert) mrtvi, 2 povređena. Opštinska kancelarija spaljena. U Maradik je došlo 100, u Indiju 50 nemačkih vojnika.

21. VII. oduzela su 3 partizana u domobranskim uniformama lovačku pušku čuvaru šume u šumi »Bojčin« (8 km. zapadno od Boljevaca).

21. VII. oko 21 čas prepadnut je od partizana u Vrdniku u kući i ubijen Nemač Karl Werner.

17./18. VII. zapaljeno je od strane partizana 10 krstina pšenice na polju »Kostušina« (4 km. južno od Srem. Karlovaca)

18. VII. oko 21 čas prepalo je 30 partizana hidro-postrojenje Kamenjara (6 km. jugozapadno od Iriga) i tražilo oružja.

Ista ova grupa prepala je oko 24 časa dobro Josefa FeJ-fera na polju Kipovi pst. (8 km. jugozapadno od Iriga) i odnela

¹ Svi podaci su proizvoljno dati. Partizani su na kapama im³¹ crvene petokrake zvezde.

sobom jednu lovačku pušku sa municijom, jedan radio na baterije, 5 kg. slanine, 3 kg. masti, čebe i hleba. Kosačica je onesposobljena.

19. VII. odveden je od strane partizana na polju »Kurjakovac« (6 km. zapadno od Karlovaca) Namac Franz Schantaler.

19. VII. pobjeglo je u šumu 6 mladića iz opštine Čortanovci, koji su pozvani na vojnu službu.⁸

22. VII. oko 24 časa uništeno je vatrom, od strane 100 partizana, 22 jutara pšenice sa dobra Martina Risarda iz Malih Radinaca i 40 jutara pšenice Manastira Hopovo.

22. VII- oko 9 časova partizani su na polju atara Banoštor, srez Ilok, ubili jednu ženu a jednu ženu ranili.

22./23. VII. zapalilo je oko 30 partizana na polju Gornje Lice, opština Erdevik, 32 krstine ječma i 75 krstina pšenice. Otišli su dalje u pravcu Vizića.

22./23. oko 24 časa ubijeni **su** od žandarmerije između Berkasova i Bapske Novak, partizani Nova Urošević iz Bačinaca, Slavko Merdanović iz Šida i Tošić iz Prnjavora.

19. VII. partizani su odveli čuvara šume Petra Durakovića i seljaka Jakova Zujića. Oboje su iz Beočina i bili su u šumi »Tijevici« na kosidbi sena.

17./18. VII. partizani su na polju »Tešica«, 4 km. istočno od Vrdnika, uništili jednu kosačicu i 40 krstina pšenice.

19. VII. oko 19 časova prošlo je 200 partizana u vojničkoj formaciji kroz selo Mala Remeta, sa crvenom zvezdom na kapama. Oni su svratili u kafanu Kirjaković, popili malinu i otišli u pravcu šume.

23. VII. oko 23 časa spaljeno je od strane partizana 5 jutara pšenice na dobru »Selwarz« (12 km. severno od Stare Pazove). U istoj noći uništeno je daljih 100 krstina pšenice (14 km. severno od Stare Pazove).

23./24. VII. oko 1 čas ujutru prepala je jedna veća grupa partizana opštinu Ugrinovci, uništila arhiv i opštinsku kan-

⁸ Za celo vreme okupacije omladinci su izbegavali da služe voj-sku NDH bežeći u partizane ili su se krili po selima. O toj teškoći mesno zapovedništvo iz Zemuna u svom izveštaju od 28 jula 1942 god. pisalo je: »Obći poziv upućen svima... da se jave radi služenja vojske svojim popudbenim zapovjedničtvima, nije imao povoljnog odjeka u Srijemu. Većina ih se nije niti odazivala pozivu, a sam poziv uslijedio je u momentu kada je žetva i poljski radovi u najvećem jeku. Ovaj poziv imao je kao posledicu odmetanje mnogih pravoslavaca u »šumu«, ili bolje rečeno u »kukuruz«, te je time samo pojačan partizanski ka-der koji vrši u manjim granicama svoja nedjela u Srijemu. Od mo-menta poziva, osjeća se to u ovom do sada mirnom području, te su svakodnevne pojave raznih djela sabotaze, napada na domobranstvo ^U ustaške postrojbe ...« (dok. br. 20/3—1, k. 71 nalazi se u arhivi Vojno-
«toriskog instituta).

celariju i minirala blagajnu (kasu) sa 12.000 kuna. Dalje je uništena i telefonska linija.

23. VII. oko 13 časova prepadnuti su od 5 partizana pri ubiranju meda u šumi Opojevci, selo Morović, srez Šid, i odvedeni Okruglić Toma i Balaš Franja zajedno sa medom i kolima. Vozili su prema Savi, Balas je uspeo da pobjegne, dok su od Okruglića za oslobođenje iznudili 150.000 kuna.

23. VII. regruti opština Susek, Banoštor, Sviloš i Gabrovo koji su pozvani na vojnu službu, otišli su u partizane.

23. VII. ubijen je od partizana na putu Susek — Neštin gostioničar Johann Schäfer a njegova žena povredena.

23./24. VII. spaljeno je 100 krstina pšenice u blizini dobra Cerovača pst., selo Neštin.

24./25. VII. spaljene su u selu Jarak, srez Mitrovica, 4 dreš garniture.

23. VII. oko 0.30 napadnuta je od strane 25 naoružanih partizana, žandarmerijska stanica u Bosutu, srez Mitrovica. Napad je odbijen, žrtava nije bilo.

Od 11.—19. VII. pobjeglo je partizanima 21 lice iz sela Laćarak, srez Mitrovica, da me bi morali da idu u vojni radni logor.

19. VII. otišla je u partizane 32-godišnja Mila Rock sa svojim ćerkama Anom od 13 godina i Katarinom od 12 godina. Vojničku pušku svoga muža Josefa (pripadnika DM-a) ponela je sa sobom.

21. VII. odvedeni su iz Banoštora, srez Ilok, od strane partizana Soviš Stefan i njegova žena Elena, ubijeni i pokopani kod »Sviloške kapije«.

22. VII. odvedene su iz iste opštine žene Katarina i Emma Klei. Katarina Klei je ubijena kod »Sviloške kapije« a Emma Klei ranjena.

22. VII. odvedeni su iz iste opštine Stefan Wolf i Klara Gumbak. Leševi su pronađeni kod t. zv. »Čarde« na putu Ležimir — Sviloš.

23. VII. oko 22 časa došlo je 120 partizana u vojničkoj formaciji u selo Jazak (4 km. južno od Vrdnika). Celo selo je alarmirano a komandant partizana »Veljko«⁹ održao je onda jedan politički govor. On je zapretio ubijanjem i paljenjem¹⁰ ako se budu isporučivale životne namirnice Hrvat, vlastima. On

⁹ Narodni heroj Stanko Paunović-Veljko, politički komesar Štaba NOP odreda za Srem. Poginuo je krajem avgusta 1942 god. (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52).

¹⁰ Činjenica da je u uništavanju žetve učestvovalo i civilno stanovništvo, a što se može videti iz dokumenata štampanih u ovoj knjizi najbolje pokazuje da je ovo neprijatelj iskonstruisao s namerom da prikaže da partizani nemaju podrške u narodu.

• veličao Rusiju i grdio fašizam. Odeća je bila raznovrsna a je du njima je bilo i žena. Posle 2 sata oni su otišli natrag.

25. VII. oko 0.30 prepala je jedna grupa od 20 partizana selo Jakovo (6 km. jugozapadno od Surčina). Ovde se nalazi

• dan voc[domobrana. Na stan potporučnika Antuna Oreba izvršen je prepad ručnim bombama pri čemu je povređen vlasnik ove kuće Rajko Nikšić. 1 domobran je pao u borbi.

25. VII. oko 1 čas prepala je jedna grupa partizana selo Čortanovce (10 km. jugoistočno od Karlovaca) i odvela 16 mladića koji su trebali da stupe u vojsku. Prepad na samu opštinsku kancelariju odbila je železnička straža.

24. VII. oterana je od strane partizana jedna krava sa livade kod Bukovca (4 km. zapadno od Karlovaca).

22. VII. uhapšena je na polju Belengir, 6 km. severozapadno od Iriga, Sofija Roš iz Maradika, pod sumnjom da pomaže partizane. Isto tako i Dušan Kolapek. Pronađena je civilna odeća i 2 bombe i 30 metaka municije.

19. VII. oko 24 časa, došla su oko 25 partizana u Prhovo (12 km. južno od Petrovaca), uništili opštinski arhiv a poverljiva akta odneli sa sobom. Seoski policajac morao je da dovede seljaka Đorđa Jurišića i ovaj je pred opštinom streljan kao izdajnik radničke ideje. U jednom ostavljenom proglasu, ćirilicom, stanovništvo se opominje i poziva da se bori sa njima za oslobođenje od ropstva.

22. VII. oko 24 časa prepalo je oko 100 partizana dobro Martina Rifferta (4 km. jugozapadno od Rume) i spalilo 20 jutara pšenice, kao i 2 jutra ječma.

23. VII. oko 1 čas prepalo je oko 100 partizana Manastir Hopovo i spalilo 40 jutara pšenice (5 km. jugoistočno od Rume).

21./22. VII. prepadnut je Krčedin od strane 60 partizana. Opštinska kancelarija spaljena, arhiv (poverljivi) delimično odneli sa sobom, kao i municiju i 3 vojničke puške. Od sveštenika Beckera jedan radio i životne namirnice. U borbi ubijeni su Willi Haug i Ferdinand Bachert. 2 dalja Nemca su povređena.

25./26. VII. prepadnuto je od strane 40 partizana selo Ogar, srez Ruma, i uništena Balova dreš garnitura. Prepad se odigrao oko 23 časa. Iste noći uništena je telefonska linija Ogar — Donji Tovarnik.

26. VII. oko 1 čas spaljeno je od partizana 85 krstina pšena na dobru Mihajla Krstića iz Surduka. Iste noći 3 stoga na dobru Radivoja Matoševića u Novom Slankamenu. Partizane su Proterali poljski čuvari.

24. VII. došlo je 150 nemačkih vojnika i jedan poručnik ^ Irig. Od Iriga je započeta jedna akcija u pravcu Budakovca

(6 km. severozapadno od Iriga) gde je otpočela borba sa partizanima. Ubijena su 2 partizana aii se identitet ne može utvrditi i 2 devojke zarobljene itd. — Spasa Mijatović iz Iriga, 18 godina i -Nada Ljubujić, 18 godina, iz Kamenice. Na poprištu borbe bilo je 44 partizana. Nađene su 2 vojničke puške, pištolj i municija. Nada Ljubujić streljana je na kraju sela i sahranjena u Irigu.

23. VII. oko 0.35 došlo je 40 partizana u Čortanovce i odvelo 4 čoveka i 1 ženu. Iste noći prekinuta je telefonska linija Čortanovci — Hrv. Karlovci obaranjem 23 telefonska stuba. Istovremeno spaljeno je na dobru Josipa Sedera 11 jutara pšenice i 1 stog slame.

25. VII. oko 2 časa prepalo je 10 partizana Popince. U kući Filipa Neisa oduzeli su 5.000 kuna, a ovog ubili pred opštinskom zgradom. Iz opštinske blagajne uzeli su 5.000 kuna, a opštinsku zgradu spalili.

22./23. VII. spaljeno je u ataru opštine Susek, srez Ilok, 20 jutara pšenice.

Iste noći u ataru Neštin, na dobru Cerovača pst. grofa Palavičina i 150 krstina pšenice.

24. VII. teralo je 6 seljaka iz Šuljma, po naređenju sreskih vlasti iz Mitrovice, 10 govečeta i 40 ovaca za »Zajednicu« u Mitrovicu. Usput su ustaše od njih zahtevale, da ovce i goveda predaju njima da ih oni sprovedu dalje a da oni idu kući. Onda se ispostavilo da su to bili partizani. Od stoke nema ni traga.

26. VII. dobila je žandarmeriska stanica u Vukovaru poštom jednu opomenu—pismo, ond. dopis »opomena« u kome se od žandarmerije zahteva da ne vrši više službu za Pavelića i Hitlera.

20. VII. nađeni su u Laćarku leci »Napolje s okupatorima iz naše zemlje! Narodi Srema! —« U letku se svi narodi srem-ske oblasti, pre svega Nemci,- pozivaju da se ujedine sa Srbima i pomognu partizanima. Da vrše sabotaže i da se bore protiv okupatora gde god se ovi pojave.

28.—29. VII. oko 24 časa prepadnuta je od 60 partizana žandarmeriska stanica u Bosutu. Borba je trajala 5 sati; poginulo je 5 partizana a jedan domobran je ranjen.

24. VII. u podne oterali su partizani sa polja sela Banoštor 16 krava muzara i 9 volova. Bilo je 30 partizana.

25. VII. oko 11 časova došlo je iz Beočina jedno odeljenje DM-a sa nemačkom vojskom u Banoštor. Ubijen je **Durđević** Veselin kao partizan a Duričković Košta ranjen. **Gostioničaru** Pavlu Živkoviću oduzeta je rakija, brašno i **dr.**, razbijena tambura i bilijar a na jednu žandarmerisku patrolu otvorena va-

(kako izlaže stanica Čerević svojoj pretpostavljenoj ustanovi).

25. VII. došla je jedna grupa partizana na dobro Fenek¹¹ (2 km- zapadno od sela Jakovo) i uništila dreš garnituru i traktor.

28. VII. oko 3 časa prepadnuta je od partizana jedna domobranska patrola 2 km. severozapadno od Novih Karlovaca. U borbi je poginulo 2 domobrana. Na to je jedna žandarmeriska patrola iz Slankamena otišla u pravcu Karlovaca i oko V2 7 sati opazila dva čoveka kako beže u pravcu kukuruza. Ubijen je Nikola Šajković, dok je drugi izmakao. Kućni pretres kod kuće vlasnice Danice Mali doneo je veliki broj propagandnog materijala komunističke partije, o čemu je već opširno izvešteno.

26. VII. oko 23 časa došlo je oko 100 partizana u mlin dobra »Dušan Šević« (2 km. severno od sela Subotište) i odnelo 28 džakova brašna, u svakom po 85 kgr. na 4 kola sa sobom, u pravcu Pećinci — Ruma. Oni su vozili oko 3 km. istovarili kola i vratili ova nazad.

24. VII. oko 18.30 časova ubili su partizani seljaka Liju Tišma kod njegovih pčela na polju »Rupine« (1 km. južno od Golubinaca). Tišma je bio protivnik partizana.

28. VII. oko 23 časa uništili su partizani na dobru Petra Subotića 10.000 kg. pšenice, a kod Mitra Rošića oko 8.000. kg. pšenice (4 km. severno od Starih Banovaca).

Iste noći uništena je telefonska linija između Starih Banovaca i Belegiša.

28. VII. oko 15 časova prepadnut je između Pećinaca i Dobrinaca, od strane 12 partizana, autobus na liniji Ruma — Zemun. 3 mrtva, nekoliko je pobjeglo. Autobus je spaljen. Jedan putnički auto je spaljen a putnici su se spasli bekstvom; vidi i opširni izveštaj.

28. VII. oko 22 časa prepalo je 200 partizana žandarmerisku stanicu Šimanovci. Posle 4 napada zarobljeno je 5 žandarma, 7 je uspelo da pobjegne. Partizani su se povukli prema Prhovu. Od 5 žandarma jedan, Toma Naglič iz Golubinaca, je streljan.

27.—28. VII. po noći prepadnut je Neradin od 60 partizana. U više kuća rekvirirane su životne namirnice. Hrvata Ivana Matanića, koji je predsednik opštine Krušedolski Prnjavor, partizani su odveli sa sobom.

28. VII. oko 14 časova sa polja Belengir, 6 km. jugoistočno od Iriga, odveden je od partizana Namac Andreas Manditsch a njegova žena teško ranjena.

¹¹ Man. Fenek

28. VII. oko 22 časa prepalo je oko 200 partizana Čortanovce i onesposobilo 2 dreš garniture. Vlasnicima je saopšteno da će biti ubijeni ako mašine opet osposobe.

30. VII. obasut je vatrom od strane partizana voz 3113 kod postaje Spačva. Nije niko ranjen.

[potpis nečitak]

BR. 40

IZJAVA USTAŠKIH FUNKCIONERA OD 4 AVGUSTA 1942 GOD. O SITUACIJI U RUMI I OKOLINI¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
TAJNICTVO MINISTRA

Z A P I S N I K

Sastavljen u Ministarstvu unutarnjih poslova, dne 4. kolovoza 1942.

Prisutni: Dr. Ante Nikolić, veliki župan,
Magdalena Kantoci, man. vježbenik.

Pristupiše u ovo ministarstvo:

- 1) Pavelić Božo, pobočnik logornika iz Rume,
- 2) Rakić Tomo, porezni činovnik,
- 3) Miho-Laci Košta, hoteljer,
- 4) Banjac Karlo, trgovac — svi iz Rume, te složno izjavljaju sljedeće:

I. kako je poznato kotar Ruma ima oko 58.000 stanovnika. Samo mjesto Ruma ima oko 9.000 Niemaca, 1.500 Hrvata, a oko 3.000 pravoslavaca; dočim okolna sela imadu oko 32.000 pravoslavaca, 9.000 Hrvata i oko 4.000 Niemaca. S obzirom na ovo stanje za danas javna sigurnost u gradu Rumi nije ugrožena, ali se u posljednje vrijeme događaju pojave koje ugrožuju i samu sigurnost Rume. Tako je na pr.:

Dana 31. srpnja o.g. oko večeri — u selu Kraljevci — došla je jedna skupina oboružanih partizana (ovo je mjesto

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 56/8—2, k. 73.

leko od Rume 5 km) i u tom mjestu razoružala je naših **domobrana** i zapalila 4 vršalice i uništila občinske spise, p irfodom uništenja vršalice partizani su izjavili, da je to bsko selo i srbsko žito; a vršalice su bile vlasnost Niemaca; dočim dvie vršalice koje su bile vlasništvo pravoslavaca niesu uništili-¹

Dana 2. kolovoza o.g. napali su partizani vlak na postaji **jarčina**, između Rume i Budanovaca — daleko 4 km. od Rume i ubili strojovođu i jednog njemačkog vojnika i nekoliko ranili; a dana 1. kolovoza o.g. partizani su napali postaju **Putinci** i ranili čuvara.

Istoga dana 1. kolovoza o.g. zapalili su partizani 450 krsta žita kod Prhova; a istoga dana u Subotištu razoružali su naših 40 domobrana odnievši im i odjela.

Pred jedno mjesec dana došli su partizani u občinu **Donji Tovarnik, Veliki Radinci, Stejanovci, Jazak** i tu zatražili od bilježnika občina vojne spiskove za one osobe koje su imale biti pozvane u domobranstvo. Partizani su sve ove mladiće odveli sobom u šumu — izjavivši: *»Hrvatska država nije nitko i ništa i Vi ćete ići služiti Staljina.«*

Partizani su dobro naoružani jugoslavenskim oružjem i onim što odnesu našim domobranima, a vidi se i oružje njemačke proizvodnje — čini se da je to oružje od onih vojnika koje su oni zarobili.

S obzirom na ovo trebalo bi po našem mišljenju osigurati javnu sigurnost u okolini Rume t.j. na celom kotaru osim mjestu Rumi, jer kako smo naveli, sada tamo javna sigurnost nije ugrožena. Bilo bi najkorisnije kad bi se tamo uputila *ustačka bojnica*, jer nam je iskustvo dokazalo, da se mi ne možemo pouzdati u obranu domobrana.

II. Imamo još istaknuti, da je ovog dana bio uhićen Židov *Leo Kaufmann* skupa sa ženom i trogodišnjim djetetom. On je sa svojom obitelji otpremljen u sabirni logor u Vinkovce. Isti je bio zatražio priznanje arijskog prava, ali mu nije udijejeno. On posjeduje od Ministarstva unut. poslova dopustnicu od 4. XI. 1941. broj: 49053—1941. godine, koja se u priepisu Prilaže. Za Kaufmanna možemo reći, da je on jedini bio Židov u Rumi, koji se je slagao sa Hrvatima i Niemcima, koji je uvlek pomagao hrvatska društva i koji se nikada nije družioⁿⁱ slagao sa ostalim Židovima.

Radi toga molimo naše nadležne vlasti, da bi Kaufmanna¹ njegovu obitelj pustili iz sabirnog logora i povratili natrag

^ , O dejstvima partizana navedenim u ovom dokumentu vidi tom I, ^ 6, dok. br. 52.

u Rumu; a ako to nije moguće — t.j. da bi iz bilo kojeg razloga njegov boravak bio u Rumi nepoželjan, da mu se dozvoli slobodan boravak u Zagrebu, jer je on stručnjak u staklenoj porculanskoj i nirnberškoj robi. On je našim ljudima mnogo' davao robe na vjeru i pomagao ove male sitne trgovce, da im omogući rad — što je meni osobito dobro poznato — meni Boži Paveliću, jer sam bio namješten u njegovoj trgovini.

Za sve što smo mi gore naveli, možemo u svako doba i pod zakletvom posvjedočiti.

P. P. P.
Pavelić Božo
Tomo Rakić
Košta Miho-Laci
Banjac Karlo

Dr Nikolić

*

BR. 41

MESEČNI IZVEŠTAJ OKRUŽNOG RUKOVODIOCA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 5 AVGUSTA 1942 GOD. VOĐI NEMAČKE NARODNE GRUPE U OSIJEKU O SITUACIJI U SREMU¹

Nemačka narodna grupa u Nezav. Drž. Hrvatskoj
Okružno rukovodstvo za Istočni Srem
Indija

Indija 5. avg. 1942

Predmet: Mesečni izveštaj

Poverljivo!

Vođi Nemačke narodne grupe u Hrvatskoj
Osijek

Najveće brige kojima smo u poslednje vreme opterećeni, ne samo mi već i svi nemački ljudi u Sremu, jesu stalne pretnje i prepadi od strane komunističkih bandita, koji danas ne borave više samo u šumama Fruške Gore, već i u kukuruznim

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/1, k. 40-F.

liima u ravnici. Stoga je pojmljivo da glavno težište našeg p
pada leži na ovom sektoru.

Situacija se do te mere zaoštrila, da je valjda dostigla svoj vrhunac. Više nije ni moguće nabrojati pojedinačne prede i paljevine. Ne prođe nijedan dan i nijedna noć da se ne dogodi nekoliko prepada ili paljevina, najrazličitije vrste, gvi značajni slučajevi su pravovremeno javljeni. Ja nisam propustio da, kako u mojim dosadanjim izveštajima, tako i u usmenim izlaganjima, pravovremeno upozorim sva nadležna mesta na ozbiljnost situacije, kao i na posledice.

Raspoloženje naših ljudi je panično. Sve živi u stalnom strahu da će sledeće noći biti prepadnuto. Poverenje u vojne snage, koje se ovde nalaze, uopšte ne postoji. Bataljon nemačke vojske koji se nalazi u Istočnom Sremu je, nažalost, isuviše rascepan na male delove, da bi mogao preduzimati neke akcije. Jedino prisustvo ovih jedinica u pojedinačnim mestima plaši partizane da vrše prepade na ta mesta.

Sve vojne jedinice, koje se nalaze ovde, morale su, zbog svoje brojne "slabosti i velikog i teškog terena, da zauzmu defanzivan stav. Inicijativa se nalazi u rukama bandita. I oni će tu inicijativu zadržati u svojim rukama tako dugo, dok ne dođe do planskog i radikalnog čišćenja. Ja bih i ovde hteo ponovno da ukažem na hitnost jedne takve akcije.

Daleko najveći deo srpskog stanovništva Srema stoji danas uz partizane. (U Sremu živi preko 300.000 Srba, 80.000 Nemaca i oko 20.000 Hrvata.) Za poslednje 3 nedelje ponovo je najmanje 1000 ljudi pobjeglo u brda i kukuruze. Jedan sasvim mali procenat Srba vojnih obveznika odazvao se dosada pozivu u vojsku. Banditima je za poslednjih 8 dana uspelo da prepadima (Kraljevci, Popinci, Vrdnik i dr.) zaplene otprilike 100 pušaka, 4 laka mitr., 1 teški mitralj., i oko 8000 metaka municije. Naši uspesi koje bi mogli uporediti sa ovima toliko su mali da se gube.²

Vreme posmatranja i imanja obzira prema srpskom stanovništvu mora da dođe kraju. Kod mnogih prepada u poslednje vreme dokazano je da su Srbi meštani uzimali učešća u prepadima. Danas se ova situacija može rasčistiti samo najradikalnijim sredstvima. Ako hoćemo da u Sremu ponovo imamo mir i red, onda se to može postići samo najradikalnijim zahvatom.

Za poslednje 4 nedelje 17 nemačkih ljudi je ili ubijeno ili odvedeno. Sto se tiče materijalne štete, dosada je paljevina uništeno otprilike 20 vagona pšenice. Oko 60 dres

² O ovim dejstvima partizana vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

garnitura uništeno je paljenjem ili onesposobljeno razbijanjem, važnih sastavnih delova. A za sve to nisu usledile nikakve mere odmazde. Sa protivničke strane, kao i delimično od strane naših ljudi tumači se to kao slabost. Propagandom j toleriranjem se danas kod srpskog stanovništva može malo da postigne.

Pojmljivo je, da je usled opšte nesigurnosti, raspoloženje naših ljudi, uopšte uzev, potišteno. Ljudi imaju osećaj da nisu dovoljno zaštićeni a to ima za posledicu gubitak poverenja prema voćstvu. Raspoloženje pak potčinjenih rukovodilaca ureda, mesnih rukovodilaca i službenika mesnih ureda, može se naprotiv označiti kao dobro.

Odnos prema hrvatskim vlastima poboljšao se utoliko što oni danas traže više oslonca na nas. Ovo uopšte, a posebno po pitanjima ishrane gde se uvek apeluje na našu pomoć.

I pored ograničenog sastava personala, svi tekući poslovi se pravovremeno savlađuju.

Heil Hitler!

Hans Sutor, s.r.
Okružni rukovodilac

**TVESTAJ KOMANDIRA PETE CETE DRUGOG NEMAČKOG
ORTPRAVNOG BATALJONA OD 5 AVGUSTA 1942 GOD. O
NAPADU PARTIZANA NA SKLADIŠTE MUNICIJE U BLI-
* ZINI VRDNIKA¹**

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-a
2. Pripravni bataljon
5 čotci
Jzl Br. 125 5. VIII. 1942

Vrdnik, 5. 8. 1942..

Predm.: Prepad na Hrvat, skladište municije u Beketovu.²

Z ü n d l o c h - u

Ruma

Skladište municije nalazi se neposredno pred Vrdnikom u jednom useku terena preko puta železničke pruge. U 22.20 časova primetio je 1 stražar na suprotnoj strani ivice pokret, na što su Hrvati ispalili nekoliko pojedinačnih metaka a i tri kratka rafala iz lakog mitr. To pucanje smo ovde čuli i ja sam smesta pošao u potragu. Kao odgovor dobio sam: da su bile viđene senke, ali da dalje nije bilo ničega. Straža se sastoji iz jednog narednika-vodnika i 20 ljudi, od čega je 4 vojnika na straži. Teren je usled bagremovog rastiinja na međama (ogradi) potpuno neprolazan; čak ni ograda nije očišćena. Tamo se nalazi 5 bunkera sa avionskim bombama i upaljačima. Raspored stražarskih mesta je sasvim nedovoljan. Napad je usledio oko 2.30 časa sa suprotne strane a onda i sa obe uzdužne strane. Jačina partizana ceni se na 150—200 ljudi, od čega je međutim jedan deo, oko 40 do 50, izvršio napad. Ostatak je bio postavljen kao obezbeđenje prema Vrdniku i skladištu. Partizane je predvodio jedan kapetan, koji je bio u civilu. Među partizanima nalazio se i jedan sveštenik sa dugom bradom. Inače su svi partizani bili uniformisani hrvatskim uniformama čak i lovačkim uniformama sa kukastim krstom. Stražari su bili brzo- savladani. Ostala straža je spavala i savladana je jednom ručnom bombom koja je bila

¹ Original, na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistonskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-F.

v. . ² Ovaj napad je verovatno izvršio Fruškogorski NOP odred. Izve-
Određena o ovoj akciji nije sačuvana.

ubačena u umivaonicu. Plen partizana iznosi: 2 laka mitr
19 pušaka, 49 ručnih bombi, 1800 metaka municije, uniforme
sa svim ispravama, cipele, civilne stvari stražara, čebad i je-
dan telefonski aparat. Stvari su natovarene na jedna volovska
kola, koja su vodili sa sobom, i odnesene. Ova zaprega izgleda
da potiče iz Jazka odakle partizani treba da su i došli. Jedna
konjska kola bila su takođe od strane partizana naručena iz
Jazka, ali nisu bila došla. Po završetku prepada partizani su
ispucavali crvene svetleće metke. Nato su povelili ove ljude sa
sobom do brda koje leži na suprotnoj strani i onda ih pustili.
Oni sami, pak, povukli su se u pravcu Jazka. Prethodno su
još zapalili slamarice u kasarni no niko od ovih koji su se
vraćali nije mislio na gašenje. Tek kad smo mi danas ujutru
u 4.30 časova bili obavješteni i u 5 časova stigli tamo, pristu-
pilo se gašenju. Ceo teren naokolo i između bunkera je
prokrstaren, pri čemu je nađen još jedan ranjenik. Gubici
ukupno iznose 2 teško ranjena i 1 nestao, za kojim se još
traga. Šoferi koga su u početku povelili sa sobom pustili su
kasnije natrag. Straži je rečeno, da oni mogu slobodno poći
sa njima u šumu, ako hoće da idu sa njima i da trebaju samo
pri susretanju straža da dignu levu pesnicu uvis. Dalje su
pričali da cigarete dobijaju iz Vrdnika od civilnog stanovni-
štva. Prepadu je prisustvovao i Vrdničanin Nikola Slavnić,
koji se nalazi kod partizana. Njegova kuća je svojevrsteno
minirana od strane nemačkih brdskih lovaca. Civilna že-
leznička straža u jačini od 5 ljudi, koja kontroliše prugu
Vrdnik — Pavlovci, navodi da je u momentu napada bila u
-Pavlovcima.

Komandir 5. čete
[potpis nečitak]
ES-poručnik

SS
•ORUŽANE JEDINICE DM-A
2. PRIPRAVNI BATALJON
ŠTAB
85 — 6. VIII. 1942. poverljivo

BR. 43

**t/VESTAJ DRŽAVNOG SEKRETARA NDH OD 6 AVGUSTA
1942 GOD. GLAVNOM STANU POGLAVNIKA O PRILIKAMA U SREMU¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
I. Državni tajnik
Br. 1263/Taj.

U Zagrebu dne, 6. VIII. 1942

T a j n o!

Predmet: Prilike u Srijemu.

- 1) GLAVNOM STANU POGLAVNIKA,
- 2) GLAVNOM STOŽERU MINDOMA (Oper, i Očev.)

Zagreb

0 sadanjim prilikama u Srijemu dobiveni su sljedeći podaci:

Političke prilike:

Pravoslavno stanovništvo u duši je složno protiv nas.² Oni kažu: »bolje je i boljševizam nego ovo što je sada«. Prave iznimke su veoma riedke, te stoga beznačajne. Inače, ima ih dosta, koji se javno izražavaju protiv komunizma, ali ipak ništa ne poduzimlju protiv njega. Stoga se njihovim riečima ne može vjerovati.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37/3—1, k. 71.

² »Ovako držanje srpskog stanovništva razumljivo je, pošto okupator od prvih dana porobljavanja našeg naroda divljački progoni i ubija srpski živalj. Naša Partija je pravilno prišla Srbima, organizovala ih u borbi. U svim našim organizacijama i odredima ogromnu većinu čine Srbi. Radom u narodu, stvaranjem raznih narodnooslobodilačkih organizacija i propagandnim materijalom naša Partija je uspela da se omasovi. Uticaj naše Partije najbolje se vidi po tome što se narod na njen poziv na razne načine bori protiv okupatora i njegovih slugu: odlaženje u odrede, izvođenje niza manjih akcija u pestima (sečenje bandera, spaljivanje žita itd.), masovna odbijanja da idu na robijaški rad u Nemačku i Pavelićevu vojsku, davanje obilne Pomoći našim partizanima, sakrivanje hrane, stoke i dr. da ne bi palo u ruke neprijatelju itd. Sa malim izuzetkom mi smo uspeli da prodremo u sva srpska mesta gde smo stvorili naše razne organizacije«. (Izveštaj Okružnog komiteta KPJ za Srem od 26 oktobra 1942 godine. Vidi tom I, knj. 5- 6, dok. br. 46.)

¹⁰ Zbornik tom I, knj. 17

Pravoslavna inteligencija, osim riedkih iznimaka, smatra, da ne postoji opasnost od boljševičkog razaranja i u partizanima gleda borcu za srbsku slobodu. Oni riedki pojedinci, koji se među pravoslavcima usude tvrditi, da su partizani kao komunisti zlo i za pravoslavno stanovništvo, postaju žrtve njihove osvete ili im se prieti osvetom.

Držanje pravoslavnog pučanstva je uglavnom dvojako; jedni podpomažu partizane, a drugi drže se naoko lojalno, izbjegavaju dodir s partizanima, ali ni ne poduzimaju ništa protiv njih. U prvu skupinu spadaju manja sela na Fruškoj Gori i pod njom, kao i uz Savu, dok gradovi i veća i bogatija sela spadaju u drugu skupinu. Ali i u pojedinim selima može se pravoslavno stanovništvo podieliti prema svome držanju na te dvie skupine.

Neprijateljska promičba nalazi kod pravoslavnog pučanstva veoma pogodno tlo, a idu joj posredno u prilog i neki postupci, kao i poduzete mjere, naših i njemačkih oblasti, kao na pr.: strjeljanje mirnih pravoslavaca radi kakvog partizanskog napadaja ili diela sabotaže, što neprijateljska promičba izkorišćuje da sve pravoslavce uvjeri o neprijateljstvu Hrvata³ i Niemaca; oduzimanje krugovalnika od pravoslavaca, što još više omogućuje širenje lažnih vesti; oduzimanje imanja od mirnih pravoslavaca i njihovo odpremanje u sabirne logore itd.

Našim viestima, bilo preko krugovala bilo putem novina, pravoslavno pučanstvo uobće ne vjeruje. Čovjek se zaista mora čuditi do koje je mjere doseglo to nepovjerenje. Ima i inteligentnih ljudi, koji ne čitaju naše novine, jer ne vjeruju viestima, koje su u njima. Tako još 3. kolovoza neki od njih nisu vjerovali, da je zauzet Rostov, iako su Niemci bili već

³ Od prvog dana okupacije i stvaranja Paveličeve NDH, partiske organizacije u Sremu pravilno su tumačile liniju Partije ukazujući širbkim narodnim masama da je zajednički neprijatelj Srbima, Hrvatima i ostalim narodima Jugoslavije: nemački fašizam, a onda svi ostali izdajnici koji su se vezali za okupatora. U proglasu od juna 1941 god. Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu obratio se hrvatskim radnicima i seljacima sledećim recima: »Najgori neprijatelji hrvatskog naroda, agenti nemačkog i italijanskog imperijalizma, sluge hrvatske gospode — frankovci pomogli su porobljavanje i rasparčavanje Jugoslavije. Gospoda iz HSS, na čelu sa Mačekom, takođe su imala udela u ovoj izdaji. Hrvatska je okupirana od talijanskih i nemačkih četa, a nije slobodna i nezavisna država kako je žele prikazati današnji vlastodršci u Hrvatskoj. To je država šačico hrvatske gospode. Hrvatski se narod ne može nikad pomiriti sa takvom državom, niti sa terorom i zverskim postupkom protiv Srba u Hrvatskoj, kad on zna da su se srpski radnici i seljaci uvek borili za ravnopravnost hrvatskog naroda. Samo zajedno sa Srbima i ostalim narodima, u borbi protiv frankovaca i druge hrvatske gospode, u borbi protiv okupatora, izvojevaće nacionalnu slobodu i bolju budućnost«. (Vidi tom I, knj. 2, dok. br. 3.)

180 km južno od tog grada. Kao opravdanje svog nepovjerenja iztiču obavijest Glavnog stana Poglavnika o čišćenju Truške Gore, pa kažu: »ovdje je svatko znao i u to bio poduno uvjeren, da Fruška Gora tada nije bila očišćena od partizana; u šumu se uobće nije moglo ni pristupiti, a obavijest o glasila, da je Fruška Gora podpuno očišćena.«

^ Usled toga ne vjeruju ni u uspjeh podhvata na Kozari, kao ni u druge za nas povoljne činjenice.

O partizanima:

Sada se partizani nalaze najvećim dielom u šumi na Fruškoj Gori, a samo manje bande kreću se u ravnici.

O jakosti partizana na Fruškoj Gori ima različitih podataka, koji se kreću od 1.000 do 15.000. Međutim, dobiven je iz jednog veoma pouzdanog izvora podatak, da se na Fruškoj Gori nalazi oko 2.000 naoružanih i još oko 1.000 nenaoružanih partizana. Zapovjednik im je neki Relja, bivši jugoslovenski častnik.⁴ Osim njega ima još neki bivši gardijski častnik. Zapovjednici satova su obični seljaci, inače poznati kao najveći razbijači.⁵ Neki od njih su iz sela Ležimira. Osim pušaka imaju i dva bacača mina, a oskudijevaju na streljivu. Veoma su odvažni i natječu se u tome. Kad se ima kakav zadatak izvršiti uvijek se dobrovoljno javi više nego što je potrebno. Zbog toga se upozorava na opasnost, ako bi se poduzeo podhvat s nedovoljnim silama. Najviše podpomažu partizane seljaci iz sela: *Planin, Grahovo, Ležimir i Divoš*. Pošto se sela Ležimir i Divoš nalaze u našim rukama prieti našim četama opasnost sleđa. Iz sela Ležimira nije se odazvao pozivu u domobranske radne jedinice nijedan novak ili pričuvnik. Oni su se dobrovoljno pustili odvesti od partizana u šumu, gdje se i sada nalaze.

Među partizanima najviše je domorodaca, ali ih ima i iz Bačke i Srbije.

Za vođu određuju se najhrabriji, tj. najdrskiji i najokrutniji.

⁴ Avgusta 1942 god. Štab Fruškogorskog NOP odreda sačinjavali su: komandant Gojko Dudaš (kapetan I klase bivše jugoslovenske vojske, poginuo krajem avgusta 1942 god.), politički komesar Slobodan Bajić-Paja (narodni heroj, poginuo početkom jula 1943 god. kao komesar Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine) i zamenik komesara Sreta Aavić-Kolja.

⁵ Vojni i politički rukovodioci partizanskih odreda u Sremu izni-
" su iz naroda. To su bili najbolji sinovi Srema. Svojim držanjem
svojom borbenošću oni su stekli veliki ugled i zahvaljujući tome ši-
narodne mase su prišle Narodnooslobodilačkom pokretu. To se
¹⁰¹ i iz ranijeg dela ovog izveštaja.

Među partizanima sve više prevladava komunistička ideologija. Prije nekoliko tjedana u šumi blizu Ležimira strijeljano je nekoliko partizana, među kojima i jedan dotadanji zapovjednik voda, jer su u ležimirskoj gostionici rekli, da su oni Srbi-nacionalisti, a ne komunisti.⁶

Iako partizani sve više poprimaju komunističku ideologiju i metode, ipak su do sada njihovu akciju uperili skoro izključivo protiv Hrvala⁷ i Niemaca, koje pljačkaju, a kadkad i ubijaju.

Partizanima ide na ruku selski i gradski ološ,⁸ koji im sve dojavljuje što se protiv njih priprema. *Taj ološ nalazi se u povoljnom položaju, jer naše oblasti obično uzimaju za taoce ili upućuju u sbirne logore samo ugledne i imućne ljude, a one ostavljaju na miru.* Ako bi se pripremao neki podhvat protiv partizana na Fruškoj Gori, onda bi u prvom redu trebalo pokupiti sve one selske kavgadžije, koji su svakom seljaku poznati, a osim toga potpuno zabraniti i spriječiti odlazak iz sela svima i svakom bez obzira.

Žetva i vršidba:

U cijelom Srijemu je žetva završena, a vršidba je pri kraju, te će oko 10. ov. mj. i ova biti obavljena. Ostalo je još veoma malo nepožete pšenice uz sam rub šume na Fruškoj Gori. Ova pšenica nije požeta bila stoga, što to partizani ne dozvoljavaju ili se vlasnici boje ići žeti.

i

Vršidba se vrši uglavnom uredno i onako kako je to od strane oblasti određeno. Jedino u selima pod Fruškom Gorom, kao i u onim selima gdje vladaju partizani, seljaci vrše s konjima, a ne s vršalicama; takav je slučaj u s. Ležimir.

S viestima o paljenju žita uzvitlana je prevelika prašina i nepotrebno podpomognuta partizanska promičba. Prema dobivenim podacima izgorjelo je do sad jedva 1/4%, odnosno 2—3 promila celokupnog uroda pšenice u Srijemu. Partizani palili su najviše žito na imanjima Hrvata, Niemaca i onih pravoslavaca, kojima je oduzet posjed, dok su imanja pravoslavaca ostavljali na miru.

⁶ Ovaj podatak je izmišljen s namerom da se stvori razdor između Hrvata i Srba.

⁷ Protiv ustaša, a ne protiv Hrvata.

⁸ Navodi u ovom izveštaju su kontradiktorni. Na početku izveštaja rečeno je da su čitava sela uz partizane, a ovdje se suprotno tvrdi. Ugled ljudi u NDH, kao što se vidi iz ovog izveštaja, cenio se bogatstvom. Za ustaše su srednji i siromašni seljaci i radnici bili »selski i gradski ološ«.

Drugim plodinama ne prieti neka , značajnija opasnost **uništavanja**, jer **je** to mnogo teže provedivo.

PRIEDLOZI:

Na temelju gore iztaknutog predlažem sljedeće:

1) da se što prije poduzme podhvat s dovoljno sila za **temeljito** čišćenje Fruške Gore;

2) da se prilikom pohvata, represalija i sličnih mjera zaštiti mirno pravoslavno pučanstvo i svi oni, za koje osobno ne postoje opravdani razlozi proganjanja, a da se za taoce **uzimaju** ozloglašeni i svima poznati huškači, razbijači i selske lienčine; i

3) da se veća pažnja pokloni pronalaženju sumnjivih osoba, partizanskih jataka, te da upravne oblasti imaju njihove popise, kako bi ih se uvijek moglo odvojiti od ostalog **stanovništva** i konačno obračunati s njihovim razornim radom u pojedinim selima.

I. DRŽAVNI TAJNIK:
Begić G...⁹

⁹ Potpis nečitak.

BR. 44

IZVEŠTAJ ORUŽNIČKOG KRILA IZ ZEMUNA OD 7 AVGUSTA 1942 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA O DEJSTVIMA PARTIZANA¹

**ORUŽNIČKO KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO
ZEMUN**

4. oružničke pukovnije
Taj. Br. 607

U Zemunu, dne 7. kolovoza 1942.

Predmet: Dnevno izvješće
predlaže:

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA
BROD n/S.

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOB. ZBOR. PODRUČJA
BROD n/S.

ZAPOVJEDNIČTVU SRIEMSKOG ZDRUGA RUMA
ZAPOVJEDNIČTVU 1. NOVAČKE PUKOVNIJE
ZEMUN

POSADNOM ZAPOVJEDNIČTVU ZEMUN
POSADNOM ZAPOVJEDNIČTVU RUMA
POSADNOM ZAPOVJEDNIČTVU PETROVARADIN
ODVOJENOM ORUŽNIČKOM STOŽERNOM ČASTNI-
KU ZEMUN

RAVNATELJSTVU ŽUPSKOG REDARSTVA **f**
VUKOVAR |

ISPOSTAVI ŽUPSKOG REDARSTVA ZEMUN |

ORUŽNIČKOM KRILNOM ZAPOVJEDNIČTVU **J**
VUKOVAR 1

SASTAVAK U PISMOHRANU. ?

' ORUŽNIČKA POSTAJA STARI SLANKAMEN SPISOM JAVLJA:

26. srpnja oko 24 sata partizani upali u selo Novi Karlovci i odveli sa sobom 3 osobe.

28. srpnja oko 6 sati odbjeglo je iz Novih Karlovaca 5 osoba od svojih kuća, a koji su imali vezu, potpomagali i čuvali partizane—komuniste.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br! 25/3—1, k. 65.

ORUŽNIČKA POSTAJA ŠIMANOVCI SPISOM JAVLJA:

Noću 5. na 6. kolovoza veća grupa naoružanih partizana (oko 150 ljudi) tri puta napadala je selo Deč.² Prvi napad je bio oko 22 sata, drugi oko 23 sata i treći oko 0.30 sati. U selu se nalazilo 10 ustaša i 22 naoružana čovjeka njemačke momčadi — Dva puta su partizani odbiveni. Treći put im je uspjelo savladati naše snage. U borbi je poginuo 1 ustaša, 2 ustaše i jedan član njemačke momčadi ranjeni su. — Kod napadača — **cjeneći** po tragovima krvi — bilo je isto gubitaka. Ostali naši **organi** povukli su se ispred napadača.

Partizani su provalili u općinu, zapalili sve knjige i pismohranu, razbili brzoglas, krugoval, pišaći stroj. Poglavnikovu sliku odnesli sa sobom. Od trgovca Frica Hilci oduzeli su mnogo raznih stvari čija se vrijednost još nije procjenila.

Stanovnici njemačke narodnosti (većinom djeca i žene) napustili su svoje domove i otišli u Novu Pazovu, gdje su zaštićeni od daljeg terora partizana.

KOTARSKO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO HRVATSKI KARLOVCI SPISOM JAVLJA:

Sa vrlo pouzdane strane dobio sam sljedeće podatke:

Partizanski odjel koji nosi naziv »Podunavski odjel« ima brojnu jačinu oko 1200 momaka, dok partizanski odjel, koji nosi naziv »Fruškogorski odjel« — ima zajedno sa Karlovačkim odjelom oko 4.500 ljudi—partizana.⁸ — Svi ovi partizani pravi su komunisti, koji su samo pod imenom partizana, lakše narod pridobivaju za sebe. Uspjeli su u tolikoj mjeri, što su u tijesnoj vezi sa selima. — Cjeli mlađi naraštaj je uz partizane, odnosno uz komuniste. Jednako misle oni u šumi, kao i oni po selima, i svi čekaju zajedno zapovjed Draže Mihailovića za napad.⁴

Partizani su u neposrednoj i stalnoj vezi sa Beogradom, primaju od tamo zapovjedi preko lica iz Zemuna.

U Fruškoj Gori imaju svoje tri emisione krugovalne postaje, kojima predaju odnosno primaju vješti iz Londona, Moskve i drugih mjesta.

² O dejstvima partizanskih odreda u Sremu vidi toni I, knj. 6, dok. br. 52.

³ U Sremu su dejstvovali sledeći partizanski odredi: Fruškogorski, Podunavski, Posavski NOP odred i samostalna Bosutska četa. Brojno stanje odreda je uveličano. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 47.

⁴ Za celo vreme rata Draža Mihailović nije uspeo da stvori nijednu svoju jedinicu u celoj Vojvodini. On je nekoliko puta pokušavao ubaci neke svoje oružane jedinice, koje je formirao na teritoriji uze Srbije, ali one su odmah po prelazu Save ili Dunava uništavane. je sam narod razoružavao i pravedno kažnjavao.

Prije izvjesnog vremena navodno da su ubačeni padobranima u Frušku Goru među partizane ruski politički komesari, da su već 4 ruska častnika i 6 političkih komesara primili zapovjedništvo nad partizanima u Fruškoj Gori.⁵

Fruškogorski partizani spremaju napad kako u Hrvatskim Karlovcima, tako i na svima većim mjestima istočnog Srema, da otmu vlast iz naših u svoje ruke, da čekaju zapovjed Draže Mihailovića, sa kojima su u neposrednoj i stalnoj vezi.

Prije 15—20 dana dobili su partizani oko 200.000 raznih cigareta iz Zemuna u naročito upakovanim kutijama, na kojima je bio natpis — »Dar partizanima iz Zemuna«.

Prednje sam izvješće dobio od vjerodostojne osobe, pod najvećom diskrecijom, ta osoba ne želi, da niko sazna za ovo, jer se boji osвете.

ORUŽNIČKA POSTAJA VRDNIK BRZOGLASOM JAVLJA:

5. kolovoza njemačka vojska uz pripomoć naših organa uhitila je oko 140 lica u selu Jazku i sprovela kotarskoj oblasti u Rumu.

5. kolovoza oko 22 sata partizani oduzeli od Zivana Grujića, seljaka iz Jazka, 4 bačve petroleja od po 200 litara i odnesli sa sobom u šumu. Istom prilikom partizani su oštetili i onesposobili za rad vršalicu istom seljaku Grujiću Živanu.

6. kolovoza oko 22 sata partizani odnesli od Zivana Grujića, seljaka iz Jazka, 50 kg. benzina, 90 kg. strojnog ulja i 20 kg. masti za dreš te još neke druge sitnije stvari.

Partizani se u ovecim grupama slobodno i po danu kreću kroz selo Jazak.

6. kolovoza oko 12.30 sati partizani napali vojnu domobransku stražu prve satnije 1. lovačke bojne u Rumi kod zračnog okna (2 kim. sjeveroistočno od Vrdnika); 1 domobran ranjen.

Noću 6—7. kolovoza partizani napali njemačku vojsku koja se nalazi kod Manastira Ravanica u Vrdniku. Jedan vojnik teže povrijeđen.

7. kolovoza oko 0.30 sati jedan partizan pokušao preskočiti ogradu oko tehničkog skladišta Dubočoš P. (3 kim. sjeverozapadno od Vrdnika) gdje se nalaze cisterne za benzin. Straža školske zrakoplovne pukovnije iz Petrovaradina pucnjavom natjerala u bjeg tog partizana. U 4.30 sati na istu stražu izvršen ponovni napad koji je bez žrtava odbijen.

(M. P.)

Zapovjednik, bojničnik
(Dubravčić)

Dubravčić

⁵ Izneseni podatak ne odgovara istini.

BR. 53

**IZVEŠTAJ SRESKOG NAČELNIKA OD 8 AVGUSTA 1942
O RUKOVODSTVU NEMACKE NARODNE GRUPE U
STAROPAZOVACKOM SREZU¹**

[okrugli štambilj]
Sresko načelstvo
St. Pazova

Nemiri i prepadi
od strane partizana u srezu Stara Pazova.

Srezu Stara Pazova pripadaju sledećih 12 opština:

Stara Pazova	Novi Slankamen
Nova Pazova	Stari Slankamen
Novi Banovci	Novi Karlovci
Stari Banovci	Golubinci
Belegiš	Vojka
Surduk	Sremski Mihaljevci

U srezu Stara Pazova nisu se do 15 jula mogli zabeležiti ni najmanji prepadi ili drugi nemiri. Već dotle su bili zabeleženi nemiri većih razmera u susednom srezu Ruma, a i u Hrvatskim Karlovcima. 15 jula prodrli su po prvi put 10—15 nepoznatih — partizana² — u opštinu Sremski Mihaljevci, udaljenu od sreza i odneli sve kajiševe od tamošnjeg jedinog posednika dreš mašine, jednog Srbina. Istovremeno mu je zaprečeno da ne pribavlja nove i da potpuno obustavi vršidbu. No pravi početak poprimili su nemiri tek 20. jula, tj. u noći između 19. i 20. jula. Te noći, kao organizovano, došlo je do napada na opštine sreza Stara Pazova i to na 6—7 mesta u istom času. Napad je izveden raznovrsno i na razne načine: sečenjem telefonske žice, prestrugavanjem telefonskih stubova,

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 23/2, k. 40-F.

² Do jula 1942 god. u jugoistočnom Sremu nije bilo partizanskih Jedinica, već su na ovom prostoru povremeno dejstvovali delovi Fruškogorskog i Podunavskog NOP odreda. Jula 1942 god., po odluci Štaba NOP odreda za Srem, Fruškogorski NOP odred »izaslao je jednu de-
r^u Partizana na područje južno od pruge [Sremska] Mitrovica —
«[®]*d u Posavske šume, da ondje skuplja oko sebe nove partizane i
zat³³ poj^{ave} četnika. Ova desetina je pristupila odmah akcijama i
b 52^{atko} vrijeme izrasla do blizu 200 boraca...« (tom I, knj. 6, dok.

paljenjem dreš mašina i paljenjem pšenice (požnjevene pšenice složene u krstine).

Pomenute noći najpre je razorena električna mreža tako da u celom srezu (a i u susednom srezu Zemun) nije bilo svetla. Jedan sat kasnije preduzeti su onda sledeći napadi-

19—20. VII. 1942

Vojka: Između Vojke i Krnješevaca prestrugano je 29 telefonskih stubova,

Golubinci: između Golubinaca i Indije oboreno je 7 telefonskih stubova. U samim Golubincima zapaljene su dve dreš mašine a od dve dalje odneti su svi kajiševi. Posednici dreš mašine bili su: prva dvojica Nemci, poslednja dvojica Srbi.

Iste noći napadnut je pušćanom vatrom tamošnji ustaški dom. Napad je odbijen.

Novi Karlovci: Između Novih Karlovaca i Indije posečeno 5—6 telefonskih stubova.

Novi Slankamen: Između N. Slankamena i Novih Karlovaca oboreno 8 telefonskih stubova.

Belegiš: Na liniji Belegiš — Stari Banovci razorena telefonska linija.

Stari Banovci: Na razgraničenju atara Stari Banovci i Belegiš zapaljena je pšenica na tri mesta (ograničena šteta).

20. jula po danu.

Vojka: U vezi sa razaranjem telefonske mreže kod Vojke, pokušala je jedna ustaška četa iz Zemuna u prisustvu sreske žandarmerije da u Vojki uhapsi nekoliko sumnjivih lica. Tom prilikom ubijen je u jednom vrtu 1 ustaša (Mata Mađarić) od strane dva partizana koji su bežali. Dva dalja partizana su uhvaćena.

23. jula

Novi Slankamen: Prepad na Novi Slankamen pušćanom vatrom sa Krčedinske strane.

Novi Karlovci: U ataru Novih Karlovaca zapaljeno je jedno pšenično polje od oko 5 jutara.

Isto tako zapaljeno je na jednom drugom mestu 10 kat. jutara pšenice.

24. jula

Surduk: U granicama atara Surduk spaljeno 8 jutara pšenice.

Novi Slankamen: U granicama atara Slankamen spaljeno je na jednom mestu 12 kat. jutara, a na jednom drugom mestu tri kat. jutara pšenice.

P"

25. jula

c irduk: U noći 24/25. VII. zapaljeno je u ataru Surduka 5 kat. jutara pšenice. Na jednoj drugoj poljani istog atara zapaljeno je daljih 10 kat. jutara pšenice.

Golubinci: U Golubincima je 25. VII. po podne u 18 časova ubijen od dva partizana Srbin Ilija Tišma, na ivici sela kada je sa polja išao kući. (Tišma je kao Srbin bio na strani Hrvata.)

Novi Slankamen: U noći 25/26. VII. **paljenje žita na dva mesta. Spaljeno 2 jutra.**

26. jula

Surduk: U noći 25/26. VII. u ataru Surduka spaljeno 10 jutra požnjevenog žita. Na jednom drugom mestu zapaljeno je 5 jutra.

Novi Karlovci: U ataru Novi Karlovci spaljeno je na jednom mestu 6 jutra, na jednom drugom mestu 3—4 jutra, a na jednom trećem mestu 1 jutro pšenice. Iste noći prepad na opštinu N. Karlovci, kojom prilikom su 3 Srbina —• muškarci (navodno) odvedeni od strane partizana.

27. jula

Golubinci: Na putu Golubinci — Putinci prepadnut je od 8 naoružanih partizana Hrvat Franjo Kovačević. Kada su ga povelili u jednu kukuruznu njivu, da ga streljaju, uspelo mu je da umakne pri čemu je ranjen jednim metkom.

28. jula

Belegiš: Nedaleko od opštine Belegiš u pravcu Starih Banovaca razorena telefonska linija.

; U selu Belegiš spaljeno 11 jutara pšenice (složene). Na jednom drugom mestu iste opštine spaljena pšenica sa 12 jutara.

Surduk: Pri jednom patroliranju po ataru Surduka, žandarmerija je u kukuruznim poljima otkrila iskopane položaje, koji su dostizali dubinu do 2 metra.

30. jula

Stari Banovci: Između Starih Banovaca i Stare Pazove posećeno je u toku 1 1/2 sata 39 stubova telefonskog voda, a žica odnešena.

Novi Slankamen: Na salaš Djanga došla je u noći 30/31. VII. jedna grupa od 200 naoružanih partizana. Isti su tražili oružje i namirnice.

31 jula

Belegiš: Između Belegiša i Surduka oboreno 14 telefonski[^] stubova.

1. avgusta

Surduk: Naoružani partizani u civilnom odelu pokušali su, p_o noći jedan prepad na finansisku kontrolu u Surduku, koji je međutim propao.

Novi Karlovci: Između N. Karlovaca i Stare Pazove prepadnut je puščanom vatrom uveče u 19 časova jedan kamion (LKW) sa 12—15 domobrana (Landwehrsoldaten) na otvorenom putu, od strane partizana odevenih u civil. Domobrani su odgovorili na vatru.

2. avgusta

Sremski Mihaljevci: U noći između 1/2. VIII. došlo je oko 22.30 u opštinu Mihaljevci 40—50 partizana. Ovi su bili svi obučeni u domobranske, ustaške i uniforme Lovačkog bataljona. Predvodnik sa beretom i ES oficirskom bluzom, pantalone civilne. Naoružanje partizana: bila su tri laka i jedan teški mitr., više ručnih bombi i pušaka. U opštini su prikupljeni: tamošnji pretsednik opštine (jedan folksdojčer), notar (Hrvat) i biv. notar (Srbin), a onda su sav inventar opštine sa knjigama i aktima izneli napolje, gde su ga partizani zapalili. Isto tako otsečen je telefonski aparat i spaljen. Cela grupa partizana stajala je oko vatre podvriskujući i neprestano pevala pesme koje slave »druga Staljina i Sovjete«. Partizani su se povukli oko 0.30 u pravcu Prhovo — Pećinci. Pre nego što su otišli, smotali su još kajiševu sa dve dreš garniture i odneli ih sa sobom. Dreš mašine su čekićima onesposobljene za upotrebu.

3. avgusta

Novi Slankamen: U ataru Novog Slankamena, u jednom malom naselju u planini — Mala Pazova, prepadnuta je i opljačkana radnja Slovaka Tirinda Janka. Stvari u vrednosti od 150.000 i 40.000 kuna gotovog novca odneli su sa sobom. Predvodnik jedna žena.

4. avgusta

Novi Slankamen: U noći 3/4. VIII pojavili su se u ataru Novog Slankamena na više salaša naoružani partizani u civilnom odelu.

Svim ovim gore navedenim događajima i izvršenim delima treba dodati sledeće komentare:

Prava pobuda za sve ovo komunističko rovarjenje bilo je, ^{asvim} sigurno, pozivanje Srba u hrvatsku vojsku. Srpska Mladina trebala je naime 20. jula (usred žetve) da stupi u vojsku, tj. da se javi u dopunsku komandu u Rumi. Od oko 150 **pozvanih** javilo se oko 10—15, dakle jedan posto. Kada je omladina bila od vlasti pozvana da stupi u vojsku, ona je pobegla, tj. poslušala propagandne pozive partizana iz Fruške **Gore**. **Sto** je pak rad partizana i u donjem Sremu postao tako agiln, mogao bi delimično razlog za to ležati u brojnoj slabosti službe bezbednosti, što je pak partizanima potpuno **poznato**. Rad partizana u većem obimu moguć je dalje samo stoga što su najvećim delom na različite načine i u različitom vidu pomagani od ovdašnjih Srba, i to zapravo doturanjem **životnih** namirnica, predajom sakrivenog oružja i na kraju dopuštanjem da se nekoliko glavnih krivaca skrivaju po selima.

Vraćajući se na štetu koja je rovarjenjem partizana pričinjena u srezu Stara Pazova napominje se sledeće: izgorelo je oko 90—100 jutara pšenice (180—200 dana oranja), dve dreš mašine, od kojih jedna potpuno izgorela a sedam onesposobljeno za rad odnošenjem pogonskih kajiševa.

U oblasti Stare Pazove izgubila su živote od partizana 4 čoveka. Jedan ustaša, dva domobrana, jedan seljak. Ranjeno pri prepadima 5 lica.

Ovo je izveštaj o situaciji sreza Stara Pazova do zaklj. 5. avgusta.

Stara Pazova, 8. avgusta 1942.

Heil Hitler!
Sreski načelnik,
[potpis nečitak]

Izveštaji odaslati:

- 1.) Narodnoj grupi *Osijek*,
- 2.) Okružnom rukovodstvu *Indija*,
- 3.) SD Big.

BR. 44

**IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIŠTVA PRIPREMNIH BOJNI VELIKP
ŽUPE VUKE IZ VUKOVARA OD 10 AVGUSTA 1942 GOD
USTAŠKOJ NADZORNOJ SLUŽBI O DEJSTVIMA PARTL
ZANA NA PODRUČJU ŽUPE¹**

**ZAPOVJEDNIČTVO PRIPREMNIH BOJNA
VELIKE ŽUPE VUKA U VUKOVARU**

Broj: 153/taj.—42. Vukovar, 10. kolovoza 1949
Predmet: Izvještaj o kretanju i
nedjelima partizana u Župi **Vuka.**—

USTAŠKOJ NADZORNOJ SLUŽBI — VUKOVAR
11. DOMOBRANSKOM ZBORNOM PODRUČJU Brod n/S
SRIEMSKOM ZDRUGU — RUMA
VELIKOM ŽUPANU VELIKE ŽUPE VUKA — VUKOVAR
STOŽERNIKU VELIKE ŽUPE VUKA — VUKOVAR
STOŽERNOM ZAPOVJEDNIČTVU P.B. — ZAGREB
ORUŽNIČKOM KRILU — VUKOVAR
ORUŽNIČKOM KRILU — ZEMUN
ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKIH POSTROJBI ŽUPE
VUKA — HRV. MITROVICA.

U vezi izvještaja ovog Zapovjedništva br. 102/taj.-42 od 12. srpnja 1942. godine i broj: 142/taj.-42 od 1. kolovoza 1942. godine, a prema naknadno primljenim podacima, podnosi ovo Zapovjedništvo Naslovu izvještaj o djelatnosti i kretanju partizana po području župe **Vuka.** —

U KOTARU ILOK:

Dana 28. srpnja oko 10 sati ubijen je na cesti između Manastira Beočin i sela Beočin povjerenik manastira Žagar — Hrvat.

Dana 2. kolovoza napali su partizani naselje beočinske tvornice Šakotinac. Tom prilikom opljačkali su kuću Nikole Šnajdera, pripadnika njemačke nar. skupine i među ostalim odneli mu krugoval. Zatim su u koloniji tražili poimence pojedine radnike, ali ih nisu našli. Za Šakotinac dobivaju partizani točne podatke od Steve Lazića i Sime Gimnazijalca, koji se nalaze u mjestu. U Čereviću su partizani Voja Đermanović

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br! 25/3—1, k. 65.

; **Vojvoda** i njegov brat Miša Đermanović, te Ilija Kuzma-
zVS Joca Marjanović, Mita, Lazić i Duško Jeremić.

noV, **Dana 3. kolovoza o.g.** po danu napali su partizani iz za-
• He **vojničku** ophodnju, koja je krstarila po polju sela
R⁶ oštor i ubili jednoga oružnika—narednika. Govori se da je
bom zgodom ubijen i jedan domobran a to nije još do sada
ootvrđeno.

Noću između 6. i 7. ov.mj. zapalili su partizani u selu
q iseku slamu i oko 20 meteri žita nekoga seljaka.

Kotarski pretstojnik u Iloku do danas još nije poduzeo
nikakove mjere protiv obitelji partizana.

Kako je međutim zapoviedi Glavnog Stana Poglavnika
bilo određeno da se obitelji partizana ijsaaju pokupiti i poslati
u logore, to je istu naredbu primio i zapovjednik Kotarske
oružničke postaje u Iloku, te je on sam na svoju ruku, a u
dogovoru sa podpukovnikom Kopajčinom, koji je sada u Sidu,
pokupio obitelji partizana u Iloku i u selu Molovinu i iste
poslao u Hrvatsku Mitrovicu, a o istome obavijestio i Kot. pred-
stojnika u Iloku.

Prema izjavi samoga zapovjednika Kot. oružničke po-
staje, on je nakon što je obitelji partizana pokupio brzoglasom
0 tome obavijestio kot. pristava u Iloku Galetić Nikolu i od
istoga tražio, da Kot. oblast zatraži od željezničke postaje Šid
vagon za odpremu obitelji partizana u Hrv. Mitrovicu a nešto
kasnije isti pristav ga je obavijestio nek se brine sam za vagon,
jer da Kot. predstojnik o tome ništa neće da zna.

Osim toga, slučaja u drugim mjestima porodice još uobće
nisu kupljene dielom, jer je u neka sela nemoguće doći, pošto
su u istima partizani, a dielom, jer se Kot. predstojnik oko
toga ne brine, a oružničke postaje neće da to na svoju ruku
sprovedu.

Nadalje se izvješćuje da kotarska oblast u Iloku nije ništa
poduzela da se imovina partizanskih porodica proglasi pro-
palom u korist države, a isto tako ni imovina odbjeglih parti-
zana.

Briga oko takve imovine najvećim dielom ostavljena je
još uvijek ili obiteljima odbjeglih partizana, koje su još kod
kuće, ili p_ak sa imovinom upravljala najbliža rodbina po svome
nahodenju.

Broj partizanskih obitelji u čitavom kotaru se za sada
utvrditi i izviestiti ne može, jer kako je već navedeno, neka su
sela u podpunoj vlasti partizana i iz tih sela upravne vlasti
Vec^{ec} nekoliko rtijeseci nemaju nikakovih pouzdanih viesti, a niti
Se^{se} tko od vlasti usudi u ta sela ići, baš iz tih sela su uglavnom
l^{re}grutirani partizani.

Druga opet sela kao Banoštor, Čerević i Beočin su p0(j), puno odsječena od Iloka jer su partizani na 4 mjesta digf mostove u zrak, a presjekli i brzoglasne veze, tako da se i j* tih sela ne mogu nikakve pouzdane viesti dobiti.

Konačno i cesta do Suseka je postala usled napadaja partizana iz kukuruza nesigurna, tako da se više ni u ta sela ne može sigurno otići bez većeg osiguranja i potrebne podatke prikupiti.

Jedino za selo Neštin izvješćuje se da je iz Neština od-bjeglo do sada u partizane 30 osoba, a ostalo je iza njih 22 obi-telji sa 91 članom.

Obitelji pak partizana u selu Molovinu i Iloku već su odvedene u logore.

KOTAR IRIG:

U noći između 30. i 31. VII. 1942. zapalili su partizani u križevima složeno žito u polju u Maloj Remeti u površini od 70 jutara vlasništvo N.D.H. Danas prijavili su se kod kotarskog predstojnika tri partizana iz Iriga, koji su bili u šumi. Na preslušanju izjavili su, da su uvidjeli da je njihova borba bez smisla i da su bili zavedeni. Nadalje su izjavili da nemaju hrane, jer im narod više ne da. Ali da ih je najviše potstaklo da se predaju vlastima to što su mnogi komunisti iz Srbije prebjegli u Frušku Goru, koji traže da se sve popali i uništi bez razlike vjere i narodnosti, na što to ovi povratnici nisu htjeli pristati bojeći se represalija protiv njihovih članova obitelji i imovine.²

Iz daljnjih preslušavanja razabire se, da u partizanskim redovima predstoji rasulo, tako da će ostati u šumi samo vođe,³ ili je to moguće njihova taktika, da dobiju u vremenu? Svakako pripravnost i djelatnost protiv njih mora biti vrlo oprezna.

U noći između 3. do 4. VIII. 1942. ubijen je iz zasjede po partizanima u Maradiku u polju Molnar Ilija, pripadnik nje-mačkog Manschafta.

Iste noći upali su partizani (njih oko 70) u selo Rivica, gdje su otimali od ljudi hranu i odnieli u šumu.⁴

² Osim partiskih veza između Okružnog komiteta KPJ za Srem i Pokrajinskog komiteta KPJ za Srbiju, drugih veza nije bilo. Partizanske jedinice iz Srbije nisu prelazile u Srem.

³ Iz ostalih neprijateljskih izvještaja, koji su štampani u ovoj knjizi, može se najbolje videti da su ove informacije proizvoljne i i izmišljene.

⁴ Narod je dobrovoljno snabdevao partizane hranom, obučom¹ odećom. Konfiskacija imovine vršena je samo narodnim neprijateljima

U noći između 4. i 5. VIII. 1942. napali su partizani spremište od samoletača. Razoružali domobransku posadu od 20 fudi, odneli su tom prilikom dvije strojnice zbrojovke sa svom oružjem i nabojima, 17 pušaka i svom spremom za puške sa nabojima i t.d. Zatim su odneli sve oružje koje su tamo našli, uključujući bombe, samokrese, svu hranu, posteljinu, odijela, ukratko opljačkali su do temelja cijelo spremište. Borbe takorekuć nije bilo. Po svojoj prilici stražari su zaspali, jer su poginula 2 domobrana i jedan teško ranjen i to valjda stražari. Od strane partizana nije bilo žrtava.

Ovim prepadom partizani su u posjedu daljnjih 17 pušaka i 2 strojnice, tako da sada osim povećanog broja pušaka imaju 5 strojnica.

Dana 5. kolovoza t.g., na cesti Ruma — Irig, neki čovjek iz Iriga sreo je nekog obučenog čovjeka u domobranskoj odori. Misleći da je taj čovjek domobran, pozdravio ga s pozdravom »spremnik«. Nato mu je isti opsovao mater i nagrdio ga. Zaustavili ga i jedva pustili. Malo dalje u kukuruzima vidio je taj isti tri partizana u građanskom odijelu gdje sjede pored uperene strojnice prema cesti.

Obzirom na nastale prilike, umoljavate se za žurnu pomoć, naročito bi trebalo obzrijeti ovu postaju s dobrim puškama i stolicama, jer partizani su sada mnogo bolje naoružani nego pripadnici P.B.⁵ I ako dođe do borbe između njih i partizana će svakako pobijediti na račun boljeg naoružanja.

Ova postaja ima na raspolaganju 11 nesigurnih pušaka za koje posjeduje naboje i 9 pušaka Manlicher, te dvije bombe. Da partizani za ovo potonje znadu sigurno bi napali na Irig i to uspješno. Mi ovdje njima ne možemo ništa jer nemamo čime, dok se pitanje naoružavanja povoljno ne riješi — neće biti uspjeha.

U noći između 5. i 6. VIII. 1942. odbijen je napadaj partizana na državno dobro Bankovci. Dne 5. VIII. t.g. pokušali su partizani napasti Bankovce u pol biela dana, ali su na vrijeme primijećeni i odbijeni.

U noći od 6. na 7. t.g. napadali su partizani selo Vrdnik, Državno liječilište Venac, te su vjerojatno pokušali zapaliti ili bilo na koji način uništiti vršalice u selu Rivici. Ali su na svim mjestima odbijeni. U selu Rivici vršalice čuvaju pripadnici P- B. iz Iriga na uzoran način.

Dne 6. t.g. mjeseca kolovoza njemačka vojska (Wermacht) odvela je iz sela Pavlovca sve žiteljstvo bez obzira na pol i

⁵ Pripremna bojna

¹¹ Zbornik tom I, knj. 17

starost. IM^{oci su koji} su rukovodili da to učine nisu poznati Pavlovci si' čisto srbsko selo, poznato zbog poštenja i lojalnosti. ITpra⁰ J^e nepojmljivo da su podpomagali partizane, jer su mnogi pavlovčani od partizana bili opljačkani i premlaćeni

Dana 7- kolovoza t.g. po ovdašnjem zapoviedniku njemačke vojske (satnije) uhićen kotarski pristav Pap Stjepan zbog veza s parti^{zanimama} jer je primao od njih poklone u novcu i naravi za protuuslugu, što ih je puštao na slobodu, kaoi nevino **osumnjičene**- Dokazi dokumentirani. Pap je zatvoren, a iztraga se nastavlja-

Dana 6- VHI. t.g. u polju nedaleko od Iriga našli su neki Irižani vreć^u punu svježe pečenog kruha, ali su je ostavili na istom mjest^u i pobjegli kući bojeći se partizanske osvete.

KOTAS ZEMUN:

Dana 2- kolovoza izvršili su partizani napad u obćini Subotište KO je se nalazi nedaleko Karlovčića. Kako je postajala bojazan da će partizani napasti i Karlovčić gdje postoji postaja P.Bi to i^c odred pripadnika P.B. i ustaša iz Zemuna u jaćini od[^] ljudi pod vodstvom zapoviednika P.B., povjerenika UN.S⁸ i jednog častnika upućen u Karlovčić. Taj je odred dana 3- kolovoza prešao u akciju koja je vođena u selima Pećinci Dob^{TM0*} donji Petrovci, Subotište i Srem. Mihaljevci. Na **putu** za s^e1^o Pećinci susretnut je odred njemačke vojske i naših doi^{#(r)ana} koji je bio u akciji protiv partizana sa tenkovima baćkima granata i strojnicama.

p[^]i takvoj situaciji, odred je pošao dalje prema selu Dobrinci i zaustavio se u selu donji Petrovci gdje je izvršena akcija za h^vatanje partizana, o kojima su dobili podatke od oružničkog narednika (zapoviednika krstarećeg odreda iz Karlovčića). ⁰v^e podatke (1 na pola izgorena poslovna knjižica 1 dopisi^{1^3} adresovana na Dušana Vunjaka, donji Petrovci, jedna limena petokraka zvijezda sa srpom i čekićem i nekoliko papirića sa nekim imenima) pronašla je ophodnja na jednom salašu izpod jedne vrbe gdje je sastajalište partizana. U selu donji Petrovci nisu nađeni kod kuće trojica partizana čija su ime^a imali: Spasoje Vunjak-Stevanov, Dušan i Đorđe Vunjak-Ilijii¹ već se kod jednog na tavanu našlo 8 guma za motorni kotač podrietlom iz Rusije. Zbog toga su uhićeni njihovi očevi Stevan i Ilija Vunjak (koji su braća) i sproveli ih u Zemun.

Poslie^{t02a} pošli su za Subotište, gdje su od obćinskog načelnika saznali, da je napad partizana izvršen u petak u

Ustaši nadzorna služba

a 30 sati, te da su tom prilikom partizani razoružali 35 do-
obrana i odneli im 2 strojnice, 35 pušaka, 4000 naboja i voj-
'flore. Zapovjednik domobranskog odreda jedan poručnik nije
° to vrijeme bio sa svojim odredom, već je sa občinskim na-
čelnikom otišao u selo da traži jedno svinjče, koje bi se sutra-
dan imalo zaklati za hranu domobranima. U ofoćinskoj zgradi
partizani su pociepali poglavnikovu sliku, dok su Hitlerovu
sliku ostavili razlupavši samo staklo na njoj. Osim toga spalili
su porezne glavne knjige i svu pismohranu, a odneli sve tajne
dopise i pisma vojne prirode.

Nakon ovoga pošao je odred natrag ka Karlovčiću i na
putu ka jednom salašu primiećene su dvie sumnjive osobe.
Odmah je izvršena akcija kroz kukuruz i uhvaćena su obojica.
Te dvie osobe zatečene su baš na gore spomenutom mjestu
izpod vrbe, koje je partizanima služilo kao sastajalište i odma-
ralište. Ispitivanjem saznalo se da je taj salaš vlasništvo jed-
nog od uhićenog partizana po imenu Dušan Marković-Damja-
nov, a drugi se zove Srbisav Babić-Grujin (obojica iz Subotića).
Izpod vrbe nalazi se jedna velika rupa, u kojoj su spomenuti
partizani sakrili zimske kapute i pokrili ih sa slamom. Na
tom mjestu nađeno je donji dio kutijice za mast za oružje
(u njoj je bilo još malo masti) zatim je nađeno nekoliko odpa-
daka od kožnih kaiševa, a nedaleko od toga mjesta pored
kukuruza nađen je jedan kotač (bicikl) i jedan stari pokrivač
(ćebe) sa torbicom za čuturicu.

Nakon završene akcije vratio se je odred u Karlovčić,
gdje se odmah doznalo, da je u nedjelju na noć izvršen napad
partizana na selo Srem. Mihaljevci. U občini se saznalo od
občinskog načelnika i bilježnika da je jači odred partizana sa
teškom strojnicom napao občinsku zgradu. Tom prilikom su
spalili porezne glavne knjige, svu pismohranu, a poneli sobom
uručbene izprave—zapisnike, tajne dopise i sve dopise vojne
prirode. Osim toga su polupali vršaći stroj koji se nalazio pred
občinskom zgradom i odneli kaiševe. Poslie svega toga zatra-
žio je odred od bilježnika imena svih osoba koja su pozvana
na vojnu vježbu ili u vojsku, a nisu se odazvali pozivu. Odred
je podieljen na 4 ophodnje, koje su odmah izvršile akciju u
selu, ali ni jedna osoba pozvana u vojsku nije nađena kod
kuće, jer su se vjerojatno svi odmetnuli. Izvršenom akcijom
ustanovljeno je, da se u selu ne nalazi ni jedna muška glava
°sim staraca, žena i djeca.

Uhvaćeni i dotjerani partizani predati su izpostavi župske
j^darstvene oblasti u Zemunu. — Dalje su partizani u kotaru
°Wunu u selu Ugrinovci opljačkali Občinsku zgradu, a u šumi
^vanj Zabran zapaljeno je žito u krstovima. U selu Jakovu

su nekoliko puta napadali na obćinu, ali je vojska svaki pm napade odbila. U selu Progar polupali su vršalicu i odnieli remenje, zatim napali oružnićke i riznićke stražare, ali su odbijeni.

U selu Šimanovci razoružali su partizani oružnićku postaju, skinuli oružnicima odiela i u postaji ubili jednog domobrana.

U selu Mihaljevci polupali su jednu vršalicu i odnieli remen, a u selu Krnješevci opljaćkali su obćinu.

KOTAR HRVATSKI KARLOVCI:

Dana 2 kolovoza o.g. dogodio se je na području grada Hrvatskih Karlovaca ovaj događaj:

Pripadnici Pripreme bojne Hrvatski Karlovci: Svinjarević Josip, Merc Marko, Tonković Mile, Rakoš Stjepan, Mihalić Petar i Sladek Jakob, gore navedenog dana rano u jutro pošli su u ophodnju u hatar grada Hrv. Karlovci. Uz put imali su isti namjeru pokupiti sieno kod Josipa Svinjarevića, koji je potjerao svoja kola i povezao svojeg sina Svinjarevića Đuru i Stjepana.

Svi navedeni pošli su državnim putem, koji vodi od Karlovaca do Čortanovaca sjedeći na kolima.

Uz sebe su imali, radi lićne sigurnosti puške, a vile za kupljenje siena.

Međutim na samom državnom putu oko 4 km. izvan Karlovaca prema Čortanovcima na mjestu t.zv. krivi Banstol mućki iza leđa bili su isti napadnuti pucanjem iz pušaka od jedne grupe partizana od 8—10 ljudi.

Odmah u napadu bio je ranjen Merc Marko u leđa i sin Josipa Svinjarevića Đuro, star 13 godina, kroz pluća vrlo teško. Ostala grupa, osim Merca, poskakala je s kola, zatražila zaklon, zauzela položaj i primila borbu. U samoj borbi bio je odmah ranjen u nogu pripadnik P. B. Mile Tonković, ali je isti izkoristio priliku i povlaćio se, našto je ponovo sa strane u bok napadnut i tom prilikom teško ranjen na tri mjesta, te je uslied gubitka krvi, jer nije bilo pri ruci pomoći, pao. Pošto je Tonković bio sa svih strana od partizana okružen nije mogao stvarno pobjeći ili se braniti pa je uslied ranjenja pao, **našto** su mu partizani uzeli pušku sa 60 metaka i ustašku kapu, te cipele. Svi ostali razbjegli su se jer su partizani bili **nadmoć-**niji; kola je odvukao konj bez nadzora sa mladim sinom Josipom Svinjarevića-Stjepanom doneklen, našto ih isti posije ostavi i zvao u pomoć ranjenog Marka Merca, ali pošto]^c Merc bio ranjen, to nije mogao učiniti.

U **ovom** slučaju važno je napomenuti da su se odmah nakon borbe na licu mjesta našli Srbi: Cobanić Pavle, Cvetić **Jovan**. Prije samog napada nije se na licu mjesta našao nitko.

ova lica naišla druga redovita obhodnja od 12 lica, kojima **ie Rakoš** Stjepan, koji se vraćao sa mjesta borbe, izpričao sve što se dogodilo i da je pao Mile Tonković.

Nakon ovoga poslata je obhodnja koja je doniela palog Mila Tonkovića i ranjeno diete Svinjarevića Đuru u grad **Hrvatske** Karlovce.

Ranjeni Marko Merc, kao i diete Svinjarević Đuro **pre-nieti** su odmah istog dana u Zemun u bolnicu, a pali Tonković **Mile** bit će dana 3. **kolovoza** pokopan na rimokatoličkom groblju u **Hrvatskim** Karlovcima.

Povodom mučkog napadaja Srba na ustašku obhodnju dana 2. kolovoza o.g. predloženo je od Postajnog zapovjedništva Hrv. Karlovci Izpostavi Župskog redarstva u Hrv. Karlovcima, usmeno, nadstojniku g. Ivanišu 20 Srba, sumnjivih zbog veze sa šumom, da se desetorica strijeljaju i to:

1.) Dejanović Stanoje, 2.) Čobanić Aleksandar, 3.) Višnjić Zagorka, 4.) Borčanski Aleksandar, 5.) Šovljanski Petar, 6.) Somborac Luka, 7.) Ršić Branko, 8.) Glumčević Cveta, 9.) Nićiforović Sima, 10.) Medinac Vasilije, 11.) Belić Nikola, 12.) Ivković (krojač), 13.) Dimitrijević Draginja, 14.) Jović Jovan, 15.) Čulum Katica, 16.) Popović Pavle Strangar, 17.) Dabić Sava, 18.) Dejanović Stevan-Boba, 19.) Malešević Mita-Kukavica, 20.) Cvetić Jovan.

Što je poduzelo dalje redarstvo nije poznato. Uzbuđenje je veliko¹ među Hrvatima u Hrv. Karlovcima, kao i među Niemcima što se u ovakovim slučajevima protiv napadača, odnosno Srba, ništa ne preduzima (ovdje se podrazumijevaju partizani).

Odmazdu, odnosno strožije mjere, prema Srbima koji su već 99% uz šumske ljude Srbe, sprečavaju kotarski predstojnik i klika, koja preko njega upravlja celim upravnim aparatom u okolini kotara i grada Hrvatski Karlovci. Ta je klika pod vodstvom barona Josipa Rajačića, apotekara Paje Štrassera, Miloša Obrkneževića, Jovana Jovića, Andrije Ludviga i ostalih viđenijih Srba.

U selu Krčedinu po salašima bilo je popaljeno većeg razmjera, kao i pljačke pojedinih kuća. Pri tome su poginula 2 domobrana i dvojica Niemaca iz njemačke nar. skupine iz Krč[^]dina. Zatim su opljačkali kuću ustaškog dužnostnika Harle Karla za vrijeme, dok je ovaj, vršeći svoju dužnost, bio odsutan¹ dneli mu 130,0 Kn gotovog novca, svu zalihu hrane, odjeću¹ Posteljinu.

KOTAR STARA PAZOVA:

Dana 1. kolovoza o.g. u subotu oko 6 sati poslie podne vraćao se je jedan manji teretni samovoz sa domobranima iz Novih Karlovaca, koji tamo drže posadu sa oko 15 domobrana i uputio za Zemun. Na četiri kilometra pred samom Starom Pazovom primietili su domobrani kako pokraj puta leže ljudi sa uperenim puškama i odmah su počeli pucati u pravcu istih. Međutim su i ovi na domobrane osuli jaku vatru i ranili su trojicu i to jednoga dosta teško, jer je dobio hitac kroz trbuh dok je drugi/dobio hitac u lice, a treći je lakše ranjen u ruku. Čim su domobrani primjetili ljude koji leže, oni su, kako je napred navedeno, otvorili vatru, a zapovjednik domobrana — jedan stožerni narednik naredio je vozaču samovoza da nastavi punom parom, ali su u to dobili nekoliko hitaca u gume i samovoz je morao stati. Zatim su se partizani povukli i razbježali po kukuruzu. Naknadnim izviđajima provjereno je da je bilo svega oko 12 do 13 napadača. Odmah je o tome izvješteno zapovjedništvo posade u St. Pazovi i teretnim samovozom uputilo se je oko 50 domobrana na lice mjesta, te u čarkarskom lancu obkolili mjesto, ali napadača više nije bilo, samo je nađeno mjesto zasjede i tu su se vidjeli tragovi od oko 12 ljudi, koji su ležali iza jednog nasipa uz samu cestu i odatle otvorili vatru na domobrane. Isto tako upućen je *dana 1. kolovoza* odred pripadnika Pripremlne bojne iz Zemuna u jačini od 20 ljudi, pojačan sa 6 dužnostnika U.N.S. Tu su dobili zadatak da obhodnje u jačini od 6 ljudi pod vodstvom častnika ili dočastnika u susjednom selu Novi Karlovci (kotar St. Pazova) uhite prokazane partizane. Akcija je započela pred zoru u nedjelju 3. kolovoza uz pripomoć još 10 pripadnika Pripremlne bojne iz Slankamena. Rezultat akcije bio je vrlo dobar. Uhićeno je 24 prokazana partizana,⁷ koja su još izstoga dana vezana sprovedena u uže oružničke postaje Stara Pazova.

Naši ribari — pripadnici P.B. koji love ribu Dunavom par puta su primietili kako se partizani sakrivaju uz obalu od hatara Novi Banovaca do hatara Zemunskog. Izgleda da u hataru, Batajnica u vinogradima i uz obalu Dunava ima partizana koji se tamo zadržavaju i prebacuju preko granice u Banat. Radi toga moli se u ovom hataru poslati veću količinu oružja: pušaka, strojnica i bombi radi obrane ovoga kraja od partizana, i to čim prije. Napominje se, da Niemci u N. Banovcima imaju oko 25 pušaka, ali samo da 6 vrše stražu, 1 ide u obhodnju, dok je ostalo oružje neizskorišteno.

⁷ Uhapšenici nisu bili partizani, već simpatizeri NOP-a i članovi mesnih desetina.

KOTAR HRVATSKA MITROVICA:

Dana 5. kolovoza o.g. obhodnja P.B. iz posade u Bešenovu kada je rano u jutro oko 5 sati krenula iz manastira u za sjedu u jakosti od 5 ljudi napadnuta je od partizanske zasjeđe u blizini manastira. Partizani su pripucali na obhodnju, koja i e odmah vratila vatru i upustila se u borbu, s istima. U toj pucnjavi lakše je povrieden čarkar Ivan Cernovski. Isti je bio zakriljen za jedno drvo, i metak iz partizanske puške udario je u to drvo i iverje ga je ošinulo po licu i izderalo mu čelo i lievi obraz. Partizani su pobjegli u šumu, i prema priobćenju ophodnje izgleda da su jednog ubili ili ranili kad su se povlačili, jer su vidili gdje je pao na ivici šume, a poslie nisu vidili da se je digao.

Izstog dana oko pol 9 sati na večer preseljavalala se vršalica iz Bešenova — Prnjavor u selo Bešenovo, te je istu vršalicu pratila patrola u jakosti 14 ljudi. Isti su vršalicu odpratili u selo i predali je na čuvanje tamošnjoj oružničkoj posadi, te kada su vraćali, odmah na izlazu iz sela Bešenova, prema Bešenovu — Prnjavoru, iz zasjeđe pripucali su partizani na patrolu, ali nitko nije ranjen.

Dana 4. kolovoza o.g. u selu Kuzminu, kotar Hrv. Mitrovica, razoružali su partizani 4 domobrana koji su bili dodieljeni kao pratnja jednoj vršalici. Isti (partizani) umiešali su se kao znatiželjnici u guvn% gdje se vrši i u jednom zgodnom čašu skočili na domobrane i razoružali ih, zatim skinuli im odieła i pustili kući.

' Dana 4. kolovoza nestao je iz sela Divoš pripadnik P.B. Đuro Poljaković u momentu kada je išao na vođu 300 m. daleko od kuće. Njegova žena Lenka otišla je u šumu kod partizana i tražila da joj muža vrata, ali su to ovi odbili, jer su tražili da im se donese puška od Poljakovića.

KOTAR ŠID:

Dana 5. kolovoza obkolili su partizani selo Jamenu. Ustaški tabor u Jameni zatražio je pomoć Postajnog zapovjedništva P-B. u Sidu, koje je obaviestilo brzoglasno sve oružane jedinice, koje se nalaze oko Jamena. Međutim, svagdje je bilo odbiveno s razloga, da se po selima nalaze jedinice od 20—60 ljudi. I odgovor Kotarske oblasti u Sidu, na traženu pomoć, bio je negativan, s razloga nedovoljnih snaga za akcije.

U Jameni se nalazi posada od 50 domobrana pod zapovjedništvom jednog poručnika, te 16 pripadnika mjestne P.B.

Iz Kotarske oblasti u Sidu stavio se iztoga dana zapoviednik P. B. u Sidu skupa sa podpukovnicomi g. Kopačinom u

vezu sa zapoviednikom posade u Jameni, te su od strane iztoga dobili obavijest da se poručnik sa jednim nadporučnikom stavio u vezu sa »četnicima« radi pregovora i to po odobrenju predpostavljenih.

Pregovori su vođeni u pogranično mjesto Crnjelovo na sliedeći način: Četnici su tražili neki stanoviti krug slobodnog kretanja, te su jamčili da neće domobrane napadati, kao što i domobrani moraju pismeno garantirati da neće napadati četnike. Četnici se nadalje obavezuju, da će na poziv domobranskih vlasti sudjelovati u borbi protiv partizana, te da se narodu ne zabranjuje da četnike slobodno sa hranom snabdievaju.

Pregovarači domobranstva su zahtjeve četnika kategorički odbili, a isto tako su odbili da se pusti na slobodu jedan Jamenčanin, koji se radi šurovanja sa četnicima nalazi u jamenskom zatvoru.

Poslie toga odredio je nadporučnik da se svi ljudi iz salaševa imaju povući u sela, pošto je uztanovio da se četnici putem tih salaša prehranjuju. Nadalje je nadporučnik izjavio na konferenciji koja se kasnije održala u Sidu, da nema dovoljno snage da poduzme akcije, a da bi se Jamena i Grk očistili i pokupile porodice odbjeglih. Radi toga trebalo bi tamo uputiti veće oružane posade, koje bi ta sela zaštitili od daljnjih napadaja.

Napominjemo da se u ovom slučaju ne radi o četnicima, već o najdrskijim i najkriminalnijim partizanima, najobičnijim pljačkašima i razbojnicima, pa je čudnovato što je uobće došlo sa takovim elementima do ikakovih pregovora.

Osim toga — unatoč održane konferencije kod Župske ređarstvene oblasti u Zemunu — kotarski predstojnik ne poduzima ništa ni u jednom mjestu, te da bi se obitelji odbjeglih partizana bar iz jedne občine pokupile i odpremle u koncentracione logore.

Dana 8.VIII.1942. u 16 i 30 h. napala je jedna skupina selo Lipovac prema do sada skupljenim viestima oko 100—150 osoba, a prema navodima da se toliko izto nalazi u pričuvi u šumi. Prednji su bili naoružani većinom puškama, a jedan dio i bombama, te samokresima.

Izsti su se zadržali u mjestu svega jedan i po sat, te su tom prilikom ubili dva čovjeka i jednu ženu, osobe u **starosti** od 65—75 godina.

Po občini su razbacali spise, odnieli jedan pisaći stroj, izlupali dvoja vrata, nekoje spise sobom odnieli. Pismohrana Pripreme bojne bila je po iztima razbacana, ni do danas nismo dobili provjerene podatke o kakvom manjku.

Odneli su **dva** krugovalnika, oca 15—20 kg. masti, nekoliko kaputa, odjeće, jednu pušku lovačku, iz radnje jednog **ravoslavca** — trgovca pokupili su sve bolje stvari većinom što?ove, duhan i cigarete sve, te iz kuće svu gotovu odjeću i ruberinu. **Od** jednog gostioničara popili su 20 lit. vina, 5 litara **ra-** i 5 šabesa, koje nisu platili.

Prema pričanju promatrača sa tornja navodno je dvojica partizana ubijeno, jedan teže, a jedan lakše ranjen, koje su sobom poneli.

Prema pričanju i današnje obavijesti nalazi se u šumi 8 (osam) kola sa prtljagom partizana.

Napadači su većinom raznoliko obučeni, vagabundi, te kod **ulaza** u selo nisu baš tako mnogo ni pucali, pa je vjerojatnost da ne posjeduju obilno naboja, a biće da su i mnoge bombe **umjetne**, a po svoj prilici i puške.

Kod ulaza u selo pitali su pojedine osobe da li su »Mačekovci«, pošto su pojedini partizani po mjestu vikali »živio Maček i Kralj Petar«.⁸

Izstoga dana u večer upućeno je iz Vukovara u Lipovac kamionom 30 oboružanih ustaša i to 24 iz 5 djelatne satnije i 6 pripadnika P.B. pod vodstvom ustaškog poručnika Pandurovića. Iako je ovo pojačanje upućeno kamionom, pomoć je stigla kasno, jer su se partizani bili već povukli. No za svaki slučaj ostala je u Lipovcu posada od 50 pripadnika P.B. iz Sida, pod vodstvom jednog oružničkog narednika.

Dne 10.VIII.1942. u 11 sati dobili smo obavijest da se izta rulja od 8.VIII.1942. kreće ponovo u napad prema Lipovcu. Zatražena pomoć upućena je iz Sida sa 40, iz Morovića 20 ljudi. Daljni se izvještaji očekuju.

Dne 9. VIII. 1942. ubijen je između Bapske i Berkasova umirovljeni oružnik Sava Vojvodić od tri člana Pripremljene bojne, koji su išli u potjeru za dvojicom pošto su u 5 sati u jutro prošli nuzgrednim ulicama Sida sa ubrzanim koracima, stoga je upućena potjera da ih legitimira i eventualno uhapsi. Međutim na poziv da stanu nisu stali, nego su počeli bježati u kukuruze i tako je isti ubijen, a drugi utekao. Poginuli je mače vrlo sumnjiv, već od prije, a sada je svoju sumnju tim više podkriepio kada je išao u Bapsku, jer tamo uobće nema posla, pa je vjerojatno izti išao u Molovin, radi partizanskih veza.

⁸ Sredinom jula oko 160 četnika Draže Mihailovića prešli su iz «točne Bosne u Bosutske šume sa zadatkom da na ovoj teritoriji stvore uslove za formiranje četničkih jedinica koje bi deystvovala u kremu. Ovaj zadatak, međutim, nisu mogli da izvrše i »ne našavši odziva u narodu — nakon nekoliko nedelja otišli nazad u Bosnu« (tom I, kn3- 6, dok. br. 52).

Pripremna bojna u Moroviću traži dodjelu strojnica • pušaka, jer je ovo mjesto već više puta napadano od partizana a radi okolnih šuma prieti stalna opasnost od napadaja par' tizana.

Dana 8.VIII. t.g. prolazila je jedna skupina od 60 odmetničkih razbojnika i pljačkaša kroz atar sela Strašinci (zvan*) Post, te su tom prilikom oteli ručni sat od Ivana Lepiša, zatii^ opljačkali stan Marka Vidakovića i uhvatili pastira Tomu No. vosela, te nad istim počinil ubistvo, t.j. zaklali ga.⁹

Većina ovih bila je naoružana, dok neki nisu imali oružje te se uputili u pravcu mjesta Soljani.

Kako domobranstvo tamo ne poduzima nikakove mjere protiv odmetnika, Mjestno zapovjedništvo P.B. u Strašincima moli da se već jednom počne sa čišćenjem, jer muškarcima prieti opasnost kad idu u polje na rad.

KOTAR VINKOVCI:

Prema, izvješću šumske manipulacije Spačva u Spačvi izvršen je u noći od 30. na 31. srpnja 1942. oko 20.45 h. napadaj po odmetnicima na stovarište u Spačvi.

Napadaju je prisustvovalo oko 30 odmetnika.

Spomenutim napadajem nije nanieta ozbiljna šteta državnoj imovini, jedino je oštećen criep na zgradama od puščanih naboja, a nešto izrešetan gornji dio dvorca Spačve, ali posljedice tog napadaj moglo bi biti od presude važnosti za daljnje režijske poslovanje na području spomenute manipulacije, jer su se razbježali sa stovarišta i iz šume svi zaposleni radnici i kirijaši, te u koliko se u najkraće vrijeme ne pruži dovoljna sigurnost za nesmetan rad, oni se više neće vratiti na posao.

Prigodom tog napadaja odveli su odmetnici 4 para konja poduzetniku izvoza šumskom prugom, te je uslied toga prestao i svaki daljni izvoz.

Pošto se sa stovarišta Spačva i njenog radnog područja podmiruje ogrievom bliže pučanstvo izstočnog diela države, kao i vojska, to ukoliko se *odmah* područje Spačve ne očisti i dovoljno ne osigura od odmetničkih napadaja, prestat će svaki rad na stovarištu i u šumi, a što će imati dalekosežne posljedice, jer to je do sada bilo jedino slobodno područje ovog ravnateljstva gdje se je rad nesmetano odvijao.

Radi navedenog moli se što prije poduzeti sve potrebno, kako bi se mogao nastaviti nesmetani rad na stovarištu Spačva i radnom području manipulacije Spačva.

⁹ Ovaj zločin su učinili pomenuti četnici DM.

KOTAR VUKOVAR:

Dana 2. ov. mj. nalazila se Marija Pasztor iz Antina na **oliu'** približile su joj se tri nepoznate osobe i pitale je za **P.B.** P[^]ntinu i mjestnog zapovjednika, te joj tom prigodom dali do **znanja da** će posjetiti Antin.¹⁰

To je isto čuo od izstih nepoznatih osoba i Patapčuk Ivan iz Antina.

Budući da se tu radi o očitoj prijatnji partizana, trebalo bi poduzeti i u ovom kraju stroge mjere za svaku eventualnost. Prednje se ustupa naslovu na znaje.

ZA DOM SPREMNI!

V. d. župskog zapovjednika
ustaški nadporučnik:
Franjo .. ,"

(M. P.)

BR. 47

**SAOPŠTENJE POKRETNOG PREKOG SUDA VELIKE ŽUPE
VUKE IZ VUKOVARA OD 12 AVGUSTA 1942 GOD. O STRE-
LJANJU PRIPADNIKA I SIMPATIZERA NOP-a¹**

O G L A S

Pokretni prieki sud koji je dana 3. kolovoza 1942. zasjedao u Rumi izrekao je sljedeću:

O S U D U

- 1- Spasa Mijatović, pravosl. vjere, 19 g. st., rodnom iz Iriga,
2. Milovan zv. Mika Stjepanović, pravosl. vjere, 30 g. st. rođ. u Stejanovcima,

¹⁰ O dejstvima partizana navedenim u ovom izvještaju vidi tom I, knji- 6, dok. br. 52.

¹¹ Potpis nečitak.

¹ Štampani primerak dokumenta, nalazi se u arhivi Vojnoistorsko- insitiuta pod reg. br. 4/9—2, k. 197.

3. Slavko Ninković, pravosl. vjere, 32 g. st., iz Stejanovaca,
 4. Budimir Gavrilović, pravosl. vjere, 27 g. st., iz Orhovice,
 5. Nikola Nikšić, pravosl. vjere, 23 g. st., iz Stejanovaea
 6. Petar Lešenko, pravosl. vjere, 29 g. st., iz Stejanovaea
 7. Zika Ninković, pravosl. vjere, 20 g. st., iz Stejanovaea
 8. Svetozar Mišković, pravosl. vjere, 24 g. st., iz Stejanovaea,
 9. Kosa Adamović, pravosl. vjere, 28 g. st., iz Stejanovaea,
 10. Branko Sebić, pravosl. vjere, 27 g. st., iz Stejanovaea,
 11. Zivan Jovanović, pravosl. vjere, 21 g. st., iz Stejanovaea,
 12. Dimitrije Ristić, pravosl. vjere, 27 g. st., iz Stejanovaea,
 13. Mitar Jurčić, pravosl. vjere, 34 g. st., iz Stejanovaea,
 14. Ilija Duričić, pravosl. vjere, 41 g. st., iz Stejanovaea,
 15. Ranko Duričić, pravosl. vjere, 26 g. st., iz Stejanovaea,
 16. Slavko Sebić, pravosl. vjere, 38 g. st., iz Stejanovaea,
 17. Radovan Đurić, pravosl. vjere, 20 g. st., iz Bešenova,
 18. Dimitrije Vujić, pravosl. vjere, 21 g. st., iz Vognja,
 19. Milivoj Ranković, pravosl. vjere, 20 g. st., iz Rume,
 20. Nikola Kulić, pravosl. vjere, 22 g. st., iz Rume,
 21. Boško Zeljaić, pravosl. vjere, 19 g. st., iz Stejanovaea,
 22. Momčilo Utvić, pravosl. vjere, 20 g. st., iz Stejanovaea,
 23. Nikola Kričković, pravosl. vjere, 21 g. st., iz Stejanovaea,
 24. Petar Lukić, pravosl. vjere, 24 g. st., iz Rume,
 25. Jova Atanacković, pravosl. vjere, 18 g. st., iz Rume,
 26. Andor Unterberger, mojsijeve vjere, 21 g. st., iz Rume,
- proglašeni su krivima, da su jedni **bili** članovi **Komunističke** partije u svojstvu članova mjestnih desetina, desetara i političkih komesara (povjerenika), kao i borbenih odreda, a drugi podpomagali ove zločince nabavljanjem oružja i streljiva, hrane, podvoza, stana te drugih usluga, kao i propustili prijaviti vlastima osobe, za koje su znali ili barem morali sumnjati, da se bave protudržavnim radom, čime su svi **počiniš** zločin protiv obstanka države i njenog uređenja u smislu §^{ad} 98. k. z., te §-a 2. toč. 3. Zak. odredbe o Pokretnom priekom

du pa su stoga svi gore navedeni osuđeni na kaznu smrti gthieljanjem, koja je kazna nad istima izvršena u zakon-
slcom roku.

ZA DOM SPREMNI!

Vukovar, 12. kolovoza 1942.

Iz ureda višeg redarstvenog povijereničtva
Velike župe Vuka

² Posle neuspele ofanzive neprijatelja protiv partizana u Sremu jula 1942 god., koja je inače imala zadatak »razbijanja organizacije i vojske partizana u Fruškoj Gori sa ciljem da se sprječi dalje širenje organizacije i da se omogući hvatanje razbijenih partizana po selima« (vidi dok. br. 56), ustaše i okupator otpočeli su »sa masovnim progona stanovništva, naročito srpskog. Stvoreni su preki sudovi u svim većim mestima, koji su u masama osuđivali na smrt... U prvom redu su hapšene porodice partizana i onih koji se nisu odazvali pozivu na rad u Nemačku i Paveličevu vojsku« (tom I, knj. 6, dok. br. 46).

Prilikom ovih streljanja ustaški preki sudovi su izdavali »ogläse« u kojima su iznosili imena osuđenih i »razloge« njihovog kažnjavanja. Redakcija raspolaže nekim od ovih dokumenata, ali nije u mogućnosti da ih sve štampa, pa je zato odlučila da na ovom mestu iznese sadržinu ostalih »ogläsa« koji su izdati avgusta 1942 godine.

Osudom prekog suda, koji je zasedavao u Vukovaru, 15 avgusta streljano je 18 pripadnika i simpatizera NOP-a (15 su rodnom iz Novih Karlovaca, a 3 iz Stare Pazove); 16 avgusta streljano je 17 lica (6 iz Budanovaca, 1 iz Rakovca, 1 iz Gospodinaca, 1 iz Stejanovaca, 1 iz Bešenova, 1 iz Iriga, 1 iz Indije, 1 iz Pećinaca, 2 iz Jaska, 1 iz Rivice¹ 1 iz Krčedina); 17 avgusta streljano je 17 (2 iz Mošorina, 1 iz Stejanovaca, 6 iz Novih Karlovaca, 1 iz Osijeka, 1 iz Perleza, 5 iz Kuzmina¹ 1 iz Divoša); 19 avgusta streljano je 10 lica rodnom iz Sremske Mitrovice; 20 avgusta streljano 50 lica (8 iz Jaska, 1 iz Ledinaca, 1 iz Krajevaca, 1 iz Iriga, 4 iz Stejanovaca, 12 iz Pavlovaca, 1 iz Vrdnika, in² Pećinaca i⁷ iz Deča); 21 avgusta streljano je 40 lica (16 iz Rume, ttn[^] ^ iz Jarka i 13 iz Pavlovaca); 23 avgusta streljano je 43 lica¹⁰ iz Zemuna, 3 iz Stare Pazove, 1 iz Belegiša, 1 iz Golubinaca, 3 iz ajnice, 3 iz Sremske Mitrovice, 1 iz Erdevika i 1 iz Bingule) i • avgusta streljano je 36 (1 iz Kamenice i 35 iz Iriga). Navedeni do-
4/q^{men}ti nalaze se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 4/9—1,
4/9^{4/9}~4/9—2, kutija 197; br. 43/17—1, k. 201 i br. 2317, 2312 i
1310 u arhivi Centralnog komiteta SKS.

BR. 48

**IZVEŠTAJ OFICIRA ZA VEZTj_{NDH} KOD NEMAČKnr
POVEDNIKA SRBIJE OD 14 AVGUSTA IM2 GOD Mnt'
STARSTVU DOMOBRANSTVA NDH O PRIPREMAM? ZA
ČIŠĆENJE ISTOČNOG SREMA¹**

ČASTNIK ZA VEZU KOD ZAP. GENERALA I VOJ. ZAP. SRBIJE

Broj 118/tajno

14. kolovoz 1942.
Beograd.

Predmet: Partizani u
Srijemu i protuakcija.

**Žurno
Tajno
U ruke!**

- 1) MINISTARSTVU HRV. DOMOBR. (Predsjednički ured)
- 2) MINISTARSTVU HRV. DOMOBR. (Odjel očevidnostni)
- 3) ZAPOVJ. II. DOMZBOR PODR. (Glavno stož. odjel)
- 4) ZAPOVJ. II DOMZBORA (Glavno stož. odjel)
- 5) ZAPOVJED. SRIEMSKOG ZDRUGA u RUMI
- 6) MJESTNOM ZAP. u ZEMUNU i
- 7) SASTAVAK.

Na dan 12. kolovoza pozvat sam od zamjenika glavara stožera vojnog zapovjednika Srbije da poslie podne u 17.00 sati prisustvujem dogovoru u stožeru u vezi sa jednom akcijom njem. vojske u ist. Srijem.²

Na ovom sastanku bili su: zamjenik glavara stožera pukovnik Kogard, njem. Feldkommandant u Beogradu general Lontchar, častnik sa vezu sa zrakoplovstvom podpukovnik Kallenburg i ja.

Nakon što je detaljno irasmotrena situacija na temelju izviještaja zapovjednika njemačke bojne iz Rume i **podataka** dobivenih od nas, riješeno je da se preduzmu akcije radi zavaravanja partizana u tome području, što bi se izvršilo na taj način, da se odjeli do 100 momaka na teretnim samo

¹ Original, pisan na mašininalazi se u arhivi Vojnoiston instituta pod reg. br. 52/2—1, k. ©5.

² Vidi dok. br. 54 i 59.

voZim^a P^ošalju po određenom putu, sa zadatkom da na raznim
iflj^{estl m} nereduzmu sve potrebne mjere radi smještaja vojske.
Na^{taJ} se na^{čin} stanovnicima raznih sela stavilo do znanja
da se /tom prigrdom prikupili bi se potrebni podaci o parti-
s^s na tome putu, izvršilo rekognosciranje puteva i t. si.
zan^{ima} ^ ^ sastanku utanačeno je i bombardiranje sela
iz zrakoplova, a na temelju podataka, da je to selo
u rukama partizana. Radi veće sigurnosti ovi su podatci
S^Ovjereni brzoglasno preko mjestnog zapovjed. u Zemunu,
koie je iste potvrdilo.

Progar je još istoga dana bombardiran iz zraka oko
20 00 sati.

Polazak za prvi »Tauschungsmanover« ugovoren je za
13 VIII.

Sa odjelom njem. vojske koji je krenuo iz Beograda 13.
VIII. u 06.00 sati pošao sam i ja.

Na samom putu ustanovio sam slijedeće:

1) Put Zemun —• Batajnica, bez ikakvog incidenta. U sa-
moj Batajnici red i mir. Iste noći ubijena su dva pričuvnika
od željeničke straž. bojne, ali vjerovatno od partizana koji nisu
iz Batajnice.

U Batajnici kao posada 1/2 sata iz 1. novačke pukovnije.
Smješteni u pučkoj školi. Domobrani veoma slabog držanja.
Časnik koji je došao javiti mi se nije imao pobližih podataka o
dogadaju u toku noći. Na moj upit koje i kakve mjere predu-
zima za čuvanje mjesta, nije mi znao odgovoriti, te sam iz svega
razabrao da ne preduzima nikakove mjere. Sve se manje više
svodi na čuvanje nastanbe.

2) Put od Batajnice do Ugrinovaca bez incidenta. U s.
Ugrinovcima nije uobće bilo nekih izgreda. Posade nema.

3) U selu Šimanovci oružnička postaja. Zapovjednik mi
je izašao bez pripasnog remena u dugim hlačama na prijavak.
a **moj upit** koliko se od pozvanih u vojsku nije odazvalo
p[^]ivu nije mi znao odgovoriti. Izgled domobrana pridijeljenih
gruzničkoj postaji više nego mizeran. Isto tako niti..tu nisu
Pre uzete nikakove mjere za osiguranje sela, već se cijelo oši-
u ranje svodi na čuvanje nastanbe, a cijeli rad na ljenčarenje
nastanbi.

schafft^{U S,} Prirajeno izviješće od zapovj. Deutsche Mann-
dob^{ar} p^om^čn^{ika} Kovača. Posada jačine 40 momaka. Red
vanju' VrSi se stražarenje i osiguranje sela. Radovi na utvrđi-
kana nk-^{SU} Pre^{re}duzeti. Od prijašnjeg napada partizana opljač-
na i neki dućani.

5) U selu Petrovčić posada jačine 1. strojничkog sata i₂ 1. Nov. pukovnije. U istom selu i zapovjednik bojne podpu, kovnik, sa kojim nisam mogao govoriti zbog kratkog zadržavanja. Osim toga u selu i oružnička postaja. I ovde nisu preduzete nikakove mjere osiguranja.

6) U s. Bečmen, jedan vod Deutsche Mannschafta. Zapovjednik častnik. Red i držanje momčadi veoma dobro. Radi osiguranja mjesta nisu preduzete potrebne mjere.

7) U selu Jakovu posada 1 sat 1. novačke pukovnije. Osim osiguranja nastambe i mlina, nije preduzeto ništa.

8) U selu Boljevcima oružništvo pojačano domobranima iz 1. Novačke pukovnije, svega oko 40 momaka. Ovdje smo doznali da su naši oružnici pojačani domobranima napustili selo Progar još prije napada partizana. Inače o situaciji u samom s. Progaru nismo mogli od oružništva ništa saznati. I ovde ista slika kao na ostalim postajama.

9) Pojačani sa osam domobrana i 1 oružnikom krenuli smo osiguranim pokretom prema Progaru. Na samom putu nismo primjetili ništa sumnjivog i¹ ako smo prolazili pored šume Bojčina u kojoj je navodno partizanski logor. Po dolasku u selo našao sam slijedeće stanje: selo skoro sasvim izpražnjeno od stanovnika.

Temeljitom pretragom sela dovedeni su svi stanovnici koji su se još u selu nalazili (oko 40 duša), te sam ih osobno ispitao. O partizanima navodno malo znaju ali se primjećuje da ih se boje. Iz samog sela odmetnulo se je oko 70 do 80 muškaraca. Napad na selo po odlazku naše posade, koja je bila jaka oko 60 momaka, izvršilo je svega 6 partizana, koji su 7. kolovoza upali u selo i opljačkali občinu. Isti su se vratili opet u nedelju.

Mnogo živežnih namirnica i žita preveženo je u Srbiju.

Na Progar je bačeno 12. kolovoza iz njem. zrakoplova 20 bombi od 50 kg. koje su srušile svega nekoliko kuća. 2 bombe nisu eksplodirale, te sam iste pomoću mještana dao baciti u obližnju baru i time ih učinio bezopasnim.

Iz izkaza mještana mogao sam ustanoviti:

a) Nije uobće bilo potrebe za povlačenje naše dosta jake posade.

b) Pod terorom partizana, a bez zaštite naših vlasti, mještani su primorani slušati naloge partizana, te se mnogi zbog toga odmeću u šume. Promičbe je bilo i sa srbijanske strane.

Na temelju mojih uvida na licu mjesta molim da se usvoje slijedeći prijedlozi:

||

I
i

1) Našim domobranskim i oružničkim postrojbama naložiti da na mjestima kuda su poslani poduzmu potrebne mjere ^Zsiguranja ne samo svojih nastanbi i eventualno nekog mlina ili vršace mašine, već da svojim stalnim obhodnjama preko dana i vidno pokažu narodu da je tu vojna sila koja čuva red i mir i koja je manje više na svakom mjestu. Stoga je potrebno da se vrše razne vježbe u okolini mjesta kuda su poslate razne jedinice.

2) Da se noću postave straže na svima prilazima naseljenih mjesta, a te straže valja i utvrditi, što bi ujedno predstavljalo dobru vježbu u nastavi utvrđivanja za novačke postrojbe. Starješine bi valjalo uputiti da i sa krajnjim ulaganjem njihovih fizičkih moći ove straže kontroliraju, te da na taj način budu garancija sigurnosti rada svojih vojnika i njihov podstrek u radu.

Kada se posmatra naše domobrane i oružnike u naseljenim mjestima kuda su poslani da održe red i mir, ima se utisak da je to jedna vojska na odmoru koja ništa ne radi, već je u tim mjestima bez ikakvog zadatka.

3) Svima starješinama, a osobito oružničkim zapovjednicima da istovremeno vrše izvještajnu službu, te da na taj način pomoću za to pogodnih mještana saznadu potrebno o radu i kretanju partizanskih bandi, te da to mogu javiti svojim narednjima, a sami da se sačuvaju od iznenađenja. U tom pogledu vidio sam jedino interes kod zapovjednika oružničke postaje u Petrovčiću. Kod ostalih čini se da ih to mnogo ne zanima, te ništa i ne čine topogledno.

Slučaj povlačenja naše posade iz Progara je za svaku osudu i pokazuje našu neobavještenost.

4) Bilo bi potrebno stvoriti jedan pokretni odjel jačine 100 do 150 momaka na samovozima koji bi krstarilo po ugroženim predjelima. Garantiram da bi takav odjel, dobro naoružan i sa moralno jakim osobljem, imao ogromnog uspjeha i da bi bio u stanju osujetiti skoro sve kombinacije partizanskih bandi, koje su slabe i koje do sada u Srijemu nisu napale niti jedan vojni odjel koji im je donekle pokazao svoju odlučnost za borbu.

Ovakvim radom naš bi ugled i kod stanovništva porastao, stekao bi narod opet povjerenje i respekt pred državnim vlastima, koji je sada sasvim izgubljen i to jedino neodlučnim radom naših domobrana i oružnika.

Osim toga predložio bi da se na samim pograničnim postajama uvede jača kontrola. Poznato mi je da je na pr. 13. ko-

¹² Zbomik tom I, knj. 17

lovoza boravio u Zemunu kapetan Sokolović u pratnji još jedinog srbskog častnika. Poznato mi je da u Beogradu postoji jedan odbor koji dijeli propustnice za Zemun onima koji ovamo prolaze radi vršenja protuhrvatske promičbe. Prema ugovoru po kome je istočni Srijem stavljen pod hrvatsku vlast, postoji pogranični promet sa Beogradom. Isti ugovor, ali precizira da se malim pograničnim prometom mogu koristiti samo stanovnici Zemuna i Beograda koji su stalno zaposleni: Zemunci u Beogradu i obratno. Radi žurnih slučajeva (bolest i t.sl.) mogu se izdavati jednodnevne pogranične propustnice. Danas vidimo ovakvu situaciju: dok se sa hrv. strane koči odlaženje Zemunaca u Beograd, dotle se iz Beograda izgleda favorizira odlazak u Zemun. To čine Srbi iz razloga da bi Beograđani u Zemunu kupovali životne namirnice i ostalo (cigarete pa i štofove na tuđe knjižice), kao i da bi na taj način bili u mogućnosti prebaciti u Zemun svoje organe izvještajne službe, te i one koji stvaraju nered u Hrvatskoj.

Ne smije se zaboraviti da Srbija nije napustila ideju velikosrbstva, te da prema tome još uvijek reflektira na neke naše krajeve. To se izjavljuje javno i na najmjerodavnijim mjestima u Beogradu. Sada se na temelju zadnjeg govora zapovjednika upravnog stožera drž. savjetnika Dr. Turnera,³ koji je održao- okružnim načelnicima, polažu nove nade u izpravak granica. U srbskim krugovima podvlači se da je sada u cijeloj Srbiji red i mir, da su svi putevi u Srbiji sigurni i da je žetva u redu završena. Podvlači se razlika sa stanjem u Hrvatskoj i na temelju toga izvode se zaključci da će Njemci podijeliti našu zemlju, te će Srijem opet pripasti pod upravno područje vojnog zapovjednika Srbije. Osim toga ne treba zaboraviti da i sada u Srbiji ima mnogo nezadovoljnika, izbjeglica i ostalih, kojih se srbska vlada želi riješiti. Prirodno je da je za to veoma pogodan način prebaciti ih na naše područje. Naše pogranične vlasti trebale bi stoga vršiti jači nadzor nad onima koji prelaze granicu, pa izvjestne od njih i pratiti, te strogo kazniti one koji su došli na naše područje sa pograničnom kartom, a nisu došli zbog razloga koji je na toj izkaznici naveden. Valja paziti i na to, da ove izkaznice budu ovjerene žigom **njemačke** Feldkommandanture u Beogradu, kako je to ugovorom predviđeno.

³ Harold dr Turner, nemački državni savetnik, nalazio se u štabu nemačke okupacione uprave u Srbiji u svojstvu načelnika tzv- Upravnog štaba (Chef Verwaltungsstabes). Rukovodio je civilnom okupacionom službom u Srbiji. Osuđen na smrt streljanjem od Vojnog, suda Treće armije JA, marta 1947 god., kao ratni zločinac.

Istom prigodom slobodan sam upozoriti i na to da mnogi
Ü iz Beograda dolaze pograničnom izkaznicom u Zemun, ovde
noćivaju iako za to nemaju pravo. Povremene racije cijelih
krajeva i pretresi stanova noću dali bi u tom pogledu veoma
dobre rezultate.

Na sastanku 14. kolovoza 1942. kome su prisustvovala
iste osobe navedene na početku ovoga dopisa, ugovoreno je da
se 17. kolovoza 1942. preduzme druga vožnja u Srijemu i to
oravcem: Zemun — Surčin — Jakovo — Boljevci — Progar —
Obrež — Ogar — D. Tovarnik — Subotište — Pećinci — Pr-
koyo — Šimanovci — Vojka — Stara Pazova — Zemun. Na
ovome putu uzelo bi učešća oko 150 njem. vojnika. Umoljava
se zapovjednik Srijemskog zdruza da ovo izvoli uzeti na zna-
nje, jer će se na tom putu kao nuzgredni zadatak pročistiti i
Šuma Bojčina (sjev. Progara).

Svakako bi bilo potrebno da se u Progar što prije pošalje
naša posada.

Častnik za vezu, bojnik,
(V. Rogoz)
V. Rogoz

(M. P.)

BR. 49

**IZVEŠTAJ MESNOG ZAPOVEDNIŠTVA IZ ZEMUNA OD 15
AVGUSTA 1942 GOD. MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA
NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA¹**

MJESNO ZAPOVJEDNICTVO ZEMUN

Izvj. Broj 60/tajni

Zemun, dne 15. kolovoza 1942.

Predmet: Doglasno izvješće.

1. — MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
(Očevidni odjel)
2. — ZAPOVJEDNIČTVU II DOMOBR. SBORA (IZVJ.)
3. — ZAPOVJEDNIČTVU II DOMOBR. SB. PODRUČJA
(IZVI.)
4. — ZAPOVJEDNIČTVU SR1.EMSKOG SDRUGA i
5. — SASTAVAK.

2

PRILOG OBAVJEŠTAJNOM IZVJEŠĆU:

Prikupljeni podatci od Oružništva i Kotarske oblasti Zemun.

21. srpnja ov. g. oko 23 sata na putu između Novih Karlovac i Novog Slankamena partizani su presjekli 8 brzoglasnih žica.

21. srpnja ov. g. oko 24 sata u Surduku partizani su upalili 85 krstina žita svojina Sime Paunovića.

24. srpnja 'ov. g. noću Njemačka vojska sa organima gradskog redarstva iz Rume uhvatila je 70 sumnjivih lica iz sela Stejanovaca po tužbi partizanke Sofije Roz, koja se kao partizanka prebacila iz Beograda radi održavanja veze sa Srijemskim partizanima.

26. srpnja ov. g. oko 2 sata u Surduku partizani su zapalili 130 krstina žita — svojima seljaka Mike Bosnića.

26. srpnja ov. g. oko 2 i pol sata u Surduku partizani su zapalili 80 krstina žita i 10.000 kgr grahorice — svojina seljaka Lazara Mihaljevića.

26. srpnja ov. g. u 12 sati na Dunavu kod Belegiša Njemačka je vojska otvorila vatru na izvidnicu Ustaša, koja je

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 54/3—1, k. 71.

² Izostavljeni deo izveštaja ne odnosi se na vojna dejstva.

tegljila deregljiju sa strijeljivom izvađenim iz monitora Save i tom prilikom smrtno ranili mornara Matu Poljaka, koji je **ukratko** izdahnuo. Vatra na »Ustašu« otvorena je sa Banatske «trāne. Pošto se nije znalo ko je otvorio vatru, poručnik korvete jVlario Lovrić otvorio je i na njih vatru. Rezultat njegove vatre nepoznat.

26. *srpnja ov. g. oko 3 sata* u Novim Karlovcima partizani su upalili 55 krstina žita svojina seljaka Antona Helmendera iz Indije.

26. *srpnja ov. g. bko 20 sati* na putu Golubinci i Putinci 8 naoružanih partizana napalo je radnika Kovačevića Franju,³ koji se vraćao kući u Putince, te mu oduzeli 2700 Kuna i hteli ga ubiti, ali on im je pobjegao i u bjegstvu je ranjen od strane partizana. Prepoznao je među njima Dmitra Savića iz sela Golubinaca.

26. *svibnja ov. g. oko 23.30 sati* u Krčedinu upali su 4 naoružana partizana u kuću Dragutina Vujića, stara 45 godina i odveli njegova dva sina Peru, stara 15 godina i Ljubišu, stara 28 godina, o njihovoj sudbini ne zna se.

28. *svibnja ov. g. oko 22 sata* u selu Šimanovcima upalo je 200 partizana, savladalo 12 oružnika, od kojih su 5 zarobili, a ostali su pobjegli. Ovih 5 odveli su do jedne šume 5 km od Šimanovaca, tu ih skinuli, ubili oružnika Naglića, a ostalih 4 pustili svučena, da se vrate u Šimanovce.

28. *svibnja ov. g. oko 22 sata* u selu Čortanovcima upalo je 200 partizana i onesposobilo za rad 2 vršalice svojinu Kude Skendera i Petra Krasojevića.

29. *srpnja ov. g. oko 15 sati* u selu Buđanovcima oružnici iz Hrtkovaca uhvatili su 2 partizana sa puškama sa po 150 na- boja i po 2 bombe. Povodom ovoga uhićeno je 10 osoba sa komunističkim materijalom i sprovedeni su u Rumu.

29. *srpnja ov. g. prilikom pretresa stana Danice Moli* u Novim Karlovcima pronađen pričuveni poručnik Martin Dvor- njički, koji je prije 2 mjeseca pobjegao iz Broda i u ovom je selu propagirao komunizam.

30. *srpnja ov. -g. oko 23.30 sati* u selu Progaru oko 100 Partizana napali su isto selo, ali su ih odbili oružnici i riznički stražari. Ovom prilikom je teško ranjen riznički stražar Mirko Kraljić i 1 oružnik lakše ranjen.

30. *srpnja ov. g. između 23 i 2 sata noću na 31. na putu Stara Pazova — Stari Banovci* partizani su presjekli 3 stupova ^{brz}oglasne linije. Veza je popravljena.

³ Saradnik okupatora

30. srpnja ov. g. u Starim Banovcima nepoznata osoba ukrala je vojničku pušku Holpu Antonu, pripadniku Njemačke skupine iz Indije.

31. srpnja ov. g. oko 19.30 sati napalo je oko 60 naoružanih partizana jurišni vod u selu Kraljevcima i odnijeli im 16 pušaka, 2 strojnice, 40 bombi i oko 1600 naboja za pušku, 10 kabanica i 1 haljinac. Partizani se povukli u pravcu Fruške Gore. Iz ovoga su sela Nijemci i dijelovi 5. bojne 1. pješачke pukovnije odveli u logor u Rumu 70 osoba.

1. VIII. ov. g. oko 21 sat u selu Subotištu partizani su napali u jačini od oko 100 partizana 2. jurišni vod, koji nije imao kuda, te se je predao. Partizani su im oduzeli oružje i odijelo i povukli se u pravcu Ašanje. 30 domobrana razoružano.

1. kolovoza ov. g. 17 sati na putu Novi Karlovci — Stara Pazova, na 5 km od Stare Pazove sačekali su partizani teretni samovoz, kojim su se vraćali 14 domobrana iz Novih Karlovaca. Partizani su otvorili vatru, ali su ih iz samovoza primjetili ranije i oni su prvi otvorili. Tom prilikom su ranjena 4 domobrana iz Zemunskog posadnog sata, a po izkazu bilo je gubitaka i kod partizana.

2. kolovoza ov. g. u 7 sati u selu Banoštoru sačekalo je 7 partizana u zasjedi 4 ustaše, te su trojicu teže ranili. Jedan partizan je ubijen.

2. kolovoza u 17.30 sati na pruzi Klenak — Ruma kod postaje Jarčin napalo 20 partizana putnički vlak na kojega su otvorili vatru, ubili strojvođu, 1 njemačkog teže, a 1 ruskog legionara lakše ranili.

U ovom vlaku, koji su pustili da prođe za Rumu, vozilo se 20 putnika, 6 njemačkih vojnika i 36 razoružanih domobrana iz Subotišta.

2. kolovoza ov. g. u 22.30 sati upali su u Srijemske Karlovce 40—50 partizana obučeni u domobranske i u ustaške odore a jedan je imao odoru njemačkog častnika. Naoružani su bili sa 3 lake i 1 teškom stajnicom. Pozvali načelnika i bilježnika občine, te im naredili, da pokupe sve občinske knjige koje su potom metnuli na gomilu i zapalili. Sa sobom su ponijeli 50.000 Kuna občinskog novca, a u selu zapalili još 2 vršalice i pokvarili brzoglas.

3. kolovoza ov. g. oko 22 sata na salašu Karagnaj 15 km j. i. od Iriga napali 20 naoružanih partizana Iliju Molnara, kojega su ubili i odnijeli mu pušku sa 25 naboja.

4. kolovoza ov. g. u 20 sati oko 200 partizana napali su 1-jurišni vod u Popincima i poslije ogorčene borbe **i nadmoćnosti**

artizana poginuo je 1 domobran, a ranjen je zapovjednik voda P r u čnik Levančić Zvonimir i 1 domobran.

P Nekoliko su domobrana uhvatili i razoružali, a ostali su se povukli.

4. kolovoza ov. g. u 23 sata 6 km zapadno od Simanovaca **aDalili** su partizani 100 krstina pšenice i 100 krstina ječma u t z v. Umki,⁴ svojina Marka Jagletice iz Sr. Karlovaca.

5. kolovoza ov. g. u 2.30 sati napalo je oko 200 partizana **zrakoplovnu** stražu 1 km južno od Vrdnika. Zapalili su zgradu *si*važe, ranili zapovjednika straže i stražo**vođu**, ostale domobrane — njih oko 20 — skinuli i razoružali odnijevši 17 pušaka, 2 strojnice, oko 1800 pušanih naboja i 49 ručnih bombi.

Razoružane domobrane vodili su 4 km i kod jedne šume iste pustili.

5. kolovoza ov. g. oko 23 sata 30 naoružanih partizana upali su u manastir Jazak i odveli sa sobom 84 prasadi razne veličine i još drugih stvari.

5./6. kolovoza ov. g. grupa od oko 150 partizana napala selo Deč u tri maha i to: prvi put oko 22 sata, drugi oko 23 sata i treći put oko 0.30 sati. Selo je branilo 10 ustaša i 22 naoružana njemačka seljaka, te je poslije trećeg napada partizanima uspjelo savladati posadu, te je tom prilikom poginuo 1 ustaša, a ranjeno 2 ustaše i 1 Nijemac. Partizani su upali u selo, zapalili sve občinske knjige. Zene i djeca njemačke narodnosti izbjegli su u N. Pazovu.

6. kolovoza ov. g. olfco 12.30 sati partizani su napali stražu kod Okna u Rumi, koja je pripadala 1. lovačkoj bojni, te je tom prilikom ranjen 1 domobran.

8. kolovoza ov. g. u 10.30 sati zapovjednik 2. sata 1. novačke pukovnije poručnik Oreb išao je sa 5 domobrana putem iz Boljevaca za Progar, te je tom prilikom napadnut od partizana. Poručnik Oreb lakše je ranjen, a 1 partizan je ranjen i odvučen od svojih u kukuruz. Ovom se prilikom naročito istakao desetnik Knežević Adam, koji je prvi potrčao u pravcu napadača. Tom prilikom je poručnik Oreb zapalio kuću partizana Dušana Vlasisavljevića, koji se je odavno odmetnuo.

8. kolovoza u 24 sata 6 do 8 partizana upalo je u Petrovce, uhvatili su bilježnika i blagajnika občine, zapalili sve občinske knjige i odnijeli 1000 Kuna.

8. kolovoza ov. g. <oko 21 sat 8 km s. z. od Slankamena veća grupa partizana napala je jednu obhodnju od 2 oružnika i ustaša, koji su čuvali žito. Napad je odbijen bez žrtava.

⁴ V. Humka

8. kolovoza ov. g. u 22 sata veća grupa partizana upala u Manastir Remete i odvela 5 krava muzara i drugih stvari. Bilo ih je oko 200 obučenih u svakojaku odoru. Poslije 3 dana vratile su se 4 krave.

8. kolovoza ov. g. oko 18 sati došla je u selo Deč njemačka vojska sa 7 tenkova, 8 teretnih i 2 putnička samovoza. Seljaci su se po njihovom dolazku razbježali, a Nijemci su na njih otvorili vatru. Poslije toga su odveli 22 osobe u Rumu.

9. kolovoza ov. g. u toku dana povukli su se oružnici i dio domobranstva iz Progara u Boljevce, jer su počeli mještani da iz kuća pucaju na njih. Iz samog Progara ima preko 40 odbjeglih, među kojim su 3 Mađara i 1 Nijemac, te je postupak oružnika i domobrana opravdan, jer je Progar najgore selo u i.[stočnom] Srijemu, koje bi trebalo do temelja uništiti. Partizani vjerovatno dobivaju pomoć iz Srbije preko Progara i Kupinova.

9. kolovoza ov. g. oko 21 sat 15 km s. z. od Kupinova oko 100 partizana upalo je u selo Ogar. Ubili su jednog šumskog čuvara, otjerali občinskog bilježnika i postavili svoju upravu. Iz šumske uprave odnijeli 80 kgr slanine.

10. kolovoza ov. g. partizani su uhvatili prislušnika riz. straže u Progaru Matiju Sušića, razoružali ga, odnijevši mu pušku sa 100 naboja i cipele, ali im je on uspio da pobjegne u Boljevce.

11. kolovoza ov. g. oko 16 sati sačekali su partizani iz busije kod sela Rakovca ustaškog tabornika iz Beočina Marka Blaževića i ubili njega i ustaškog čarkara Danila Marceka. Oružje su im odnijeli.

11. kolovoza ov. g. oko 23 sata upala je grupa oko 100 naružanih partizana u selo Buđanovci, te su zapalili sve občinske knjige, polupali sav namještaj, odnijeli sa sobom 3 pisača stroja i 5 gunjeva, te ubili načelnika občine Roberta Drossa.

12. kolovoza <ov. g. oko 1 do 3 sata napala je jedna grupa partizana željezničku postaju Buđanovci, te je iz ureda nadstojnika postaje iznijela i zapalila svu pismohranu, zatim su zapalili skladište i 1 vagon i ubili nadstojnika Franju Hermana. Ovom prilikom pokidali su 6 brzoglasnih stupova.

12. kolovoza ov. g. od 1 do 3 sata upala je jedna grupa partizana u općinu Brestač, spalila svu pismohranu, **odnijeli** su 4 gunja i 1 pisači stroj i ubili občinskog blagajnika Savu Nikolića.⁵

⁵ O navedenim dejstvima partizana vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52-

**KOTARSKO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNICTVO HRVATSKI KAR-
L O C I JAVLJA:**

Sa vrlo pouzdane strane dobio sam slijedeće podatke:

Partizanski odjel koji nosi naziv »Podunavski odjel« ima brojnu jačinu oko 1200 momaka, dok partizanski odjel, koji nosi naziv »Fruškogorski odjel«, ima zajedno sa Karlovačkim odjelom oko 4500 partizana. Svi ovi partizani pravi su komunisti koji samo pod imenom partizana lakše pridobivaju narod za sebe. Uspjeli su u tolikoj mjeri što su u tijesnoj vezi sa selima. Cijeli je mlađi naraštaj uz partizane, odnosno uz komuniste. **Jednako** misle i oni u šumi i oni u selima i svi čekaju zajedno **Draže** Mihailovića zapovjed za napad.

Partizani su neposredno i u stalnoj vezi sa Beogradom i primaju od tamo zapovjed preko osoba iz Zemuna.

U Fruškoj Gori imaju svoje 3 emisione krugovalne postaje, kojima predaju odnosno primaju vijesti iz Londona, Moskve i drugih mjesta.

Prije izvjestnog vremena — navodno — da su ubačeni padobranima u Frušku Goru među partizane ruski politički komesari, da su već 4 ruska častnika i 6 političkih komesara primili zapovjedništvo nad partizanima u Fruškoj Gori.

Fruškogorski partizani spremaju napad, kako na Hrv. Karlovce, tako i na sva veća mjesta iztčnog Srijema, da otmu vlast iz naših u svoje ruke. Da čekaju zapovjed Draže Mihailovića sa kojim su u stalnoj vezi.⁸

Prije 15 do 20 dana dobili su partizani oko 200.000 cigareta iz Zemuna u naročito upakovanim kutijama, na kojima je bio nadpis »Dar partizanima iz Zemuna«. Prednje sam izvješće dobio od vjerodostojne osobe pod najvećom diskreijom, a ta osoba ne želi, da nitko ne sazna za ovo, jer se boji osvete.

Pored izloženog dešavalo se je mnogo pojedinačnih izgreda, koji nisu od velike vrijednosti, ali ih ima svakodnevno.

Zapovjednik, pukovnik,
(Uzorinac)
Uzorinac

(M. P.)

⁸ Podaci o brojnom stanju su proizvoljno dati. Vidi tom I, knj. 6, br. 47. Takođe su izmišljene i informacije o ruskim političkim komesarima i vezama sa Dražom Mihailovićem.

BR. 44

IZVESTAJ USTAŠKOG LOGORA IZ RUME OD 17 AVGUSTA
1942 GOD. MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA NDH O DEJ
STVIMA PARTIZANA¹

USTAŠKI LOGOR U RUMI

Broj: T. 28/1942

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA

Zagreb

Oružnička postaja Hrtkovci sa svojim dopisom od 13. kolovoza 1942, broj 975/1942, upućenim kotarskoj oblasti Ruma, javlja slijedeće:

U noći od 11 na 12. kolovoza 1942 oko 24 sata jedna grupa od oko 30 partizana napali su na zgradu občine Brestač, kotara Ruma, 17 kim. od Rume jugoistočno, te iz občine iznijeli sve spise, pismohranu, sve knjige, tako da je zgrada občine ostala sasvim prazna, i ovo sve na jednom kupu na ulici pred občinom zapalili. Istodobni partizani su pronašli u privatnom stanu občinskog blagajnika iste občine Savu Mirkovića, izveli ga na ulicu sred sela i ubili ga. Partizani su sobom odnijeli iz občine pisači stroj i 4 vojnička gunja i netragom se izgubili, ali su prethodno naredili da od činovnika ne smije nitko u običnu doći na rad a načelniku občine poručili da se izgubi iz sela jer nije njihov čovjek.

Iste noći, tj. 12. kolovoza oko 1 sat grupa od 80 do 100 partizana napali su na selo Buđanovci, te su se podijelili u tri manje grupe, — jedna grupa je iz občine iznijela svu pismohranu sa spisima, sve knjige, napise, brzoglas i sitni **namještaj** na jedan kup na ulicu pred občinu i zapalili. **Istodobno** pronašli su obč. načelnika Roberta Drozda koji im je morao otvoriti občinsku kasu i iz nje su odnijeli u gotovu novcu 27.500 kuna. Dalje su ponijeli 3 pisača stroja, raznog pisaćeg materijala i pribora, kao i 4 vojnička gunja, 1 crno odijelo za redare i dvoje čizme za redare, a občinskog načelnika **Drozda** odveli izvan sela kod pašnjaka i ubili ga u jednoj bašči.

Istodobno je druga grupa partizana pokupila svu pismohranu i spise na pošti Buđanovci, iznijeli brzoglasni **aparat**,

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta **pod reg. br! 25/3—1, k. 65.**

nalili zajedno sa obćinskom pismohranom i knjigama. Iz šte su partizani odnijeli 500 kuna u gotovom novcu i za oko « 000 kuna u poštanskim markama. Treća grupa partizana **nalila** je ^{na} zgradu željezničke postaje Buđanovci, iz uredovnice iznijet sve spise, pismohranu sa knjigama i namještaj i pred ^l gradom zapalili, zragu demolirali i sve porazbijali. Isto tako apalili su skladište postaje i jedan osobni vagon koji je tu na **ruži** stajao. Skladište i vagon je sve izgorilo a nastojnika **Franju** Hermana, koji im je predhodno dao jednu državnu voj-**ničku** pušku, odveli su oko 300 koraka od željezničke postaje i ubili ga iz pištolja. Brzoglasnu liniju pred postajom uz prugu u dužini od 300 koraka pokidali i stupove posjekli i porušili. Istodobno partizani su u selu Buđanovci također uništili i zapalili 4 vršaća stroja kojim su u selu vršili žito pod zaštitom **ustaša**, ali su ustaše 11. istoga mj. po podne iz Buđanovaca, nepoznato iz kojih razloga, selo napustili i odputovali za Rumu a partizanima je sigurno njihov odlazak prijavljen, pa su napad na selo izvršili.

Nakon svršenih zločinstava po selu, partizani su se skupili pred obćinom Buđanovci, zapjevali razne komunističke pjesme, vikali Staljinu, potom su na kola seljaka Vljaka Radovića i Radovana Laloševića natovarili svu naprijed navedenu opremu i otišli iz sela upravo u šumu Baradinca a oba ova seljaka do sada nisu se vratili svojim kućama. (Zapovjednik postaje Bos. v. r. Zaprimljeno kod kot. oblasti Ruma 14. VIII. 1942 pod brojem 10056/1942.)

Osim naprijed navedenog, partizani su naredili svom obćinskom činovništvu iz obćina Ogar, Subotište, Donji Tovarnik, Prhovo, Kraljevci, Popinci, Brestač, Stejanovci i Buđanovci da se imaju u roku od 8 dana iz sela izseliti. Činovništvo je obćine moralo napustiti i nastaniti se u mjestu Rumu gdje im je kotarska oblast odredila uredovnice. Sela su morali napustiti jer u tim selima nema vojske niti ikakove druge sigurnosti, pa da ne bi bili poubijani, sklonili su se privremeno u Rumi.

Pomenute obćine su prepuštene partizanima i sada oni slobodno po tim obćinama čine što ih je volja te time pućanstvu daju vjere da su oni vlast.

Trebalo bi što hitnije preduzeti vojne mjere protiv najezde partizana u ove krajeve, odnosno obćine ovoga kotara, kako bi još za vremena moglo da se spriječi njihova premoć od koje će nastati i velike štete uništavanjem i odnošenjem "rane, odjeće i obuće od pućanstva, kao i ubijanjem mirnog Pućanstva.

Ako se preduzmu uskoro vojne mjere, moli se da se naredi vojnim vlastima da prema mirnome pučanstvu postupa onako kako to odgovara dostojanstvu i slavi naše hrabre vojske koja se svagda i svugdje pokazala na svojoj visini. Ovo se primjećuje zato na slučajeve koji su se desili 11. o.mj. u občini Stejanovci, kotara Ruma, a koje navadamo prema opisu oružničke postaje Voganj od 13. kolovoza 1942, br. taj. 281/942 i to:

Dne 13. kolovoza 1942 došli su na ovu postaju bez poziva mještani iz sela Stejanovaca i izjavili slijedeće:

1. Stevan *Uvić*, starac od 62. godine, izjavio je: 11. o. mj. u jutro oko 5. sati spremao sam se da idem na voženje žita; u mom dvorištu bilo je 7 radnika i jedna radnica — svi iz Dalmacije i Like i po narodnosti Hrvati. U vremenu dok smo se mi spremali ušli su u moje dvorište grupa od oko 50 ustaša, i meni rekli: ko iz tvoje kuće puca, odgovorio sam da nije niko, oni su me odmah počeli tući kundacima, a jedan radnik, kome je ime Franjo, rekao je ne tucite čovjeka, mi smo ovdje bili, nije niko pucao iz njegove kuće, a ustaše su i njega počele tući. Ženska koja je bila u dvorištu rekla im je: djeco ne tucite čovjeka, mi smo ovdje bili i nikoga nismo vidili, niti smo čuli pucanj. Ustaše su ušle u njegovu kuću i iz kuće uzeli i odnijeli 40 kg. šećera i 20 kg. kafe. Oko 10 sati ponovo su došli u moju kuću grupa ustaša jednim teretnim samovozom i iz moje kuće odnijeli sve što su našli natovarili su pun kamion stvari i odnijeli, meni i mojoj porodici ništa uopće ostavili nisu, odnijeli su mi oko 1.000 met. beza, 75 tisuća kuna gotovog novca, jedan par novi dvoprežni hamova, jedan par taljižnih, dva ručna sata, šest zlatnih prstenja, dva lančića vratna, sve čaršafe, jorgane, navlake i uopće što je za upotrebu bilo, svu spremu od moje dvije kćeri koje se za udaju spremaju, kao i spremu moje dvije snahe koje su donijele, sve živežne namirnice, kao i sol koju sam imao, tako da sam ostao bez igdje ičega. Pored ovoga prosuli su mi sto litara vina i sto litara rakije.

Napominjem da imadem 148 jutara ziratne zemlje, 4 korna, 8 volova, 3 krave, 100 komada ovaca, 14 komada svinja, i računao sam se kao najimućniji domaćin u selu. Od porodice imadem suprugu, dva sina, dvije kćeri i dvije snahe. Jedan od sinova je u robstvu u Njemačkoj, a jedan kod kuće, niko iz moje porodice nije pobjegao od kuće, niti je umiješan u kakvu protudržavnu organizaciju.

Isti moli zaštitu vlasti i da mu se stvari povrate i **zahtjeva** da se preslušaju radnici koji su u njegovom dvorištu bili, ^{P^a} ako potvrde da je iz njegove kuće ili dvorišta pucano, **pristaje** sa cjelom porodicom da bude strijeljan. Navodi da su mu ovo

nstaše učinili sa razloga što su mu prije deset dana odnijeli 8 truba beza, jedan ljetni ogrtač, 7 muških košulja, 30 kgr. šećera i 12 kg. kafe, pa se on za ovo žalio zapovjedniku ovdašnje staje • na za povjed postaje zapovjednika ustaše su ovo njemu vratile sve osim šećera, kafe, 1 trube beza i košulja.

2. Aniea supruga Mite Popovića, čiji se muž nalazi u Njemačkoj u robstvu a ona sa dvoje nejake djece kod kuće, izjavila je: 12. o. mj. došli su kod mene grupa ustaša i odnijeli mi 11 perjanih jastuka, tri jorgana, dva para muževljevog odijela, sve moje i dječje odijelo, veš, cipele, čaršafe, sve živežne namirnice i ostavili mene i djecu bez igdje ičega.

Navodim da iz moje familije nema nitko da je pobjegao od kuće a niti je tko umješšan u protudržavnu organizaciju.

Ista moli zaštitu vlasti i povraćaj odnešenih stvari.

3. Saveta, supruga Joce Vukovića, čiji je muž u robstvu u Njemačkoj, a ona sa dvoje nejake djece kod kuće, izjavila je: 12. o. mj. od nje su Ustaši odnijeli sve što je imala u kući, tako da njoj i njenoj djeci ništa ostavili nisu. Navodi da iz njene kuće nema nitko odmetnut u šumu, a niti je tko umješšan u protudržavnu organizaciju.

Moli zaštitu vlasti i da joj se vrata stvari. Izjavljuje da obraduje 10 jutara zemlje.

4. Panta Gazibarić izjavio je: 12. o. mj. posle podne kada su Ustaše pošli iz sela Stejanovaea za V. Radince na putu ubili su mu iz puške 7-godišnju kćerku.

5. Supruga Đoke Lauševića Vuka izjavila je: 12. o. mj. u njenu kuću došlo je šest Ustaša i izvršili premetačinu kuće i u kući su našli malo sačme — ostalo još dok je njen muž bio lovac, njenoga muža Doku povelu na ledine, postavili ga u jednu rupu i naperili puške sa namjerom da ga ubiju, pa navodno njen muž Doka ponudio im je i dao 20.000 kuna i oni su ga pustili a on se sada krije i ne smije doći kući od Ustaša.

Dana 14. kolovoza 1942 došlo je oko 15 osoba iz Stejanovaea među kojima su i naprijed opisani koji su oštećeni i svi uglavnom potvrđuju navode koje je oružnička postaja u Vognju opisala te mole zaštitu vlasti da bi se mogli vratiti svojim kućama sa obitelji gdje će moći nastaviti svoj redovni posao kako u kući tako i u polju. Navode da je većinom pučanstvo občine Stejanovci u polju po kukuruzima jer da se navodno boje ponovnog dolaska Ustaša od kojih imaju strah će im se još mnogo što šta gornjega dogoditi.

Primjećuje se da je prije, po prilici 1 mjesec dana, odveđeno oko 70 osoba iz mjesta Stejanovaea radi sumnje da

su djelom zakleti partizani a djelom da su partizane potp^o, magali, i od tih 70 ih je strijeljano prije 14 dana oko 25; nekoji su pušteni kući a nekoji se nalaze još pod istragom.

Selo je uznemireno i narod bježi skrivajući se po polj^a a kod kuće ostaje marva i živina prepuštena sama sebi.

Moli se da se preduzmu potrebne mjere, da se nared^e izvidi u mjestu Stejanovci te, ukoliko pučanstvo nije ništ^a, krivo, da im se pruži puna sigurnost i slobodan rad po kući i polju.

Žitelji Stejanovaca izjavljuju da su Ustaši od 16. bojne iz Hrv. Mitrovice.

Moli se naslov da ovaj izvještaj do znanja uzeti izvoli.

Za dom spremni!

U Rumi, dne 17. kolovoza 1942

Pouzdanik-logomik:

(M. P.)

' Potpis nečitak

"p*

BR. 51

PRVEŠTAJ ZAPOVEDNIŠTVA ČETVRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 17 AVGUŠTA 1942 GOD. VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVEDNIŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA OD 17 JULA DO 9 AVGUSTA¹

ZAPOVJEDNICTVO

4. oružničke pukovnije

' J S. Br. 1110/taj.

U Tuzli 17. kolovoza 1942.

Predmet: Doglasno izvješće.

1. VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU ZAGREB.

2. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.

3. OPUNOMOĆENIKU MIN. UNUTARNJIH POSLOVA SARAJEVO.

4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA BROAD n/S.

5. ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.

6. ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.

7. SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA ZAGREB.

8. ZAPOVJEDNIČTVU USTAS. NADZOR. SLUZ. ZAGREB. URED I/III.

9. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNICKE PUKOVNIJE.

2

III. O KOMUNISTIMA:

Na području krila Zemun i Vukovar a djelomično na području krila Brod i Tuzla djelatnost partizana uzima velike razmjere. Napadaju u jakim postrojbama domobranske, ustaške, legionarske i oružn. postrojbe, upadaju u nezaštićena sela, Zijaju državne i občinske dužnostnike i teroriziraju mirno Pučanstvo. Pale i uništavaju državne zgrade, žito i vršaće strojeve. Pučanstvo je preplašeno i strahuje jer mu partizani pri-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog «statuta pod reg. br. 4/2—7, k. 147.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

jete ubistvom ako bude predavalo državi žito, a pravoslavnicima k tome ako budu odazivali se pozivima za vojnu vježbu. Mnogim nasjedaju a osobito pravoslavci koji im slijepo vjeruju dg napuštaju svoje domove i stupaju u njihove redove osobito na području krila Zemun.

Ugrožene su usljed napada i, same željezničke pruge i druge prometne veze.

Od zadnjeg izvješća, njihova djelatnost vidi se iz slijedećih važnijih slučajeva:⁸

17. na 18. srpnja napali su partizani na njivi Petra Tešića iz Jazka, 4 km ist. od Vrdnika, zapalili mu kosačicu i 40 snopova žita.

17. srpnja prijavili su se oruž. postaji Ledinci Stevo i Petar Nikolić, oba iz Ledinaca, koji su 17. lipnja otišli od svojih kuća. Isto tako prijavili su se postaji Milan Petrić i Milan Tešić iz Ledinaca, koji su 30 lipnja odbjegli od svojih kuća, bili su kod partizana u šumi. Partizani su im zaprijetili sa ubistvom ako budu išli u hrvatsku vojsku. Predati su kotarskoj oblasti.

17. srpnja oko 22 sata upala su 4 naoružana partizana u kuću Cveje Majstorovića iz Vel. Remete, 6 km sj. zap. od Iriga, njega, njegovu ženu, 2 sina i 2 djevojčice sa sobom u šumu odveli. Sjutradan njega su pustili a ostale zadržali.

19. srpnja partizani su ufatili seljaka Franca Santalera iz Hrv. Karlovaca, kod mjesta »Kurjakovac«, 6 km juž. od Hrv. Karlovaca, i odveli ga sa sobom u šumu. Za njegovu se sudbinu ne zna.

19. srpnja odbjegli je 6 mladića iz sela Čortanovaca, kotara Hrv. Karlovci, od svojih kuća. Navodno su se pridružili partizanima.

19. srpnja oko 19 sati oko 200 partizana naoružanih puškama, bombama, te crvenim zvijezdama na kapama, svrstani u voj. redove u jednu satniju, prošli su kroz selo Mala Remeta pjevajući pjesme. Kada su došli do gostionice Kirijaković, tu su se navratili, pili malinov sok a potom u stroju u šumu otišli.

21. srpnja oko 23 sata partizani su presjekli 8 brzoglasnih žica na liniji Novi Karlovci i Novi Slankamen.

21. srpnja oko 12 sati partizani su zapalili 85 krstina žita — vlasništvo Sime Daumovića u Surduku.

22. srpnja partizani su na brzoglasnoj liniji Čortanovci — Hrv. Karlovci presjekli 23 kom. brzoglasni žica i polupali 30 čašica.

³ O navedenim dejstvima partizanskih odreda u Sremu vidi tom knj. 6, dok. br. 52.

22. na 23. srpnja partizani su zapalili Josipu Sedaru iz Čortanovaca 11 krstina žita i 3 stoga sijena.

23. srpnja oko 23 sata na salašu Selvaris, 12 km sj. od qtare Pazove, partizani su zapalili 5 jutara žita.

23. srpnja oko 22 sata oko 120 partizana u četvoredu pjevajući komunističke pjesme došli su u selo Jazak, 4 km juž. od Vrdnika, sakupili u selu narod, občinske službenike i učitelje te partizan zvani Veljko⁴ održao je politički govor. U govoru je između ostalog pozivao seljake, da hranu sakriju ili unište, samo ni u kom slučaju ne smiju hranu predavati hrvatskim vlastima, a ko to bude činio da će njega i njegove pobiti a imanje uništiti. U daljem govoru veličao je snagu i moć Rusije i njenu sigurnu pobjedu a napadao Poglavnika i Hitlera.

23. srpnja oko 1 sat 100 naoružanih partizana upalo je na imanje Manastira Hopovo i zapalilo 40 jutara pšenice.

23. srpnja oko 0.15 sati došlo je u selo Čortanovce od Hrv. Karlovaca oko 40 naoružanih partizana, uhvatili Stanka, Dušana i Milicu Mraković, te Boška i Dragutina Grgića, i u šumu ih odveli.

23. srpnja oko 16 sati u mjestu »Bukovački potok«, 4 km zap. od Memića, pojavilo se je 10 naoružanih partizana i tom prilikom napali su ustaše koji su putovali na dopust iz Tuzle za Zvornik. Gubitaka nije bilo. Memići se nalaze na državnom putu Tuzla — Zvornik, oko 25 km zap. Zvornika.

24. srpnja došlo je oko 150 njemačkih vojnika u Irig i 25 srpnja otišla jača ophodnja ove vojske u akciju čišćenja. Kod mjesta »Bukovac«, 6 km sj. zap. od Iriga, sukobili su se sa partizanima, 2 partizana su ubijena a dvije partizanke: Spasa Mijatović i Nada Ljubović uhvaćene i dovedene u Irig, gdje su nakon preslušanja strijeljane.

24. srpnja noću njemačka vojska uz pomoć organa grad. redar, u Rumi uhvatila je 70 osoba iz Stejanovaca, kotara Ruma, većinom mladići 15—30 godina, koji su osumnjičeni za Jatakovanje sa partizanima. Ovo je izdala uhićena Sofija Roš, rodnom iz Neradina, koja je kao kurir bila između srijemskih Partizana i Srbijanaca iz Srbije a došla je iz Beograda u Srijem^{rn}, da obavijesti ove partizane da dođu u Beograd po upute¹ oružje za vođenje dalje akcije u Srijemu.

24. srpnja iz polja sa paše Banoštra, kotara Ilok, otjerano je po partizanima u šumu 16 kom. krava i 9 kom. junadi; Partizana je bilo oko 30. Iz šume se je sjutradan povratila 1 Krava i i junica.

⁴ Stanko Paunović-Veljko

25. srpnja 8—10 partizana došli su na državno dobro »Fenck«, 2 km zap. od Jakova, tamo su uništili vršalicu, odnijeli dvije lampe za grijanje motora, rem i oko 15 lit. ulja za traktor.

25. srpnja oko 11 sati došao je u mjesto Banoštor, kotara Ilok, odjel Deutsche Mannschafte sa 50 vojnika Reichswehra iz Beočina a da nisu o tome nikoga obavijestili, kada su naišli na oružn. ophodnju otvorili su vatru. Gubitaka nije bilo. Isti su ubili Đurđević Veselina a ranili Đurđević Kostu iz Banoštra.

26. srpnja oko 24 sata 20—30 naoružanih partizana došlo je na imanje Antuna Hupeka, 8 km ist. od Iriga, i odnijeli 1 lovačku pušku sa 20 naboja.

26. srpnja oko 20 sati 8 naoružanih partizana uhvatili su na putu Franju Kovačevića iz Putinaca, oteli mu 2.700 kuna, skinuli sa njega odijelo, osudili ga na smrt i povelili da ga strijeljaju. Kovačević je iskoristio priliku i kroz kukuruze pobjegao, partizani su ispalili za njime 15 naboja i ranili ga u lijevu ruku.

26. srpnja oko 2 sata zapalili su partizani u selu Surduku 130 krstina žita i jedna poljska kola — vlasništvo Mike Rešnića iz Surčina.

26. srpnja oko 3 sata zapalili su partizani kod sela Novi Slankamen 6 jutara žita Nikole Goter iz Indije.

26. srpnja oko 23.30 sati upali su 4 naoružana partizana u kuću seljaka Dragutina Vujića, njega i njegova dva sina sa sobom odveli.

26. srpnja noću 6 naoružanih partizana upalo je na salaš Janka Konrada i Popović Lazara, i od njihovih čuvara oduzeli 4 voj. puške sa 65 naboja.

26. srpnja oko 1 sat partizani su zapalili 98 krstina žita na mjestu »Male Hunke« na štetu Nikole Sudara.

26. srpnja pronađeni su u selu Andrijevcima, kotara Brod komunistički letci, raspačavatelji su uhićeni i predati kotarskoj oblasti u Brodu.

26. srpnja pobjegao je u šumu Marko Plazibat iz sela Andrijevac, kotara Brod.

26. srpnja primila je oružn. postaja Vukovar putem pošte list naslovljen »žand. stanici Vukovar« sa tekstom »Opomena« u kojem poziva oružnike da ne služe Pavelića i Hitlera i da ne vrše službu protiv partizana. Letak je poslat V. O. Z.

27. srpnja odvezli su partizani vršalicu iz sela Sviloša i odnijeli remenje od vršalice, vršalicu odvezli u selo Susek. Partizani sprečavaju dovoz žita u ta sela radi vršenja pa sada

narod mlati žito rukama a mnogo pokošenog žita leži po poljima. Obćinska poglavarstva Susek i Neštin prestala su poslovati.

28. srpnja oko 3 sata domob. ophodnja 7. sata zrakoplovne pukovnije Petrovaradin, jačine od 32 domob. i 1 dočastnika napadnuta je od partizana 1 km sj. zap. od Novih Karlovaca. U borbi su ubijena 2 domobrana.

Oruž. ophodnja postaje Slankamen doznajući za prednje, krenula je u tome pravcu, usput su primjetili kako su iz kuće Mile Ilića izašla 2 nepoznata čovjeka i počeli bježati u pravcu Slankamena. Kako na poziv nisu htjeli stati, ophodnja je na iste ispalila 2 naboja i na mjestu ubila jednoga od ove dvojice. Ubijeni je Nikola Salović iz Korduna. U kući Ilić Mile pronađeno je mnogo komunističkog materijala, te jedan šapirograf i jedan rotacioni stroj za umnožavanje, jedan krugoval i druge stvari. Kuće vlasnik je već duže vremena u bjegstvu.

28. srpnja oko 23 sata 100 naoružanih partizana upalo je u mlin Dušana Savića, 2 km sj. od sela Subotića, oduzeli 38 vreća po 85 kg. krušnog brašna, te natovarili u četvera kola i odvezli u pravcu Pećinaca. Kad su otišli daleko za 3 km, brašno su skinuli i kočijaše vratili.

28. srpnja oko 23 sata partizani su zapalili oko 4.000 kg. žita u snopovima, vlasništvo Petra Subotića. Iste noći partizani su presjekli 4 brzoglasne žice na liniji St. Banovci — Belegiš.

28. srpnja u 15 sati oko 10 naoružanih partizana na putu između Pećinaca i Dobrinaca napali su autobus koji prevozi putnike iz Zemuna u Rumu i obratno. 3 lica poginula, ostali se bjegstvom spasili, a autobus zapaljen.

28. srpnja oko 16 sati ovi isti partizani i na istom mjestu sačekali su putnički samovoz kojim je putovao vinkovački kotarski pretstojnik sa još 3 lica u Zemun. Šofer ovoga putničkog samovoza iz daleka oko 1 km vidio je kako se još autobus dimi i sagorjeva, htio je okrenuti kola, ali su ga partizani spriječili. Putnici su iskočili iz kola i pobjegli u kukuruze.

28. srpnja oko 22 sata preko 200 naoružanih partizana napalo je oružn. postaju Šimanovci. Oružnici su se hrabro borili i odbijali 4 puta partizane. Uslijed ogromne premoći partizana, jer je bilo svega 12 oružnika, ovi su savladani. 5 oružnika je uhvaćeno i razoružano, a ostali su se povukli van sela, stalno se boreći. Uhvaćene oružnike partizani su vezali u lance i konopce te povelj izvan sela.

Jednovremeno probudili su partizani vlasnika autobusa koji saobraća između Šimanovaca i Zemuna i naredili mu da

ih. vozi izvan sela. Vlastnik autobusa Stjepan Popović upalio je motor, jedan dio partizana među kojima je bilo više žena ušli su u kola i sa sobom uveli vezane oružnike i jednog teško ranjenog partizana. Vozio je po njihovoj zapovjedi veoma polako, a ostali partizani išli su pored samovoza pješke. Kad su došli oko 5 km od Simanovaca prema Prhovu partizani su izašli iz samovoza i šofera pustili. Isto tako na putu između Simanovaca i Prhova pustili su 4 oružnika, dok su petoga pričuv. domobrana Tomu Nagliča ubili.

28. srpnja prilikom pretresa sumnjivih kuća u mjestu Irigu nađeno je u kući Vase Gudurića sakriveno u jednome stolu više komada zapaljjuće materije.

28. srpnja oko 50 naoružanih partizana napalo je na oružničke legionare koji su sprovodili 10 kola natovarenih hranom kod sela Stupara, oko 20 km ist. od Kladnja, na mjestu zv. Rastić (kota 520), juž. 4 km od Stupara, u namjeri da hranu oduzmu. Borba je trajala oko 30 časaka, u kome je času stigla pomoć iz Kladnja, te su napadači odbijeni u pravcu planine Gostinac, istočno od Rastića (kota 520).

28. srpnja oko 15 sati u šumi Kluktevica napadnuta je oružn. ophodnja iz pustare Vizić, pa je tom prilikom razoružan jedan domobran podpuno a jedan djelomično. Oba su se vratila.

Istog dana oko 23 sata napalo je oko 100 partizana naoružanih oružničku postaju Bosut, koju je u tom momentu branilo 13 oružnika, odnosno 5 organa rizničke straže. Napad je trajao 2 sata. Partizani su ostavili 4 mrtva, od kojih jedan nadporučnik.

28. srpnja oko 14 sati na mjestu zv. »Bijeli Ugao«, 6 km sj. ist. od Iriga, partizani su uhvatili Andriju Mandića koji je tovario žito i vozio. Partizani su žito zapalili, Andriju odveli u šumu, a Elizabetu teško ranili.

28. srpnja oko 1 sat upalo je 50—60 naoružanih partizana u selo Neradin, 4 km sj. ist. od Iriga, razišli se po selu i od naroda uzimali hranu i cigarete i nešto odijela. Od trgovca Nikole Subotića oduzeli su 400 kom. cigareta i nešto odijela.

29. srpnja nepoznata lica zapalila su na štetu Petra Jovičića na mjestu zv. Krivaja u blizini same Indije veću količinu slame i sijena.

29. srpnja zapalili su partizani žito i grahoricu na štetu Georga Janzi i drug iz Indije.

29. srpnja u 15 sati ophodnja postaje Hrtkovci uz pri pomoć ustaša nedaleko sela Buđanovci uhvatili su 2 partizana, oba iz Buđanovaca. Bili su naoružani sa vojničkim puškama,

.cq naboja i 2 bombe. U ovom selu otkrivena je partizansko-
^jnnunistička organizacija, te je uhićeno 10 lica, kod kojih je
ronađen komunistički materijal.

29. srpnja oko 14 sati 5 naoružanih partizana odveli su
sa pašnjaka Braničev Bunar, 6 km zap. od Hrv. Karlovaca, u
šumu dvije junice vlasništvo Andrije I Ane Rot iz Bukovca.

29. srpnja oko 16 sati ophodnja postaje St. Banovci pre-
tresla je teren na području općine Surduk, naišla je u kukuruzu
na iskopanih 6 zaklona — rovova. Daljim pretresom primjećena
su 2 nepoznata čovjeka, koji su se dali u bijeg, nisu htjeli stati
na poziv ophodnje. Ophodnja je za njima trčala i opkolila ih,
te ih uhvatila. To su bili Ivan Kovačević iz Surduka i Zarija
Bačkonja, isto iz Surduka.

29. srpnja oko 3 sata oko 100 partizana napali su na naše
uporište Međeđe. Napadači su odbijeni. Borba je trajala oko
1 sat bez gubitaka na našoj strani. Na strani partizana nije
poznato.

30. srpnja oko 23.30 sati oko 100 naoružanih partizana
upalo je u selo Progar, 6 km zap. od Boljevac, i jednu vršilu
onesposobili za vršenje žita. Oružnici i riznička straža stupili
u borbu. Nakon 2 sata borbe partizani odbijeni. 1 oružnik i
1 rizničar lakše ranjeni.

30. srpnja oko 23 sata presjekli su partizani 39 brzogla-
snih stubova na liniji Stara Pazova — St. Banovci.

30. srpnja nepoznato lice ukralo je 1 vojničku pušku
koju je imao na uporabi Anton Holp, pripadnik njemačke ma-
njine iz St. Pazove.

30. srpnja došao je u selo Belegiš Nikola Igie iz Krče-
dina, poznati komunist, a sada odbjegli partizan, kod svoga
rođaka Slobodana Božić. Ovdje se zadržao izvjesno vrijeme i
davao upute za partizansku organizaciju. Oba naprijed nave-
dena uhićena su i predana našim vlastima.

30. srpnja na putu Brujakovac, obćine Grgurevci, po par-
tizanima ubijeni su Miki Godau i Miler Marija, oboje iz Gr-
gurevaca.

31. srpnja oko 22 sata partizani su zapalili 160 krstina
žita na štetu Aleksandra Radosavljevića posjednika iz Pe-
trovčića.

31. srpnja oko 23 sata velika grupa naoružanih partizana
uz učešće tamošnjih seljana napala je oružničku ophodnju Pro-
š^{ar} koja je pojačana sa 20 domobrana iz 1. novačke bojne.
Napad odbijen. Partizani se povukli u šumu.

31. srpnja oko 23 sata upalo je oko 50 naoružanih parti-
ja na salaš Proke Rajić, sada svojina N. D. H., 6 km jug. ist.

od Indije, oduzeli veću količinu slanine i kruha i zapalili složeno žito sa 31 jutro.

31. srpnja oko 22 sata partizani zapalili su 2 vršalice vlasništvo Cveje Jerkića i Zike Grujića, oba iz Jazka.

31. srpnja od 3—12 sati njemačka vojska blokirala je se]o Jazak, uhitila oko 100 osoba, među ovima oko 10 djevojaka i sproveli uhićene u zatvor u Rumu. Prilikom ove akcije ubij^{en} je 1 naš domobran.

31. srpnja oko 19.30 sati oko 60 naoružanih partizana napali su domobranksu posadu u Kraljevcima, 6 km jug. ist. od Ruine. Domobrane juriš, voda 5. bojne 1. pješачke pukovnije razoružali i odnesli 16 pušaka, 2 strojnice, 40 bombi, oko 160 na]boja, 10 kabanica i 1 haljinac. Sve su ove opljačkane stvari natovarili na troja kola i odvezli u Frušku Goru.

Ovi isti partizani zapalili su općinsku zgradu sa pismo-hranom i namještajem, opljačkali su oko 50.000 kuna. Takođe su zapalili i 4 vršalice. 1 domobran ranjen, a nedaleko od sela Kraljevaca u kukuruzima nađen je jedan lješ nepoznatog muškarca.

31. srpnja oko 22 sata 3 naoružana partizana upala su u kuću Karla Harta u krčedinskom vinogradu, 15 km sj. od Indije- U kući su sav namještaj, prozore i vrata polupali, opljačkali 4.500 kuna gotovog novca. Iste noći oduzeli su od domobrana Martina Durčika, koji se je nalazio na dopustu, vojnu odoru i pripasni remen sa bodom.

31. srpnja oko 21 sat zapalili su partizani oko 600 krstina žita sa 70 jutara zemlje — vlasništvo manastira Vel. Remete.

31. srpnja povratio se je iz šume Petar Šuvaković, seljak iz Čortanovaca, koga su partizani nasilno još 24 srpnja odveli.

31. srpnja nađen je mrtav po partizanima ubijen na putu Hrv. Mitrovica — Grgurevci trgovac Josip Šmil.

Istoga dana u selu Kukujevcima zapaljeno je 95 krstina pšenice, 45 krstina ječma i 8 krstina zobi.

Toga dana nestao je sa puta Hrv. Mitrovica — Grgurevci Antu» Lelmart, domobran iz Sekutzena, orskomande No. 11 iz gara]ieva. Partizani su ga potjerali kroz selo Šuljam, kod sebe je imao pušku.

31. srpnja ubijen je po partizanima Kerže Ferdinand a razoružan i skinut Farner Josip kao ophodnja želj. straže iz Morovića.

1. kolovoza u večje došla su 2 nepoznata naoružana domobrana (^{ov}o su bili partizani) u selo Subotište, oko 20 km sj. od Kupinova, zamješala se među naše domobrane juriš, voda iz Rume, koji su osiguravali vršidbu, predstavili se da su došli

pojačanje. Oko 21 sat preko 100 partizana naoružanih opkolovalo je mjesto gdje su se domobrani nalazili i pozvali domobrane na predaju. Domobrani, kojih je bilo 30, videći da su sa svih strana opkoljeni i nemoćni za borbu, predali su se. Partizani su razoružali domobrane uzevši oružje i naboje i otišli u pravcu šume Ašanj.

1. kolovoza oko 19 sati vraćao se iz Novih Karlovaca vojni kamion sa oko 20 domobrana za Zemun, Na 4 km pred grad Pazovom partizani iz kukuruza napali samovoz. Domobrani prihvatili borbu, kojom prilikom su 4 domobrana ranjena.

2. kolovoza oko 6.30 sati partizani napali su ustaše P. B. na putu između Bešenova i Vel. Radinaca, 2 ustaša Nikola Magić i Mato Vilić teže ranjeni, za trećeg se ne zna.

2. kolovoza oko 7 sati 7 naoružanih partizana sačekali su u **zasjedi** kod Banoštra, 3 km juž. od Hrv. Karlovaca, 4 ustaše p. B. Milu Tonkovića ubili, Marko Mare i Đuro Drinjarević teže povrijeđeni, 1 partizan je ubijen.

2. kolovoza oko 17.30 sati oko 20 naoružanih partizana napali su putnički vlak koji saobraća Ruma — Klenak na stajalištu Jarčina. Otvorili puščanu vatru na vlak. Strojovođu Karla Petek ubili, 1 njemačkog vojnika teže ranili i 1 ruskog legionara lakše ranili.

Putnici se u obližnje kukuruze raspršili, sakupili ih, legitimalizovali i tješili da se ne boje jer da se oni bore za sirotinju. Naredili putnicima da tri puta viknu »da živi drug Staljin«.

2. kolovoza oko 22.30 sati 40—50 naoružanih partizana upalo je u Srijemske Mihaljevce. Imali su 3 lake i 1 tešku strojnicu, opkolili su općinsku zgradu, pozvali načel. i bilj. da sakupe poreske knjige, pa su ovo sve zapalili, brzoglas polupali i 2 vršalice zapalili.

2. kolovoza oko 22 sata nepoznate osobe zapalile su na štetu Jovana Bergera iz Indije 1 šupu, 1 kamaru zobi i 2 kamare slame. Sumnja se da su ovo izvršili partizani.

2. kolovoza oko 22 sata 10—12 naoružanih partizana upalo je u selo N. Slankamen u kuću Janka Tirinde, oduzeli mu 4-000 kuna i razne robe u vrijednosti 100.000 kuna.

3. kolovoza upalo je 7—8 naoružanih partizana u kuću Martina Majerskog iz N. Slankamena i od njega opljačkali 1 šunku i nešto kruha, a potom mu zapalili 100 krstina žita.

3. kolovoza povratila su se 3 lica iz Iriga, koja su odbje- u mj. ožujku, bili su sa partizanima. Oružje su predali njemačkoj vojsci.

3. kolovoza oko 1 sat partizani zapalili su kamaru žita na štetu Save Majića iz Krčedina.

3. kolovoza oko 22 sata došla su oko 20 naoružanih partizana na salaš Julijana Karagnoj, 15 km jug. ist. od Iriga tu su u blizini presreli Iliju Molnara i sa 2 naboja ubili ga. Od istog su oduzeli pušku sa 25 naboja.

3. kolovoza oko 6.30 sati napala je grupa od oko 200 partizana selo Brodske Zdenice, kotara Brod, gdje je bio smješten II. i III. sat II. radne bojne. Odmetnici su zapalili seosku školu, odnijeli nešto domobranske opreme i hrane, a u obližnjoj šumi zapalili dio opreme koju nisu mogli sobom ponijeti. Ukupna šteta nije još procjenjena. U borbi sa naše strane poginuo 1 domobran, 1 ustaša i 1 oružnik vodnik Ilija Perišić, te 1 seljak. Gubitci partizana nisu poznati.

3. kolovoza u 9 sati na ispostavi Banoštor, kotara Ilok poginuo je od partizana oružnik Andrija Buljubašić i 2 domobrana.

4. kolovoza oko 22 sata zapalili su partizani napuštenu kuću državne šumarije kod sela Bosuta, koja je to temelja izgorela. Istog dana zapalili su partizani na guvnu Krstić Lenke kod sela Bosuta 25 krstina žita a Tepavcu Nikoli 37 krstina pšenice.

4. kolovoza oko 23 sata upalo je u kuću trgovca Pekarek Hilara iz Kupine, kotara Brod, 6 naoružanih odmetnika, istukli njega i ženu, te odnijeli 25.000 kuna gotova novca, 1 lovač. pušku i razne robe u vrijed. 10.000.

4. kolovoza u selu Dubovik, kotara Brod, zapalili su odmetnici vršaći stroj Franje Geršića iz Broda, odnijeli 9 kom. remenja, traktor potpuno uništili, a pšenicu i još neke sitne stvari odnijeli sa sobom u Dilj goru. Iste noći raspačavani su komunis. letci u selu Duboviku, Podcrkavju i Tomici, kotara Brod, u kojima pozivaju narod da ne predaje žito državnim vlastima.

4. kolovoza oko 20 sati 200 naoružanih partizana upali su u selo Popince, 5 km juž. od D. Petrovaca, napali domob. posadu 1. p. puk. Bjelovar od 30 domob. i 1 častnika. Posada je dala jak otpor ali usljed nadmoćnijeg neprijatelja morala je popustiti. Zapovjednik posade poručnik Levantić u borbi ranjen, isto tako ranjen je i 1 domobran a 1 domobran poginuo. Neki dio domobrana po partizanima su uhvaćeni i razoružani.

4. na 5. kolovoza partizani su zapalili 50 krstina žita na salašu Jeglič, 2 km zap. od sela Mihaljevaca.

4. kolovoza oko 23 sata partizani su zapalili 100 krstina žita pšenice i 100 krstina ječma na mjestu zv. Umka, 6 km zap. od Simanovaca, vlasništvo Marka Jegletića iz Sr. Mihaljevaca.

4. kolovoza oko 50 naoružanih partizana opljačkalo je **sarnicu** i 2 magazina u rudniku Begov Potok, 15 km zap. od ^už. postaje Živinice, vlasništvo Muratbega Zajimovića iz Tuzle, te odnijeli stvari i živežnih namirnica u vrijednosti preko 500.000 kuna u pravcu pl. Konjuh.

5. na 6. kolovoza veća grupa naoružanih partizana oko 150 tri puta su napadali selo Deč. U selu se nalazilo 10 ustaša . 22 **čovjeka** njemačke momčadi. Dva puta su partizani odbijeni. **Treći** puta im je uspjelo savladati naše snage. U borbi je poginuo 1 ustaša, a 2 ustaša i 1 član njemačke manjine ranjeni su. Kod napadača po tragovima izgleda da je bilo ranjenih ili mrtvih. Ostala naša posada povukla se je.

Partizani su provalili u općinu, zapalili sve knjige i pi-smohranu, razbili krugoval i brzoglas. Pisaći stroj i Poglavnikovu sliku odnijeli sa sobom. Od trgovca Frica Milci oduzeli su mnogo raznih stvari i odnijeli sa sobom. Stanovnici nje-mačke narodnosti, većinom djeca i žene, napustili su svoje do-move i otišli u N. Pazovu.

5. kolovoza oko 2.30 sati velika grupa naoružanih parti-zana, preko 200, napalo je vojnu stražu, koja se nalazi kod skladišta zrakoplovne pukovnije u Vrdniku. Straža je bila jaka: 1 dočastnik i 20 domobrana. Zapovjednik straže vodnik Stjepan Habek i desetnik Jure Mišić teško su ranjeni. Partizanima uspjelo zapaliti zgradu gdje je straža bila smještena, koja je izgorjela. Pohvatali su domobrane i razoružali ih, skinuli sa njih odijela, pokupili oružje i streljivo: 17 pušaka, 2 strojnice, oko 1800 naboja i 49 bombi. Razoružane i gole domobrane vo-dili su oko 4 km prema šumi i onda ih pustili.

5. kolovoza oko 1.30 sati oko 20 naoružanih partizana upalo je na salaš Stevana Vasića 10 km sj. ist. od Rume, za-klali 1 svinju tešku oko 65 kg, uzeli 2 šunke, nešto kruha i otišli u šumu.

5. kolovoza oko 22 sata velika grupa naoružanih parti-zana, oko 200, napala je na selo Progar. Napad je od strane naše vojske odbijen. Partizani su iste noći poslije pola noći ponovno napali Progar u 0,30 sati i tada su odbijeni. Na našoj strani pričuvni vodnik Pavle Svinga lakše ranjen.

5. kolovoza oko 23 sata oko 30 naoružanih partizana upalo Je u manastir Jazak, 4 km jug. zap. od Vrdnika, otjerali 36 kom. svinja, 58 mladih prasića i neke sitne stvari odnijeli.

5. kolovoza oko 22 sata upalo je na salaš Manastira Vel. Remete velika grupa naoružanih partizana. Odveli 5 krava mu-^{Zara}, odnijeli 1 sedlo, 2 gunja, 1 ceradu i više smoka.

5. kolovoza oko 22.30 sati došlo je više partizana u selo Rastušje, kotara Brod, i oduzeli u selu 17 met. pšenice, 3 konja oduzeli od domobrana koji su kroz selo prolazili, u selu održali govor seljanima da budu otporni prema vlastima, a zatirali su sa žitom i konjima otišli u Dilj goru.

5. kolovoza oko 23 sata po nepoznatim banditima zapaljen je drveni most na šumskoj državnoj prugi Zavidovići Olovo. Most je bio dug 16 met.

6. kolovoza oko 22 sata partizani su odnijeli od Zivana Grujića iz Jazka 50 kg benzina, 90 lit. strojnog ulja, 4 bačve petroleja, 20 kg masti za dreš i sve to odnijeli u šumu.

6. kolovoza oko 12.30 sati napali su partizani vojno-domobransku stražu 1. sata 1. lovač. bojne u Rumi kod Zračno«? okna, 1 domobran ranjen.

6. na 7. kolovoza partizani su napali njemačku vojsku koja se nalazi kod Manastira Ravanice u Vrdniku, 1 vojnik teže ranjen.

7. kolovoza ophodnja bojne branitelja Kladnja u jačini od 20 momaka, tragajući za opljačkanom stokom koju su partizani otjerali, zatekla je partizane gdje stoku čuvaju, na iste pripucala koji su se dali u bijeg, stoku oduzela: 6 krava, 2 junice, 8 volova, 1 tele, 24 koze i 16 ovaca koje je predala vlasnicima.

7. kolovoza oko 23.15 sati napala je grupa odmetnika nepoznate jačine na stražu kod mjesta Križ-krčme u Brodskom Brdu, kotara Brod. U vođenoj borbi nije bilo sa nijedne strane gubitaka.

7. kolovoza u selu Boboti, kotara Vukovar, u trijemu stana narednika Matije Piršića nađeno je pismo prijeteće, potpisano po Anki i Sreti Stanisavljeviću.

Istoga dana nađeno je još jedno pismo sa istim potpisom u kući Stanisavljevića u kom se prijete Sabožderima Bosancima da izlaze iz kuća jer će za 5 do 6 dana vidjeti da nije više šala.

7. kolovoza u 0.30 sati 1 partizan pokušao preskočiti ogradu oko tehničkog skladišta Dobočac, 3 km sj. zap. od Vrdnika, gdje se nalaze cisterne sa benzinom. Straža ga je pucnjavom natjerala u bijeg. Ovakovi je slučaj opet u 4.30 sati ponovljen i odbijen sa pucnjavom od strane straže.

8. kolovoza oko 18 sati upala je veća grupa odmetnika u selo Lipovac, kotara Šid, i opljačkali občinu i selo. 3 osobe su ubijene u selu, a ranjena 2 partizana.

8. kolovoza ustaška ophodnja u zajednici sa ophodnjom bojne branitelja Kladnja pretresajući zemljište na mjestu Bu-

vica (kota 1008), 4 km jug. zap. od Kladnja, uhvatila je 5 ružanih partizana sa 1 strojnicom, 4 puške, 1 samokres i defenzivne bombe. Uхваćeni partizani izjavili su da su iz Srbije, iz Čačka, i da su prešli u Bosnu kao četnici u cilju odbrane i- un od urnogui fcUJČl. rieuau au ivuLcllovuj umj-^oh u. luauuija.

3. kolovoza oko 350—400 partizana iz Šekovića, 25 km zap. od Vlasenice, napalo je četnički štab u selu Kaknju, 25 km od Zvornika. Partizani su razbili četnike u Kaknju i poduzeli svoje utvrde. Istima pridolaze pojačanja iz Šekovića.

Naše posadne bitnice na Capardi, 20 km zap. od Zvornika, otvorile su topničku vatru na partizane u Kaknju.

8. kolovoza oko 12 sati prilikom pretresa kuće Dušana Velisavljevića iz Progara, pronađen je izkaz partizana i 1 komunist. letak, 6 muških i 7 ženskih osoba, koji su bili upisani u izkazu, uhićeni su i sprovedeni u Zemun. Dušan i njegov brat Cveta nalaze se od prije mjesec i po dana u partizanima.

8. kolovoza oko 24 sata upalo je 6—8 naoružanih partizana u selo Petrovčić, kotara Zemun. Povelj općinskog blagajnika i bilježnika, naredili ovima da otvore blagajnu i iz blagajne odnijeli su oko 1000 kuna, zatim su naredili da se sve knjige i pismohrana iznese na dvorište gdje su to zapalili. Partizani su sobom odnijeli brzoglasni aparat i pisaći stroj.

8. kolovoza oko 13 sati 2 naoružana partizana napali su Boramo Andraša iz Kupinova i odveli ga u šumu. Za njegovu sudbinu se ne zna.

9. kolovoza oko 1 sat došle su 3 naoružane osobe sa noževima na puškama u selo Belegiš, kotara St. Pazova, uhvatili Dušana Jančića, noćnog čuvara, vezali ga i odveli u nepoznatom pravcu. Izvidima je ustanovljeno da su ovo partizani.

9. kolovoza oko 23.30 sati oko 500 naoružanih partizana upalo je u salaš Stevana Vasića i Josipa Griclera kod Male Remete, 6 km ist. od Rume, sa salaša Vasića odnijeli su 11 ugojenih svinja a od Griclera 3 kom. debelih svinja, 1 vreću ječma i sasjekli remenje od vršalice koje su našli. Svinje i žito otjerali su u pravcu Fruške Gore. Partizani su bili obučeni u domobranske, ustaške i njemačke odore.

9. kolovoza oko 21 sat upalo je oko 100 naoružanih partizana u selo Ogar, 15 km sj. zap. od Kupinova, zapalili občinu¹ šumsku upravu. Jednog činovnika šumske uprave ubili. Obćmskom bilježniku zabranili dolazak u občinu i zapovjedili mu^d a odmah napusti selo Ogar. Postavili svoga čovjeka za općinskog načelnika. Razoružali 2 općinska redara. Iz šumske uprave^u zeli oko 80 kg slanine koja je bila određena za radnike.

Verovatno: radi odbrane Foče od partizana.

III. O KOMUNISTIMA:

Na području krila Zemun i Vukovar a djelimično i na području krila Brod i Tuzla djelatnost partizana uzima velike razmjere. Napadaju u jakim postrojbama domobranske, ustaške, legionarske i oružničke postrojbe, upadaju u nezaštićena sela, ubijaju državne i občinske dužnostnike i teroriziraju mirno pučanstvo. Pale i uništavaju državne zgrade, žito i vršaće strojeve. Pučanstvo je preplašeno i strahuje jer mu partizani prijete ubistvom ako bude predavalo žito državi, a pravoslavcima k tome ako budu se odazivali pozivima na vojnu vježbu. Mnogi im nasjedaju a osobito pravoslavci koji im slijepo vjeruju, da napuštaju svoje domove i stupaju u njihove redove osobito na području krila Zemun.

Ugrožene su uslijed napada i same željezničke pruge i druge prometne veze.

Od zadnjega izvještaja njihova djelatnost vidi se iz slijedećih važnih slučajeva.

Nameće se potreba organizacije uporišta u ugroženim područjima sjeverno od rijeke Save, analogno izvršenoj organizaciji na području krila Tuzla. U tu svrhu od prijeko je potrebe dodijeliti 2000 pušaka, koje sam tražio spisom J. S. Br. 731/taj. od 16. VII. 1942. kako bi se mogao naoružati toliki broj dobrovoljaca — legionara, koji su se pokazali nenadmašni i korisni u bosanskom području pukovnije u borbi protiv odmetnika.

IV. O AKCIJI, RADU I KRETANJU SUMNJIVIH OSOBA, TUDINSKIH I NEPRIJATELJSKIH AGENATA, PROVOKATORA I ANTIDRŽAVNIH ELEMENATA:

Nije ništa primjećeno.

V. O STRANOJ PROMIČBI U NARODU:

Vrši se svim mogućim sredstvima, a najviše preko krugovalnih postaja — nama neprijateljski raspoloženih, te putem osobnog dodira i sastajanja nama ne naklonjenih osoba.

VI. O PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

Teške uslijed partizanske akcije — paljenja, uništavanja žita i buduća prehrana biti će mnogo otežana. Biti će gladi u narodu, a koliko se može sada Mindom⁶ oduzima viškove žita.

⁶ tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

⁷ Ministarstvo domobranstva NDH

ne oduzima »Zempro« žito od naroda. Usled oduzimanja
Jaa žita, te slabog roda ove godine, vlada u narodu ogromna
ovhrinutost i negodovanje, što partizani opet u svoje ciljeve
z koriscuju. Narod odgovaraju i natjeruju da žito sakrivaju i
^šte samo da naše stanovništvo, a naročito da vojsku ogladne,
n^l rⁿ'a taj način misle da će najlakše doći do svoga cilja pobune
froda i vojske.

**VII O ODNOSIMA VOJSKE SA USTAŠKIM ORGANIZACIJAMA
J SA GRAĐANSKIM VLASTIMA:**

Dobri su.

**VIII. O ODNOSIMA SA SAVEZNIČKIM VOJSKAMA CLJI SE
DIJELOVI NALAZE NA NAŠOJ TERITORIJI:**

Dobri su.

IX. AKCIJA NAŠIH I SAVEZNIČKIH ORUŽANIH SNAGA:

Na području krila Tuzla i SI. Brod iznešeni su u dnev-
nim izvještajima.

Na području krila Zemun i Vukovar vrše se manje ak-
cije čišćenja od strane naših i njemačkih postrojbi, naročito
u Fruškoj Gori.

X. STANJE U VOJSCI:

Nema podataka.

Kod oružništva:

1. Raspoloženje, duh i stega na dostojnoj visini.
2. Incidenti, neredi i izgredi većeg značaja nisu se do-
godili.
3. Uticaj strane izvještajne službe i neprijateljske pro-
mičbe kod oružnika nije zapaženo.
4. Bještva iz oružništva nije bilo.
5. Ponašanje častnika, dočastnika i momčadi van vojarne
u gradu primjerno je.

XI. VANJSKA SITUACIJA:

Srbija: Potajno se priprema akcija proti sila osovine,
"rebacuju se osobe i oružje na područje naše države koje odr-
žavaju vezu sa četnicima i vodi se promičba za stvaranje Ju-
goslavije. Inače svuda vlada mir.

Madžarska: Stalno se pronose glasovi da će njihove trupe
^ najkraće vrijeme ući u Srijem da naprave red i da unište
Partizane jer naše vlasti to nisu u stanju učiniti.

XII. OBĆI ZAKLJUČAK:

Stanje na područjima krila Zemun i Vukovar još se je pogoršalo usljed sve veće djelatnosti i vršenja sabotaze po partizanima. Na području krila Tuzla i jače kretanje partizana i četnika.

Brod n/S

XIII. Oružničke postaje:

Dostavljeno zasebnim izkazom.

(M. P.)

Zapovjednik podpukovnik
(Mašek)
Mašek

BR. 52

ZAPOVEST KOMANDUJUĆEG GENERALA I ZAPOVEDNIKA OKUPIRANE SRBIJE OD 21 AVGUSTA 1942 GOD. NEMAČKIM I USTAŠKIM JEDINICAMA O OBRAZOVANJU GRUPE »BOROVSKI« I OFANZIVI PROTIV PARTIZANA NA FRUŠKOJ GORI¹

Koncept

Komandujući general
i zapovednik Srbije

»Fruška Gora«²
21. 8. 1942

Pauerljivb

1) Žarište nemira u Sremu je Fruška Gora. Prema procenama, neprijatelj raspolaže sa oko 2000 naoružanih ljudi, koji se uglavnom nalaze na istočnoj polovini Fruške Gore.

2) Novo grupisanje divizija je iskorišćeno *da se sprovede jedna akcija protivu neprijatelja u Fruškoj Gori.*³ Za ovo je obrazovana grupa *Borovski*.

Trupe:

a) Komandant generalmajor Borovski sa delovima Štaba 704 divizije i dodeljenim vodom 521 arm. puka za vezu.

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. NOKW-1127.

² Na originalu dopisano rukom.

³ O ofanzivi protiv partizana na Fruškoj Gori vidi dok. br. 71 i 73 i tom I, knj. 6, dok. br. 46 i 52.

fr) *Nemačke trupe*
734 pešad. puk;
1 batalj. 741 pešad. puka;
1 batalj. 737 pešad. puka sa pridatim kamionima; 13 i
14 vod pz. kp. f. b. f. (poručnik Hajdenmaher);
654 artiljer. divizion bez 1 baterije;
704 pionirska četa.

c) *Hrvatske trupe:*
potpukovnik Begić,
4 hrvatska bataljona,
1 ustaški bataljon,
2 čete nemačkog Ajnzacšafela.

d) *Sadejstvovaće:*
Kraljev.-mađarska dunavska flotila, Vazduhoplovno
odeljenje komandujućeg generala i delovi hrvatskog
vazduhoplovstva.

3) *Izvršenje poduhvata.*

a) *Mere da se neprijatelju oduzme sloboda vršenja po-
kreta. Za ovo na tri dana pre izvršenja glavnog udara
angažovati:*

Zapadnu grupu — koja će se sastojati iz hrvatskih trupa.

Zadatak: Potiskivanje neprijatelja koji se nalazi u zapad-
nom delu Fruške Gore od...⁴ prema istoku, preko puta Leži-
mir — Sviloš — Dunav, istočno od Suseka, a zatim zapreča-
vanje duž ovog puta.

Istočna grupa sastavljena od jednog nemačkog i jednog
hrvatskog bataljona.

Zadatak: Odbacivanje neprijatelja koji se nalazi u istoč-
nom delu Fruške Gore preko puta Irig — Kamenica prema
zapadu, a zatim zatvaranje puta.

b) *Glavni udar.*

Napad će se vršiti između puteva Ruma — Irig — Pe-
trovaradin i Mitrovica — Ležimir — Sviloš i to sa juga prema
severu, da bi se neprijatelj bacio u Dunav. Za ovo upotrebiti
glavninu nemačkih trupa. Početak napada po mogućstvu 26. 8.
Pre podne.

Da bi se osiguralo iznenađenje, transport trupa izvršiti
tek neposredno pre početka napada, tako da se akcija može
Početi odmah po izlasku iz vozova i bez dugog čekanja.

Poduhvat će imati uspeha samo ako se postigne iznena-
đenje, te stoga sa njim upoznati samo ograničeni broj sarad-
nika. Trupa sme tek u poslednjem trenutku da sazna cilj nare-
đenih pokreta.

⁴ Na ovom mestu film je oštećen i tekst se ne može pročitati.

4) Kraljevsko-mađarska Dunavska flota 24. 8. preuzima zatvaranje Dunava između Petrovaradina i Neština sa tačkama težišta između Kamenice i Suseka.

5) U pogledu uloge i zadatka vazduhoplovstva dogovoriti se sa K-dantom vazduhoplovnih jedinica p. pukovnikom Hajenburgom.

6) Viši K-dant jedinica za vezu obezbediće vezu i sa Kraljev. mađarskom dunavskom flotilom.

7) Za postupak prema stanovništvu daju se sledeće smernice:

a) U ovoj okolini pored Srba, živi vrlo mnogo falksdojčera, a osim toga malo Slovaka. Prema dobijenim merodavnim izveštajima, naseljena mesta terorišu malobrojni partizani — nasilnici, dok gro stanovništva mirno radi svoje poslove;

b) Streljati svakog ko se nađe sa oružjem u ruci ili kao pomoćnik partizana;

c) U brdskim selima uhvatiti sve ustaničko muško srpsko stanovništvo između 17 i 50 god. starosti i sprovesti u prijemni logor Zemun — ukoliko ne bude potrebno za zbrinjavanje žetve.

8. O železničkim transportima odmah izvestiti K-danturu transporta Zagreb;

9) Po završetku poduhvata delove 704 divizije uputiti preko Beograda na prostor koji je određen naređenjem 19. 8. 42 br. 4417/42. Istovremeno uputiti 1 batalj. 741 pešad. puka 714 diviziji; dosadašnje njegove zadatke preuzima 1 batalj. 737 pešad. puka.

Zastupa komandujućeg
generala i zapovednika
Srbije
Dr. Hinghofer s. r.
general-lajtnant

BR. 71

T/VEŠTAJ ČETVIRTE CETE OD 22 AVGUSTA 1942 GOD.
ČTABU DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GENERAL
T ATJDON« O NAPADU NEMACA NA PARTIZANSKE PO-
H LOŽAJE JUŽNO OD LEŽIMIRA¹

ORUŽANE JEDINICE DM-a Grgurevci, 22. avgusta 1942
2. Pripravni bataljon
4 četa

Izl. Br. 283 — 22. avgusta 1942. pov.

Štabu II Pripr. bataljona

Osijek

Predm: Izveštaj o situaciji.

Za proteklu nedelju u vremenu od 15 do 21 avgusta 1942 imaju se iz Grgurevaca javiti sledeći događaji:

- 1.) 15 t. m. obavljao je ES potporučnik Josef Filhardt sa 20 ljudi patrolnu službu u pravcu kote »Glavica«, gde su naišli na partizane, od kojih su 2 ubijena a jedan je pobegao.
- 2.) 16 t. m. javljeno nam je od strane komandanta mesta iz Mitrovice da je južno od Ležimira viđeno oko 250 dobro naoružanih partizana.² No u nedelju je vladao mir; tek 17 (ponedeljak) napala je nemačka vojska i jedinice folksdojčerskog lovačkog bataljona iz Ruma — Ležimir. Partizani su pružili otpor. Nemci su imali jednog mrtvog i 4 povredjenih, od kojih je jedan umro u bolnici u Rumi. Uz pomoć tenkova koji su kasnije nastupili zauzet je Ležimir. Oko 80 Srba odvedeno je za Rumu, a mnogo kuća razoreno.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-E.

² Pored Fruškogorskog NOP odreda, koji je dejstvovao na ovom prostoru, na Frušku Goru su polovinom avgusta 1942 god. došli i ostali sremski odredi. Ovo prikupljanje jedinica izvršeno je po naređenju Štaba NOP odreda za Srem, a s ciljem da se posle akcija uništavanja žita na državnim ustaškim dobrima i imanjima petokolonaša, kao i Napada izvršenih na pojedine neprijateljske garnizone, zajednički iznesu jskustva stečena u ovim dejstvima i akcijama i da se na osnovu njih i novoprimitljenih direktiva odrede novi zadaci. U toku ovog prikupljanja, jedinice su takođe izvršile niz napada na neprijateljska uporišta
¹ nemačke jedinice koje su u to vreme vršile izviđanja i pripreme za Pretstojeću ofanzivu koja je otpočela 26 avgusta 1942 godine (vidi dok. br- 52, 64, 65, 71 d 73 i tom I, knj. 6, dok. br. 46 i 52).

3.) 18 je četa obavljala patrolnu službu prema Mandelosu radi hvatanja veze sa nemačkom vojskom koja se tamo nalazi.

4.) 20 su u Grgurevce došla 7 tenka koji su 2 sata tukli položaje partizana na ivici šume i očistili 3 kuće, koje leže neposredno uz šumu. Od strane partizana nije usledila nikakva protivakcija.

5.) 21 t. m. vratio se iz šume Srbin Vasa Pejčić, koga su partizani nasilno bili odveli 13. o. m. i izjavio:

1 prilog³

Zam. komandira čete
Fritz Hoffmann, s. r.
ES potporučnik

BR. 54

IZVEŠTAJ DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GENERAL LAUDON« OD AVGUSTA 1942 GOD. VOCSTVU NEMAČKE NARODNE GRUPE O SITUACIJI U JUGOISTOČNOM SREMU¹

NEMAČKA NARODNA GRUPA
U NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ
ORUŽANE JEDINICE DM-a
2 pripralni bataljon
General Laudon
Specijalna komanda Bečmen

*Dnevni događaji od 11. 8. do 18. 8. 1942.*²

10. 8. pošla je Specijalna komanda u 23.40 časova iz Osijeka za Bečmen, pod komandom ppor. Peter Schafera, sa jednim podof., jednim desetarom i 27 ES-ljudi. Grupa je putovala preko Zemuna, a odande sa dva ter. mot. vozila direktno za Bečmen.

³ Prilog nije pronađen.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-E.

² Na propratnom aktu, koji je poslat uz ovaj izveštaj, stavljen je datum: 22 avgust 1942 godine.

Specijalna komanda smeštena je u nemačkoj narodnoj -jcoli- Odmah po prispeću izvršen je obilazak terena i raspodela dužnosti za obezbeđenje mesta.

11. 8. inače nije bilo nikakvih naročitih događaja.

12. 8. izvršen je u prisustvu pretsednika opštine Stefana **Sorga**, notara Fritza Schmolla i nekoliko viđenih Srba iz mesta dogovor o situaciji, pri čemu je obećana lojalna saradnja **pravoslavnog** dela stanovništva.

Opšta situacija u Bečmenu je kako politički, tako i moralno zadovoljavajuća. Izvršena je prijava našeg prispeća susjednim vojnim jedinicama. Obezbeđenje našeg snabdevanja je **JOŠ** u toku.

Moralno držanje ES-ljudi je dobro.

12. 8. došao je u Bečmen, u inspekciju, kap. Magerle, komandant II pripr. bat. Po podne kap. Magerle je u pratnji **deset**, [ara] Runitzkyja otputovao za Deč u inspekciju tamošnje **ES**-specijalne komande.

U 8 časova uveče bombardovan je Progar³ od strane hrvatskih aviona i to sa 9 bombi. Ljudstvo je bilo u posebno strogoj pripravnosti. U 22.30 je ljudstvo alarmirano. Alarm je trajao do 22.50, no nije došlo ni do kakvog sukoba i vatreno oružje nije dejstvovalo.

U 23.20 prispele su izbeglice iz Progara, 10 na broju. Pošto se radilo poglavito o falksdojčerima, smešteni su u mestu. Prema iskazima ovih ljudi izgleda da su partizani zauzeli Progar i dele pšenicu narodu. Nešto поближе mi do danas nije poznato.

12. uveče sakupljen je muški deo pravoslavnog stanovništva, saopštena im ozbiljnost situacije i pozvani su da se strogo pridržavaju mojih naređenja.

13. 8. u 14 časova prošla je kroz Bečmen jedna nemačka kaznena ekspedicija koja se nalazila na putu za Progar. U 18 časova došli su ponovo u Bečmen i odatle otišli za Zemun. Zatražen je smeštaj za 150 ljudi koji treba u najkraćem vremenu da stignu u Bečmen.

U 23 časova napadnuto je dobro Rudolfa Theisa u Surčinu od strane partizana.

14. 8. pretražena je šuma južno od Bečmena, »Gibavac«, ^{sa} jednom patrolom od 10 ljudi pod komandom podof. Karlović Josefa. Pronađena je ljudska kosa i otpatci kože.

Jedna druga patrola otišla je po podne pod komandom deset. Runitzky Fritza u šumu severno od Bečmena, »Bečmen^ski Ključ«. Nije ništa naročito primećeno.

³ Vidi dok. br. 48.

15. 8. bio je u Bečmenu hrvatski potpukovnik Blaustejner, stacioniran u Petrovčiću, sa jednim potporučnikom domobranstva, radi dogovora o situaciji sa komandantom Specijalne komande.

Istog dana po podne bio je u Bečmenu sreski načelnik Dr Schwuger da bi se orijentisao o situaciji.

Inače preko celog dana nije bilo nikakvih posebnih događaja a i noć je protekla mirno.

U nedelju 16. 8. došao je na dogovor o situaciji komandant Specijalne komande iz Deča ES-potpporučnik Kovač. Drugovi iz DM-a iz Zemuna došli su da posete svoga vodnika ljudstva — deset. Runitzkyja i doneli ES-ljudstvu jedno bure piva, koje su sami platili i 120 cigareta.

Noć je protekla mirno.

17.8. prošlo je kroz Bečmen oko 100 ljudi nemačke vojske pod komandom por. Seitza, koji mi je poverljivo saopštio, da će u 9.30 časova biti bombardovana šuma Bojčin kod Progara. Radi posmatranja ove akcije, poslata je sa naše strane jedna patrola pod komandom ppor. Schäfera i deset. Runitzkyja u jačini od 18 ljudi prema Progaru. Zaustavili smo se na jugozapadnom obronku šume Gibavac, da bi odatle posmatrali akciju nemačkog bombardera i sprečili eventualno izmicanje pojedinačnih partizana u pravcu Bečmena. Zbog neprekidne kiše bila je jako smanjena vidljivost. Na sumnjiva lica je pucano.

Po podne su deset. Runitzky i ES-pripadnik Modalek Stefan otputovali za Zemun radi kupovine životnih namirnica.

Snabdevanje je dobro i dovoljno. Novac za životne namirnice i gorivo delimično dajemo mi, a delimično opština. Kuvanje i pranje veša preuzela je na sebe organizacija žena.

Jedan deo ljudstva podvrgnut je svakodnevno najneophodnijoj vojnoj obuci, i to onaj deo koji nije na službi ili mu posle teške službe nije potreban odmor. Praktični deo obuke izvodi deset. Runitzky, koji je u ovo jako dobro ušao, a nešto teorijskog ppor. Schäfer.

Obezbeđenje mesta sprovodi se preko noći uporištima i stražama a preko dana patrolama.

. ES potporučnik
P. Schäfer, s. r.

BR. 71

**IZVEŠTAJ VELIKOG ŽUPANA IZ VUKOVARA OD AVGUST
1942 GOD. NEMACKOM MINISTARSTVU INOSTRANIH
POSLOVA O SITUACIJI U SREMU¹**

Folksdojčerska ispostava
[Volksdeutsche Mittelstelle]

Berlin W 62, 23 avg. 1942
POVERLJIVO -

MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA

— D VIII —

Gospodinu savetniku poslanstva Triska
Berlin W 35

Predmet: Izveštaj o situaciji u Sremu.

U prilogu dostavlja se prepis jednog izveštaja velikog župana Dr Jakoba Elikera o situaciji u Sremu, s molbom na znanje.

Ziveo Hitler!
Miler, s.r.
SS-šturmbanfirer

Prepis

Vukovar, 6 avg. 1942

Posle mog poslednjeg izveštaja, kojeg sam predao preko gospodina Dr Kaćinke, situacija se u oblasti županije pogoršala. Odvođenja i ubijanja mirnih građana, a naročito ubijanja folksdojčera od strane partizana, pojavljuju se u sve većem broju. Broj pljačkanja i uništavanja po život važnih artikala nije se smanjio. U toku poslednja dva dana bile su opštine Mihaljevci, srez Stara Pazova, i Čortanovci, srez Srem. Karlovci, napadnuti od partizana u jačini od 50 ljudi, i tom prilikom uništili su opštinsku kuću sa celokupnom arhivom. Dosada su u 20 opština uništene opštinske zgrade sa arhivom. Tako isto u toku poslednjih dana partizani su, bez ijednog pucnja, razoružali 40 hrvatskih domobrana u Prhovu, srez Ruma, i 26 domobrana u Kraljevcima, srez Ruma. Tako su partizani došli do 66 pušaka i 3 mašinske puške sa celokupnom municijom.

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L-N/1 br. 296791-8.

Držanje hrvatskog domobranstva vrlo je pasivno, te je partizanima omogućeno da Vrše svoja nedela.

Uspesi partizana, raspoloženje srpskog življa, koji je dosada bio miran, ogromno je porastao u korist partizana, pošto u tome vide slabost hrvatske države, usled čega broj partizana stalno raste. Većina Srba koji su pozvani u hrvatsku vojsku priključili su se partizanima. Pošto se dosada nisu mogle sprečiti akcije partizana i da im se energično suprotstavi, to im je ceo Srem potčinjen. Istočno od Sida ne postoji danas ni jedan kutak gde bi se moglo računati na mir i bezbednost.

Jačinu partizana dokazuju napadi na želez. vozove. U proteklim danima napadnut je voz Ruma—Klenak, koji preko Šapca održava vezu sa Srbijom. Voz je bio zaustavljen, službeno osoblje i putnici morali su sići, a prazan voz stavljen u pogon i pušten. Zatim je kod Otoka, srez Vinkovci, otvorena paljba na voz. Pošto hrvatski domobrani nisu u stanju da savladaju partizane, pokušava se negiranjem činjenica. Tako sam, naprimer, danas primio poverljiv izveštaj od Štaba brigade u Brodu, u kome me obaveštavaju, da se raspolaže sigurnim podacima da seljaci sami spaljuju pšenicu da bi izbegli kontrolu. Ko poznaje prilike, kao i seljaka u Sremu, mora da se tome smeje.

Postoji samo jedan razlog, pošto domobranstvo nije moglo obezbediti žetvu, da se okrivljuju seljaci.

Na taj način mogu da se opravdaju pojedine vojne komande, ali time žetva nije spasena.

Situacija se pogoršava još i time, što se seljak, bez obara na narodnost, drži potpuno pasivno prema svim od države preduzetim merama.

Ta pasivnost ispoljila se na konferenciji koja je održana u nedelju u Mitrovici, kojoj je trebalo da prisustvuje i ministar Tot, koja se pretvorila u pravu buru protiv vlade. Na toj su konferenciji pretstavnici hrvatskih seljaka oštrim tonom saopštili državnim pretstavicima, da se političkim frazama ne može pridobiti seljaštvo. Jedan poznati pretstavnik seljaštva, koji uživa veliki ugled kod ustaša, izjavio je doslovce: »Sa frazom o ustaškom pokretu i nezavisnosti države ne može se kod seljaka ništa učiniti, kada oseća da država radi na njegovu propast. Po najnovijim privrednim merama pretstoji seljaku privredni slom« i šteta je, što ministar Tot nije čuo opravdane zamerke seljaka. Snižavanjem cena pšenice ugrožen je opstanak seljaka. Prosečni doprinos pšenice iznosi ove godine 500 kg po katastar, jutru. Od toga odlazi 140 kg za seme, 10 kg za vršidbu i 100 kg kosačima. Seljaku ostaje, prema tome, još

100 kg Po određenoj ceni od 600 kuna, dobiće svega 1500 kuna. Po novom zakonu o porezu otpada po katastarskom jutru, kod seljaka sa 20 jutara oranice, na porez 937 kuna pri opštinskom porezu od 100%. Ali mnoge oštine uzimaju i prirez od 200%. Kod seljaka sa 100 jutara oranice iznosi porez 1.122 kuna po jutru, dok je do 31. 12. 1941. porez iznosio samo 415 kuna. Prema tome porez je od 1. 1. 1942 povećan za 200%, dok je cena pšenici povećana samo za 30%. Po odbitku ostalih dažbina, ostaje seljaku 563 kuna po jutru. Sa tom svotom mora da pokriva izdatke oko oranja, sejanja, ishrane konja, održavanje alata i troškove za svoje izdržavanje. Površnom kalkulacijom izlazi da deficit po jednom jutru iznosi 1000 kuna. Za sopstvenu ishranu odobreno je seljaku 120 kg pšenice po članu porodice. Ostatak od 80 kg treba pokriti kukuruzom. Pošto sremski seljak neće da jede proju, a sa 200 kg nema dovoljno, *primuđen je* da se bavi crnom berzom da ne prijavi svoju zalihi, kako bi održao sebe i svoje imanje. Pri tome smo u seljaku stekli otvorenog neprijatelja, kome je svejedno, šta se u državi događa. Ovo shvatanje ispoljeno je otvoreno na konferenciji. Za to već imamo i dokaza. Iako je žetva završena, ostali smo bez hleba, pošto seljak nije predao žito. Sila bi napravila još veći dar-mar.

Moraju se preduzeti mere da se barem delimično udovolji seljacima. Izgovara se o učvršćivanju valute. Kada je to razlog, moraju se cene i u industriji stopirati.

Jedno industrijsko preduzeće može svakog meseca podneti novu kalkulaciju i da bude sigurno da će biti odobrena.

Pošto pažljivo pratim kontrolu cena, to sam došao do interesantnih zapažanja. Tako naprimer seljaka su prisilili da sirovu konoplju proda po ceni od 200 kuna za 100 kg, dok je cena izradene 2200 kuna. Kada su fabrike preuzele konoplju od seljaka, fabrikama je dozvoljena cena od 3500 kuna. Tako seljak nije dobio ni što je uložio, dok kapital zarađuje ogromne sume.

Zatim, cena struji kod nekoliko električnih centrala povišena je od 7 na 16 kuna. Ovo otvoreno favoriziranje kapitalizma nije izmaklo seljacima, zbog čega ovo nezadovoljstvo.

U ovom opštem haosu dolazi još i doglavnik Kvaternik sa svojom ustaškom policijom. Kako se sa nartizanima ne može izaći na kraj, to je on uzeo skiptar u ruke. Da bi napravio red, to je izdao naročita ovlašćenja meni potčinjenim policiskim organima, koji svojim radom unose još veći nemir kod masa. Uzgred jedan izveštaj o radu iednog agenta snabdevenog tim ovlašćenjem. Ceo rad obavlja se mimo mene, naravno da sam

time oslobođen svake odgovornosti. Zatim su došle nove ustaške formacije sa vanrednim ovlašćenjem.

Danas mi je jedan ustaški oficir, na moje pitanje kako će se ovde napraviti red, odgovorio da će svi Srbi biti iseljeni iz Srema. Na pitanje kuda, objasnio je, na neko mesto gde će propasti.

Tako isto me je izvestio i jedan sreski načelnik, koji je skoro bio kod Poglavnika, koji mu je saopštio, da će Srbi biti iseljeni iz Srema, ako ne daju mira. Kako se to ipak odnosi na oko 200.000 Srba, bio bi haos još veći, pošto bi se svi Srbi latili oružanja kako bi branili svoj goli život, a proizvodnja životnih namirnica snala bi za 50%. Ili trebaju Bosanci, koji su nre nekoliko meseci dodeljeni nama i kon izbegavaju svaki rad, nošto sebe smatraju kao Poglavnikove goste, da ^reuzmu srpska imanja? Privreda bi pretrpela katastrofu.

, Da bi se za ishranu važne oblasti Srema uredile potrebno je hitno sprovesti akciju pod nemačkim vođstvom. Ako to nije odmah moguće, može se računati na najgore, pošto je danas situacija teža neso u Bosni.

Po završetku ovog izveštaja primio sam još i telefonski izveštaj, da ie prošle noći opština Popinci, to je ona opština o kojoj u priloženom izveštaju javljam o ponašanju Kvaternikovog opunomoćenika, napadnuta od 200 partizana. Tamo garnizonirani hrvatski lovački vod dao je navodno otpora dok nije utrošio municiju. Zatim su neki vojnici pobjegli, a ostatak su partizani razoružali. Partizani su mladi Srbi iz okoline, koji se nisu odazvali hrvatskom vojnom pozivu.

Sada baš me je moj žandarmerijski major izvestio, da je kod Jamena (na Savi) jedan hrvatski kapetan pregovarao sa ^retstavnikom jedne četničke grune. Četnici traže da im se dodeli jedna oblast, u kojoj se mogu nesmetano kretati i koju bi očistili od partizana. Naročito su naglasili, da neće dirati mirne građane i pripadnike hrvatskog domobranstva. O njihovom stavu prema ustašama nije bilo govora. Imam utisak, da su srpskim nacionalistima poznate slabosti hrvatske vojske i žele to da iskoriste dobijanjem slobode kretanja. Šta će se posle dogoditi imamo najbolji primer u zapadnoj Bosni.

Ziveo Hitler!
Veliki župan
Dr Jakob Elikar s. r.

BR. 56

**”ⁿTNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 25 AVGUSTA
oi? GOD ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG DOMOBRANSKOG
i/KORA O OFANZIVI PROTIV PARTIZANA NA FRUŠKOJ
L<> GORI OD 10 DO 17 JULA¹**

SRIEMSKI ZDRUG

Broj 1694/taj.

U Rumi 25. kolovoza 1942. god.

Predmet: Opća bojna relacija

Zapovjedništvu II. Domobranskog Zbora.

Glst.

Savezno tamošnjoj zapovjedi Op. br. 191/taj./42 dostavlja se izvještaj u sljedećem:

I.

10. Srpnja o.g. poduzet je podhvat jačim snagama sa zadaćom razbijanja organizacije i vojske partizana u Fruškoj Gori sa ciljem da se sprječi dalje širenje organizacije i da se omogući hvatanje razbijenih partizana po selima.²

U podhvat u je učestvovalo:

Bojna Zrakoplovne školske pukovnije jačine 501 momak, uključivo sve čašće — 3 sata svaki sa 4 strojopuške.

XVI Ustaška bojna jačine približno 450 momaka uključivo čašće — 4 sata nepoznate jačine sa nekoliko strojnica i strojopušaka.

I Lovačka bojna jačine 246 momaka uključivo sve čašće — 2 sata svaki sa 4 strojopuške.

Zapovjed za izvršenje izdata je pod ovdašnjim br. 768/taj. koja je dostavljena tom Z-čtvu na uvid.

Osnovna ideja bila je: Razvučenim pripremnim rasporedom navesti partizane na podjelu snaga, zatim presjeći područje Fruške Gore na dva djela, primorati na borbu slabiju — istočnu grupu i razbiti nju.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/1—39, k. 54.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

Akcije imale su sljedeći tok:

1/10. VII. 1942. tfod.

— XVI Ustaška bojna bez ikakvog odpora izašla je na Iriški Venac u 08.00 sati, zatim je odpočela nastupanje u pravcu istoka po Eugenovom Putu. U 11.00 sati dva sata bojne naišla su na jak otpor na k. 502, 3 km. s.i. od Iriškog Venca gdje se utvrdilo oko 150 partizana u izrađenim obkopima. Oko zauzimanja ove postave vođena je borba do oko 14.00 sati kada je obilascima uspijelo spomenutu postavu partizana zauzeti.

Vlastiti gubitci 3 mrtva i 3 ranjena.

Gubitci partizana prebrojeni (prema ustmenom izvještaju Z-čtva bojne) 7 muških i jedna žena.³ Navodno ih bilo mnogo više po okolnjem gustišu, koji se nisu mogli pronaći.

Zatim je bojna produžila nadiranje u istočnom pravcu sve do istočne ivice šume, pri čemu je naišla još na 4 mjesta na slabiji otpor, koji je nakon kraće borbe bez vlastitih gubitaka savladan.

— I Lovačka bojna izašla je toga dana bez ikakvog odpora na Zmajevac i k. 435, 2 km. zapadno Zmajevca, posjela ova uporišta i sa istih vršila krstarenje po okolini. Sudara sa partizanima toga dana nije bilo.

— Bojna Zrakopl. škol. pukovnije krenula je iz Beočina i do Man. Beočin nije bilo nikakvog odpora. Odmah iza Man. Beočin otvorena je puščana vatra od strane straža partizana na prednje djelove bojne. Bojna se razvija, vrši dalje nastupanje i u 13 [sati] savlada otpor slabijih snaga partizana i izbija na Osovlje. Zatim bojna produžava nastupanje ka k. 470 i Oriovcu ali bude zadržana jakom puščanom i strojničkom vatrom tako da je od strane Z-ka donjet zaključak da bi dalje nastupanje bilo skopčano sa nesrazmjerno velikim gubiticima te zanoći na postavi Osovlje — Cerova Strana sa isturenim djelovima za osiguranje.

Tokom cjele noći od 22.00 do 4.10 sata partizani vrše sa raznih strana napadaje manjim djelovima i prepade vatrom iz raznih pravaca.

Toga dana utrošeno 3963 puščanih i strojopuščanih naboja, 9 bombi.

Gubitci: 1 domobran mrtav, 2 ranjena.

Gubitci partizana: nepoznati ali se predpostavlja da ih ima.

³ Broj poginulih partizana je netaean. U dok. br. 10/1-5, k. 12, koji se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta, stoji da je ubijeno 4 partizana.

2/11. VII. 1942. god.

— XVI Ustaška bojna produžava krstarenje u predjelu • točno puta Kamenica — Irig ali nigdje nije naišla na značajku odpora niti na veće grupe partizana.

Naknadno je ustanovljeno da su partizani bili sakriveni u gumi Stražilovo, Radovanac i Morintovo, gdje su cio ovaj dan proveli u tišini.

— Postrojbe I Lovačke bojne prema dobijenoj zapovjedi u 6.00 sati odpočinju pokret sa svojih dosadašnjih uporišta pravcem Isin Čot (k. 524) — Crveni Čot (trig. 539) u cilju potpomaganja napadaja bojne Zrak. škol. puk. na Crveni Čot.

U svome pokretu ka Crvenom Čotu u 7.10 sati kod Beočinskih Livada ova postrojba naišla je na grupu od 30—50 partizana, koja je raspršena vatrom.

Postrojba zatim produžava nastupanje određenim pravcem sve do Crvenog Čota gdje bude oko 600 m. istočno samog trigonometra -zaustavljena jakom strojničkom i puščanom vatrom, u 11.30 sati.

U 17 sati dobija zapovjed, da se povuče na svoje postave kod Beočinskih Livada, gdje da ponovno posjednu svoje postave i tamo da zanoće, jer ponovni napadaj na bojne Z.5.P. na Crveni Čot nije uspio.

Vlastiti gubitci 3 lakše ranjena.

Gubitci partizana nepoznati.

— Bojna Zrakoplovne školske pukovnije prema dobijenoj zapovjedi u 7.00 sati odpočinje napadaj na k. 470 i Orlovac sa topničkom pripremom i do 11.00 sati zauzima spomenutu postavu. Zatim produžava napadaj na Crveni Čot ali bude zadržata jakom strojničkom i puščanom vatrom. Kako nema brzo-glasne veze sa topničtvom već samo pomoću teklića odustaje od daljeg napadaja i utvrdi se na zauzetoj postavi Orlovac i k. 470.

Tokom noći od 21.00 do 4.30 sati partizani vrše napadaje i prepade vatrom sa raznih strana na postavu bojne ali budu odbijeni.

Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 11 ranjenih, od ovih 4 lakše.

Gubitci partizana nepoznati.

Utrošeno 4518 puščanih i strojopuščanih naboja i 25 bombi.

Topništvo je utrošilo 43 granatšrapnela.

3/12. VII. 1942. god.

—• XVI Ustaška bojna produžava krstarenje u području istočno puta Kamenica — Irig no nigdje nije naišla na partizane.

— Postrojbe I Lovačke bojne produžavaju krstarenje sa svojih uporišta po okolini. Tokom dana nisu ni oni nigdje naišli na partizane.

Noću u 23.00 sati došlo je do sudara sa grupom od oko 50 partizna što je naknadno izkazom zarobljenika provjereno-borba trajala je oko 30 minuta, našta su se partizani razbježali' Po svanuću nađeno je na tom mjestu velika količina pokrivača hrane, nekoliko kotlova i drugih sitnica koje su partizani tom prigodom ostavili. Naknadno je utvrđeno da se radilo o djelu podunavskog odreda, koji je bio sakriven u šumi Zarkovo i zatim u šumi Morintovo i koji se noću htio prebaciti u zapadni dio Fruške Gore.

— Bojna Zrak. škol. puk. tokom dana ostala je na svojim zauzetim postavama, vršila razviđanje i krstarenje po okolini i pokušala obilascima iz drugih pravaca da se približi Crvenom Čotu, pri čemu je došlo na raznim mjestima do puškanja i manjih borbi.

Tokom cjele noći partizani su vršili manje prepade i uznemirivanja manjeg značaja, koji su svi vatrom odbijeni.

4/13. VII. 1942. g.

— XVI Ustaška bojna produžava krstarenje u svome području ali nigdje nije naišla na ma kakav odpor odnosno na partizane.

— Postrojbe I Lovačke bojne pojačane sa 13. satom 6. p. puk. (2 bacača granata 81 m/m. i 1 gorski top 65 m/m.) prema dobijenoj zapovjedi u 6.00 sati polaze sa svojih uporišta prema Crvenom Čotu (trig. 539). Kod Isinog Čota (k. 524) nailaze na slabiji odpor partizana koji je savladan puščanom vatrom; partizani su se nakon kraće borbe razbježali.

U 11 sati postrojba se približila Crvenom Čotu na oko 500 m. i zauzima pripremnu postavu za napadaj. Protiv postave partizana djeluje bacačima granata. U 11.50 sati dva njemačka krilaša vrše bombardiranje i zatim djeluju strojnicama protiv partizanskih postava na Crvenom čotu, poslije čega bojna nastupa i posjeda Crveni Čot bez gubitaka i bez odpora, jer su oartizani ovu postavu napustili za vreme bombardiranja.

— Bojna Z.Š.P. u 16.00 sati posjeda Crveni Čot i uređuje ga za odbranu.

Tokom noći 13.—14. VII. partizani vrše uznemirivanje vatrom, kao i manje prepade manjim odjelima. Svi ovi napadaji odbijeni.

Gubitaka nije bilo. Gubitci partizana nepoznati.

Utrošeno 1047 puščanih naboja i 6 bombi.

Uhvaćen 1 partizan.

5/14. VII. 1942. god.

Noću 13.—14. VII., kao i cijelo prije podne 14. VII., pa-
je stalno hladna kiša i puhao hladan vjetar. Ljudstvo po-
l vito Bojne Z.S.P. bilo je premoreno od 4 neprospavane noći
neurednom obskrbom u tolikoj mjeri iscrpljeno da nije više
bilo sposobno za dalju akciju. Na osnovu ovog zapovjedio sam
da se sve postrojbe prikupe i to:

XVI Ustaška bojna na Iriškom Vencu.

Postrojbe I Lovačke bojne u Vrdniku.

Bojna Zrak. škol. puk. u Beočinu, gdje su zanoćile sa
potrebitim osiguranjem.

Tokom iduće noći nije bilo nikakvih događaja.

6/15. VII. 1942. g.

Vršeno je krstarenje po šumi u Fruškoj Gori i to:

— XVI Ustaška bojna u predjelu istočno puta Kamenica
— Irig.

— Postrojbe I Lovačke bojne sjeverno Vrdnika.

— Bojna Z.S.P. između Crvenog Čota i Beočinskih Li-
vada.

Pri ovom ni jedna od gorespomenutih postrojbi nije na-
išla na partizane niti je došlo do ma kakve borbe.

7) 16. VII. 1942. g.

Produženo je krstarenje u istom području od svijuju pod
6) spomenutih postrojbi.

Pri tome naišli su djelovi Bojne Z.S.P. na Isinom Čotu
(k. 524) na slabije djelove partizana koja je nakon kraće borbe
razbijena — partizani su se razbježali.

Gubitaka nije bilo. Neprijateljski nepoznati.

Utrošeno 90 puščanih naboja.

Djelovanjem postrojbi ovog Zdruga postignuto je:

— Očišćena je iztočna polovina Fruške Gore do Crvenog
Čota (trig. 539.) zaključno od partizana.

— Postignuti su moralni uspjesi, jer je razbijeno vjero-
vanje da vojska ne smije u šumu ući. Pored toga pojedini par-
tizani poglavito novaci izkoristili su ovu prigodu da se razbježe
i povrate kućama odakle su bili djelimično na silu od strane
Partizana u šumu odvedeni.

— U predjelima oko istočnog djela F.[ruške] G.[ore] pre-
stali su izpadi partizana, koje su ovi do tada poglavito noću i
u posljednje vrijeme i danju vršili.

Dalje izvršenje podhvata prekinuto je zapovjedi II Dom zborna i sve postrojbe upućene su radi zaštite žetve koju su partizani počeli ometati — paliti.

8/31. VII. 1942. g.

U oko 20 sati u s. Kraljevcima izvršen je prepad od strane većeg broja oko 100 partizana na 6. Jurišni vod jačine 1 častnik i 35 momaka sa 2 strojopuške, koji je u spomenutom mjestu vršio zaštitu vršitbe.

Napadaj je usljedio iznenadno iz pojedinih kuća stanovnika tog sela i u vremenu kada je vod bio podjeljen na manje straže kod pojedinih vršalica kojih je bilo svega 6.

Borba je trajala kratko vrijeme oko 30 min. nakon koje su se pojedine straže predale i pojedine se razbježale.

Gubitci: 2 ranjena, 1 poručnik i 24 momka zarobljena od partizana, oduzete 2 strojopuške, 20 pušaka i 1600 naboja.

Zapovjednik, pukovnik
(Gvozdanić)
Gvozdanić

' PRILOG I.

G u b i t c i	P r o t i v n i č k i	N a š i
Ukupno: poginuli	partizana- prebrajano 8 ostalo ?	6
Ukupno: ranjeni	partizana: ?	21
Ukupno: zarobljeno	partizana 3	25 razoružano i odmah pušteno (Prigodom prepada u s. Kraljevci)
Ukupno: zaslužjenih	—	—
Ukupno: nestalih	—	—

Zapovjednik, pukovnik
(Gvozdanić)
Gvozdanić

BR. 57

**RRVPŠTAJ SRESKOG NAČELNIKA OD 26 AVGUSTA 1942
NN VOCSTVU NEMACKE NARODNE GRUPE O DEJSTVI-
MA PARTIZANA U STAROPAZOVACKOM SREZU¹**

[okrugli pečat]
Sresko načelstvo
St. Pazova

Nemiri i prepadi
od strane partizana u srezu Stara Pazova

U dvanaest opština koje pripadaju srezu Stara Pazova, i to poimenična:

Stara Pazova	Belegiš	Novi Karlovci
Nova Pazova	Surduk	Golubinci
Novi Banovci	Novi Slankamen	Vojka
Stari Banovci	Stari Slankamen	Srem. Mihalj.fevci]

dogodilo se od moga poslednjeg izveštaja od 8. avgusta²
sledeće:

8. avgusta.

Novi Karlovci: Prema jednom izvještaju opštine N. Karlovci, u vezi sa tamo otkrivenom komunističkom centralom, pokušalo je nekoliko partizana da 7. avgusta prepadne selo.

Stara Pazova: U vezi sa hapšenjem nekoliko komunista iz Novih Karlovaca, 8 avgusta su u Staroj Pazovi streljana 18 partizana od strane hrvatskog prekog suda.³ Daljih 30 uhapšenih saučesnika otpremljeni su za Vukovar. Među streljanim bila su trojica komunista kao glavni organizatori komunizma na jednom delu Fruške Gore. Ovi isti imali su tesnu vezu sa komunističkom organizacijom u Fruškoj Gori.

Novi Slankamen: Na naselju Koševac — Mala Pazova, kod Slankamena, ponovo su se 9 avgusta pojavili partizani, provalili kod više seljaka i na silu oduzeli namirnice.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35/2, k. 40-F.

² Vidi dok. br. 45.

³ Vidi dok. br. 47.

Belegiš: U ataru Belegiša pojavilo se više naoružanih i uniformisanih partizana. Trojica uniformisanih, naoružanih puškama i ručnim bombama, prodrli su u noći između 8/9 VIII u selo Belegiš. Ovom prilikom susreli su partizani u selu seosku stražu (sastavljenu od Srba), napali stražu i Srbina Jančić Dušana vezali lancima i odveli. Nije isključeno da je Jančić sam dao da se veže i bude odveden. Na svaki način utvrđeno je da je on odveden.

11. avgusta.

Novi Banovci: U ataru Novih Banovaca, a prema Batajnici i Zemunu, u vinogradima koji leže duž Dunava, napadnuto je, u noći između 10/11 VIII od strane jedne veće grupe partizana, više folksdojčera — posednika vinograda i čuvara vinograda. Folksdojčerima je oduzeto oružje i životne namirnice. Nekoliko je i manje zlostavljano.

16. avgusta.

Sremski Mihaljevci: U noći između 16/17 avgusta po drugi put je prepadnuta opština Sremski Mihaljevci od strane partizana (prvi put, vidi izveštaj od 2. avgusta⁴). I ovog puta su predsednik opštine i opštinski notar doterani u opštinu, ede su sami morali otvoriti opštinsku kasu i predati sve vrednosne papire. Opštinske knjige koje su ostale posle prvog prepada ovoga puta su potpuno uništene i spaljene. Novo- uvedeni telefonski aparat je takođe spaljen. Predsedniku opštine i opštinskom notararu zabranjeno je od strane partizana da ubuduće vrše službu i stupe u opštinsku zgradu.

18. avgusta.

Golubinci: U ataru Golubinaca, između Stare Pazove i Golubinaca, napadnuto je puščanom vatrom nekoliko ustaša koji su se vozili od Golubinaca za Staru Pazovu. Pošto je stigla pomoć, moglo se konstatovati da je jedna grupa partizana imala svoj logor u jednom kukuruznom polju. Na ovom mestu nađeni su razni predmeti, kao kape sa sovjetskom zvezdom i delovi odeće, a isto tako i jestivo.

⁴ Ovaj izveštaj nije pronađen.

19. avgusta.

Vojka: U noći između 19/20 avgusta pokušala je jedna veća grupa partizana da prepadne i zauzme opštinu, tj. opštinski ured u Vojki. Partizani su oštrom puščanom vatrom napali opštinski ured sa tri strane. U samom opštinskom uredu nalazilo se radi odbrane šest ustaških vojnika. Borba je trajala dva sata. Pritom je u opštinski ured od strane partizana ubačeno tri ručne bombe. Puščanim metcima bili su razbičveni svi prozori i vrata. Tom prilikom ubijen je jedan ustaša a jedan drugi teško povređen. Dalje je ubijen jedan Srbin iz Vojke (navodno partizan) i jedan drugi partizan, a dva dalja partizana su teško ranjena. Partizani su sa više juriša pokušali da zauzmu opštinsku kuću. Pri poslednjem pokušaju Srbi su pri prodiranju kroz vrata odbijeni ručnim bombama.

20. avgusta.

Vojka: Sledeće noći, dakle između 20/21 avgusta, pokušala je jedna grupa partizana ponovno jedan prepad na opštinski ured u Vojki. Prepad su ovoga puta odbile ustaše.

Golubinci: U ataru Golubinaca prepadnuto je od strane jedne grupe partizana, nekoliko seljaka koji su radili na polju (Srba i Hrvata) i odvedeno na jedno dobro (salaš) kod Popinaca gde su zadržani do u noć. Tek onda po noći pušteni su kućama. Seljaci su pričali da je na dobru bila jedna grupa od 50—60 partizana.

Novi Karlovci: U N. Karlovce su po noći upala dva naoružana partizana u selo i pokušala da napadnu opštinskog služitelja, da bi ga prisilili da im isti oda gde se nalaze predsednik opštine i opštinski notar. Prepad je bekstvom opštinskog služitelja osujećen.

23. avgusta.

Vojka: 23. avgusta uveče po treći put je jedna grupa partizana pokušala prepad na opštinski ured u Vojki.⁵ Prepad je uz slabiju puščanu vatru odbijen.

⁵ Veći broj navedenih akcija nije izvršio Posavski NOP odred, koji je dejstvovao u jugoistočnom Sremu, već mesne partizanske desetine.

U vezi sa gore navedenim prepadima streljano je u srezu Stara Pazova do 26 avgusta 32 lica, od toga 18 u Staroj Pazovi ostali u Vukovaru.⁶ Svi prema jednoj presudi hrvatskog državnog prekog suda. Uhapšeno je otprilike 80 lica. Neki od njih su ponovo pušteni, drugi osuđeni na robiju, a ostali sprovedeni u sabirni logor. Istragu je vodio jedan ustaša — državni policijski direktor iz Zagreba (Blažeković).

Situacija u srezu Stara Pazova još uvek je napeta, pošto se još uvek stoji slabo sa bezbednošću stanovništva. Od dvanaest opština šest čisto srpskih je bez ikakve naoružane posade. Ova situacija saopštena je višim državnim vlastima.

Ovo je izveštaj o situaciji sreskog načelstva zaklj. sa 26 avgustom 1942.

Stara Pazova, 26 avgusta 1942

Heil Hitler!
Sreski načelnik
[potpis nečitak]

⁶ Podatak je netačan. Prema sačuvanim »oglasima«, a njih je inače bilo više, koje su ustaški preki sudovi izdavali prilikom izvršenja svojih presuda, od 12 do 24 avgusta 1942 god. streljano je u velikoj župi Vukovar 257 pripadnika i simpatizera NOP-a (vidi dok. br. 47).

BR. 58

**»r/xTF^TAJ MESNE NEMACKE NARODNE GRUPE IZ MO-
InVICA OD AVGUSTA 1942 GOD. VOCSTVU NEMACKE
NARODNE GRUPE O NAPADIMA PARTIZANA NA MORO-**

Nemačka mesna grupa u Moroviću

Predmet: Događaji u mesnoj grupi Morović
izveštaj o prepadima partizana

Uredu za propagandu

Osijek

10-tog avgusta t. g. po noći, oko 24 časa napali su partizani sa tri strane selo Morović. Najpre železničku stražu na železničkom mostu, zatim grobljansku ulicu i nekoliko ih se pojavilo u Sokačkoj ulici. Partizani su najpre otvorili vatru na mostovsku stražu u selu. Posle dobre paljbe od strane Nemačke narodne grupe i Hrvata oni su odbijeni i izgubili se u noći. Sledećeg dana po noći u 2,30 časa, naime 11/VIII bio je drugi prepad na Krivom šoru i Jamenskoj ulici i ovde su ponovo dobrom vatrom odbijeni. U ova dva slučaja mi nismo imali gubitaka, a šta je kod partizana bilo ne znamo, jer je noć bila tamna.

Dalje su onda 12/VIII partizani izveli sa najvećom drskošću oko 10 časova pre podne prepad sa oko 30 partizana na salaš prip. nar. grupe Paula Zopfa, koji je udaljen oko 4—5 km. od sela, primorali biroše na predaju a naravno niko nije imao nikakvo oružje; zatim su biroši morali spremati tri najbolja konja, da upregnu jedna kola, onda su zaklali dva komada svinja i uzeli još i jedno lepo tele uz to, zatim jedan veliki kotao i još neke takve stvari, natovarili na najbolja i najduža kola i tako sa tri konja, dve svinje i teletom otišli odatle u pravcu Kuzmina. Po odlasku partizani su onda poslali jedno*? čoveka, biroša, u selo Morović da javi da su oni tamo bili i šta se dogodilo. Mi smo zatim uzaludno sve alarmirali i telefonski javili po okolini. Do danas nema nikakvog traga od konja. To je već drugi slučaj na salašu Paula Zopfa, dakle postaje sve ozbiljnije.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36/2, k. 40-F.

Dalje, 17/VIII prepali su partizani šumske radnike, dva kilometra od Morovića, i oterali ih iz šume do na par stotina metara ispred Morovića. Kad se to saznalo, uputilo se 25—30 ljudi, Nemaca i Hrvata, prema šumi gde se to odigralo, no partizani su se nalazili na ivici takozvane šume Raškovića pored sela i otvorili vatru. Naravno, partizani su žestokom borbom odbačeni od strane našeg mešovitog ljudstva. Sa naše strane nije bilo gubitaka, a o partizanima ne znamo ništa zato što oni po običaju povlače sve sa sobom, čak i kad imaju mrtvih.

Dalje, u ponedjeljak 24/VIII uveče oko 9 časova prepali su partizani putnički voz koji saobraća od Šida za Raču. Mesto napada bilo je 2—3 kilometra od morovičkog železničkog mosta; najpre je eksplodirala jedna postavljena paklena mašina, a onda su mangupi obasuli voz sa obe strane žestokom mitraljeskom i puščanom vatrom. Na najveće iznenađenje i sreću, voz nije iskočio iz šina i imao je samo dva ranjena. Jedan kondukter pao je iz voza i pronađen je sledećeg dana ujutru, živ.

25/VIII pre podne uputio se Hrvat Pero Kričković sa jednim Srbinom, kolima, u šumu da bi doneo sanduke za pčele; bili su takođe prepadnuti. Kričković je zajedno sa konjem i kolima odveden, a Srbina su poslali za Morović da javi o ovom događaju.²

Ne prođe skoro ni jedan jedini dan a da se nešto ne dogodi. Kao što sam u svom poslednjem izveštaju podvukao, mi smo opkoljeni šumom i srpskim selima. U šumama se na sve strane može videti ološ, oni zapravo idu u manjim grupama od 5—10 do 30—40 ljudi po jačini. Dakle, mi smo stalno ugroženi i moramo se pripremiti na neki veći prepad. Stoga bi bilo hitno potrebno da se sa jednim bataljonom vojske izvrši jedna akcija, zaposedne šumski pojas od Jamene preko Rače, Bosuta, Morovića, Grka za više dana, i isti prokrstari. Inače, ako do ovoga ne dođe što pre, stvari će se ovde vrlo loše odigrati, jer stanovništvo ne može ni u šumu radi drva za zimu, niti na polje da obavi poljske radove. Ako se ovde ne preduzme neka akcija, ostaće kukuruz neobran i neprikupljen na polju. Stoga molim Voćstvo Nemačke narodne grupe da, ukoliko je god to moguće, u najkraćem roku poduzme nešto za čišćenje ovih šuma, dotle dok se još može pomoći, jer Morović je čvorište, ali je stalno sve gore.

U poslednjem izveštaju tražio sam još pušaka, jer sam puške dobijene od narodne grupe morao vratiti. Nažalost do

² Ove akcije izvela je Bosutska partizanska četa.

Ja nemam nikakvog odgovora da li ćemo dobiti ili ne, ali
bolje sredstvo bila bi jedna akcija u šumi, inače nikad ne-
ćemo imati mira sve dok cela banda ne bude pobijena. Inače
što dolazi svakog dana do ubistava iz pljačke i prepada. Ovo
su ozbiljni slučajevi i molim da se prime k znanju.

Heil Hitler!

Glavni rukovodilac,
Josef Keller, s. r.

Komandant garnizona i rukovodilac
propagande
Nikolaus Holzer, s. r.

BR. 59

**DEPEŠA NEMAČKOG POSLANIKA U NDH OD 27 AVGU-
STA 1942 GOD. GLAVNOJ UPRAVI DRŽAVNE BEZBEDNO-
STI RAJHA O HAPŠENJIMA PRIPADNIKA I SIMPATIZERA
NOP-a U SREMU¹**

Depeša

Zagreb, 27 avgusta 1942 — — — — — 7,30 čas.
Prijem: 27 -,,- -,,- — — — — — 9,30 -,,-

Br. 2274 od 27. 8. 42

Policiski ataše moli da se ovo saopštenje sprovede dalje:
»Glavnoj upravi državne bezbednosti — uprava IV; na
znanje komandantu policije bezbednosti i S.D. u Beogradu.

Stanje ustanka u Hrvatskoj.

1) *Sr^{}*: Još od 10. 8. 42 početa policiska akcija protiv
ustaničkog pokreta u Sremu, povoljno se razvija.² Stanje ak-
cije 25. 8. 42:

a) Zemun: 70 hapšenja, pretežno pripadnika komuni-
stičke omladinske organizacije »SKOJ«. Među njima i 2 pri-
padnika jedne atentatorske grupe, čija je jačina bila 3 čoveka.

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L. N/6, br. 300806—8.

² Vidi dok. br. 48 i 54.

1

Posle izvršene istrage može se računati na još 400 hapšenja u Zemu. U 8 zemunskih preduzeća postoje »SKOJ« grupe. Jačina tih grupa oko 5 ljudi. U nekim preduzećima i do 6 grupa »SKOJ« organizacija odigrala je važnu ulogu za vreme ustanka u Srbiji.

b) Mitrovica: 70 hapšenja, pretežno članova »SKOJ« organizacije, među njima 30 pripadnika — maturanata — mitrovačke gimnazije, pod vođstvom 2 nastavnika. Organizacija postoji još iz doba Jugoslavije. Ugledni građani — Srbi — potpomažu ustanak dobrovoljnim priložima do 10.000 kuna mesečno. Od 70 uhapšenih pušteno je 8, a 62 posle izvršene sudske istrage osuđeno na smrt i streljano. U Mitrovici su završene istrage.

v) Ruma: 734 hapšenja. Dosada 166 osuđeno na smrt a 265 upućeno u koncentracioni logor. Istraga u toku.

g) Stara Pazova: Uhapšeno 115 lica, od toga 33 streljano.

d) Irig: Uhapšeno 166 lica, među njima 30 pripadnika »SKOJ«-a. Istraga u toku. Sa malim izuzetkom svi hapšenici su Srbi, Dosada 350 lica osuđeno na smrt, među njima 13 talaca. Među njima nije bilo Folksdojčera. Glavnina naoružanih ustanika prikupila se na »Fruškoj Gori«, jugoistočni deo Hrvatske prema mađarskoj granici. Jačina oko 1500 ljudi. Po završetku policijske akcije predviđena je veća vojna akcija. Pripreme u toku. Po dosadašnjem obaveštenju može se zaključiti da je partizanska akcija u Sremu dirigovana iz Srbije. Upućena molba komandantu policije bezbednosti i SD u Beograd da se izvrši što strožija granična kontrola.

2) *Slavonija*: U Slavoniji još uvek jaka partizanska aktivnost. Akcije čišćenja u planinama Psunja i Dilja, počete od Nove Gradiške do Okučana, završene. Ishod tih akcija: 28 poginulih, 683 zarobljenika. Daljne akcije u toku.

3) *Zapadna Bosna*: Sem nekoliko razbijenih partizanskih grupa stanje je uglavnom mirno. Akcije čišćenja u prostoru Sana—Una—Kupa završene bez većih sukoba. Početo čišćenje Šamarice planine.

4) *Istočna Bosna*: Situacija zaoštrena padom Foče (jugoistočno od Sarajeva). Komandno osoblje i ljudstvo delimično u italijanskim uniformama. Bombardovanje Foče izvršeno italijanskom artiljerijom. Javljeno je da se severno od Vlasenice nalazi spremna za akciju jedna partizanska grupa jačine od 1000 pušaka, 3 teška i 25 laka mitraljeza.

5) *Italijanska zona*: U italijanskoj zoni — južni deo bivše Jugoslavije — jaka aktivnost ustanika. Jedna operacijska oblast je prostor severoistočno od Splita između Tomislavgrada,

r'vna, Sinja, Imotskog, Tomislavgrada. U tom prostoru ima oko «L-7800 ljudi. Delimično su dobro naoružani i disciplinovani. Naoružanje: 8—9 zaplenjena italijanska tenka, 2 italijanska ; L 7,5 cm, 10—12 bacača, 40—50 teška i 60—80 laka mitraljeza. Uniformisani delom hrvatskim i italijanskim uniformama. Grupa je pod komandom srpskih oficira. Jedna druga "rupa od 1500 ljudi pod vođstvom partizana Dr Buhanića nalazi se duž obale Makarske. Jedna isturena grupa, oko 100 ljudi, nalazi se u Pacini.³ Treća veća grupa nalazi se severno od Trebinja i Gradine i Planine Sitnice. Po padu Livna partizani nastupaju ka Sinju. Jedno istočno bočno obezbeđenje poseljeno je 17. 8. Posušje i nastupa prema Širokom Bregu, centru nemačke eksploatacije boksita, do visova Vraniće. Pretpostavka, da severna glavna grupa želi da se spoji sa makarskom grupom, da bi prodrla u pravcu jugoistoka ili severozapada do Slovenije. Partizani objavljuju da će zauzeti Mostar. Time bi bila ozbiljno ugrožena nemačka eksploatacija boksita. Umirenje ovog prostora otežava držanje italijanske posade prema ustanicima. Tolerancija prema ustanicima i delimična saradnja u pojedinim slučajevima, dokazana. Po najnovijim vestima cilj je ustanika-partizana i četnika Draže Mihailovića da uspostave pogodnu liniju od Crne Gore do Slovenije, da bi time olakšali pokušaj iskrcavanja Engleza i Amerikanaca. Usled italijanske akcije pojačana je partizanska delatnost u Sloveniji na italijansko-hrvatskoj granici jugozapadno od Zagreba. Pojedini prodori dosežu do Zagreba. Ali ne postoji još neposredna opasnost za Zagreb. Oblast severozapadno od Zagreba (Zagorje) mirna. Ne postoji neki predznak da će se ustanak preneti u Zagorje. Posle izvršenog čišćenja Istočne i Zapadne Bosne primećena je življa akcija ustanika u ostalim oblastima (Srem, Slavonija i italijanska zona). Uspeh preduzetih akcija u Sremu i Slavoniji biće odlučujući za poboljšanje situacije. Potrebno je angažovanje svih snaga da bi se ugušio ustanak. Učešće nemačkih trupa u tim borbama presudno je za uspeh pošto su same hrvatske snage nedovoljne. Sledi pismeni izveštaj sledećim kurirom. Helm.«

Kaše

³ Nejasno, nije utvrđeno na koji se geografski objekt odnosi.

**IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 28
AVGUSTA 1942 GOD. VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPO
VEDNISTVU NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA OD 10 DO
24 AVGUSTA¹**

ZAPOVJEDNICTVO
4. oružničke pukovnije
J. S. Br. 1266/Taj.

U Tuzli, dne 28. VIII. 1942.

Predmet: Doglasno izvješće.

1. VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU ZAGREB.
2. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGUR. ZAGREB.
3. OPUNOMOĆENIKU MIN. UNUTARNJIH POSLOVA SARAJEVO.
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA BROD n/S.
5. ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.
6. ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE D O B O J.
7. SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINAL. ZAGREB.
8. ZAPOV. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE ZAGREB. URED I/III.
9. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

ORUŽNIČKO KRILO VUKOVAR:

10. na 11. kolovoza noći posjekli su partizani 16 brzoglasnih stupova između Banoštor i Čerevića.

10. na 11. kolovoza opljačkali su partizani sa pustare Pačevićina kotara Hrv. Mitrovica raznih stvari u vrijednosti 200.000 kuna.

10. kolovoza pokušali su partizani porušiti želj. most na prugi Morović — Rača, ali su odbijeni.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35/2—7, k. 147.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

11. kolovoza otjerali su partizani iz Banoštora 12 kom zina u šumu.
11. kolovoza otjerali su partizani sa salaša Pavla Gepf Morovića 3 svinje, 2 junice i odnijeli drugih stvari u ukup-
12 i vrijednosti 200.000 kuna.
11. kolovoza na cesti Beočin — Kamenica ubijen je po
rtizanima, ustaški tabornik Marko Blažević iz Beočina i
ustaša Danilo Maršek.
11. kolovoza odveli su partizani iz šume Bingula, kotar Ilok, 2 para konja i 2 vola.
11. kolovoza u polju kod s. Bingula, kotar Ilok, odvedeni su oo partizanima Poljaković Đuro i Sesler Stefan u šumu.
12. kolovoza ubili su partizani Heg Martina u vinogradima kod Grgurevaca, kotara Hrv. Mitrovica.
13. kolovoza odvukli su partizani na volovima vršeći stroj Sinka Miše iz Luga u Sviloš, po prilici da sebi vrše žito.
14. kolovoza sa pustare Bek, kotara Hrv. Mitrovica, otjerali su partizani 2 konja, 1' kola i 10 vreća brašna i drugi živež. namirnica.
14. kolovoza kod Koruške na Dunavu, kotara Ilok, napadnut je putnički brod sa puščanom vatrom od strane partizana. Posada broda uzvratila je vatru. Brod a niti posada na brodu nijesu povrijeđeni.
14. kolovoza između Suljma i Grgurevaca ubili su partizani Stabli Jozefa a ranili Piler Adama.
16. kolovoza kod sela Sašinaca, kotar Hrv. Mitrovica, napali su partizani iz zasjede na domob. ophodnju. Ubijen je domob. Juraj Papeš.
17. kolovoza izvršili su napad partizani na oružn. postaju Srem. Rača. U sukobu poginuo jedan dječak.
17. kolovoza nađen je ubijen sluga Jurišić Drago iz Topolice, kotara Hrv. Mitrovica. Ubili su ga partizani.
17. kolovoza u Ležimiru, kotara Hrv. Mitrovica, napadna je iedna naša ophodnja od 20 partizana u kojoj je borbi više domobrana ranjeno.
17. kolovoza provalili su partizani u skladište žita na salašu Gardi Koruška, kotara Ilok, i odvezli '130 m. žita.
17. kolovoza izvršen je napad na zgradu oružničke ophodnje Sava Rača, kotar Hrv. Mitrovica, sa puščanom vatrom od partizana. Napad od strane ophodnje odbijen,
19. kolovoza eksplodirao je pakleni stroj na želj. prugi kod s. Martinci. Od brzog vlaka zadnji vagon manje oštećen. Pruga za 3 m razrušena i ubrzo popravljena.

19. kolovoza oko 23.30 sati došlo je oko 50 **naoružan**[^] partizana u s. Bosut, kotara Hrv. Mitrovica, iz obćine uze] pisaćí'stroj i 2 vojnićke deke. Od mjestnog seljaka Antu^{ng} Frdek uzeli jedan krugovalnik i otišli na salaš Save Spajić^a • Savu ubili.

21. kolovoza ranjen je od strane partizana na putu kod Suseka narednik Stjepan'Mazdekić i 2 domobrana.

23. kolovoza od 12 sati ustaše i oružništvo u Suseku vode borbu sa partizanima. Selo je opkoljeno od strane partizana brzoglasne veze pokidane.

ORUŽNIĆKO KRILO ZEMUN:

11. kolovoza oko 23 sata oko 100 naoružanih partizana upalo je u s. Buđanovce i iz obćine iznijeli svu pismohranu pred obćinu i zapalili ju, namještaj u obćini sav polupali, odnijeli sa sobom 3 pisaća stroja i 5 gunjeva, u selu uhvatili naćel. obćine Roberta Gross izveli ga na pašnjak i tamo ga ubili.

11. na 12. kolovoza napali su partizani na želj. postaju Buđanovci, iz ureda svu pismohranu pred zgradu iznijeli i zapalili, a zgradu sa namještajem demolirali. U isto vrijeme zapalili su željez. skladište i 1 putnićka kola na želj. postaji. Predstojnika postaje Franju Hermana izveli dalje od postaje i ubili ga. Zelj. brzoglasnu liniju uništili i porušili 6 stubova.

Iste noći od 1 do 3 sata jedna grupa partizana napala je na obćinsku zgradu Brestać, iznijeli svu pismohranu sa spisima i knjigama pred zgradu i zapalili. Iz zgrade odnijeli 4 gunja i 1 pisaćí stroj. U selu su uhvatili blagajnika obćine Savu Nikolića i ubili ga.

Iste ove noći u Buđanovcima i Brestaću partizani su zapalili 4 vršaća stroja, opljaćkali razne robe i u šumu odvezli.

12. kolovoza veća grupa partizana otjerala je sa livade 110 ovaca i 32 jaganjca, vlasništvo manastira Velika Remeta.

12. kolovoza oko 18 sati partizani su zapalili 95 kućica žita oko 4.000 kg., vlasništvo Steve Golubovića iz Hrv. Karlovaca.

13. kolovoza 7 naoružanih partizana napali su na želi. prugi Zemun — Batajnica, na vojnu ophodnju koja je osiguravala prugu. U ovoj borbi poginuo je domob. Petar Majer a ranjen Šandor Fridrih.

13. kolovoza' oko 20 naoružanih partizana upalo je u s. Vel. Subotište i upalili 12 met. zobi i 35 met. jećma.

12. na 13. kolovoza isjekli su partizani 12 **brzoglasnih** stubova i žicu na liniji Vrdnik — Ruma.

14. kolovoza ophodnja postaje Grabovci naišla je u šumi Baradin'ci na veću grupu partizana. Partizani stupili u borbu u soboni odveli, a sutradan po našim ophodnjama nađen je u šumi Baradinci.

15. kolovoza oko 23 sata zapalili su partizani štale na manastiru **Prnjavor — Jazak.**

16. kolovoza došlo je oko 100 naoružanih partizana na salaš Veslaja i zapalili sve gospodarske zgrade a stoku sa sohom u šumu otjerali.

18. kolovoza zapalili su partizani 2 vojne zgrade za stanovanje kod manastira Prnjavor — Jazak.

Iste noći zapalili su salaš Zivanu Nediću, Milivoju Niškoviću i Timotijević Lazaru iz Jazka.

18. kolovoza 20 naoružanih partizana upalo je u kamenolom Ledinci. Iz skladišta uzeli 12¹A kg. eksploziva, sa ovim su srušili postrojenja kamenoloma i zgradu porušili.

19. kolovoza grupa od oko 300 partizana došla je u selo **Bešenovo** — Prnjavor, selo zaposjeli i narod silom u šumu otjerali. Manastir Bešenovo — Prnjavor zapalili a selo¹ zauzeli.

19. kolovoza oko 100 partizana napalo je občinsku zgradu Vojka u kojoj su bili 4 ustaše, u borbi sa partizanima ubijen je ustaša Josip Oldinger a teže ranjen ustaša Ljubomir Boras. U ovoj borbi ubijen je 1 partizan a 2 teže ranjeni.

20. kolovoza 6 naoružanih partizana došlo je u s. Pavlovci, uhvatili Ljubicu Subotić i izvan sela je ubili. Na 2 kola otjerali su partizani živežnih namirnica u šumu.

22. kolovoza oko 200 naoružanih partizana opkolili su oružničku postaju i ustašku posadu u Ledincima. U borbi poginuo zapovjednik postaje Ledinci narednik Mijo Malović, 4 ustaše i 2 domobrana zrakoplovne školske pukovnije. Kod partizana ima dosta gubitaka.

22. kolovoza veća grupa partizana napala je ustašku posadu u s. Bukovcu.³ Preko cijelog dana vođena je isprekidana puščana borba. Ishod se još ne zna.

23. kolovoza napalo je oko 1000 naoružanih partizana na ustašku posadu u s. Bukovcu. Borba je vođena 1 sat kada je posada morala napustiti položaj i povući se usljed velike premoći partizana.

23. kolovoza oko 400 naoružanih partizana došlo je u s. Ledince i od seljaka oduzimali živež. namirnice, provalili u obćinu i poštu i svu pismohranu strpali na hrpu i spalili. Sa sobom su odveli 4 Hrvata. Brzglasnu liniju izvan sela uništili.

³ Vidi dok. br. 48.

IV. O AKCIJI, RADU I KRETANJU SUMNJIVIH OSOBA TR-
ĐINSKIH NEPRIJATELJSKIH AGENATA, PROVOKATORA I ANTI
DRŽAVNIH ELEMENATA: " u

Nije ništa primjećeno.

V. O STRANOJ PROMIČBI U NARODU:

Vrše se u posljednje doba u pojačanoj mjeri kako od strane komunista tako i od strane četnika krugovalnim postajama, putem osobnog dodira i razpačavanjem letaka.

Dne 23. i 24. kolovoza kružili su nepoznati (vjerojatno neprijateljski zrakoplovi) nad područjem sj. is. Bosne i bacali letke sadržaja uperenog protiv sila osi, u kojima ocrtavaju snacu Anglosasa i Rusa i pozivajući narod da ustraje u borbi jer se bliži kraj Nacional-socijalizmu te skoro uskrsnuće Jugoslavije.

Sa područja na kojem se nalaze četnici davani su im svjetlosni znakovi. Nije isključeno, da su tom prilikom zrakoplovi leteći vrlo nisko, odbacivali i drugi materijal.

4

Zapovjednik podpukovnik
(Mašek)
Mašek

(M. P.)

⁴ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 61

Trtr5TAJ
POSLOVA
Ni^TT
S^TV
SEKRETARIJATA MINISTARSTVA UNUTRAŠ-
OD 31 AVGUSTA 1942 GOD. MINISTAR-
STVA NDH O NAPADU PARTIZANA NA
BUKOVAC I LEDINCE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
Tajništvo minis;tra

Broj: 7205-1-A-1942. U Zagrebu, dne 31. kolovoza 1942.

Predmet: Prilike u kotaru
Hrv. Karlovci.

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
u/

Zagrebu

Kotarska oblast u Hrvatskim Karlovcima pod V.T. brojem 12 od 25 ov. mj. predložila je sljedeće izvješće:

»Kako je već izvješteno pod t. '399/42 napadnuto je od strane partizana mjesto Bukovac dne 22. kolovoza o.g. u 2.15 sati a istoga dana u 7.30 sati napadnuto je mjesto Ledinci. Stanje u navedenim mjestima je sljedeće:

Bukovac, Dne 22. kolovoza o.g. u 2.15 sati od jedne veće grupe partizana napadnuto je mjesto Bukovac. Mjestna posada je uspjela da spriječi uništenje obćine i odbrani najuži prostor oko obćine. Prilikom napada partizani su odveli oko 30 osoba, dok su iz stana zapovjednika posade odnijeli svu njegovu spremu i isti razorili. Borba je trajala oko 45 minuta, nakon čega se partizani povukli. Gubitaka među posadom nije bilo, dok se po tragovima krvi zaključuje, da je na strani partizana bilo ranjenih i mrtvih. Istoga dana je po nalogu ustaškog logornika uhićeno oko 30 osoba a kuda su odvedeni ovoj oblastiⁿⁱ je poznato. U toku navedenog dana Bukovac je napadan još to nuta ali sa* manjim snagama, tako da je posada napade sa lakoćom odbila.

U noći između 22 i 23 kolovoza jedan veći dio Srba je po svome nahodanju pobjegao ili je odveden od strane partizana.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/29—1, k. 76.

Točan razlog nestanka se nije mogao ustanoviti, jer je mjestna posada usled malop- broja držala najuži centar. Kada sam za ovo 23. kolovoza u jutro saznao uputio sam jednog službenika u Bukovac i stavio mu na raspolaganje još dva službenika iz Poreznog ureda u »Zempra« s nalogom, da od odbjeglih pokupi sve živežne namirnice i stoku a kuće zapečatiti. Namirnice i stoku je trebao dotjerati istoga dana u Hr. Karlovce, da ne bi palo u ruke partizana ili ne bi bilo opljačkano. Za osiguranje ovoga posla dobio sam od Zrakoplovne školske pukovnije iz Petrovaradina 30 domobrana. Domobrani su stigli u Bukovac u 13.30 sati i toga trenutka je počeo napad partizana. Čarkari oripremne ustaške bojne, koji su sačinjavali mjestnu posadu sa prispjelim zrakoplovcima davali su otpor sve do 15 sati, a kako su partizani bili brojno mnogo nadmoćniji i raspolagali su strojnicama posada sa zrakoplovcima se povukla, da ne bi bila uništena, jer pojačanje nisam mogao dobiti, a posada nije imala streljiva za dužu borbu. Kada mi je činovnik javio s brzoglasom da se posada povlači, naredio sam mu, da novac i novčane pošiljke sa pošte dopremi u Hr. Karlovce, kao i novac iz opć. blagajne. Povjerljivi spisi sa pošte i novac iz iste su spašeni i predati ovoj oblasti, dok novac iz opć. blagajne moj službenik nije mogao uzeti, jer su ključevi od blagajne bili kod načelnika koji se sa svojom porodicom povlačio prema Petrovaradinu. Čim se posada počela povlačiti, partizani koji su se već u selu nalazili počeli su sa teranjem Srba u šumu, dok je jedan broj i sam pobjegao. Njemački živalj njih oko 300 povukao se u Petrovaradin, koji se nalazi 6 km. od Bukovca. Dne 24. kolovoza otišao sam u Petrovaradin, da bi organizirao obstrbu pomenutih izbjeglih Njemaca. Istoga dana u Bukovac je stiglo 2 satnije zrakoplovaca. Napominjem, da sam dobio pomoć, koju sam tražio 23. kolovoza za vrijeme borbe, Bukovac bi bio spašen i ne bi bila nanesena ovolika šteta. Prema dobijenim podacima u Bukovcu se za sada nalazi još svega oko 10 starih ljudi, dok su svi ostali pobjegli ili odvedeni ne računajući njemački živalj koji se povukao u Petrovaradin. Partizani su u noći 23. kolovoza o.g. odnijeli iz Bukovca gotovo sve živežne namirnice i otjerali stoku. Kakvo je trenutno stanje u Bukovcu nije mi poznato, jer brzoglasne veze nemam, a od vojnih vlasti do sada nisam dobio nikakvih obavještenja. Da 11 su partizani pri zauzimanju Bukovca ubili nekoga od mještana nije mi do sada poznato.²

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 46.

Dne 22. kolovoza 1942 god. u 7.30 sati napadnuto je mjesto Ledinci od strane partizana. Prvi objekt napada bila je stuznička postaja u koju je ubačeno odmah oko 10 bombi, od koje je zgrada uništena. Mjestna posada te oružništvo davalo otpor do 12.30 sati kada su partizani odbijeni. U borbi je uginulo 7 osoba i to: 4 čarkara pripremne ustaške bojne, jarko Medvedović, Ivan Mak, Ilija Topalović i Stjepan Koropčak — svi iz Petrovaradina, dok je zapovjednik oružničke postaje Malović nestao i kasnije pronađen u blizini mjesta mrtav. Osim ovih poginuo je jedan domobranski vodnik i jedan domobran. Poslije odbijenog napada posada sa oružnicima se povukla na željezničku postaju u Ledincima koja je udaljena od mjesta oko 3 kl. Povlačenje je izvršeno, jer posada nije više raspolagala streljivom a pojačanje nije stiglo. Sa raspoloživim brojem ljudstva osigurao sam željezničku postaju i žičanu željeznicu. Prilikom borbe partizani su imali dosta gubitaka. Sve svoje poginule odveli u šumu. U napadu je učestvovalo oko 200 partizana.

Noću između 23 i 24 kolovoza oko 22 sata partizani su ponovno napali Ledince. Napad je izvršen na občinu, poštu i oružničku postaju. Sav namještaj u obćini i pošti uništen. Novac iz obć. blagajne uzeli su partizani, pošto su obili blagajnu. Sve knjige, spise i pismohranu spalili su partizani pred obćinom. Od strane upravnih službenika za vrijeme ovoga drugog napada u mjestu je bio jedino obć. bilježnik, koji je pobjegao pošto su partizani došli po njega. Od povjerenika obćine Krunoslava Bobeka partizani su odnijeli sve namirnice, zaklali dva komada svinja i iste sa kolima odvezli za Rakovac. Namještaj i sve drugo pokućstvo su mu uništiti. Partizani su pri odlasku iz Ledinaca odveli 4 Hrvata, čija mi imena nisu poznata. Pučanstvo se većim djelom nalazi u okolnim vinogradima i na poziv obćine nije vratilo kući iz bojazni, da će od nadolazećih vojnih snaga biti uništeni odnosno tako su im zapretili čarkari pripremne ustaške vojne pri povlačenju.

Trenutno stanje u Ledincima ovoj oblasti nije poznato, jer brzoglasne veze nema, a od vojnih vlasti nisam dobio nikakvih obavještenja. Prije drugog napada poštarica u Ledincima napustila je mjesto ponijevši sa sobom sve spise, novac i novčane pošiljke.

Dne 25. kolovoza 1942 god. oko 12.30 sati izvršen je napad od strane partizana na posadu u Čortanovcima (koja čuva tunel) kojom prilikom je poginuo jedan domobran, dok su 7 domobrana razoružani i odore im skinute i oduzete. Radi daljeg osiguranja poslata je nova posada.«

Ustupa se gornje izvješće radi poduzimanja potrebnih
mjera za osiguranje života i imetka. —

ZA DOM — SPREMNI!

Po ovlaštenju
Ministra unutarnjih poslova
Veliki župan
kod Ministarstva unutarnjih poslova-
Josip Troyer
(Josip Troyer)

(M. P.)

Dostavlja se:

1. Min. Hrv. Domobranstva
2. Glst. stožeru ustaške vojnice
3. Ustaškoj Vojnici — Hrv. Oružničtvu.

BR. 62

**OBAVEŠTENJE VELIKE ŽUPE VUKE IZ VUKOVARA OD
3 SEPTEMBRA 1942 GOD. O STRELJANJU 50 PRIPADNIKA
I SIMPATIZERA NOP-a¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VIŠE REDARSTVENO POVJERENICTVO
ZA VELIKU ŽUPU VUKA

Broj: 1117-42

Vukovar, 3. rujna 1942.

O G L A S

U mjesecu kolovozu 1942. ubijene su po banditima sljedeće
osobe:

1. Dušan Popović, kod Kuzmina na salašu dne 14.VIII.1942.
2. Sava Spaić, iz Bosuta dne 19.VIII.1942.
3. Ustaša Paljaković, iz Divoša dne 4.VIII.1942.
4. Svetozar Nešković, iz Grgurevaca dne 12.VIII.1942.
5. Martin Hag, u vinogradu kod Grgurevaca dne 2.VIII.1942.

¹ Štampani primerak dokumenta nalazi se u arhivi Vojnoisto-
riskog instituta pod reg. br. 4/9—5, k. 197.

Budući, da se u zakonskom roku od deset dana nisu pro-
•H zločinci, a niti su građani grada Hrvatske Mitrovice i sta-
n nicipi kotara Hrvatske Mitrovice dali podatke o njihovim
n^oV istima, to je dana 19. kolovoza 1942., a na temelju zakon-
t odredbe broj CCCXXXI—1620. Z.p. 1941. od 2. listopada
1941. *Strieljano* kao taoci *pedeset osoba*, koji su nakon najtoč-
•iih redarstvenih izviđa ustanovljeni kao pomagači zločinač-
kih bandi, i za petoricu poginulih nedužnih žrtava strieljani su.²

I.

1. Bedričić Vasilije, mesar, rođen 1903., iz Hrvatske Mitrovice

2. Bedričić Milan, mesar i ekonom, rođen 1904., iz Hrv. Mitrovice

3. Baraksadić Aleksa, kovač, rođen, 1902., iz Hrv. Mitrovice

4. Bilić Branko, svratištar, rođen 1885., iz Hrv. Mitrovice

5. Budisavljević Dr. Mane, liečnik, rođen 1894., iz Hrv. Mitrovice

6. Božić Košta, rođen 1886., iz Belegiša

7. Bilić Stevan, trgovac, rođen 1889., iz Hrv. Mitrovice

8. Bižić Slavko', đak, rođen 1922., iz Hrv. Mitrovice

9. Dević Sima, rođen 1886., iz Hrv. Mitrovice

10. Đaković Radojko, rođen 1885., iz Hrv. Mitrovice.

² Posle masovnih streljanja izvršenih avgusta 1942 god. (vidi dok. br. 47), kao i neprijateljske ofanzive protiv nartizana na Fruškoj Gori od 26 avgusta do 1 septembra 1942 god., koja nije dala željene rezultate, ustaški preki sud nastavio je sa masovnim izricanjem smrtnih kazni. Tako je (osim streljanja koje je izvršeno 3 septembra) po presudi prekog suda 5 septembra streljano 50 pripadnika i simpatizera NOP-a (14 iz Iriga, 3 iz Sremske Mitrovice, 12 iz Zemuna, 20 iz Lačarka i 1 iz Kuzmina); 7 septembra streljano je 50 lica (14 iz Iriga, 4 iz Novih Karlovaca, 1 iz Jamene, 1 iz Stejanovaca, 1 iz Vel. Radinača, 2 iz Rume, 1 iz Vojke, 6 iz Belegiša, 3 iz Golubinaca, 1 iz Surduka i 10 iz Viziča) 18 septembra 1942 god. streljano je 185 pripadnika i simpatizera NOP-a (iz Kupinova 7, Batajnice 3, Vojke 5, Golubinaca 11, Belegiša 3, Krčedina 1, Čortanovaca 2, Bukovca 55, Grgetega 1, Iriga 2, Šašinaca 1, Sremske Mitrovice 5, Lačarka 7, Šulima 2, Mandelosa 2, Divoša 9, Sišatovca 3, Ležimira 15, Rakovca 1, Grabova 6, Čerevića 1, Sviloša 2, Kuveždina 1, Viziča 1, Suseka 3, Neština 3, Iloka 2, Borova 1, Sida 17, Kuzmina 8, Srem, Rače 3, Perleza 1 i za 1 nije navedeno odakle je). Originali ovih »oglasa« izdatih povodom streljanja pojedinih grupa, nalaze se u arhivi Voinoistoriskog instituta pod br. 4/9—6, 4/9—7, 4/9—8, 4/9—9 i 4/9—10 iz kutije 197 i originali br. 2320 i 2322 iz arhive CK SKS.

Ovde treba napomenuti da su ustaše izdavali ove »oglas« samo za jedan mali broj streljanih simpatizera i pripadnika NOP, kojima je sudio preki sud, dok je veći broj nevino pobijenih ljudi pogubljen na zverski način, bez izvođenja na sud. Vidi dok. br. 67, 68, 69, 78, 85 i 89.

II.

1. Dević Paja, fijakerista, rođen 1900., iz Hrv. Mitrovice
2. Forišković Nebojša, strojarski pomoćnik, rođen 1922 iz Hrv. Mitrovice
3. Grgurov Veselin, visokoškolac, rođen 1922., iz Hrv Mitrovice
4. Gajić Dr. Miloš, liečnik, rođen 1909., iz Hrv. Mitrovice
5. Janošević Đorđe, poseb. činovnik, rođen 1920., iz Hrv. Mitrovice
6. Jovanović Pera, fijakerista, rođen 1910., iz Hrv. Mitrovice
7. Jovanović Steva, rođen 1908., iz Hrv. Mitrovice
8. Đurušić Radovan, rođen 1905., iz Hrv. Mitrovice
9. Kapetanović Svetozar, rođen 1922., iz Morovića
10. Kolarević Svetozar, kolarski pomoćnik, rođen 1918., iz Morovića

III.

1. Milinović Petar, đak, rođen 1922., iz Hrvatske Mitrovice
2. Milovančev Milan, rođen 1900., iz Hrvatske Mitrovice
3. Mojić Dušan, krojač, rođen 1895., iz Hrv. Mitrovice
4. Mehandžić Krsto, rođen 1901., iz Beške
5. Mihajlović Nikola, rođen 1896., iz Hrv. Mitrovice
6. Manastirac Stevan, đak, rođen 1922., iz Hrv. Mitrovice
7. Mijić Radovan, veletrgovac, rođen 1892., iz Hrv. Mitrovice
8. Naumović Svetozar, rođen 1898., iz Hrv. Mitrovice
9. Pavkov Jovan, pčelar, rođen 1908., iz Velikih Radinaca
10. Petrović Velimir, krojački pomoćnik, rod. 1908., iz Hrv. Mitrovice

IV.

1. Petrović Aleksije, profesor, rođ. 1904., iz Hrv. Mitrovice
2. Puhalo Dane, gruntovničar, rođ. 1895., iz Hrv. Mitrovice
3. Radojević Pavle, rođ. 1887., iz Hrv. Mitrovice
4. Ristić Jovan, radnik, rođ. 1888., iz Hrv. Mitrovice
5. Sekulac Stanislav, zdravstveni pomoćnik, rođ. 1910., iz Hrv. Mitrovice
6. Simovljević Miloš, laborant, rođ. 1900., iz Hrv. Mitrovice

7. Sremac Petar, rođ. 1900., iz Hrv. Mitrovice
- g. Stanković Borislav, ljekarnik, rođ. 1911., iz Hrv. Mitrovice
- stanković Miloje, ljekarnik, rođ. 1893., iz Hrv. Mitrovice
10. Stojaković Toma, krojač, rođ. 1910., iz Hrv. Mitrovice

V.

1. Stojanović Stevan, rođ. 1888., iz Hrv. Mitrovice
2. **Šimunović** Mato, **sudbeni čin., rođ. 1917.**, iz Hrvatske Mitrovice
3. Šimić Doka, rođ 1894., iz Hrv. Mitrovice
4. Terzić Jovan, licitar, rođ. 1892., iz Hrv. Mitrovice
5. Tucić Vaso, noćni čuvar, rođ. 1886., iz Hrv. Mitrovice
6. Vasilić Dragutin, ekonom, rođ. 1888., iz Hrv. Mitrovice
7. Vladislavljević Andrija, gostioničar, rođ. 1909., iz Hrv. Mitrovice
8. Veselinović Andrija, rođ. 1888., iz Hrv. Mitrovice
9. Vukašinović Nikola, obč. pisar, rođ. 1900., iz Hrv. Mitrovice
10. Varkapa Zivan, obućar, rođ. 1910., iz Beške

BR. 71

**DEPEŠA NEMAČKOG POSLANIKA U NDH OD 4 SEPTEMA
1942 GOD. GLAVNOJ UPRAVI DRŽAVNE BEZBEDNO
STI O REZULTATIMA OFANZIVE PROTIV PARTIZANA TI
FRUŠKOJ GORI¹**

Depeša

Zagreb, 4 septembra 1942 — — — — 18,40 čas.
Prijem: 4 — — — — 19,03 -"-

Br. 2385 od 4. 9.

Policiski ataše izveštava:

»Poličisko-vojna akcija u Sremu uglavnom povoljno završena.² Akcija naoružanih nemačkih i hrvatskih snaga protiv glavnog centra bandita Fruška Gora 31. 8. 42 završena. Neprijateljski gubici 369 poginulih, 1333 zarobljeno.³ Sopstveni gubici 11 poginulih. 14 ranjenih. Vojna akcija u Sremu uglavnom završena.⁴ Policiska akcija još u toku. Nastupilo je osetno smirenje u Sremu.⁵ Pismeni izveštaj sledi.«

Molim dostaviti i Glavnoj upravi državne bezbednosti IV.

Kaše

• ¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L. N/6, br. 300811.

² Odnosi se na neprijateljsku ofanzivu protiv partizana na Fruškoj Gori od 26 avgusta do 1 septembra 1942 godine. Vidi dok. br. 52, 71 i 73.

³ Broj poginulih i zarobljenih partizana je netačan. U ovoj ofanzivi Fruškogorski NOP odred imao je oko 30 poginulih i zarobljenih partizana (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52). Za vreme ove neprijateljske ofanzive stradao je veći broj seljaka—izbeglica, koji su se pred terorom okupatora i domaćih izdajnika sklonili u Fruškoj Gori. No, i pored toga, broj poginulih i zarobljenih »partizana« je preuveličan.

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 46, 52 i 53.

⁵ Vidi dok. br. 70.

BR. 71

rrvF^TAJ PETE CETE OD 4 SEPTEMBRA 1942 GOD. KO-
* aKDANTU DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GE-
StrAL LOUDON« O DEJSTVIMA CETE ZA VREME OFAN-
N ZIVE NA FRUŠKOJ GORI¹

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-a
2. pripravní bataljon
5. četa
Izl. Br. 250 od 4.IX.42

Vrdnik 4.9.1942

Komandantu II Pripravnog bataljona
»GENERAL LAUDON«

Osijek

O poslednjoj akciji nemačke vojske,² koja je očistila Frušku Goru od partizana,⁸ ova četa izveštava sledeće:

Akcija je otpočela 26.8.1942 sa pročešljanjem ravnice severno prema Fruškoj Gori i artiljeriskom vatrom na partizanske položaje u šumi. Jačina nemačke vojske: 2 pešadiska puka sa teškim oružjem. Naša četa je zbog slabog naoružanja (ukupno 3 laka mitr. i 1 automat) ostala pozadi i imala zadatak da zadrži partizane koji beže, a koji su eventualno izmakli iz zatvorenog obruča.

Naša četa je zaposela ivicu šume otprilike kod uzvišica severno od Remete i Jazka (349) i ostala nekoliko dana na položaju. Rezultat je:

1 partizan ubijen,
20 partizana uhvaćeno, među kojima i žene sa decom. Ovih 20 zarobljenih sproveli smo za Rumu u sabirni logor. Tih dana bili smo i 2 puta na uzvišici Crveni Čot (539), gde smo uhvatili 11 komada stoke. Stoka je predata uz potvrdu nemačkoj četi 30517 C u Rumi.

U ovoj akciji nismo imali nikakvih gubitaka sem 1 lakše ranjenog.

Ćela akcija sa Fruškom Gorom je završena, ali rezultat još nije tačno utvrđen. Može biti da je nekoliko stotina ubijeno, a nekoliko hiljada zarobljeno i oni su, takođe, najvećim

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40—E.

² Vidi dok. br. 52, 71 i 73.

³ Vidi dok. br. 70.

delom sprovedeni u sabirni logor. Naravno, i neke partizanske grupe izmakle su (ceni se na 150 naoružanih ljudi), poglavito koje su se pre pročešljavanja spustile u ravnicu i izgubile u kukuruznim poljima.⁴

Ugovoreno je da ustaše zaposednu najvažnije položaje i visove u Fruškoj Gori.

Na Crvenom Čotu i na partizanskim položajima našli smo i nešto propagandnog materijala, koji je sačuvan u četi. Među mnogo drugog materijala imamo i jedno pocepano i zalepljeno pismo⁵ u kome se prikazuje i slučaj Dr. Pillera.⁶ Ovo pismo dostavlja četa u prilogu.

Od sada naša 5. četa (zajedno sa 4. četom u Grgurevcima) potpada pod novo angažovanu borbenu grupu »Hensel« u Rumi, od koje ćemo i dobijati dalja naređenja. Bobrena grupa »Hensel«! ima oblast između linije Sotin — Tovarnik, južno sa rekom Bosut do ušća u Savu, Savom do ušća u Dunav i uz Dunav do Sotina.

Ovoj grupi moramo svakodnevno do 8 časova slati u Rumu izveštaj o događajima i o našim akcijama. Ovaj izveštaj četa dostavlja i pismeno, a jednu kopiju dostavljamo i Štabu II. pripr. bat. u Osijek.

Dostavljeno:
Zem. voćstvu Nem. narodne grupe 1
Štabu ES-a 1
II. Pripr. bat, 1
u akta 1

Komandir 5. čete:
[potpis nečitak]
E.S. por.

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-a
2. pripravni bataljon
Izl. Br. 184 — 8.IX.42. pov.

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 46, 52 i 53.

⁵ Ovaj dokumenat nije pronađen.

⁶ Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

BR. 65

TRPŠTAJ ČETVIRTE CETE OD 5 SEPTEMBRA 1942 GOD.
EABU DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GENERAL
ATPON« O UČEŠĆU U OFANZIVI NA FRUŠKOJ GORI¹

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-a
2. pripravni bataljon
4. četa
Izl B^r- —5. septembar 1942

Štabu II pripravnog bataljona
oružanih jedinica DM-a

Osijek

Izveštaj o učestvovanju 4 čete II pripravnog bataljona ES-a o akciji na čišćenju Fruške Gore:²

U velikoj akciji na čišćenju Fruške Gore od partizana u vremenu od 26. VIII. do 1. IX. 1942 naša četa nije samostalno učestvovala već je bila podeljena kao pojačanje na tri čete II bataljona nemačke vojske i to na:

5. četu:	1 ofic.	2 podof.	i	35	ES-strelaca
7. četu:	2 „	1 „	„	30	„
8. četu:	1 „	2 „	„	52	„
ukupno:	4 „	5 „	„	117	„

Pojedinačni polazni položaji na terenu zaposednuti su 26. VIII. po podne, na što je sledećih dana usledilo plansko nastupanje kroz delimično guste šume i preko visova Fruške Gore.

Do većeg okršaja sa partizanima došlo je 27. VIII. prilikom poduhvata jednog izviđačkog odelenja 7 čete u kome je pored 15 drugova iz vojske uzelo učešća i 13 ES-strelaca sa ES-potporučnikom Philippom Stauchom. U toku ovog poduhvata primorana je na borbu jedna grupa od oko 30 partizana i posle oštrog mitraljeskog i pušcanog okršaja naterana u bekstvo. Pri tome je ubijeno 7 partizana, među kojima jedan viši rukovodilac, a zaplenjeno 6 pušaka, 2 pištolja, cev jednog lakog fttitr. i veća količina municije (dum-dum). Ovaj plen predat

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40—E.

² Vidi dok. br. 64.

je štabu bataljona nemačke vojske. O ovoj akciji su se nadležne komande vrlo pohvalno izrazile, jer je ona stvorila znatnu mogućnost da se bez borbe likvidira veliki i plenom bogalj partizanski logor na uzvišici Letenka [k. 454]. Od naših ES-strelaca istakli su se pri tome ličnom hrabrošću: Philipp Kappes i Andreas Heib (oboje iz Beške), koji zaslužuju priznanje pretpostavljene komande.

Od toga dana, partizani na našem otseku nisu prihvatili borbu. Naši planski dnevni ciljevi bili su uvek u određeno vreme dostignuti. Pri pročešljanju šuma hvatani su pojedinačni razbijeni partizani i sprovedeni dalje. 31. VIII. smo na otseku između Carevića i Beočinske fabrike cementa dostigli Dunav. 1. IX. učestvovali smo još u jednoj akciji na velikom dunavskom ostrvu Mačkov Prud između Beočina i Ledinaca, čime je akcija bila završena.

U Beočinu smo posle ponovo puno reči velikog priznanja od strane komandanta bataljona, otpušteni iz nemačkih jedinica i ponovo kao 4. četa oružanih jedinica za akciju nastupili pešačkim maršem preko Banoštora kući za Grgurevce.

U toku cele akcije nismo imali gubitaka u mrtvim ili ranjenim.

Komandir čete
[potpis nečitak]
ES-potporučnik

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-a
• 2. pripremljeni bataljon
STAB
Izl. Br. 183 — 8. IX. 42. pov.

**VF^TAJ POLICISKOG ATAŠEA PRI NEMAČKOM PO-
¹ *VSTVC U NDH OD 9 SEPTEMBRA 1942 GOD. GLAVNOJ
^S PRAVI DRŽAVNE BEZBEDNOSTI O NAMERAMA VLADE
^V NDH DA IZ SREMA ISELI SRPSKI ŽIVALJ¹**

Prepis za Ministarstvo spoljnih poslova

9 septembra 1942

1) Rajhsfireru SS i šefu nemačke policije

Glavna uprava državne bezbednosti — Uprava IV — *Berlin*

Na znanje:
Komandantu policije bezbednosti i S.D.

' Beograd

Predmet: Partizanski pokret u Sremu i Slavoniji.

Preduzete mere hrvatske vlade u Sremu i Slavoniji pokazale su, da se u prvom redu srpski deo stanovništva nalazi u partizanima odnosno da ih potpomaže. To se može objasniti postojećim neprijateljstvom pravoslavnog življa prema sadašnjoj hrvatskoj vladi. Pored toga ima i Hrvata, kao i delova slovačke manjine, koji simpatiziraju sa partizanima. Rasmatanje akcija hrvatske vlade pokazuje, da su iste pre svega uperene na srpski elemenat u Sremu i Slavoniji. Već pre izvesnog vremena postoji sumnja, da hrvatske akcije protiv partizanskog pokreta treba da posluže kao dokaz, da je pravoslavni deo stanovništva kriv za nemire u ovim oblastima.

Ta se sumnja pojačava gledištima koja vladaju kod policije velikožupanske uprave u Osijeku. Tamo se zastupa gledište da partizanski pokret nije komunistički, već čisto srpski, iako pojedini Hrvati saraduju sa partizanima, i da će dotle biti partizana do'k ima Srba u ovim predelima. Šef policije u Osijeku izjavio je, da bi najbolje bilo da se svi Srbi, bez obzira da li su mirni ili ne, treba da ise, pošto samo na taj način postoji jemstvo, da prestanu partizanske akcije. Treba na tome raditi, da se Srbi u interesu Hrvatske i nemačkog Rajha ise.²

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L., N/5, br. 300155—56.

² Pored namere da iz Srema ise srpski živalj, ustaške vlasti su vršile i fizičko istrebljenje Srba. Vidi dok. br. 47, 62, 67, 68, 69, 78, 85 i 89.

Izveštavam o prednjem, pošto postoji verovatnoća da će se i drugim kanalima pokušati da utiče na odgovorne nemačke vlasti.

Treba napomenuti, da je srpski elemenat bio glavni pokretač partizanskog pokreta u Sremu, utoliko pre, pošto postoji dokaz da je podržavan iz Srbije. Jedna dobra i uviđavna vlast bila bi u stanju da i srpski elemenat pridobije za pozitivnu i lojalnu saradnju u granicama hrvatske države. Do toga treba još mnogo.³ Naročito negativno utiču ustaški izgredi prema srpskom življu.³

Helm, s. r.

BR. 67

IZVEŠTAJ NEMAČKOG POSLANSTVA U NDH OD 11 SEPTEMBRA 1942 GOD. MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA RAJHA O POKOLJU SRBA U SREMU¹

Prilog br. 2 uz izveštaj² od 11 januara 1943 — Pol. 3

br. 13-A 4/43

1.)

Predmet: *Samovoljna nedela pri izvršenju akcije Tomić u zapadnom Sremu.*

*Prepis
(izvod)*

11 septembar 1942

Noću 3/4 septembra 1942 streljano je u Hrvatskoj Mitrovici 700 uhapšenih talaca. Primećeno je, da su pri izlasku iz zatvora srpski taoci morali proći kroz ustaški špalir do pripremljenog autobusa. Pri tome su ustaše, naoružane cepanicama, udarali po* njima. Na gubilištu, pored streljanja, doga-

³ Nemci su nastojali da krivicu za pokolj u Sremu, koji je izvršen avgusta i početkom septembra 1942 god., prebace na ustaše iako je nemačko poslanstvo u NDH o svemu znalo i učestvovalo u tome (vidi dok. br. 68 i 89).

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. L. N/6, 302618.

² Izveštaj datira od 11 januara 1943 god., a prilozi, koji su dati kao dokumentacija ovom izveštaju, potiču iz 1942 godine (vidi dok. br. 68, 69, 78, 85 i 89).

la su se i klanja i drugi sadistički izgredi. Tako su, pored
^talog, ženama otsecali dojke. Noću 4/5 septembra 1942 ubi-
oS o je'na isti način još 300 talaca u blizini Hrvatske Mitrovice.
jeⁿ **Naročito** se naglašava, da su ta pogubljenja vršena bez
ethodne presude Prekog suda.³

Ovi izveštaji potkrepljeni su iskazima jednog očevidca.
Ovaj je izjavio, da su ustaški činovnici poklali Srbe bez presude
prekog suda. Dešavalo se, da su ženama dojke, a muškarcima
nolni ud otsecani. Očevidac je izjavio da nije mogao duže da
posmatra ovaj prizor.

[bez potpisa]

BR. 68

IZVEŠTAJ POMORSKO-REDARSTVENOG ODELJENJA OD 14 SEPTEMBRA 1942 GOD. GLAVNOM STOŽERU DOMO- BRANSTVA NDH O SITUACIJI U SREMU¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNICTVO HRVATSKE MORNARICE
POMORSKO-REDARSTVENI ODJEL
R. Broj 240/Taj.
Zagreb, dne 14. rujna 1942.

U ruke

Predmet: Izvještajno izvješće.
Spoj: V.T. broj 1123/41.

;

GLAVNI STOŽER DOMOBRANSTVA
(Očevidnostni Odjel)

Zagreb

Za vremensko razdoblje od 20. do 30. kolovoza t.g. prim-
ljeni su od podčinjenih organa slijedeći podatci:

e) *Na području .Obalnog zapovjedništva Zemun:*

1.) Raspoloženje naroda u Zemunu, kao i na cijelom pod-
ručju ovog zapovjedništva, slabi.

³ O -streljanjima koja su izvršena po presudama Prekog suda
vidi dok. br. 47 i 62.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stitutata pod reg. br. 3/34—1, k. 76.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

Razlozi tomu su sliedeći:

a) Veliki zamah partizanske akcije koji je nanio znatnu štetu žetvi i poljoprivrednim uređajima i strojevima.⁶

b) Nesposobnost naših domobranskih i ustaških vlasti da tu akciju suzbiju u njezinom začetku, t.j. još u proljeće og kada je postojalo samo jedno veliko žarište u Fruškoj Gori

c) Sve teže prilike za prehranu u tom toliko bogatom kraju. Smatra se da je naša uprava nesposobna dovesti u red pitanje pravilne podjele i dostave raznih namirnica: naređenja za prikupljanje žetve od strane vlasti mjenjana su, te su zadnje naređene mjere izazvale uznemirenost i nepovjerenje. Pored toga usljed ugovora (protokola) o predaji Zemuna i Istočnog Srijema,³ koji je toliko nepovoljan po probitke N.D.H., omogućeno je da svakodnevno iz Beograda za Zemun prelazi 400—500 domaćica same i sa djecom te na tržištu pokupuju sve što god je dozvoljeno prenieti u Beograd. Kako su cijene u Beogradu znatno više (jer srbski seljak uskraćuje donašanje svojih vrtlarskih proizvoda u grad) poskupljuje se u nesrazmjernoj mjeri život u Zemunu. Pored toga svakodnevno dvadeset do trideset špediterskih i seljačkih kola prevažaju na tržište u Beograd naše povrće koje se tamo vrlo skupo prodaje. K tome treba pridodati još nesposobnost naše aprovizacije i redarstva za oblikovanje cijena, da cijene na našim tržištima održe u granicama novčanih mogućnosti naših građana.

d) Znatna uznemirenost i ogorčenje kod ovdašnjeg srbskog, a donekle i njemačkog življa izazvala su mnogobrojna strijeljanja koja se sada vrše u ovom kraju savezno akciji i istrebljivanja partizana i komunista. Kako su građani Zemuna i najbliže okolice po svojem vanjskom nastupu do sada bili strogo lojalni našoj državi, vršili sve svoje dužnosti i plaćali dacije, postoji bojazan da će nakon sadanjih mjera i progona svoje držanje promjeniti. Zamjerava se u glavnome da se strijeljanja vrše u velikom, broju a da se dovoljno ne ispituje stvarna krivica i veličina krivice za koju se pojedinci optužuju. Znatno broj mladeži od 17—20 godina bio je strijeljan i ako postoji mogućnost da se ovi mladi ljudi, u koliko nisu izravno djelotvorno sudjelovali u nekoj akciji ili sabotaži, pošalju u sabirne logore ili na prinudni rad kod nas ili u Njemačkoj. Strieljani su u Zemunu neki mladići samo zato jer su se družili sa mladićima koji su bili upleteni u komunističku akciju.

Iste bojazni goji i logornik ustaškog logora u Zemunu gosp. AbramoVić, koji je u povjerljivom ustmenom razgovoru s ovim zapovjednikom izjavio namjeru da ode osobno u Vuko-

³ Vidi dok. br. 48.

pf[^]if.

te tamo kod županije i organa ustaške nadzorne službe, koji ^{var}vljaju čišćenjem, poradi na tome da se prilikom trieblje-
^{upra}kornUnista i partizana ne prekorače granice što bi moglo
protiv probitaka naše države, a posebice njezinih interesa
grijemu.

e) Građani celog Srijema su neraspoloženi isto zbog za-
e unošenja manjih količina živežnih namirnica sa sela u
ad U gradu ne dobijaju pripadajuće im količine hrane. U
Zemunu na pr. znade proći po 5—6 dana a da pučanstvo ne
dobije kruha. Cijene povrću i vrtlarskim proizvodima toliko su
visoke da su za većinu građana nedostižive. Stoga oduzimanje
mogućnosti da pojedinci uz vlastiti trud i trošak iz okoline
donesu za sebe manje količine hrane (po 2 kg. brašna, 1 kg.
masti, kukuruza, krumpira i t.d.) život čini nesnošljivim. Treba
naime znati da je siromašni stalež u Zemunu, Petrovaradinu,
Osijeku i Mitrovici onaj hrvatske narodnosti, te da su takvim
odredbama pogođeni u prvom redu Hrvati, Srbi, Niemci i ostali
koji su ostali u Zemunu i drugim gradovima dobro su situirani,
ili su to samo proizvođači hrane, te ih ova ograničenja toliko
ne pogađaju, jer su u mogućnosti potrebne namirnice nabavljati
putem crne burze.

f) Priličnu potištenost i uznemirenost izaziva blizina nje-
mačkog koncentracionog logora (na bivšem sajmištu) gdje se
nalazi nekoliko tisuća pravoslavnih, partizana, četnika i t.d.
Ovi rade na raznim javnim radovima koje vrše Niemci i na
podizanju novog koncentracionog logora, Ovi vrlo slab< hra-
njeni zatočenici padaju na očigled prolaznika od umora. Svaki
dan umire ih od tifusa i iznemoglosti do 100. Oni se noću
kolima prevoze kroz grad na groblje. Tom prilikom nabacani
su bez reda na kola tako da im glave i udovi landaraju van
kola. Ovi prijevozi se vrše noću od 10—11 sati, u zadnje vrieme
doduše ne više glavnom već sporednim ulicama. No građani
koji su uslied vrućine još budni ili tekar poliegali, čuju topot
konja od zaprega i prirodno sa prozora promatraju ove povorke
kola. Jedan očevidac izbrojio je ovih dana osam kola, koja su
sva bila otkrivena tako da je gomila lješeva koji su užasno
zaudarali, bila dobro Vidljiva.

2. rujna sprovedeno je oko 1000 zatočenika na željezničku
postaju. Od logora do željezničke postaje popadalo je i ostalo
ležati uz cestu pre'ko 70 njih. Većina je izdahnuła. Jedna kola
ih potom tovarila i nosila natrag u logor. Sve ovo događalo
se je u vremenu od 0900 do 1000 sati na cesti Zemun—Beograd.

U ovo ratno i prevratničko doba, gdje su sve porodice
Nekako pogođene stanjem koje silom prilika vlada, moralo bi

se izbjegavati izazivanje gnjušanja i duševno uzbuđivanje koji nije ni zašto potrebno, niti opravdano.

Inače što se tiče pripadnika nehrvatskih naroda koji žive na ovom području može se reći da je njihovo raspoloženje⁵ uvijek podjednako nepovoljno za Hrvatsku, a možda se uslie[^] raznih" nedaća naše uprave u pogledu održavanja reda i hrane još i pogoršava.

2.) Zadnjih dva mjeseca, kako je poznato, znatno je pojačana djelatnost pobunjenika partizana, koji su se znatno brojčano pojačali pribjegjicima iz srbskih sela, a navodno i[^] Srbije, Banata i Mađarske, razmiljeli po cijelom Srijemu sa namjerom da unište žetvu, spriječe vršidbu, prikupe oružje [hrane za dalju akciju, da napadaju oružničke i rizničke pa j željezničke postaje itd. Njihova djelatnost bila je nažalost dosta uspješna. Naročito napadno je, kojom lakoćom oni svladavaju razne naše domobranske, ustaške i njemačko-narodnostne vojne postrojbe. Ubijaju ih, zarobljavaju, ili samo svlače i oduzimaju oružje i opremu. Nemoguće je ovdje navesti stotine napada koji su na raznim mjestima počamši od Srijemske Rače preko Vinkovaca, Đakova, Virovitice, Osijeka pa sve do granice na Dunavu počinjeni. Računa se da je sveukupno uništeno oko 500 vagona žita, spaljeno oko 100 vršalica itd.

Priliv partizanima bio je znatan od strane mladića pravoslavne vjere — Srba, koji se niesu htjeli odazvati pozivu na vojnu dužnost. Tome je dopriniela strana promičba koja je ove mladiće zastrašila i podpunoma krivo prikazala sudbinu ovih obaveznika Domobranstva. Smatram da je jednu od radnih bojni u koje se ti mladići uvrštaju, trebalo postaviti u samom Srijemu, kako bi se stanovništvo samo moglo uvjeriti o načinu postupka sa tim domobranima, njihovoj obskrbi i t.d.

Na području velike župe Vuka do sada su ustanovljeni sljedeći veći odjeli partizana:

Podunavski, Fruškogorski odred i zatim Posavski odred, kojem je baza istočno od Hrv. Mitrovice (u šumi Klještevica i predjelu oko Srijemske Rače i Poloja).

Zanimljiva je viest lučkog poglavarstva iz Vukovara koji među ostalim izvješćuje da su partizani Fruškogorskog odreda u vremenu između 15. i 20. srpnja primili iz Zemuna pošiljku od 200.000 cigareta koje su bile upakovane i imale nadpis »dar partizanima iz Zemuna«.

Lučki poglavar u Osijeku izvještava da je promet drvare i uopće drvarska industrija uz rieku Dravu skoro sasvim obustavljena djelovanjem partizana u šumama Papuka i Krndije, gdje oni ometaju rad na dovozu drva željeznicom do rieke.

T

3.) Komunizam u Zemunu još uvijek je vrlo živ. No izgleda kon sadanje stroge djelatnosti i čišćenja naših organa da će^{n&} smanjiti. Sve zavisi od toga hoće li tom prilikom biti pro-^{S<}adana središnjica komunizma za Hrvatsku, koja se po sigurnijim podacima nalazi u Zemunu.⁴ Svakako je značajno da se toš uvijek, doduše ne više u središtu grada, no zato u pokraj- ulicama *pojavljuju propagandni* nadpisi komunističke **tendencije.**

Vrši se stalno veliki broj hapšenja, a kretanje gradom ograničeno je na 20.00 sati.

4.) Uslijed širokih odredba o pograničnom prometu osoba, a prema Zemunskom protokolu, te time vezanim stalnim znatnim kretanjem ljudi iz Beograda u Zemun i obratno očito je da je jak pokret sumnjivih osoba. Srbske vlasti su u pogledu davanja propustnica do sada bile vrlo širokih ruku. Razlog *tome* je bio da se Beograđanima omogući što više donašanja namirnica u Beograd. Prirodno da se to koristi i za razne ilegalne prielaze na našu teritoriju. Sa strane našeg redarstva od kada je započela akcija čišćenja u župi Vuka vrlo je smanjen broj izdatih propustnica za dnevne prielaze.

Inače kretanje sumnjivih osoba naročito je jako u rječnim priedjelima Save između njezinog ušća i Brčkoga. Isto tako u zadnje vrijeme ovakvo kretanje je vrlo živo u *cielom istočnom* Srijemu, a vjerovatno je da se vrši i ilegalno prelaženje granice na Dunavu.

5.) Strana promičba: Stanje nepromijenjeno.

6.) O prehrambenim prilikama iznieti su glavni podatci u točki 1.) — Raspoloženje naroda.

Ovdje treba napomenuti i nesusretljivost zemunskih organa aprovizacije naspram domobranskim i mornarskim obiteljima. Naročito se tuže dočasnici i njihove žene da kada god dolaze moliti doznaku za ogriev. pa i artikle prehrane bivaju odbijene s primjedbom da one spadaju Domobranstvu i da tamo sve dobivaju, prema tome nemaju prava da dobijaju drvo, ugljen itd. od grada. Ovo se vrši još i sada nakon što je Zapovjednik Obalnog zapovjedništva Zemun gradsku aprovizaciju izvjestio o činjenici da ove godine obitelji domobranstva neće dobivati od ovog gorivo, već da si ga moraju same dobavljati putem aprovizacije.

Naročito se teško osjeća nestašica kruha i mesa, kao u ostalom i ostalih namirnica kod radnika koji rade na dizanju potopljenih monitora. Ovi radnici ostaju često po 3 do 5 dana

⁴ Partiskom organizacijom u Zemunu rukovodio je Pokrajinski komitet KPJ za Vojvodinu, a ne Centralni komitet KPJ za Hrvatsku.

bez kruha. Neki od njih počeli su u zadnje vrijeme odkazivati rad i odlaze drugim radnim organizacijama koje su snabdjeveni hranom putem njemačke vojne organizacije. Ovaj zapovjednik u više navrata je osobno posredovao u uredu gradske aprovizacije, a jednom je uputio dopis gradskom načelniku sa zamolom da on djeluje na taj ured da se to pitanje riješi, no dobijeni je odgovor da aprovizacija radi sve što može, a da bolje ne može.

7.) Odnosi Mornarice sa Domobranstvom i Ustaškim postrojbama.

Odnosi sa Domobranstvom su dobri te u tom pogledu više nema prigovora.

Sa ustaškim postrojbama izuzimajući ustaški Logor, s kojim se održavaju stalni dodiri i dobri odnosi, neki odnos uopće ne postoji, jer se časnici ustaške vojnice i drugi drže potpunoma odvojeno i hladno. Prema tome ti odnosi nisu dođuše slabi, no nemaju prilike da se razviju u tjesniju i topliju suradnju, koja bi pod sadanjim prilikama bila jako poželjna i važna po probitke države.

8.) Odnosi sa njemačkom vojskom uvijek su podjednako korektni, no nisu srdačni niti blizki. Njemački časnici i dočasnici kreću se u Zemunu samo u krugu pripadnika njemačkog naroda ili narodnostne grupe. Imaju svoje častničke domove i Soldatenheim u kojima nalaze zabavu.

(M.P.)

Zamj. Zapovjednika,
Angeli, komodor;
Angeli

⁵ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 71

IZVEŠTAJ NEMAČKOG POSLANSTVA U NDH OD 22 SEP-
TEMBRA 1942. GOD. MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA
KRALJEVINE SRBA U SREMU¹

Prilog br. 3 uz izveštaj² od 11. januara 1943. — Pol. 3
br. 13-A 4/43.

2.)

predmet: *Samovoljna nedela pri izvršenju akcije Tomić u
Istočnom Sremu.*³

Prepis
(izvod) 22. septembra 1942.

U Hrvatskim Karlovcima stigli su 9. 9. uveče organi **Komande** višeg policijskog komesara Tomića, po dolasku priredili su orgije i tom prilikom šenlučili. Noću između 1 i 5 časova ovi organi uhapsili su oko 450—500 pravoslavaca, i to od 14—15 godišnjih mladića pa naviše, sve do 75 godišnjih straca, skoro svi pravoslavni mladići i ljudi (među njima bivšeg poslanika Mađarskog parlamenta i bivšeg predsednika »Matice srpske« u Novom Sadu, profesora Vrhovca). Hapšenima vezane su ruke žicom, i zatvoreni po 120 u teretne vagona, gde su na železničkoj stanici u Karlovcima 24 časa stajali bez hrane i vode, bez da su mogli izaći iz vagona; zatim su transportovani za Hrvatsku Mitrovicu. U međuvremenu neki su se vratili u Hrvatske Karlovce; o sudbini ostalih nije ništa поближе poznato. Za vreme transportovanja kroz ulice Hrvatskih Karlovaca do železničke stanice, ubijeni su dvojica pod izgovorom da su pokušali bekstvo.

Sutradan (10.9.) pre podne stigla je pomenuta Komanda u Bešku. Pri hapšenju pravoslavaca, koji su bili privremeno zaposleni u opštini, jedan je učitelj premlaćen kundakom, kada je rekao da će sa organima poći kuda žele, ah da ga ne sprovođe vezanog kao teškog zločinca.

Uglavnom se o ovoj akciji može reći, da su mnogobrojni ljudi uhapšeni, koji su mi kao ispravni poznati i koji nisu učestvovali ni u jednoj akciji protiv hrvatske države. Moj je utisak, da je to sve upereno protiv inteligencije, kao i imućnih pravoslavaca.

[bez potpisa]

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se ti arhivi Vojnoistorijskog instituta pod L. N/8, br. 302619.

² Vidi dok. br. 89.

³ Vidi dok. br. 67 i 85.

BR. 70

IZVEŠTAJ SEKRETARIJATA MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA NDH OD 23. SEPTEMBRA 1942. O GLAVNOM STANU POGLAVNIKA O SITUACIJI NA PODRUČJU FRUŠKE GORE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
TAJNICTVO MINISTRA

Taj. Broj: 8146 I.A. — 1942 U Zagrebu, dne 23. rujna 1942.

Predmet: Izvještaj o stanju partizana na području Fruške Gore — poslije akcije čišćenja.

GLAVNOM STANU POGLAVNIKA

u

Zagrebu

1) Poslije provedene rujanske akcije² u istočnom dielu Fruške Gore ostalo je stanje, obzirom na kretanje akcija partizana, skoro jednako kao što je i ranije bilo.

Vodstvu partizana uspjelo je, da se na vrijeme sa velikim i jakim skupinama povuče iz Fruške Gore u ravnice, dakle prije nego li su akcije uopće započele.

Ovu okolnost zahvaljuju partizani činjenicama, što je predugo trajala koncentracija naših četa a izgleda i svojoj dobroj dojavnoj službi.

Po završetku akcije sa naše strane povukle su se sa ovoga područja najprije njemačke, a zatim hrvatske vojne jedinice, jer su morale prieći na akcije na ugroženom području pored rijeke Save. Pošto su se tako povukle vojne jedinice partizani su se ponovo grupisali i vratili u krajeve istočnoga diela Fruške Gore, gdje se sada ponovo javljaju udruženi u većim jedinicama.

Stoga je nužno **odmah** i hitno u ovaj kraj smjestiti jake stalne vojne posade sa zadatkom da iz stanovitih **centara** neprestano krstare po ugroženim područjima ovoga diela Fruške Gore i tako onemoguće dalje jače grupisanje kako **samih**

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/5—1, k. 65.

² Vidi dok. br. 77.

•marnih i iskonskih partizana tako i onih koji su rujanskom Pⁿ-om pretrpjeli kakovu štetu u imovinskom, osobnom i dbinskom pogledu i koji sada psihološkom nužnošću gravit^oaiu partizanima da se osvete za ona po njihovom shvaćanju *ediela koja su izvršena po vojsci i višem redarstvenom povjerenstvu za Srijem.

Ovo treba učiniti što hitnije i sa razloga da se može osiourati berba kukuruza i vinograda, te pobiranje šećerne repe fopskrbe pućanstva sa drvom, a i da bi se moglo prieći radu za novu sjetvu, jer će partizani a i novo predobiveni nezadovoljnici sigurno ove radove sa svim snagama spriećavati.

2) U zapadnom dielu Fruške Gore u pogledu samih aktivnih napada partizana na pravna dobra za sada vlada mir.

Razlog je, što u ovom dielu Fruške Gore partizani nemaju vođa, jer su ovi u predprošlim akcijama u većem delu pobijeni, tako da su ostali obezglavljeni i za sada nisu se uspjeli koncentrirati.⁸

Oni lutaju po tom dielu Fruške Gore u manjim skupinama od sela do sela praveći pritisak na mirno pućanstvo, da ih obskrbljuje hranom, odjećom i da im dade sklonište.

Predleži pogibao da će se ipak u najkraće vrieme uspostaviti veza između ovoga diela Fruške Gore sa istočnim dielom iste, da se pridobije raznim krilaticama, a možda i nekim nezgodnim činjenicama preostalo grćko-istoćno pućanstvo, i da akcija partizana i u tom dielu postane dosta opasna.

Nužno je hitno pojaćati oružništvo, jer bi za sada i ono moglo ove skupine razbiti no sve to samo dok se ne izvrši koncentracija i ne uspostavi novo partizansko vodstvo.

3) U ugroženom području pored rijeke Save napose oko sela Bosuta, Višnjiceva, Srijemske Raće i Jamene nije stanje mnogo bolje nego li je ono bilo prije provedenih akcija s razloga što je partizanima u ovome dielu župe uspjelo u većim skupinama prebaciti se preko rijeke Save na područje Bosne i Srbije.

Osim toga samo čišćenje nije izvršeno poptuno, jer su se pojedini partizani uspjeli razhjeći u manjim grupama na sve strane Srijema i sada se povlaće po kukuruzima oko pojedinih sela i napadaju seljake u polju prieteći im smrtnom kaznom u koliko ne zadovolje njihovim traženjima.⁴

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52 i 53.

⁴ Za vreme neprijateljske ofanzive protiv partizana u Fruškoj Gori, od 26 avgusta do 1 septembra 1942 god., Fruškogorski NOP odred, koji se probio kroz neprijateljski obruć, povukao se u iugozapadni Srem — u Bosutske šume.

Takve su se skupine od 3—5 ljudi pojavile oko sela Bosuta, Laćarka, Divoša[^]. Ležimira, Sašinaca i Jarka, a pojačavaju se dnevno sa onim partizanima, koji su prije akcija p_rJ bjegli u Bosnu i Srbiju a sve to s razloga što područje ok₀ rijeke Save nije do danas nikako osigurano.

Naše vojne snage i to one pripremne bojne u Bosutu i Srijemska Rača, kao i oružnička postaja nisu ni prebježno dostatne da ovu pasnost odklone sa razloga, što su ta sela, kao i čitav kraj, nastanjeni gotovo isključivo sa grčko-istočnim življem a sam se kraj nalazi u ogromnom kompleksu šuma koje graniče sa Bosnom i Srbijom, koje su glavni liferanti partizanske akcije za ovo područje.

Radi toga bi trebalo najhitnije zaštititi prielaze na rijeci Savi i tako onemogućiti njihovu dalju koncentraciju i prebacivanje na područje župe Vuke, a u koliko se to ne učini početi će u najkraće njihova akcija za čega već stanoviti predznaci govore.

4) U područje južno od Rumskog i Zemunskoga kotara bilo je ranije a i sada je još nesigurno s razloga što u tom kraju nije u opće provedena akcija čišćenja.

Sami krajevi tih kolarova veoma pogodni za akcije partizana jer su nastanjeni sa pravoslavnim življem koji u nekim mjestima dopire i do cifre 90%.

Radi osiguranja kukuruzne žetve trebalo bi tu akciju požuriti a to tim više što su napadaji na tom području sa strane partizana i danas na dnevnom redu.

Tako je napadnuta občina Ašanja, gdje je ubijen občinski načelnik sa nekoliko[^] tamošnjih Niemaca.

Tri vojnika, pripadnika njemačke bojne, odvedena su po partizanima u šumu.

Između sela Popinci i Pećinci načinjen je prepad sa strane partizana na 30 seljaka Niemaca, koji su svi po partizanima odvedeni u nepoznatom pravcu i do danas se nisu nitko vratili niti se za njihovu sudbu zna.

Oni su pošli iz svojih mjesta na godišnji sajam u Golubinee. Osim ovih težih slučajeva imade i manjih napada i to svakodnevno i to mnogo koji nisu obilježeni sa smrtnim slučajevima.

Iz ovoga sledi, da je obće stanje kretanja i akcija, te grupisanje partizanskih bandi na području Velike župe Vuka nakon provedene rujanske akcije dosta teško, pa je prema tome nužno preduzeti u najkraće vrijeme dobro smišljene vojne mjere, a napose osigurati ugrožena područja sa novim vojnim

ma; koje će nastaviti akciju i spriječiti pregrupaciju ras-
sl^enih skupina partizana.

P¹jjz ovu čisto vojnu akciju nužno je na tome području
taviti i jedan političko upravni autoritet, providen sa svim
P¹!r¹noćima Vlade dobroga političkoga iskustva, koji će poli-
redarstvenim mjerama moći ublažiti teško psihološko
tanje žiteljstva nastalog uništavanjem imovine i života i tako
s suradnji sa vojnim vlastima onemogućiti psihološki teren za
"tvaranje ideologije komunističke bande podržavane i poma-
gane od naših neprijatelja s one strane Save a često puta i
domaćeg pučanstva.

Kod ovoga teška srca moram utvrditi jednu bolnu činje-
nicu da su možda i nesvjesno ove akcije podpomagane sa labavim
držanjem jednoga diela pučanstva župe Vuka koja nije
Grčko istočne vjere, no koje je ranije bilo u političkoj suradnji
za vrieme Jugoslavije u političkim vezama sa raznim veliko
srbskim strankama, i koje danas možda sviesno a možda i ne-
sviesno zaštićuje neprijatelje pravnoga poretka Nezavisne
Države Hrvatske sa parolom da se mora zaštititi »Dobrona-
mjerno, goloruko i mirno pravoslavno pučanstvo«.

Ta bi osoba morala imati i veliki politički ugled, sa raz-
zloga što bi morala dati pravac državnoj politici onaj kako to
nalažu interesi Nezavisne Države Hrvatske i kako je on dikti-
ran od hrvatskog narodnog vodstva iz Zagreba.

Treba učiniti sve da se u ovoj bezuvjetnoj koncentraciji
svih hrvatskih snaga na tome teritoriju u jedan jedinstveni
front prikupe sve snage koje hoće lojalno da sarađuju sa ovim
jedinstvenim frontom na sređivanju i ozdravljivanju teškog
stanja na teritoriju ove župe, jer je ovakva koncentracija naj-
bolji zalog uspjeha i autoritativnom režimu, koji također mora
se osnivati na narodu i zdravoj političkoj upravi koja će znati
cementirati osjećaje dužnosti i socijalne pravde rezultate, koji
su nikli iz nužnog prolivanja krvi akcijama vojne naravi.

ZA DOM SPREMNI!

Po ovlašćenju
Ministra unutarnjih poslova
Veliki župan
kod Ministarstva unutarnjih poslova:
(Dr. Petar Gvozdić)
Dr. P. Gvozdić
(M. P.)

BR. 71

**DNEVNI RATNI IZVJEŠTAJI GLAVNOG STOŽERA DOMOB
BRANSTVA U VREMENU OD 13 MARTA DO 24 SEPTE
BRA 1942 GOD. O AKCIJAMA DRUGOG DOMOBRA
NSKOR
ZBORA PROTIV PARTIZANSKIH JEDINICA U SREMU¹**

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 72²

(po podacima primljenim 13. ožujka 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRA NSKI ISBOR:

Na istočnom dielu Friške Gore, sjeverno od Iriga, povedena je akcija od Iriga i Petrovaradina. Borba se vodila protiv 300—400 odmetnika.³ Akcija nije uspjela zbog toga, što je pojačanje iz Petrovaradina stiglo IV2 sata kasnije nego što je bilo predviđeno, te su se odmetnici uspjeli provući kroz praznine obruča, koji još nije bio potpuno zaposjednut. Oko 16 sati zauzeta su sela Remete, Manastir Grgeteg i Rrušedol (sve oko 7 km. sjeveroistočno od Iriga), gdje je ubijeno nekoliko partizana, a o broju uhićenih još nema podataka.

Glavar glavnog stožera
General-poručnik
Laxa v. r.

¹ Dnevni izvještaji Glavnog stožera obuhvataju dejstva nekoliko domobranskih zborova koji su učestvovali u borbama protiv jedinica NOV i PO Jugoslavije na teritoriji Bosne i Hercegovine i Hrvatske, a pošto 17 knjiga I toma obuhvata dokumente koji se odnose samo na Vojvodinu, to se iz neprijateljskih dokumenata izostavlja tekst koji se odnosi na akcije neprijatelja van ove teritorije, a svi dnevni izvještaji Glavnog stožera, koji se odnose na Vojvodinu, spojeni su i po odluci Redakcije dati kao celina, jer na taj način pružaju najbolju preglednost.

² Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se U arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 12/1—2, k. 8.

³ U ovoj borbi učestvovala je Druga četa Podunavskog NOP odreda, koja je 10 marta 1942 god. zauzela Manastir Grgeteg i držala ga sve dok ustašama nije stiglo pojačanje. U napadu na Grgeteg učestvovalo je oko 400 ustaša i u toj borbi neprijatelj je imao 8 mrtvih i 13 ranjenih.

DNEVNO IZVJEŠĆE Broj 84⁴

(po podacima primljenim 25. ožuljka 1942 godine do 9 sati)

U DOMOBRANSKI SBOR:

23. ovog mjeseca u akciji čišćenja u Fruškoj Gori na mjestu Lišvar (5 km sjeverno od s. Ležimir, a 25 km sjeverozapadno od Rume) ubijena su 4 partizana, a jedan je ranjen, dok su se ostali povukli. Dva oružnika su ranjena.

24. ovog mjeseca prilikom pretresa zemljišta oko Ravan (4 km sjeveroistočno od s. Ležimir) partizani su se povukli prema sjeveru, gdje su dočekani vatrom naših zrakoplovaca. Četiri partizana je ubijeno.⁵

Istog dana kod s. Zmajevac (8 km sjeverozapadno od Iriga) u sukobu između oružnika i partizana ubijeno je više partizana. Od naših 1 poginuo a 3 ranjena.⁶

Partizani se prikupljaju oko Crvenog Čota (17 km sjeverozapadno od Rume — Fruška Gora) gdje su jučer vođene borbe. O ishodu ovih borbi još nema izvješća.

Glavar glavnog stožera
General-poručnik
Laxa v. r.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 196⁷

(po podacima primljenim 15. srpnja 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

Noću 13/14. VII. i 14. VII. u s. V. Radinci i kod s. Pavlovci (12 i 6 km sjeverozapadno od Rume) oštetili su partizani 18 strojeva za žetvu.

⁴ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 24/1—2, k. 8.

⁵ U ovim akcijama učestvovala je Druga četa Fruškogorskog NOP odreda. Ona se sukobila sa četiri čete domobrana od kojih je dve natezala u bekstvo, a ostale dve nisu ni prihvatile borbu. Tom prilikom prijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. Partizani su imali samo jednog ranjenog i to komandira čete Boška Miloševića-Zmaja (poginuo aprila 1942 godine).

⁶ U ovoj borbi učestvovala je Prva četa Podunavskog NOP odreda. Podaci o gubicima neprijatelja su netačni jer je u ovoj borbi neprijatelj izgubio oko 30 ljudi.

⁷ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 14/1—3, k. 12.

14. VII. između s. Vel. Radinci i s. Stejanovci (10 Sjeverozapadno od Rume) ubili su partizani 3 oružnika a i teško ranili. Oružnici su sprovodili 1 uhićenog partizana.

Noću 13/14. VII. u s. Bingula (16 km sjeverozapadno od Hrv. Mitrovice) oko 40 oboružanih partizana opljačkalo i občinu za 25.000 kuna gotovog novca.⁸

Glavar glavnog stožera
General-poručnik
Vitez-Laxa v. r.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 202⁹

(po podacima primljenim 21. srpnja 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

19. VII. u 23 sata napadnuto je s. Vojka (5 km južno od Stare Pazove).

Noću 19/20. VII. prekinuta je brzojavno-brzoglasna veza između s. Belegiš i Stari Banovci (12 km sjeveroistočno i 9 km istočno od Stare Pazove).

Iz s. Progar (22 km jugozapadno od Zemuna) u vrijeme od 11. do 18. VII. pobjeglo je u šumu 26 mladića većinom pozvanih u domobranstvo.¹⁰

Noću 18/19. VII. čišćeno je s. Molovin (7 km jugozapadno od Iloka). Jedan komunista je ubijen a 30 osoba je evakuirano.

Noću 18/19. VII. u okolici Iriga izvršen je palež žita na tri mjesta. — Iste noći kod s. Sarengrad (6 km zapadno od Iloka) *zapaljeno je 300* krstova žita i 3 salaša kod Erdevika (13 km istočno od Sida), a noću 19/20. VII. između Indije i Hrv. Karlovaca *zapaljeno je 48* krstova žita i presječena brzojavno-brzoglasna veza.¹¹

Glavar glavnog stožera
General-poručnik
(Vitez-Laxa)
Laxa v. r.

⁸ U ovim akcijama učestvovala su jedinice Fruškogorskog NOP odreda.

⁹ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 20/1—3, k. 12.

¹⁰ Vojne vlasti Paveličeve NDH vršile su regrutaciju za domobransku vojsku, međutim, omladinci se nisu odazivali pozivima već su bežali u partizane i borili se protiv okupatora i domaćih izdajnika.

¹¹ U ovim akcijama učestvovali su vodovi Druge čete Podunavskog NOP odreda.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 210¹²
podacima primljenim 29. srpnja 1942 godine do 9 sati)

JJ DOMOBRANSKI SBOR:

27. VII. u 23. sata odbijen je napadaj partizana na pu-
8 taru Bankovci (4 km jugoistočno od Iriga).

27. VII. u 23 sata odbijen je bez vlastitih gubitaka prepad
na straže kod Batajnice (10 km sjeverozapadno od Zemuna).

28. VII. u 2 sata kod Novih Karlovaca (8 km sjevero-
istočno od Indije) došlo je do okršaja između 1 vođa zrako-
plovnih novaka i partizana. Jedan partizan je ubijen.

28. VII. u 8 sati kod s. Buđanovci (12 km južno od Rume)
uhvaćena su 2 naoružana partizana.

Župska redarstvena oblast iz Vukovara javlja da su par-
tizani 28. VII. oko 17. sati između s. Pećinci i Dobrinici (9 i 15 km
jugoistočno od Rume) zaustavili autobus pun putnika. Vlasnik
autobusa i 2 domobrana ubijeni su, svi putnici skinuti, a auto-
bus zapaljen. Na istom mjestu oko 10 partizana napalo je
samovoz sa kotarskim predstojnikom i 3 redarstvenika. Kotar-
ski predstojnik još nije pronađen dok su se upravljač samo-
voza i redarstvenici vratili.¹³ Iz Rume je upućena potjera.

Glavar glavnog stožera
General-poručnik
(Vitez-Laxa)
Laxa v. r.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 213¹⁴
(po podacima primljenim 1. kolovoza 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

30. VII. oko 23.30 sati jedna skupina oboružanih parti-
zana upala je u s. Progar (12 km jugozapadno od Zemuna)
i odniela remenje sa 1 vršaćeg stroja. U borbi ranjena su 2
domobrana dok gubitci partizana nisu poznati.

31. VII. između 19 i 23 sata u s. Kraljevci (5 km jugo-
istočno od Rume) prepadnuta je i razoružana posada jačine 30

¹² Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 28/1—3, k. 12.

¹³ Ove akcije izvršila je Druga četa Podunavskog NOP odreda.

¹⁴ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 31/1—3, k. 12.

domobrana.¹⁵ Po dosadanjim podacima zapaljena su 4 vršać
stroja. II. domobranski sbor zapoviedio je da se krivci stav⁹
pod ratni sud. *

...

Glavar glavnog stožera
General-poručnik
(Vitez-Laxa)
Laxa v. r.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 239¹⁶

(po podacima primljenim 27. kolovoza, 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

U podhvalu čišćenja Fruške Gore koji je odpočeo 26. VIII.
na prostoru Bakovac — Bešenovo (12 km Zapadno i sjevero-
zapadno od Iriga) i u šumama sjeverozapadno od s. Vel. Remeta
(Stražilovo i Radovanac •— 7 km sjeveroistočno od Iriga) usta-
novljen je neprijatelj. Prilikom jednog partizanskog napadaja
na naše čete 1 domobran je poginuo, dok su partizani imali
9 mrtvih. Jedna djevojka (partizanski teklić) zarobljena je.
Mađarska riečna flotila tukla je sakupljene partizane kod k.
105 (3 km jugoistočno od s. Susek) i u okolici s. Sviloš (7 km
jugoistočno od s. Susek).¹⁷

...

Glavar glavnog stožera
general-pješništva
(Vitez-Laxa)
Laxa v. r.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 240¹⁸

(po podacima primljenim 28. VIII. 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

U akciji čišćenja Fruške Gore naše čete su 26. VIII. do-
stigle određene ciljeve. Djelimični neprijateljski otpori slom-
ljeni su i neprijatelj se povlači u brda. — Kod zapadne
skupine topničkom vatrom i vatrom bacača slomljen je nepri-

¹⁵ Akciju je izvela Druga četa Podunavskog NOP odreda.

¹⁶ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 26/1—3, k. 13.

¹⁷ Vidi dok. br. 52, 64, 65 i 73.

¹⁸ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 27/1—3, k. 13.

Irski odpor kod Matorce (285) i Vučetinca (2 i 4 km sjeverno od s. Stari Divoš), (kao i kod Kunjati i Struga) oko 3 km sjeveroistočno od s. Stari Divoš). U toku 26. VIII. neprijatelj je imao 10 mrtvih, 15 zarobljenih i 96 uhićenih. Bilo je i plieno streljivu, zdravstvenom tvorivu i odielu.

Glavar glavnog stožera
general-pješništva
(Vitez-Laxa)
Laxa v. r.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 241¹⁹

(po podatcima primljenim 29. kolovoza 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

Podhvat u Fruškoj Gori nastavlja se. Naše i savezničke čete dostigle su 27. VIII. određenu dnevnu crtu zapadni rub Kamenice (14 km jugozapadno od Petrovaradina) — Crni čot (6 km južno od Kamenice) — St. Majdan (1,5 km sjeverno od Vrdnika) — Prnjavor Jazak — Okop — s. Sviloš — Parlozi (7 km zapadno od Čerevića). Neprijatelj se pod borbu povlači u brda. — *Pred istočnora skupinom* u prostoru Torine (7 km sjeverno od Iriga) neprijatelj se je prikupio u rovovima i po drveću. Kod k. 333 pronađene su od neprijatelja napuštene postave. *Kod srednje skupine* neprijateljske postave kod k. 305 (1 km zapadno od Paprenja) zauzete su na juriš. Kod s. Vel. Ledine (10 km sjeverozapadno od Iriga), na rubu šume sjeverno od Paprenja (14 km sjeverozapadno od Iriga) te na k. 295 i 341 (1 km istočno od Paprenja) pronađeni su također napušteni rovovi. Neprijatelj se je pred četama povukao. Kod k. 454, 426 i 234 (sjeverozapadno i jugozapadno od Crvenog Čota) neprijatelj se prikuplja. *Kod zapadne skupine* jači partizanski otpor kod k. 434 (Venac — 4 km sjeverozapadno od Grgurevaca) i k. 388 (5 km sjeverozapadno od Grgurevaca) slomljen je topničkom vatrom. Pretpostavlja se da neprijatelj ima jačih gubitaka. Mađarska riečna flotila tukla je prikupljene partizane kod Planinsko Grabovo (6 km jugozapadno od s. Čerević).

28. VIII. naše i savezničke čete dostigle su određenu crtu: Brestovi — istočna ivica s. Ledinci — Zmajevac (k 453) —

¹⁹ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 28/1—3, k. 13.

Tatarica (k 465) — Lipov Cot (472) — Letenka (454) — Rj povna (k 361) — Orlovac (338) — Banoštor.

Glavar glavnog stožera
general-pješačtva
(Vitez-Laxa)
Laxa v. r. !

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 242²⁰

(po podacima primljenim 30. kolovoza 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

U podhvalu čišćenja Fruške Gore naše i savezničke čete i pored teže prohodnog zemljišta dostigle su 29. VIII. određenu crtu: Liparija (236 — 4 km jugozapadno od Kamenice) — 500 m jugoistočno od s. Rakovac — M. Gradac (439) — Crvena Krečana — k 470 — Široki Cer — Borkovac (299) — Zagrada (1 km zapadno od s. Cerević).

Istočna skupina pronašla je na k 392 (2 km jugozapadno od s. Ledinci) jedan tik pred dolazak naših četa napušteni partizanski logor. Pet partizana ubijeno je prilikom biega.

Srednja skupina pronašla je u guduri sjeveroistočno od K. 475 (1 km zapadno od Crveni Čot — k 539) skladište sa minama, 2 sanduka zapaljivog tvoriva i 20 kgr crnog baruta. — Skladište je uništeno.

Zapadna skupina vodila je borbu sa manjim partizanskim skupinama. Opor protivnika slomljen je topničkom vatrom. — 39 partizana poginulo je, a 7 ih je zarobljeno.

Podhvat se nastavlja po osnovi.

Gubitci: vlastitih nije bilo. — Neprijateljski: 44 mrtvih i 20 zarobljenih (među njima i 2 žene). Plien: 8 pušaka, 1 vršalica, nešto žita i živežnih namirnica.

Glavar glavnog stožera
general-pješačtva
(Vitez-Laxa)
Laxa

²⁰ Original, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 29/1—3, k. 13.

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 244²¹

(po podacima primljenim 1. rujna 1942 godine do 9 sati)

j! DOMOBRANSKI SBOR: .

Podhvat čišćenja Fruške Gore nastavljen je 30. VIII. Prema iskazu zarobljenika raspršene partizanske skupine sakupile su se na Dunavskom otoku Mačkov Prud (7 km istočno od s. Čerević) gdje su tučeni od strane Mađarske riečne flotile. Sve čete dostigle su 30. VIII. predviđenu dnevnu crtu: Kruša (142) — Liparija — Matorac — Belo Brdo — istočni rub s. Čerević.

Iztočna skupina vršila je naknadno čišćenje zauzetog prostora. Kod Stražilovo [Stražilovački B.] (8 km južno od Petrovaradina) poginulo je 70 partizana, a 120 ih je zarobljeno. Zalihe partizanskog streljiva uništene su. Pred srednjom i zapadnom skupinom neprijatelj se uz slab odpor povukao. Kod srednje skupine neprijatelj je imao 3 mrtva i 27 zarobljenih, a kod zapadne skupine 35 mrtvih ili zarobljenih (među njima i 1 politički komesar).

Glavar glavnog stožera
general-pješništva
(Vitez-Laxa)
Laxa

DNEVNO IZVJEŠĆE Br. 245²²

(po podacima primljenim 2. rujna 1942 godine do 9 sati)

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

Akcija čišćenja Fruške Gore završena je 31. VIII. Sve skupine dostigle su 31. VIII. određenu crtu: želj. postaja Ledinci — s. Čerević.

Iztočna skupina savladala je kod s. Rakovac (6 km zapadno od Kamenice) neprijateljski odpor. Devet partizana ubijeno 3 puške, 200 naboja i oružna oprema zaplijenjena je. Vlastiti gubitci: 2 njemačka vojnika poginula su. U podhvat u udarnih četa naišlo se na neprijatelja u skrovištu. 12 partizana streljano je (među njima 1 partizanka). Zapovjednik partizanske cete i 15 partizana zarobljeni su (među njima 1 politički ko-

Original, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 31/1—3, k. 13.

²² Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 1/1—3, k. 13 A,

mesar). Kod 2 partizana pronađene su nepopunjene propusnice sa njemačkim i hrvatskim žigom. Zapadna skupina nije imala dodir sa protivnikom. Mađarska riečna flotila iskrcala se je i prokrstarila Dunavski otok te zarobila 2 partizana. Otok Mačkov Prud čistiće se ponovo.

Ukupni gubitci 31. VIII.:

a) Vlastiti: 2 mrtva.

b) Partizanski: 21 mrtav i 19 zarobljenih.

c) Plien: 3 puške, 200 naboja i oružna oprema.

Ukupni gubitci partizana u cijeloj akciji iznose ukoliko je do sada poznato: 369 mrtvih, 1333 zarobljenih i uhićenih.

Zapovjedništvo nad svim postrojbama u Srijemu primio je 1. IX. pukovnik Begić sa zadatkom naknadnog čišćenja Fruške Gore.

31. VIII. prilikom čišćenja s. Klakar uhvaćeno je 50 odmetnika.

Naknadno se doznaje:

Noću 29/30. VIII. oko 50 naoružanih partizana pokupili su iz s. Brestač i Buđanovci (14 i 17 km jugoistočno od Rume) novake pravoslavne pozvate u vojsku, a 31. VIII. isto su tako postupili i u s. Vojka (5 km južno od Stare Pazove).

DNEVNO IZVJEŠĆE BR. 264²³

(po podatcima primljenim 21. rujna 1942 godine do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

Kotarska oblast iz Iloka javlja da je 20. IX. u 11 sati na pravcu Crveni Čot — Ravan (5 i 3 km južno od Beočina) oko 60 partizana napalo ustašku obhodnju jačine 13 ustaša. U sukobu poginulo je 9 ustaša, 2 su nestala, dok je 1 uspjelo pobjeći.²⁴

19. IX. kod Domuskele (10 km zapadno od Srem. Rače) napadnut je od partizana dio 25. sata 5. p.p. Podrobnosti još nisu poznate.

18. IX. prilikom čišćenja zemljišta oko 4 km južno od Petrovaradina naišlo se na partizanski logor. Partizani kojih je bilo oko 40 razbjegli su se. Jedan partizan je ubijen, 3 su ra-

²³ prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 20/1—22, k. 13 A.

²⁴ U ovoj akciji učestvovala su jedinice Prvog bataljona Trećeg odreda Treće operativne zone.

a a 2 partizanke uhvaćene. Plien: 4 puške sa streljivom, njća količina žita, logorska oprema i nešto stoke.²⁵
ve 19. IX. oko 5.30 6 km iztočno od Stare Pazove partizani gu zaustavili i odveli 11 seljaka (novaka) pravoslavaca.

Glavar glavnog stožera
general-pj ešačtva
Vitez-Laxa v. r.

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 267²⁶
(po podacima primljenim 24. rujna 1942 godine -do 9 sati)

II. DOMOBRANSKI SBOR:

21. IX. u 21 sat oko 20 partizana zapalilo je obćinu u s. Dobrinci (10 km jugoiztoćno od Rume).

Istog dana u 22 sata nepoznat broj partizana napao je između Indije i Stare Pazove stražu željeznićke stražarske bojne. Jedan stražnik je ubijen, JL je ranjen, a 6 su razoružani."

Glavar glavnog stožera
general-pj ešačtva
Vitez-Laxa v. r.

²⁵ Odnosi se na Prvu ćetu Drugog bataljona Trećeg NOP odreda. Ovde treba dodati sledeće objašnjenje: ćeta se zaista tog dana nalazila oa odmoru i na nju su naišli Nemci i ustaše sa pravca Sremskih Karlovaca. U toj borbi, koja se vodila ceo dan, neprijatelj je pokušao da izvrši okruženje, ali mu to nije uspelo jer su se partizani po padu mraka izvukli.

²⁶ Prepis originala, umnožen na šapirografu, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 23/1—24, k. 13 A.

²⁷ O dejstvima partizana i napadima neprijatelja u vremenu od ¹³ marta do 24 septembra 1942 god. vidi tom I, knj. 6, dok. br. 46, 52 i 53.

²¹ Zbornik tora I, knj. 17

BR. 72

**IZVEŠTAJ SRESKOG NAČELNIKA IZ ST. PAZOVE ON 1
OKTOBRA 1942 GOD. O SITUACIJI U ISTOČNOM SREMV^ji**

Sresko načelstvo Stara Pazova
Istočni Srem — Hrvatska
[okrugli štambilj]

IZVEŠTAJ O SITUACIJI

U vezi sa stalnim nemirima u Istočnom Sremu, izazvanim od strane partizana, dostavlja se sledeći izveštaj za poslednji mesec — septembar:

Nemiri, izazvani raznim prepadima od strane partizana a koji su otpočeli sredinom jula i trajali kroz čitav avgust' nastavili su se i kroz celi mesec septembar. Ovi, takozvani partizani, pojavljivali su se neprekidno u manjim ili većim grupama u raznim atarima pojedinačnih opština i u srezu Stara Pazova.²

4 septembra pojavilo se više naoružanih nepoznatih lica (partizana) u ataru Belegiša i učinili da cela oblast tamo postane nesigurna time što su zaustavili nekoliko seljaka i pretresali ih tražeći oružje.

6 septembra ujutro u 3 časa došlo je u opštinu Vojka nekoliko naoružanih i u uniformu hrvatskih domobrana obučeni partizana. Tamo su, primećeni od seoske straže, bez mnogo pitanja otišli u kuću seoskog lekara Dr. Pejakovića (Srbín) i ovog odveli. Dva sata kasnije došla su još jednom nazad dva naoružana partizana i pretresla stan pomenutog lekara tražeći medicinski pribor i lekove. Lekar je odveden u nepoznatom pravcu. Istragom je utvrđeno da on nije otišao dobrovoljno.

15 septembra izvršen je jedan prepad na folksdojčersku železničku stražu u Golubincima, pri čemu je ubijen jedan folksdojčer. Na istom mestu, gde je izvršeno ubistvo, sledećeg dana su pronađeni partizanski letci.

17 septembra prodrlo je više, oko 50 do 60 naoružanih i u različite uniforme odevenih partizana u opštinu Belegiš i ubili tamo Srbina Slobodana Božića, starog 22 godine. Istog

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 47/2, k. 40—F.

² O dejstvima partizana u istočnom Sremu u septembru 1942 <od vidi tom I, knj. 6, dok. 52.

u večere, oko 21 časa, u istom selu Belegiš, napadnuta je puse. m vatrom žandarmeriska patrola; pošto su žandarmi

vorili na vatru, partizani su pobjegli.

19 septembra, između Stare Pazove i Belegiša, zadržani od partizana i odvedeni 11 Srba, koji su bili pozvani na s služenje svoje vojne obaveze. Žandarmerija koja je smesta ° hitala na lice mesta, gonila je partizane u stopu tako da su otete Srbe (regrute) pustili. Žandarmerija je utvrdila da su ovi partizani bili naoružani nemačkim Mauzer i Manliher puškama kao i francuskim puškama sa tri metka.

19 septembra napala je jedna grupa nepoznatih i naoružanih lica (partizani) opštinu Novi Karlovci, odvela iz iste Srbina Belić Zivana i streljala ga izvan sela.

21 septembra prodrlo je više naoružanih i uniformisanih partizana na ataru Belegiša u majur Danice Rašić i prepalo tamo njenog slugu. Partizani su pretresli celu kuću kako bi našli oružje ili neku uniformu. Oduzete su samo životne namirnice.

22 septembra t.j. u noći između 21 i 22. napala je jedna veća grupa partizana folksdojčersku železničku stražu kod miniranog železničkog mosta između Stare Pazove i Indije. Prilikom ovog napada ubijen je jedan Fo-lksdojčer, jedan drugi teško ranjen a 6 daljih razoružano. Predvodnik ove bande bila je jedna mlada dama (izgleda Jevrejka).³

22 septembra otvorena je vatra sa velike udaljenosti na jednu žandarmerisku patrolu između Starih Banovaca i Stare Pazove. Pošto je odgovoreno na vatru, partizani su izbegli u kukuruzna polja.

22 septembra uveče oko 18 časova pucano je na jednog žandarma između Stare Pazove i Novih Karlovaca, prepadnut je, i razoružan, Istovremeno mu je oduzeta i uniforma.

25 septembra odvelo je nekoliko partizana Srbina Branka Banovčanina iz opštine Golubinci. Nije se moglo utvrditi da li je odvedeni bio saglasan sa time.

28 septembra, t.j. u noći između 27. i 28., postavljena je jedna manja mina pod železničkom šinom između Nove Pazove i Stare Pazove, koja je eksplodirala kad je preko nje prešao jedan teretni voz i pričinila manju štetu.

25 septembra poduzela je jedna jedinica nemačke vojske (dve čete) patroliranje kroz kukuruzna polja između Belegiša • Novih Karlovaca i Stare Pazove. Prilikom ovog patroliranja " kukuruznim poljima ubijena su pri bekstvu dva partizana,

³ Ova informacija je izmišljena.

jedan treći teško ranjen a 6 drugih zarobljeno i sprovedena i, Indiju Komandi jedinice nemačke vojske.⁴

30 septembra u 14 časova po podne ubijen je u Staroj Pazovi na otvorenoj ulici ustaša Ivan Plazibat od jedne žene (partizanka), koju je, zajedno sa jednim nepoznatim čovekom, hteo da uhapsi. Dok se Plazibat prepirao sa čovekom oko legi, timisanja, izvadila je žena iza njegovih leđa pištolj (kal. 9) i ustrelila ga. Pošto se ovaj slučaj dogodio na kraju sela, uspelo je ovo dvoje da u nastaloj panici umaknu u obližnja kukuruzna polja.

29. septembra u 6 časova ujutru, otvorena je vatra na jedan kamion nemačke vojske sa četiri nemačka vojnika, koji je dolazio iz Rume a između Prhova i Mihaljevaca, pri čemu su tri vojnika teško povređena. Kamion se progurao skroz do Mihaljevaca kako bi tamo dobio pomoć. No partizani su gonili kamion do u samu opštinu Mihaljevci, napali tamo još jednom vojnike, natovarili ih na kamion i odveli ih u pravcu Prhovo. Kasnije se saznalo da je kamion zapaljen a o vojnicima nema ni traga.

1. oktobra napalo je 5 naoružanih partizana dva carinska službenika u opštini Belegiš, koji su uveče u 19.45 časova obavljali svoju dužnost na Dunavu. Kod prelaza iz Banata za Belegiš, oni su pretresali skelu, pri čemu su od pomenutih partizana iznenadno napadnuti, tako da se nisu mogli braniti. Carinski službenici su razoružani, municija im oduzeta i svučeni (oduzeta uniforma).

Kako u poslednjem, tako i u najvećem broju napred navedenih slučajeva karakteristično je to, da ove bande (takozvani partizani), posežu samo za oružjem, municijom i uniformama. Ako neko pri predaji ovih stvari pokuša da se brani, biva ubijen.

Ovde se mora nešto reći i o boravku preko dana i po noći a i o održavanju ovih bandi.

Sami partizani ne mogu se posmatrati kao apsolutno čisto srpske bande, a najmanje kao takve, da su sa te teritorije. Više puta se prilikom istraga moglo konstatovati da su rukovodioci Jevreji a i Hrvati, kao i Mađari. Karakteristično je samo to što ove bande najlakše i skoro isključivo nalaze smeštaj, skrovište i ishranu kod ovdašnjih sremskih Srba. Dakle, najpogodnija za to su čisto srpska sela. Moglo se već i dokazati da su Srbi bih prisiljeni od ovih bandi da im pruže takvu podršku.

⁴ Ovo nisu partizani, već nenaoružani seljaci koji su izbegli ¹¹ sela i sklonili se u kukuruzima.

Policiska akcija, koja je sprovedena sa hrvatske strane ^{le} **vojničke** akcije,⁵ nije donela željene rezultate. Policiska ^{^kci.l^a} ^{se m^o l^a} označiti skoro kao pogrešan potez i to stoga, ^{fr} gu najvećim delom bili zahvaćeni, i najvećim delom *stre-Vaid*, **nevini Srbi** koji su se još nalazili kod svojih kuća. Od 25 **septembra** na samom terenu, tj. po kukuruznim poljima, nisu poduzimane nikakve akcije, sem onih od strane nemačke vojske.

Od kako su tu prisutne pojedinačne jedinice nemačke vojske u raznim mestima, može se, uopšte uzev, zabeležiti **smirivanje** i to kako kod Nemaca tako i Hrvata i Srba. Po atarima opština, a naročito posebno u oblastima kukuruznih polja, još **uvek** postoji nesigurnost. Ova nesigurnost izići će utoliko više ^{na} videlo, ako bi nemačka vojska, t.j. pojedinačne jedinice nemačke vojske otišle. Onda će jednostavno pretiti ranija opasnost za ovdašnje mirno stanovništvo, bez obzira na nacionalnost. Pošto se u ovoj oblasti Istočnog Srema raspolaže sa sasvim malo žandarmerije, kao i brojno srazmerno malo hrvatske vojske, utoliko je više poželjno, i u svim krugovima smatra se nužnim, da nekoliko jedinica nemačke vojske, sigurnosti radi, ostane duže vreme ovde.

Stara Pazova, 5. oktobra 1942

Heil Hitler!

Sreski načelnik
[potpis nečitak]

⁶ Vidi dok. br. 62, 67, 69, 78, 85 i 89.

BR. 73

**BOJNA RELACIJA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA na
OFANZIVI NEMACA I USTAŠA PROTIV PARTIZANA na
FRUŠKOJ GORI AVGUSTA 1942 GODINE¹**

MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER
OPERATIVNI ODJEL

Broj Op. 5929/tajno
U Zagrebu dne 8-X-1942 god.

Predmet: bojna relacija
II domobranskog sбора
za mjesec kolovoz 1942 godine.

²

D. — KOD SRIJEMSKOG ZDRUGA:

1. VIII. U Subotištu izvršen je priepad od strane većeg broja naoružanih partizana oko 100 na 2. jurišni vod jačine 1 častnik i 34 domobrana sa 2 strojopuške, koji je u spomenutom mjestu vršio zaštitu vršidbe.³

Napad je uslijedio u trenutku kada je momčad bila poslije večere u dvorištu zgrade gdje je stanovala. Osiguranje je bilo svega 1 stražnik, ostala momčad sva je bila u dvorištu bez oružja. Zapovjednik voda u tom trenutku nije se nalazio kod voda, već u jednoj kući udaljenoj oko 300 m. gdje se pogađao za hranu za spomenuti vod.

U spomenuto vrijeme pojavila se jedna oružnička ophodna jačine 5 momaka, to jest partizani u oružničkoj odori. U trenutku kada su ovi partizani u odorama oružnika došli do stražara istovremeno su uperili svoje puške u stražara i ostale domobrane, koji su bili na vratima zgrade u kojoj su stanovali. Kako je sva momčad bila bez oružja trenutno se zbunila. U tom trenutku sa sviju strana je navalio Veliki broj partizana, našta se vod predao bez odpora.

Gubitaka nije bilo ni na jednoj strani. Partizani zaplieniili 32 puške, 2 strojopuške i oko 3.000 naboja.

2. VIII. Oko 23.00 sata izvršen je iznenadni priepad na stražu kod skladišta »Beketovo« kod Vrdnika. Spo-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/1—3, k. 54.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na dejstva u Vojvodini.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

menuia straža bila je jaka: 1 dočastnik i 18 domobrana, a imala je zadatak čuvati skladište bombi.

U spomenuto vrijeme veliki broj partizana, oko 100 osoba, u mračnoj i kišovitoj noći privukao se spomenutoj straži, iznenadno bačen veći broj ručnih bombi i pripucano. Nakon ovoga izvršen je napad na stražu, koja se predala.

2 domobrana — stražara teže ranjeno i 1 nestao.

Partizani su zaplieni 17 pušaka, 2 strojopuške, 45 ručnih granata i 1.800 naboja. Sa domobrana su skinuli odore.

- 3 VIII. Oko 20.00 sati u s. Popincima izvršen je iznenadni prepad od oko 150 partizana na 1. jurišni vod, koji je bio jačine 1 častnik, 2 dočastnika i 32 domobrana, koji je u spomenutom selu vršio zaštitu vršidbe.

Napadaj je uslijedio baš u vrijeme kada je stoka vraćana sa paše, te su napadači izkoristili veliku prašinu, koju je stoka podigla.

Napadaj je odbijen, borba i puškaranje trajalo je oko 2 sata.

Gubitci: 2 domobrana mrtva, 1 častnik, 1 dočastnik i 4 domobrana lakše ranjeni, i 1 domobran nestao. Izgubljeno 7 pušaka.

Gubitci partizana nepoznati. Po izjavi seljaka, partizani su svoje mrtve i ranjene odvezli na troja kola.

4. VIII. Oko 22.00 sata partizani su pokušali izvršiti napadaj na stražu »Beketovo« kod Vrdnika. Napadaj odbijen. 1 domobran ranjen.

Iste noći partizani su izvršili napadaj na stražu »Dubočac« kod Vrdnika, koji je odbijen bez gubitaka.

5. VIII. Oko 3.00 sata napadnuta je ustaška posada u s. Ledinci od strane oko 150 partizana. Posada jačine 10 oružnika i 40 čarkara P.U.B.⁴ odbila je napadaj.

Gubitci: 4 ustaša mrtvi. Gubitci partizana nepoznati.

E. — KOD IV. GORSKOG ZDRUGA:

- 1- VIII. II. bojna 6. pješačke pukovnije (bez 1 sata), 18. sat IV. bojne 5. pješačke pukovnije, 1 vod bacača, IV. bojna 5. pješačke pukovnije, 13 jurišnih domo-

⁴ Pripremna ustaška bojna

branskih vodova i 3 voda XV. ustaške bojne u koncentrična pravca nadiru ka središtu prostor kome je oslonac V. i M. Popovac i Lisičina. Neprijatelj je uspio izvući se iz obruča. II. bojna 6. pješićke pukovnije naišla je na 8 skupina po nekoliko ljudi, koje je u borbi razturila.

2. VIII. Jedan dio snaga stoji kao posada za osiguranje izvlačenja pliena i izvršenje žetve, ostali dio vraćaju se u svoje posade.
Gubitci 4 ranjena (1 umro).
Neprijateljski gubitci: 2 mrtva, 6 ranjenih.
Plien: 2 puške.
5. i
6. VIII. II. bojna 4. gorske pukovnije postavlja se na prostoru: Trnjani — Klokočevik — Sušnjevi.
III. bojna 4. gorskog zdruga postavlja se na prostoru: Graberje — Dubovik — Glogovica.
7. 8. i
9. VIII. Bojne su dnevno krstarile po grebenu Dilja i prostoru sjeverno od puta: Trnjani — Podvinje — Sibinj.
10. VIII. Preduzeto je čišćenje Dilja i spoja Dilja sa do Krrudijom.
14. VIII. Evakuacija sela: Migalovci, Dobrogošće, Cenkov, Paučje, Borovik, V. Nabrđe, kao i pravoslavno stanovništvo s. Paka, jer svim sredstvima pomažu partizane, a većina su djelatni partizani. Ovo je izvršeno bez sukoba i odpora.
14. VIII. U svanuće sukobio se 7. sat II. bojne 4. gorske pješićke pukovnije, dok je prilazio s. Stojčinovac iznenadno sa jačom skupinom partizana (bili su u domobranskoj odori). Prihvaćena je borba prsa u prsa. Učestvovanjem ostalih dijelova bojne u napadaju neprijatelj je razbijen i progonom razturen. Poginuo je zapovjednik partizanske skupine Vladimir Veljković (bivši jugoslovenski častnik) i dva komesara.
Naši gubitci: 23 poginula, 17 ranjenih.
Izgubljeno 20 pušaka.
Neprijateljski gubitci 48 poginulih.
Plien 30 pušaka, pismohrana.
15. VIII. Prikupljanje bojna na ukrenim željezničkim postajama.

- VIII- II- bojna 4. gorske pješačke pukovnije preba-
 * čena je vlakom u Rumu a 4. gorska pješačka pukov-
 nija (bez I. i II. bojne) u Vukovar.⁵
- VIII- Stožer zdruga došao je u Vukovar.
 2 III. bojna 4. gorske pješačke pukovnije upu-
 ćena je vlakom od Kuzmina do Spačve radi progona
 neprijatelja.
 Zapovjedbno je da se dielovi zdruga prikupe
 u Rumi.
- 22 VIII- IH- bojna 4. gorske pješačke pukovnije kod
 Domuskele (na Savi) odkrua je »Pokretni četnički
 odred« (u stvari partizanski odred) napadom ga ras-
 pršila.⁶
 Naši gubitci: 2 ranjena.
 Neprijateljski, nepoznato (tragovi krvi).
 Plien: 8 natovarenih kola(pismohrana, hrana i
 druga oprema) dato na iskorišćenje višem redar-
 stvenom povjereničtvu za Vel. Župu Vuka.
 II. bojna 4. gorske pješačke pukovnije vršila je
 osiguranje izvoza viškova u jugoistočnom dielu
 Sriema.
 4. gorska pješačka pukovnja (bez I. i II. boj-
 ne) izvršila je čišćenje prostora Bosut — Grk (Vi-
 šnjićevo) — Sr. Rača, sa mjestimičnim sukobima sa
 slabijim partizanskim skupinama.
 Pozvan je zapovjednik zdruga u Rumu.
 Po zapoviedi Führungstaba kampfgruppe Bo-
 rowski, II. bojna 4. gorske pješačke pukovnije ulazi
 u sastav »Gruppe Ost« pod njemačkim zapovjednič-
 tvom. Ostatak zdruga pojačan sa 10 jurišnih vodova
 (II. jurišne bojne), XVI. ustaškom bojnom, 2 nje-
 mačka sata i 1 haubičkom bitnicom (kombinirana iz
 V. topničkog sklopa) obrazuje »Gruppe West« pod
 zapovjedničtvom zapovjednika IV. gorskog zdruga.⁷
25. Vin. Sve čete osim XVI. ustaške bojne prikupile su
 se do 17 sati na određenim mjestima. XVI. ustaška
 bojna zakasnila je i prikupljala se je tek u toku
 noći, tako da je sa svoja 2 sata prikupljena tek oko
 23.30 sati.
- 26- VIII. U prvoj liniji, sa desna u lievo: 3./I.P.741 (3
 sat njemačke 741. pješačke pukovnije), sa pridata 2

⁵ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

⁶ Vidi dok. br. 46, primedbu br. 8.

⁷ Vidi dok. br. 52.

P.O. topa 37 mm., XVI. ustaška bojna (od samo sata) sa pridatim 1 P.O. topom 37 mm, III. boi 4. gorske pješačke pukovnije sa pridatim 1 brdskih topom 65 mm, i II. jurišna bojna sa pridatim 1 tonu 65 mm.

I. bitnica IV. gorskog zdruga i kombinirana haubička bitnica V. topničkog sklopa obrazovale su topničku skupinu, za pomaganje prodiranja cilnog bojnog rasporeda. Prvi položaj kod Lice pst (oko 3 km. sjeveroistočno Erdevika), drugi položaj k. 312 (oko 4 km. sjeverno od St. Divoš).

6./I. P. 734 (njemački 6. sat 734 pukovnije) pričuva kod topničke skupine, sa zadatkom zaštite iste

Na odpor protivnika naišla samo III. bojna 4. gorske pješačke pukovnije na položaju: Matorce — k. 325 — Vučetinac, gdje je nađeno oko 300 do 350 streljačkih zaklona i na položaju: Kunjat — Strüge,, gdje su pokraj streljačkih nađeni i strojnički zakloni. Odpor protivnika slomljen je u glavnom jakom i dobro upravljenom topničkom vatrom, koju nije mogao duže izdržati.

Zbog zaostajanja XVI. jurišne bojne, pri kraju dana pojavila se je praznina između te bojne i desnokrilnog njemačkog sata. Ta je praznina odmah popunjena jednim satom ustaša pripremne bojne iz St. Divoša i Ležimira i dijelovima poljopriradne bojne, koja se je nalazila kod manastira Kuveždin, tako da je prije pada mraka uzpostavljen podpuni obruč oko protivnika, od granice grupe West do Dunava. Posade Iloka i Neština iz sastava ustaških pripremljenih bojna, ušle su u sastav jurišne bojne, kao njezino pojačanje.

27. VIII. Produženo je prodiranje u istom rasporedu, sa ciljem izbijanja na crtu A.⁸ Protivnik je naročito u pošumljenom predjelu grebena Fruške Gore davao uzastopne odapore, koji su odmah kršeni topničkom vatrom. Veliku teškoću za nastupanje čini vrlo gusto šipražje naročito izpred desnog krila, usled čega su zaostale i 3./741 njemačka sat i XVI. ustaška bojna,

⁸ Ova linija pružala se: zapadni rub Kamenice (14 km jugozapadno od Petrovaradina) — Crveni Cot (6 km južno od Kamenice)—St. Majdan (1,5 km severno od Vrdnika) — Prnjavor Jazak — Okop — s. Sviloš — Parlozi (7 km zapadno od Čerevića). (Dnevno izvješće Drugog domobranskog zbora, original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/1—3, k. 13.)

te su zanočile za oko 1 km. izpred postavljenog dnevnog cilja, dok su sve ostale jedinice dostigle dnevni cilj. U toku dana protivnik je imao veći broj poginulih i zarobljenih. U toku noći veći broj partizana uhvaćen je pri pokušaju provlačenja kroz naše linije bez oružja.

U istom rasporedu produženo je prodiranje radi izbijanja na crtu B.⁹ Protivnik djelom daje očajničke otpore i gine ili biva zarobljen, a djelom u paničnom strahu sakriva oružje i pokušava se na sve moguće načine bez oružja prokriučariti u našu pozadinu,¹⁰ što mu ne uspjeva, već pada u naše robstvo. U toku noći protivnik se na više mjesta nekoliko puta pokušao približiti našim položajima, sa očevidnom namjerom da se provuče ili probije, ali je bio uvijek pravodobno opažen i odbijen uz žrtve.

Po zemljištu luta vrlo veliki broj marve, koja kida brzoglasne žice, tako da je održavanje brzoglasnog spoja veoma teško.

Oko 17.00 sati, kada je II. jurišna bojna izbijala na dnevni cilj, dobila je jaku topničku vatru sa mađarskih monitora na Dunavu, od koje na sreću nije bilo gubitaka. Ova zabuna je odmah popravljena posredovanjem Führungstaba Gruppe Borowski.

U toku ovog dana pronađeni su partizanski napušteni logori kod Ravan i kod Trešnjevac, sa velikim količinama žive marve, hrane, priborom za pravljenje primitivnih ručnih bombi i t.d. Poduzeta je također evakuacija hrane i pokretne imovine iz sela Sviloš i Planinsko Grabovo čije je stanovništvo bez razlike pobjeglo u šumu, ali je tamo većinom otkriveno i pohvatano. U selu Planinsko Grabovo naročito se jasno vide tragovi duže »vladavine« partizana. Kod škole iztaknuta školska tabla, sa velikim nadpisom »Mala Moskva« po kućama, a naročito na školi i crkvenoj porti sva sila izpisanih komunistič-

⁹ Brestovi — istočna ivica s. Ledinci — Zmajevac (k. 453) — Tata-ma (k. 465) — Lipov Cot (k. 472) — Letenka (k. 454) — Kipovna (k. 361) — Orlovac (k. 338) — Banoštor. (Vidi isti dok. naveden u pri-redbi 8.)

¹⁰ U to vreme u Fruškoj Gori bilo je oko 1500 seljaka iz obližnjih sela koji su se ovde sklonili ispred terora okupatora i domaćih izdaj-
čika. Za vreme ofanzive nenaoružani seljaci pokušavali su u grupicama
provući se kroz obruč, pa su tom prilikom mnogi poginuli, a veći
broj je zarobljen.

kih parola i iz crtanih komunističkih amblema, da samo selo daje izgled skrajnje zapuštenosti.

29. VIII. Produženo je nadiranje u istom rasporedu, radi dostizanja crte C.¹¹ Neprijatelj nigdje više nije da ozbiljniji odpor. Bila je dostatna topnička vatra, pa da protivnik nakon kratkog puškanja odstupi. Svi delovi dostigli su dnevni cilj do 17.00 sati.

U toku noći jača protivnička skupina pokušala se je probiti kroz front III. bojne 4. gorske pješačke pukovnije. Pokušaj je odbijen bez vlastitih gubitaka, dok je protivnik ostavio 34 mrtva. U pokušaju pojedinačnog provlačenja kroz naše položaje uhvaćeno je 2 partizana sa oružjem (streljani) a 7 bez oružja je ubijeno.

30. VIII. Produženo je nadiranje na crtu D¹² (Čerevički potok). Nakon kraćeg odpora, koji je pružio u početku dana i koji je topničtvom za kratko vrijeme krvavo skršen, protivnik u glavnom panično bježi opaljujući jedva gdje-gdje po koji naboj. Pri izbijanju na Čerevički potok, delovi III. bojne 4. gorske pješačke pukovnije otkrili su jednu skupinu od 6 partizana, koji su se pokušali prikriti u guštaru.¹³ Vidjevši da su otkriveni pokušali su dati očajnički odpor, ali su u blizkoj borbi 3 ubijena a 3 uhvaćena, od kojih su 2 odmah streljana a 1 za kojega je ustanovljeno da je politički komesar zarobljen je i predat Führungstabu Kampgruppe Borowski. U tom sukobu poginuo je 1 domobran i 1 ranjen. Zaplijenjeno je 5 pušaka, 1 samokres i pismohrana 1. i 5. partizanske čete, koju je kod sebe imao politički komesar.

¹¹ Liparija (k. 236—4 km jugozapadno od Kamenice) — 500 m jugoistočno od s. Rakovac — M. Gradac (k. 439) — Crvena Krečana — k. 470 — Široki Cer — Borkovac (k. 299) — Zagrada (1 km zapadno od s. Čerević). (Dnevno izvješće Drugog domobranskog zбора, original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/1—3, k. 13.)

¹² Kruša (k. 142) — Liparija — Matorac — Belo Brdo — istočni rub s. Čerević. (Dnevno izvješće Drugog domobranskog zбора, original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/1—3, k. 13 A.)

¹³ Za vreme probijanja kroz neprijateljski obruč Štab NOP odreda za Srem kretao se sa Trećom četom, međutim, ova četa ne uspeva da se cela probije, već jedan njen deo bude primoran da se povuče. S tom grupom se nalazio i Štab NOP odreda za Srem. Ova grupa se povlačila nastojeći pritom da pronađe neki međuprostor u borbenom poretku neprijatelja i da se izvuče iz obruča, ali ovo joj ne polazi za rukom i grupa bude otkrivena. u neravnoj borbi herojski su poginuli komandant Đorđe Marković-Dilas i politički komesar Stanko Paunović-Veljko.

VIII-

Na kraju dana uhvaćen je dodir sa posadom u Čereviću (6. i 1. sat zrakoplovne školske pukovnije pod zapovjedništvom satnika Pezelja), čija je linija osiguranja mjesta uzeta u sastav položaja.

H-00 sati svi dielovi izbili su u naslonu na grupu Mitte, na Dunav,¹⁴ čime je podhvat završen.

Vlastiti gubitci: četa Gruppe West bili su: 2 poginula i 6 ranjenih. Od toga u borbi 1 poginuo i 4 ranjena, 1 poginuo pri pretraživanju sela Planin. Grabovo od postavljene paklene mašine, a 2 ranjena nesretnim slučajem, pri nailasku na jednu neeksploziranu bombu od bacača, koja je eksplodirala dok su je razgledali.

Protivnički gubitci: 198 mrtvih, ubijenih od četa podređenih IV. gorskom zdruhu i 38 mrtvih, ubijenih od strane posade Čerevića pri pokušaju neprimjetnog uvlačenja u mjesto u međuvremenu od 27. do 31. VIII. Dakle, ukupno 236 poginulih partizana.

Zarobljeno je 377 partizana.

Plien: 14 pušaka (od kojih 5 lovačkih), 1 samokres, mnogo zdravstvenog tvoriva, veći broj primitivno izrađenih ručnih bombi (od gvozdениh ciev, napunjenih eksplozivom) sa uređajem za izradu tih bombi, velike količine razne opreme, više krugovalnih prijemnika, ogromne količine hrane, žita, marve za vuču i klanje (goveda, svinja) peradi i t.d.

II. bojna 4. gorske pješake pukovnije sudjelovala je u sastavu grupe Ost.

Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 1 ranjen.

Protivnički gubitci na frontu bojne: 31 mrtvih, 103 zarobljenih.

Plien: podpuna prenosna ljekarna, 10 vojničkih i 2 lovačke puške, 1 njemačka strojica, 10 gunjeva, 2 kabanice.

Po njemačkim podacima u podhvatu Fruška Gora gubitci protivnika: 369 mrtvih i 1333 zarobljenika i uhapšenika.¹⁵

...¹⁶

Zapovjednik
general (Iser)
Iser

¹⁴ Na liniji: železnička stanica Ledinci — s. Čerević. (Dnevno izvješće br. 1/1—3, k. 13 A.)

¹⁵ Vidi dok. br. 63, primedbu br. 3.

¹⁶ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 74

**IZVEŠTAJ KOMANDANTA DRUGOG PRIPRAVNOG B4
TALJONA »GENERAL LAUDON« OD 8 OKTOBRA
GOD. O RASPOREDU I DEJSTVIMA SVOJE JEDINICE¹**

NEMACKA NARODNA GRUPA
U NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ
ORUŽANE JEDINICE DM-a
2. PRIPRAVNI BATALJON
Izl. Br. 267. pov.

Osijek, 8. oktobar 1942

Izveštaj o situaciji

II. pripravnog bataljona
»GENERAL LAUDON«

Ruma

1. četa, Grgurevci.

Obezbeđenje obaranja kukuruza na grgurevačkim koševima, što je odobreno od strane komanda bataljona. U noći izm. 4 i 5. t.m. jedna patrola koja se sastojala iz 2 ES-strelca i 2 DM-pripadnika, oko 22.30 časova obasuta je iz zasede vatrom u jugoistočnom delu mesta, no niko nije bio povređen. Prilikom istrage pronađeno je 16 praznih, čaura od automata. Jačina partizana nije mogla biti utvrđena. Zbog oskudice u ljudstvu selo ne može biti dovoljno gusto zatvoreno, tako da partizani koji poznaju mesto mogu bez teškoće u mesto da prodru.

2. četa, Vrdnik.

Patroliranje po terenu i noćne akcije prema Jazku, Remeti. Hapšenje više sumnjivih lica. Nikakvih posebnih događaja.

1 vod 1. čete, Bukovac.

3 i 4 t.m. učešće sa 2 grupe u akciji u šumi Stražilovo, sagi. zapovesti Zapovjedništva Srijemskog Zdruga br. 2253/taj. Posle akcije jedna patrola na uzvišicu 333 i Vilinu vodicu, gde je uništena jedna kuća koja je partizanima služila za smeštaj i ubijena dva partizana.

2 vod 1. čete, Grabovci.

29. IX. prispeće voda u Grabovce. 30. IX. učešće u akciji nem. vojske u okolini Grabovaca. Završetak akcije 1. X. u 17. časova. U ovoj akciji ubijena su 2 partizana od strane nemačke vojske a jedna partizanska devojka je zarobljena.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. tor. 1/4, k. 40—E.

Od 2—4 t.m. patroliranje prema Vitojevcima, šumski
tgek Pavlaka i Ogar — Obrež bez događaja.

0 5. X. napadnuto je od strane partizana jedno odeljenje
"andarmerije u selu Ogar u jačini od 17 ljudi. Pri tome su
bijena 2 partizana i tri ranjena. 10 ljudi iz žandarmerije koje
su **partizani** bili zarobili, vratilo se nazad bez oružja i uniforme.
Akcija koju su odmah poduzeli ovaj vod i jedno odeljenje ne-
mačke vojske protekla je bez rezultata pošto je sve muško
stanovništvo bilo izbeglo iz ovog mesta.

Specijalna komanda, Deč.

Plansko obezbeđenje mesta. Nikakvih naročitih događaja.

Specijalna komanda, Schutzberg.

Nikakvih posebnih događaja.

Heil Hitler!

Komandant II. pripr. bat.

Otto Magerle, s. r.

ES-kapetan

Dostaviti:

1 kom. Štabu ES-a.

1 „ Zem. voćstvu nem. narodne grupe

1 „ a/a

BR. 75

**SAOPŠTENJE POLICISKE PREFEKTURE ZA BANAT on
14 OKTOBRA 1942 GOD. O VESANJU 50 PRIPADNIKA I
SIMPATIZERA NOP-a U SAMOSU, ZAGAJICI I GAJU***

POLICIJSKA PREFEKTURA ZA BANAT

Opšta policija
Broj: 5792 — 1942 — 14.X.1942

S A O P Š T E N J E

U vezi ranije odredbe Glavnokomandujućeg za Srbiju o izvršivanju odmazde za ubistva nemačkih oficira i vojnika, građana pripadnika nemačke narodnosti i organa vlasti a kao **odmazda za** ubijenog pripadnika nemačke narodnosne grupe **Michaela Ceschana**, policijskog stražara Državne poljske straže u Samošu, koji je u vršenju svoje teške i odgovorne dužnosti dana 8. o.m. ubijen po dvojici odbeglih komunista, obešeno je danas u **Samošu, Zagajici i Gaju 50** lica, za koje je provedenim postupkom utvrđeno da su pripadali naoružanim komunističkim bandama (partizanima), bili članovi komunističkog pokreta ili u velikoj meri pomagali članove naoružanih komunističkih bandi, davali istima skloništa, hranu i novac, nabavljali ili prenosili istima oružje i municiju.

Obešeni su:

U Samošu:

- 1 Ankucić Lukrecija zvana »Neca«, studentica iz Vršca, član Komunističke partije i glavni organizator komunističke omladinske organizacije SKOJ, te sekretar Mesnog komiteta iste u Vršcu. Podržavala veze sa svim vodećim komunistima Banata, održavala komunističke sastanke i rasturala komunističke letke i knjige.
- 2 Bešlin Damjan »Ferdinar«, ratar iz Dragutinova, kao naoružani partizan Dragutinovačkog partizanskog odreda sudelovao kod više sabotažnih akcija koje su po toj grupi partizana izvedene.
- 3 Bojić Ignjat, ratar iz Vranjeva, sakrivao u svojoj kući i hranio odbegle komuniste za koje je znao da se kao takovi kriju od vlasti.

¹ Štampani primerak dokumenta nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 2/2, k. 50—a.

Gucijan Stevan, ratar iz Samoša, sakrivao i hranio u svome stanu odbegle komuniste od kojih je primao na čitanje komunističke letke. Davao u komunističke svrhe novčane priloge.

- 5 Keseg Lazar, nadničar iz Mužlje, kao član komunističke **partije** sakrivao kod sebe kroz duže vreme u više mahova vodeće odbegle komuniste i hranio ih, služio istima kao kurir i sakrio u svojoj kući komunistički materijal za izradu • **komunističkih** letaka te bio kao odbegli komunista 2 meseca u kukuruzu.
- 6 Krpec Velimir, kovač iz Samoša, sakrivao u više navrata u svojoj kući odbegle komuniste i hranio ih za koje je znao da se kao takvi kriju od vlasti te primio od komunista oružje radi opravljanja.
- 7 Marin Smilja, domaćica iz Samoša, održavala stalne veze sa odbeglim komunistima i opskrbljavala iste sa hranom i drugim potrebštinama.
- 8 Miškeljić Nikola, željezničar iz Vršca, sakrivao u svom stanu vodeće odbegle komuniste i dao svoj stan na raspolaganje za jedan komunistički sastanak.
- 9 Popov Krsta »Popđukin«, ratar iz Melenaca, sakrivao u svome stanu odbegle komuniste i hranio ih i ako je znao da se kao takvi kriju od vlasti te osim toga za odbegle partizane dao veću količinu brašna.
- 10 Psodorov Smilja, domaćica iz Aleksandrova, skrivala u više navrata u svojoj kući odbegle komuniste i davala im hranu i ako je znala da se kao takvi kriju od vlasti.
- 11 Radnović Slavko, ratar iz Dragutinova, kao naoružani partizan Dragutinovačkog partizanskog odreda sudelovao kod više sabotažnih akcija koje su po toj grupi partizana izvedene.
- 12 Stajić Miloš, željeznički radnik iz Vel. Kikinde, kao naoružani partizan Mokrinskog partizanskog odreda sudelovao kod sabotažnih akata koji su po toj grupi partizana izvedeni.
- 13 Stankova Marija, domaćica iz Melenaca, kao odbegla komunistkinja pridružila se partizanima sa kojima je podržavala veze i krila se od vlasti dok nije uhapšena.
- 14 Stefanović Momčilo zvan »Čile«, učitelj iz Hrvat. Neuzine, kao naoružani odbegli komunista sudelovao kod ubistva jednog i ranjavanja drugog opštinskog policijskog organa u Hrvatskoj Neuzini.
- 15 Stojšin Slobodan zvan »Ruzvelt«, student iz Melenaca, kao naoružani partizan Melenačkog partizanskog odreda sude-

²¹ Zbornik tora I, knj. 17

lovao kod sabotažnih akcija koje je ta partizanska izvršila.

- 16 Tisman Emilija, domaćica iz Samoša, sakrivala u svome stanu odbegle komuniste koji su ubili policijskog stražar Mihajla Ceschana i davala istima hranu.
- 17 Tisman Slavko, željeznički radnik iz Samoša, sakrivao u svome stanu odbegle komuniste koji su ubili policijskog stražara Mihajla Ceschana, izradio u svojoj kući sklonište gde je sakrio komunistički materijal za izrađivanje komunističkih letaka, kao i oružje, te održavao- veze sa **odbeglim** komunistima koje je i hranio.
- 18 Toman Miša, ratar iz Kovačice, kao član Komunističke partije održavao veze sa vodećim komunistima Banata za koje je obavljao kurirsku službu i prenosio komunistički materijal, prisustvovao komunističkim sastancima, te čitao i delio komunističke letke. U zadnje vreme živeo kao odbegli komunista pod tuđim imenom.
- 19 Vekeski Ilija zvan »Cikulov«, mesarski pomoćnik iz Samoša, održavao veze sa odbeglim komunistima, sakrivao iste u kući svoga oca i davao im hranu.
- 20 Zivanov Milivoj zvan »Gojko«, ratar iz Samoša, sakrivao u svome stanu kroz duže vreme odbegle komuniste, dao za komuniste 1 pušku i veću svotu novaca.

U Zagajici:

- 21 Besulj Vlada, zvan »Bonkoš«, ratar iz Margitice, sakrivao u svojoj kući kroz 2 meseca vodeće odbegle komuniste, koji su u njegovom stanu izrađivali za to vreme komunističke letke i kroz sve to vreme iste hranio.
- 22 Bogoj Dušan, ratar iz Margitice, sakrivao u svome stanu odbegle komuniste i hranio iste kroz to vreme. Dao za komuniste 1 vojničku pušku a 2 puške primio od komunista na čuvanje koje je oružje u svojoj kući držao sakriveno.
- 23 Jorgin Radovan, ratar iz Dragutinova, sakrivao u **svome** stanu kroz mesec dana odbegle komuniste i davao im kroz to vreme hranu i ako je znao da se kao takovi kriju od vlasti.
- 24 Kostadinov Paja zvan »Farbarov«, ratar iz **Potpornja**, sakrivao i hranio u svojoj kući odbegle komuniste, **nosio** odbeglim komunistima u kukuruze hranu i davao u komunističke svrhe novčane priloge.

- ✿ Kozomara Rada, nadničar iz Deliblata, kao naoružani partizan Deliblatske partizanske grupe izvršio sa tom grupom nekoliko razbojničkih napadaja na stanovnike Gaja, te je kod jednog ovakovog napadaja u Gaju i uhapšen.
- 26 **Markov Živa zvan »Rovirčev«**, nadničar iz Melenaca, sakrivao na salašu svoga oca u više mahova i kroz duže vreme odbegle komuniste i prevezio ih čamcem na takozvano Melenачko ostrvo premda je znao da se isti kao takvi kriju od vlasti.
- 27 **Matić Krsta**, zidar iz Farkaždina, sakrivao u svome stanu odbegle komuniste i hranio ih i ako je znao da se isti kao takvi kriju od vlasti. Dao u komunističke svrhe novčane priloge.
- 28 **Micić Milica**, domaćica iz Melenaca, sakrivala u svome stanu odbegle komuniste i hranila ih i ako joj je bilo poznato da se kao takvi kriju od vlasti.
- 29 **Pere Mita**, zvan »Prculov«, ratar iz Perleza, sakrivao u svome stanu kroz duže vreme naoružane vodeće odbegle komuniste i hranio ih i ako je znao da se isti kao takvi kriju od vlasti.
- 30 **Pribić Petar zvan »Pepo«**, ratar iz Karadorđeva, sakrivao u svojoj kući vodeće odbegle komuniste i hranio ih i ako je video da su naoružani i da se kao odbegli komunisti kriju od vlasti.
- 31 **Radišić Jovanka »Rakina«**, domaćica iz Aleksandrova, sakrivala u svojoj kući kroz duže vremena odbegle komuniste i davala im hranu i ako je znala da se kao takvi kriju od vlasti.
- 32 **Tapavički Taca zvan »Aca«**, ratar iz Srp. Elemira, sakrivao u svome stanu odbegle komuniste i hranio ih premda je znao da se isti kao takvi kriju od vlasti.
- 33 **Veljković Sava**, učitelj iz Dobrice, sakrivao u svome stanu u više mahova kroz vreme od pola godine gotovo sve vodeće odbegle komuniste i davao im hranu, davao svoj stan za komunističke sastanke i dao u komunističke svrhe veće svote novaca.
- 34 **Zarin Angelina**, domaćica iz Kumana, sakrivala u svome stanu kroz duže vreme vodeće odbegle komuniste i hranila ih i ako je znala da se isti kao takvi kriju od vlasti.
- 35 **Živanov Ljubinka zvana »Vujina«** domaćica iz Melenaca, sakrivala u svome stanu kroz duže vreme odbegle komuniste i hranila ih i ako je znala da se kao takvi kriju od vlasti.

U Gaju:

- 36 Adamov Ljuba »Bokterova«, domaćica iz Melenaca, sakrivala u svome stanu i hranila odbegle komuniste i ako ih znala da se kao takvi kriju od vlasti.
- 37 Katić Lazar, ratar iz Deliblata, sakrivao u svome stanu vodeće odbegle komuniste i davao im kroz to vreme hranu i ako je znao da se kao takvi kriju od vlasti.
- 38 Kerdulj Dušan, nadničar iz Dubovca, dao za partizane municiju, novčane priloge te životne namirnice.
- 39 Kerdulj Milan, trgovac iz Dubovca, davao za partizane novčane priloge i životne namirnice.
- 40 Kuzmanović Milorad, ratar iz Malog Bavaništa, pridružio se aprila ove godine Deliblatskoj partizanskoj grupi kod koje je ostao duže vremena kao partizan i učestvovao u napadajima te grupe na stanovnike Gaja.
- 41 Marinkov Ružica zvana »Kojina«, domaćica iz Kumana, sakrivala u svome stanu kroz 1 mesec dana odbegle komuniste i davala im za to vreme hranu i ako je znala da se kao takvi kriju od vlasti.
- 42 Nenadov Boško, ratar iz Aradca, sakrivao u svome stanu naoružane odbegle komuniste i davao im za to vreme hranu i ako je znao da se isti kao vodeći odbegli komunisti kriju od vlasti.
- 43 Popov Nikola zvan »Arsenov«, ratar iz Margitice, sakrivao u svom stanu kroz duže vreme i u više mahova naoružane odbegle vodeće komuniste i davao im hranu i ako je znao da se kao takvi kriju od vlasti.
- 44 Radovančev Zorka zvana »Mama«, gostioničarka iz Idvora, sakrivala i hranila u svome stanu kroz duže vreme i u više mahova vodeće odbegle komuniste i ako je znala da se isti kao takvi kriju od vlasti te je u komunističke svrhe davala veće svote novaca.
- 45 Repman Đorđe, ratar iz Dubovca, kao naoružani partizan Deliblatskog partizanskog odreda sudelovao kod 3 razbojnička napadaja te partizanske grupe na žitelje Gaja.
- 46 Tipšin Marko, čoban iz Melenaca, sakrivao u svome stanu kroz duže vreme odbegle komuniste i davao im hranu premda je znao da se isti kao takvi kriju od vlasti.
- 47 Turinski Aleksandar, ratar iz Novog Bečeja, sakrivao u svome stanu i hranio odbegle komuniste i ako je znao da se kao takvi kriju od vlasti.
- 48 Varadinac Sreća, ratar iz Kumana, sakrivao u svome stanu kroz celu zimu odbegle komuniste i hranio ih premda je znao da se kao takvi kriju od vlasti.

- 49 Zebeljan Pera, nadničar iz Perleza, sakrivao u svome stanu i hranio vodeće odbegle komuniste.
- 50 Zepča Laza, mašinski bravar iz Kovina, sakrivao u svome stanu odbegle komuniste, održavao sa njima veze i dao svoj stan za komunistički' sastanak.

BR. 76

IZVEŠTAJ NEMAČKE NARODNE GRUPE IZ ERDEVIKA OD 20 OKTOBRA 1942 GOD. ZEMALJSKOM VOĆSTVU U OSIJEKU O POJAVI VEĆE GRUPE PARTIZANA¹

NEMAČKA NARODNA GRUPA U HRVATSKOJ —
GARNIZON ERDEVIK.

Predmet, izveštaj o
partizanskim prepadima

Zemaljskom voćstvu Nemačke narodne grupe

u Osijeku

Ova jedinica javlja:

U subotu 17.10.1942. ujutru u 3 časa dobili smo telefonsko obaveštenje iz Hr. Mitrovice da od Gibarca i Bačinaca nastupa preko železničke pruge 400—500 partizana ka Fruškoj Gori² (Frankengebirge) u pravcu Erdevika, na što smo sve alarmirali

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/3, k. 40—G.

² U teškim i skoro svakodnevnim borbama, koje je Šesta istočnobosanska brigada vodila u Istočnoj Bosni, izgubljen je veći broj boraca i otežano snabdevanje jedinica, pa je zato odlučeno da se dva bataljona sa Štabom brigade prebace u Srem gde bi se jedinice popunile ljudstvom i snabdele odećom i obućom. Bataljoni su prešli Savu 5/6 oktobra u rejonu.Srem. Rače. Po prelazu Save Brigada se sastala sa Bosutskom partizanskom četom. Ubrzo zatim neprijatelj je otpočeo 12 oktobra 1942 god. sa novom »akcijom čišćenja«. U to vreme u Fruškoj Gori nalazio se Prvi bataljon Trećeg NOP odreda. On je blagovremeno saznao za pretstojeći napad neprijatelja, pa se pre nego što »akcija« otpočela prebacio u Bosutske šume i tu se spojio sa bataljonima Šeste brigade i Bosutskom četom. Posle nekoliko dana zadržavanja svi su krenuli za Frušku Goru i tamo došli 18 oktobra. Prilikom ovog marša neprijatelj je iznenadio komoru koja se kretala za Brigadom¹ Partizanskim jedinicama i uspeo da zapleni kola na kojima se nalazila "rana.

i zaposeli put od Erdevika za Ilok; u 11 časova i nekolik minuta naišli su banditi iz šume u većem broju i naterali na bekstvo. Posle jednog časa dobili smo pomoć, napala vojska sa dva tenka i zaplenila 5 kola sa provijantom, ko smo predali vojsci. Jedan ranjenik je ostao, 17 ranjenih partizani odvukli sa sobom. U samoj borbi nismo imali ljudskih gubitaka, samo jedan motocikl, a kasnije je ubijen jedan Hrvat, a dva Nemca su partizani odveli i do danas se nisu vratili. Dalje je jedna grupa naših ljudi danas 20. 10. otišla sa vojskom u patrolu.

Erdevik 20.10.1942.

Komandant garnizona DM
[potpis nečitak]

(M.P.)

Dodatak:

Ovog momenta primili smo vest da je drug Stefan Branitsch pripadnik DM-a pronađen mrtav sa dva metka u potiljak u šumi, 200 metara od mesta borbe.

NEMACKO VOĆSTVO NARODNE GRUPE
U HRVATSKOJ (DM)

Delov. Br. 3538

Prispelo 24. okt. 1942

Na rešenje Zem. voćstvu DM

Svršeno, u akta Srem

BR. 73

**NTNA RELACIJA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA O
WTSTVIMA USTAŠKIH I DOMOBRANSKIH JEDINICA
PROTIV PARTIZANA U SREMU SEPTEMBRA 1942 GODINE¹**

**STAVSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER
OPERATIVNI ODJEL**

Broj Op. 6723/tajno
U Zagrebu dne 28. X. 1942 god.

predmet: bojna relacija
II domobranskog sbona
za mjesec rujan 1942
godine.

D. — KOD SRIEMSKOG ZDRUGA:

- 9.IX. Oko 10.00 sati na putu između Dobrinaca i Pećinaca izvršen je od 30 partizana prepad na teretni samovoz sa kojim je prevožena momčad I. lovačke bojne.³
Gubitci: 3 domobrana lakše ranjena, samovoz manje oštećen.
Gubitci partizana nepoznati.
- 11.IX. Bojna zrakoplovne školske pukovnije preduzima podhvat čišćenja istočnog diela Fruške Gore, kod visa 477 (4 km. i. Iriškog Vijenca) sudar sa manjom grupom partizana.
Gubitci: 1 domobran ranjen.
Gubitci partizana: 2 ubijeno, 3 ranjena uspješno pobjeći.
Plien: 3 puške, 93 naboja i 3 ručne granate.
- 12.IX. Izvršen podhvat čišćenja područja oko Bijorčevog Salaša (7 km. j. crkve Golubinci). Učestvovala: 1 sat II. novačke bojne, 1 sat IV. novačke bojne, 2 voda I. lovačke bojne i 2 sata njemačke vojske.
Gubitaka nije bilo.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod br. 10/1—1, k. 54.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

³ O partizanskim dejstvima u septembru 1942 god. vidi tom I, kn.-i- 6, dok. br. 52.

- Uhvaćeno 9 sumnjivih osoba.
 Plien: 1 puška, 60 naboja i 3 ručne granate.
 Bojna zrakopl. školske pukovnije izvršila podhvat
 čišćenja ist. diela Fruške Gore.
 Gubitaka nije bilo.
 Uhvaćeno 2 partizana.
- 13.IX. Bojna zrakopl. školske pukovnije produžuje
 podhvat u čišćenju ist. diela Fruške Gore. Sudar sa
 manjom skupinom partizana.
 Gubitaka nije bilo.
 Gubitci partizana nepoznati.
 Pronađen jedan dobro uređeni partizanski logor
 Plien: velika količina hrane, logorske opreme i
 promičbenog tvoriva.
- 14.IX. Bojna zrakopl. školske pukovnije produžava či-
 šćenje istoč. diela Fruške Gore. Sudar sa manjom gru-
 pom partizana.
 Gubitaka nije bilo.
 Gubitci partizana: 2 ranjena.
 Plien: 2 puške, 2 samokresa, velika količina hrane,
 logorske opreme, pismohrana, promičbeno tvorivo i
 stoka.
 Ustaška pripremna bojna, sa postave na Crvenom
 Čotu, krstarenje po okolini. Sudar sa manjim partizan-
 skim grupama.
 Gubitaka nije bilo.
 Uhvaćeno: 1 partizan i 1 partizanka.
- 15.IX. Ako 01.00 sati priepad posade u Petrovčiću, koju
 je sačinjavao 1 sat II. novačke bojne. Napadaj je
 odbijen.
 Gubitci: 2 domobrana nestala sa oružjem i 1 malim
 bacačem granata.
 Gubitci partizana nepoznati.
- 16.IX. Bojna zrakopl. školske pukovnije vrši čišćenje
 ist. diela Fruške Gore. Sudar sa manjom grupom par-
 tizana.
 Gubitaka nije bilo.
 1 ranjeni partizan uhvaćen.
- 18.IX. Bojna zrakopl. školske pukovnije vrši čišćenje
 ist. diela Fruške Gore. Sudar sa grupom partizana od
 40 naoružanih odmetnika.
 Gubitaka nije bilo.
 Gubitci partizana: 1 ubijen, 3 ranjena, **uhvaćene**
 2 partizanke.

Plien: 1 vojnička, 3 lovačke puške i 220 naboja. U pronađenom logoru zaplijenjena veća količina žita, logorske opreme, stoke i drugih potreba za život.

Prepad partizana na povoz 25. sata 6. p.p. kod Domuskele (22 km. j. Sida). Po partizanima zaplijenjeno 2 sanduka streljiva.

20iX- 3 sata zrakopl. školske pukovnije i 5 sati nje- mačke vojske vrše čišćenje prostorije između Dunava i poteza Slankamen. Krčedin, Beška, Dobrilovac trig. 271, Hrv. Karlovci.

Gubitaka nije bilo.

Gubitci partizana: 2 ubijena.

Plien: 1 puška.

Od strane zasjeda 4. sata E.S. kod Vrdnika ubi- jena 3 partizana.

Plien: 3 puške, 300 naboja i 5 ručnih granata.

Obhodnja ustaške pripremljene bojne Vuka, 13 mo- maka u 10.00 sati kod Crvenog Čota trig. 539 (2 km.j.z.) naišla na zasjedu partizana.

Gubitci: 9 čarkara poginulo, 2 ranjena, izgubljeno 8 pušaka sa ostalom opremom.

23.IX. Bojna zrakopl. školske pukovnije vrši pretres šumskog područja oko Viline Vodice (3 km.s.i. Iriškog Vijenca) bez dodira sa partizanima.

25.IX. Bojna zrakopl. školske pukovnije vrši i dalje pretres najistočnijeg diela Fruške Gore. Sudar sa gru- pom partizana, jačine 1 vod. Nakon kratke puščane vatre izvršen napadaj nožem koji partizani nisu izdr- žali već su se razbježali.

Gubitaka nije bilo.

Gubitci partizana: 1 mrtav (vođa — pronađen), 1 partizanka mrtva, 3 ranjena koje su odvukli.

Plien: 1 puška, 205 naboja, 7 strojopušćanih na- bojnjaća sa streljivom. U pronađenom logoru veća količina hrane i logorske opreme.

Po izkazu, koji je pronađen kod ubijenog vođe, vod je brojio 32 muškaraca i žena boraca naoružanih puškama — 2 strojopuške, i 16 žena nenaoružanih kao komora.

27.IX. Odjel oružnika i pripadnika ustaške pripremljene bojne Vuka sudario se u šumi Lisnik (6 km. z. Raće) sa jaćom grupom partizana.

Gubitci: 1 oružnik poginuo.
 Gubitci partizana: 3 mrtva i nekoliko (neutrđeno) ranjenih.

28.IX. Bojna zrakopl. školske pukovnije vrši čišćenje najistočnijeg diela Fruške Gore. Sudar sa grupom partizana, jačine 10—15 pušaka i 1 strojopuška. Poslije kraće borbe i kada su partizani osjetili da će biti obkoljeni razbježali su se.

Gubitci: 1 domobran ranjen.
 Gubitci partizana: 1 ranjen, koji je uspio umaći.
 U napuštenoj postavi pronađeno nešto streljiva i opreme.

U šumi Kučine (5 km. i. Morovića) 5 oružnika i 40 čarkara ustaške pripremne bojne Vuka naišla je na postavljenu zasjedu od oko 100 partizana. Nakon borbe koja je trajala 1 sat partizani su se povukli.

Gubitci: 1 oružnik i 1 ustaša poginuli.
 Gubitci partizana: 12 ubijenih.

Plieni: 1 vojnička puška sa 60 naboja i 1 lovačka puška sa 2₄ redenika.

-
 i '•',

Zapovjednik
 general (Iser)
Iser

⁴ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 78

**r/VFSTAJ SEKRETARIJATA MINISTARSTVA UNUTRAŠ-
 rrm POSLOVA OD 30 OKTOBRA 1942 GOD. MINISTAR-
 KU DOMOBRANSTVA NDH O RASPOLOŽENJU NARODA
 »^{AV}
 U SREMU¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
 MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
 Tajništvo ministra

i

f. Broj: 9309-I-A-1942

U Zagrebu, dne 30 listopada 1942

predmet: Raspoloženje naroda u
 Zemunu.

Na broj 4507 taj od 3.X.1942

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
 Glavni stožer

u/

Zagrebu

U savezu sa gornjim dopisom primilo je ovo ministar-
 stvo od velike župe Vuka u Vukovaru pod brojem taj 1330 od
 22 o.mj. sljedeće izvješće:

Izvješće domobranskog zapovjedništva u Zemunu pot-
 puno je istinito, ali upravna vlast nije u stanju u tome pravcu
 nešto izmijeniti, jer na faktore koji su ovo stanje izazvali
 uprava na žalost nema uticaja.

Ad a) Akcija partizana svakim danom raste, a da se sa
 naše strane ništa ne preduzima radi suzbijanja iste. Radi su-
 zbijanja ove akcije potrebna je jedna velika vojnička akcija.

Ad b) Krivica ne leži do upravnih vlasti, ako vojne vlasti
 nisu bile u stanju partizansku akciju u začetku ugušiti.

Ad c) Prehrabhene prilike su zato tako teške u ovome
 bogatome kraju, jer se sve mora predati »Zempru«, a iz Za-
 greba ne dobijemo dispoziciju, jer se nama jednostavno odgo-
 vara, da u Sriemu ima svega. U zemunskom kotaru je domo-
 branstvo sve viškove, čak i one potrebne za prehranu grada
 Zemuna i kotara, kao i seme, oduzelo ne pitajući za potrebe
 grada. Kada seljaci nisu htjeli predati sjeme, odgovoreno im
 je da neka potraže »od, vašega Hitlera« sjeme. Dosta hrane ide i

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
 stituta pod reg. br. 4/10—1, k. 76.

u Beograd, jer je po sporazumu koje je naša država sklopila sa njemačkim zapovjednikom Srbije granica tako rekuć n f' puno otvorena.² Zato je potrebno da se ovaj sporazum izmiiVI

Ad d) *Strieljanje nedužnih seljaka* je poglavlje za sebe» Na njega upravna vlast nema, uticaja, jer je strieljanje izvrše od strane višeg redarstvenog povjereništva na čelu kojeg ° stajao g. Tomić. Streljani su mnogi Srbi bez saslušanja. Kolik⁶ je ovoj Župskoj oblasti poznato, strieljani su oko 2.000 Srba bez saslušanja. Uhićenje se vršilo po noći i bez izbora, tko je bio kod kuće uhićen je i strieljan, a tko slučajno nije bio kod kuće spasio si glavu. Na pitanje, zašto se to radi odgovoreno je, da se ovi ljudi strieljaju 'kao taoci. Po postojećim zakonskim propisima imaju se imena strieljanih javno oglasiti, što je u samo vrlo ograničenom obimu učinjeno radi održavanja forme. Kako se priča strieljano je jedne noći na taj način bez saslušanja oko 700, a iduće oko 350 Srba. Te je ovaj postupak izazvao uznemirenje kod Srba potpuno je shvatljivo. Nastalo je obće bježanje u šume i preko granice, tako da ni dan danas ne znamo tko je sve napustio svoj dom. Pod ovakvom atmosferom pristupiti konsolidiranju prilika je poptuno nemoguće.

Ad e) u vezi sa pitanjem pod c.

Sve ove abnormalne prilike ne smiju se upravnoj vlasti upisati u grieh, kada ista na terenu nema nikakvu vlast. Vlast stvarno danas na terenu imaju destruktivni elementi koji se ne mogu pozvati na odgovornost. Ne može se govoriti o upravnoj vlasti kada jedan veliki župan nije u stanju osloboditi obć. načelnika kojeg je potpuno neovlašćeno uhitio tabornik.

Ovo je ministarstvo na točku d) gornjega izvješća zatražilo potrebno naknadno izvješće od velike župe Vuka u Vukovaru, kao i od Zapovjedništva ustaške nadzorne službe.

Glede prehrane grada Zemuna upućen je predmet ministarstvu narodnog gospodarstva na nadležni postupak.

ZA DOM SPREMNI!

Glavni ravnatelj
Glavnog ravnateljstva za unutarnju
upravu:
(Šipuš)
Šipuš

(M.P.)

² Vidi dok. br. 5.

³ Vidi dok. br. 67, 68, 69, 78, 85 i 89.

**†VFŠTAJ NEMACKE NARODNE GRUPE OD 4 NOVEMBRA
12 1942 GOD. O SITUACIJI U ISTOČNOM SREMU¹**

predmet: Partizani u Sremu.

prepadi partizana. K.[omandno] M.[esto] 4.11.1942

- 1) 28.10.42. Prodrlo je oko 300 partizana u mesto Ugri-
novci. Oni su bili svi dobro- uniformisani i vrlo
dobro naoružani. Vođa: partizanski ofic. izgleda
da je vrlo inteligentan, ozbiljan i dobro upoznat
sa situacijom u Sremu. Partizani su držali ovo
mesto do 2.11. o.m. zasednutim.²
- 2) 27.10.42. prepadnuta je od p.^s železnička stanica Kra-
ljevc i. Folksdojčerska straža se izvršno bra-

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod br. 7/3, k. 40—F.

² Za vreme boravka u Fruškoj Gori (vidi dok. br. 76, primedbu
br. 2) štabovi Šeste istočnobosanske brigade i Trećeg NOP odreda (srem-
skog) detaljno su razmotrili situaciju u Sremu u vezi sa pretstojećom
zimom i teškoćama koje će s njom nastupiti. Dejstvo jedinica i njihovo
manevrisanje je preko zime umnogome otežano jer je Srem slabo po-
šumljen, a Fruška Gora za neprijatelja ne predstavlja nikakvu ozbiljniju
prepreku. Imajući u vidu sve te okolnosti, Štab odreda je odlučio da se
glavnina Odreda prebaci u Istočnu Bosnu. Saglasno tome rešeno je da
se izvrši reorganizacija Odreda. Drugom i Trećem bataljonu, koji su se
nalazili na svojim terenima, naredeno je da odmah dođu u Frušku
Goru. Bataljoni su došli 31 oktobra. Prikupljen Odred brojao je 802
naoružana i 112 nenaoružanih boraca. Od toga ljudstva 259 boraca (tj.
kompletan Treći bataljon i 75 boraca iz Prvog i Drugog bataljona i Bo-
sutske čete) ušli su u sastav Šeste brigade. Tom prilikom je takođe
rešeno da Prvi i Drugi bataljon sa Štabom odreda pođu u Istočnu Bosnu
zajedno sa Brigadom, a da Četvrti bataljon ostane u Sremu. Prema toj
odluci Brigada i dva bataljona Trećeg NOP odreda krenuli su 2 no-
vembra u 17,30 časova iz Fruške Gore prema Savi. Na mesto prelaza
stigli su 4 novembra naveče. Prevoženje je vršeno sa 20 čamaca. Jedi-
nice su prešle Savu 5 novembra do 2 časa.

Po prelasku u Bosnu Četvrti bataljon, koji je ostao u Sremu, pre-
uzeo je na sebe sve zadatke koje je ranije Odred imao. Po odluci Okru-
žnog komiteta KPJ za Srem Bataljon je svoje četiri čete razmestio na
Prostorijama gde su se do odlaska u Bosnu nalazili bataljoni. Prema
tome, u svim delovima Srema i dalje se osećala prisutnost partizana.
Zahvaljujući takvom razmeštaju i aktivnim deistvima ovih četa, nepri-
jatelj zadugo nije mogao da otkrije da se glavnina partizanskih snaga
izvukla iz Srema i prebacila u Bosnu. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 47,
⁵¹> 52, 53, 69 i 89.

³ Partizana

nila. Zgrada stanice nosi jake tragove borbe
Prepad se dogodio noću.

- 3) 29.10.42. Prepad na Vojku. Odande su odveli sa sobom 41 srpskih mladića koji su trebali da stupe u vojsku. I jednu devojkicu i gostioničara odveli su sa sobom. Dalje su uništili celu opštinsku arhivu.
- 4) 30.10.42. Pokušaj prepada na stanicu Stara Pazova. Tamo je preko noći stajao jedan nemački i jedan italijanski transport trupa. Italijani su izgleda utrošili mnogo ručnih bombi. Oni su pucali i sa 2 laka mitr. a folksdojčerska železnička straža pucala je sa svojim lakim mitr. Jedan oklopni voz iz Rume otišao je na mesto prepada.
- 5) 31.10.42. Partizani su bili u mestu Maradić, koje leži severno od železničke pruge. Oni su sa pojedinih dobara oterali svu stoku. Partizani dolaze svaku noć na dobra koja leže pod Pruskom Gorom i kolju svinje, volove i telad i meso nose navodno na Frušku Goru.
- 6) Planirani prepad partizana. Jedan železničar sa stanice Kraljevci, koji je bio u Dobrincima da kupi životne namirnice, saznao je tamo od jednog Srbinu da partizani za nekoliko dana planiraju jedan prepad na stanicu Kraljevci. Oni treba da su rekli da folksdojčerima ovog puta neće uspeti da odbrane stanicu, da će oni sve razbiti, a stanicu dići u vazduh. Ovo se dogodilo 28.10.42.
- 7) 28.10.42. Po noći, partizani su, navodno u većem broju, prepali mesto Golubinci. Navodno je došlo do borbe sa ustašama u kojoj je jedan ust. poginuo a dva su ranjena. P.[artizani] su izvršili više kućnih pretresa, spalili sve knjige i akta u opštinskoj kući a potom su je zapalili. Opštinska kuća treba da je spaljena.

30.10.42. uhapšeno je, navodno po naređenju Nemaca, 40 Srba u Golubincima i prevedeno za Staru Pazovu.

Osmatračke straje partizana nalaze se navodno u svim mestima južno od železničke pruge i sa crkvenih tornjeva osmatraju okolinu te pri svakom približavanju njihovih neprijatelja smesta alarmiraju trupe.

Među partizanima treba da se nalazi i nekoliko mladih devojakica, koje treba da su vrlo dobro uniformisane.

Glavna operativna oblast partizana.

Ova se nalazi istočno od linije Ruma — Klenak, užno od glavne železničke pruge Ruma — Zemun, a granica na jugu je Sava. Dalje oni izvršuju prepade na sve veće majure duž jugoistočnog ogranka Fruške Gore. Naročiti nritisak oni vrše na železničku stanicu Kraljevci koja se nalazi između Rume i Indije. Isto tako i na železničku stanicu Batajnica. Oni su izvršili već i nekoliko prepada na majur folksdojčera Mozera, koji leži na međunarodnom putu Zemun — Batajnica.

Namere partizana.

Prema iskazima biv. akt. jugosl. kapetana Stankovića, koji živi u Ugrinovcima na svom dobru i koji je doživeo **partizanski** prepad na ovo mesto, p[artizani] će, po njihovim iskazima, sledećih dana dobiti pojačanje od 6000 ljudi iz Srbije i Bosne. Ovi su navodno vrlo dobro opremljeni *italijanskim* oružjem i treba da zaposednu celi Srem. Tvrdi se da time treba tumačiti pritisak koji se u poslednje vreme vrši na železničke stanice Kraljevci i Batajnicu, a koji navodno treba da prouzrokuje prekid železničke veze Zemuna sa zapadom.

Zimsko logorište partizana.

Iz istog izvora kao gore potiče i vest da p.fartizani] postavljaju zimsko logorište navodno na Fruškoj Gori. Postavljanje ovog zimskog logorišta (Zimovnika) dokazuje se i time što p.fartizani] u poslednje vreme, kao što je već gore javljeno, duž podnožja Fruške Gore, kolju na dobrima vrlo mnogo stoke i odvlače je.

Partizanski štab.

Štab partizanske grupe koja operiše u Jugoistočnom Sremu treba da je, navodno, u Karlovčiću. Ceo jugoistočni Srem drži se navodno kao »Partizanska republika«.

Organizacija — veze partizana.

Organizacije Srba na prostoru Zemun — Srem — Beograd.

Prema iskazima kap. Stankovića, na gore navedenom prostoru, postoje sledeće srpske organizacije ili bolje rečeno strujanja:

- 1) Komunistički (partizanski) odbor u Zemunu,
- 2) Komunistički odbor u Beogradu,
- 3) Srpski nacionalisti (verovatno pristalice Draže Mihailovića)

u Beogradu. Sve tri organizacije treba da imaju jednu zajedničku stvar i to: Nepomirljivu mržnju protiv svega što il nemačko. Međutim, oni navodno nisu složni u načinu izvođenja svojih prevratničkih planova protiv Nemačke, naročito u odnosu na početak jedne velike odlučujuće akcije u ovom smislu.

Komunisti u Zemunu su za otvorenu borbu protiv Nemaca, koja smesta treba da otpočne, kao što se već i vodi u granicama mogućnosti. Komunisti i nacionalisti u Beogradu su navodno mišljenja da su Nemci i oš prejaki da bi se jednostavno mogla izvesti neka revolucija protiv njih, da se mora sačekati dok dođe određeno vreme, t.j. dok Nemačka bude potučena ili doživi veće poraze. Sve tri tajne organizacije navodno se međusobno koškaju i izigravaju jedna drugu.

Ovo poslednje su iskazi gospođe Stanković, koja je pak ovo saznala od njenog rođaka u Beogradu Dr. Ilije Pekića, advokata, čoveka koji mnogo voli da živi, naročito u odnosu na žene a koji radi u komunističkom odboru u Beogradu. Ovaj je 31.10.42. u 17 časova bio kod imenovane u Zemunu. Sam kap., kako je njegova žena izjavila, namerava da 4.11. prebegne za Beograd i da se tamo, pošto je nacionalista, stavi na raspoloženje ljudima Draže Mihailovića. Voćstvo komunista u Beogradu navodno je vrlo nezadovoljno držanjem partizana u Sremu.

Isti stav izgleda da su zauzeli i nacionalisti u Beogradu koji su neprijateljski raspoloženi prema Nemcima.

Kap. Stanković je navodno često dolazio u dodir sa partizanskim vođama u Zemunu i objašnjavao im da je njihov postupak potpuno preuranjen i beskorisan i da oni sa sadanjom potpuno bezizglednom otvorenom borbom protiv Nemaca, samo nepotrebno prolivaju krv. Međutim, partizani u Zemunu navodno neće ni da čuju za ovakva gledišta, a kako Stanković »nije njihov čovek«, navodno su mu pretili ubistvom. On, prema iskazu njegove žene, treba da bude izveden pred hrvatski, ratni sud zbog dezertiranja. 2.11. je Stanković bio ponovo u Zemunu.

Raspoloženje kod p.[artizana] i u krugovima Srba neprijateljski raspoloženih prema Nemcima.

Glasovi o dolasku nemačkih trupa u Srem.

Partizani izgleda tačno znaju da su u Rumi i Indiji stacionirani veći kontigenti nemačkih trupa. Takođe su navodno saznali da u jugoistočni Srem treba da dođu 2 nemačke divizije, za koje Komanda mesta u Zemunu, treba da drži pripremljene smeštaje u istočnim srezovima Srema. Međutim par-

t'zansko voćstvo treba da ovo navodno smatra blefom, pošto je mišljenja da Nemci za sada nisu u stanju da ove dve divizije **odašalju** za Srem. Ovo treba da se navodno od strane **partizanskog** vodstva obrazlaže time što Štab za obezbeđenje železničke pruge u Rumi, koji pripada 717 diviziji u Mitrovici, **gradi** stražarske kule, mitr. gnjezda i bunkere kod svih železničkih stanica i drugih važnih objekata i što su folksdojčerske jedinice za obezbeđenje železnica, prema kojima se hrvatsko domobranstvo dosad tako maćehinski odnosilo, sad na snabdevanju kod nem. vojske i dobro su naoružane a sve to ne bi bilo nužno kada bi Nemci stvarno stacionirali 2 svoje divizije u Sremu.

Mišljenje o držanju Nemaca na Balkanu.

U srpskim krugovima, neprijateljski raspoloženim prema Nemcima, priča se navodno da su Nemci kod Staljingrada doživeli velike gubitke, te ga stoga nazivaju »Stanigrađ« (Stehestadt), no da i pored toga još nije momenat za »potpaljivanje velike vatre« protiv njih.

Rukovodeće ličnosti gore navedenih krugova treba da su mišljenja da Nemci do najveće mere iskorišćuju suprotnosti koje vladaju između Hrvata, part.[izana] i srpskih nacionalista⁴ i da ove tri strane potstiču jednu na drugu kako bi se u borbi između sebe uništili. Navodno se zna da Nemci dozvoljavaju i ne sprečavaju Italijane, koji su partizane i nacionaliste dobro i dovoljno naoružali, u njihovoj trgovini oružjem o kojoj su tačno obavješteni, iz gore navedenog razloga iako tu i tamo opet padaju nemačke žrtve.

Situacija u ishrani p.[artizana]

Kako je Srem sam po sebi i za sebe vrlo bogata oblast, a *njegov jugoistočni deo ostao bez* ikakve vojne zaštite, sa sigurnošću treba pretpostaviti da je prehranbena situacija partizana vrlo dobra. Sasvim je moguće, čak i samo po sebi razumljivo, da su partizani, kod sadanjeg stanja stvari, što uostalom njihova delatnost u poslednje vreme i dokazuje, otpočeli sa stvaranjem većih skladišta namirnica, tako da se njihova prehranbena situacija, do sledeće žetve, može smatrati rešenom.

Obaveštajna služba partizana.

Obaveštajna služba p.[artizana] treba da je izvrsna. Karakterističan za to je iskaz kap. Stankovića. Kada su part. držali zasednutim selo Ugrinovce u kome je Stanković živeo na

Četnici Draže Mihailovića

svom majuru, razgovarao je on sa vodom tamošnje p.[artizanske] grupe. Ovaj mu je u razgovoru imenovao sva lica sa kojima je on prilikom zadnje posete u Zemunu opštio, kao i dan i vreme kada je to bilo.

Rud. Treu, s. r.

BR. 80

IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 7 NOVEMBRA 1942 GOD. GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA NDH O PRIPREMAMA NEMACA ZA NOVU OFANZIVU¹

ZAPOVJEDNICTVO

4. ORUŽNLCKE PUKOVNIJE

J.S. Broj 2061/Taj.

U Tuzli, dne 7-XI-1942

Predmet: Povratak iz Rume i Hrv.
Mitrovice izvještava.

1. GLAVNOM STOŽERU HRVAT. DOMOBRAN. (OČEVID. ODL.)
ZAGREB
2. ZAPOVJEDNICTVU USTAŠKE VOJNICE ZAGREB
3. GLAVNOM ORUŽNLCKOM ZAPOVJEDNICTVU (S.S.) ZAGREB
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNICTVU USTAŠKE NADZORNE SLUZ. URED I. ZAGREB
6. ZAPOVJEDNICTVU USTAŠ. NADZORNE SLUŽBE URED II. ZAGREB
7. ZAPOVJEDNICTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA SLAV. BROD
8. OPUNOMOĆENIKU MINISTRA UNUTRAŠNJIH POSLOVA SARAJEVO
9. VELIKOJ ZUPI USORA I SOLI TUZLA

Zapovjednik oružničkog krila Vukovar sa broj 1109 Taj-od 1.XI.1942. dostavio je sljedeće:

»Savezno izvješću broj 1093/Taj. od 29 listopada 1942 izvještavam, da sam se na 30 listopada 1942. u 21 sat **povratio** iz Rume i Hrv. Mitrovice.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/18—1, k. 46.

U Rumi sam bio kod njemačkog Abschnits-Komandanta ukovnika g. von Salderna, koji je od mene tražio podatke o *azmjestaju oružništva i pripreme bojne na području krila. Informirao se je o prilikama i događajima u posljednje vrijeme, kao i o jačini partizana u Fruškoj Gori.

U glavnom tražio je, da se oruž. postaja Beočin pojača sa oružništvom i pripremnom bojnom, kako bi se jedna bojna zrakoplovne školske pukovnije, koja se nalazi u Beočinu radi osiguranja kamenoloma i njegovih naprava, mogla osloboditi i upotrebiti na predstojeće akcije protiv partizana.

U ovom pravcu izašao sam u susret, te sam u sporazumu sa zapovjednikom pripreme bojne Velike Župe Vuka pojačao oružničku postaju Beočin sa 40 čarkara pripreme bojne iz Manastira Beočina i 16 čarkara pripreme bojne iz Čerevića, tako da u Beočinu sada ima 56 čarkara pripreme bojne i 20 oružnika i domobrana. Ovi će preuzeti i osiguranje i zaštitu kamenoloma i njegovih naprava.

Iz Rume dobio sam brzoglasni poziv, da se javim zapovjedniku 717 njemačke Divizije u Hrv. Mitrovici. Zapovjedništvo Divizije primio je (ne znam da li stalno ili privremeno) od generala g. Hinghofera g. Tihold.

General g. Tihold tražio je od mene potanke podatke o stanju na području krila a specijalno o partizanskim grupama koje se nalaze u Fruškoj Gori i šumskom području u trokutu Bosut — Jamena — Morović. Zamolio me je, da točno utvrdim, gdje su jače snage partizana razmještene u Fruškoj Gori, kakovo imaju naoružanje i da li su se utvrdili i na kojim mjestima. U ovom pogledu izdao sam potrebnu zapovjed oruž. postajama na podnožju Fruške Gore, s tim da o izviđanju podnesu izvješće.

Tražio je od mene mnijenje, kako bi se najuspješnije mogao izvršiti jedan poduhvat i pitao, da li bi mogle još koje snage sa zapadnog diela upotriebiti za isti. Izložio sam g. Generalu način kojim bi trebalo poduhvat poduzeti a osobito u pogledu tajnog koncentriranja trupa i to noću, a pred zoru da odmah počne akcija, jer se privremenim dolaskom trupa otkriva akcija i partizani prebacuju u druge predjele, kao što je bio slučaj kod posljednjeg čišćenja, kada su prešli u Bosnu a po završenoj akciji opet se vratili. U pogledu snaga, izvjestio sam ga, da nema više na raspolaganju, osim oruž. postaja i pripreme bojne, koji se nalaze u okolnim mjestima i na oruž. Postajama na podnožju Fruške Gore a koje bi se mogle upotriebiti za cerniranje za vrijeme poduhvata.

General g. Tihold pitao je za mnijenje, da li bi se partizani nekim promidžbenim sredstvima ili obećanjem da će ići u Njemačku na rad, mogli skloniti, da se predaju i si. Izložio sam da taj rad ne bi imao uspjeha, jer se je to već prije pokušavalo bez rezultata.

Iz svega traženog može se zaključiti, da njemačka vojska misli poduzeti neku akciju, da bi se partizani što prije uništili na ovom području.

Saznao sam od g. Generala, da će vjerovatno stožer 717 Njemačke Divizije odseliti iz Hrv. Mitrovica u Valjevo i kao zapovjednik njemačke vojske koja će ostati u našoj državi ostat će Abschnitts-Komandant iz Rume pukovnik g. von Saldern, s kojim da i dalje održavam najtjesnije veze.«

Predlažem na znanje.

Zapovjednik podpukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

BR. 81

IZVEŠTAJ OBLASNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 10 NOVEMBRA 1942 GOD. O DEJSTVIMA PARTIZANA U ZEMUNSKOM SREZU OD 1 JULA DO 31 OKTOBRA¹

Nemačka narodna grupa
u NDH

Indija, 10.11.1942

Oblasno rukovodstvo za Istočni Srem

Sadržaj: Izveštaj o akcijama partizana
u Zemunskom srezu² od 1.7. do
31.10.1942.

I Z V E Š T A J

Noću. od 18 na 19 juli 1942 prodrli su partizani u opštinsku zgradu u Krnješevcima, uništili opštinske knjige i opljačkali iz opštinske kase 30.000 kuna. Pored toga, uništili su u selu jednu vršalicu.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/3, k. 10—F.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

Noću od 20 na 21 juli 1942 partizani su razoružali u Progaru lugara Cveju Batalovića. Iste noći napali su žandarmeriju i ^{tom} prilikom ranili 1 žandarma.

Noću od 21 na 22 juli 1942 partizani su napali lovište, također **zvani** dobanovački Zabran; razoružali dva lugara i zapalili **5000** kila pšenice.

Noću od 23 na 24 juli partizani su izvršili prepad na opštinski ured u Ugrinovcima, opljačkali opštinsku kasu i ^{odneli} 12.000 kuna.

Noću od 24 na 25 juli napadnuto je selo Jakovo gde je dislocirana 1 domobranska četa. Ubijen je 1 domobran. U jednu kuću bačena 1 ručna bomba i tom prilikom je teško ranjen **seljak** Vlada Nikšić, dok je njegova žena lakše ranjena. Oštećena je jedna mašina kosačica, vlasništvo Manastira Feneka.

Noću od 28 na 29 juli partizani su izvršili prepad na žandarmeriju u Šimanovcima i tom prilikom razoružali 5 žandarma i jednog od njih streljali. Ostali deo žandarmerijske straže dao je otpor. Partizani su opljačkali žandarmerijsku kasarnu i odneli sa sobom oružje i municiju. Noću od 30 na 31 juli jedna veća partizanska banda prodrla je u selo Progar. U borbi je ranjen jedan finansiski stražar, dok se gubici partizana nisu mogli konstatovati, mada su primećeni tragovi krvi. Sa 1 mašine vršalice skinut je i odnet kajiš zamajac, dok je jedna mašina kosačica lakšim oštećenjima onesposobljena.

Noću od 31 jula na 1 avgust 1942 došlo je do ponovnog napada na Progar, ali je mesna žandarmerijska straža odbila ovaj napad. Iste noći partizani su u selu Petrovčiću zapalili pšenicu Ace Radosavljevića kojom prilikom je izgorelo oko 8.000 kila pšenice. Noću od 5. na 6. avgust partizani u jačini od 100—150 ljudi napali su selo Deč. Oni su prodrli u opštinsku zgradu i uništili kancelariski i drugi nameštaj. Branioci, među kojima se nalazilo takođe i 10 ustaša i 20 meštana Nemaca, davali su izvesno vreme otpor, pa su se posle povukli pošto su dve ustaše poginule a 1 Nemač ranjen. Partizani su opljačkali trgovačku radnju Fritza Kiltza.

Iste noći partizani su po treći put napali žandarmerijsku stražu u Progaru, ali su ponovo odbijeni bez gubitaka u ljudstvu i materijalu.

8 avgusta partizani su na putu između Boljevaca i Progara napali potporučnika Oreba, komandira čete koja je dislocirana u Jakovu. Potporučnik Oreb je lako ranjen. Isti je potom ^u Progaru izvršio raciju, uhapsio izvestan broj lica i zapalio kuću porodične zadruge Veselinović.

Noću uoči 9. avgusta partizani su ponovo napali Progar Posada iz sela je povučena a meštani Nemci evakuisali su s

10 avgusta 1 naša patrola na putu između Batajnice⁶¹ Ugrinovaca streljala je jednog partizana čiji identitet se ni* mogao utvrditi. Isti je vršio kurirsku službu.

13 avgusta pronađen je u jednom vagonu i zaplenjen propagandni materijal i brošura Manuilskog o Staljinu. Rasturači nisu pronađeni.

Zbog ponovnog partizanskog napada na Progar, jedan nemački avion bombardovao je 12 avgusta ovo selo, kojom prilikom je razoreno 10 kuća. Gubitaka u ljudstvu nije bilo, sem što je teško ranjena 1 žena koja je posle nekoliko dana podlegla ranama.

Noću uoči 14 avgusta jedna manja grupa partizana napala je u blizini Surčina imanje Rudolfa Theissa, ali je straža na tom imanju odbila ovaj napad. Iste noći partizani su zapalili ječam i pšenicu na imanju Branka Subotičkog, kojom prilikom je uništeno 5.000 kila žita.

Žandarmeriska straža u Batajnici izvršila je 17 avgusta pretres u kući Stefana Golubovića. Tom prilikom je iz kuće pobjegao jedan nepoznati i zaklonio se iza jednog stoga slame, odakle je na stražu ispalio nekoliko metaka. Međutim, kada je dotični video da je svaki dalji otpor besmislen, izvršio je samoubistvo. Identitet istoga nije se mogao utvrditi, ali se veruje da se tu radi o jednom partizanu koji se krio kod Golubovića.

Kod njega su nađena dva pištolja sa municijom i jedna ručna bomba. Svi članovi porodice Golubović pobjegli su i nisu se mogli više pronaći.

17 avgusta 1942 na putu između Prhova i Pećinaca partizani su zarobili i odveli u šumu 23 vojna obveznika koji su iz Šimanovaca išli za Rumu da se jave na vojnu dužnost. Opštinski beležnik koji je obveznike sprovodio pušten je na slobodu. Dvojici obveznika je docnije uspelo da pobjegnu iz šume i oni su se javili svojoj komandi.

Noću uoči 17 avgusta partizani su zarobili poljskog čuvara Adama Schmidta iz Ašanje, koga su posle kratkog saslušanja i kraćeg zadržavanja pustili na slobodu. Iste noći primećeno je u okolini Ašanje više sumnjivih lica.

Noću uoči 26 avgusta primećeno je u Boljevcima više sumnjivih lica i to u blizini stana predsednika opštine Filipa Welzera, ali je mesna straža iste proterala.

31 avgusta 1942 na putu između Vojke i Stare Pazove partizani su izvršili prepad na jedno odeljenje od 25 regruta

U su iz Krnjesevaca sprovedeni u Rumu. Oni su ih tom prilikom **zarobili** i odveli u kukuruzna polja. Potera koju je sresko **ačelstvo** iz Stare Pazove uputilo za njima uspelo je da nekoliko regruta oslobodi.

Noću uoči 4 septembra jedna veća grupa partizana napala je opštinu Ašanja. U vođenoj borbi poginuo predsednik **opštine** i opštinski činovnik Johann Schmidt. Slovak Josef Kombar takođe je poginuo zajedno sa svojom ženom, dok su **johana** Dunkela partizani odveli sa sobom. Od partizana je **poginuo** jedan, ali njegov identitet nije mogao biti utvrđen. Broj ranjenih partizana nije poznat. Opljačkano je 20 nemačkih i slovačkih kuća.

Noću uoči 5 septembra partizani su pokušali da napadnu poštansku stražu u Kupinovu ali nisu u tome uspeli.

5 septembra partizani su oteli zvaničnu poštu od kurira koji je istu iz Šimanovaca nosio za Karlovčić.

5 septembra popodne na putu između Mihaljevaca i Ašanje partizani su zarobili i odveli sa sobom u šumu Nemce Riess Johana, Riess Petera i Tabor Artura; svi iz Ašanje.

Noću uoči 9 septembra partizani su napali posed Ludwiga Avrama u Deču i odveli sa sobom 20 met. centi pšenice.

Noću uoči 16 septembra partizani jačine 15—20 ljudi, napali su opštinu Karlovčić, zapalili opštinsku arhivu i uzeli iz opštinske kase 2.000 kuna.

Noću uoči 21 septembra u Šimanovce je došla jedna grupa partizana i nasilno odvela u šumu 38 regruta koji su sledećeg dana trebali da stupe na vojnu dužnost.

Noću uoči 22 septembra jedna grupa partizana jačine 20 ljudi, napala je selo Krnješevci. U opštinskoj zgradi ona je zapalila opštinsku arhivu, provalila opštinsku kasu i opljačkala 38.000 kuna u banknotama i 2.000 kuna u zvečećem novcu. Potom su zarobili seljake Vujičića Nikolu i Janovića Simeona i iste nedaleko od sela ubili.

22 septembra oko 8 čas. uveče 3 partizana došla su u Ugrinovce, gde su ispreturali opštinsku arhivu i odneli sa sobom nešto hartije. Sem toga zarobili su još 3 mlada čoveka⁰ čijoj sudbini se do danas ništa ne zna.

Noću uoči 27 septembra između Kupinova i Obreža partizani su uništili telefonske stubove.

Iste noći oko 10 partizana upalo je u kuću domobranskog kapetana Ciraka Milorada koji se nalazio u Deču na odsustvu i tom prilikom ga ranili. On se spasao bekstvom ali je posle nekoliko dana podlegao ranama. Iste noći 3 partizana došli su

u Ugrinovce i iz opštinske kancelarije demontirali i CKWV₁ telefonske slušalice.

Noću uoči 28 septembra jedna grupa partizana, jači« 10—20 ljudi, došla je u Petrovčić, upala u mlin Konrada Bindera (Konrada Bindera partizani su već pre toga ubili — r> likom napada na njegov putnički automobil kojim se isti vo?¹⁰" za Rumu) i odneli radio-aparat i još neke sitnice.

28 septembra jedna grupa partizana, jačine 15—20 lju[^] zaustavila je na putu između Deča i Petrovčića jedan putnički automobil u kome su se nalazila dva domobrana i 1 milicionar 1 tom prilikom im oduzela uniforme.

15 septembra milicajci Georg Gleich i Ludwig Scherer putovali su biciklom iz Obreža u Rumu, njih su partizani na putu zarobili i odveli sa sobom u šumu.

20 septembra iz Obreža je pobjegao Bakula Mirko, pripadnik finansiske straže i sa sobom odneo pušku sa municijom. Veruje se da je isti pobjegao u Srbiju.

Noću uoči 2 oktobra jedna grupa partizana, jačine oko 20 ljudi, napala je polisko dobro Divjak koje se nalazilo pod upravom instituta za kolonizaciju. Činovniku na ovome dobru, Petru Perčiću, koji je pri napadu pokušao da da otpor, partizani su zapretili da će u njegovu sobu baciti ručnu bombu, našto se isti predao. Njega su partizani potom odveli van sela i tamo ga ubili. Odneli su sa sobom pušku, municiju, razne stvari i 60.000 kuna.

3 oktobra na putu između Obreža i Rume partizani su zarobili i odveli u šumu Katarinu Gleich i Mihaela Schöna, trgovca iz Obreža. Katarina Gleich je supruga Georga Gleicha, milicajca koga su partizani još pre dve sedmice nasilno odveli u šumu. U kolima gore navedenih lica nalazila se roba u vrednosti od 50.000 kuna koju su partizani takođe odneli sa sobom.

Istog dana jedna manja grupa partizana napala je 2 vojnika lovačkog bataljona koji su se nalazili na putu od Dobanovaca za Ugrinovce, razoružala ih i oduzela im uniformu.

Istog dana jedna jača grupa partizana izvršila je **prepad** na žandarmerisku patrolu iz Progara koja je **obezbeđivala** granicu duž reke Save. Narednik Ignatz Mikuletz i žandarm Mijo Horvatić poginuli su, dok su druga tri žandarma **uspeli** da pobjegnu. Od ubijenih žandarma partizani su odneli sa **sobom** 2 puške, oko 200 metaka, 1 pištolj i 3 ručne bombe.

7 oktobra iz Zemunskog logora pobjeglo je 6 **partizana**. Dvojica od njih, Kovačević Bogdan i Vukadin Branislav, streljani su u Bežaniji.

Sakulatz Bogoljub iz Ugrinovačke opštine, koga su 22 septembra partizani odveli u šumu, vratio se kući.

12 oktobra nestali su iz Obreža finansiski organi Nikola r ličić, Franc Zaječić i Jozef Uštrba. Oni su otišli u Tovarnik Ogar odakle se više nisu vratili. Ili su ih partizani zarobili u s¹u dobrovoljno k njma otišli.

¹ 12 oktobra partizani su nedaleko od Obreža zarobili 9 **vojnih** obveznika koji su trebali da se jave vojnom okrugu u Rumi-

Noću uoči 16 oktobra partizani su napali jedno poterno **odeljenje** koje je imalo zadatak da obezbeđuje lovište **dobanovački** Zabran. Pri napadu partizani su upotrebili mitraljeze. Napad je odbijen.

15 oktobra u 1,30 čas. 3 naoružana partizana upala su u stan opštinskog beležnika Augusta Svaljeka i tražili od njega **oružje**. Pošto oružje nisu pronašli zapretili su mu da će ga ubiti ako bude radio za NDH i ako seljacima bude uskraćivao mašta od njihovih prava.

15 oktobra putovali su iz Obreža za selo Miškovce domobrani Sava Pošarac i Sava Jovanović, obojica iz Obreža. Da bi bili sigurniji oni su nosili civilno odelo a od vojničke spreme samo cipele. U blizini sela Ogar susreli su ih 2 naoružana partizana, skinuli im cipele i pustili ih da produže put za Obrež.

16 oktobra u 6,30 čas. 15 naoružanih partizana zaustavili su na 1 kilometar ispred Deča jedan putnički automobil. Iz automobila su isterali putnike koji su išli iz Šimanovaca za Zemun i raspitivali se o tome kakvu dužnost isti vrše. Na to se javio žandarmerijski narednik Anđelko Prnjić iz žandarm. stanice u Šimanovcima koji je bio u civilnom odelu i kao takav sprovodio dva zatvorenika u sresko načelstvo. Partizani su narednika Prnjića odveli sa sobom dok su ostale putnike pustili da automobilom pođu dalje. O sudbini žand. narednika dosad se nije ništa doznalo.

16 oktobra oko 22 časa došla je u selo Jakovo jedna naoružana grupa partizana i upala u kuću Todora Genovsa, bugarskog državljanina. Od njegove nevenčane žene tražili novac na što im je 'ova predala 10.000 kuna i 20.000 dinara. Pri odlasku partizani su uzeli i Todorov motocikl. Tom prilikom pitali su gde joj je muž i ona je rekla da se nalazi u selu sakriven kod nekog seljaka. Ženi su saopštili da će ga streljati ako ga pronađu.

Noću uoči 17 oktobra na deonici između Ugrinovaca i Batajnice na 5 kilometru partizani su uništili 11 telefonskih stubova i žicu odvukli daleko od linije.

U cilju veće bezbednosti sresko raičelstvo iz Zem_u naredilo je da se opštinski ured iz Karlovčiča preseli u D[^] gde je potom opštinski beležnik Sreta Filip imao svoje sedigt⁰. Isti je 19 oktobra išao u Deč da bi posetio jednu tamošn-⁶ porodicu. 20 oktobra u 4 časa upala je u njegov stan ied[^] naoružana grupa partizana i predala mu pismeno naređen"* partizanskog štaba, po kome mu se pod pretnjom smrt«⁶ kazne zabranjuje da opštinsku kancelariju preseli u Deč i ^ se udalji iz Karlovčiča. Partizani će kontrolisati da li isti po- stupa po prednjem naređenju.

20 oktobra oko 17 čas. partizani su na jednoj njivi između Obreža i Grabovaca sa tri metka ubili nemačkog vojnika Andreasa Fritza koji je bio došao na odsustvo u Obrež.

Noću uoči 21 avgusta partizani su duž puta između Sur- čina i Zemuna presekli 6 telefonskih stubova.

21 oktobra između 22 i 23 časa 3 naoružana partizana upala su u stan seljaka Ranka Nedića iz Jakova i tražili vojnu opremu, naročito vojnu čebad. Pošto pri pretresu nisu ništa našli to su se isti udaljili iz stana.

Noću uoči 23 oktobra grupa od 150—200 partizana opko- lili su selo Petrovčič i pod puščanom i mitraljeskom vatrom prodrli u stan poručnika Kovačića koji se nalazio pored same straže. Napad je trajao od 8,45 do 1,45 čas. Za vreme borbe prodrle su pojedine partizan, grupe u selo. Jedna grupa je napala opštinsku -kancelariju, kojom prilikom su uništene sve knjige i sva arhiva ukoliko je od poslednjeg napada ovo bilo pošteđeno. Partizani su zatim uništili i telefonski aparat, dok su opštinske-štambilje uzeli za sebe. Pritom su u kancelariju doveli pretседnika i beležnika opštine Petra Prokopljevića i Dragu Radina koje su prisilili da otvore opštinsku kasu iz koje su uzeli 150.000 kuna. Oni su takođe uzeli i poverljivi delo- vodni protokol, kao i poštansku torbu. Knjige i akta zapalili su u krugu opštinske zgrade.

Noću oko 1 čas raspustili su opštinski personal. Odmah potom stigao je 1 nemački kamion za kojim su se partizani brzo povukli.

24 oktobra oko 16 čas, partizani su u blizini sela Deča na mestu zvanom »Bena« zaustavili sve prolaznike, odveli ih u obližnju praznu kuću i 'tamo ih ispitivali. U navedenoj kući bilo je 6 naoružanih partizana, dok se nepoznat broj istih nalazio skriven u obližnjem žbunju. Oni su saslušali seljake hrvat- ske pravoslavne vere koje su, pošto su im oduzeli sve stvari, pustili da idu dalje. Seljaci nemačke narodnosti držani su p^o strani. To su bili Sigmund David, Hügel Adam, Andreas Albert,

ver Samuel i njihova deca. Iste je saslušao 1 partizan, p⁶ i e znao nemački. Decker Samuela, koji je imao 78 godina Njegovu decu pustili su na slobodu, dok su ostale odveli u pravcu sela Karlovčiča.

Noću uoči 25 oktobra oko 23 časa 4 naoružana partizana tineli su iz sela Ašanje ručnu kasu Stanišić Stanka sa 29.003 kune. Novac je pripadao crkvenoj opštini hrvatske pravoslavne vere. Dunkel Filipu oduzeli su 1 vojničku pušku i 1 ranac i kod njega ostavili praznu kasu Stanišića Stanka. Iz stana Daniela Wagnera odneli su 1 cebe, 1 par vojničkih cipela, čakšire, 1 bluzu, 1 ranac i čuturicu. Iz stana Marije Schäfer uzeli su 1 par vojničkih čakšira. Svuda su tragali za oružjem.

Noću uoči 26 Oktobra partizani su došli ponovo u Ašanju i u nekoliko kuća tragali za oružjem, te su tom prilikom Adamu Schmidtu uzeli dve, a Riessu Martinu jednu vojničku pušku.

Noću uoči 26 oktobra oko 12 naoružanih partizana napalo je dobro Juliusa Galante u Petrovčiču, isto pretresli i pošto nisu našli nikakvo oružje otišli su u nepoznatom pravcu.

26 oktobra seljak Simeon Čipkar iz Ašanje, 63 god. star, otišao je od kuće na svoju njivu i više se nije vratio. Pretpostavlja se da su ga partizani odveli u šumu.

29 oktobra u 20,30 čas jedna grupa partizana jačine 30 — 35 ljudi pokušala je da prodre u Manastir u Kupinovu ali je istu tamošnja straža odbila. Prilikom svog bekstva partizani su izgubili 3 šatorska krila, 1 šajkaču sa sovjetskom zvezdom, 2 čebeta, nekoliko torbica za hieb sa hranom i druge sitnice. Straža nije imala gubitaka.

29 oktobra u 5 čas. ujutro u blizini sela Deča 8 naoružanih partizana zaustavili su domobranske vojnike koji su se nalazili na putu iz Ašanje, svog stalnog garnizona, za selo Siki-revce, kuda su išli na otstustvo, i odveli ih sa sobom i to: Krnić Milana, Obradović Gojka, Jevtić Teodora, Banković Petra, Barbić Trepuna, Vukobradović Slavka, Vukosavić Savu i Mileusnić Zivka.

29 oktobra u 19,30 čas. oko 100 naoružanih partizana upalo je u selo Krnješevci. Tu su doveli u opštin. kancelariju opštin. blagajnika. Potom su u prisustvu opštinskog policajca i njega spalili sve knjige, dokumente i štambilje. Blagajniku i ostalim opštin. službenicima zabranili su pod pretnjom smrtne kazne da vrše makakvu službu u opštini.

Državni šumar iz Obreža, Kurčić Vladimir otišao je 25 oktobra 1942 iz Obreža u selo Adaševce. U povratku se zadržao

u selu Pećinci u nameri da kupi kukuruza. Iz Pećinaca je pr
dužio put za Obrež, ali tamo nije uopšte stigao. Veruje se a
su ga partizani odveli u šumu.

Sem navedenih događaja primećeno je takođe i rastu
ranje propagandnog materijala. Sa jednim pronadenim letkorri
partizani su propisali minimalne cene po kojima se imaju pro,
davati životne namirnice i zabranili izvoz istih iz sela.

Usled napred navedenih partizanskih napada prestalo je
redovno funkcionisanje upravne vlasti u opštinama: Karlovčić
Petrovčić i Krnješevci, dok je veći deo ostalih opština takođe
ugrožen.³

Izveštaj je sačinio sreski načelnik u Zemunu.

Oblasni rukovodilac
[potpis nečitak]

³ Potrebno je naglasiti da su veći broj navedenih akcija izvele
mesne partizanske jedinice. U izveštaju Okružnog komiteta na parti-
skom savetovanju, održanom 1942 god., istaknuto je da su dejstva parti-
tizana svestrano potpomagana »od velikog dela našeg naroda, a u mno-
gim akcijama učestvovali su i ljudi sa terena. Nije redak slučaj da su
čak i vrlo značajne akcije izveli drugovi iz mesnih partizanskih jedi-
nica« (tom I, knj. 6, dok. br. 60).

P

BR. 82

**-rVEŠTAJ SEKRETARIJATA MINISTARSTVA UNUTRAŠ-
NJIH POSLOVA NDH OD 10 NOVEMBRA 1942 GOD. GLAV-
NIH STANU POGLAVNIKA O SITUACIJI U RUMSKOM
SREZU¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
Tajništvo ministra

f. broj 9765-I-A-1942 U Zagrebu dne 10 studenoga 1942

predmet: Ustaški logor Ruma o
prilikama u kotaru Ruma.

Glavni stan Poglavnika
u/

Zagrebu

Ustaški logor u Rumi pod brojem T./84 od 29 listopada o.g. predložio je ovome ministarstvu sljedeće izvješće:

»U zadnje dane učestali su ponovno napadi partizanskih banda [na] sela koja nisu nikako ili su nedovoljno osigurana od vojske ili oružništva." Osim grada Rume, koji je osiguran redarstvom i vojskom, nalaze se na području ovog kotara Oružničke postaje u Klenku, Hrtkovci, Grabovci, Donji Petrovci i Vognju.

Oružničke postaje Grabovci, Donji Petrovci i Voganj po svojoj jačini nisu u mogućnosti, da osiguraju više osim svojih sela ili dapače samo vojarne. Oružničke stanice Klenak i Hrtkovci mogu još djelomice da ureduju na svom području ali je i to uredovanje vrlo ograničeno i neuspješno.

Radi održanja javnog reda i sigurnosti bilo bi *bezuvjetno potrebno, da se u svakoj občini barem privremeno uzpostavi oružnička postaja ili vojnička straža.*

Napadaji partizana učinjeni u zadnje vrijeme pokazuju da se trenutačno ne radi o većim grupama, nego o manjima, koje napadaje bi mogle suzbiti i manje grupe oružnika ili vojnika, kada bi takove obstojale u dotičnim obćinama.

Napadaji komunističko-partizanskih bandi, dogodili su se slijedećih dana u slijedećim mjestima.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog «stituta pod reg. br. 4/20—4, k. 76.

1. Dana 19. X. o.g. u 23 sata noću jedna grupa od 2n partizana odjevena u domobranske odore i građanska odii naoružani puškama i bombama napala je salaš Branka Sat^' u Višnjevci, te je sa istog otjerala 127 komada svinja, teg^u 70—80 kg. i otjerali iste u pravcu Fruške Gore.

2. U noći od 19 na 20 o.mj. napali su partizani obćini, Petrovci² te u obćinskom poglavarstvu popalili spise i knjige • iz iste zgrade odnijeli gunjeve i 2 krugovalnika. ¹

Istodobno napali su i tamošnju oružničku postaju i za vrijeme dok su se oružnici borili iz dvorišta, ušli su kroz prozore u vojarnu i odnijeli gunjeve i plahte sa kreveta i odveli sa sobom jednog domobrana koji je bio dodijeljen na službu oružničkoj postaji.

Isto tako odveli su partizani sa sobom obćinskog bilježnika Kulundžić Matiju i ženu mu te obćinskog redara **Jarukovića**.

3. U noći od 20 pa 21 o.mj. napali su partizani obćinu Mali Radinci u 23.45 sati. Jedna grupa od 33 partizana, među kojima su bile i dvije žene, došla je pred kuću obćinskog načelnika Kaufmana, te ga povela u obćinski ured, a zatim ga prisilila da ih vodi po selu po kućama Mađara i Njemaca kojim su oduzeli gunjeve i 8 komada pušaka, od kojih su bile 7 vojnički i jedna lovačka.

Druga grupa partizana opljačkala je dotle obćinu iz koje je odneseno oko 40000 kuna gotova novca, dok su spise i knjige iznijeli pred obćinu i zapalili.

4. Dne 8. X. o.g. jedna grupa od 30 partizana otvorila je vatru na obhodnju oružničke stanice Petrovci između sela Dobrinci i Petrovci. Partizani su osim pušaka bili naoružani i sa 2 lake strojnice.

U borbi između oružnika i partizana, nije nitko ranjen niti ubijen sa strane oružnika.

5. Dana 7. o.mj. oko 9 sati na večer Hasan **Hasanović**, radnik iz Brčkog, putovao je sa još jednim njemu **nepoznatim** čovekom iz Ogara u Obrež, kotar Zemun. Na putu između ta dva sela bili su Hasanović i njegov drug, napadnuti od 4 partizana od kojih su dvojica bili u ustaškoj odori, a dvojica u građanskom odijelu. Hasanović je bio teško ranjen hitcem iz puške no uspio je pobjeći u šumu Lošinci gdje je nađen p^o pastirima i odnesen na oružničku postaju Grabovci, gdje je uskoro umro. Prema izjavi Hasanovića, nepoznati čovjek koji j^o putovao s njim, bio je ubijen od partizana.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52, str. 195.

6. Dana 8 o.mj. jedna grupa od 15 partizana u šumi »Vitojevačko Ostrvo« oduzela je od pastira Josefa Blanhe iz Grabovaca, 12 komada svinja.

7. Dana 9 o.mj. seljak Mates Miller iz Grabovaca opazio u šumi »Vitojevačko Ostrvo« više partizana od kojih su bili 6 u **ustaškoj** uniformi (odori), a ostali u građanskom odijelu.

8. U noći od 8 na 9 o.mj. bačeno je u selu Grabovci u dvorišta tamostanujućih seljaka njemačke narodnosti više **komada** partizanskih letaka na njemačkom jeziku od kojih se priepis prilaže ovom izvještaju.

9. Dne 7 o.mj. došla je jedna grupa partizana u selo **Popince**, te su od zvonara pravoslavne crkve oduzeli ključeve a **zatim** iz crkve odnijeli matične knjige.

Iste noći su partizani natjerali občinskog pisara Nikolić **Lazara**, da ide s njima do občinske zgrade u kojoj su otvorili **ormare** i pokupili papir, tinte, razne tiskanice i spise, i šapilograf i kožnu tašnu za poštu. Ujedno su zaprijetili pisaru da će biti ubijen ako još bude išao raditi u občinski ured.

10. Dana 18. X. o.g. razbacano je na putu između Rume i Putinaca oko 200 letaka »seljacima iz Srijema«, od kojih se jedan prilaže u priepisu.

11. U noći od 19 na 20 o.mj. presjekli su partizani između Grabovaca i Obreža više brzoglasnih stubova.

Iste noći odnijeli su sa pustare Fefer Jakoba iz Grabovaca jednu pilu, 2 para opanaka, 1 torbu, jedne papuče i 1 bič.

12. 11.X. o.g. zapaženo je u okolici sela St. Vitojevci oko 60 partizana. Isti partizani odneli su Adamu Susteru iz Grabovaca iz pčelinjaka 4 rame sa medom.

Istoga dana jedna grupa od 10 partizana otjerala je iz obora Cveje Bukovca 4 kom. od Save Čerabčije 4, a od Rade Cvetkovića 3 komada svinja.

13. U noći od 21. do 22 o.mj. došla je grupa partizana na salaš Tiganj čiji je vlasnik Frank Martina i Jopić Jovana, te odnijela sa motor krunjače magnet sa postoljem, akumulator i još neke djelove stroja, tako da je stroj ostao neuporabiv.

Prema gore izloženom vidi se da u zadnje vrijeme partizansko-komunističke akcije sve više i više nanose štete ovom narodu, koja je šteta ne samo narodna nego i državna.

Obzirom da su u žitnici mile nam domovine, vojničke akcije čišćenja vrlo slabe ili nikakove a Partizansko-komunističke bande na taj način dobivaju maha te se svakim danom njihovom odredi jačaju i vrše češće napadaje na **©irna** sela otimajući narodnu muku i liša-

²¹ Zbornik tora I, knj. 17

vaju mirne obćinate dragocjenih živo⁺ podnosim stoga naslovu ovu predstavi sa zadnjim apelom da se što prije i što više *uputi* u sve krajeve bogatoga Srijema koji je žitnica Nezavisne Države Hrvatske, *vojska* koja bi već jednom ove bande uništila i time donijeli ovdašnjem pučanstvu mir da bi mogao svoj poljski i ostali rad nesmetano obavljati i time koristiti svomu narodu i svojoj državi.

Molimo, da se ovaj apel uzme kao zadnja molba, jer protivnom slučaju može da bude sve kasno.«

Priepis gornjega izvješća ustupljen je, obzirom na izneseni prijedlog, ministarstvu hrvatskog domobranstva, Glavnom stožeru ustaške vojnice i Ustaškoj vojnici — Hrvatsko oružništvo.

ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po ovlaštenju
Ministra unutarnjih poslova
Veliki župan
kod Ministarstva unutarnjih poslova:
(Josip Troyer)
Josip Troyer

Dostavlja se:

1. Glavni Stan Poglavnika
2. Predsjedničtvu vlade
3. Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigurnost
4. Ustaškoj nadzornoj službi.

BK. 83

**„VEŠTAJ MESNOG ZAPOVEDNIŠTVA IZ ZEMUNA OD 13
 NOVEMBRA 1942 GOD. MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA
 SAH O DEJSTVIMA PARTIZANA OD 29 OKTOBRA DO 8
 NOVEMBRA¹**

TESTNO ZAPOVJEDNICTVO ZEMUN

^M Izvj. Br. 69/taj.

U Zemunu, dne 13. studenog 1942.

predmet: Izvještajno izvješće.

Spoj: II. Dom. sbora br. 6036/taj-42.

- 1.) MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA. (Očevid, od.)
- 2.) MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA. (Očevid, od.)
- 3.) ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA
(Glavno stožerni odjel)
- 4.) ZAPOVJEDNIČTVU II. DOM. SBORNOG POD-
RUČJA (Glavno stožerni odjel)
- 5.) ŽAPOVJEDNIČTVU SRIJEMSKOG SDRUGA
- 6.) S A S T A V A K

2

2.) POBUNJENIČKI PODHVATI:

Iako je od strane naših oružanih snaga u posljednje vri-
eme poduziman podhvat čišćenja u nekoliko mahova, ipak
odmetnici nisu ni izdaleka slomljeni, te su njihovi podhvati još
uvijek jaki. Ne može se točno odrediti jačina pojedinih parti-
zanskih grupa, budući da se nema vjerodostojnih podataka. Zna
se tek da u okolini pojedinih sela imade partizanskih banda,
ali brojčano njihove snage nisu poznate.

Kad udari jaka zima, partizani neće više moći u većem
broju da zimuju pod vedrim nebom, nego će se morati sakri-
vati po kućama. Oni koji ostanu pod vedrim nebom, morat će
paliti vatre za grijanje, pa će tako njihova mjesta biti lako
odkrivena od naših zrakoplova. Time će njihovi podhvati pri
jakoj zimi biti neznatno smanjeni.

Pobunjenički podhvati po podacima primljenim od oru-
žničkog krila i kotarske oblasti u Zemunu u prvoj polovici

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 25/6—1, k. 71.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na vojna dejstva.

mjeseca studenoga su sliedeći (ovamo sam stavio i podatke konac mjeseca listopada koji nisu bili sadržani u prošl²⁹ izvještaju):^{0ria}

1.) 29. listopada oko 22 sata napalo je oko 200 partizana na obćinu Vojka. Obćinsku pismohranu su spalili, novac odni^a poštu demolirali i odveli 40 novaka koji su se 30 listopada trbali javiti popunidbenom zapovjedničtvu u Rumi radi nastu^a vojne dužnosti. Žrtava nema.^{pa}

2.) 30. listopada pojavili su se partizani u pravcu riek Save, na koje je opaljeno nekoliko hitaca, nakon čega je bila tišina do 23 sata, kada su partizani napali na poštu u Kupinovu. Oko 23 sata i 30 časaka pripucali su sa svih strana na oružničku vojarnu, te je borba trajala do 31 listopada 1 sat. Pucali su iz dvorišta seoskih kuća i iz crkvene porte. Žrtava nije bilo.

3.) 30. listopada oko 6 sati na putu Surduk — Novi Karlovci 10 naoružanih partizana presrelo je načelnika obćine Surduk, koji je pratio novake u Rumu, te ga sa novacima vratili natrag. Načelniku su oduzeli samokres. Među partizanima bile su 2 ženske, od kojih je jedna bila naoružana lakom strojnicom.

4.) 30. listopada oko 21 sat došlo je iz Fruške Gore u selo Rivicu, kotar Irig, oko 60 naoružanih partizana obučeni u razna odiela. Pljačkali su po kućama rublje i živežne namirnice, koje su odnieli pravcem prema Rumi.

5.) 30. listopada od 24 do 1.30 sati u noći partizani su napadali na selo Maradik (10 km istočno od Indije). Članovi pripremljene bojne odbili su napad bez gubitaka. Partizani ostavili jednu skraćenu manliherovu pušku i jednu bombu.

6.) 31. listopada između 2 i 3 sata oko 200 naoružanih partizana prešlo je kod rampe —• stražare br. 48 željezničku prugu između Vognja i Rume i otišli u pravcu Fruške Gore.

7.) 1. studena u noći posjekli su partizani 29 **brzglasnih** stubova između sela Surčina i Dobanovaca. Iste noći odveli su Dura Pavlića iz Dobanovaca, kontrolora za živežne **namirnice**.

8.) 1. studena oko 22 sata 8 naoružanih partizana upalo je u selo Bešenovo. Od dvojice domobrana, koji su se nalazili na dopustu, odnieli vojnu odoru, po selu još prikupili hrane i otišli iz sela u Frušku Goru.

9.) 3. studena došla je njemačka vojska iz Rume u selo Pavlovci. Tu je zapovjednik vojske sakupio narod iz sela, održao im govor u kome je zabranio da pomažu **partizane** i

Vidi dok. br. 79, primedbu br. 2.

eporučio im da budu lojalni, te da partizane prijave ako se
n^r r(j)je i vide. Crkvene stepenice pravoslavne crkve je nje-
n^r čka vojska porušila. Zabranjena je opravka stepenica, dok
"partizani ne unište. Potom je njemačka vojska uhitila 11
}iaka, s^{ve} iz sela Pavlovci, i otjerala ih u Rumu. Uhićeni su
Sumnjičeni da su podržavali i krili partizane.

10.) 3. studena oko 21 sat partizani su izpalili 2 naboja
na njemačku stražu kod manastira Vrdnik. Straža puščanom
vatrom odgovorila i napad bez žrtava odbila.

11.) 4. studena oko 19.30 sati partizani presjekli 19 brzoglasnih stubova na liniji Progar — Kupinovo (3 km. od Progara). Žica je izkidana i razbacana. Promet obustavljen. Neobhodno je potrebno, da se jačom snagom teren očisti od partizana i onda da se pristupi opravci brzoglasne linije.

12.) Noću od 4 na 5 studena došlo je oko 100 naoružanih partizana u selo Prnjavor — Bešenovo. Po selu tražili hrane. Od jednog domobrana, koji se nalazio na dopustu, odnieli vojnu odoru. Baza partizana je mjesto Teterman. Tamo se nalazi oko 500 naoružanih partizana.

13.) Noću 6—7. studena na brzoglasnoj liniji Batajnica — Surčin partizani presjekli 30 brzoglasnih stubova, izolatore polupali a žicu izsjekli i raznieli.

14.) Noću 6. na 7. studena presjekli 32 brzoglasna stuba na liniji Beška — Krčedin (10 km. sjeverno od Indije). Izolatore polupali, a žicu izsjekli i odnieli. Poduzete su mjere za popravak linije.

15.) Noću 6. na 7. studena partizani izpisali ćirilicom olovkom na običnom papiru letke i zalepili ih na električne stubove u selu Krušedol — Prnjavor (6 km. sjeverno-istočno od Iriga). Na letcima je pisalo »Smrt fašizmu — sloboda narodu«, »Smrt za smrt — krv za krv«.

16.) Noću 7. na 8. studena partizani presjekli 16 stubova na brzoglasnoj liniji Stari Banovci — Stara Pazova. Izolatore polupali, žicu izsjekli i raznijeli.

17.) Noću 7. na 8. studena partizani su presjekli 40 komada brzoglasnih stubova na liniji Šimanovci — Deč.

18.) 8. studena u 23 sata došla su 4 naoružana partizana obučena u domobranksku odoru, u selo Ledinci, tamo su pronašli prič. domobrana Miloša Stankovića, rodom iz Ledinaca, koji se nalazio na dopustu, a služi u radnoj bojni Dubica. Partizani su Stankovića vezanog odveli u Frušku Goru i za njegovu sudbinu ne zna se do sada ništa. Odvedeni Stanković bio je nerazpoložen prema partizanima.

Od strane naših oružanih snaga (domobranstva, ustaša) kao i njemačke vojske, sprovode se djelomični podhvati za uruštavanje partizana. Partizani su se razmilili na celom području Srijema. Našega domobranstva i njemačke vojske ima nešto više i kuda oni prođu ili gdje se zadrže, postiže se povoljniji uspjeh. Oružništvo je najrazgranatije i moglo bi se najuspješnije boriti protiv partizana, ali je ono preslabo i nije u stanju vršiti službu uslied malobrojnosti.

IV. OBĆI ZAKLJUČAK:

1. Stanje javne sigurnosti svakim je danom sve gore. Partizani su sve poduzimljiviji i čine razna nedjela nad našim nezaštićenim stanovništvom, koje gubi vjeru u snagu naše države i sve više podleži partizanskoj promičbi.

2. Neobhodno je potrebno pojačati zemunsko oružničko krilo sa barem 300 naoružanih i odievenih ljudi. Dodjelbom 400 ustaša iz pripreme bojne nije se povećao broj boraca protiv partizana. Ako se ne može drugačije, svakako je potrebno naoružati i obučiti dodieljene ustaše, jer su inače već unapried u ovakvom stanju osuđeni na smrt. Oružničko krilo trebalo bi još pored 400 ispravnih pušaka, 30 strojnica i 2 kamiona.

3. Bezuvjetno je potrebno odmah priemestiti upravitelja zemunskog redarstva Čukmana i šefa odjela za propustnice Rajić-a, povećati beriva agenata i redarstvenika, kao djelomično izmieniti stručno neškolovane agente i redarstvenike, a djelomično ih školovati. Nesposobne odpustiti.

(M. P.)

ZAPOVJEDNIK, Pukovnik
(Andrić)
Andrić

⁴ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na vojna dejstva.

BR. 84

**»VSTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 15. NO-
RIMBRA 1942 GOD. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVED-
N
NOSTI NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU OD 15
OKTOBRA DO 15. NOVEMBRA¹**

**ZAPOVJEDNIČTVO
4 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE**

J.S. Broj 2133/Taj..

U Tuzli, dne 15. studenoga 1942

predmet: Dogašno izvješće
za minulih 15 dana.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J.S.) ZA-
GREB.
2. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.
3. OPUNOMOĆENIKU MIN. UNUT. POSLOVA SARAJEVO.
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA BROD.
5. ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.
6. ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.
7. SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA
ZAGREB.
8. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED
I/III.
9. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

Prema uputu za organizaciju i rad izvještajne službe i
zapovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva Taj.J.S.Br. 320
od 31. srpnja 1941. predlaže sljedeće izvješće, za vrijeme od
1. do 15. studenoga 1942.

2

ORUŽNIČKO KRILO VUKOVAR:

19. listopada oko 22 sata došla su tri partizana u selo
Vizić, kotar Ilok i od seljanke Danice Daroš'ki otjerali 2 konja,
1 kola i 5 kom. svinja.

20. listopada oko 21 sat ponovno su došli partizani u selo
Vizić i od Slobodanke Čavić otjerali 2 vola, 1 junicu, 50 kg.
graha, 50 kg. krompira i 50 kg. brašna odneli.

19—21. listopada u mjestu Ležimiru vodile su se borbe
između partizana i naših postrojbi pa je na našoj strani 1 po-
ginuo, 4 ranjena i 2 nestala ustaša. Gubitci partizana nepoznati.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 39/5—7, k. 147.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

21. listopada u 15 sati pod pritiskom partizanske vatre napustila je postrojba 5. sata 16. ustaške bojne mjesto Ležim;⁶¹ kotar Hrv. Mitrovica i povukli se u mjesto Divoš istog kotar¹⁷. U borbi je teško ozlijeđen 1 ustaški vodnik.^{a1}

23. listopada u 21.40 sati napali su partizani Susek. Borba je trajala 20 minuta. Partizani otišli prema Dunavu. Gubitak[&] na našoj strani nije bilo, a kod partizana nepoznato.^a

Noću 25./26. listopada jedna grupa partizana upala je u selo Molovin, kotar Ilok. Sa sobom su odveli Tušev Glišu • Sandroski Adama. Sandroski im je pobjegao i ranili su ga u lijevu ruku.

28. listopada oko 21 sat partizanska grupa, od rijeke Save prema selu Jameni, ispalila je iz pušaka 4 naboja od kojih je 1 bio svjetleći. Naše se zasjede nisu htjele odkriti, pa su partizani otišli na salaš Josipa Crnojevića, koji je udaljen od sela Jamene oko 4 km i sa istog opljačkali 13 kom. poljskih svinja i 3 ovce.

28. listopada u 21 sat u pravcu sela Morovića ispaljeno je 12 puščanih naboja iz šume Raškovića, koja je udaljena od Morovića 2 km i puščana su zrna padala pored straže koja se nalazila u zasjedi kod Morovića. Pripremna bojna iz Morovića odgovorila je puščanom vatrom, pa je puškaranje prestalo.

28. listopada u 22.30 sati izvršen je napad na državnu šumariju Studva u Moroviću, kotar Šid. Ispaljena su 2 puščana naboja u pisarnu ing. Bertića, pa je odmah zatim ubačena 1 bomba koja je kroz pola sata eksplodirala. Šteta je pričinjena za 150.000 kuna. Žrtava nije bilo.

29./30. listopada u 20 sati grupa od 100—200 partizana napala je selo Strašinci, kotar Šid. Partizani su došli od sela Soljani i Drenovci i šume »Buka«. Napad je trajao od 20—22 sata i odbijen od posadnog voda 25 sata. Žrtava nije bilo, samo je oštećeno nekoliko kuća od naboja iz teških strojnica.

3. studenoga u 22 sata grupa od 50 naoružanih partizana prošli su ispod sela Bosuta prema rijeci Savi u namjeri da pređu u Bosnu na zimovanje.³ Bilo ih je obučeni u njemačke odore.

Noću 3./4. studenoga između Hrv. Mitrovice i Čalme od strane partizana pokidane su brzoglasne žice sa 40 stupova. Poduzeto je potrebno da se ponovno uzpostave.

4. studenoga u 8 sati išla su kola sa seljacima iz sela Jamena, kotar Šid, u šumu Rađenovci. Na putu u šumi sačekali su ih na zasjedi 40 partizana. Od svih seljaka 3 Hrvata⁴ su

³ Vidi dok. br. 79, primedbu br. 2 i tom I, knj. 6, dok. br. 51.

⁴ Pripadnici ustaškog rookreta

dvojili; odveli u šumu i ubili. Za ovim seljacima išla su 2 ifmobrana iz Jamene pred zapovjednika postaje u Drenovce je iz krila Vukovar prenosio beriva za postaju i uspjelo im e kroz šumu doći u Drenovce.

⁻¹ 4. studenoga poslije podne iz sela Opojevci, kotar Hrv. jy[itrovica, otjerali su partizani 200 komada svinja u šumu Lisnik.

4. studenoga u noći izvršili su partizani 2 napada na oružničku postaju Jamena. Prvi je usliedio u 19.15 sati, a drugi u 21 sat. Napad je izvršen sa tri strane iz ulica na stražnike, koji su se nalazili u bunkerima postajne zgrade. Gubitaka na na goj strani nije bilo, a kod partizana nepoznato.

Noću 5/6 studenoga između 23 i 24 sata izvršili su partizani pljačku kod 7 pravoslavni seljaka u selu Kuzminu, kotar Hrv. Mitrovica i odnieli razne odore, obuće i namirnica u vrijednosti oko 80.000 kuna.

ORUŽNIČKO KRILO ZEMUN:

16./17. listopada partizani su presjekli 11 brzoglasnih stupova i isjekli žice na b. liniji Batajnica — Ugrinovci.

18. listopada od 21 do 24 sata veća grupa naoružanih partizana napala je selo Maradik kod Iriga. Napad od naših snaga bez gubitaka odbijen.

19/20. listopada partizani su presjekli oko 100 kom. brzog. stupova na liniji Grabovci — Obrež.

20. listopada oko 24 sata 33 naoružana partizana, došli su u selo Mali Radinci i iz općinske blagajne odnieli oko 50.000 kuna gotova novca i pred općinom zapalili sve knjige. Odnieli su 7 voj. pušaka i 300 naboja od članova njemačke narodne skupine.

20. listopada oko 17 sati partizani su ubili na njivi između Obreža i Grabovca Andriju Frica iz Obreža, pripadnika njem. narod, skupine.

20. listopada oko 20 sati naišla su 3 partizana naoružana na oruž. busiju kod sela Ledinaca. Ophodnja je otvorila vatru, ali usljed mraka partizanima je uspjelo pobjeći.

20. listopada ko 22 sata, upala je jedna grupa naoružanih Partizana na salaš Ciganović kod sela Nikinaca. Oštetili i onesposobili za rad krunjaču i motor vlasništvo Johana Krichta.

21. listopada oko 22 sata, došlo je oko 30 naoružanih Partizana u selo Jakovo i u kući Ranka Nedića tražili oružje i odjeće što nisu našli.

21. listopada šumarija u Nikincima izvještana je, da se u Vitojevačkim šumama nalaze Nedićevi vojnici koji su prešli

rieku Savu. U ovim šumama da se nalazi oko 1000 naoružana¹ partizana.

21. listopada oko 2 sata partizani su presjekli 6 brzoga^{a~} snih stupova između Bežanije i Surčina.

22. listopada oko 2.45 sati grupa od preko 100 partizan naoružanih upala je u selo Petrovčić i sa svih strana puščano⁹ i strojopuščanom vatrom napali domobransku posadu od 20 momaka. Posada je prihvatila borbu koja je trajala sve do 2 sata poslije pola noći. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

23. listopada uhićen je Branko Matić iz Vrdnika i njegova sestra Persida koji su bili neko vrijeme u šumi sa partizanima.

24. listopada oko 14 sati 20 naoružanih partizana napalo je Evicu Jovanić i Katicu Sošić, obe poznate kriumčarke iz Zemuna, na putu između Surduka i Stare Pazove, koje su u kolima prevozile 600 kg. pšenice i jednu zaklanu ugojenu svinju. Partizani su od ovih oduzeli pšenicu i svinju i odvezli u šumu odakle su sjutradan kola pustili.

24/25. listopada oko 30 naoružanih partizana upalo je u selo Pavlovce (6 km sjev. od Rume) i iz općinske blagajne uzeli 8.000 kuna.

24. listopada oko 18 sati partizani su uhvatili u polju izvan sela Obreža Albert Andriju, Igl Adama i Sigmund Daniela, svi iz Obreža, odveli ih u šumu zvana Kadionica (6 km sjev. od Kupinova).

24. listopada u 23 sata oko 25 naoružanih partizana došli su u selo Ašanju i upali u stan Stanimirov predsjednika crkvene pravoslavne općine silom otvorili kasu i odnieli 25.035 kuna, a od Filipa Dankla oduzeli jednu vojničku pušku sa 40 naboja i jednu bombu.

25. listopada oko 2 sata došlo je oko 100 partizana u selo Višnjevce (8 km od Rume) i od Nikole Stojića otjerali 14 kom. goveda.

24. listopada oko 22 sata 12 naoružanih partizana pokušalo je upasti u selo Grabovce, ali je upad puščanom vatrom spriječen, partizani su se povukli prema Savi.

25. listopada oko 2.30 sati partizani su zapalili veću količinu slame na štetu Andrije Ferera iz Grabovaca (šteta 90.000 kuna).

26. listopada u 15 sati Šiptar Šimun, iz Ašanje, žeo je kukuruzovinu na mjestu zv. Dola (5 km sjev. od Kupinova)- Tu su ga partizani uhvatili i sobom odveli u šumu.

27. listopada u 6 sati 6 naoružanih partizana uhvatili su u polju kod Krčedina (8 km sjev. od Indije) 1 seljaka i prisi-

rli g^a da ^{na} njegovim kolima vozi u pravcu Beške. Kad došli blizu Beške, susreli su još 15 naoružanih partizana, t da su ovi sišli sa kola i svi zajedno produžili u pravcu Fruške gore, a kočijaša pustili.

Noću između 27 i 28. listopada došlo je oko 20 naoružanih **partizana** u selo Ledince kod seljaka Sime Popovića, oduzeli 2 **vola** i od Mitra Alimpijevića neku količinu živežnih namirnica i odjeće i sve otjerali u Frušku Goru.

28. listopada u 20.30 sati veća grupa naoružanih partizana napali su oružničku postaju Kupinovo i privukli se u dvorište, **odakle** ih je iznenadila busija i na njih pripucala. Partizani su **pobjegli**.

29. listopada između 19 i 20 sati došlo je u selo Kraljevci oko 100 naoružanih partizana, općinskog blagajnika prisilili, da im otvori blagajnu iz koje su uzeli novac, a pismohranu zapalili.

29. listopada oko 22 sata napalo je oko 200 partizana na općinu Vojka, općinsku pismohranu zapalili, a novac odnieli. Poštu demolirali i sa sobom odveli 40 novaka — pravoslavaca, koji su sljedećeg dana trebali se javiti popunidbenom zapovjedništvu Ruma.

30. listopada pojavili su se partizani kod rijeke Save, blizu sela Kupinova, na koje su naše ophodnje ispalile nekoliko hitaca. Istog dana oko 23 sata partizani su pokušali napasti općinu Kupinovo i oruž. postaju, na iste je naša busija otvorila vatru koja je trajala do 1 sat sljedećeg dana.

30. listopada oko 6 sati na putu Surduk — Novi Karlovci 10 naoružanih partizana, presrelo je načelnika općine Surduk koji je pratio novake pravoslavce u Rumu, te su novake vratili kućama, a od načelnika oduzeli jedan samokres.

30. listopada oko 21 sat došlo je iz Fruške Gore u selo Rivica oko 60 naoružanih partizana, obučeni u razne odore, opljačkali po kućama rublja i živežne namirnice koje su sobom odnieli u šumu.

2. studenog, u noći, posjekli su partizani 20 brzoglasnih stupova između sela Surčina i Dobanovaca.⁵

3. studenoga oko 3.30 sati oko 20 partizana napalo je njemačku voj. stražu mosta Klenak — Šabac. Partizani su odmah od njemačke straže primjećeni i odbijeni bez vlastitih gubitaka.

4. studenoga oko 19.30 sati partizani su presjekli 19 brzoglasnih stupova između Progara i Kupinova.

⁵ O dejstvima partizana u novembru 1942 god. vidi tom I, knj. 6. dok. br. 50 i 62.

6. studenoga u noći partizani su presjekli 30 brzoglas stupova željez. pruge Batajnica — Surčin.

XII. OBĆI ZAKLJUČAK:

Stanje javne sigurnosti sjeverno rijeke Save, a naročito u Fruškoj Gori, teško je ugroženo, gdje partizani usljed velike premoći preovlađuju i nastoje jakom promičbom dići na ustanak sve pučanstvo, a osobito pravoslavce.

Državna granica na rjeci Savi nije dovoljno zaštićena usljed naših nedovoljnih snaga.

Područje južno od rijeke Save gdje do sada vlada relativan i prividan mir sada je ugroženo, u prostoru Majevice od veće grupe partizana kojoj četnički Majevički odred ne čini nikakove smetnje. Može se zaključiti da usljed ovakovog nepobijanja između njih postoji neki tajni sporazum o suradnji, te da predstoji njihova skora zajednička akcija protiv Tuzle i drugih područja.

Oružnička postaja Bos. Kobaš pod pritiskom odmetnika preseljena je u Slav. Kobaš, a oružnička postaja Donji Petrovci u selo Golubinci.

Drugih promjena u razmještaju jedinica nije bilo.

Zapovjednik podpukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

⁸ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 73

IZVJEŠTAJ NEMACKOG POSLANSTVA U NDH OD 21 NOVEMBRA 1942 GOD. MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA RAJHA O POKOLJU SRBA U SREMU¹

prilog br. 6 uz izvještaj² od 11 januara 1943 — Pol. 3 br. 13-A 4/43

5.)

predmet: *Lično učesće višeg policiskog komesara Tomića u izgređima za vreme policiske akcije u Sremu.³*

*Prepis
(izvod)*

21 novembra 1942

Jedna žena očevidac izjavila je sledeće:

Povodom svog unapređenja u čin ustaškog kapetana Tomić je priredio veliku razuzdanu pijanku. Posle ručka nastalo je pijančenje. Kada su svi bili totalno pijani, počeo je Tomić da puca iz pištolja. Kao meta služile su skupocene uljane slike i kristali. Oko ponoći moralo je nekoliko ustaša da dovedu iz zatvora nekoliko Srba u lokal. Ti Srbi bili su izbodeni noževima a ustaši su iz rana sisali krv.

Ujutru kada je Tomić bio potpuno pijan, pokušao je samoubistvo rezanjem vene na ruci.

Od hapšenika, koji su svi imali veće sume novaca, oduzet je novac. Tako Srbima iz okruga Karlovci, koji su pušteni iz zatvora, nije vraćen oduzeti novac i dragocenosti u vrednosti od 600.000 kuna. Taj novac je nestao.

Pre nego što je Tomić sa svojim štabom napustio Mitrovicu, prisilio je šefa poreske uprave, da odmah proceni pokretnu imovinu streljanih Srba i da im proda. Pošto je šef poreske uprave to odbio, uperen je pištolj na njega, te je morao popustiti. Tomić i ostali ustaši kupovali su skupoceni nameštaj za bagatelu, natovarili na kamione i odvezli u Zagreb.

Odela streljanih podelili su među sobom.

Za kratko vreme, koje je Tomić i njegov štab proveo u Hrvatskoj Mitrovici, popili su 29 hektolitara vina.

¹ Mikrofilm originala, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L> N/8, br. 302621—622.

² Vidi dok. br. 89.

³ Vidi dok. br. 67 i 69.

Ustaše su bile smeštene u stanovima streljanih Srba ti stanovi su temeljito opljačkani. Pre Tomičevog odlaska¹ Mitrovice doveo je jedan agent policije jednog Srbina koji² kod sebe imao 80.000 kuna. Taj Srbin nije predat policiji, je nestao bez traga.

[bez potpisa]

BR. 86

IZVEŠTAJ MESNOG ZAPOVEDNIŠTVA IZ ZEMUNA OD 29 NOVEMBRA 1942 GOD. MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U ISTOČNOM SREMU¹

MJESNO ZAPOVJEDNIČTVO ZEMUN

Izvj. Br. 75/taj.

U Zemunu, dne 29. studenog 1942.

Predmet: Izvještajno izvješće.

S p o j : II. Dom. sбора br. 6036/taj-42

- 1.) MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA. (Očevid, odj.)
- 2.) MINISTARSTVU DOMOBRANSTVA. (Očevid, odj.)
- 3.) ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBR. SBORA (Gst. od.)
- 4.) ZAPOVJEDNIČTVU II. DOM. SBOR. PODRUČJA (Glavno stož. odjel)
- 5.) ZAPOVJEDNIČTVU SRIJEMSKOG SDRUGA
- 6.) ČASTNIKU ZA VEZU
- 7.) SASTAVAK

II. POBUNJENIČKE AKCIJE:

30. *listopada* 1) — Kupinovo: Oko 21 sat opaženo je **kretanje** partizana u blizini sela Kupinova pored rieke Save. Primjetila ih je busija oružničke **postaje** Kupinovo, koja je na njih otvorila vatru iz pušaka. Nakon toga trajalo je zatišje do 23 sata.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta² pod reg. br. 4/7—8, k. 71.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na vojna dejstva.

Do *toga* vremena sakupili su se partizani ponovo, rasporedili se u blizini oružničke postaje i sa svih strana pripucali na oružničku postaju u Kupinovo, na zgradu poštanskog ureda i zgradu rizničke straže. Borba je uz manje prekide trajala od 23 sata do 1 sat iza ponoći. Od oružnika nije bio ranjen nitko. Po približnoj procjeni u napadu je učestvovalo oko 200 partizana.³

j studena

2) — *Surčin*: Oko 23,30 sati došlo je oko 50 naoružanih partizana na željezničku postaju Surčin i oduzeli od šefa postaje pušku. Partizani su pored pušaka imali i dvije teške strojnice. Udaljili su se u pravcu šume Bečmenski kut.⁴

3) — *Petrovčić*: Na imanju Galanta Julija u selu Petrovčiću zapaljeno je 15 plastova siena sve u jednoj hrpi.

4.) — *Jakovo*: Na putu iz Jakova prema s. Dobanovci uhvaćen je službenik gospodarskog povjerenstva Marteković Dura, od partizana.

Na liniji. Surčin — Dobanovci presječeno je 29 brzoglasnih stupova.

Na pruzi Surčin — Batajnica presječena su dva brzoglasna stuba.

Na pruzi Surčin — Boljevci presječena su 3 brzoglasna stuba.⁵

4/5. studena

5) — *Progara — Kupinovo*: Noću oko 20,00 sati skupina partizana presjekla je 19 brzoglasnih stubova između s. Progara i Kupinova, pokidane žice.

5. studena

6) — *Sikirevci — Županja*: Iz 2. sata II. radne bojne Sikirevci — Županja pobjeglo je 8 domobrana — rodom iz Ašanje — svi pravoslavne vjere. Postoji sumnja da su se približili partizani oružničkoj postaji Kupinovo.

6/7. studena

7) — *Stari Banovci*: Noću na putu Stari Banovci — Stara Pazova na 3 km. od s. Stari Banovci presjekli su partizani 16 brzoglasnih stubova i pokidali brzoglasne žice.

³ Vidi dok. br. 84.

* Verovatno Bečmenski Ključ.

⁵ O dejstvima partizana u novembru 1942 god. vidi tom I, knj. 6, dok. br. 50 i 62.

8) — *Krnješevci*: Noću presječeno je pilom na putu između s. Krnješevci i Šimanovci 40 brzoglasnih stubova. Izolatori razbijeni, nosači polupani, a žice na više mjesta presječene.

9) — *Batajnica*: Noću, partizani su pored željezničke pruge Batajnica — Boljevci presjekli 30 brzoglasnih stubova, a 60 čašica razbili. Svaki stub je presječen dva puta.

10) *Batajnica*: Noću — pored željezničke pruge Batajnica — Surčin — presječeno je 30 brzoglasnih stubova. Svaki stub na dva mjesta. 60 izolatora razbijeni. Posječeni stubovi nabacani na željezničku prugu.

11) — *Batajnica*: U noći obhodnja seljaka u Batajnici primjetila je oko 1 sat po ponoći u jarku blizu obćine 10 oboružanih osoba. Obhodnja se na to povukla, a isto i partizani misleći da će biti napadnuti.

12) — *Petrovčić*: Naoružani partizani došli su u s. Petrovčić na imanje Galanta Julija, trgovca iz Stare Pazove i otjerali 5 komada svinja. Čuvar koji se je protivio bio je tučen.

7/8. studena

13) — U noći između s. Šimanovaca i Deča putem je presječeno 40 brzoglasnih stubova, vod sasječen, izolatori razbijeni, nosači polupani.

14) — *Stara Pazova*: Na liniji Stara Pazova (4 km od Stare Pazove) oko 30 naoružanih partizana presjeklo je 9 duplih brzoglasnih stubova, zatim upali u željezničku stražaru, tamo opljačkali stražara — te otišli u pravcu Novih Karlovaca.

15) — *Sibinj*: Sava Nenadov — domobran radne bojne u Sibinju, rodnom iz Sibača kotar Ruma udaljio se od svoje bojne u nepoznatom pravcu.

8. studena

16) — *Ledinci*: Oko 22 sata 4 naoružana partizana u selu Ledinci uhvatili su Miloša Stankovića, seljaka istog sela i odveli ga u šumu. Sumnja se da su ga ubili, jer je govorio protiv partizana.

10. studena

17) — *Bešenovo — Prnjavor*: Oko 20,00 sati uhvaćen je od njemačke vojske jedan partizan imenom »Nusref« iz Sarajeva, u selu Bešenovo — Prnjavor, koji je bio naoružan vojničkom

puškom i tjerao kola sa dva konja, natovarena živežnim namirnicama. Isti je izjavio, da je u Fruškoj Gori bila koncentrirana partizanska brigada, koja je početkom ovog mjeseca iz Fruške Gore otišla u Bosnu na Kozaru.⁶ Ovi partizani da imaju 2 bacača mina sa 150 nabojâ, lakih i teških strojnica, kola i zaprege; u Fruškoj Gori da je ostalo sada mali broj partizana. 18) — *Stejanovci*: Oko 20,00 sati 6 do 7 naoružanih partizana upalo je u kuću Slavka Đukića iz Stejanovaea (7 km sj. od Vognja). Nasilno upregli konja u kola i odvezli se u pravcu Bešenovo — Fruška Gora.

10/11. studena 19) • — *Kraljevci — Putinci*: Izvađena je tračnica na pruzi između postaje Kraljevci — Putinci glavna pruga Zemun — Zagreb. Na oštećenom mjestu izkočio je oko 2,45 sat teretni vlak iz Rume iz tračnica, te se je 18 vagona prevalilo. Ljudskih žrtava nije bilo.

12/13. studena 20) —• *Slankamen*: Na liniji Slankamen — Karlovci presječeno 32 brzoglasna stuba.

14. studena 21) — *Indija*: Oko 20,00 sati — 20 naoružanih partizana došlo je na imanje — salaš Jakova Schwarzâ (s. i. od Indije) i zatražilo od vlastnika Schwarzâ oružje i druge predmete. Kad im on to nije dao izpalili su nekoliko hitaca preko kuće i otišli u nepoznatom pravcu.

15. studena 22) — *Stara Pazova*: Oko 7,30 sati 10—15 naoružanih partizana napalo oružničko-ustašku obhodnju, koja je sprovodila 2 osumnjičene osobe. Obhodnja je prihvatila borbu u kojoj je jedan ustaša ubijen, jedan ranjen (poslie umro u bolnici). Oružnici su se nepovriedeni spasili, a osumnjičeni su po partizanima odvedeni u šumu.

Od njemačke vojske i naših organa iz Stare Pazove provedena potjera, uhvatila je 3 partizana kod kojih je nađeno komunističkog promičbenog materijala i sanitetskog materijala. studena 23) — *Grabovci — Vitojevci*: 15—20 naoružanih partizana, uhvatilo je na putu Grabovci — Vitojevci, 13 novaka, koji su bili na putu u

⁶ Vidi dok. br. 79, primedbu br. 2.

Rumu — popunitbenom zapovjedničtvu rari, novačenja i odveli ih u šumu. Daljnjih 4 no ka su uhvatili i odveli u šumu u s. Novi Vit^jevci (3 km sj. od Grabovaca).

24) — *Grabovci*: U 15 sati 3 naoružana pa tizana uhvatili su na njivi blizu Grabovaca kn oranja seljaka Johana Altehwiga⁷ iz Grabova i ubili ga sa dva metka. Lješ je pronađen od rodbine i sahranjen.

16/17. studena 25) — *Grabovci — Klenak*: Noću je na brzogl a snoj pruži Grabovci — Klenak u šumi Kara kuša posjećeno 25 brzoglasnih stubova. Zica izsječena i odnešena.

17. studena 26) — *Buđanovci*: Dva domobrana radne bojne Radovan Bogić i Budimir Sliepčević, rodom iz s. Buđanovci, kot. Ruma, udaljili su se od svojih kuća u nepoznatom pravcu.

27) — *Ugrinovci*: Grupa partizana, 1 žena i 9 muškaraca, došli su u stan Miljanića Steve u Ugrinovcima i zabranili mu dovoz mlieka u Surčin. On je inače prevozio dnevno oko 300 l. mlieka gradskoj aprovizaciji u Zemun, te je s ovim iz straha pred osvetom prestao.

18. studena 28) — *Maradik*: U 17 sati — 12 do 15 naoružanih partizana upalo je u obćinsku zgradu sela Maradik (4 km i. od Iriga⁸), zapalili knjige i pismohranu, šajbe, prozore, odneli iz blagajne 5—6000. — Kn., pisaći stroj, te sa dvojica seljačka kola odvezli do s. Latimirovci⁹ (6 km j. i. Iriga) odkuda su kola vratili. Prije odlaska su zabranili obćinskom činovničtvu svaki rad, kao i izvoz žita i kukuruza za hrvatsku vojsku.

29) — *Maradik*: Oko 20,00 sati upalo 10 naoružanih partizana na salaš Bora Antala (sj. od Maradika), zaklali svinju, natovarili žita, te kaiš od sječkala na kola i odvezli sve u šumu.

19. studena 20) — *Vrdnik*: 21,00 sat 10 naoružanih partizana napalo je puščanom vatrom mjestnu stražu na zapadnom dielu s. Vrdnik, vatrom iz obli-

⁷ Nemački špijun, prebačen iz Srbije u Srem (vidi tom I, knj. dok. br. 62).

⁸ **Maradik se nalazi oko 13 km istočno od Iriga.**

⁹ **Verovatno Šatrinci**

- žnje šume. Stražari su odgovorili vatrom, te su partizani pobjegli natrag u šumu.
- 91/22. studena 31) — *Simanovci — Deč*: Noću oštećen je željeznički most na državnom putu *Simanovci — Deč*. Most je odmah opravljen od samih seljaka.
22. studena 32) — *Batajnica*: 7,00 sati. Zlatanović Vladimir iz Batajnice, našao je pred svojim vratima prieteće pismo u kojem se uz prijetnju traži, da sam onesposobi svoju krunjaču za rad, tako da ne služi više okupatoru.
- 23/24. stud. 33) — U dvorište Gajer Ivana, pripadnika ustaške pripremne bojnice u Surčinu, ubačen je komunistički lietak. Lietak priložen.
24. studena 34) — *Obrež*: Isakov Milorad iz Obreža, poslan u obližnju šumu, da za vojsku doveze jedna kola ogrijevnog drva, bio je prisiljen od 2 naoružana partizana, od kojih je jedan bio u domobranskom, drugi u seljačkom odielu, da drvo skine sa kola i da se prazan vrati.
24. studena 35) — *Ogar*: U 16,00 sati partizanski odred od 30 naoružanih partizana predvođen od naoružane partizanke u šumi »Benska Kapija« (2 km. sjeverno od mjesta Ogar) iz busije su dočekali i napali njemačke seljake iz Obreža, koji su pod zaštitom njemačke momčadi i oružničkog odreda od 4 ljudi obavljali poljske radove. U sukobu poginuo je Jakov Müller, čuvar polja iz Obreža, 1 oružnik lakše ranjen i razoružan, a domobran Dragutin Božurić zarobljen i odveden. Istoga su partizani odveli u šumu, razoružali i skinuli odielo, te ga zatim pustili. Ostali oružnici i seljaci spasli su se bijegom. Od poginulog Müllera oduzeta je vojnička puška sa 80 naboja.
28. studena 36) — *Sibač*: Teodor Atanacković iz Sibača nije se prijavio popunidbenom zapovjedništvu, već otišao od svoje kuće, nepoznato kud. Prije nekoliko dana (točan dan nije se mogao ustanoviti) kako sam doznao iz vjerodostojnog vrela, zarobljene su na putu od Fliegerhorsta — uzletišta u Zemunu — Bežanija, svojim stanovima nedaleko uzletišta dvije Njemice iz Rajha, zaposlene kod Fliegerhorsta, od partizana, ubačene u samovoz i odvedene u logor

pobunjenika, na velikoj rijeci (Savi?). Ta izpitane po partizanima o jačini posade munu i drugome, na što nijesu mogle d u Ze-govora, pošto im to nije bilo poznato. Navo^' im inače ništa nije učinjeno na žao. pQ ku odpremljene su u bolnicu na liječeri Povrat-potresa živaca. Istoga dana ili dan orii radi vodno je sa Fliegerhorsta nestalo i dva nie ^ ka stražnika. Potvrdu ove vijesti od Nii ^ nijesam mogao dobiti, te mi se čini da Nii?^a^a mc* ovo drže u tajnosti.

III. AKCIJE NAŠIH SNAGA:

O akcijama naših snaga ovo zapovjedništvo nema konkretnih podataka, osim izvještaja o obkoljavanju sela Subotića po njemačkim snagama dne 20. o.mj. Tom prilikom izvršen je pretres kuća u selu, zarobljeno 8 partizana i spaljeno 6 kuća u kojima je nađeno oružje. Neslužbeno saznao sam, da se akcije Nijemaca nastavljaju i da predstoje poduhvati slični javljenom.

Energična akcija njemačkih odreda mogla bi imati vrlo dobrog uspjeha, samo bi bilo nužno, da se u očišćenom području odmah uzpostave naše vlasti i dovoljno jake oružničke posade, koje bi spriječile ponovno prevladanje pobunjeničkih elemenata.

Pošto dobar dio muškog stanovništva sela sa pravoslavnim žiteljstvom direktno surađuju sa partizanima a vrlo je teško iznaći koji su to, jer se po danu prikazuju kao mirni seljaci, to bi radikalno rješenje bilo evakuacija muškog stanovništva tih sela. Pošto to međutim sada nije moguće, jer bi svaki ovakav pokušaj doveo do ponovnog bijega stanovništva u šume, to preostaje samo stroga kontrola stanovništva po noći i stroge mjere protiv familija onih, koji se noću ne nalaze kod svoji kuća.

10

X. OPŠTI ZAKLJUČAK: 1

Obćenito stanje u istočnom Srijemu nije se f¹³ ^ " promijenilo. Sigurnostne prilike nijesu zadovoljavajuće ^ nijesu pogoršale. Partizanske akcije kretale su se više u p sabotaža na brzojavno-brzglasnim prugama. Njihova

Tekst izostavljen jer se ne odnosi na vojna dejstva.

st pojačala ali ne izgleda da je bilo znatno pojačanje redova.

Nastupajuća zima dovesti će, ako ne bude bilo osobito dnog razvoja, do popuštanja u radu pobunjenika.

ⁿ Oružništvo treba pojačati sa u oružničkoj službi obučenim ljudstvom a poglavito dobrim i energičnim postajnim ^{nirD} jednicima, da kako je potrebno oružnicima i teško va-^{^P0} oružje (strojnice i strojopuške) sa u rukovanju s istim obutenim ljudstvom.

U Zemunskom redarstvu treba nastaviti sa promjenom ^{nosobnih} službenika i agenata, za moralno i stručno sprem-ⁿ a uz to povećati platu nedovoljno plaćenima u takvoj ^{mijeri}, da od iste može živjeti.

Zapovjednik, nadsatnik
(Ullisperger)
Ullisperger

(M. P.)

BR. 87

BOJNA RELACIJA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA O DEJSTVIMA PROTIV PARTIZANA U SREMU OKTOBRA 1942 GODINE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
GLAVNI STOŽER DOMOBRANSTVA
OPERATIVNI ODJEL
Op. br. 8062/tajno
U Zagrebu dne 30.XI. 1942 god.

Predmet: bojna relacijaJI
domobranskog sboru za
mjesec.listopad 1942 godine

^D. — KOD SRIEMSKOG ZDRUGA:

U toku mjeseca listopada čete i postrojbe učestvuju u
čišćenja i vrše razvidanja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod reg. br. 4/7-8, k. 71.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na vojna dejstva.

- 1.X. Sudar odjela ustaša i oružnika sa partizanima kmn šume »Đepuš« (5 km s.z. Morovića).
Gubitaka nije bilo.
Neprijateljski gubitci: Mrtvih 1.
Plien: 1 puška.
- 2.X. Sudar voda domobrana 25. sata 6. pješačke
kovnije sa jakim odredom partizana kod mjesta zvanom
Lisačka (7 km s.i. Jamene).
Gubitci: Poginulo 4 domobrana, od kojih su parti-
zani oduzeli i odneli oružje i opremu.
- 3.X. Oko 18.00 sati bojna zrakoplovne školske pukov-
nije prilikom pretresa šume Stražilovo (istočni kraj
Fruške Gore) naišla je na grupu od oko 30 naoružanih
partizana, koja je nakon kraće borbe raspršena.
1.5 km j. Progara prepadnuta je oružnička obhod-
nja, jačine 5 oružnika, od jače grupe partizana.
Gubitci: Mrtvih 2 i ranjenih 4 domobrana; nestalo
4 oružnika i izgubljeno 4 puške.
Neprijateljski gubitci: Mrtvih 9.
Plien: Pušaka 11, streljiva, eksploziva, bombe, lo-
gorske opreme, hrane i promičbeno tvorivo.
- 5.X. U Ogaru (23 km j.i. Rume) oružnička obhodnja
jačine 20 oružnika prepadnuta od oko 70 naoružanih
partizana.
Gubitci: Nestalo 7 oružnika, izgubljeno 9 pušaka i
1 strojopuška.
- 7.X. Bojna zrakoplovne školske pukovnije prilikom
krstarenja u istočnom dielu Fruške Gore uhvatila je 1
partizana sa 1 puškom.
- 9.X. U s. Lugu (13 km j.i. Iloka) od strane ustaške
obhodnje ubijen 1 partizan i 1 puška zaplijenjena.
- 10.X. Oko 300 partizana izvršilo napad na s. Vrbanju
(13 km s.i. Brčkog). Posada, vod 27. sata 6. pješačke
pukovnije jačine 1 častnik i 16 domobrana odbija napad
do dolaska pojačanja.
Gubitci: Poginulo 1 i ranjen 1 domobran.
Neprijateljski gubitci: Mrtvih 5 i ranjenih 3.
- 11.X. Noću 10/11.X. jača grupa partizana napada na
oružničku postaju Simanovci (18 km j. Indije). **Napad**
je odbijen.
Gubitci: Ranjeno 2 oružnika.
- 12.X. U 09.00 sati izvršen je vatreni prepad od strane
jače grupe partizana na samovoz kojim su se **prevozil**¹
čarkari XVI. ustaške bojne.

- Gubitci: Ranjen 1 čarkar.
Neprijateljski gubitci: Mrtvih 1.
- 22.X. Bojna zrakoplovne školske pukovnije prilikom nasilnom razviđanju sa Iriškog Vijenca u pravcu zapada, kod Beočinskih Livada (6 km z. Iriškog Vijenca) naišla je na utvrđen postav partizana posjednut sa oko 100 pušaka, 2 strojopuške i 1 strojnicom.
U 20.45 sati grupa partizana od oko 80 pušaka napala je posadu u Petrovčiću (21 km j. St. Pazove). Napad je odbijen.
Gubitaka nije bilo.
Neprijateljski gubitci nepoznati.
- 28.X. U 23.00 sati grupa od oko 80 naoružanih partizana napala je na oružničku i ustašku posadu u s. Golubincima (17 km i. Rume). Napad je odbijen.
Gubitci: Poginuo 1 ustaša, ranjen 1 ustaša i 1 oružnik.
Neprijateljski gubitci nepoznati.
- 29.X. U 23.30 sati grupa partizana od oko 80 naoružanih izvršila je napad na posadu u Maradiku.³ Napad je odbijen bez gubitaka.
Neprijateljski gubitci: Ranjeno 2.
Plien: 1 puška.

⁴

Z A P O V J E D N I K
general (Iser)
Iser

³ O napadima partizana na neprijateljska uporišta Golubinci i Maradik vidi tom I, knj. 6, dok. br. 52.

⁴ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 88

IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 15. r>v
CEMBRA 1942 GOD. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDN
NIŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU ORI
18 NOVEMBRA DO 7 DECEMBRA¹

ZAPOVJEDNIČTVO

4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J.S. Broj 2461/taj.

U Tuzli, dne 15. prosinca 1942.

Predmet: Doglasno izvješće za
proteklih 15 dana
dostavlja.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J.S.) ZA-
GREB.

2. PREDSEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA PRED-
SJDNIKA VLADE, DRŽAVNOG TAJNIKA Dr. VJEKOSLAVA VRAN-
ČIĆA

3. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.

4. OPUNOMOĆENIKU MIN. UNUT. POSLOVA SARAJEVO.

5. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA BROD.

6. ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.

7. ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.

8. SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA
ZAGREB.

9. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED
I/III. ZAGREB.

10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

11. SASTAVAK.

Prema uputu za rad i organizaciju i rad izvještajne službe
i zapovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva Taj. J. S. Br.
320 od 31. srpnja 1941. predlažem sljedeće izvješće, za vrijeme
od 1. do 15. prosinca 1942.

ORUŽNIČKO KRILO VUKOVAR:

25. studenoga 1942. u 5 sati 3 partizana zarobili su 8 Nje-
maca iz Mandjeloskih vinograda. Poslije ovoga njemačka **vojska**
zapečatila je obćinsku zgradu i odvela obćinskog načelnika,

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 23/6—19, k. 147.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.,

bilježnika i 31 uglednog domaćina iz sela Mandjelosa, kotara Mitrovica, kao taoce.

Pri blokiranju sela Mandelosa po njemačkoj vojsci ubijen je partizan Stojanović iz Grgurevaca.

Od ovih 8 Njemaca 7 se je vratilo, a taoči pušteni.

25./26. studenoga, u noći, došlo je 120 naoružanih partizana u šumu »Naklu« — nedaleko od sela Grka, kotar Hrv. Mitrovica. Napade nisu vršili.

ORUZNICKO KRILO ZEMUN:³

18. studenoga 1942. u 17 sati upalo je 12 do 15 naoružanih partizana i občinsku zgradu sela Neradin (4 km. istočno od Iriga). Knjige i pismohranu iznieli pred kuću — zgradu obćine i tamo zapalili. Porazbijali prozore i namještaj u zgradi. Obćinskom činovništvu zabranili dalje uredovanje, kao i izvoz žita i kukuruza za hrvatsku vojsku. Iz općinske kase odnieli 5—6000 kuna i odnieli pisaći stroj.

18. studenoga oko 20 sati upalo je 10 naoružanih partizana na salaš Bora Antala (6 km sjeverno od Maradika), zaklali jednu svinju od 200 kg., natovarili na kola i otjerali u šumu. Odnieli su sa sobom i kaiš od sječkalice.

19. studenoga u 21 sat oko 10 naoružanih partizana napalo je puščanom vatrom njemačku stražu na zapadnom dielu sela Vrdnika. Stražari su odgovorili puščanom vatrom, te su partizani pobjegli u šumu.

Noću 21./22. studenoga, nepoznate osobe sa pijucima i lopatama, oštetili su željeznički most na putu Simanovci — Deč, kotara Zemun i sa mosta jednu željezničku šinju izbacili. Ovo je također djelo partizana.

24. studenoga oko 16 sati jedna grupa od preko 30 naoružanih partizana predvođena od jedne naoružane partizanke u šumi Zv. Benska Kapija (2 km. sjeverno od mjesta Ogar, kotara Zemun) iz busije dočekali oruž. obhodnju od 4 momka, ispostave Obrež, koji su osiguravali povratak stanovnika njemačke narodnosne skupine sa oranja iz polja.

Prilikom međusobnog sukoba ophodnje i partizana, partizani su zarobili domobrana Dragutina Božurića, odveli sa sobom u šumu, razoružali ga i skinuli odielo, pa ga pustili. Ostali domobrani iz obhodnje, spasili su se bjegom. Ovom prilikom partizani su ubili Jakoba Milera iz Obreža.

Noću 29/30. studenoga o'ko.1 sat oružnička obhodnja postaje Stari Banovci od 9 momaka u selu Belegišu, kotar Stara

³ Vidi dok. br. 86.

Pazova, napadnuti su od strane partizana iz kuće Mare M' četić. U ovoj borbi ubijen je partizan Živan Mirčetić, a sa strane nije bilo gubitaka. ^{Se}

1. prosinca između 2 i 4 sata kod km. 8.350 uz željezničku prugu Ruma — Vrdnik, posjekli su partizani 6 komad⁴ brzoglasnih stupova.

1. prosinca u 20 sati u selu Novi Banovci, kotar Stara Pazova, nađena je ubijena Kruna Čirjaković, koja je prije 3 nedjelje pobjegla k partizanima. Sumnja se da su ovo djelo izvršili partizani.

4. prosinca oko 18 sati općinski blagajnik sela Simanovci Nikola Radosavljević, otišao je iz ureda k svojoj kući, koja je udaljena od općine oko 200 metara, ali je na putu između obćine i njegove kuće nestao i za njegovu se sudbinu ne zna.

5. prosinca u 18 sati na željezničkoj postaji Jakovo — Bečman,⁴ napadnut je od strane 20—25 naoružanih partizana putnički vlak, koji saobraća Boljevci — Batajnica. Pri ovom napadu poginuo je ustaša Osman Sivić i Janko Karliček, a teško je ranjen inženjer Momirović Branko iz Zemuna. Na željezničkoj postaji su polupali brzoglasni aparat i druga postrojenja, a iz blagajne odnieli 500 kuna državnog novca,

5./6. prosinca 3 naoružana partizana, došli su u selo Ugrinovce i iz kuće odveli Slavka Stankovića, bivšeg jugoslavenskog kapetana. Ovoga su vezali konopcima i izjavili da ga vode na preslušanje kod njihovog komandanta.

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 58.

⁵ Dokumentat je bez završetka.

BR. 89

TZVEŠTAJ NEMAČKOG POSLANSTVA U NDH OD 11 JAGUARA 1943 GOD. MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA U BERLINU O POKOLJU SRBA U SREMU¹

Prepis

NEMAČKO POSLANSTVO
Pol. 3 Br. 13 — A 4/43

Zagreb, 11 januara 1943

Poverljivo

Predmet: Posledice svojevremene
policiske akcije Tomića
u Sremu

6 priloga² (po 5)
4 dupla

MINISTARSTVU SPOLJNIH POSLOVA

Berlin

Zapovešću Glavnog stana Poglavnika od 9 avgusta 1942 postavljen je Direktor Ureda II i Ureda IV u ustaškoj nadzornoj službi ustaški poručnik Viktor Tomić, za višeg policiskog komesara za veliku županiju Vuka. Njegov je zadatak bio, da u području velike županije Vuka ponovo uvede mir, red i bezbednost; on je za to snabdeven dalekosežnim vanrednim ovlašćenjima. Pravne osnove za njegov rad bile su zakonske odredbe za suzbijanje nasilnih i kažnjivih dela protivu države, pojedinaca ili imovine od 20 jula 1942, dopunjene 3 avgusta 1942. Jednovremeno sa ovom policiskom akcijom trebalo je za čišćenje sremske oblasti da učestvuje i vojska.

Još u početku sumnjalo se u tu policisku akciju, prvo, što zajednička zapovest za sve policiske i vojne snage nije pružala jemstvo za uspeh, drugo, što ustaška nadzorna služba, kao i sama ličnost direktora policije Tomića, nije pružala jemstvo za uspešno sprovođenje ove akcije. Da bi se po mogućnosti suzbio neuspeh, poslanstvo je izdalo nalog, sredinom avgusta, savetniku poslanstva Dr Kinu da održava vezu sa svim nadležnim mestima, Dr Kačinki da vrši propagandu, a SS obergru-

¹ Mikrofilm originala, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L., N/8, br. 302614—617.

² Redakcija nije pronašla sve ove priloge, već samo tri. Vidi dok. br. 67, i 69 i 85.

penfir. eru Stive-u da vrši policisku službu. Osim toga, dodeli^e je direktoru policije Tomiću jedan nemački oficir za vezu[^] jedno lice za vezu iz Nemačkog narodnog voćstva. I por^ei skeptične procene akcije Tomića, može se očekivati da će s radnja sa navedenim licima uticati na povoljno sprovođerf["] ove akcije. (Vidi depešu³ br. 2158 od 17 avg. 1942.)[^]

Mada se u toku akcije nije mogla izbeći surovost, ona p za vreme prisustva navedenih članova poslanstva do kra[^]a avgusta povoljno otpočela; pokušaji direktora policije Tornja da sprovede samovoljne mere, mogli su biti sprečeni energig^{_} nom intervencijom savetnika poslanstva Dr Kina. (Vidi izve štaj⁴ od 3 sept. 1942 — GV 1 E — 215/42.)

Od početka septembra došlo je do mnogobrojnih krvavih izgreda prilikom sprovođenja akcije, koji su očigledno imali za cilj da se unište intelektualci i imućni pravoslavni građani. Glavnu krivicu za rđavi razvoj akcije snosi sam direktor poli- cijie Tomić, koji je i lično učestvovao u takvim akcijama.

O tome postoje mnogobrojni izveštaji od zvaničnih ne- mačkih ureda i od poverenika. Iz tih izveštaja vidi se sledeće:

U Mitrovici, gde je premeštena viša policiska komisija iz Vukovara, ubijeno je noću 3./4. septembra okruglo 700 pravoslavni talaca, tom prilikom došlo je do klanja i sadističkih izgreda. To se isto ponovilo noću 4./5. septembra u blizini Mitrovice, kada je još 300 talaca na isti način likvidirano.

Od 8—11 septembra nastavljena je akcija u Istočnom Sremu i to u Beški, Krčedinu, Karlovcima i Indiji. I tom pri- likom ubijani su, bez izbora, pravoslavni taoci, očigledno sa narnerom da se istrebe imućni i intelektualni pravoslavni gra- đani, bez obzira na političku pripadnost. Samo u Indiji spre- čena je ta akcija posredovanjem folksdojčera.

Dok je u Mitrovici, Irigu, Iloku i Sidu ubijen veći deo uglednih pravoslavaca, to su ostale oblasti ostale netaknute. Ovo, kao i bezobzirni postupak prilikom hvatanja talaca, 'ka- rakteristično je kod izvođenja ove prenađljene akcije. Ukupan broj ubijenih pravoslavaca iznosi po gruboj proceni 2—3000.

O ličnom učestvovanju direktora policije Tomića u ovim događajima postoji iskaz jedne činovnice okružne vlastitu Mitrovici, po kome je Tomić prilikom jedne pijanke mucio uhapšene pravoslavce i da je lično prisvajao imovinu streljanih, kao i članovi njegovog štaba. I drugi izveštaji govore o ličnom učestvovanju direktora policije Tomića u tim krvavim izgredima.

³ Ova depeša nije pronađena.

⁴ Redakcija nije pronašla ovaj izveštaj.

Niz dokumenata upućuje na to, da se Tomićeva Viša gliciska komisija pri tim svojevolumnim akcijama poziva na tobožnja nemačka naređenja.

Direktor policije Tomić, koji je u međuvremenu, 4 septembra, unapređen u čin ustaškog kapetana, opozvan je po mom traženju 11. septembra.⁵ Viša policiska komisija, koja je sprovodila akciju u Sremu, još je docnije premeštena u Bjelovar i rasformirana. (Vidi telegrafski izveštaj⁶ od 12.9.42.)

Tomić se posle zadržavao u Zagrebu. Iako nije vršio službu u Ustaškoj nadzornoj službi, živeo je ovde na velikoj nozi. Sredinom decembra otputovao je u Italiju gde se zadržao izvesno vreme navodno radi lečenja kod jednog specijaliste za nervne bolesti. (Vidi telegrafski izveštaj⁷ br. 4314 od 22.12.42.)

Na osnovu opisanih događaja našao sam se pobuđen, da se pismeno obratim Ministru spoljnih poslova Dr Lorkoviću i da ukažem na nastale teškoće, i da je u interesu buduće saradnje potrebno da se ovaj slučaj ispita a odgovorna lica pozovu na odgovornost.

Kaše, s.r.

⁵ Namera nemačkog poslanika u NDH bila je da odgovornost za pokolj Srba u Sremu prebaci na ustaše. Međutim, iz ovog dokumenta i ostalih dokumenata štampanih u ovoj knjizi, može se jasno videti da rukovodioci NDH nisu smeli ništa da preduzimaju bez odobrenja Nebaca. Uostalom, i sami Nemci vršili su pokolj. Vidi dok. br. 17, 18, 20, 26 itd.

⁶ Redakcija nije pronašla ovaj izveštaj.

⁷ Ovaj izveštaj takođe nije pronađen.

BR. 101

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 16 TA
NUJARA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDN
MŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU
21 DECEMBRA 1942 DO 8 JANUARA 1943 GODINE¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J.S. Broj 161/taj.

U Tuzli, dne 16. siečnja 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
proteklih 15 dana do-
stavlja.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J S) ZAGREB.
2. PREDsjedNICTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA PRED-
SJDNIKA VLADE DRŽAVNOG TAJNIKA DR. VJEKO-
SLAVA VRANCIĆA.
3. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
- ¹ 4. OPUNOMOĆENIKU MINISTRA UNUT. POSLOVA SARAJEVO
5. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA BROD.
6. ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.
7. ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.
8. SREDIŠTNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA ZAGREB.
9. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I/III. ZAG.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

²

ORUŽNIČKO KRILO ZEMUN:

21.XII.1942. u 17 sati 2 naoružana partizana, napali su jugozapadnu periferiju sela Novi Slankamen, susreli ustašu Ivana Žulja, ranili ga iz samokresa i oteli mu vojničku pušku, a zatim pobjegli u nepoznatom pravcu. Potjera je ostala bez uspjeha.

Noću 22/23.XII. 1942. upalo je oko 15 naoružanih partizana u kuću Đure Bobaša, seljaka, iz Boljevaca i oduzeli mu italijansko vojničko odijelo, jer je isti naš legionar, a bio je na bol. dopustu. Partizani su pobjegli u nepoznatom pravcu.

22.XII.1942. uhićen je i kotarskoj oblasti u Zemun sproveden Savo Stanivuk seljak iz Boljevaca, jer je u **gostionici**

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/1—15, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

Branka Roksića u Boljevcima javno kritizirao sadanji poredak u Evropi i vikao »živio naš drug Staljin«.

22.XII.1942. oko 1 sat 5 naoružanih partizana upalo je u kuću Miše Križana u selu Boljevcima i oduzeli mu lovačku pušku sa 4 naboja, a zatim otišli u nepoznatom pravcu.

22.XII.1942. oko 23 sata 50 naoružanih partizana, upalo je u selo Donji Petrovci (5 km. zapadno od sela Golubinaca), u obćini pokupili spise i knjige te sve spalili, namještaj i prozore polupali, uhitili i sa sobom u polje odveli obćinskog pisara Dragu Stojića i seljaka Mitu Žigića, jer je radio u obćini protivno njihovoj zabrani, a Žigić što je krao po selu.⁸

23.XII.1942. u 21 sat partizani su sačekali iz busije 2 domobrana željezničke bojne, koji su osiguravali željezničku prugu Golubinci — Putinci, te iste pobili. Sa ubijenih domobrana odnieli su odielo, obuću, 2 puške, 120 naboja i 4 bombe.

24.XII.1942. oko 7 sati 30 naoružanih partizana obkolilo je i upalo u kuću Stjepana Crljena u Golubincima. Tražili su oružje i krugoval, ali nisu ništa našli, pa su ubrzo napustili kuću i otišli prema selu Vojki.

24.XII. 1942. oko 23 sata došlo je oko 20 naoružanih partizana u selo Mali Radinci (5 km, s.i. od Rume), opljačkali i posije zapalili obćinu. Od seljaka uzeli hrane, odjeće i obuće, a zatim se oko 3 sata sljedećeg jutra udaljili iz sela u nepoznatom pravcu.

Noću 26/27.XII.1942. partizani su oštetili željezničku prugu Ruma — Klenak na 12 km. od Rume. Štetnih posljedica i ljudskih žrtava nije bilo.

27.XII.1942. oko 18 i 30 sati partizani su ubili 6 Njemaca, lovaca, kod sela Batajnice, kotara Zemun. Lovci su bili 5 državni redari iz Zemuna, 1 seljak i njegov sinčić od 13 godina koji je bio kočijaš. Još dvojica lovaca iz ove grupe uspjeli su pobjeći i to: jedan bez ozlieda, a drugi teško ranjen. Trojica izvršioaca su pronađeni: 1 živ, a dvojica su ubijena u borbi.

28.XII.1942. u 18 sati partizani su napali obhodnju od 25 mc-maka njemačke momčadi (D.M.) kod mjesta »Crne Bare« između sela Obrež i Grabovci,⁴ kotar Ruma. U borbi su poginula 2 vojnika njemačke momčadi i 1 od stražarske bojne, a 4 su vojnika ranjena. Nađena su mrtva 3 partizana.

28.XII.1942. u 22 sata 30 naoružanih partizana došlo je u selo Boljevci, obilazeći kuće Slovaka i tražeći vojnu odoru.

³ Akcija je izvršena 20 decembra 1942 god. i tom prilikom streljana su dva špijuna: Stajić Dragutin, koji je potkazao mesne straže u Sremu i Žigić Mitar, koji je bio poznat kao seoski lopov i saradnik Nedića (tom I, knj. 6, dok. br. 63).

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 63.

Od seljaka Janka Matuha, Janka **Nediticki** i Mise Sklobin odnели su vatrogasnu odoru, od Stanka Kolenca i Steve Pito³ oduzeli 2 lovačke puške i oko 3 sata poslie pola noći napust¹ su selo.

Među napadačima prepoznat je Miloš Krnjački — mlad¹ partizan iz Progara, kotar Zemun.

28.XII.1942. oko 23 sata partizani su napali legionare Bo sance u selu Pećincima,⁵ kotar Ruma, obkolili ih sa svih strana i nakon borbe od 2 sata, istjerali legionare iz sela. U ovoj borbi bilo je 5 mrtvih i 8 ranjenih legionara. Nađena su 4 ubijena partizana. Vjeruje se da su partizani imali još gubitaka, ali su ih sakrili.

29.XII.1942. u 5 i 30 sati naišla je oružnička obhodnja u selu Bešenevu — Prnjavor⁶ (4 km. sjeverno od Bešenova) na partizane u kući Toše Adamovića. Borba je trajala pola sata. Obhodnja je jednog partizana ranila i partizanku Lenu Adamović ubila. Uhićene su 2 partizanke: Ivka Adamović i Cvjeta Đukić i iste su sprovedene župskom redarstvu u Vukovar.

29.XII.1942. u 7 i 30 sati 2 naoružana partizana upala su na salaš Dušana Vulpa (8 km.j.i. od Hrtkovaca), od jednog sluge oduzeli pantalone i od vlasnika tražili samokres, koga on nije ni imao. Nakon 45 minuta napustili su salaš i otišli u šumu Pavlaka.

30.XII.1942. oko 5 i 30 sati njemačka posada iz sela Grgurevaca, uz pripomoć oružnika, obkolila je salaš Veslaj (18 km. s.z. od Rume) u kome se je skrivalo 10 partizana.⁷ U ovoj su borbi ubijena 3 partizana i to: Petar Ničković, Milan Tadić i treći nepoznatog imena, jedna žena i jedno diete a ostali su partizani pobjegli koristeći se pomrčinom.

30.XII.1942. u 17 i u 21 sat oko 40—50 naoružanih partizana napalo je oružničko-ustašku obhodnju — posadu u dobanovačkom Zabranu (3 km.s.z. od Surčina). Napadaj je odbijen bez gubitaka na našoj strani. Gubitci partizana nepoznati.

30.XII.1942. u 23 sata 4 naoružana partizana naišli su u selo Buđanovce (15 km. južno od Rume), uhitili seljaka Živana Mikušića, kćeri mu Bojanu i Sofiju, občinskog podvornika Lazara Jelišića i djevojku Kaću Remetski i odveli ih sve sobom u šumu.⁸

⁵ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 70.

⁶ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 73.

⁷ Vidi isti dokumenat.

⁸ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 79

31.XII.1942. oko 22 i 15 sati 5 naoružanih partizana upalo •e na salaš Jakova Libiša (4 km.j.z. od Indije) i od nadstojnika **salaša** oduzeli krugoval i nešto hrane, a zatim napustili salaš.

1.1.1943. u 21 i 10 sati partizani Stevo Dubajić i neki Ivrluratić iz Batajnice, naišli su kroz selo Deč, kotara Zemun, gdje ih i^e zaustavio noćni čuvar Jakov Deker. Partizani su **rjekera** ubili, a teško ranili Stefana Šurera, domobrana 2. **nje-mačke** bojne, iz posade Deč. Vodnik iste bojne, Frane Burbali, ubio je oba partizana: Dubajića i Muratagića. Ova 2 partizana ^{su} izvršili umorstva nad lovcima kod sela Batajnice 27. XII. 1942.

2.1.1943. oko 22 sata upali su partizani u selo Vojku (5 km. južno od sela Stare Pazove), uhvatili Milivoja Marina, obć. **načelnika**, Zivana Dudića, Dragu Stefanovića i Obrada Rankovića sa ženom, seljake **iz** istog sela i sve ih odveli sa sobom. Postoji vjerovatnoća, da su sve ove osobe pobijene jer su bile naklonjene našim vlastima.

3.1.1943. pronađen je na putu između Novog Slankamena i Novih Karlovaca jedan gumeni balon nepoznatoga porijekla. Balon su pripadnici ustaške prip. bojne odnели ustaškim starješinama i nisu ga htjeli dati oružničtvu radi daljeg postupka.

4.1.1943. u 16 sati, oružnička obhodnja vodnik Martin Barić sa 5 momaka, napadnuta je na putu između sela Surduka i Starog Slankamena 2 km. od sela Surduka. U borbi je poginuo vodnik Barić, a teško ranjen pomoć, oružnik Josip Sutija, a ostala trojica su se borbom povukli i spasili. Partizani su sa Barića skinuli svu odoru, oružje i streljivo. Obhodnja je pripadala oruž. postaji Stari Slankamen. Partizana je bilo oko 20.

5.1.1943. oko 15 sati manja grupa partizana, naoružani sa vojničkim puškama, napala je kod sela Buđanovaca (15 km. južno od Rume) Josipa Halađa, namještenika električnog društva »Makiš«.

Iste noći veća grupa partizana napala je zgradu željezničke stražare Buđanovci,⁹ polupali namještaj, prozore i brzoglas, od skretničara oduzeli ključeve, a zatim se udaljili. Posljedica na pruži nije bilo.

Iste noći oko 21 sat 6—7 naoružanih partizana napalo je legionarsku stražu na kraju sela Vojka (5 km. južno od St. Pazove), napadači su odbijeni bez naših gubitaka.

6.1.1943. oko 21 i 30 sati 5 naoružanih partizana obučenih u građanska odijela upali su u kuću Ignaca. Juhasa u selu

⁹ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 72.

Nikinci (12 km. s. i. od Klenka), oduzeli jednu lovačku i krugoval, a potom se udaljili u nepoznatom pravcu.

7.1.1943. oko 1 sat 5 naoružanih partizana upalo je u kuć Atanasa Vasiljeva, vrtlara iz Indije i odneli mu 1 krugova!*

7.1.1943. oko 1 sat veća grupa partizana, dobro naoružanih, odšarafili su tračnice željezničke pruge između Golubinaca i Putinaca, kotar Ruma, na koji je naišao njemački transportni vojnički vlak i izkočio iz tračnica. Stroj i 6 vagona potpuno je uništeno. Poginulo je 19 njemačkih vojnika, a 38 ih je ranjeno. Još nije utvrđen točan broj žrtava, jer se vade iz ruševina.¹⁰ Pruga je onesposobljena za promet. Napadači su otišli u pravcu juga.

7.1.1943. oko 1 sat partizani su napali kuću Stepe Skočića na istočnoj periferiji St. Pazove, ispalili 10 naboja i povukli se. Žrtava nije bilo.

ii

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

* Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 79.

¹¹ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 89

**IZVEŠTAJ DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GENERAL LAUDON« OD JANUARA 1943 GOD. UČESTVU NA
DEČIČACKE NARODNE GRUPE O NAPADU PARTIZANA NA
SELO DEČ¹**

Oružane jedinice DM-a
II. pripr. bat.
»General Laudon«
1. četa 4. vod
Deč

Izveštaj
o prepadu partizana na Deč² 11. I.

11. t.m. uputilo se jedno odeljenje 4. voda u jačini od 30 ljudi pod komandom E.S. ppor. Franza Hintermayera za Šimanovce, sa zadatkom da donese 10 t.m. u Šimanovcima od strane partizana ubijenog E.S. strelca Ladislausa Peikerta. Istovremeno za Šimanovce su se uputila i odeljenja žandarmerije iz Golubinaca i Batajnice, gde su trebali da se sretnu.

Odeljenje je u Šimanovcima zateklo prispelu žandarmeriju i otpočelo sa traženjem leša no bez uspeha. (Leš uopšte nije mogao biti pronađen.) Iznenada dojurio je iz Deča jedan jahač i javio da je Deč napadnut od strane partizana. Odeljenje E.S.-a i žandarmerija uputili su se smesta natrag za Deč odakle se čula jaka mitraljeska i puščana paljba, Prispевši u Deč smesta je otpočeta borba sa partizanima koji su se već nalazili u kućama i ovi su posle duže borbe proterani. Partizani su bih u jačini od oko 80—100 ljudi, a pred sobom su imali 20 ES pripadnika koji su bili ostali te im je tako uspelo da prodru u selo i potisnu slabu posadu. Svi su se bili povukli u školu gde su se nalazili i folksdojčeri.

Partizani su izgubili 2 mrtva koje su ostavili. Više tragova krvi kazivalo je da bi nekoliko partizana moglo biti ranjeno, ali su oni ove odveli sa sobom. Borba za mesto trajala je od 11 časova i 30 do 14 časova i 30.

Po završetku borbe prispeo je u Deč komandant bataljuna sa bataljonskim lekarem, 2 podoficira i 10 ljudi, ali je

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-E.

² Napad na Deč izvršili su Treća četa i jedan vod Druge čete Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 70.

nažalost to bilo kasno, tako da se samo još sa velike dalii ⁶
moglo pucati na bežeće partizane.

Ovo isuviše kasno pristizanje komandanta bataljona •
sa razloga, što se nije mogao dobiti nikakav kamion i tek poj⁶
dužeg vremena uspeo se u Zemunu da se ovaj dobije. Da⁶
bat. imao svoje sopstvene kamione, uspeo bi da se partizan¹
napadnu sa leđa, pri čemu ne bi izostao veliki uspeh.

Heil Hitler!
Zapisano u kancelariji
II. pripr. bat. u Rumi

Komandant II. pripr. bat
Otto Magerle, s.r.
E.S. kapetan

BR. 92

BOJNA RELACIJA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA O DEJSTVIMA PROTIV PARTIZANA U SREMU DECEMBRA 1942 GODINE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
GLAVNI STOŽER DOMOBRANSTVA
OPERATIVNI ODJEL
Op. br. 1138/tajno
U Zagrebu dne 29 I 1943 g.

Predmet: bojna relacija II domo-
branskog sbora za mjesec
prosinac 1942 godine.

²

D. — KOD SRIEMSKOG ZDRUGA:

U toku mjeseca prosinca postrojbe nisu **vodile**
nikakove podhvate, već su vršile samo razviđanja.

I.XII. I. bojna Zrakoplovne školske pukovnije **izvršila**
pretres Krušedola (15 SI Rume).

Vlastiti gubitci: nije bilo.

Protivnički gubitci: 1 ubijen partizan i 5 **jataka**
uhićeno.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi VojnoistoriskoS
instituta pod reg. br. 22/1—1, k. 54.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

- Plien: 2 samokresa i ručne granate.
- g XII- Obhodnja jačine 6 momaka domdo pukovnije Tuzla sudarila se sa manjom skupinom partizana kod željezničke postaje Jarčina (6 J Rume).
Vlastiti gubitci: nije bilo.
Protivnički gubitci: 1 ubijen partizan.
- 12.XH. 1- sat E.S. iz Grgurevaca (3 S Mandelosa) sudarila se sa skupinom partizana jačine oko 30 ljudi.³
Vlastiti gubitci: nije bilo.
Protivnički gubitci: 9 ubijeno partizana i 4 zarobijeno.
Plien: 6 pušaka.
- 28.XII. Napadnuta obhodnja 3. sata E.S. na putu između Obrežja i Grabovaca od strane partizana jačine 30 ljudi. Napad odbijen.⁴
Vlastiti gubitci: 3 mrtva, 4 ranjena i 1 puška izgubljena.
Protivnički gubitci: 3 ubijena partizana.
Jača skupina partizana izvršila je prepad na domdo sat (domdo pukovnije Tuzla) u Pećincima (15 JI Rume). Napad odbijen.
Vlastiti gubitci: 5 mrtvih i 8 ranjenih milicionera.
Protivnički gubitci: 4 ubijena partizana.
- 29.XII. Oružnička obhodnja sudarila se sa manjom skupinom partizana kod Bešenova — Prnjavor (14 SZ Rume).
Vlastiti gubitci: nije bilo.
Protivnički gubitci: 1 ubijen partizan i 2 zarobljena.
U 24.00 sata sudarila se oružnička ophodnja na salašu Veslaj⁵ (11 SZ Rume) sa skupinom partizana nepoznate jačine.
Vlastiti gubitci: nije bilo.
Protivnički gubitci: 7 ubijenih partizana.

ZAPOVJEDNIK
general (Iser)
Iser

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 63.

⁴ Vidi isti dokumenat.

⁵ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 73.

⁶ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 101

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD PT,
BRUARA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVPRC
NIŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU on 1
DO 15 FEBRUARA¹**

ZAPOVJEDNICTVO

4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J.S. Broj 516/taj.

U Tuzli, dne 15. veljače 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
proteklih. 15 dana dostavlja.

GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J. S.) ZAGREB
PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA PRED'
SJEDNIKA VLADE DRŽAVNOG TAJNIKA DR. VJEKOSLAVA
VRANČIĆA ZAGREB.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
SREDIŠTNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA
ZAGREB.

ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED
I/III. ZAGREB.

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD.

ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.

ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.

OPUNOMOĆENIKU MINISTRA UNUTARNJIH POSLOVA SA-
RAJEVO.

VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.

ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

ORUŽNIČKO KRILO VUKOVAR:

23. siečnja oko 14.00 sati između sela Sviloša i Planin. Grabova (22 km. s. od Hrv. Mitrovice) obhodnja oružničke postaje Susek, otvorila je puščanu vatru na 9 sumnjivih osoba, koji su svakako bili partizani, jer nisu htjeli na poziv stati. Ovi su uzvratili vatru i uspjeli šumom pobjeći. Gubitaka nije bilo.

U razdoblju od 21. prosinca 1942. do 29. siečnja 1943., pobjeglo je iz sela Jarka (13 km. j.i. od Hrv. Mitrovice) 8 muških pravoslavnih osoba, koji su se pridružili k **partizanima**.

29. siečnja u 01.00 sati 7 naoružanih partizana, odveli su iz sela Bingule (17 km. s.z. od Hrv. Mitrovice) od njihovih kuća

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 191—15, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

pranju Vujakovića i sina mu Ivana, koji su bili ustaše. Za njihovu se sudbinu ne zna.

29. siečnja išli su seljaci iz sela Čalme (12 km. s.z. od Hrv. Mitrovice) po drva u šumu »Hrastik« (18 km. s.z. od Hrv. Mitrovice). Putem su zaustavljeni od partizana, skupine oko 40 ljudi, koji su im svukli obuću i pustili ih na slobodu.

26. siečnja u 19.00 sati 5 naoružanih partizana upalo je u kuću ratara Franje Hliber u selu Jameni (42 km. j.z. od Hrv. Mitrovice), od istog tražili pušku, pa pošto nisu našli, izudarali mu oca, sina vezali, opalili 1 naboj na njih i pobjegli preko rijeke Save u Bosnu. Od naboja nije niko pogoden.

27. siečnja u 19.00 sati u selu Martinci (10 km. s.z. od Hrv. Mitrovice) u kući seljaka Zivana Mareki, 6 naoružanih partizana, zarobili su domobrana Andriju Dugandžiju iz 11. topničkog sklopa, 4. bitnice u Sarajevu, koji je navodno došao radi nabave kukuruza za vlastitu uporabu i povelu ga sobom u polje, ali mu je pošlo za rukom da im pobjegne, pa su za njim pripucali i ranili ga u glavu.

28. siečnja u 06.20 sati na željezničkom kolodvoru Grk³ (25 km. zapadno od Hrv. Mitrovice) skupina partizana nepoznate jačine, izvršila je napad na 4 stražnika željezničke bojne. U borbi od bombe, jedan stražnik izgubio je lijevu ruku. Na strani partizana gubitci nepoznati.

29. siečnja u 20.30 sati obhodnja postaje Martinci naišla je u selu Kuzminu (14 km. s.z. od Hrv. Mitrovice) na skupinu naoružanih partizana u jačini oko 20 ljudi. U borbi sa istima 2 partizana ranjena bez vlastitih gubitaka. Partizani sa ranjenima razbjegli se šumom prema jugu.

31. siečnja u 21.00 sat na željezničkoj pruzi između Bačinaca i Kukujevaca (24 km. s.z. od Hrv. Mitrovice) 10—15 naoružanih partizana pokušalo je izvaditi tračnice na pruzi. Neoprezno obilazeći prugu, naišli su stražnici željezničke bojne. Partizani su od njih 3 zarobili, a 2 su pobjegla. Zarobljene stražnike su ubili 800 m. daleko od pruge.

5. veljače u 18.30 sati skupina od 30 naoružanih partizana izvršila je napad na mještane Hrvate⁴ sela Neštin (6 km. i. od Iloka) i ubili tabornika Ivana Ihas, Ivana i Petra Baca i Marka Vojnić, zatim pobjegli šumama južno od Neština odaklen su i došli.

9. veljače u 01.00 sati u Beočinu (27 km. istočno od Iloka) kod željezničke ložione, od nepoznatih osoba, podmetnut je

³ Višnjicevo

⁴ Odnosi se na ustaše.

eksploziv u 2 željeznička stroja (lokomotive), jedna **mani**le a druga jače je oštećena.

10. veljače u 12.00 sati oko 80 naoružanih partizana uje u selo Lug (13 km. j.i. od Iloka), svukli su 2 riznička stražara razdjela u selu Suseku (12 km. i. od Iloka), kada su do^vr u isto selo na uredovanje. Pošto su im oduzeli odielo, pust^T su ih na slobodu.

10. veljače u 21.30 sati oko 80 naoružanih partizana upalo je u selo Susek (12 km. i. od Iloka) i iz občinske blagajne opljačkali 75.000 kuna. Zapovjedniku rizničke straže u mjestu svukli odielo i oduzeli, a zatim se povukli prema Fruškoj Gon

ORUŽNIČKO KRILO ZEMUN:

15. siečnja dobila je oružnička postaja Kupinovo od zapovjed. njemačke posade Obrež partizanski letak u kome zapovjednik 4. bataljona partizanskoga zapovjeda 3. četi uz pomoć mjestnih partizana, da ima napasti oružničku posadu Progar i da sječe brzoglasne stupove i žice i razara željezničke pruge, a 2. četa da napadne i razoruža oružničku postaju Kupinovo i njemačku posadu u selu Deču.

19. siečnja u 21.00 sat upala su 4 naoružana partizana, naoružani sa samokresima, u kuću umirovljenoga lugara Živka Markovića, u selu Nikinci, i propitali su se u selu za prazne kuće, a pošto nije bilo praznih kuća, napustili su selo.

22. siečnja u 22.00 sata, jedna naoružana skupina od 50 partizana, ušla je u selo Ugrinovce, kotara Zemun. Iz občine odnieli 300 kg. svinjske masti koja je bila skupljena za aprovizaciju. Odnieli su iz općine i pisacćega papira i 1 šapirograf i sve sobom odnieli.

23./24. siečnja upalo je oko 50 naoružanih partizana u obćinu Rivica, kotara Irig i iz obćine odnieli 600 kg. svinjske masti, koja je skupljena od naroda za aprovizaciju.

23. siečnja upućena su 2 riznička stražara u Putince, Donje Petrovce⁵ i Popince i do danas se nisu vratili, postoji sumnja da su pali partizanima u ruke.

25. siečnja u 21.00 sat došlo je oko 10 naoružanih partizana na salaš Drej (20 km. južno od Rume), nasilno odnieli brzoglasni aparat, 2 zimsku kaputa, lovačku pušku, dvie lovačke torbe, jedne kožne čizme i jedan remen od vršalice i sve ove stvari odnieli sa sobom.

26./27. siečnja, uhvatili su partizani Acu Boškovića i njegovu ženu Soku (15 km. s.z. od Rume). Ovo su učinili iz razloga što je Bošković bio lojalan prema našim vlastima.

⁵ Petrovci

26. siečnja naša I. bojna zrakoplovna iz Petrovaradina sa kotarskim predstojnikom iz Iriga te oružničkom ophodnjom postaje Majdan-Vrdnik,⁶ pretresala je zemljište Fruške Gore između Vrdnika i Rakovca. U blizini Rakovca, primjetili su 2 partizana Đorđa Manojlovića iz Šašinaca i Mišu Đurđevića iz Ledinaca. Naši su otvorili vatru na bježeće partizane i Manojlović je ranjen, a Đurđeviću je uspjelo pobjeći.

27. siečnja u 18 sati obhodnja postaje Batajnica uhvatila je Žarka Ranisava, kovača iz Batajnice i izvršila nad njim premetačinu i pod kaputom pronašla rusku skraćenu pušku bez naboja, samokres sa 7 naboja i jednu ceduljicu u kojoj partizani zabranjuju šverc, a tko švercuje da će biti ubijen.

29. siečnja oko 01.00 sat zapaljeno je skladište — sušara »Agraria«, a vlasništvo Shriber iz Zemuna u selu Boljevcima. Zgrade su izgorjele, kao i oko 2 vagona kukuruza i ostalog žita i 2 vagona ugljena i ostale građe. Iz blagajne je odnieto oko 200.000 kuna gotovog novca. Blagajnik i mašinista su nestali.

1. veljače, prije podne, nađeni su lješevi Nikole Lečkevića, lugara iz Ledinaca i Bože Milinčevića, domobrana zrakoplovne školske pukovnije iz Petrovaradina u šumi više kameoloma Paragovo (6 km. južno od sela Kamenica). Ubijeni su partizani uhvatili u selu Ledincima i vezane odveli do ovoga mjesta i ubili.

4. veljače u 21.30 sati došlo je 5 naoružanih partizana u građanskom odielu na salaš Jakše Kuebe (2 km. južno od Indije). Od posluge su oduzeli jednu lovačku pušku i dvie cerade za pokrivanje strojeva.

Noću 5./6. veljače isjekli su partizani 12 brzoglasnih stupova na liniji Platičevo — Nikinci, polupali izolatore i žicu isjekli.

Noću 5./6. veljače upali su partizani u občinsku zgradu u Ledincima i iz iste odniali 109 kg. masti koja je bila od naroda oduzeta i spremljena za našu vojsku.

6. veljače oko 21.30 sati grupa naoružanih partizana, njih oko 60, napali su 1. jurišni sat 1. novačke pukovnije u selu Ugrinovicima⁷ (15 km. s.z. od Zemuna). Ovaj sat bio je kao osiguranje povjerenstvu za prisilno oduzimanje žita i masti za hrvatsku vojsku. U borbi je poginulo 4 vojnika domobrana i 18 ranjeno, a 3 partizana ubijena i među njima njihov vođa zvani Džoje.⁸

⁶ Vrdnik Majd.

⁷ Prema izveštaju »Istine«, organa Jedinštenog NO fronta u Sremu, ovaj napad je izvršen 4 februara. Vidi tom I, knj. 6, dok br. 84.

⁸ Tihomir Trajković-Džoe, zamenik komandira 4 čete Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 84.

6. veljače oko 23.00 sata napalo je 50 naoružanih partizana vojničku stražu školske zrakoplovne pukovnije Petrov radin, koja je čuvala cisterne na željezničkoj postaji Ledine⁹ (5 km. zapadno od Kamenice n/D). Straža je bila jaka 15 ^o mobrana i 1 častnički namjestnik. Domobrani savladani, razoružani i skinuti. Partizani sobom odveli vodnika Kuzrnovića"

6. veljače oko 02.30 sati pokušali su partizani napasti oružničku postaju Bešenovo, ispalivši 2 naboja na stražnike. Napad je odbijen bez gubitaka.

6. veljače oko 12.00 sati došla su 2 nepoznata naoružana čovjeka u Manastir Krušedol kod Iriga. Ovi su ljudi bili obučeni u odoru jugoslavenske vojske i imali su na ramenima epoletuške sa po 3 zvjezdice. Htjeli su razgledati manastir, ali pošto nije bilo nadstojnika, nisu mogli to učiniti.

8. veljače oko 12.00 sati na putu između Progara i Kupinova napadnut je od strane 60 naoružanih partizana stožerni narednik Augustin Rajić, zapovjednik oružničke postaje Kupinovo, koji se je vraćao sa još 2 oružnika iz Zemuna i 2 riznička stražara. Obhodnja je primila borbu koja je trajala istoga dana do 17 sati, jer se je morala povući pošto je partizanima stigla pomoć iz sela Progara. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

8. veljače oko 08.00 sati u šumi zvanj Crni Lug, kod sela Boljevac, 30 naoružanih partizana uhvatili su seljaka Svetislava Vorkapića i lugara Ljubu Vrdoljskog iz Boljevaca, koje su držali kod sebe istoga dana do 15 sati, a zatim ih pustili kući.

10

Zapovjednik, pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

⁹ Vidi tom I, knj. 6, dok.' br. 86

¹⁰ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 89

**BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 15 FEBRUARA
1943 GOD. DRUGOM DOMOBRANSKOM ZBORU O DEJ-
GIVIMA PARTIZANA U SREMU JANUARA 1943 GODINE¹**

SRIEMSKI SDRUG
Broj 580/taj.
U Rumi 15. Veljače 1943.

predmet: Obća bojna relacija.

Zapovjedničtvu II. Domobranskog Zbora. (Gst.)
Sastavak.

U spoju zapovjedi Gst. br. 821/taj./43. tog Z-čtva do-
stavlja se izvještaj u sljedećem:

I.

a) *10. Sječnja 1943.*

U 17.10 sati od strane oko 40 partizana napadnuta je po-
sada jačine 20 momaka u Stejanovcima (7 km. SZ Rume).
Napadaj odbijen. Poginula 4 domobrana i 3 ranjena — svi iz
I. Lovačke Bojne. Od oružja i opreme nije ništa izgubljeno.
Protivnički gubitci nepoznati. Zapljeno nije ništa.

U 19.00 sati od strane oko 50 partizana napadnuta je po-
sada jačine 25 momaka u V. Radincima (2 km. Z. Stejanovaea).
Napadaj odbijen bez gubitaka, od oružja nije ništa izgubljeno,
protivnički gubitci nepoznati, pljena nije bilo.²

11. Sječnja 1943.

U 10.20 sati u Šimanovcima³ (23 km. JI Rume) od oko 100
partizana iznenadno obkoljen i napadnut odljel jačine 20 mo-
maka njem. priprav. bojne (E.S.). Kao pojačanje upućen vod
oruž. legionera jačine 35 momaka koji se trenutno nalazio u
susjednom selu Krnješevci. Napadaj odbijen bez gubitaka;
neprijateljski 10 mrtvih, zapljeno 5 pušaka.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 1/1—36, k. 55.

² O napadu partizana na sela Stejanovce i V. Radince vidi tom I,
knj. 6, dok. br. 73.

³ Napad nije izvršen na s. Šimanovce, već na s. Deč. Vidi dok-
V. 91 i tom I, knj. 6, dok. br. 70, 72 i 76.

14. Sječnja 1943.

Prije svanuća obkoljeno je selo Dobrinici (9 km. JI od strane 1. satnije I. Lovačke Bojne i kombiniranog satari? Bereitschaftsbaona E.S. i zatim izvršen pretres. Pronađen ST žer IV. Partizanske bojne sa pismohranom, u pojedinim kućan^T pronađena su skrovišta sa streljivom, ručnim granatama i sa⁹ krivenim partizanima. Ubijeno 28 partizana (partizanki), ^{2a~} pljenjene 3 puške, streljivo, ručne granate itd. Gubitaka'vlastitih nije bilo.⁴

15. Sječnja 1943.

U oko 13.00 sati 2 km. SI Višnjiceva (25 km. z. od Mitrovice) sudar mjestne; posade ust. pripr. bojne jačine 34 momaka sa slabijom grupom partizana. Vlastitih gubitaka nije bilo; 1 partizan poginuo, 1 uhićen; zapljeno 2 puške, ruč. granate i streljivo.

26. Sječnja 1943.

Prije svanuća od strane 1. bojne zrak. škol. puk. obkoljeno selo Rakovac⁵ (9 km. JZ Petrovaradina). U mjestu sakriveni partizani počeli bježati. 1 partizan ubijen, 1 ranjen umakao, vlastitih gubitaka nije bilo, zapljeno jedna puška sa streljivom.

b) Tokom mjeseca sječnja od strane ovog Z-čtva nisu vršeni zapravo nikakvi podhvati jer su postrojbe ovog Z-čtva prema postojećim zapovjedima bile upotrebljene za osiguranje prikupljanja hrane za potrebe domobranstva a gore spomenuti podhvati izvršeni su uporedo sa spomenutom zadaćom.

Učinjena su sledeća iskustva: Partizani imaju odlično organiziranu službu osmatranja i izvještavanja, pri čemu se služe konjima, kolima i t.d. Slaba pokretljivost postrojbi ima kao posledicu da partizani u selima budu blagovremeno izvješteni i pobjegnu a ne mogu da budu stignuti.⁶ Za ovaj predio bila bi potrebna jedna satnija konjaničtva.

⁴ U izveštajima Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda, koji se tada nalazio u Sremu, nije registrovana ova neprijateljska akcija.

⁵ Podatak netačan. U izveštaju 4 oružničke pukovnije stoji: »26. siječnja naša I. bojna zrakoplovna iz Petrovaradina sa kotarskim predstojnikom iz Iriga te oružničkom obhodnjom postaje Majdan-Vrdnik. pretresla je zemljište Fruške Gore između Vrdnika i Rakovca. U blizini Rakovca, primjetili su 2 partizana Đorda Manojlovića iz šašinaca i Mišu Đurđevića iz Ledinaca. Naši su otvorili vatru na bježeće partizane i Manojlović je ranjen, a Đurđeviću je uspelo pobjeći«. (Dok. br. 41/1—19, k. 149, arhiva Vojnoistoriskog instituta.)

⁶ Ova konstatacija je u suprotnosti sa gorenavedenim podacim³.

s Nedostatak je u slaboj pokretljivosti postrojbi. Za pod-
l/vate bilo bi potrebno imati nekoliko samovoza (5 do 6 komada)
radi mogućnosti bržeg prebacivanja postrojbi i za rad na te-
rENU — hvatanje partizana koji se razbježe potrebna bi bila
jedna satnija konjaničtva.

Zapovjednik, pukovnik
(Gvozdanović)
Gvozdanović

BR. 95

IZVEŠTAJ DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GENERAL LAUDON« OD FEBRUARA 1943 GOD. O HAPŠENJIMA PRIPADNIKA NOP-a OD STRANE NEMACA¹

IZVEŠTAJ O SITUACIJI

II. pripr. bat. E.S.-a »Gen. Laudon« od 13—20.11.1943.

Saglasno zapovesti hrvatskog komandanta otseka za Srem
Br. 505 taj. od 12. II. 1943. sprovedena je sledeća akcija:

14.II. pokret »Leteće čete E.S.-a« pojačane sa po 40 ljudi
iz 1. čete i 2. čete, kao i sa 35 ljudi specijalnog voda iz Krče-
dina, u širokom frontu iz Rume u pravcu jug—jugoistok. Usput
prema Subotištu pretrese su svi salaši a zatim, u 13 časova,
opkoljeno Subotište. U isto vreme ulaz Lovačkog bat. koji je
zapozeo selo. Smesta dalji pokret u pravcu D. Tovarnika, koji
je sa Ogarom u 14 časova bio opkoljen sa severa od strane »le-
teće«, sa istoka od strane hrvatske letačke škole, sa juga i jugo-
zapada od strane 3. čete E.S.-a. Pretresanje oba mesta. Obe čete
II. pripr. bat. prenoćile su u D. Tovarniku.

15.II. detaljni pretres oba mesta, D. Tovarnika i Ogara,
pri kome je pronađeno mnogo »baza«. Sumnjivi i oni za koje
je jasno utvrđeno da su partizani, su uhapšeni, osim toga
pronađen je i jedan motocikl u jednom stogu slame, ali je on
neupotrebljiv.

16.II. u 04,00 časova odlazak u pravcu Brestača, koji je u
7 časova opkoljen. Detaljan pretres kuća i hapšenje sumnjivih
lica.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 1/4, 40-E.

17.11. odlazak iz Brestača u 01,00 časova u pravcu Bu4 novaca koje je u 04,00 časova opkoljeno. U osvit dana ulit u selo, pretres kuća, hapšenje sumnjivih. U 11 časova vran se 3 četa vozom natrag za Platičevo. U 15 časova vratili s u Se »leteći« u Rumu. •

Akcija je utoliko imala uspeha što su partizani priliv rasterani, da pritome treba pretpostaviti da je akcija bi]° delimično izdana, utoliko više što su stvarne kolovođe bile izbegle. Ukupno je pri ovoj akciji uhapšeno 56 lica za koje 4 delimično utvrđeno nepobitno da su partizani, dalja istraga vodi se za sad još u policiskoj upravi u Rumi.

Po završenoj istrazi biće sva lica predata sabirnoj stanici u Zemunu. Kod ostalih četa za ovo vreme nije bilo nikakvih nar događaja, samo se kod 2. čete ima javiti sledeće:

14.11. bačene su dve ručne bombe u električnu centralu no nije se moglo ustanoviti ko. Centrala je lako oštećena.²

15.11. zadržan je od oko 30 partizana voz Vrdnik — Ruma kod stanice Pavlovci. Među ostalima pritom je, posle kratkog okršaja, ubijeno 2 ustaše a E. S. pripadnik Poy Georg 1914. je zarobljen i odveden.

16.11. i 17.11. Redovne patrole uhapsile u Stejanovcima 10 a u Bešenovu 5 sumnjivih.

18.11. i 19. 11. Opšti odmor za trupu.

20.11. opkolila je 1. četa V. Radince, 2. četa Bešenovo a 3. četa Stejanovce. Pretresi kuća, hapšenja u Radincima 11 lica pri tom, osim njih 1 čovek ubijen pri bekstvu, 1 ranjen; u Bešenovu posle kratke borbe 1 čovek ubijen i kod ovog je pronađeno mnogo propagandnog materijala. U Stejanovcima je uhapšeno 15 ljudi. Od nekoliko uhapšenih mogle su se dobiti dobre informacije. Posle istrage u policiskoj upravi u Rumi, svi uhapšeni predati su sabirnoj stanici u Zemunu.

Komandant II. pripr. bat.
Otto Magerle, s. r.
E.S. kapetan

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 86.

BR. 96

SAOPŠTENJE POLICISKE PREFEKTURE ZA BANAT OD
»FEBRUARA 1943 GOD. O STRELJANJU 50 PRIPADNIKA
^ I SIMPATIZERA NOP-a U BELOJ CRKVI¹

POLICIJSKA PREFEKTURA ZA BANAT

KOMANDA JAVNE BEZBEDNOSTI

Broj 866—1943 — 26.11.1943

SAOPSTENJE

U smislu propisa o izvršivanju odmazde za ubistva nemačkih oficira i vojnika, građana pripadnika nemačke narodnosti i organa vlasti, a kao odmazda za ubijenog pripadnika nemačke narodnosne grupe 17-god. omladinca ANTONA SCHMIDTA, pripadnika nemačke omlad. organizacije iz Bele Crkve, koji je mučkim prepadom komunističkih bandita dana 21.o.m. od ovih iz puške ubijen, a na osnovu naređenja Glavnokomandujućeg za Srbiju, streljano je danas u Beloj Crkvi 50 lica, za koje je provedenim postupkom utvrđeno, da su pripadali naoružanim komunističkim bandama (partizanima), bili članovi komunističkog pokreta ili u velikoj meri pomagali članove naoružanih komunističkih bandi, davali istima skloništa, hranu i novac, nabavljali ili prenosili istima oružje, municiju i vesti.

STRELJANI SU:

- 1 Ambruš Ljubica, domaćica iz Deliblata, sakrivala u svom stanu odbegle bandite i snabdevala ih hranom i odećom.
- 2 Ambruš Nikola, zidar iz Deliblata, bio aktivan član komunističke partije te pomagao bandite novcem, davao im skloništa i nosio im u njihova skloništa u Deliblatskom pesku hranu i odeću.
- 3 Bekić Branko, zvan »Nazaren«, zidar iz Deliblata, snabdevala je bandite hranom.
- 4 Bekić Dobrila, domaćica iz Deliblata, snabdevala bandite hranom.
- 5 Erdeljan Slobodan, zemljorad. iz Vračev Gaja, davao odbeglim banditima oružje i municiju.

¹ Štampani primerak dokumenta nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/2, k. 50-A.

- 6 Beljin Ružica, zvana »Seja«, domaćica iz Deliblata, **stajal-** je u stalnoj vezi sa odbeglim banditima i davala im u svono* kući sklonište te ih snabdevala hranom. ^
- 7 Beljin Kamenko, učenik iz Deliblata, bio član komuni- stič'ke omladinske organizacije SKOJ te skupljao za bandit- novac, oružje i hranu.
- 8 Birča Ignjat, zvan »Iga Vračevgajac«, zemljoradnik i_z Dubovca, nalazio se 8 nedelja kao pripadnik jedne grup_e bandita u Deliblatsko'm pesku.
- 9 Bobić Jovan, kočijaš iz Deliblata, davao za bandite novaca, hrane, delove vojne spreme i pisaćeg pribora.
- 10 Bugarski Nikola, zvan »Mladin« zidar iz Gaja, održavao stalne veze sa banditima, te im odnosio u njihova skrovišta hranu i municiju.
- 11 Cuculj Mita, pekar iz Deliblata, snabdevao bandite kroz duže vremena hlebom.
- 12 Čilibrija Toma, zvan »Mica«, zemljoradnik iz Dubovca, snabdevao bandite hranom i municjom.
- 13 Debeljački Žarko, krojač iz Gaja, sakupljao i davao za ban- dite životne namirnice.
- 14 Despotov Milutin, zvan »Mila«, stolar iz Deliblata, prisu- stvovao komunističkim sastancima i davao za bandite novac i hranu.
- 15 Đurić Anđelka, učenica iz Bele Crkve, bila članica komu- nističke omladinske organizacije SKOJ, vršila za bandite kurirsku službu i davala za njih novac.
- 16 Gladinski Ivan, zemljoradnik iz Deliblata, bio član komuni- stičke omladinske organizacije SKOJ i skupljao za bandite oružje, hranu i odeću.
- 17 Ivačković Rada, zemljoradnik iz Deliblata, davao odbeglim banditima u svojoj kući sklonište.
- 18 Jankov Mirjana, zvana »Vukovićeva«, domaćica iz Gaja, bila članica kom. omladinske organizacije SKOJ, te u kući svojih roditelja davala odbeglim banditima sklonište, vršila za njih kurirsku službu i sakupljala novac i odeću.
- 19 Jankov Sava, zvan »Vuković« zemljoradnik iz Gaja, sakri- vao u svojoj kući odbegle bandite, sakupljao za njih u svo- joj kući hranu i odnosio im hranu u »Deliblatsku šumu«.
- 20 Jonov Doka, zvan »Tiganj«, grobar iz Gaja, sakrivao u svo- joj kući odbegle bandite.
- 21 Kelča Nevenka, zvana »Vena«, domaćica iz Gaja, **sakrivala** u svojoj kući u kojoj su se inače održavali komunistički sastanci, odbegle bandite te za ove skupljala novac.

- 22 Kelča Petar, zidar iz Gaja, sakrivao u svojoj kući, u kojoj su se inače održavali komunistički sastanci, odbegle bandite.
- 23 Kolarski Ilija, zvan »Rankov« zemljoradnik iz Deliblata, bio član komunističke omladinske organizacije SKOJ, prisustvovao mnogim komunističkim sastancima te za odbegle bandite sakupljao hranu i odeću, starao se o spremanju oružja i odvezio hranu i odeću banditima u njihova skrovišta.
- 24 Kosovac Rada, zvan »Mudot«, zemljorad. iz Gaja, sakupljao i odnosio banditima u njihova skrovišta hranu i odeću.
- 25 Kosovac Radislav, zvan »Regutan«, zemljoradnik iz Gaja, davao odbeglim banditima sklonište u svojoj kući i hranu te vršio za njih kurirsku službu.
- 26 Kosovac Sava, zvan »Regutan«, zemlj. iz Gaja, davao za odbegle bandite novac i hranu.
- 27 Kosovac Velimir, zemljoradnik iz Gaja, davao i nabavljao za bandite hranu i odvezio im u njihova skrovišta.
- 28 Kosovac Vera, zvana »Verka«, domaćica iz Gaja, bila članica komunističke omladinske organizacija SKOJ, vršila za bandite kurirsku službu, davala za njih novac, te prisustvovala komunističkim sastancima.
- 29 Kosovac Vladimir, zemljoradnik iz Gaja, davao za odbegle bandite hranu.
- 30 Lazarov-Bogičev Jova, zvan »Buva«, kolar iz Deliblata, bio član komunističke omladinske organizacije SKOJ, sakupljao za odbegle bandite oružje, spremu i hranu.
- 31 Lazarov-Bogičev Nikola, zvan »Buvak«, kovač iz Deliblata, bio član komunističke omladinske organizacije SKOJ, sakupljao za odbegle bandite novac, krao za njih hranu, sakrivao oružje i održavao sa banditima stalne veze.
- 32 Katić Živa, zemljoradnik iz Deliblata, sakrivao u nekoliko navrata odbegle bandite u svojoj kući.
- 33 Nikolajević Boža, trgovac iz Gaja, davao za odbegle bandite novac.
- 34 Pavković Fedor, zvan »Čokotarac«, zemljoradnik iz Gaja, davao za odbegle bandite hranu.
- 35 Petrović Draga, zvana »Kapucinova«, domać. iz Deliblata, sakrivala u svojoj kući, gde su se održavali komunistički sastanci, odbegle bandite.
- 36 Petrović Toma, zvan »Surlaš«, zemljoradnik iz Deliblata, prisustvovao u nekoliko navrata komunističkim sastancima te davao i odnosio odbeglim banditima hranu.
- 37 Predić Slavko, trgovac iz Dubovca, dao za odbegle bandite municiju i novac za nabavku oružja.

- 38 Radosavljev Košta, zvan »Lukić«, zemljorad. iz Delihl^{a>} dao za odbegle bandite oružje.
- 39 Ramnjanc Nada, krojačica iz Deliblata, davala za odh^e bandite novac, hranu i odeću.
- 40 Ramnjanc Petar, kolar iz Deliblata, prisustvovao komu • stičkim sastancima, davao za odbegle komuniste hranu[^] odneo im oružje.¹
- 41 Stan Angelina, zvana »Ugrinova«, domać. iz Gaja, sakr^r vala u svojoj kući odbegle bandite, davala im hranu["] prala za njih rublje.¹
- 42 Stan Doka, zvan »Ugrin«, zemljoradnik iz Gaja, sakriva^o u svojoj kući odbegle bandite, nabavljao za njih hranu i sakriva^o oružje.
- 43 Stan Gordana, domaćica iz Gaja, održavala stalne veze sa odbeglim banditima, te boravila kod istih u njihovom lo- goru i služila im kao kurir.
- 44 Stan Vladimir, mesar iz Gaja, nabavljao za odbegle ban- dite hranu i odeću, odlazio kod njih u njihov logor i stajao stalno :s njima u vezi.
- 45 Stojanov Novak, zvan »Kručićan«, zemljorad. iz Dubovca, odnosio odbeglim banditima u »Deliblatsku šumu« municiju.
- 46 Stojković Krista, zvana »Vukina«, krojačica iz Gaja, davala u svojoj kući odbeglim banditima sklonište i hranu te šila za ove rublje.
- 47 Šćopulj Laza, zemljoradnik iz Gaja, davao odbeglim bandi- tima u svojoj kući sklonište te sakupljao za njih hranu i odeću, odnosio im ovo u »Deliblatsku šumu« i stajao sa ban- ditima u stalnoj vezi.
- 48 Sljivić Ivanka, učenica iz Deliblata, bila članica komuni- stičke partije, održavala stalne veze sa odbeglim banditima, vršila za ove kurirsku službu, sakupljala za njih novac, hra- nu, odeću i oružje, te spremala akte sabotaže za spreča- vanje uspele žetve.
- 49 Sljivić Petar, učenik iz Deliblata, bio član komunističke omladinske organizacije SKOJ, prisustvovao komunističkim sastancima, vršio za bandite kurirsku službu, davao im novac i hranu, te posedovao oružje.
- 50 Vukajlov Pera, zvan »Petrić«, zemljoradnik iz Gaja, davao odbeglim banditima u svojoj kući sklonište i hranu.

BB. 97

IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 27 FEBRUARA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVEDNIŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU¹

ZAPOVJEDNICTVO

4 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J.S. Broj 695/taj.

U Tuzli, dne 27. veljače 1943.

predmet: Doglasno izvješće za
proteklih 15 dana do-
stvalja.

GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J. S.) ZAGREB.
PREDSJEDNICTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA PRED-
SJEDNIKA VLADE, DRŽAVNOG TAJNIKA DR. VJEKOSLAVA
VRANCICA ZAGREB.
RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.
SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED
I/III. ZAG.
ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BIOD.
ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.
ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.
OPUNOMOĆENIKU MINISTRA UNUTAR. POSLOVA SA-
RAJEVO.
VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

Prema uputu za rad i organizaciju izvještajne službe i
zapovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva J.S. Br. 320/taj.
od 31. srpnja 1941. predlažem sljedeće izvješće.

2

ORUŽNIČKO KRILO VUKOVAR:

13.11. 1943. oko 1200 sati, došla je jedna grupa od 30
Partizana u selo Mandelos (14 km. s. od Hrv. Mitrovice) i tamo
¹² obćine odnieli 700 kg. prikupljene masti za državu.

14. II. 1943. u 19 sati, predao se u obćini Banoštor (19 km. i.
Hloka), dolazeći iz Fruške Gore bez oružja, partizan Rade Gra-
^ić, iz sela Belegiša, kotara Stara Pazova. Izjavio je, da su sa
ⁿjime u Frušku Goru došli 11. II. 1943. 150 partizana iz kotara

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
"stituta pod reg. br. 46/21, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

Stara Pazova. Od toga 130 muških i 20 ženskih. Većir* dielom iz St. Belegiša, Surduka, Sase³ i Stari Banovci, kot Stara Pazova. Zapovjednik im je Sreta Kovačević iz Beleg³*. Između Maradika i Beške, prošli su u šume Fruške Gore ^{ei}se spremaju u Bosnu radi naoružanja. Ima ih svega oko 30^q naoružanih sa 11 strojica i jednu protuzrakoplovnu strojni Streljiva oko 100 komada i po 1—2 bombe.

15. II. 1943. oko 0200 sata, obhodnja 2. sata 12. željeznička bojne, sa željezničke postaje Martinci, između željezničk* postaje Martinci i Kuzmin sa 96.30 km. (15 km. s.z. od Hrv Mitrovice) sukobila se sa skupinom partizana, jačine od 150 osoba djelomično naoružanih, koja se prebacivala iz Fruške Gore u Bosnu. Od partizana uhvaćen i odveden domobran Matija Bursan, a ostalih 5 domobrana, povlačeći se umaklo je zarobljavanju. Partizani se povukli južno prema šumama.

15. II. 1943. oko 11 sati, kod mesta Bosuta (18 km. j. z. Hrvatske Mitrovice) sukobila se je ista grupa partizana sa posadom II. ustaškog stajaćeg zdruga.⁴ Borba je trajala istog dana do 1800 sati. Naši gubitci su: 2 poginula i 5 ranjenih vojničara, a gubitci partizana nisu poznati. Partizani odbačeni i povukli se prema šumi Klještevici (19 km. j. z. od H. Mitrovice).

17.11.1943. u selu Jarku (14 km. j.i. od H. Mitrovice), ubili su partizani bilježnika občine Jarak, Pavla Skočića i izvršnog dužnostnika »Zempro-a« Ivana Šiflera, a lakše ranili Milana Krnpotića izvršnog dužnostnika »Zempro-a«. Od istih su odneli 30.000 kuna, jedan samokres i jednu kožnatu torbu.

17. II. 1943. u 1900 sati, na pustaru Ivanci (45 km. j. i. H Mitrovice) došla su 2 partizana, jedan naoružan sa vojničkom puškom, a drugi sa samokresom i dvie bombe. Na pustari su govorili sa Ivanom Lukšićem i pitali ga, kako postuoa sa narodom, te su ga upozorili da hrđavo ne postupa i da za ustaše ništa ne žrtvuje. Nakon toga otišli su u nepoznatom pravcu.

Istog dana oko 2130 sati, na istoj pustari, primjetio je ove partizane domobranski razvodnik Marko Ezgeta, koji se nalazio na dopustu kod kuće na ovoj pustari. Pozvao je iste da stanu i kako nisu stali, opalio je na iste 1 naboj iz samokresa koji su odgovorili na istog, ispalivši 3 naboja iz samokresa, a zatim se izgubili u nepoznatom pravcu.

19.11.1943. nestao je iz sela Sašinaca (14 km. i. Hrv Mitrovice) občinski načelnik Stjepan Tomljenović. Vjerojatno je da su ga odveli partizani.

³ Novi Karlovci

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 86.

20. II. 1943. oko 0600 sati, na obhodnju njemačke posade u selu Banoštru (20 km. i. Iloka) ispaljena su 3 naboja u samom selu. Napadači nisu poznati.

ORUŽNIČKO KRILO ZEMUN:

I. II. 1943. otišao je iz Boljevacu u Progar, državni lugar gume Bojčin i do sada se o njemu ništa ne zna. Vjeruje se da su ga partizani uhvatili i sobom odveli.

3. II. 1943. oko 2000 sati, upala su 2 naoružana partizana u selo Vel. Radince, kotar Ruma i odveli sobom občinskog načelnika Vasu Milica. Za njegovu se sudbinu do sada ništa ne zna.

Noću 6/7. II. 1943. naoružana 4 partizana upali su u kuću Ljubiše Plavšića iz Dobanovaca, kotar Zemun, uhvatili njegovog zeta Živojina Markovića, konjičkog narednika bivše jugoslovenske vojske i odveli ga sobom u šumu.

8. II. 1943. oko 0800 sati, oko 30 naoružanih partizana, uhvatili su Svetislava Varkajića seljaka iz Boljevacu u šumi Crni Lug kod Boljevacu i držali ga u šumi do 1600 sati istoga dana i pustili ga.

8. II. 1943. oko 1930 sati, napalo je 6 naoružanih partizana na kuću Jana Felda, redara u občini Stara Pazova. Iz kuće su mu odneli samokres i jedne vojničke čizme.

II. II. 1943. oko 0030 sati, došla je jedna grupa naoružanih partizana u selo Jakovo (8 km. j. i. od Zemuna). Strážarno odveli občinskog blagajnika u občinu i zahtjevali od njega državni novac, koga nije bilo. Novac narodni koji je bio sakupljen za živežne namirnice nisu htjeli dirati. Obćinske knjige, spise i namještaj zapalili, bilježnika Augusta Švanjska sobom odveli.

12. II. 1943. oko 1930 sati 60—70 partizana presrelo je kod šume Grabovina (4 km. s. od Kupinova) oružnika Hamdiju Catovića i Abida Alića kada su se vraćali iz Ašanje u Kupinovo. Pozvali oružnike na predaju bez borbe. Catović zarobljen i partizani ga odveli u šumu i ubili. Aliću je uspjelo pobjeći.

13. II. 1943. oko 0800 sati uhićen je partizanski kurir Borivoj Savić iz Novi Karlovaca (Sase). Isti je izjavio, da u manastiru Grgetegu imade 160 partizana većinom iz Novih Karlovaca koji se pripremaju za odlazak u Bosnu.

14. II. 1943. oko 1800 sati, partizani su namjestili dvie bombe na električnu centralu u Vrdniku. Bombe su eksplodirale i centralu oštetile.

14. II. 1943. u 1830 sati, veća grupa naoružanih partizana došla je u selo St. Banovci (10 km. i. od St. Pazove), krijući

se njih oko 10 upalo je u zgradu rizničke straže. U to vrijeme nalazili su se u toj zgradi 2 rizničara. Partizani su iz zgrade pokupili 8 vojničkih pušaka i oko 400 naboja i dvie vojne det (gunja) i odneli iz zgrade. Pri izlasku iz zgrade uhvatili su o riznička stražara i to: Viktora Kovačevića, Ljudevita KljU_sa¹ i Josipa Bošnjaka i odveli sve sa sobom.

15. II. 1943. oko 0200 sati, 50 naoružanih partizana, došli je u selo Bečmen (18 km. z. od Zemuna) i od Pavla Gloža^o zahtjevali oružje. U tom momentu naišla je seoska straža³ otvorila pušcanu vatru na njih. Partizani pobjegli i gubitaka nije bilo.

16. II. oko 1800 sati, došlo je 16 naoružanih partizana u selo Bečmen (18 km. z. od Zemuna). Jedan je partizan upao u kuću Laze Lambaša i ubio ga. Partizani su bili većinom obučeni u ustašku odoru.

16./17. II. veća grupa partizana (oko 100 lica — osoba) presjekli su b.b. liniju St. Pazova — Indija, 50 komada b.b. stupova, žice isjekli i izolatore porazbijali, među partizanima je bilo i žena.

Iste noći na liniji između Indije i Beške, posjekli su partizani 6 komada b.b. stupova, žicu isjekli i izolatore polupali.

17. II. oko 13 sati, 30 naoružanih partizana, napalo je vojnu stražu kod cisterne na željezničkoj postaji Ledinci (4 km. z. od Kamenice). Napad bez žrtava odbijen.

15. II. oko 17.10 sati, jedna grupa u jačini od 15—20 partizana naoružani puškama i bombama, sačekali su u selu Pavlovcima na stajalištu mješoviti vlak, koji je išao iz Vrdnika u Rumu. Vlak su napali pušcanom vatrom i ubili 2 ustaše. Sobom su odveli oružnika Ivana Matuzovića, jednog ustašu i nekoliko njemačkih vojnika. Za sudbinu odvedenih još se ništa ne zna.

19. II. u 1830 sati, obhodnja oružničke postaje Stari Banovci, sukobila se sa grupom naoružanih partizana od 50 ljudi na sjev. istoč. periferiji St. Banovaca. Borba se je vodila do 2015 sati, a partizani koristeći se mrakom, povukli su se u pravcu sela Belegiša i Novi Karlovaca. U borbi je "ubijen partizan Slobodan Saković iz St. Banovaca. Vlastitih žrtava nije bilo. Kod ubijenog partizana nađene-su komunističke brošure i razni svjetlosnimci kao i 1 samokres.

5

Zapovjednik, pukovnik:
(Emanuel Mašek)
Mašek

⁵ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 98

"BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 14 MARTA
1943 GOD. DRUGOM DOMOBRANSKOM ZBORU O DEJ-
GTVIMA NEMACKIH I USTAŠKO-DOMOBRANSKIH JEDI-
NICA PROTIV PARTIZANA¹

SRIEMSKI SDRUG
Broj 1049/taj.
U Rumi 14. ožujka 1943.

predmet: Obća bojna relacija.

Zapovjedničtvu II. Domobranskog Zbora. (Gst.)
Sastavak.

U spoju zapovjedi Gst. br. 821/taj./43. tog Z-čtva do-
stavlja se izvještaj u sljedećem:

I.

a) *Podhvat od 14—18. veljače 1943.*

Isti je vršen u jugoiztočnom Srijemu (na prostoriji Buđanovci — Dobrinici — Simanovci — Ogar) sa zadatkom otkrivanja komunističkih baza i organizacija i njihovog uništenja na toj prostoriji. U podhvalu su učestvovali 1. bojna Zrakopl. škol. pukovnije, 1. sat I. Lovačke bojne, 2 satnije II. Njem. pripr. bojne, 7/II. satnija Srijemskog zdruge te kombinirani oruž. odjel St. Pazova sa mjesnom zaštitom Putinci. Otpora većeg obima nije bilo. Uhvaćeno 92 osobe, ubijeno 8 komunističara, zaplijenjeno 2 samokresa. Naših gubitaka nije bilo.

15. veljače 1943.

U 17.10 sati izvršen je napad na vlak u postaji Pavlovci² (4 km. SZS Rume). 2 ustaša koji su dali otpor ubijeni, 1 vojnik 1. Lovačke bojne te 3 njem. vojnika odvedeni i naknadno ubijeni. Izgubljeno 2 puške. Lokomotiva i 3 vagona, kao i pruga oštećeni.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—24, k. 55.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 86.

20. veljače 1943.

Obkoljavanje i pretres V. Radinaca, Stejanovaca i Banova (10 km. SZ Rume) vršen od strane 1. sat. I. Lovačke bojne te 1. i 2. sat. II. Njem. priprav. bojne. 1 komunista ubijen, 2 zarobljena i 1 lovačka puška zaplijenjena. Naših gubitaka nije bilo.

22. veljače 1943.

Oko 10.00 sati vršen je pretres Višnjiceva (23 km. ZH Mitrovica) sa strane ustaške pripreme. 1 komunista ubijen, 2 čarkara ranjena. Zaplijenjen 1 revolver.

23.-26. veljače 1943.

Podhvat vršen u sjeveroistočnom Srijemu³ (predjel Dunav — Čortanovci — Batajnica) po 1. bojni Zrak. skol. pukovnije, 1. sat. I. Lovačke bojne, 7/II. satniji Srijemskog zdruga te II. bojni njem. pripreme. Ubijeno 19 komunista, zarobljeno 15.⁴ Otpora nije bilo, od oružja nije ništa nađeno. Naših gubitaka nije bilo.

23. veljače 1943.

Oko 13.00 sati sudar ustaške ophodnje jačine 15 momaka sa 8 naoružanih komunista kod Sviloša (16 km. IJI Iloka). 2 komunista poginula, zaplijenjena 2 samokresa. Naših gubitaka nije bilo.

27. veljače 1943.

U 16.30 sati od strane 18 komunista napadnut vlak u želj. postaji Budanovci (11 km. J Rume). Napad odbijen. 1 ruski legioner ranjen, 2 njem. vojnika ranjena, 1 komunista ubijen.

28. veljače 1943.

Oko 13.00 sati veća grupa komunista napala je 4 domobrana kod Rivice (1 km. JZ Iriga). U borbi 2 domobrana poginula, 1 ranjen, izgubljeno 4 puške. Gubitci komunista nepoznati.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 82 i 86.

⁴ U izvještajima Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda, koji je tada djelovao u Sremu, nije zabeležena ova neprijateljska »akcija«. Broj poginulih i zarobljenih partizana je nerealan. U ovaj broj su uračunati ubijeni i uhapšeni seljaci.

jj) Tokom mjeseca veljače vršena su samo dva podhvata, jer su postrojbe ovog Z-čtva prema postojećim zapovjedima bile upotrebljene za osiguranje izvoza viškova hrane za potrebe domobranstva.

Učinjena su sledeća izkustva: Komunisti imaju odlično organiziranu službu osmatranja i izvještavanja, pri čemu se služe konjima, kolima i t.d. Slaba pokretljivost postrojbi ima za posledicu da komunisti u selima budu blagovremeno izvješteni i pobjegnu, a ne mogu da budu stignuti. Za ovaj predio bila bi potrebna jedna satnija konjaničtva.

č) Nedostatak je u slaboj pokretljivosti postrojbi. Za podrivane bilo bi potrebno imati nekoliko samovoza (5 do 6 komada) radi mogućnosti bržeg prebacivanja postrojbi i za rad na terenu

hvatanje komunista koji se razbježe potrebna bi bila jedna satnija konjaničtva.

Zasit. zapovjednika, bojnik
(Strecker)
Strecker

BR. 89

**PETNAESTODNEVNI IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNIRIN,
PUKOVNIJE OD 14 MARTA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVJEDNIŠTVU ORUŽNIŠTVA NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J. S. Broj 864/taj.

U Tuzli, dne 14. ožujka 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
proteklih 15 dana dostavlja.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (J. S.) ZAGREB
PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOČNIKA PREDSJEDNIKA VLADE, DRŽ. TAJNIKA DR. VJEKOSLAVA VRANČIČA ZAGREB.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA ZAGREB.

ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZOR. SLUŽBE URED I/III
ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BOD.

ZAPOVJEDNIČTVU III. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.

ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.

OPUNOMOĆENIKU MIN. UNUTARNJIH POSLOVA SARAJEVO.
VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.

ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

ORUŽNIČKO KRILO VUKOVAR:

19. II. 1943. odveli su partizani Palka Kolaja iz Grka³ i za njegovu se sudbinu ne zna.

22. II. oko 2100 sat na putu Laćarak — Martinci, oko pola km. udaljeno od Martinaca, podmetnuli su partizani eksploziv ispod ćuprije na generalnom kanalu. Most je oštećen za 20%, ali je ipak za promet sposoban.

23. II. oko 1300i sati, u blizini sela Luga, sukobila se obhodnja od 22 ustaše pripremne bojne sa jednom grupom partizana. U ovoj borbi, koja je trajala oko 1 sat, ubijena su 2 partizana. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Kod ubijenih su

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 53/1—17, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

³ Višnjicevo

nađeni razni letci. Kod jednog ubijenog je nađena izkaznicana
jjne Miloša Mihajlov, rodom iz Silbaša (Bačka) a drugi je ne-
poznat.

23. II. odbjegli su k partizanima seljaci Lazić Stevo, Lazić
Vaso i njegova majka iz Trpinje.

23. II. odmetnuo se je partizanima Palić Pero iz Trpinje
sa celom obitelji.

24. II. oko 0500 sati na putu Čalma — Mitrovica, posjekli
su partizani 30 komada brzoglasnih stupova, izolatora polupali
i žicu Dokidali.

Noću 24./25. II. na putu Susek — Banoštor, posjekli su
partizani 23 brzoglasna stupa, polupali izolatore i žicu pokidali.

Noću 25./26. II. jedna grupa partizana upala je u kuću
Aleksandra Jokića, domobranskog vodnika 1. radne pukovnije
iz sela Jarka, koji se je nalazio na dopustu i odneli mu voj-
ničko odielo.

Noću 27-/28. II. na području obćine Martinci posjekli su
partizani 72 komada brzoglasnih stupova vodne zadruge Bilj
— Bosut, sa sjedištem u Hrvatskoj Mitrovici.

28. II. iz sela Trpinje odmetnulo se je k partizanima 58
osoba između kojih je najviše žena i djece. Uzrok bjegstva je
nezadovoljstvo sa sadanjim stanjem u državi, a inače su po-
znati kao neradnici, kartaši, pijanice i tome slično.

ORUŽNIČKO KRILO ZEMUN: "

Noću 16./17. II. isjekli su komunisti b.b. liniju Stari Ba-
novci — Stara Pazova 60 komada brzoglasnih stupova, žicu
potrgali, a izolatore polupali.

19. II. u 1830 sati obhodnja oružničke postaje Stari Ba-
novci sukobila se sa 50 naoružanih partizana kod sela St. Ba-
novci. U borbi je ubijen komunist Slobodan Savković i kod
njega su pronađeni komunistički letci.

19. II. u 1400 sati obhodnja postaje Irig uhvatila je, na
putu Irig — Rivica, Milana Milića iz Iriga, komunističkog tek-
lića i kod njega pronašla pozive za skupljanje komunističke
članarine.

19. II. u 2245 sati 2 naoružana i nepoznata komunisti
došli su u selo Pavlovce, upali u kuću Mitra Borjanskog, izveli
ga pred kuću i ubili.

Noću 20./21. II. tri naoružana komunisti upali su u kuću
Ilije Obradovića iz Beške, izveli ga iz kuće i ubili.

20. II. u 0730 sati 10 naoružanih komunisti presrelo je
i uhvatilo državne lugare Rudolfa Liker, Ivana Đurđevića i

Ivana Bukovca u šumi Jakovački Ključ, razoružali ih i oduz V im šumske čekiće, a zatim su ih pustili.

20. II. između 0400 i 0500 sati zapalili su komunisti skladište uljarice, vlasništvo 1. hrvatske štedionice kod St. Pazov[&] Ubili su skladišnog čuvara Pavla Kartelisa. Požar je lokaliziran.

21. II. u 2230 sati pokušali su komunisti sa eksplozivom srušiti 2 betonska električna stupa između sela Vognja i željezničke postaje Voganj ali su ih u ovoj namjeri spriječili stražari koji osiguravaju na ovom djelu željezničke pruge.

Noću 22./23. II. oko 50 naoružanih komunista posjekli su 51 brzoglasni stup na liniji Jarčina — Nikinci (15 km. južno od Rume), izolatore polupali a žicu potrgali. Zgradu kolodvora Buđanovci na pruzi Ruma — Klenak demolirali, a isto tako demolirali su i kolodvor Nikinci na istoj željezničkoj pruzi

22. II. u 0100 sat došlo je oko 50 naoružanih komunista na salaš Martina Riferta (8 km. s.i. od Rume), zaklali junicu, skuhalo je i pojeli. Ovdje su se zadržali do 1800 sati i poslije otišli u nepoznatom pravcu.

Noću 22./23. II. komunisti su presjekli 60 komada brzoglasnih stupova na liniji Irig — Ruma. Žicu isjekli a izolatore polupali.

23. II. službenim poslom išao je organ gospodarstvenog redarstva sa 4 dorojnika 1. novačke ustaške bojne iz Hrv. Karlovaca u selo Čortanovce radi oduzimanja i prevoza žita iz toga sela u H. Karlovce. Oko 2000 sati napalo je na putu od sela Čortanovaca za željezničku postaju Čortanovci 10 naoružanih komunista napried imenovanog. U borbi je poginuo organ gospodarstvenog redarstva i 1 ustaša, dva ustaše ranjeni i 1 zdrav spasili se.

23. II. oko 2220 sati oko 60 naoružanih komunista napalo je željezničku stražu kod sela Kraljevci (5 km. s.i. od Rume). Stražari su prihvatili borbu i odbili napad bez gubitaka. Partizani—komunisti pobjegli.

24. II. oko 2200 sata 20—30 naoružanih komunista došlo je u selo Bešenevo — Prnjavor (20 km. sz. od Rume), upali u kuću Stevana Tadića i Teodora Kulentića, domobrana radne bojne, koji su se nalazili na dopustu i od istih oduzeli cipele.

24. II. oko 2300 sata 50 naoružanih komunista napalo je željezničku stražu na željez. pruzi Batajnica — Nova Pazova. 6 stražara prihvatilo je borbu. Komunisti se povukli u pravcu sela Ugrinovci.

24. II. u 2230 sati, došla su 4 naoružana komunista u selo Neradin (5 km. i. od Iriga) i od Pere Tadića, predsjednika P^{ra}

voslavne crkvene občine odniali 70.000 kuna. Novac je bio crkvene občine. Na oduzeti novac dali su potvrdu.

24. II. seljaci sela Neradin vidjeli su kod mjesta zv. Kozjak (6 km. s. od Iriga) 7 naoružanih komunista, obučeni u **razne** odore. Jedan ima francusku, a jedan čehoslovačku strojnicu, a drugi su bili naoružani sa vojničkim puškama.

25. II. u 0630 sati 6 naoružanih komunista sačekalo je u busiji i napalo ustašku obhodnju od 2 čarkara, koja je išla sa **Triškog** Venca u Kamenicu (7 km. j. od Kamenice). Jedan je čarkar ranjen.

25. II. u 1820 sati sukobila se je oružnička obhodnja od 10 ljudi postaje Bešenovo sa 40—50 naoružanih komunista kod sela Bešenovo. Borba je trajala pola sata. Komunisti se povukli u Frušku Goru.

25. II. u 2100 sati došlo je 15 naoružanih komunista u kuću Mihajla Kelig, lugara iz Surčina i odniali mu lovačku pušku.

25. II. u 14 sati 2 naoružana komunista presreli su zapovjednika rizničke straže iz Iriga, na putu od Grgetega za Irig (km 6 od Iriga) i tražili od njega državno odielo, oružje i novaca, a kako toga nije imao kod sebe, pustili su ga da prođe u Irig bez da su mu šta oduzeli.

25. II. seljaci sela Maradika (15 km. i. od Iriga) vozili su drva iz Fruške Gore za svoje selo. Na putu turističkog doma i Manastira Hopovo (5 km. s. od Iriga) vidjeli su 12 naoružanih komunista.

26. II. između 0400 i 0500 sati oko 20 naoružanih komunista sačekali su putnike u blizini željezničke postaje Jakovo — Bečmen (18 km. j.z. od Zemuna) i pretražili ih. Tom prilikom uhvatili su dvie žene njemačkih vojnika iz Bečmena i Henriha Smita, njemačkog vojnika iz Bečmena. Žene su pustili, a vojnika odveli sa sobom.

26. II. oko 2000 sati, 4—5 naoružanih komunista, napalo je mlin Falkenburga (1 km. z. od Surčina), straža je odbila napadače, koji su se povukli u šumu.

26. II. u 1930 sati do 2000 sati i od 2200 do 2230 sati oko 15—20 naoružanih komunista napadali su ustašku posadu »Zabran« (18 km. z. od Zemuna) koja je jaka od 20 ljudi. Napadi uspješno i bez žrtava odbijeni.

26. II. oko 2200 sata 15—20 naoružanih komunista zapalili su skladište Obrada Živčića iz Vognja (4 km. z. od Vognja). Skladište i 5 vagona kukuruza izgorjelo je.

26. II. oko 2300 sata 15—20 naoružanih partizana zapalilo je skladište Branka Satrića iz Rume (5 km. z. od Vognja). izgorjelo je skladište i 5 vagona kukuruza.

27. II. u 2000 sati oko 10 naoružanih komunista napalo je na kuću Jozefa Glombilera iz Surčina, kotar Zemun. Kroz prozor su ispalili više naboja. Glombiler je lakše povređen,

27. II. u 1930 sati oko 12 naoružanih komunista napalo je na vlak na željezničkoj postaji Buđanovci, koji je išao od Klenka u Rumu. Naši i njemački vojnici, koji su putovali vlakom u Rumu, prihvatili su borbu. U borbi je jedan komunista ubijen, 2 njemačka vojnika ranjena, a oružnik Mihovil Čuljat od strane komunista razoružan i pušten.

27. II. u 13 sati 4 naoružana komunista napali su na 4 domobrana zrakoplovne školske pukovnije, koji su se nalazili na straži u Beketovu (2 km. z. od Rivice). U borbi je 1 domobran nestao, 2 ranjena, a 1 se spasio bjegstvom.

27./28. II. komunisti su isjekli 40 komada brzoglasnih stupova na liniji Ruma — Vrdnik. Žicu su potrgali, a izolatore polupali.

28. II. oko 1630 sati 15 naoružanih komunista napalo je domobranksu obhodnju 1. lovačke bojne, jačine 4 domobrana kod zračnog okna (2 km. s.i. od Vrdnika). Domobrani su prihvatili borbu koja je trajala do 1745 sati, pa su se komunisti povukli u Frušku Goru.

28. II. u 17 sati došlo je u dom ustaške mladeži u manastiru Vel. Remeta (10 km. s.i. od Iriga) oko 30 naoružanih komunista. Od zapovjednika doma Josipa Dovečer uzeli lovačku pušku, a iz doma su odneli krugoval na baterije, pisači stroj, jednu vreću sladora, jednu kantu masti, 10—15 gunjeva, 4 lopate, 3 pile i 2 kotla. Prije odlaska zapalili su zgradu, koja je djelomično izgorjela.

28. II. u 2200 sata oko 20—30 naoružanih komunista došlo je u selo Rivicu (3 km. zap. od Iriga). Iz obćine su izbacili sve knjige i pismohranu na ulicu i zapalili. Pokupili su čisti papir, a pisači stroj i obćinske žigove odneli sobom. Gotovog novca su odneli 90.000 kuna.

1. III. oko 2400 sata veća grupa naoružanih komunista upala je u selo Maradik (10 km. i. od Iriga). U obćinskoj zgradi porazbijali sav namještaj, prozore i vrata. Obćinske spise i pismohranu zapalili. Na pošti polupali instalacije i odneli 7 poštanskih raznih žigova.

1. III. u 2230 sati obhodnja željezničke bojne od 6 ljudi na osiguranju željezničke pruge Batajnica — Nova Pazova, naišla je na komunističku busiju, jačine 30—40 ljudi. Komunisti

su **otvorili** pušćanu vatru, a ophodnja odgovorila pušćanom vatrom, pa su se komunisti povukli u pravcu sela Ugrinovci.

2. III. u 0810 sati oko 40 naoružanih komunista napali su **samovoz** tehničkog odjeljka Hrv. Mitrovica na putu od Kamenice n.[a] D.junavu] za Irig (18 km. s. od Iriga). Ubijen je **nadstojnik** tehničkog odjeljka Milan Kuhn i njegova supruga Milica, a ranjen je inženjer Mihajlović.

2. III. u 2300 sata 6 naoružanih komunista upalo je na **pustaru** Vojnovićeva pst (8 km. s. od Indije), oduzeli 3 komada svinja od 90 kg. i otišli u pravcu sela Novi Karlovci (Sase).

2. III. u 1700 sati kod povratka obhodnje u Kamenicu n/D. koja je vodila izvide povodom komunističkog napadaja na **samovoz** inženjera Kuhna i ostale putnike iz Hrv. Mitrovice, napadnuta je obhodnja kod kamenoloma »Paragovo« (6 km. j. od Kamenice n/D.) od 30—40 naoružanih komunista. Borba je vođena 1 sat i u ovoj je borbi poginuo komunist Čedomir Kuzmanović, bivši vodnik zrakoplovne školske pukovnije Petrovaradin, koji je pobjegao komunistima. Sa naše strane 3 momka lakše povređena.

2. III. komunisti, koji su izvršili napadaj na samovoz inženjera Kuhna, presjekli su 26 brzoglasnih stupova na liniji Kamenica n/D. ← Venac — Irig.

3. III. oko 0400 sata 10 naoružanih komunista uhvatilo je domobrana Štefana Andrik, oružničkog domobranskog voda u Travniku kod željezničke postaje u Boljevcima, razoružali ga i odnieli mu pušku i 30 komada naboja za istu, odoru svu skinuli s njega pa ga pustili.

3. III. u 1930 sati napali su komunisti sa svih strana ustaški tabor u selu Ašanja (10 km. s. od Kupinova). Ustaše su borbu prihvatile koja je trajala do 2300 sata. U borbi je poginuo ustaški čarkar Janko Balej. U isto vrijeme navalili su komunisti na občinsku zgradu. Svu pismohranu i knjige zapalili, a iz blagajne odnieli 13000 kuna, a zatim se povukli u šumu.

3. III. oko 2000 sati 50—60 naoružanih komunista došlo je u selo Neradin (4 km. s.i. od Iriga). Od seljaka u selu uzeli 7 kola sa konjima i otišli u selo Satrinca (6 km. j.i. od Iriga). U Šatrinca civilnom stanovništvu oduzeli 4 puške civilne sa 12 naboja, dvie vojničke puške bez naboja, 3 para čizama i 1 krugoval, kao i raznih živežnih namirnica i sve odvezli u Frušku Goru.

4. III. u 1630 sati 10 naoružanih komunista, kod mjesta Gibarac (8 km. i.z. od Surčina), otjerali su sa njive gdje je o'rao, seliaka Jakova Sor iz Bečmena i zabranili mu da obrađuje svoju njivu, jer da time ide u korist N.D.H. a na štetu

narodno oslobodilačke borbe. Zaprijetili su mu, ako posije dođe da njivu obrađuje, da će ga ubiti.

4. III. u 19 sati postavili su komunisti eksploziv na željeznu prugu Petrovaradin — Beočin, kod mjesta Dumbovo (2 km. od Beočina), kotar Ilok. Stroj sa 4 vagona, 7 tračnica i 28 praga oštećeni bez ljudskih žrtava.⁴

4. III. u 2230 sati oko 30 naoružanih komunista napalo je obhodnju željezničke bojne jačine 6 ljudi dok su ovi obilazili prugu Golubinci — Putinci. Obhodnja je prihvatila borbu. Komunisti su u borbi uhvatili Antona Lincera iz označene željezničke bojne, razoružali ga i oduzeli mu pušku i streljivo, kao i kabanicu, čizme i haljinac, pa ga pustili.

5. III. u 1830 sati 4 naoružana komunista sačekali su i napali 2 ustaše na putu kod sela Vognja prema željez. postaji Voganj (5 km. z. od Rume). Ustaša Grga Ciganović je ubijen, a Simun Dodig ranjen.

5

Zapovijednik, pukovnik:
(Emanuel Mašek)
Mašek

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 86.

s Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 100

IZVEŠTAJ DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GENERAL LAUDON« OD 22 MARTA 1943 GOD. O SITUACIJI U SREMU¹

SS
ORUŽANE JEDINICE DM-A
2 PRIPRAVNI BATALJON
»General Laudon«
ŠTAB

O.U. 22. III. 1943.

Izl. Br. 282 pov.

Izveštaj o situaciji od 14. — 22. III.

14. III. Dnevno i noćno patroliranje kod svih jedinica. Nikakvih događaja.
15. III. Priprema za akciju 16.-tog. 2. četa patrolira prema Rakovcu. 3. četa javlja da je u šumi Baradinci viđeno 50 naoružanih lica, koji su seljacima kazali da će napasti Nikince.
16. III. U osvit, opkoljavanje Šašinaca 4. četa, 25 ljudi 3. čete i 1. četa lovačkog bat.; hapšenje oko 100 ljudi i žena za koje je delimično utvrđeno da su komunisti; istrage su još u toku. Jedan kurir komun. hteo je da izbegne ali, pošto je na njega otvorena vatra, je izgubio poštu. Osim toga u drugim kućama nađena su dragocena dokumenta.
- 50 prethodnog dana prijavljenih komun. viđeno je ponovo; po iskazu seljaka ovi su naoružani sa 2 laka mitr. i to automata. U toku noći razorena je telefonska linija Grabovci — Klenak. Specijalni vod u Krčedinu naišao je, prilikom svojih redovnih patroliranja, na izlazu iz sela na postavljene table kojima se stanovništvu zabranjuje izvoženje ili prodaja životnih namirnica.
- Kod drugih jedinica nikakvih događaja.
17. III. *Obrež*. Pre podne u li časova jedna grupa vrši obezbeđenje poljskih radova s.i. od Obreža (Begovina Marića) pod komandom podofic. Stemmera primećen je jedan čovek kako sedi na jednom drvu, smesta je otvorena vatra, na što je čovek pobjegao; jurnuvši smesta

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-E.

za njime, grupa je obasuta vatrom od strane oko 50 komun. koji su naoružani sa lakim mitr. i automat komandir grupe je sa svojim desnim krilom način¹ pokušaj opkoljavanja, no kad su ovo primetili komun^o su se povukli u pravcu z. na Matijevicu planinu nazad U borbi je pao DM-komandir voda Sichmann Jakob koji za sobom ostavlja 4 male dece. Gubitci kod komun. se nisu mogli utvrditi. Vod u Obrežu je odmah pojačan ali su dalji prepadi izostali.

4. četa. Odlazak specijalnim vozom za Martince i Laćarak gde su preduzeta hapšenja na osnovu dokumenata pronađenih 16. III. u Šašincima.

1. četa sa 2 grupe za Mandjelos i Ležimir, gde su takođe na osnovu dokumenata pronađenih 16. III. poduzeta hapšenja; nađen je samo jedan komun. sa svojom ženom ali je on dao važne iskaze.

Ostale jedinice obavljale su svoja uobič. patroliranja. Nikakvih događaja.

- 18. III. 1. četa po noći za Divoš radi hapšenja radi [dokumenata] pronađenih 16. III. ali bez uspeha.
- 19. III. Osim uobičajenih patrola nikakvih događaja.
- 20. III. Odmor za sve jedinice.
- 21. III. Patroliranje jedinica u svim pravcima.
- 22. III. Prvi dan regrutacije za SS-oružje 1. i 2. čete.

Opšta situacija.

Prema iskazima zarobljenih komunista, u Fruškoj Gori nalazi se oko 100 dobro naoružanih lica, koje uvek prati oko 150 slabo naoružanih ili bez oružja; oružje se navodno očekuje iz Bosne.²

Na jugu sremske oblasti (Ogar, Tovarnik, Subotiče, Simanovci) nalaze se 2 čete komun. no njihova jačina nije poznata ali se takođe ceni na 250 ljudi.

- 18. III. Uveče; jedna grupa od 200 komun. izvršila je prepad na stražu na pruzi i tunelu kod Čortanovaca³. 7. četa Srijemskog zdruga prokrstarila je oblast Petrovčić, Karlovčić, Deč.

² Jedan od osnovnih zadataka Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda, koji je dejstvovao u Sremu, bio je da prikuplja nove borce i da ih prebacuje preko Save u Istočnu Bosnu gde se nalazila glavnina odreda. Otuda je u bataljonu uvek bilo nenaoružanih partizana, i kada bi se prikupio veći broj novodošlih, onda bi ih Stab Četvrtog bataljona prebacivao u Bosnu (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 89).

³ Ovaj napad izvršile su jedinice Drugog bataljona Trećeg NOP odreda. »Postaja na željezničkoj stanici se sastojala od 20 nepnja-

20. III- Poslednjih dana komun. proteruju sluge sa folksdojčerskih i hrvatskih poseda a komunisti zabranjuju i obradu zemlje. U nekoliko slučajeva uništene su i poljoprivredne mašine.

U zoru ovog dana ponovljen je prepad kod Čortanovaca ali je odbijen bez gubitaka.

21. III- U zoru su komun. zapalili veliki kompleks šume 2 km. z. od Morovića, 12 km. j. od Sida.

22. III- Prema informacijama Otseka za obezbeđenje u Rumi, treba da je 700—800 komun. prešlo prugu Sid — Sr. Rača; pretpostavlja se da su ovi došli iz Bosne. Oko 100 komun. izvršilo je prepad na železničku stražu od 12 ljudi na mostu j. od s. Višnjiceva (Grk) (18 km. ji. od Sida). 1 mrtav, 6 nestalih, ostatak spasen. Komun. su zaplenili 7 pušaka. Gubici kod komun. nepoznati. Opština Kuzmin javlja: Komunisti u jačini od 3 brigade⁴ kreću se u pravcu severa. Prethodnica u jačini od 25 ljudi nalazi se u šumi Klještevica (7 km. ji. od Višnjiceva).

Dostaviti:

- 1. kom. Voćstvu nar. grupe
- 1. kom. Zem. voćstvu nem. narodne grupe
- 1. kom. Hrvat, kdi korpusa
- 1. kom. Štabu
- 1. kom. Okružnom rukovodiocu Sutoru
- 1. kom. a/a

Komandant II. pripr. bat.
u Zam. Adoy Herne, s. r.
E. S. ppor.

teljskih vojnika, a straža kod tunela od 10 žandarma. Poslije kratkog Puškaranja straža kod tunela se predala, dok je postaja na željezničkoj stanici davala otpor i predala se tek poslije uspješne vatre naših puškomitraljeza i ubacivanja nekoliko bombi u samu stanicu. Ranjena su 4 domobrana koje su naše bolničarke previle. Zaplenjeno je: 24 puške, 1800 metaka, 4 bombe, 2 puškomitraljeza sa 700 metaka ...» (Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92.)

⁴ Podaci su uveličani. Tada na ovom prostoru dejstvovao je Prvi bataljon Trećeg NOP odreda (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92). Ovde je Potrebno dati sledeće objašnjenje: Krajem februara Štab Trećeg NOP odreda odlučio je da izvrši reorganizaciju svojih snaga koje su se brojno znatno uvećale. Rešeno je da se od jedinica koje su se nalaze u Istočnoj Bosni obrazuje Prva vojvođanska brigada, a od Četvrtog bataljona, koji je dejstvovao u Sremu, da se formira odred sa tri bataljona (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 89).

BR. 101

PETNAESTODNEVNI IZVEŠTAJ ČETVORTE ORUŽNIČKIH
PUKOVNIJE OD 27 MARTA 1943 GOD. GLAVNOM OPIV-
NIČKOM ZAPOVEDNIŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTI-
ZANA U SREMU¹

ZAPOVJEDNICTVO
4. ožušničke pukovnije
J. S. br. 997/taj.

U Tuzli 27. ožujka 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
proteklih 15 dana do-
stavlja.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIŠTVU (J s ZAGREB.
2. PREDSEDNIČ. VLADE NA RUKE POMOĆNIKA PRED-
SIEDNIKA VLADE DRŽAV. TAJNIKA DR. VJEKOSLAVA
VRANČIĆA ZAGREB.
3. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
4. SREDIŠNJEM UREĐU ZA SUZBIJANJE KRIMINALIT
ZAGREB.
5. ZAPOVJED. USTASKE NADZORNE SLUŽBE URED I/III.
6. ZAPOVJEDNIŠTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA BROD.
7. ZAPOVJEDNIŠTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.
8. ZAPOVJEDNIŠTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.
9. OPUNOMOĆENIKU MIN. UNUTARNJIH POSLOVA SA-
RAJEVO.
10. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
11. ZAPOVJED. 1., 2., 3., 5. i 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

ORUŽNIČKO KRILO VUKOVAR:

1. III. oko 2300 sata sa pustare Kritovac (13 km. j. i. Hrv. Mitrovica) 10 partizana opljačkalo je 200 kg. nafte, 20 kg. ulja, 20 kg. gasa i drugih raznih stvari.

U vrijeme od 18. II. do 3. III. udaljili su se od svojih kuća iz s. Jarka 2 seljaka i pridružili se partizanima.

2. III. u 1700 sati u s. Trpinju (9 km. s. z. Vukovara) izvršen je prepad od nepoznate jačine partizana na oružn. ophodnju postaje Bobota koji su sa zapovjednikom krila i doupraviteljem

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/1—15, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

župske redarstvene oblasti iz Vukovara vodili izvide po nalogu Vel. Župana povodom odbjeglih 58 osoba iz Trpinja. Ophodnja • **napad** odbila bez vlastitih gubitaka. Partizani su ranili Ldnog mladića.

2. III. oko 2200 sata u šumi Klještevica na r. Savi (17 km. • z Hrv. Mitrovice) jedna skupina od 100—150 komunista **pre- srela** je lađu Stevana Mraza u kojoj je bilo oko 100 met. drva, radnike iz nje istjerali a drva i lađu zapalili.³

4. III. u 1900 sati na mjestu Dumbovo na pruzi Petrovaradin—Beočin (30 km. ist. Iloka) oko 40 komunista izvadili su tračnice te se je od dolazećeg vlaka prevrnula jedna lokomotiva i jedan vagon i ovom prilikom komunisti su pripucali iz pušaka u vis i u vlaku putnike legitimisali i tražili kod istih puške, ustaše i naoružane osobe. Jedan željezničar i rizničar nestali su i za njihovu sudbinu ne zna se.

4. III. oko 4 sata došlo je sa kolima u s. Planinsko Grabovo (19 km. j.i. Iloka) oko 40 partizana i odvezli su 800 lit. vina od Kotovski Evice.

4. III. u 2400 sata ubijen je iz puške u svojoj kući ustaški tabornik Brezović Mate u s. Marincima (12 km. j. z. Vukovara).

4. III. u 18.30 sati došli su u s. Laćarak (3 km. s.i. Hrv. Mitrovice) 3 skupine od po 3—4 naoružana komunista, oduzeli od mještana 2 voj. puške, odveli obćinskog redara Jovanović Zdravka van sela i ubili i od istog uzeli vojničku pušku.

2. III. oko 1300 sati jedna skupina od 100 naoružanih komunista od šume Đipša (8 km. j.i. Iloka) susreli su 3 seljaka koji su Došli u šumu po drva i od ovih oduzeli sa nogu cipele. Istog dana ova skupina otjerala je sa oranja 4 vola od jednog seljaka.

10. III. na željezničkoj pruzi Vinkovci—Zemun pred ulazom u postaju Kukujevci (10 km. j. i. Sida) putnički vlak br. 12 a naišao je na pakleni stroj koji je postavljen među tračnice. Lokomotiva sa 3 osovine sa tračnica izvrnuta, 2 vagona sa tračnica izbačena i 5 oštećeno. 1 putnik poginuo, 2 teže i 2 lakše ranjena. Pruga sjutra dan popravljena.

Noću 7. na 8. III. iz s. Gaboša (19 km. z. Vukovara) pobjeglo je od svojih kuća i pridružilo se komunistima 15 muških osoba.

U razdoblju od 5. III. do 14. III. pobjegli su od svojih kuća 2 seljaka pravoslavca iz s. Srem. Laze i pridružili se komunistima.

11. III. u s. Boboti (12 km. s.z. Vukovara) po ophodnji Postaje Bobota uhićen je bez oružja kod svoje kuće seljak Sve-

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 86.

tislav Vukajlović koji je nedavno pobjegao u komuniste. •
predat žup. redarstvu u Vukovar. ^

12. III. u 2330 sati 10 naoružanih komunista u s. Bačin •
<1 km. i. i. Sida) odniali su od trgovca Emila Bučka 1 krugovi
i od Eugena Rača 1 lovačku pušku.

14. III. u 0230 sati skupina komunista nepoznate ja?i_n
opalila je nekoliko naboja na oružn. postaju Bobota i na zgra^
polupala 3 prozora. Gubitaka nije bilo. 1

U razdoblju od 9. III. do 15. III. pobjeglo- je iz Pačetina
(11 km. z. Vukovara) 3 muške pravoslavne osobe koje su g_p
pridružile komunistima.

12. III. povratio se je svojoj kući u s. Bobotu mladić Veso
Rusmirović koji je nedavno odbjegao komunistima.

15. III. u 0715 sati u šumi Poljana (9 km. j. i. Iloka) oko
30 naoružanih komunista zarobili su šumara Rohrbacer Mi-
hajla i Leban Goldan i jednog kočijaša i kola sa 2 konja iz
Erdevika i odveli u šumu Fruške Gore. Od istih oduzeli 2 voj.
puške sa 5 naboja.

Noću od 18. na 19. III. na skeli Gradina (8 km. j. z. Sida)
oko 25 naoružanih komunista prisilili su skeladžiju Matu Kiša
da ih prebaci preko r. Bosuta u šumu Naprečava. U prolazu
kroz s. Malu Vašicu odveli su ustašu Bajka Mijakovića i 2 se-
ljaka, seljake su pustili a ustaši Mijakoviću oduzeli 1 pušku
sa nabojima i kod sebe zadržali, za njegovu se sudbinu ne zna.

U razdoblju od 5. III. do 19. III. pobjegli su od svojih
kuća iz s. Ostrovo (16 km. z. Vukovara) 7 pravoslavnih muških
osoba i iz sela Bršadina 3 pravoslavne muške osobe koje su se
pridružile komunistima.

15. III. u šumi Klještevica (15 km. j. z. Hrv. Mitrovice)
oko 150 naoružanih komunista svukli su i sobom odveli u Fru-
šku Goru 2 seljaka koji su pošli u s. Bosut. Jedan od ovih se-
ljaka uspio je pobjeći i kući se povratio.⁴

20. III. u 1300 sati kod s. Berkasova (4 km. s.i. Sida) 2
sumnjive nepoznate osobe prilikom legitimiranja otvorili su
vatru iz samokresa na ophodnju postaje Sid. Ophodnja je jed-
nog ubila a jedan je uspio pobjeći. Zaplijenjeno je 2 samo-
kresa i raznog komunističkog materijala.

⁴ Partizani su kažnjavali samo one koji su saradivali sa okupa-
torom i ustaškim vlastima, kao i špekulante koji su, koristeći ratno stan-
nje, nastojali da se obogate putem crne berze. Vojni sudovi su donosi i
presude posle saslušanja okrivljenih i na osnovu prijava mes_nih part-
tizanskih jedinica i organa narodne vlasti. Partizani su takođe oduz-
mali i vojnu spremu koju su pojedini seljaci orisvojili prilikom kap "
tulacije bivše jugoslovenske vojske, ili su je pak dobili od N
maca i NDH.

20. III. oko 1700 sati u šumi Grabova Greda (15 km. j. šida) zapaljena je šuma na 3 mjesta oko s. Morovića i izgorjelo **oko** 100 jutara stare i mlade šume. Šteta se cijeni oko 1,000.000 kuna.

20. III. između 0800 sati i 0900 sati na putu Banoštor—Susek kod Koruške (15 km. i. Iloka) 25 naoružanih komunista **sačekali** su seljake iz s. Luga i oduzeli im hranu koju su vozili na pijacu, u Čerević.

21. III. oko 0930 sati na putu Čerević—Beočin (24 km. ist. Iloka) 6 naoružanih komunista uhvatili su rizničara Matu Remenara koji je pošao službeno u Čerević, svukli ga, oduzeli mu službeni pečat i jedan službeni spis.

Noću od 20. III. oko 60 naoružanih komunista prešlo je iz Bosne preko r. Save kod Domuskele (22 km. j.z. Sida), zapalili šumarsku kuću i čuvarnicu vodne Zadruga, a u Domuskelu 300 met. drva. Uz r. Savu sagrađene bunkere porušili.

ORUŽNIČKO KRILO ZEMUN:

4. III. oko 0300 sati došlo je oko 15 naoružanih komunista na salaš Janković (8 km. ist. Iriga) i raspitivali se za naše oružane snage i otišli u pravcu Krušedola.

5. III. u 0730 sati došlo je oko 100 naoružanih komunista na državno imanje Bankovci (8 km. j.i. Iriga), među njima bile su i 4 žene i raspitivali se za ustaše i vojsku, te kada su doznali da nema nikoga postavili su jače straže i legli spavati. Oko 1600 sati donio je njihov teklić zapovjed, potom su zaklali 1 svinju i tele na koje su došli još oko 130 komunista i zajednički večerali i otišli u pravcu istoka.

7. III. u 2330 sati 3" naoružana komunista upala su u kuću lugara Šandora Nikšića iz Kupinova i oduzeli mu vojničku pušku sa 45 naboja.

8. III. u 0100 sati 3' naoružana komunista upali su u kuću Ivana Rukavine, čuvara šume u Kupinovu, oduzeli mu vojničku pušku, sa 45 naboja.

9. III. oružnička ophodnja pored r. Save kod Didinjske pumpe sukobila se je sa jednim naoružanim komunistom koji je po ophodnji ubijen.

13. III. u 0800 sati 10 naoružanih komunista uhvatili su domobrana Posavca Ivana, oružn. postaje B. Luka, na mjestu Zv. Repušica (5 km. j. i. Kamenice na D.[unavu]) dok je sjekao drva i držali ga do 1900 sati, pa ga zatim pustili.

15. III. oko 0500 sati oružnička ophodnja postaje St. Banovci uhitila je 6 komunista u s. Belegišu, kotar St. Pazova i iste predali kotarskoj oblasti.

15. III. u 1900 sati 20 naoružanih komunista došlo je na želj. postaju Boljevci (25 km. z. Zemuna). 6 komunista ušlo u stan Filipa Melcera a 5 komunista u stan nadziratelja pruge Luke Lončarevića i oduzeli 2 krugovala i 1 lovačku pušku.

16. III. 4—5 komunista presjeklo je 26 kom. brzoglasnih stupova Klenak—Grabovci (8 km. Klenka), žice isjekli i izolatore polupali.

17. III. u 0730 sati na putu Ašanja—Petrovčić (30 km. z. Zemuna) oko 150 naoružanih komunista zaustavilo je Danila Vagnera i [2] druga koji su putovali za Zemun. Od ovih su jednu osobu pustili a 2 sa sobom odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

/ Zamjenjuje
Zapovjednika pukovnik
(Dragutin Arbanas)
Arbanas

(M. P.)

BR. 102

**IZVEŠTAJ OFICIRA ZA VEZU MESNOG ZAPOVEDNIŠTVA
IJ ZEMUNU OD 2 APRILA 1943 GOD. MINISTARSTVU
NRUŽANIH SNAGA NDH O JAČANJU PARTIZANA U
SREMU¹**

CASTNIK ZA IZVJEŠT. SLUŽBU
MJESTNO ZAPOVJEDNICTVO ZEMUN

Izvj. Broj 64/43 taj

U Zemunu, dne 2. IV. 1943 g.

predmet: Izvj. izvještaj o masovnom
skupljanju i utvrđivanju
partizana

- 1)'MINISTAR. ORUŽ. SNAGA—GST—Izvj. odjel.
- 2) ZAPOVJED. II. DOMOBR. PODRUČJA GST. izvj. odjel.
- 3) Sastavak.
- 4) Zapovjed. II. Domobr. Sboru Gst—odj.

U nadopuni izvj. izvještaju broj 50/43 Izvj. tajno za razdoblje 15. do 31. III. 43. god.² izvješćuje se sljedeće:

Da su prigodom pljačke na Drž. dobru Bankovcima kod Krušedola koji je uslijedio dne 5. III. se sjedinile dvije oveće grupe, od toga jedna od 100 oboružanih šumskih partizana koja je izvršila sama napad sa drugom koja je pridošla iz pravca Sase (N. Karlovci) — Šatrinci i koja je bila oko 130 ljudi jaka. Ova posljednja grupa nije bila tako dobro oboružana i sačinjavala se je od šumskih i prikrivenih mjestnih partizana iz okolišnih sela Surdučana,³ Belegiš, Šatrinci, N. Karlovci (Sase), St. Banovci, Vojka i okolnih sela Iriškog kotara.

Ove sjedinjene bande u jakosti od 230 utaborili su se kod Drž. dobra Bankovci kroz jednu noć i ondje održali vijeće nakon čega je uslijedio napad na Čortanovce gdje je već sudjevalo blizu 400 napadača.⁴ To je bilo *dne* 18. III.

Ustanovljeno je prema službenim izvještajima i povjerljivim dostavljačima da je bilo sakriveno u Šurduku po mnogim kućama veliki broj partizana uoči dolaska oružničke ob-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/3—2, k. 62.

² Redakcija nije pronašla ovaj izvještaj.

³ Selo Surduk

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92.

hodnje, da se nije našao niti jedan seljanin iz tog mjesta d
podnese prijavu o kretanju partizana po selu, a niti se po^U
šalo povjerljivo oružnike o opasnosti upozoriti te je uslied to^U
izvršen nrepad na oružnike po u Surduku nalazećim se p_{ar}P
zanima iza leđa, kojom prigodom je 10 oružnika poginulo
borbi.

n) Onaj napadaj⁵ koji je usliedio dne 23. III. dokazuje d'
je sa znanjem žiteljstva iz Surduka izvršen prepad i ubijsU⁻³
oružnika po partizanima koji su bili sakriveni u selu i mor^{al}°
biti primjećeni jer su bili u jačini od približno 500 banditi
Uхваćeni oružnici bili su tjerani kroz selo Belegiš i
Banovci kuda se je krenula partizanska vojska kojoj su "se
pridružili selski partizani.

Prema provjerenim izvještajima održali su neki mještani
u Belegišu i St. Banovcima govore u kojima su slavili ovu
gnjusnu pobjedu i ubijstvo oružnika.

Pritokom mjestnih partizana šumskima pojačala se je
njihova snaga na poblize 800 bandita te je krenula kroz selo
Krnješevci noću do Petrovčića te se je utaborila u obližnjoj
šumi, što je provjereno.

Nadalje bilo je primjećeno da su iz više pravaca pridola-
zili oboružani ljudi koji su se svi povukli odnosno krenuli u
istom pravcu — Petrovčić —• i šuma Draža. Prema službenom
izvješću Drž. Šumarije Zemun, br. 30/43 od 29. III. dnevno od-
važaju oboružane bande sa kolima tehničko drvo koje se nalazi
na stovarištu želj. postaje u Surčin — Dobanovci i izrađeno
drvo iz šume Bečmen — Ključ.

Ta su drva upotrebili partizani za izgradnju podzemnih
nastamba u okolišnim šumama a vjerovatno Dražu.

U razdoblju od 23. III. započeli su partizanski napadaji
danomice u okolici uzduž Save i to u mjestima: Boljevci, Pro-
gar, Kupinovo, Jakovo; na salaše, oružničke, ustaške i rizničke
obhodnje.

Kao vođu u tom kraju može se označivati jedan **bandit**
obučen u odoru, nijemačkog častnika, viđen da rukovodi
borbama.

Posijećeni su brzoglasni stubovi na svim prugama toga
kraja te su skoro sve brzoglasne veze na području Kotara ze-
muskog i St. pazovačkog prekinute i žice mjestimično od-
nešene.

Opaženo je da su se i iz Srbije prebacili neki partizani-
-6

⁵ Napad je izvršio Drugi bataljon Trećeg NOP odreda.

⁶ U to vreme partizani iz uže Srbije nisu prelazili u Srem-

Prema posljednjim zaprimljenim obavjestima koje su orovjere ne izvidajnim odjelima vojnih i ustaških koji su izašli na mjesto kao potjerna odjeljenja, ustanovljeno je da su žitelji jz petrovčića sa obiteljima napustili svoje domove i da se nalaze kod partizana u šumi Draž, da su povelili krupnu i situ **stoku**, da se pustilo ovce i guske da opase pšenicom zasijana polja i da prijeti opasnost da ovakvim sabotažnim činom bude prehrana pučanstva ugrožena.⁷

Konačno je ustanovljeno da je bila na tornju crkve u petrovčiću montirana strojna puška, po vidljivim znacima prije dolaska ustaške potjere odstranjena.

Sada se kao od pučanstva napuštena mjesta mogu obilježiti Karlovčić, Petrovčić, i dijelomično Ašanja.

U skoro svim drugim mjestima vode se borbe jer su oružničke postaje objednute a isto tako i ustaške postrojbe.

Povedenim izvidima oružničkih obhodnja ustanovljeno je da je bio organizovan napad na nijemačku krugovalnu postaju u Boljevcima.

Pronađen je i letak: Uputstvo za organizovanje doglasne si. između partizana koje je izdao O.K., te je razumljivo da je utjecaju takove propagande se pokolebava dosadašnje vanjsko držanje pravoslavnog elementa iz ovoga kraja.

Javna sigurnost ne postoji više, jer se ne može mjeriti sa snagama partizana koji pojačani sa mještanima se procijeluju na preko dvije tisuće oboružanih bandita — partizana.

Primjećeno je da su partizani vrlo dobro oboružani, da imaju strojne pištolje, strojnice, samokrese i bomba i svakojake odore.

Osijetno djeluje na uštrb javne sigurnosti — pomanjkanje udarne postrojbe u Zemunu, koja bi u slučaju kakvog napada mogla odmah krenuti na mjesto napadaja i na taj način suzbiti sam napad a i jačati moralnu snagu u borbi stojećih dielova. Sada ni jedan odjel u borbi ne može računati da će pravodobno, a niti u opšte dobiti kakve pomoći, jer Zemun ne razpolaze ni sa kakvim snagama koje bi se mogle uputiti u borbu, a niti sa privoznim sredstvima za brzo upućivanje.

U tom pogledu je od ovoga zapovjedništva više puta zamoljeno da se ovakav »leteći odred« ustroji i da se ova posada snabdije makar sa dva velika teretna samovoza, kojima bi se moglo prebaciti snage u slučaju potrebe.

⁷ Partizani su uništavali pšenicu samo na imanjima koja su bila vlasništvo NDH, nemačkih manjina i domaćih izdajnika koji su se nalazili u službi okupatora.

Ovoj zaista prieko potrebnoj zamolbi nije do sada udovoljeno, već je naprotiv sada, kad je častniku za vezu pukovniku Andriću dodieljen jedan osobni samovoz, istodobno od Minorsa⁸ naređeno da se samovoz ovoga mjestnog zapovjedništva vrati samovoznoj bojni, tako da od sada ni sami organi ovoga zapovjedništva neće imati mogućnost uputiti se radi izviđanja i prociene situacije na mjestu.

Isto tako ni do danas nije od strane 1. novačke pukovnije udovoljeno zapoviedi Minorsa—Gst. Izvj. br. 1355/U—taj, odnosno Minorsa — VI. odjela, br. 4299/taj. od 15. III. 43, da se častniku ovog zapovjedništva za izvještajnu službu izdaje jedan strojni samokres i jedan samokres, već je odbijeno od pukovnije izvršenje toga naloga sa motivacijom, da postoji naredba ustrojbenog odjela Minorsa (za naoružanje i teh. opremu) da se bez naročite zapoviedi tog odjela ne smije izdavati nikakovo oružje.

Častnik za izvještajnu službu
bojnik (Ullisperger)
Ullisperger

Ministarstvo oružanih snaga

BR. 103

**IZVEŠTAJ DRUGOG PRIPRAVNOG BATALJONA »GENERAL
CAL LAUDON« OD 2 APRILA 1943 GOD. O DEJSTVIMA
PROTIV PARTIZANA U SREMU¹**

ORUŽANE JEDINICE DM-A
2. PRIPRAVNI BATALJON
»General Laudon«
ŠTAB
Br. 323

O. U. 2. IV. 1943.

Izveštaj o situaciji od 23. III.—1. IV.

Kod jedinica E.S.-a, pored uobičajenih patroli-
ranja, sprovedeno je i regrutovanje za SS-oružje.

Javljam sledeće događaje:

25. III. Iz Klenka je javljeno, da se u šumi Karakuša nalazi 15 komunista; akcija koja je smesta preduzeta pro-
tekla je bez rezultata. Jedna grupa 3. čete obasuta je
vatrom u blizini šume Vučkovac na mostu, od strane
25—30 komun. 40 minuta vatrenog okršaja. Sopstve-
nih gubitaka nema, neprijateljski gubici nisu mogli
biti utvrđeni.
30. Grupa ljudstva određenog za SS-oružje kretala se od
Obreža za Grabovce, usput su obasuti vatrom od 10
komun. Kratki vatreni okršaj bez rezultata.
- 30.—31. U noć jedna grupa od 5 ljudi komun. prodrła u Pla-
tičevo, odvela 2 Hrvata kojima je oduzeto i oružje;
E.S. je kasno obavešten. 2. četa je, saglasno zapovesti
Zem. vođe nem. nar. grupe, rasformirana a ljudstvo
ove čete starijih godišta pridato' specijalnom vodu u
Deču. Dalje je rasformiran specijalni vod u Krčedinu
a ljudstvo starijih godišta ovog voda otkomandovano
za Platičevo.
1. IV. Transportovanje 140 ljudi za Osijek radi uvrštenja u
SS-oružje.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 1/4, k. 40-E.

Opšta situacija:

22. Napadnuta žandarmerija u Surduku od strane oko 50 komun. izgleda seoskih stanovnika iz Surduka i Beigiša. Gubici žandarma 9 mrtvih, 5 zarobljenih, 1 nestao.
23. Ovi komun. od prethodnog dana hteli su da pobiju ovih 5 zarobljenih između Mihaljevaca i Simanovac pri čemu su 2 čoveka pobegli a o sudbini ostalih 3 ništa poznato.
Uveče, sukob jedne grupe ustaša sa manjom grupom komun. u Martincima; bez gubitaka. Neprijateljski gubici nepoznati.
25. U 22 časa napadnuta železnička zaštitna patrola 3 km i. od Rume. 1 mrtav.
26. U 9 časova 20 komun. su napali jednu žandarmerisku patrolu od 15 ljudi između Kupinova i Progara. 1 vojnik ranjen. Neprijateljski gubici nepoznati.
U 14 časova napadnuta je jedna grupa ustaša u s. Petrovčić. 1 mrtav, 1 ranjen i nestao. Neprijateljski gubici nepoznati.
U 21 časa eksplozija mine na pruzi Hrv. Mitrovica — Voganj. 1 lokomotiva i 14 vagona uništeno.
Južno od Suseka zapaljen veći kompleks šume.
27. U 6 časova oteta su 2 seljaka kod Kuveždina.
U 6 časova napadnuta je jedna grupa žandarma od oko 80 komunista. Pojačanje iz Letačke škole u Irigu koje je odmah prispelo, primoralo je neprijatelja na borbu. Neprijateljski gubici 16 mrtvih, 1 ranjen, 3 zarobljena. Plen: 3 laka mitr., 6 pušaka i nešto materijala. Sopstveni gubici: 5 ranjenih.²
29. Iz Martinaca su razoružana i odvedena 3 seoska policajca.
- 30.—31. U noć opljačkalo je oko 70 komun. u Kuzminu žandarmerisku kasu i zaplenilo 4 puške.
U 23,45 časova napadnuta je jedna železnička patrola od 4 ljudi od navodno 200 komun. Ovi su delom razoružani i svučeni.

Komandant II. pripr. bat.
Otto Magerle, s. r.
E. S. kapetan

O borbama u Surduku i kod Iriga vidi tom I, knj. 6, dok. br.

BR. 111

**PETNAESTODNEVNI IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNIČKE
PTJKOVNIJE OD 15 APRILA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽ-
NIČKOM ZAPOVEDNIŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTI-
ZANA U SREMU¹**

ZAPOVJEDNICTVO
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J. s. Br. 1221/taj.

U Tuzli 15. travnja 1943.

predmet: Doglasno izvješće.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J. S.) ZAGREB.
2. PREDSEDNIC. VLADE NA RUKE POMOĆNIKA PRED-
SLEDNIKA VLADE DRŽAV. TAJNIKA DR. VJEKOSLAVA
VRANCICA ZAGREB.
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BIOD.
4. ZAPOVJEDNIČTVU III. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA.
5. ZAPOVJEDNIČTVU IV. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.
6. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.
7. SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA
ZAGREB.
8. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I.
ZAGREB.
9. OPUNOMOĆENIKU MIN. UNUTARNJIH POSLOVA SA-
RAJEVO.
10. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
11. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.
12. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIĆ.
13. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA
LUKA.
14. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
15. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR.

Prema uputu za rad i organizaciju izvještajne službe, i
zapovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva Taj. J. S. Br. 320
od 31. srpnja 1941. predlažem sljedeće doglasno izvješće za
zadnjih 15 dana:

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

22. ožujka 1943. oko 1600 sati skupina od 100 naoružanih
komunista napala je stražu želj. bojne na prugi između s. Grka

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stitutu pod reg. br. 7/3—9, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

i postaje Bosut (20 km. j.i. Sida). Komunisti su zarobili 9 stražnika, 1 ubili a 2 se spasila bijegom.

23. ožujka 1943. u 2330 sati u kući Abatović Nove Martinaca (10 km. s.z. Hrv. Mitrovice) ophodnja ustaški vojničara sukobila se je sa 4—5 komunista. Gubitaka na našoj strani nije bilo. Kod napadača nepoznato. Komunisti pobjegli u smjeru šume Klještevica (16 km. j.z. Hrvatske Mitrovice).

26. ožujka 1943. oko 2100 sat na želj. prugi Zemun—Vinkovci između Vognja i Hrv. Mitrovice (7 km. ist. Hrv. Mitrovice) eksplodirao je pakleni stroj pod njemačkim teretnim vlakom i izbačeni su sa tračnica lokomotiva i 14 vagona. Teže ranjen 1 zavirač a strojovođa i ložač lakše ranjeni. Pruga popravljena.³

27. ožujka 1943. u 0500 sati 30 naoružanih komunista odveli su iz Kuveždin planine (18 km. s.z. Hrv. Mitrovice) Zavocki Rozaliju, suprugu tabornika, Letić Andriju i HorVat Josipa Hrvate.⁴ Za njihovu sudbinu ne zna se.

27. ožujka 1943. oko 1200 na putu Čerević — Banoštor (20 km. ist. Iloka) 20—30 naoružanih komunista uhvatili su domobrana 6. p.p. Kušenjak Franju i sa njega oduzeli domobranksu odoru, domobranksu izkaznicu i otvorenu zapovjed.

28. na 29. ožujka 1943. iz obćine Jarak (12 km. j.i. Hrv. Mitrovice) 10—15 naoružanih komunista odnijeli su jedan brzoglas, jedan pisaći stroj, 2 kaputa, 30 voj. naboja i jednu lovačku pušku.

28. na 29. ožujka 1943. oko 300 naoružanih komunista upali su u s. Ljubu (6 km. j. Iloka) i iz obćine odnijeli 2 voj. puške, pocjepali Poglavnikovu sliku a zatim se izgubili u smjeru sela Vizića.

29. ožujka 1943. u 0530 sati oko 100—150 naoružanih komunista upali su u s. Banoštor (28 km. ist. Iloka), ubili 2 pripadnika njemačke skupine, a treći se sam ubio kada je vidio da mu je kuća obkoljena. Odveli su sobom bivšeg načelnika obćine Belingera Petra i mlinara Vebera Petra iz Banoštora. Od Vebera odvezli kola sa 2 konja, nepoznatu količinu masti, novca i jedan krugoval. Iz obćine odnijeli nepoznatu sumu novca, pisaći stroj i brzoglas.

29. ožujka 1943. oko 2100 sat nepoznat broj naoružanih komunista otjerali su iz Martinaca (12 km. s.z. Hrv. Mitrovice) 3 naoružana obćinska redara, seljaka Lončarevića Branka i gostioničara Vasić Radu iz Martinaca. Od pripadnika njemačke skupine Teblu Pere oduzeli pušku, kabanicu, čizme i kapu.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92.

⁴ Pomenuti uhapšenici pripadali su ustaškom pokretu.

• 30. na 31. ožujka 1943. oko 70 naoružanih komunista odnijeli su iz obćine Kuzmin (15 km. s.Z. Hrv. Mitrovice) 40.000 kuna, 2 gumena žiga i 4 voj. puške, a iz pošte brzoglasnu centralu i otišli u šumu Klještevica (15 km. j.z. Hrv. Mitrovice) odakle su i došli.

1. travnja 1943. oko 0900 sati 15 naoružanih komunista pokušalo je prijeći r. Savu u Jameni (29 km. j.i. Sida) ali su od oružnika postaje Jamena i domobranske posade u Jameni bez vlastiti gubitaka odbijeni. Gubitci kod komunista nepoznati.

1. travnja 1943. u 2030 sati oko 25 komunista odnijeli su iz stana Randić Lovre, oružničkog narednika, zapovjednika postaje Sr. Raća 1 haljinac, 1 hlaće, 1 džepni sat i vojno-državni samokres sa 25 naboja.

2. travnja 1943. oko 2200 sata u mjestu Ležimir (15 km. s. Hrv. Mitrovice) sakupilo se je oko 5—600 naoružanih komunista u raznim odorama. Pripremaju pokret u nepoznatom smjeru.

3. travnja 1943. oko 1200 sati na mjestu zv. »Mikanovački pašnjak« kod šume Jasenje (22 km. j.z. Vinkovaca) od strane 3 komunista koji su bili skriveni u jednoj kolibi, ubijeni su, lugar Kovačević Grgo iz Vođinaca i seljak Marković Nikola iz N. Mikanovaca, kotara Vinkovci. Od lugara odnijeli 1 voj. pušku.

3. travnja 1943. u 16.45 sati na putu Jarak — Hrtkovci (13 km. j.i. Hrv. Mitrovice) 8 naoružanih komunista oduzeli su samovoz od Lučevića Antuna, nadstojnika poštansko-građevinskog ureda u Mitrovici. Njega i šofera pustili, a oni u samovoz sjeli i odvezli se prema s. Buđanovci.

4. travnja 1943. u 0752 sati na želj. prugi Laćarak — Hrv. Mitrovica (3 km. z. Hrv. Mitrovice) eksplodirao je pakleni stroj pod međunarodnim brzim vlakom. Lokomotiva sa 4 vagona prevrнула se koji su manje oštećeni. Tračnice u dužini od 50 met. na oba kolosjeka iztrgane. Žrtava nije bilo.⁵ Promet sutradan uspostavljen.

5. travnja 1943. u 0630 sati skupina oko 2000 naoružanih komunista sa 14 natovarenih kola prošla je kraj želj. postaje Bosut (21 km. j.i. Sida) šumama prema Domuskeleli sa namjerom da se prebace preko r. Save u Bosnu.

6. travnja 1943. oko 1830 sati skupina komunista koja je namjeravala kod Domuskele preći u Bosnu, većim djelom vratila se je natrag i viđena pri prelazu želj. pruge (300 met. od s- Grka) 17 km. j.i. Sida) u pokretu prema Fruškoj Gori.

⁵ Izneseni podaci nisu istiniti. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92.

7. travnja 1943. u 0630 sati viđeno je kod sela Bingule Borotovoj pustari (15 km. j.i. Iloka) oko 300 naoružanih konništa koji su se kretali u pravcu šuma Fruške Gore.

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

15. ožujka 1943. oko 2200 sata 67 naoružanih komunista došlo je na salaš Vulk Dušana (4 km. j.i. s. Nikinaca), tražili oružje kojeg nisu našli, oduzeli su od vlasnika Vulka oko 5000 kuna i otišli u pravcu »Baradinci — Pavlaka«.

17. ožujka 1943. pobjegli su od svojih kuća iz Iriga Eškičević Persida i Jurić Ljubica. Jurić se vratila drugog dana a Persida po svim izgledima da se je pridružila komunistima u Fruškoj Gori.

18. ožujka 1943. oko 0200 sata oko 400 naoružanih komunista napali su vojničku stražu, koja čuva želj. tunel Čortanovci (8 km. j.i. Hrv. Karlovaca). Straža je bila jaka 26 domobrana zrak. školske pukov. Petrovaradin. Borba je trajala oko 0100 sat. Usljed ogromne nadmoćnosti komunista uspjelo je savladati domobrane te ih razoružati i svući. 6 domobrana uspjelo je u tunelu da se sakrije i tako' spasu razoružanje. U borbi ranjena 4 domobrana koji su preveženi u bolnicu Zemun. Kada su savladali voj. stražu napali su na kolodvor, činovnike svukli, u uredima sve brzoglasne aparate uništili. Napali su i obćinu i iz iste odnijeli 150.000 kuna a zgradu demolirali, a potom otišli u Frušku Goru.

18. ožujka 1943. oko 400 seljaka iz s. Grabovci i Vitojevci kotara Ruma, sjekli su po nalogu njemačke vojske sitnu šumu oko puta Grabovci — Obrež, koji nisu bili sa oružanim snagama zaštićeni kod kojih su došli oko 30 naoružanih komunista i 22 mladića odveli sa sobom u šumu, za čiju se sudbinu do, sada ne zna.

18. na 19. ožujka 1943. komunisti su prekopali i jako oštetili put—most na cesti Ruma — Hrv. Mitrovica na putu zv. Čirak (12 km. j.z. Rume). Promet prekinut preko mosta, te se vrši preko jednog pašnjaka.

18. na 19. ožujka 1943. pobjegli su od svojih kuća 3 mladića iz s. Platičeva,¹ kotara Ruma, za koje se sumnja da su se pridružili komunistima.

19. ožujka 1943. oko 0730 sati na putu Klenak — Platičevo (4 km. od Klenka) u šumi Karakuša, 4 naoružana komunista razoružali su rizničkog stražara Oršulin Josipa odnijevši mu voj. pušku, a njega pustili.

19. ožujka 1943. oko 1400 sati sreo je, na putu Petrovčić
— Bečmen, Rastezalo Pajo Jakova Vegnera, poljara iz Surčina
• oteo mu voj. pušku sa 45 naboja i sa njome u šumu pobjegao.

19. ožujka 1943. oko 2100 sat nepoznati broj komunista
došao je u s. Ugrinovce (20 km. z. Zemuna) i od seljaka koji su
na mjeravali sijati šećernu repu oduzeli oko 80 kg. šećera, kao
nagrada za sijanje repe.

19. ožujka 1943. u 0100 sati došlo je 5 naoružanih komu-
nista na salaš Dušana Markovića (8 km. z. od Indije), uzeli
kola sa dva konja te se odvezli u nepoznatom pravcu. Kad se
je svanulo nađeni su konji sa kolima na ulazu u salaš.

19. na 20. ožujka 1943 oko 5—6 naoružanih komunista
napalo je na kuću drž. lugara Rončevića Nikole koja se nalazi
u šumi Miletića Luka (10 km. s. od Klenka). Vlasnik nije bio
kod kuće. Komunisti su odnijeli krugoval i stvari u vrijednosti
25.000 kuna.

20. ožujka u 1200 sati 2 naoružana komunista došli su kod
seljaka Kariki Ante iz Nikinaca, kotar Ruma, koji je orao svoju
njivu u blizini šume »Baradinak« (20 km. i. od Rume), pre-
dali su mu letak u kome se napada N.D.H. i fašizam te poziva
na pobunu u Hrvatskoj.

22. ožujka 1943. oko 1700 sati oko 500 naoružanih komu-
nista obkolilo- oružničku obhodnju postaje Stari Slankamen od
14 momaka u polju izvan sela Surduka, obhodnja je dala odpor
ali uslied ogromne nadmoćnosti napadača (kumunista) savla-
dana i pobijena, a kad im je nestalo streljiva ostatak momčadi
zarobljen. Na mjestu borbe ubijeno 9 oružnika i zapovjednik
postaje narednik Gaberščak Ivan. 5 oružnika zarobljeno i od-
vedeno sa mjesta borbe u selo Surduk. Tu su ih pod stražama
držali dok nije nastupila noć. Kada se je smrklo povelu su za-
robljenike od Surduka preko Belegiša, Starih Banovaca, Vojke
do sela Krnješevaca.

23. ožujka 1943. u 1830 sati 6 naoružanih komunista
upalo je u kuću Polak Nikole iz Platičeva (25 km. j. od Rume).
Oduzeli mu lovačku pušku i njega sa sobom odveli.

24. ožujka 1943. oko 2100 došlo je oko 100 naoružanih ko-
munista na Ivković salaš kod sela Popinaca (12 km. j.z. od
Stare Pazove) sa nekoliko kola sa konjskom zapregom, sluge
zatvorili. Na kola natovarili 100 kg. kukuruza i 3 debele svinje.
Sa salaša uzeli još dva konja i kola i otišli u nepoznatom
Pravcu.

24. ožujka 1943. oko 2030 sati nepoznata jačina naoruža-
nih komunista napala je na kuću Tajsja Rudolfa (2 km. z. od

Surčina). Vlastnik sa svojim ukućanima odbio napad, komu ništi su pobjegli.

25. ožujka 1943. u 2210 sati nepoznati broj naoružanih komunista napali su obhodnju željezničke bojne na pruzi Kra ljevci — Putinci i ubili jednoga domobrana.

26. ožujka u 2330 sati 6 naoružanih komunista došli na salaš Sakića Branka (8 km. z. Rume), oduzeli 12 komada svinja u težini oko 30 kg. svaki komad i odneli sa sobom.

26. ožujka 1943. u 0900 sati oko 60 naoružanih komunista napalo oružničku ophodnju od 15 ljudi na putu između Pro gara i Kupinova. Nakon pol sata borbe obhodnja se povukla prema Progaru, a komunisti otišli u obližnju šumu. Jedan oružnik u glavu lakše ranjen.

26. ožujka 1943. u 1345 sat komunisti su napali ustašku obhodnju od 3 čarkara kod sela Petrovčića (25 km. i. od Zemuna). Jedan čarkar ubijen, jedan ranjen, a treći nestao.

27. ožujka 1943. komunisti su isjekli 20 kom. b.b. stubova na liniji Surčin — Petrovčić. Žicu izrezali izolatore polupali.

27. ožujka 1943. u 0630 sati napadnuta je oružnička obhodnja postaje Irig od 30 ljudi na putu Irig — Krušedol (2 km. i. od Iriga). Od 100 naoružanih komunista oružnici su prihvatili borbu, u borbi 2 oružnika ranjena. Napadnutoj obhodnji je odmah došla pomoć iz Iriga Zrakoplovne školske pukovnije i Ustaša. Borba nastavljena. U borbi ubijeno 16 komunista i 4 živa uhvaćena. Zaplenjeno pored ostaloga 17 voj. pušaka i 4 strojnice. Ostatak komunista se povukao pokraj sela Neradin u pravcu Fruške Gore.

27. ožujka 1943. u 1300 sati komunisti su uhvatili Tajsa Rudolfa, obć. načelnika sela Jakova i sa sobom ga odveli.

27. ožujka 1943. oko 2200 sati nepoznata jačina naoružanih komunista upala su u zgradu Jakovačke obćine. Bilježniku i blagajniku zabranili daljni rad u obćini, iz blagajne su odnijeli manju količinu novca, obć. knjige spalili.

28. ožujka 1943. otkrivena je i pohvatana **komunistička** grupa od 7 ljudi — svi iz Boljevac, koji su namjeravali na; padnuti njemačku stražu kod krugovalne postaje Boljevci i -ostaju uništiti, uhićeni su i po njemačkoj vojsci odvedeni u Zemun.

28. ožujka 1943. došla je jedna skupina nepoznate jačme naoružanih komunista u selo Kupinovo, uhvatili i sa sobom odveli Budovački Stojana, izgleda da su ga odveli zato što]^e pekao kruh za oružništvo i tom prilikom su odneli od obćinskog načelnika Vastmana Filipa lovačku pušku, jedno odjei> krugoval i čizme, a od Marije Sućeka lovačku pušku i kotur-

30. ožujka 1943. u 2300 sata 7 naoružanih komunista došlo u selo Platičevo (20 km. j. od Rume), upali u kuću Svalgića Jure, oduzeli mu francusku pušku i 20 nabojā, jednu lovačku pušku bez naboja, te otišli u šumu zv. »Povlaka«.

1. travnja 1943. u 1230 sati oružnička ophodnja od 14 ljudi sa ispostavom Progar napadnuta od 120—150 naoružanih komunista na putu Progar — Boljevci (3 km. z. od Boljevaca), ophodnja je borbu prihvatila i u pomoć joj je došlo još 11 oružnika. U borbi je poginulo 2 oružnika, 2 teško ranjena, koji oba kasnije umrli. Kod komunista je bilo 9 mrtvih i više ranjenih, jedan komunista mrtav nađen na bojištu sa lovač. puškom.

3. ožujka pobjegli su od svojih kuća 11 mladića iz sela **Sibaća**, 36 mladića iz Buđanovaca, 8 iz Brestača, kotar Ruma, i pridružili se komunistima.

6

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

(M. P.)

⁰ ⁶ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 105

**PISMO PRIPADNIKA NEMAČKE NARODNE GRUPE On
APRILA 1943 GOD. NEMAČKOM POSLANIKU U NDH u
PRILIKAMA U SREMU¹**

Ilok, 16 aprila 1943

Nemačkom poslanstvu

na ličnost Njegove Ekselencije Gospodina
Zigfrida von Kašea

Zagreb

Prisiljen prilikama, usuđujem se, ne samo u interesu ovdašnjeg već jako desetkovanog nemačkog stanovništva, već i u opštem interesu, da Vašoj Ekselenciji saopštim sledeće:

Kao što sam već svojevremeno izvestio, rveno se već od 9 marta 1942 sa partizanima u području vlastelinstva Ilok i nismo se umorili da ukazujemo na kobne posledice partizanskih privrednih mera i da molimo da se protivu partizana preduzmu energične mere.

Dok su naše pretstavke u prošloj godini povremeno dovele do nekoliko akcija protivu bandi, to se danas ni sa koje strane ne preduzimaju neke ozbiljnije mere i partizani žive potpuno neometano, zauzimaju mesto po mesto, ruše železnička postrojenja, parališu ceo privredni život i odvođe i kolju malo po malo nemačko stanovništvo.² Mali broj preostalih nemačkih mesnih stražara dosada je unekoliko pokušavao da daje otpor, što je imalo za posledicu, da čim neko mesto padne u ruke partizana, isti budu bezobzirno ubijani, dok onima koji se nisu eksponirali, nikada se ništa nije dogodilo. Zato je razumljivo,

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L., N/7, br. 301321-322.

² Namera autora ovog pisma bila je da situaciju u Sremu prikaže kao izvanredno tešku za nemačku narodnu grupu, pa je zato upotrebio i ovu reč. Međutim, iz daljeg autorovog izlaganja vidi se kako su ustvari partizani postupali i da su kažnjavani samo oni koji su pomagali okupatora, dok onim Nemcima koji se nisu ogrešili »nikada se ništa nije dogodilo«. U vezi s ovim, ovde je potrebno navesti kako je neprijatelj pisao o tome zašto su partizani voljeni u narodu. U izveštaju ustaškog ravnatelja rudnika u Vrdniku kaže se: »Smionost partizana, te njihov postupak, izjave i obećanja čine ih popularnim, d⁹ s druge strane strah, nemarnost, netaktičnost i ispadi raznih jedinica i pojedinaca, kojima je povereno čuvanje reda i sigurnosti, tu P[^]V[^] larnost pojačavaju i izazivaju opravdano nezadovoljstvo« (vidi do br. 15).

1084
 deutschen Ortschutzmannschaften entgegen haben, zu bekämpfen. Die
 3 Km von Bingülä entlie- liegende Ortschaften Erdevik mit von
 1.400 Volksdeutschen. Folge dieses Überfalles und dem Nicht-
 aben der massgebenden Herrschaft verweifelt, dass es frag-
 lich ist, ob die wenigen Ortschutzmänner im Falle
 eines erwartenden Überfalles noch werden
 wehren können, wenn unterliegen sie, ist ihnen der Tod
 gewiss.

Ich er Exzellenz nicht gleichgültig sein kann,
 sich das Hinterland befindet, sende ich mich
 mit der Bitte, im Allgemeininteresse je früher
 zu ru wollen, damit dieser, für die Volksernah-
 mungswirtschaft so wichtiger Landstrich Syrien nicht
 in der Plünderungs- und Mordzeit der Partisanen ausge-
 löst und die Moral der Gesamtbevölkerung, die ohnehin
 sehr gelitten hat, nicht noch weiter sinkt. Geschieht in
 der Zeit nichts, dann wird Syrien eben in kürzester Zeit
 in solcher Partisanenhand werden, wie es schon viele Gebiete
 sind, obwohl es in Syrien bei einigen guten Willen-
 stlichen Stellen nicht so weit hätte kommen dürfen.
 Bei Hilfsbereitschaft Ihrer Exzellenz vertrauensvoll, zeichne
 ich mich Ihnen der ganzen deutschen und deutschfreundlichen gesinnten
 Bevölkerung der Frankengore mit

Heil Hitler!

Inlens Rimmicht
 Fürst Oberstleutnant-ober Oberführer
 E.S. Oberleutnant

Die gefertigte Ortsgruppe schließt
 sich den Ausführungen Ihres Befehls-
 lara Kms. Bismarck an und bittet
 ebenfalls um je Frühere und durch-
 greifende Hilfe.

Heil Hitler!

8304822

su usled napred navedenih činjenica, moral i pouzdanje *celog* stanovništva neverovatno pali, već i zato, što i ono stanovništvo koje je dosada bilo neprijateljski raspoloženo prema partizanima, ni od koga podržavano, smatra da se nalazi u beznadežnom položaju dok se broj i vlast partizana iz dana u dan povećava.

Mi smo stalno molili, da se barem u nekom mestu Fruške Gore odredi jedna komanda za akciju u jačini jedne ratne čete, koja bi na svako nedelo partizana munjevito reagovala. Ta četa bi skoro onemogućila nedavno izvršeno prikupljanje partizana u Fruškoj Gori. Nažalost, nikada nismo postigli da nam ova četa bude upućena. Danas se broj partizana toliko povećao, da je sada potrebna akcija većeg stila, da bi se suzbili partizani, koji su baš *viočas ponovo napali i opljačkali opštinu Bingula, a nemačke mesne straže rasterali*. Opština Erdevik, koja je udaljena oko 3 km od Bingule, sa oko 1400 folksdojčera zbog tog nanada i neaktivnosti nadležnih vlasti toliko je očajna, da je pitanje da li će se ondašnja mesna straža moći i hteti braniti u slučaju skorog verovatnog napada, jer ako podlegnu, smrt im je sigurna.³

Pošto i Vašoj Ekselenciji ne može biti ravnodušno, u kakvom se stanju nalazi pozadina, to se obraćam Vašoj Ekselenciji sa molbom da se, u opštem interesu što pre preduzmu mere, da ova, za narodnu ishranu i ratnu privredu tako važna oblast Srema ne bude i dalje izložena partizanskom pljačkanju i teroru te da moral stanovništva koji je već mnogo stradao, ne bi još više pao. Ako se uskoro ništa ne preduzme, to će Srem u najkraće vreme postati partizansko žarište, kao što su već postale mnoge oblasti u državi, iako do ovoga u Sremu, pored malo dobre volje državnih vlasti, ne bi smelo tako daleko da dođe.

Verujući da će Vaša Ekselencija biti spremna da nam pomogne, potpisujem se u ime celog nemačkog i prijateljski raspoloženog stanovništva Fruške Gore sa

Hajl Hitler!
Julius Nimmichtl
Nadšumar kneza Odeskalija
poručnik ajnzac-štafela

³ O **dejstvima** jedinica NOV u Sremu aprila 1943 god. vidi **tom I, knj. ,6, dok. br. 99.**

BR. 111

**PETNAESTODNEVNI IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE
PUKOVNIJE OD 30 APRILA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽ-
NICKOM ZAPOVEDNISTVU NDH O DEJSTVIMA PARTI-
ZANA U SREMU¹**

ZAPOVJEDNIČTVO

4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J.S. Br. 1360/Tajno

U Tuzli, dne 30. travnja 1943.

Predmet: Doglasno izvješće.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA DR ŽAVNOG TAJNIKA DRA VJEKOSLAVA VRANCICA ZAGREB
- 3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA IZTOČNU I ZAPAD-
NU BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU BROD n/S
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD n/S
5. ZAPOVJEDNIČTVU III. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA
6. ZAPOVJEDNIČTVU IV. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ
7. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
8. SREDIŠNJEM UREDU ZA SUZBIJANJE KRIMINALITETA ZAGREB
9. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB
10. VELIKOJ ZUPI USORA I SOLI TUZLA
11. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK
12. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIĆ
13. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA LUKA
14. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
15. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR

Prema Uputu za rad i organizaciju izvještajne službe i zapovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva Taj. J. S. Br. 320 od 31. srpnja 1941, predlažem sljedeće doglasno izvješće za minulih zadnjih 15 dana:

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

9. travnja 1943. oko 2330 sati skupina od 20 do 30 naoružanih komunista oduzela je od seoske straže D. M. u selu Bingula (13 km. j.i. od Iloka) 5 vojničkih pušaka sa 424 naboja,

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/3—9, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

jednu lovačku pušku sa 20 nabojaja, četvrtinu kg. baruta i pola kila olova, pa potom otišli u pravcu Fruške Gore.

10. travnja 1943. u 23.30 sati u šumi Dubrave (18 km s. z. gida) 4 naoružana komunista oduzeli su od lugara Marjata **Jdirka** 1 lovačku pušku sa nabojima i 1 džepni sat i otišli u nepoznatom pravcu.

10. na 11. travnja 1943. oko 500 naoružanih komunista otjerali su sa pustare Fichel (16 km. s. i. Hrv. Mitrovice) 24 krave, 90 svinja, 6 pari konja i raznog poljskog alata u ukupnoj vrijednosti 1,600.000 kuna.

12. travnja 1943. oko 0100 sati po komunistima iskidana je brzoglasna linija Hrv. Mitrovica — Čalma (10 km. s.z. Hrv. Mitrovice) i Čalma—Erdevik (17 km. s. z. Hrv. Mitrovice) i presječeno 59 stupova ovih linija.

11. na 12. travnja 1943. nepoznati broj naoružanih komunista odnijeli su iz blagajne občine Ostrovo 6.000 kuna (4 km s. Vinkovaca) i otišli u nepoznatom pravcu.

13. travnja 1943. oko 1000 sati 20—30 naoružanih komunista odveli su iz šume Nezin dol—Poljana³ (8 km. j. i. Iloka) mladića Radžić Milorada iz Erdevika (10 km. j. Iloka), koga su navodno ubili pošto su se po odvođenju čula 2 nabojaja iz pušaka.

11. na 12. travnja 1943. nepoznati broj naoružanih komunista izvršili su napad na selo Bingulu (13 km. j. i. Iloka) i u borbi 13 seoskih stražara njemačke skupine razoružali i sobom odveli za čiju se sudbinu ne zna. Od oružja oduzeli su 19 pušaka sa 1350 nabojaja i 4 lovačke puške. U občini zapalili pismohranu i namještaj a po selu opljačkali raznih predmeta i živežnih namirnica u vrijednosti od 500 kuna. Na strani komunista 1 ranjen i 1 ubijen. Komunisti se povukli u Frušku Goru..

11. travnja 1943. oko 2300 sata oko 50 naoružanih komunista na ribogojstvu Kavke Dragutina (1 km. s. z. Suseka) izlupali su motor za pumpanje vode iz ribnjaka, opljačkali 2 para konja, ribu iz ribnjaka i drugih raznih stvari u ukupnoj vrijednosti oko 1,000.000 kuna a zatim se povukli u Frušku Goru.

13. travnja 1943. oko 2200 sata oko 25 naoružanih komunista odnijeli su od pričuvnog domobrana Matende Ivana koji je bio na dopustu kod kuće u s. Kuzminu (14 km. s. z. Hrv. Mitrovice) jedan par domobranskog odjela, kapu, cipele i remen, a zatim su otišli kod domobrana 3. kompanije Verfleungs iz Požege,⁴ pripadnika njemačke skupine, Mergl Stjepana koji

³ Nije nađeno na karti Bačka Palanka 1 :100000.

⁴ Slav. Požega

je došao kući u Kuzmin sa svom ratnom opremom i oduzeli mu svu ovu opremu sa oružjem a njega sobom odveli za čiju sudbinu ne zna.

Iste noći sačekali su između želj. postaje Kuzmin i Kuzmin domobrana 5. kompanie Verfleugungs-stelle iz Požegi Bauer Mihajla koji je takođe dolazio kući u Kuzmin sa svom ratnom opremom i oduzeli mu svu opremu sa oružjem i odveli ga sobom za čiju se sudbinu ne zna..

14. travnja 1943. oko 2200 sata oko 60 naoružanih komunisti odveli su navodno nasilno iz selđ Martinci (10 km. s z Mitrovice) 21 mladića novaka pravoslavne vjere, koji su bili pozvani da nastupe odsluženje djelatnog razdoblja u domobranstvu i sa njima otišli u pravcu šume Klještevica (16 km j.z. Mitrovice) odakle su i došli. Osim toga odveli su i domobrana Kuvaju Živana koji se je u selu Martincima nalazio na dopustu.

16. na 17. travnja 1943. na putu Ilok—Neštin komunisti su iztrgali brzoglasnu liniju i presjekli 45 b.b. supova i otišli u Frušku G.

18. travnja 1943. u 0700 sati na pruzi između želj. postaje Kukujevci i Kuzmin (18 km. s.z. Mitrovice) eksplodirala je mina pod brzim vlakom br. 10, koji je polazio iz Vinkovaca za Zemun. Žrtava nije bilo. Manje oštećeno 6 vagona koji su iz tračnica izkliznuli, a 20 met. pruge rastrgano. Promet u toku dana uspostavljen.

13. na 14. travnja 1943. na r. Savi kod šume Dobreč (14 km. j.i. Mitrovice) 10—15 naoružanih komunisti zapalili su šlep Babića Joze iz Mitrovice koji je doplovio' radi prevoženja trupaca. Upravljača šlepa su prije toga iskricali i pustili. Žrtava nije bilo.

13. na 14. travnja 1943. skupina naoružanih komunisti nepoznate jačine opljačkala je od seljaka iz s. Jarka (11 km. j.i. Mitrovice) 40 metara remenja od vršaćih strojeva.

13. na 14. travnja 1943. oko 40—50 naoružanih **komunista** odveli su navodno nasilno iz sela Jarka (11 km. j. i. Mitrovice) 9 pravoslavnih mladića, **koji** su bili unovačeni za **domobranstvo**.

13. na 14. travnja 1943. oko 40 naoružanih komunisti odveli su navodno nasilno iz sela Jarka, domobrana 3. satnije-, 2-bojne, 2. domobranske radne pukovnije Pavković Iliju koji se je nalazio na dopustu kod kuće.

18. travnja 1943. oko 2200 sata oko 11 naoružanih komunisti došlo je u stan občinskog načelnika Kinder **Franje** u selu Grk (17 km. j. i. Sida) i istog nasilno odveli, ali im je putem uspjeo pobjeći i kući doći.

18. na 19. travnja 1943. na putu Ilok—Šid (4 km. j.i. jloka) posjekli su komunisti 16 državnih stupova i 15 vlastelinskih stupova brz. linije, a zatim na putu Ilok—Ljuba (5 km. ; Iloka) posjekli su 5 državnih i 10 vlastelinskih stupova na brzoglasnoj liniji.

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

26. ožujka 1943. u 1245 sati jedna skupina od 40 naoružanih komunista napala oružničko-ustašku ophodnju od 5 ljudi na putu Petrovci—Bečmen (20 km. z. Zemuna). Ophodnja primila i vodila borbu dok joj nije stiglo pojačanje iz Dobanovačkog zabrana. Tada su komunisti pobjegli u obližnju šumu.

28. na 29. ožujka 1943. **došlo je nekoliko skupina** naoružanih komunista u jačini od **5—10 ljudi u selo** Kupinovo. **Jednovremeno upali u nekoliko kuća i odnesli oružja, streljiva i raznih stvari.**

29. na 30. ožujka 1943. upali su navodno naoružani komunisti u selo Kupinovo i odveli 7 mladića novaka pravoslavaca iz Kupinova. Postoji sumnja da su ovi mladići dobrovoljno se pridružili i otišli komunistima.

2. travnja 1943. na putu od Ašanje došlo je nekoliko skupina komunista na put Ašanja—Zemun i uhvatili domobrana koturaškog sata Gabriel Zarića koji se je nalazio na zdravstvenom dopustu kod svoje kuće. Za njegovu sudbinu se ne zna. Istoga dana došla su 4 komunista u kuću odvedenog Zarića i njegovoj ženi rekli da se ne plaši za sudbinu njezinog muža, pošto da se on nalazi kod njih.

4. travnja 1943. otišla su 3 mladića od svojih kuća iz Iriga za selo Maradik. Po saznanju ovi su otišli i pobjegli od kuće da ne bi morali služiti hrvatsku vojsku.

5. na 6. travnja 1943. komunisti isjekli brzoglasno-brzoglasne stupove na liniji Ruma—Hrvatska Mitrovica.

6. travnja 1943. između 2100—2400 sata komunisti prepilali su 43 kom. stupova na liniji Ruma—Vrdnik. Žicu istrkali, a izolatore polupali.

6. travnja oko 2345 sati došlo je 6—7 naoružanih komunista u željezničku stražaru br. 2 na pruzi Ruma—Vrdnik, skinuli brzoglasni aparat i odneli ga sobom u Frušku Goru.

6. travnja 1943. u 2130 sati došla su 3 naoružana komunista na Lekin salaš kod Iriga. Na salašu uhvatili Joška Osker po narodnosti Njemac i odveli sa sobom, a za njegovu sudbinu se ne zna.

7. travnja 1943. u 2200 sata upala su 3 naoružana komunista u kuću Save Vukovića iz Iriga. Probudili njegovog sina

Nikolu, domobrana 1. sata 2 lovačke bojne Osijek, koji se lazio na dopustu i odveli ga sa sobom u šumu. ^{na~}

7. travnja 1943. oko 2400 sata došlo je 15—20 naoružani komunisti na Manastir Hopovo (3 km. s. od Iriga), pretrer Manastir, pronašli izvjesnu količinu liskova i nešto pisaceg p^a pira, te ovo sa sobom odneli.

9. na 10. travnja 1943. komunisti presjekli 85 kom. bb stupova na liniji Irig—Ruma, a iste noći presjekli 85 km. bb stupova na liniji Irig—Krušedol.

9. travnja 1943. u 2230 sati 3 naoružana komunisti pokušali napasti poštu Surčin. Oružnička ophodnja ovo na vriemp primjetila i spriečila, te komunisti pobjegli.

9. travnja 1943. u 2240 sati došlo oko 40 naoružanih komunisti na drž. imanje »Fenek« kod Boljevacu te tu opljačkali 79000 kuna gotovog novca, pisachi stroj, životnih namirnica i veću količinu pšenice, zobi, graha i kudeljnog sjemena.

9. travanja 1943. dobila je g-đa Tajs ucjenjivačko pismo preko pošte Surčin da položi 200000 kuna i da će joj komunisti pustiti muža Rudolfa Tajsu, koga su 22. III. o.g. zarobili i odveli sobom u šumu. Zapretili su joj komunisti ako se novac u određeno vrieme i na određeno mjesto ne položi da će joj muža ubiti.⁵

10. travnja 1943. oko 0130 sati došlo 10 naoružanih komunisti na želj. postaju Boljevci. Upali u stan glavaru pogtaje Josipa Benića od njega oduzeli 12000 kuna drž. novca i neke liekove. Istoga glavaru su sobom povelu ali su ga drugi dan pustili. Ista komunistička družina toga dana uhvatila je seljaka Mušu Lakotaš iz Boljevacu te ga odveli sa sobom.

10. travnja oko 2330 sati došlo je 40—45 naoružanih komunisti na drž. imanje »Bankovci« kod Iriga upregli konje u 4 kola na koje su natovarili 1000 kg. pšenice, 3000 kg. kukuruza, 215 kg. masti, 150 kg. sviežeg svinjskog mesa, 2000 kg. graha, 71 vreću i raznih kožnih stvari. Na ove oduzete stvari dali su potvrdu koju je potpisao »komesar« 1. čete 2. bataljona. Među komunistima bilo je i 5 žena.

11. travnja 1943. u 2100 sat došlo je oko 400 naoružanih komunisti na drž. imanje »Fenek« kod Boljevacu sa imanja odveli 24 konja sa priborom, 12 volova sa priborom za vožnju, 26 krava, 7 željeznih plugova, 2 željezne drljače, 7 kola i dvo-kolicu, 150 kg. zobi, 50 kg. sjemena za repu, 400 kg. graha, 300 kg. kudeljnoga sjemena, 150 kg. čiste vune, 170 jagnječih koža, 32 ovčje kože, sav mehanički pribor od svih gospodarsko

⁵ Partizani se nisu služili učenom. Smrtne kazne i konfiskacija imovine izvršavane su na osnovu presuda vojnog suda.

oljoprivrednih strojeva te veću količinu kukuruza u klipu, pšenice, brašna i raznih drugih stvari.

11. travnja 1943. preko cijelog dana zadržavala se jedna veća skupina (oko 400 naoružanih komunista) u selu Progar kod Boljevaca, tamo su jeli, pili i veselili se.

12. travnja 1943. oko 0315 sati jedna veća skupina naoružanih komunista napala je domobrasku stražu kod cisterne »Ledinci« (4 km. z. od Kamenice n.[a] D.funavu). Na straži bio je jedan poručnik i 18 domobrana zrakoplovne školske pukovnije Petrovaradin. Poručnika zapovjednika straže Župančić Oto i još 9 domobrana komunisti uhvatili i razoružali, a 9 domobrana uspjelo se je spasiti bjegstvom bez da su ih razoružali. Komunisti su sobom u šumu odveli poručnika Zupančića i još 3 dočastnika. Sumnja se da je ovu stražu izdao vodnik Vinko Vidović koji da je bio u vezi sa komunistima.

12. travnja 1943. pronađen je komunistički letak u dvorištu Lajoš Erdoža, seljaka iz Maradika, koji je letak predao našim vlastima. U letku komunisti pozivaju ovdašnji njemački narod da stupe u njihove redove i povedu borbu protiv fašizma.

12. travnja 1943. u 2300 sata došlo oko 30—35 naoružanih komunista na drž. imanje Bankovci kod Iriga. Na 4 kola natovarili 750 kg. kukuruza, 600 kg. graha, 2 bačve petroleuma, 3 zaklanih teladi. Upravitelju su dali potvrdu na odnesene stvari, a pri polasku zapalili jednu kotobanju u kojoj je bilo 7500 kg. neokrunjenog kukuruza.

13. travnja u 0105 sati 10—12 naoružanih komunista napali na domobrasku stražu 1. lovačke bojne u Rumi kod električne centrale u Vrdniku. Straža bila jaka 5 domobrana i nije davala odpor. Komunistima uspjelo iznenaditi i razoružati stražu, te su odneli: 1 tešku strojnicu sa priborom i streljivom, 5 voj. pušaka sa priborom i oko 2000 kom. naboja i 4 gunja. Sobom su odveli 4 domobrana. Zapovjedniku straže uspjelo pobjeći.

13. travnja oko 2400 sata došlo 15 naoružanih komunista sa 5 kola na salaš »Vojnić« kod Indije. Natovarili 9 kom. svinja teških 50—100 kg., 11 vreća kukuruza i 4 vreće hrane za svinje prekrupe i sve odvezli u pravcu sela Surduk.

13. travnja 1943. poslie podne otišao je Stanko Horvat, lugar, u Krušedol kod Iriga da obiđe povjerenu mu šumu. Iz šume se nije povratio. Istoga dana oko 2200 sata došli su komunisti kući istoga Horvata, od njegove žene Katice oduzeli lovačku pušku i cigarete. Sve ovo odnesli u šumu.

14. travnja 1943. oko 2100 sat veća skupina naoružanih komunista upali su u selo Vojka (4 km. j. St. Pazove). Na tamo naše uporište gdje se nalazio jedan oruž. vodnik sa 2n legionara. Borba se vodila cijelu noć sve do 0500 sati drug dana. U borbi je poginuo oruž. vodnik Daniel Jurić i 4 legionara a 10 legionara ranjeno. Komunistima uspješno zapaljena zgradu nastanbu legionara koja je izgorjela.

14. travnja 1943. u 0900 sati jedan naoružani komunist na putu Irig—Ruma zaustavio je Jelicu Brakmić, od iste oduzeo propusnicu i još neke stvari te ovo zapalio.

14. travnja 1943. u 0030 sati došlo oko 20 naoružanih komunista u građanskom odjelu na salaš Luke Lupurovića kod Indije, oduzeli 3 svinje od oko 80 kg. težine.

15. travnja 1943. oko 1300 sati veća skupina naoružanih komunista napala njemačko-ustašku ophodnju između Deča i Šimanovaca. U ovoj borbi poginulo je 4 njemačka vojnika i 4 ustaše.

15. travnja 1943. u 0130 sati 9 naoružanih komunista pokušalo je upasti u selo Petrovčić (25 km. j. Rume), bili su na vrijeme primijećeni od seoske straže i puščanom vatrom protjerani iz sela.

15. travnja 1943. u 2330 sati došlo je oko 200 naoružanih komunista na državno »Živača« (15 km. zapadno od Boljevaca), oduzeli i sobom odveli: par konja sa kolima i priborom, kravu sa teletom, 1 june i dr. razne stvari.

15. travnja 1943. u 0100 sati došlo je oko 20—30 naoružanih komunista među kojima su bile 3 ženske u selu Maradik i demolirali občinu, hrvatsku i njemačku školu, obćinsku pismohranu zapalili i uništili.

15. travnja 1943. u 2230 sati upalo je 15 komunista u stan oruž. Slavić Petra i Slavić Mije koji se nalazi na periferiji Iriga i vezali sestru Petra Slavića i Ivku ženu Mije Slavića i sa sobom u šumu odveli za čiju se sudbinu ne zna.

16. travnja 1943. u 0700 sati nepoznato koliko naoružanih komunista zaustavilo je samovoz držav. lečilišta Kamenica na D. funavu] kod mjesta »Banoštor« (6 km. j. Hrv. Karlovaca). Upravljača samovoza i jednog putnika skinuli i sa njih odjelo odnijeli a samovoz zapalili.

16. travnja 1943. u 0900 sati sukobila se je oružn. obhodnja postaje Bešenovo, sa 100 naoružanih komunista. U borbi ubijeno je 5 komunista. Kod oružnika žrtava nije bilo.

16. travnja 1943. u 2100 sati upalo je oko 40 naoružanih komunista sa 4 kola kod Mihajla Keliga, luga iz Surčina i od

stog opljačkali 900 kg. kukuruza, 800 kg. pšenice i 1 lovačku ušku i odvukli u pravcu šume Gibavac.

P 17. travnja 1943. oko 2300 sata veća skupina komunista prešla je želj. prugu Indija—Petrovaradin kod želj. stražare 33 (3 km. s. Indije) i otišli u pravcu Novi Karlovci.

18. travnja 1943. u 0200 sati komunisti su isjekli 15 kom. brzog, stupova na liniji Irig—Vrdnik, žicu isjekli a izolatore polupali.

18. travnja 1943. u 1300 sati sačekali su 3 naoružana komunista na putu Kupinovo—Progar (7 km. ist. Progara) Otročak Dragutina, Radovanku Repić i Stanu Rankov — svi iz Kupinova i u šumu odveli koje su u večer svojim kućama pustili.

18. travnja 1943. u 2200 sati uhvatili su 4 naoružana komunista Bršića Iliju, blagajnika i Obradović Obrena, pisara iz občine Bešenovo, te Presoja Mihajla iz istog sela za čiju se sudbinu do danas ne zna.

18. travnja 1943. nađen je na pašnjaku (1 km. z. Golubinaca) leš Kovačević Andrije, seljaka iz Golubinaca, kotara St. Pazova. Sumnja se da su ga ubili komunisti jer njegov sin služi u našoj vojsci a drugi u Nedićevoj vojsci.

19. travnja 1943. u 0700 sati sačekali su 4 naoružana komunista i uhitili na mjestu zv. Crni Lug (2 km. ist. Progara) Petrović Cveju, Mihaljević Ziku, Lakotoš Đuricu i Anku, svi iz Kupinova, koji su tjerali svinje za Surčin radi predaje našim vlastima i od istih svinje oduzeli a njih pustili kući.

19. travnja 1943. u 2300 sati upalo je 10 naoružanih komunista u kuće seljaka koje se nalaze na periferiji Klenka i tražili oružje kojeg nisu našli. Od Gajtler Matije odnijeli su jedno domobransko odjelo i cipele a od Nericha Zorta odnijeli odjelo.⁶

U mjesecu ožujku i travnju pa do sada pobjegli su od svojih kuća i navodno se pridružili komunistima i to: 5 mladića pravoslavaca iz s. Vognja, 3 mladića iz Kupinova, Sreten Zovkić, učitelj iz Belegiša, 14 mladića iz sela Belegiša, 25 osoba pravoslavaca iz sela Kupinova, 16 mladića pravoslavaca iz sela Vojke, Avram Stjepan i Radoslav Slavić iz Kupinova, te Radojčić Đorđe, Bajakin Slavko i Svetin Miloš iz Ašanje, kotara **Zemun.**

. . . 7

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)

(M. P.)

Mašek

⁶ O dejstvima partizana u toku aprila 1943 god. vidi tom I, knj. 6, ^{do}k. br. 99.

⁷ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 105

**IZVODI IZ IZVEŠTAJA GLAVNOG RAVNATELJSTVA »a
JAVNI RED I SIGURNOST NDH OD 1 APRILA DO 13 MAJA
1943 GODINE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
U ZAGREBU

Broj: V.T. 21/1943.

Predmet: Izvješće o stanju do
1. IV. 1943. u 12. sati.

VIII. *Velika župa Vuka:*

Prema podacima kotarske oblasti u Irigu dostavlja izvješćem od 29. ožujka župska redarstvena oblast Vukovar, da je 27. ožujka došlo do borbe s partizanima u Irigu³, u kojoj borbi je 16 partizana poginulo, a 6 njih zajedno s oružjem zarobljeno. Istodobno je našoj vojsci palo u ruke partizansko promičbeno gradivo. Na našoj strani je 5 vojnika teže ranjeno. Na temelju viesti Drimljenih od kotarske oblasti u Zemunu javlja, da su isti dan u selu Petrovčić iz zasjede ubijena dva čarkara pripremne bojne.⁴ Napokon su partizani istog dana odveli obćinskog načelnika obćine Jakovo spalivši predhodno sve spise, opljačkavši blagajnu i razbivši uredski namještaj.⁵ Prema podacima pak oružničkog krila u Vukovaru, dostavlja ista oblast, da je skupina od kojih 30 komunista također 27. pr. mj. ujutro iz Kuveždin planine, 18 km s. z. od Hrv. Mitrovice odvela ženu mjestnog tabornika i još 2 mužkarca — Hrvata. Njihova sudbina nije poznata.

Izvješćem od sljedećeg dana javlja ista župska redarstvena oblast na temelju viesti primljenih od kotarske oblasti u Iloku, da su partizani 29. pr. mj. ujutro napali selo Ljubu i opljačkali obćinu. Domobranima, koji su se nalazili na dopustu

¹ Izveštaji Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost obuhvataju sve župske redarstvene oblasti na teritoriji NDH, pa je zato Redakcija odlučila da štampa samo delove koji se odnose na S^{rem}.

² Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—20, k. 22.

³ U ovoj borbi učestvovao je jedan vod Drugog bataljona Trećeg NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok br. 92.

⁴ Ovu akciju izvela je mesna partizanska jedinica.

⁵ Ovu akciju su takođe izvele mesne desetine. Vidi tom I, knj. dok. br. 94.

kod svojih kuća, oduzeli su oružje. Ova skupina bila je jačine oko 200 ljudi. Iste noći je druga partizanska skupina napala selo Banoštori ubila tri Niemaca, opljačkala kuće jrvata, a sa sobom odvela dva Niemca.⁶ Prema podacima primljenim od izpostave župske redarstvene oblasti u Hrv. Mitrovici izvješćuje, da su partizani 29. ožujka odveli **tri občinska stražara** sela Martinaca, kotar Hrv. Mitrovica . . .

VII. *Velika župa Vuka:*

Župska redarstvena oblast u Vukovaru javlja 21. travnja prema podacima primljenim od Kotarske oblasti u Hrv. Mitrovici, da su partizani u drugoj polovici ovog mjeseca u nekoliko mjesta pokušali spriječiti odlazak naših novaka na službu u oružane snage. Oni su stoga odveli sa sobom iz občine Jarak 9 novaka te iz občine Martinci oko 15 novaka, dok im je s područja občine Kuzmin od 30 novaka uspjelo odvesti u svemu četvoricu, jer su se roditelji novaka oduprli partizanima.⁸ Čini se, da su partizani — tojeći se većih nemira u občini Kuzmin — odustali od prisilnog odvođenja mladića. U občini Ležimir skupina od nekoliko stotina partizana ima zadatak, da prikuplja novake s područja kotara Hrv. Mitrovica, Ilok i Sid. Daljnje namjere partizana su izvršivanje napada na pojedina mjesta i vršenje sabotaze. Svaka partizanska četa ima navodno 6 — 8 strojopušaka i **jednu** tešku strojnicu, dok je 80% od ukupnog broja partizana naoružano navodno puškama i bombama.

Prema jučer primljenom brzojavnom izvješću iz Zemuna nalazi se južno od željezničke pruge Ruma — Zemun do Save 4 bataljon Posavskog partizanskog odreda.⁹ Ova partizanska skupina ima 2 — 3 teške strojnice, više lakih strojnica, nekoliko stotina pušaka te samokrese i manje bombe, koje su slabije kakvoće, jer ih partizani sami izrađuju . . .

⁶ Napad su izvršili ielovi Prvog bataljona Trećeg NOP odreda. U Banošturu se nalazilo više petokolonaša koji su pružali oštar otpor prilikom hapšenja. Pretresajući njihove kuće partizani su zaplenili 17 pušaka i 2 pištolja. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92.

⁷ Izvod iz izvještaja Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH od 27 aprila 1943 godine. Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—31, k. 22 a.

⁸ Netačno je da su se roditelji odupirali da pošalju svoje sinove u partizane, već je, naprotiv, partizanski odred primao samo dobrovoljce i to na predlog mesnih partizanskih desetina. Sa mobilizacijom počelo se u Sremu novembra 1943 godine. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166.

⁹ U ovo vreme na ovom prostoru nalazio se Treći bataljon Trećeg NOP odreda. Vidi tom I, taj. 6, dok. br. 99.

VI. Velika župa Vuka:

Prema viestima primljenim od oružničkog krila Vukovar jučer je brzoglasno izvjestilo Glavno zapovjedništvo oružništva, da su dan prije komunisti — njih 400—500 — izvršili napad na oružničku postaju i rizničku stražu u Čereviću, 24 km i. od Iloka.¹¹ Posadu, koja se je sastojala od 11 oružnika i 8 rizničkih stražara su razoružali i svukli samo je trojici rizničkih stražara uspjelo pobjeći. Komunisti su opljačkali občinsku blagajnu i poštu, gdje su povrh toga razbili brzoglasnu središnjicu i spalili sve spise. U taboru muške i ženske ustaške mladeži uništili su odmetnici sav namještaj i spise. . .

12

IV. Velika župa Vuka:

Župska redarstvena oblast u Vukovaru izvješćuje 30. travnja na temelju obavijesti primljene od Kotarske oblasti u Zemunu, da su noću od 29. na 30. pr. mj. partizani kod sela Ugrinovci, a između Ugrinovaca i Batajnice, prekopali cestu, a između Dobanovaca i Batajnice posjekli 30 brzoglasnih stupova.

Ovo glavno ravnateljstvo primilo je sinoć brzojavno izvješće iz Zemuna, prema kom je dan prije kod sela Grabovci u području Rumskoga kotara u borbi s partizanima poginulo 7 oružnika i njemačkih vojnika. Sudbina daljnje devetorice nije poznata.¹³ Selo Kupinovo, kotar Zemun, sa svih strana je obkoljeno, a naša posada u tom selu broji u svemu 20 oružnika. Nadležne oblasti su o tom odmah obavještene.

Prema današnjem izvješću Glavnog zapovjedništva oružništva partizani su u noći od 30. travnja na 1. ov. mj. priredili manifestacije i održali promičbene govore u selu Buđanovci, 15 km j. od Rume.

14

¹⁰ Izvod iz izveštaja Glavnog ravnateljstva od 1 maja 1943 godine. Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—23, k. 23.

¹¹ Napad su izvršile tri čete Prvog bataljona Trećeg NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 99.

¹² Izvod iz izveštaja Glavnog ravnateljstva od 7 maja 1943 godine. Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—11, k. 23.

¹³ Prema izveštaju Trećeg NOP odreda ovaj napad je izvršen 4 maja 1943 godine. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 99.

¹⁴ Izvod iz izveštaja Glavnog ravnateljstva od 8 maja 1943 godine. Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. 10/1—19, k. 23.

VII. *Velika župa Vuka:*

Glavno zapovjedništvo oružništva — sigurnostni odjel **izvijestilo** je danas, da su partizani jučer ujutro napali oružničku postaju u selu Jarak, 13 km j.i. od Hrvatske Mitrovice, zarobili, razoružali i svukli 11 pomoćnih oružnika, dok su **zapovjednika** postaje svezanog odveli sa sobom. Oružničku **vojarnu** su zapalili, a odneli su 12 pušaka s pripadajućim strijeljivom¹⁵...

16

VIII. *Velika župa Vuka:*

Župska redarstvena oblast u Vukovaru dostavlja izvješćem od 10. svibnja na temelju podataka primljenih od oružničkog krila u Zemunu, da je 5. ov. mj. teretni vlak sa strijeljivom na putu od Rume prema Vrdniku naišao na minu. Usled eksplozije stroj vlaka je oštećen, a 5 vagona je uništeno. Strojvođa je poginuo, a 3 su domobrana ranjena. Strijeljivo nije eksplodiralo.

Željeznička postaja u Rumi danas je brzojavno izvjestila, da su noćas partizani u Nikincima napali i zapalili željezničku postaju, prijemnu i gospodarsku zgradu, te skladište. Žrtava nije bilo, no sve su zgrade izgorjele.¹⁷

Župska redarstvena oblast u Vukovaru javila je danas, da je jutros kod šume Grabova Greda na željezničkoj pruzi Morović — Grk eksplodirala po komunistima podmetnuta mina.¹⁸ Usled eksplozije nekoliko je vagona uništeno, a poštanski vagon je izgorio. Domobrane, koje su zatekli u vlaku, odmetnici su razoružali, dok su oružnike, ustaše, te domobranske častnike i dočastnike — njih oko 40 — odveli sa sobom. Komunisti je bilo oko 60—100. Na licu mjesta nađen je mrtav jedan ustaša, jedan oružnik i još jedna osoba.

ZA DOM SPREMNI!

GLAVNI RAVNATELJ
U Z.

Vidali

(M. P.)

(Dr. Vidali)

¹⁵ Napad je izvršila Treća četa Drugog bataljona Trećeg NOP odreda.

¹⁶ Izvod iz izvještaja Glavnog ravnateljstva od 13 maja 1943 godine. Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1 k. 23.

¹⁷ Vidi dok. br. 109.

¹⁸ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 110.

II

PETNAESTODNEVNI IZVEŠTAJ 4 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 15 MAJA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNIŠTVA NDH O DEJSTVTMA PARTIZANA U SREMU

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 1566/Taj.

U Tuzli, dne 15. svibnja 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
I. polovinu svibnja.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (J. S.) ZAGREB
2. PREDSJEDNICTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU BROD n/S
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD n/S
5. ZAPOVJEDNIČTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA
6. ZAPOVJEDNIČTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ
7. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
8. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB
9. VELIKOJ ZUPI USORA I SOLI TUZLA
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE PAG
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA LUKA
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR.

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

14. na 15. travnja 1943. odvelo je 30 komunista Nikolić Bogdana, pravoslavca iz s. Jarka (11 km. j.i. Hrv. Mitrovice) koji je bio pozvan na nastup vježbe u domobranstvu.

16. travnja 1943. na putu Vel. Radinci — Hr. Mitrov. (8 km. s.i. Hr. Mitrovice) nepoznati broj naoružanih **komunista** sačekali su seljake sela Šuljma koji su vozili **na** 8 kola kukuruz za »Zempro« u Hr. Mitrovicu i vratili ih sa kukuruzom njihovim kućama, ne dozvoljavajući im kukuruz voziti.

Tako su isto vraćali sve seljake koji su toga dana **nosili** namirnice na pijacu u Hr. Mitrovicu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 49/2—21, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

16. travnja 1943. oko 2200 sata 50 naoružanih komunista oduzeli su u selu Kuzminu (14 km. sz. Hr. Mitrovice) od domobrana 2. sata, 2. dojav. bojne iz Požege Mirilovića Gligorije, koji je došao kao teklić u Kuzmin, pušku sa kožnim i oružnim priborom sa 25 naboja i odoru sa njega a od domob. 1. sata, 1 domob. radne bojne Vukadinović Milenka domobransku odoru, a najzad provalili u stan mesara Heterle Jakoba i opljačkali raznih stvari i namirnica u vrijednosti 24.000 kuna.

17. travnja 1943. oko 0800 sati 30 naoružanih komunista dočekali su na putu Crepa (8 km. s. Hr. Mitrovice) načelnika i blagajnika občine Mandjelos i od istih oduzeli 108.837 kuna koji su nosili za porez u Hrv. Mitrovicu. Načelnika i blagajnika pustili kućama.

17. travnja 1943. u 2230 sati u s. Bosutu (17 km. j.z. Hr. Mitrovice) naišla je ustaška ophodnja na 2 nepoznate osobe koje su ispred ophodnje pobjegle u jednu kuću u kojoj su od strane ophodnje u međusobnoj borbi ubijene. 1 ustaša sa nožem lakše ranjen. Naš plien 2 voj. puške i razne živežne namirnice.

18. travnja 1943. u 2300 sata skupina komunista nepoznate jačine izvršila je prepad na stražu želj. bojne na prugi Sid — Sr. Rača na mjestu Jaruge i razoružali 11 stražnika i oduzeli im 11 pušaka sa strieljivom a njih pustili.

18. na 19. travnja 1943. jedna skupina komunista nepoznate jačine otjerala je u Frušku Goru iz s. Divoša (15 km. s.z. Hr. Mitrovice) 74 kom. ugojenih svinja. Svinje su bile određene za predaju zajednici za izvoz stoke.

21. travnja 1943. oko 0300 sati nepoznati broj naoružanih komunista pripucalo je na nastanbu ustaške posade u selu Neštinu (6 km. i. Jarka).³ Prepad je odbijen bez vlastitih gubitaka.

21. travnja 1943. u 1900 sati u selu Kuzminu (16 km. s-z. Hr. Mitrovice) u kući Armaković Rajka, željezničara, 3 naoružana komunista uhitili su oružničkog vodnika krila Brod Nekić Ivana, koji je došao da kupi živežne namirnice, odveli ga izvan sela i ubili.

23. travnja 1943. u 1200 sati oko 55 naoružanih komunista otjerali su sa pašnjaka kod s. Strašinci (25 km. j.z. Šida) 100 kom. goveda i svinja u pravcu Svinove Bare.

23. travnja oko 1200 sati na putu sela Ležimir — Sviloš (18 km. s. Hr. Mitrovice) oko 10 naoružanih komunista opljač-

³ Selo Neštin nalazi se na Dunavu (ist. od Iloka), a ne 6 km istočno s. Jarka.

kali su od JelMć Branka iz Suseka 4 bureta piva, pa ga pustit sa kolima kući.

24. travnja 1943. oko 0900 sati na putu Hrtkovci — j.j., Mitrovica (12 km. j.i. Hr. Mitrovice) 30 naoružanih komunist izvršili su iz busije vatreni prepad iz strojnice na samovoz u kome se je vozilo 10 njemačkih vojnika i legionara Vražje di vizije. Lakše je ranjen 1 vojnik. Do borbe nije došlo jer il samovoz nastavio putovanje.

26. travnja 1943. oko 0300 sata 10 naoružanih komunista odnijeli su iz stana na želj. postaji Sr. Rača (21 km. j.z. Hr Mitrovice) od željezničkog skladištara Vojičić Ivana jedno odjelo, jedan džepni sat i 3600 kuna novca i odveli ga sa ženom koje su kasnije pustili.

26. travnja 1943. od strane nepoznatog broja naoružanih komunista na putu kod mjesta »Dumbovo« (14 km. z. Hr. Karlovaca) posjećeno ie 6 b.b. stupova.

29. travnja 1943. oko 2230 sati 500 naoružanih komunista izvršilo je napad sa svih strana na oružn. postaju i razdjel rizničke straže u Čereviću, koje su nakon 45 časaka borbe zauzeli. Oružnici razoružani i svučeni. Oduzeto 13 pušaka, 1 strojnica i 1800 naboja. Ostala oprema od ranije evakuirana. 1 oružnik i 1 ustaša odvedeni i za njihovu se sudbinu ne zna, a 1 se sam komunistima priključio. Ostali pušteni na slobodu. Kod oružnika žrtava nije bilo, a kod komunista nepoznato. Komunisti opljačkali obćinu i poštu, razlupali brzoglasnu centralu i spalili sve spise. Iz trgovine »Bata« sve odnieli. Namještaj i spise u taboru muške i ženske mladeži uništili.

2. svibnja 1943. u 1000 sati na salašu Branka Birovljen (3 km. j. Mandelosa) ubijen je po komunistima ustaša Franjo Čutirić, pripadnik II Ustaške djelatne bojne, a jedan ustaša nepoznatog imena odveden u smjeru Fruške Gore. Za njegovu se sudbinu ne zna.

3. travnja 1943. 2100 sat, oko 500 naoružanih komunista opljačkali su iz sela Bingule i sa pustare Borota kod Bingule (13 km. j-i. Iloka) jednog punokrvnog pastuha sa 3 sedla i drugih raznih stvari u vrijednosti 200.000 krma.

4. svibnja 1943. veća skupina naoružanih komunista odvela je iz sela Mandelosa (11 km s.i. Hr. Mitrovice) obćinskog načelnika i bilježnika, obćinsku pismohranu svu spalili u dvorištu, namještaj polupali, odnieli pisaači šapirograf i 6.000 kuna novca. Za sudbinu načelnika i bilježnika ne zna se.

5. svibnja 1943. na putu između sela **Suljma** i Bešenova (13 km. s.i. Hr. Mitrovice) 3 naoružana komunista **sačekali** su

radnika iz povojničenog rudnika u Vrdnik Majdan (12 km. g i. Hr. Mitrovice) i odveli ih u pravcu Fruške Gore.

5. na 6. svibnja 1943. nepoznati broj naoružanih komunisti opljačkali su iz kuće Pavela Pucovski, nastanjenog u **Radoškom** Brdu (3 km. ist. Iloka) 70 kg. vune.

7. svibnja 1943. oko 0900 sati na putu između sela Sr. Rače i želj. postaje Sr. Rača (22 km. j.z. Hr. Mitrovice) nestao je raznoslač pošte Risto Kokotović sa službenom poštom koju je nosio za selo i općinu Bosut. Sumnja se da su ga odveli komunisti.

7. svibnja 1943. u 0600 sati oružnički vodnik Marko Martinović, zapovjednik međupostaje Jarak, uhićen je, razoružan, svučen, svezan i odveden od skupine oko 30 komunista, kada¹ je došao svojoj kući na doručak.

Istovremeno iznenadno upali su komunisti u vojarnu oružn. međupostaje Jarak (13 km. j.i. Hr. Mitrovice), razoružali i svukli 11 pomoćnih oružnika i pustili na slobodu, a zatim vojarnu zapalili. Gubitak 12 pušaka, 1200 naboja i 4 pokrivača.

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

Polovinom mj. ožujka o.g. dobio je 3 dana dopusta Ivan Detelin, domob. 1. strelj. satnije, 1. novačke pukov. za rodno mjesto Maradik, kotara Irig, po narod. Mađar. Sa dopusta nije se povratio u svoju postrojbu, već je pobjegao u Mađarsku. 17. travnja pobjegla je i njegova žena Marija iz Maradika u Mađarsku. Uzrok bjegstva mađarska promičba i neraspoloženje prema našoj državi.

23. ožujka 1943. udaljio se je od svoje kuće Nikola Vukasović iz Ašanje, a 26. ožujka Branislav Odošić iz Kupinova i pridružili se oba partizanima.

9. travnja 1943. pobjegao je iz pomoćnog Osječkog sata Josip Boćan po narodnosti Mađar iz Maradika, kotara Irig. Sumnja se da je prešao u Mađarsku.

13. na 14. travnja 1943. pobjegli su od svojih kuća 5 mladića iz sela Vognja, kotara Ruma i pridružili se komunistima.

15. travnja 1943. pobjegao je iz 6. satnije, 6. p.p. Mihajlo Prok iz Iriga i pridružio se komunistima.

19. travnja 1943. oko 1400 sati veća skupina naoružanih komunista upala je u s. Belegiš i uhitili Nikolu Beljakova ruskog izbjeglicu koji živi u Beogradu kao legionar i njegovu ženu Gordanu i sa sobom u šumu odveli za čiju se sudbinu ne zna.

19. travnja 1943. u 1500 sati uhitili su komunisti na mjestu Spomenik (4 km. s. Kupinova) Lovru Jurkovića lugara iz

Kupinova i držali kod sebe do 23 sata i nakon toga pustili i dali mu partizansko tvorivo da po selima rastura. ^{ga}

21. travnja 1943. u 2300 sata 20—25 naoružanih komu ništa upalo je u Manastir Hopovo (3 km. s. Iriga) i zapalili ^{ca~}

21. travnja 1943. u 2300 sata došlo je oko 80 naoružanih komunista u s. Bešenovo (17 km. s.z. Rume) i sa sobom odveli občinskog blagajnika Barišić Iliju, a iz občinske blagajne 100.000 kuna a knjige zapalili.

22. travnja 1943. poslije podne vraćali su se iz N. Karlo- vaca za Staru Pazovu Jožo Akrapović i Drago Vidović, ustaše iz Zenice, napadnuti na putu od 7. naoružanih komunista. Vi- dović je ranjen i zarobljen, a Akrapoviću je uspjelo bjegstvom spasiti se.

23. travnja 1943. u 0030 sati 15—20 naoružanih komu- nista pokušalo je upasti u selo Platičevo (25 km. j. Rume), komunisti su primjećeni od seoske straže i puščanom vatrom od iste odbijeni.

23. travnja 1943. u 2300 sata 75—80 naoružanih komu- nista došlo je u selo Maradik (12 km. i. Iriga). Iz kuće tabor- nika, kojega nije bilo kod kuće, odnijeli su jedan krugoval, lo- vačku pušku sa 20 naboja, ustaškog tabora žig i 1523 kune gotovoga novca.

23/24 travnja 1943. posjekli su komunisti 18 stubova na b.b. liniji Beška — Krčedin. Izolatore polupali a žice odnijeli sa sobom.

24. travnja 1943 godine komunisti su obesili na drveću preko puta Batajnica — Zemun papirnatu ploču sa natpisom: »Pažnja, smrtna kazna svima švercerima i onima koji prodaju po crnoj berzi. Stoj šverceru, ne smiješ iznijeti ni kilu živežnih namirnica, inače najstrožija kazna«.

24. travnja 1943. oko 2300 sata došlo je 60 naoružanih komunista na pustaru »Gladnoš« (12 km. ist. Iriga) i opljačkali 80 kg. žita, 7 kom. prasadi i nekih sitnih stvari. Na pustari se nalazio na dopustu Petar Bodiš, ustaša, koga su komunisti sobom odveli za čiju se sudbinu ne zna.

24. travnja 1943. u 0250 sati **nepoznati broj komunista postavio** je pakleni stroj na želj. prugi Zemun — **Batajnica** (18 km. Zemuna). Na ovaj pakleni stroj naišao je teretni vlak, te **lokomotiva** i 7 vagona oštećeno. Tada su komunisti **otvorili** puščanu vatru na 16 momaka želj. bojne koji su čuvali **prugu**. Straža odgovorila puščanom vatrom a komunisti **pobjegli**.

24. na 25. travnja 1943. oko 30 naoružanih komunista na- palo je ustašku posadu u Zabranu (8 km. z. Surčina). Posada

orihvatila borbu, nakon izvjestnog puškaranja komunisti pobjegli-

24. travnja 1943. u 1200 sati upala je veća skupina komunisti u s. Bešenevo (15 km. s. Rume) i zapalili občinsku i školsku zgradu koje su do temelja izgorjele. U školskoj zgradi bila je smještena oružnička postaja koja je dan prije ukinuta i momčad povučena u Majdan Vrdnik i Irig.

24. na 25. travnja 1943. komunisti su presjekli 60 b. stupova brz. linije Bečmen — dobanovački Zabran (12 km. z. gurčina).

25. travnja 1943. oko 1600 sati upali su naoružani komunisti u s. Jazak (8 km. z. Iriga) i uhvatili Adama Heluma, obć. bilježnika, Stevana Stričevića, obć. načelnika i Pavla Erdeljana, gostioničara i svu trojicu odveli u šumu, načelnika i gostioničara pustili kući a bilježnika zadržali.

25. travnja u 0030 sati nepoznati broj naoružanih komunisti zanalio je želj. str. br. 19. na glavnoj pruzi Zemun — Zagreb (5 km. s. Pazove).

26. travnja 1943. oko 2330 sati veća skupina naoružanih komunisti zapalila je želj. postaju Ledinci (4 km. z. Kamenice n[a]/D.iunavu]), također su zapalili spremište kamenoloma Rakovac koji se nalazi u blizini želj. postaje Ledinci.

26. na 27. travnja 1943. komunisti su prerezali 96 stupova b.b. želj. postaje Ledinci —• Beočin.

27. travnja 1943. u 2210 sati oružnička ophodnja postaje Ruma u jačini 20 oružnika nalazeći se u busiji nedaleko želj. postaje Kraljevci, sukobila se je sa većom skupinom komunisti. Borba je trajala oko 35 časaka kada su se oružnici povukli usled premoći komunisti na želj. postaju Kraljevci. Gubitaka nismo imali. Gubitci partizana 2 mrtva.

27. na 28. travnja 1943. komunisti su isjekli 20 b.b. stupova na liniji Beška — Krčedin, izolatore polupali a žicu odnijeli.

27. na 28. travnja 1943. došla je veća skupina naoružanih komunisti u-Krčedinske planine kod Krčedina, odveli seljake Karla Hart, Milku Kolar i Petra Volkov.

28. na 29. travnja 1943. komunisti su prerezali 31 stup hb. linije Batajnica — Dobanovci, žicu istrgli a izolatore polupali.

28. na 29. travnja 1943. komunisti su prekopali put Batajnica — Ugrinovci (5 km. Batajnice). Kod iskopanog jarka ostavili su ceduljicu sa natpisom »Ko ovo potrpa biti će streljan«.

29. travnja 1943. 10—15 naoružanih komunista sačekali su na putu Kupinovo — Progar Vidu Damjanović, Zagork Jošić i Ljubicu Veran, sve tri iz Kupinova, i oduzeli im n^r pustnice i vratili ih u Kupinovo.

30. travnja 1943. u 1600 sati oko 18 naoružanih komunista sačekalo je na putu Petrovčić — Karlovčić (25 km Zemuna) Pavla Pucka, obć. bilježnika iz Obreža i Doku Biljicki, obć. bilježnika iz Ašanje i tražili od istih oružje pa pošto ga nisu našli, pustili su ih.

30. travnja 1943. u 2115 sati 4—5 naoružanih komunista napalo je iz dvorišta kuće Rade Kupinac, seljaka iz Klenka' puščanom vatrom oruž. ophodnju postaje Klenak. Ophodnja primila borbu a komunisti pobjegli. Žrtava nije bilo.

30. travnja na 1. svibnja 1943. veća skupina naoružanih komunista marširala je i manifestovala kroz selo Budanovci (15 km. j. Rume). Jedan od vođa komunista održao je govor protiv fašizma i okupatora pozivajući narod da svi pređu komunistima i da se bore protiv okupatora i da će pobjeda biti za kratko vrijeme na njihovoj strani.

30. travnja na 1. svibnja 1943. nepoznate osobe izlepili su oko 30 komunističkih letaka po kućama u St. Pazovi koji flaše »Živio Prvi maj, živjela Komunistička partija, živio komunistički štab,⁴ živio drug Tito, živilo Antifašističko veće, živio Ivan Ribar, dole krvavi fašizam, živjela sloboda«.

1. svibnja 1943. u 1500 sati oružnička ophodnja postaje Irig opazila je kod s. Rivice (3 km. z. Iriga) nepoznate osobe koje bježe u šumu. Ophodnja ih je pozvala da stanu ali su oni ipak bježali. Od bjegunaca ušao je jedan sa puškom u kuću Mitra Antonijevića, koji se nije htio predati ophodnji, kojeg je ophodnja u kući ubila. Identitet nepoznat, zaplijenjena je 1 puška sa 20 naboja.

1. svibnja 1943. 12—15 naoružanih komunista sačekali su seljake na putu Kupinovo — Progar i nisu dozvolili prolaz seljanima u Zemun već su ih vraćali svojim kućama. Selo su blokirali i nisu dozvolili da se iznosi hrana na prodaju oružnicima.

1. svibnja 1943. u 0115 sati napalo je nepoznato koliko komunista našu i njemačku stražu kod Dobošaša (Vrdnika) koji čuvaju skladište i cisterne benzina puščanom vatrom. Straža primila borbu i komuniste odbila bez gubitaka.

1. svibnja 1943. u 2030 sati došlo je 17 naoružanih komunista na pustaru Bogdana Dere (20 km. j. Rume) i naredili da

⁴ Ovu parolu partizani nikada nisu isticali.

se upregnu kola da ih prevezu u šumu »Lug« (2 km. j. pustare), pošto su odveženi u označenu šumu, komunisti su se skinuli ga kola i otišli u dubinu šume a kola povratili.

1. na 2. svibnja 1943. 10—15 komunista isjeklo je i sa sobom odnio bb. žicu na liniji Klenak — Ruma.

1. na 2. svibnja 1943. komunisti su ispisali na platnu crvenom olovkom »Živio Prvi maj, živjela komunistička Rusija,⁵ živjela Crvena armija i si.

4. svibnja 1943. u 0400 sata kod želj. stražare br. 19, kod **Vojke** na pruzi Ruma — St. Pazova, nepoznate osobe odvile su spojnice na prugi usljed čega su pri nailazu vlaka izkliznula 2 vagona teretnog vlaka. Žrtava nije bilo.

4. svibnja 1943. u 830 sati napadnuta je oružn. ophodnja postaje Grabovci na putu Grabovci — Obrež, kod mjesta Vučkovac, od 300 naoružanih komunista. Borba trajala 2.30 sati. 1 oružnik ranjen, 1 domobran i 1 pomoć, oružnik nestali, 7 vojnika SS poginulo a 9 nestalo. Gubitci komunista nepoznati.⁶

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

(M. P.)

⁵ Ova parola takođe se nije upotrebljavala.

⁶ O ovoj i ostalim navedenim akcijama vidi tom I, knj. 6, dok. br. 99.

⁷ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE on
MAJA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNIČKE
ŠTVA NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU¹**

ZAPOVJEDNIŠTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J.S. Br. 1693/taj.

U Tuzli 30. svibnja 1943.

Predmet: Doglasno izvješće.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIŠTVU ORUŽNIČKE PUKOVNIJE J. S. ZAGREB
2. PREDSEDNIŠTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA^A ZAGREB.
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU BROD n's"
4. ZAPOVJEDNIŠTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD n/S
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB'
6. ZAPOVJEDNIŠTVU 3. PJEŠAČKE DIVIZIJE TUZLA
7. ZAPOVJEDNIŠTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ
8. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I ZAGREB.
9. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
10. ZAPOVJEDNIŠTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK
11. ZAPOVJEDNIŠTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE PAG.
12. ZAPOVJEDNIŠTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA LUKA.
13. ZAPOVJEDNIŠTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
14. ZAPOVJEDNIŠTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR.
15. SASTAVAK.

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

2. V. 1943. na putu između sela Šuljma i Bešenova (13 km. s.i. Hr. Mitrovice) 3 naoružana komunistička sečakali su 3 radnika iz povojničenog rudnika u Majdan Vrdniku (12 km. s. Rume) koji su se vraćali sa dopusta iz sela Šuljma i odveli ih u smjeru Fruške Gore.

4. V. 1943. oko 2300 sata nepoznati broj naoružanih komunistički pokušali su silom unići u kuću seljakinje Ane Varga iz sela St. Mikanovaca (18 km. z. Vinkovaca), ali na njenu viku stražnici ustaške posade otvorili su puščanu vatru, pa su komunistički Dobjegli u nepoznatom pravcu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/3—9, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

12. V. 1943. oko 1400 sati od strane naoružanih (trojice) komunista odveden je sa njive (2 km. s. Grgurevaca) u šumu **jrruška** Gora, Petar Brnja iz sela Grgurevaca, za čiju se sudbinu ne zna.

13. V. 1943. u 0550 sati na želj. pruzi Šid •— Sr. Rača, u gumi Grabova Greda (3.5 km. od sela Morovića, 15 km. j. Šida) naišao je osobni vlak na pakleni stroj koji je podmetnut od komunista. Lokomotiva i 3 vagona sa tračnica izbačeni i prevrnuti, a nekoliko vagona polupano, dok je poštanski vagon podpuno izgorio.

Oko 100 naoružanih komunista koji su čekali u busiji izvršili su napad na putnike. Naše oružane snage koje su bile u vlaku razoružali i svukli, a častnike, ustaše i redare odveli, dok su ostale putnike pustili.

Na mjestu učina 1 ustaša, 1 oružnik i 1 civil mrtvi, a ranjeno je bilo više. Komunisti se povukli u pravcu šume Grabova Greda (15 km. j. Šida) odakle su i došli.³

13. V. 1943. na putu Ilok—Šid (5 km. j. z. Iloka) od strane komunista nepoznate jačine isječeno je 15 b.b. stupova, a na putu Ilok—Ljuba—Erdevik (5 km. j. Iloka) 10 b.b. stupova, na putu Ilok—Inoeenc Dvor (6 km. j. z. Iloka) 15 b.b. stupova.

15. na 16. V. 1943. od strane naoružanih komunista nepoznate jačine zapaljena je zgrada občine, škole i državne šumarije u selu Jarku (12 km. j. i. Hr. Mitrovice) te isječeni b.b. stupovi na putu Jarak—Hrtkovci (14 km. j. i. Hr. Mitrovice).

17. V. 1943. oko 0300 sata sa pustare Bobota (13 km. j. i. Iloka) oko 100 naoružanih komunista opljačkali su 4 konja sa hamovima i dvojica kola, te raznih stvari i živežnih namirnica u ukupnoj vrijednosti 809.350 kuna.

17. V. 1943. oko 0530 sati na putu Sr. Rača—Bosut kod čuvarnice nasipa r. Save (19 km. j. z. Hr. Mitrovice) od strane 10 naoružanih komunista odveden je u šumu Vratična (22 km. j. Sida) seljak Mijo Misavljević iz sela Sr. Rače, za čiju se sudbinu ne zna.

18. na 19. V. 1943. sa salaša Milekića Svetozara (4 km. s. i. Hrvat. Mitrovice) po jednoj većoj skupini naoružanih komunista otjerano je 13 krava, 5 volova, 2 bika, 2 konja i 1 kola, te raznih stvari i namirnica do sada neprocjenjene vrijednosti.

18. na 19. V. 1943. oko 150—200 naoružanih komunista otjerali su sa salaša Bosta Franje (5 km. ist. Iloka) 18 goveda, 10 svinja, 2 konja sa dvojica kola i 1 ždrebe, te raznih živežnih namirnica do sada neprocjenjene vrijednosti.

³ Vidi tom I. knj. 6 dok. br. 110 i 111.

19. na 20. V. 1943. oko 80—100 naoružanih komunista z palili su štalu i jednu kamaru slame na salašu Beničića Josir," u Iločkom polju (5 km. j. i. Iloka), pošto nisu mogli prona³ stoku i živežne namirnice.

21. V. 1943. oko 0300 sata u selu Mandelosu (10 km ist. Hrv. Mitrovice) došlo je do oružanog sukoba između redarstva i ustaša s jedne strane i komunista s druge strane. U borbi koja je trajala do 14 sati istog dana bilo je gubitaka: s naše strane 4 ustaše, a na strani komunista 20 poginuli.

Od komunista zaplijenjeno: 3 vojničke puške i 2 lovačke puške, te 1 strojnica i nekoliko bombi. Broj komunista nije utvrđen, ali se vjeruje da ih je bio veći broj.

22. V. 1943. oko 0300 sata između sela Kuzmina i Kukujevaca (13 km. j. i. Sida) prešlo je oko 900 naoružanih komunista sa 40—50 natovarenih konja sa tvorivom i živežnim namirnicama i otišli j. z. prema Bosni. Ovi su komunisti iz Fruške Gore.

22. V. 1943. u 0745 sati ustaška postrojba željezničke postaje Grk (16 km. j. i. Sida) javlja, da je selo Grk od strane komunista obkoljeno. Ustaše se iz sela Grka povukle na želj. nastaju Grk i sa želj. bojnomo zauzeli postave i primili borbu. O posljedku još nema podataka.

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

5. V. 1943. u 0745 sati teretni vlak na pruzi Ruma—Vrdnik naišao je na minu i dvije lokomotive oštećene, 5 vagona uništeno, strojovođa poginuo, 3 domobrana ranjena. U vagonima se nalazilo streljivo koje nije eksplodiralo.

6. V. 1943. oko 2300 sati upalo je u selo Novi Karlovci (15 km. s. St. Pazove) oko 150 naoružanih komunista i zapalili občinsku zgradu, školu i poštu. Sve je do temelja izgorjelo. Občinskog načelnika, 2 redara i 5 građana sobom u šumu odveli.

6. V. 1943. oko 1000 sati 15 naoružanih komunista uhvatili su Ivana Stipanovića, domobrana Zrakoplovne školske pukovnije, koji se je nalazio na straži kod tunela Čortanovaca i oduzeli od njega vojničku pušku sa 30 naboja a njega sa sobom odveli. Stipanoviću je uspelo da pobjegne.

7. V. 1943. u 1330 sati 5 naoružanih komunista **napalo** je na putnički samovoz—autobus, koji prijevozi putnike **Ruma—Kamenica n[a]/D.[unavu] — Petrovaradin**. Vozač nije zaustavio kola i ako su komunisti pucali na isti. Kondukter Martin Klein iz Rume poginuo.

8. na 9. V. 1943. više komunista upalo je na državno dobro Fenek kod Boljevaca i opljačkali veću količinu životnih namirnica, posuda, nafte i dr. i sve sa sobom u šumu odneli.

9. V. 1943. oko 2200 sata došla je veća skuDina naoružanih komunista u Belegiš i pozvali občinskog načelnika, bilježnika i učitelja i naredili im da sve svoje privatne stvari iznesu iz njihovih ureda, a zatim su komunisti zapalili obćinu i školu koje su do temelja izgorjele.

10. V. 1943. u 0200 sata komunisti su upali u selo Krušeaol—Prnjavor i odveli občinskog redara Josipa Simon i njegovu ženu.

10. na 11. V. 1943. oko 15 naoružanih komunista upali su u stan Franje Fijačka iz Krušedola i odveli njega i Stjepana **Zelenka** u nepoznatom pravcu.

11. V. 1943. u 0115 sati 3 naoružana komunista bacili su dvije bombe u rudarski stroj na jamskom prometu u rudniku Vrdnik. Jedna bomba eksplodirala i naniela veću štetu. Źrtava nije bilo. Istog dana komunisti su ubili jednog radnika i jednog noćnog stražara.⁴

13. V. 1943. u 0100 sat veća grupa naoružanih komunista napala je selo Nikince. U selu se nalazila posada od 12 oružnika i 22 naoružana seljaka. Borba vođena do 4 sata. Komunistima uspelo demolirati i zapaliti želj. postaju i skladište »Agrarije« koje je izgorjelo. U skladištu se nalazilo 4 vagona žita. Komunisti ooliačkali iz sela oko 300 kg. žita, 5 krugovalnika i dr. stvari. U borbi 6 komunista poginulo.⁵

14. V. 1943. sa polja kod sela Grabovaca komunisti su uhvatili i odveli u šumu Pepiku Perković, seljaka iz Grabovaca.

14. na 15. V. 1943. oko 50 naoružanih komunista upalo je na imanje Branka Satrića kod Rume i odveli 16 volova, 3 krave i 7 junica.

15. na 16. V. 1943. došlo je nekoliko komunista u kuću Nikole Poštalića iz Surčina i odveli ga u šumu.

16. V. 1943. u 0200 sati došlo je oko 200 naoružanih komunista na želj. postaju Surčin i privatne stvari glavara postaje izbacili a zgradu zapalili koja je izgorjela. Isto tako zapalili su i 220'kub. met, gorivog drveta i građevnog drveta.

16. na 17. V. 1943. veća skupina naoružanih komunista upala je u selo Ugrinovce i zapalila občinsku i školsku zgradu koje su izgorjele.

⁴ Ubijeni su kaq narodni neprijatelji jer su saradivali sa okupatorom.

⁵ Broj poginulih partizana je proizvoljno dat. Vidi dok. br. 107.

17. V. 1943. u 0830 sati ustaška želj. ophodnja pronašla je na željezn. prugi Zemun—Ruma (8 km. sj. Zemuna) 22 kg težak pakleni stroj. Stroj je demontiran. Žrtava nije bilo.

18. V. 1943. oko 2300 sata veća skupina naoružanih komunisti došla je na salaš Martina Kipert kod Rume i opljačkali 4 kola životnih namirnica i oduzeli dvojica kola i 4 konja.

18. V. 1943. u 2230 sati došlo je oko 50 naoružanih komunisti u selo Rivicu kod Iriga i uhvatili Mila Čirića, obć. redara, Đurđicu Čirić i Smilju Purić i odveli sa sobom u šumu

19. V. 1943. u 0100 sati nepoznata jačina naoružanih komunisti pokušali su razrušiti želj. prugu Zemun—St. Pazova kod Nove Pazove. Straža primjetila i pripueala na komuniste koji su pobjegli.

19. V. 1943. oko 0030 sati komunisti su postavili oko 25 kg. eksploziva sa 5 kapisli na pruzi Zemun—St. Pazova kod Nove Pazove. Straža je ovo primjetila i eksploziv sklonila bez štetnih posledica a komunisti pobjegli.

19. V. 1943. u 2400 sati oko 40 naoružanih komunisti upalo je u skladište drž. kamenoloma Rakovac na želj. postaji Ledinci i opljačkali veću količinu namirnica, rublja i eksploziva.

20. V. 1943. u 2330 sati 6 naoružanih komunisti upalo je u stan nadstojnika želj. postaje Boljevci Josipa Benečeka i odveli ga u nepoznatom pravcu, a iz blagajne pokupili sav novac.

19. V. 1943. oko 2400 sata došlo je oko 50 naoružanih komunisti u selo Belegiš i izdali zapovjed seljacima da poskidaju sve brojeve sa kuća, tablice sa kola i putokazne tablice. Razlog nepoznat.

21. V. 1943. u 0230 sati 3 naoružana komunisti napali su ustašku želj. stražu na pruzi Zemun—Batajnica. Straža otvorila puščanu vatru a komunisti pobjegli.

23. V. 1943. u 0200 sata veća skupina naoružanih komunisti presjekla je 34 b.b. stupa uz želj. prugu Zemun—Batajnica. Ustaška straža otvorila vatru na komuniste a komunisti pobjegli.

Zapovjednik pukovni*

(Emanuel Mašek)

(M. P.)

Mašek

BR. 110

**IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 10
LIPNJA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU NDH O
DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU¹**

ZAPOVJEDNICTVO
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 1818/taj.

U Tuzli 10. lipnja 1943.

Predmet: Doglasno izvješće.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIŠTVU ORUŽNIČTVA J.S. ZAGREB.
2. PREDSJEDNIŠTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB.
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU BOSNU G. SANDORU BENAKU SARAJEVO — VELIKA ZUPA.
4. ZAPOVJEDNIŠTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BIODOL.
5. RAVNATELJŠTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.
6. ZAPOVJEDNIŠTVU I. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
7. ZAPOVJEDNIŠTVU 4. PJEŠAČKE DIVIZIJE DOBOJ.
8. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB.
9. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
10. ZAPOVJEDNIŠTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.
11. ZAPOVJEDNIŠTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE PAG.
12. ZAPOVJEDNIŠTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA LUKA.
13. ZAPOVJEDNIŠTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
14. ZAPOVJEDNIŠTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR.
15. SREDIŠNJOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
16. SASTAVAK.

Prema Uputu za rad i organizaciju izvještajne službe i zapovjedi Glavnog zapovjedništva oružništva J. S. Br. 320/taj. od 31. srpnja 1941. za minulih 15 dana predlažem sljedeće doglasno izvješće:

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

19. V. 1943. u 2300 sata oko 150 naoružanih komunista opljačkali su sa pustare Janković (12 km. s. Hrv. Mitrovice) od Knoblih Otte iz s. Čalme (12 km. s. z. Hr. Mitrovice) 5 pari

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/3—18, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

konja, 9 pari hamova, 5 kola i 2 vreće zobi u neprocjenjeno' vrijednosti.

19. V. 1943. u 1600 sati u svome vinogradu (15 km. s. • Hr. Mitrovice) od strane 3 naoružana komunista sa 2 pušča^a naboja ubijena je Ana Štir iz s. Grgurevaca.

22. V. 1943. oko 0730 sati jedna grupa od 2500—3000 naoružanih komunista sa 70 upregnutih kola iz šume Klještevica (15 km. j.z. Hr. Mitrovice) pokušala je preko šume Vratična (21 km. ist. Sida) da se kod Lisnika (22 km. j. Sida) prebaci preko r. Save u Bosnu.

Istog dana u 1630 sati naišla je ova skupina komunista na našu bojnu 3. p.p. iz Brčkog, koja je od Bele Crkve (23 km j. i. Sida) —• Kosine Bare — kota 81 (21 km. j. z. Sida) ovaj prielaz komunistima sprečavala. Komunisti su vršili napade do 2000 sati istog dana, ali su svi napadi komunista odbijeni uz velike gubitke komunista, čiji se gubitci računaju na 300—400, dok je na našoj strani 1 domobran lakše ranjen.

Zaplijenjeno: veća količina kola i konja sa živežnim namirnicama.

24. V. 1943. u 1600 sati u šumi Debrinja (19 km. j. i. Sida) 10' naoružanih komunista uhitili su, razoružali i odveli lugare Josipa Flapjan i Danu Grospić, državne šumarije u Moroviću (12 km. j. Sida), pa su ih istog dana oko 2130 sati pustili. Oduzeli su od svakog po jednu vojničku pušku sa po 20 naboja.

25. V. 1943. u 1830 sati 4 naoružana komunista odnieli su sa salaša Ane Edl i drugih salaša na mjestu zv. »Grabina« (13 km. s. z. Vinkovaca) po nekoliko¹ kg. slanine i mesa i otišli u šumu Durgutovica (11 km. s. z. Vinkovaca).

26. V. 1943. u 1100 sati 5 naoružanih komunista odveli su iz s. Divoš (14 km. s. z. Hr. Mitrovice) 2 djevojke Mariju Masnak i Faniku Rupnik, rodom iz Celja (Slovenija) i otišli u Frušku Goru.

30. V. 1943. oko 1700 sati oko 1500 naoružanih komunista iz šume Vratična (21 km. j. Sida) prošlo je kroz selo Grk (18 km. j. i. Sida) za Frušku Goru. Sobom su vodili upregnuta kola i 10 konja na koje su natovarili protivtenkovski top, strojnice i streljivo. Sve brzoglasne linije u okolini gdje se kreću iztrgali su.

U razdoblju od 24. V. do 2. VI. 1943. odbjegli su od svojih kuća 5 pravoslavni muškaraca iz s. Srem. Laze (11 km. J¹-Vinkovaca) koji su se pridružili komunistima.

1. VI. 1943. oko 0200 sata oko 50 naoružanih komunista prošlo je kroz s. Bosut (17 km. j. z. Hr. Mitrovice) i izgubili se u šumi Klještevica (16 km. j. z, Hr. Mitrovice).

2. VI. 1943. u 0200 sata nepoznati broj naoružanih komunisti pojavio se je u blizini s. Gaboša (8 km. s. z. Vinkovaca), izpucali su 8—10 naboja iz samokresa i u nepoznatom pravcu izdubili se. Iza njih na terenu nađena je jedna gas-masku M.33 izrade zavoda »Obilićevo«.

2. VI. 1943. u noći oko 2100 sat oko 50 naoružanih komunisti izvršili su napad na s. Ljubu (6 km. j. Iloka). Ustaška posada iz s. Ljube napad odbila. Tom prilikom 1 ustaša lakše ranjen. Gubitci komunisti nepoznati. Komunisti se povukli u smjeru s. Vizića (7 km. j. i. Iloka) u šume Fruške Gore, odakle su i došli.

2. VI. 1943. u 2300 sata oko 100 naoružanih komunisti opljačkali su sa državne pustare Borota (13 km. j.i. Iloka) 5 konja, 2 para konj. hamova, 6 goveda, 2 volovska kola, 90 kg. graha i 400 kg. kukuruza.

3. VI. 1943. u 0045 sati između želj. postaje Hr. Mitrovica i Vognja (7 km. i. Hr. Mitrovice) eksplodirao je podmetnuti pakleni stroj pod vlakom br. 6 koji je dolazio iz Zagreba prema Zemunu. U vlaku su se nalazili novaci—dobrovoljci SS Divizije. Lokomotiva sa nekoliko vagona izbačena sa tračnica. U isto vrijeme naletio je iz protivnog pravca iz Zemuna teretni vlak br. 63 koji se je sudario i survao. Novaka—dobrovoljaca SS Divizije poginulo je 12, teže ih je ranjeno 9, od kojih je 1 umro od povrede u bolnici u Hr. Mitrovici, a lakše 34. Dvije lokomotive oštećene, 16 vagona uništeno i 200 metara željezničke pruge izkidano. Promet je uzpostavljen u toku dana.³

3. VI. 1943. oko 2200 sata po trojici nepoznatih naoružanih komunisti na mjestu »Vasla« (6 km. z. Vukovara) ubijen je komunist Mirko Atanasković iz s. Bršadina, koji se je prije 2 dana vratio iz šume i predao se obćini.

4. VI. 1943. u 0200 sata jedna skupina komunisti nepoznate jaćine razoružala je 20 stražnika želj. bojne" sa kolodvora Sr. Raća (22 km. j. z. Hr. Mitrovice) i od istih oduzeli 20 pušaka sa nepoznatim brojem naboja. Stražnike su pustili.

Istog dana u 2100 sat ista skupina komunisti izvršila je napad na stražu na mostu-r. Save kod Sr. Raće (21 km. j.z. Hr. Mitrovice) i nakon kraće borbe svladali ih i razoružali, pa ih pustili. Straža je bila od 9 legionara, od kojih su oduzeli 9 pušaka i nepoznati broj naboja. Zatim iste noći u 2400 sata ista skupina komunisti zapalila je zgradu željezničkog kolodvora Sava—Raća (21 km. j. z. Hr. Mitrovice). Ovaj kolodvor ćuvalo je 9 domobrana koji su se usljed nadmoćnosti komunisti povukli u Bos. Raću.

³ Vidi tom I. knj. 6 dok. br. 110 i 111.

4. VI. 1943. u 2230 sati oko 200 naoružanih komunista vršili su napade na ustašku posadu u s. Ljubi (6 km. j. Ilok[^] koji su napadi odbijeni bez vlastitih gubitaka. Gubitci na strani odmetnika nisu poznati. Komunisti se povukli u smjeru s Vi zica (7 km. j. i. Iloka) odakle su i došli.

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

17. V. 1943. u 2100 sat došlo je nepoznato koliko naoružanih komunista u s. Belegiš (15 km. ist. St. Pazove) i upali u kuću Nikole Mazinjanin, obč. podnačelnika i odveli ga sobom u šumu.

17. V. 1943. u 1400 sati 6 naoružanih komunista zaustavilo je kod s. Jazka (15 km. s. Rume) kočijaše Manastira Ravаницe, koji su tjerali dvojka kola, jedan fijaker, 4 konja sa 2 ždrebadi, 11 kom. svinja i sve to oduzeli i otjerali u šumu. Kočijaše pustili.

20. V. 1943. u 2000 sati oko 200 naoružanih komunista upalo je u s. Maradik (4 km. ist. Iriga) i od seljaka nasilno oduzeli 5 konja sa priborom i 3 kola. U selu pokupili dosta životnih namirnica i sa kolima odvezli u šumu.

21. V. 1943. oko 2330 sati 10 naoružanih komunista upalo je u kuću Dušana Subotića u Pavlovcima (20 km. j.z. Iriga). Dušana uhitili i njegova 2 brata Kostu i Mirka sa sobom u šumu odveli.

21. V. 1943. u 1000 sati sakupila se veća skupina seljaka u s. Jakovo, kotar Zemun, radi uzpostave občinskog poglavarstva. U to vrijeme među seljake došla su 2 nepoznata čovjekakomunista i dvije žene naoružane sa puškama i ovaj narod rastjerali i zapovjedili im da ne smiju uspostaviti občinu.

23. V. 1943. oko 2300 sata 4 naoružana komunista uhitili su i sobom odveli Milana Nešković, seljaka iz Jazka, kotara Irig.

23. na 24. V. 1943. došla je jedna veća skupina **naoružanih** komunista u s. Stejanovci kod Rume. Uhitili Kostu **Bukića**, svećenika te seljaka Radovana Ostojića i njegovu ženu, te ih svih troje odveli sa sobom u šumu.

24. na 25. V. 1943. komunisti su zapalili stanbene **zgrade** i štale — vlasništvo manastira Prnjavor Jazak, koje su **do** temelja izgorjele.

24. na 25. V. 1943. otišao je od svoje kuće Rade **Mijhn** iz Pavlovaca, kotara Irig, sa svojim sinom i ženom, te se pridružio komunistima.

27. V. 1943. oko 2400 jedna veća skupina naoružanih komunista došla je u s. Prnjavor Jazak (4 km. z. Vrdnika), upadali u pojedine seoske kuće i sa sobom odveli 4 mladića.

27. V. 1943. u 1400 sati 2 naoružana komunista uhitili su u vinogradima kod Rume Hasana Koračića, poljskog čuvara i odveli ga sobom u šumu.

28. V. 1943. u 1700 sati nekoliko naoružanih komunista uhitilo je u s. Jazku kod Vrdnika nadporučnika iz 3. rudarske skunine Hasanbegovića, jednog poručnika i dva domobrana i odveli ih u šumu.

30. V. 1943. oko 0100 sati nepoznati broj komunista napao je i zapalio željez. stražaru br. 3. na pruzi Vrdnik—Ruma i razlupali brzoglas.

30. V. 1943. u 2100 sat 2 naoružana komunista upali su u vodenicu Andrije Stanček kod s. Satrinaca (9 km. j. i. Iriga) i oduzeli par čizama.

31. V. 1943. oko 0300 sati 9 naoružanih komunista upalo je u stan Vinka Eizenbahera, zapovjednika rizničke straže u Boljevcima i odnieli mu službenu odoru sa kapom.

1. VI. 1943. oko 2230 sati došlo je oko 20 naoružanih komunista na imanje zv. »Eren« kod Rume i tu opljačkali raznog odjela i životnih namirnica i sve sa sobom ponieli.

2. VI. 1943. u 2000 sati došlo je 6 naoružanih komunista na salaš Branka Satrića na Višnjevcu kod Rume i oduzeli 2 kola i 4 konja i otjerali u šumu.

4. VI. 1943. u 2300 sati došlo je oko 30 naoružanih komunista na salaš »Grum« kod Rume i od Obrada Vinčića oduzeli više stoke i otjerali u šumu.

4. VI. 1943. u 0730 sati oko 60 naoružanih komunista napali su njemačku stražu na mjestu »Barić« kod Rume, koji su čuvali seljake pri obradi polja i ubili 3 njemačka vojnika i 1 seljaka.

4

(M. P.)

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

⁴ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD
JUNA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNIČ
ŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J. S. Br..2010/Tai.

U Tuzli, dne 25. lipnja 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
II. razdoblje lipnja.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (J. S.) ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA IZTOČNU I ZAPADNU
BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU SARAJEVO —
VELIKA ZUPA
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD n/S
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ
8. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠ. NADZORNE SLUŽBE URED I.
ZAGREB
9. VELIKOJ ZUPI USORA I SOLI TUZLA.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIČ
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNICKE PUKOVNIJE BANJA
LUKA
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR
15. SREDIŠNJOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR
16. SASTAVAK

Prema uputu za rad i organizaciju izvještajne službe i zapoviedi Glavnog zapovjedništva oružništva J. S. Br. 320/Taj. od 31. srpnja 1941. za minulih 15 dana predlaže se sljedeće doglasno izvješće:

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

3. VI. 1943. u 2200 sata, došla je jedna skupina od 5 naoružanih partizana u selo Adaševce (5. km. j. od Šida) i sa sobom odveli braću Štok Ivana, Peru i Slavka, za čiju se sudbinu za sada ne zna.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/3—9, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

6. VI. 1943. oko 2200 sata, 10 naoružanih komunista upalo je u stan upravitelja šumarije u selu Banovcima (14. km. s. z. od Vinkovaca) i opljačkali 1 lovačku pušku sa 600 naboja, 1 samokres sa 25 naboja, sva šumarska odijela, nešto kože i drugih raznih stvari, neprocijenjene vrijednosti. Upravitelja šumarije su vezali, a zatim ga pustili na slobodu. Po izvršenom zlodjelu komunisti su otišli u pravcu šume Durgutovica (13. km. s. z. od Vinkovaca).

7. VI. 1943. oko 0030 sati, oko 100 naoružanih komunista opljačkali su sa salaša Sekicki³ (5.-km. s. od Hrv. Mitrovice) 17 volova, 4 krave, 1 junicu, 2 konja, dvojica kola, 1 vreću graha i 10 kg. vune, neprocijenjene vrijednosti.

7. VI. 1943. oko 0200 sata, 60 naoružanih komunista opljačkali su na salašu Milekićevom (4. km. s. i. od Hrv. Mitrovice) 5 konja, 2 krave, dvojica kola, 3 hama, 1 tele i 5 cerada, neprocijenjene vrijednosti. Po izvršenoj pljački komunisti su otišli u pravcu Fruške Gore.

13. VI. 1943. u 0700 sati, u selu Mandjelosu (10 km. s. od Hrv. Mitrovice) od skupine naoružanih komunista nepoznate jačine napadnuti su 5 stražnika; sa kaznioničke pustare Grabovo brdo (12. km. s. od Hrv. Mitrovice) koji su kolima sa još 5 kažnjenika pošli u Hrv. Mitrovicu radi primitka živežnih namirnica. U borbi poginula su 3 stražnika i 1 kažnjenik, a 2 stražnika i 4 kažnjenika odvedeni, za čiju se sudbinu ne zna. Gubitci kod komunista nepoznati. Komunisti su odneli 5 pušaka i nepoznati broj naboja.

14. VI. 1943. u 0015 sati, kod željezničke postaje Ivanovo (10. km. j.z. od Vinkovaca) 6 naoružanih komunista napalo je stražnika željezničke bojne. U borbi lakše ranjen 1 domobran, a kod komunista gubitci nepoznati.

Komunisti se povukli južno od željezničke postaje Ivanovo i u biegu ostavili 2 ruksaka u kojima se je našlo komunističkog tvoriva.

15. VI. 1943. oko 0600 sati, na putu Neštin—Ilok (. . . km. i. od Iloka) od strane, naoružanih komunista nepoznate jačine ubijen je ustaša —. vojničar 5 sata, 6 bojne, Duro Štefanek, koji je na službi bio kod posade na Cerovači pustari (9. km. i. od Iloka).

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

1. VI. 1943. oko 0300 sati, upalo je 6 naoružanih komunista u kuću Johana Heligmana u Vojki (4. km. j. z. od St. Pazove), oduzeli nekoliko gunjeva i drugih stvari. Pri polazu sa sobom su povelili Heligmana, koga su nakon preslušanja pustili.

³ Sekickijev slš.

2. VI. 1943. u 2300 sati, došlo je oko 300 naoružanih komunista na salaš »Lackovića« (8. km. i. od Indije). Sobom doveli oko 30 seoskih kola. Na kola natovarili oko 15000 k[^] kukuruza i otišli u pravcu sela Novi Karlovci.

5. VI. 1943. u 1300 sati, 5 naoružanih komunista sačekali su u šumi »Mihaljevića« kod Dunava (15. km. s. od Indije) 2 rizničara sa razdjela Beška, ove razoružali i pustili.

6. VI. 1943. oko 2330 sati, veća skupina naoružanih komunista napala je kod sela Pavlovci (8. km. s. od Rume) železničku stražu, koja je bila jaka oko 40 domobrana. Jedan domobran poginuo, 6 komunista ubijeno. Među pobijenim komunistima prepoznat je Nikola Čivin iz Vrdnika.

7. VI. 1943. u 2300 sati, došla je skupina naoružanih komunista nepoznate jačine u Novo Slankamenovačke vinograde (4y₂. km. s.z. od Novog Slankamena) i iz kuće Katarine Bandož i Zuze Saš odneli 3 komada svinja a iz kuće Sofije Šteli raznog rublja.

8. VI. 1943. u 1100 sati, došla su 2 naoružana komunista u selo Stejanovci (10. km. s.z. od Rume), uhvatili Petra Brkljača, občinskog bilježnika i odveli ga u Frušku Goru.

10. VI. 1943. u 0700 sati, 3 naoružana komunista upali su u kuću Paje Stepanovića, seljaka iz sela Bukovca (3. km. z. od Hrv. Karlovaca) tu uhvatili 3 domobrana koji su se udaljili iz petrovaradinskog zatvora, dvojicu svukli i pustili a trećeg sa sobom odveli.

10. VI. 1943. u 2200 sati, došla je veća skupina naoružanih komunista na »Janković salaš« (9. km. j. od Iriga), upregli u kola 2 konja te natovarili petero teladi, kantu mašinskog ulja, nešto od odiela i živežnih namirnica, i sve ovo odvezli u pravcu sela Maradika.

10. VI. 1943. u 2400 sata, oko 300 naoružanih komunista došli su u selo Maradić (12. km. i. od Iriga), od seljaka nasilno oduzeli četvora kola sa po 2 konja, te obilazili od kuće do kuće i prikupljali hranu. Napustili su selo i otišli u pravcu Fruške Gore. Među komunistima bilo je i žena koje su bile okićene hrvatskim zastavama — trobojnicama.

11. VI. 1943. u 0900 sati, oko 50 naoružanih komunista napali su samovoz Emila Suha, trgovca iz Dalja — **Osijek**, na putu Kamenica n/D.—Ruma (8. km. od Kamenice) u **Fruškoj** Gori. Samovoz zapaljen a vlasnik Suh odveden u šumu.

11. VI. 1943. u 1400 sati, nepoznati broj naoružanih komunista napali su 2. satniju ustaške bojne u šumi kod sela Grgeteg (8. km. s. i. od Iriga), kad je stigla pomoć ustašama iz Irića, komunisti su se povukli u šumu.

12. VI. 1943. u 0600 sati, oko 80 naoružanih komunista napali su na putnički vlak (8 km. od Petrovaradina) koji je išao od Petrovaradina za Beočin. Puščanom i strojopuščanom vatrom 5 osoba ranjeno, 3 željezničara su nestali.

14. VI. 1943. u 0730 sati, oko 60 naoružanih komunista sačekali su i otvorili puščanu vatru na 2 njemačka teretna samovoza na putu Vrdnik Majdan — Jazak — Ruma (7. km. od Vrdnika). Njemački vojnici iz samovoza odgovorili su vatrom iz strojnice i pušaka. Šofer Đuro Kramer i žena Darinka grgelaš ranjeni. Samovozi nisu stali, već produžili put za Rumu, a komunisti otišli u pravcu sela Bešenovo.⁴

5

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

(M. P.)

⁴ Četvrta oružnička pukovnija u svojim izveštajima uglavnom je snosila manje napade i akcije koje su najčešće izvodili mesni partizani, dok su veći napadi i neuspesi okupatora, ustaša i domobrana prikrivani. Takav je slučaj i sa ovim izveštajem. O dejstvima jedinica NOV u junu 1943 god. vidi tom I, knj. 6, dok. br. 110 i 111.

⁵ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 112

IZVEŠTAJ OBLASNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 7 JULA 1943 GOTO O DEJSTVIMA PARTIZANA U RUMSKOM I ZEMUNSKOM SREZU¹

Nemačka narodna grupa
u NDH
Oblasno rukovodstvo za Istočni Srem

Indija. 7 jula 1943

Sadržaj: Izveštaj o partizanima u Rumskom i Zemunskom srezu.

Partizani su u toku meseca juna u Zemunskom srezu izveli sledeće akcije:

31 maja oni su u Boljevcima upali u kuću komandira finansiske straže Wilchelma Eisenbachera i oduzeli mu uniformu.

Noću uoči 13 juna 7 dobro naoružanih bandita došlo je u ciglanu Galić kod Batajnice i opljačkalo 25.000 kuna, nešto rublja i sapuna. Posle pljačke odveli su sa sobom ciglarskog radnika Ivana Paličića ali su ga na dunavskoj obali pustili na slobodu.

14 juna 20 naoružanih komunista došlo je u Ugrinovce i tu su uništili 2 vršalice na taj način što su odneli razne važne delove.

14 juna nestao je sa svoje njive na tajanstven način srpski seljak Doka Hrkman.

19 juna u 5,30 čas. razorena je železnička pruga između Batajnice i Dobanovaca, kojom prilikom je iskliznula iz šina i oštećena 1 lokomotiva.²

Noću uoči 21 juna oko 150 naoružanih bandita došlo je na imanje bivšeg predsednika jugoslov. parlamenta Stevana Čirića (imanje se nalazi između Krnješevaca i Vojke) i odneli sav pokretni inventar. Seljacima su zabranili da dalje rade na ovome dobru.

25 juna 3 naoružana bandita oduzeli su Matiji Sučeku 12 Kupinova 30 kila meda — »kako ovaj med ne bi došao u ruke nemačke vojske«.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 45/3, k. 40—F.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 110.

U selima Jakovo i Progar, koja već mesecima nemaju redovne upravne vlasti, već žive pod crvenim režimom, zapazena je izvesna težnja za obrazovanjem redovne legalne uprave. Posle toga su banditi iz Jakova odveli u šumu pokretače ove akcije Savu Nikolića i Milu Radovanovića sa još 16 seljaka, zatim ugostitelja Duleta Jovanovića i opštinskog blagajnika Vladu Prodanovića. Iz Progara je odvedeno 6 ljudi i 1 žena.

Saznalo se, da se i u nekim drugim opštinama pojavila želja da se prekine sa partizanima i da se uvede redovna uprava. Ove želje, dosada nisu ispunjene, jer su sva srpska sela u Zemunskom srezu i suviše jako zaražena partizanstvom, tako da je svaki pokušaj, bilo da je preduzet pojedinačno ili kolektivno, bio osuđen na neuspeh.

Noću 22 juna naoružani banditi onesposobili su vršalicu Srbina Miloša Mihajlovića iz Velikih Radinaca, srez Ruma. U toku meseca juna naoružani banditi dolazili su češće na dobro Dušana Vulpe kod Platičeva, donosili mu razni komunistički propagandni materijal i zabranili mu da bez njihovog odobrenja vrše žito.

Noću uoči 1 jula banditi su onesposobili vršalice dvojice Srba u Novim Vitojevcima na taj način što su poskidali i odneli sve kaiše. Prema nepotvrđenim vestima ovi kaiši poslani su u Srbiju.

Noću uoči 18 juna banditi su razorili telefonsku liniju između Klenka i Grabovaca, a noću uoči 30 juna onu između Klenka i Hrtkovaca. U ovim sabotazama oboreno je ukupno 220 telef. stubova.

Noću uoči 30 juna naoružani banditi odveli su u šumu iz porodice srpkinje Lepe Mihailović iz Klenka njenog rođaka Josipa Schulza, poštanskog nameštenika u Iloku. Posle njegovog oslobođenja 30. juna u 14 časova ovaj je izjavio, da su ga banditi bili odveli u šumu Sinajska Bara. Tu je saslušan i potom pušten na slobodu.

U Sinajskoj Bari nalazilo se oko 300 sa puškama i mitraljezima naoružanih partizana. Jedan bandit koji se pretstavio kao politički komesar poručio je komandiru žandarmerijske stanice u Klenku, da ne progoni više partizane pošto isti nemaju nameru da napadaju stanicu.

Žandarmerijska stanica u Vognju javlja u svome izveštaju od 2 jula pod br. 290 između ostalog sledeće: Jedna dobro naoružana komunistička brigada³ došla je poslednjih dana iz

³ Odnosi se na Treću vojvodansku brigadu. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 111.

Bosne (iz okoline Bijeljine) u Frušku Goru. Brigada ne raspolaže sa teškim oružjem ali ima veliku komoru. Ona sada mobilizira u selima na južnoj ivici Fruške Gore konje i kola. pripadnici ove brigade rekli su srpskim seljacima da oni neće uništavati žetvu, nego će posle žetve iz Bosne ovamo stići još dve brigade sa modernim oružjem i tenkovima, čiji će zadatak biti da spreče izvoz žitva, namirnica iz Srema.

21. juna komunisti su u selu Stejanovci zaklali opštinskog bika i meso podelili siromašnom stanovništvu. 23 ili 24 juna 5 nemačkih vojnika nalazilo se u društvu seljaka iz Grgurevaca u okolnim vinogradima i tom prilikom su ih napali naoružani banditi. U ovoj borbi poginuo je komandir fruškocorske čete Đoko Ivanišević, krojač iz Stejanovaca (brat političkog komesara Bore Ivaniševića), kao i Lazo Vujić, krojač iz Vognja, koji je 10 juna 1943 pobjegao iz zatvora u Brodu na Savi. Sem ove dvojice ubijen je još jedan bandit čiji se identitet nije mogao utvrditi.

U selu Veliki Radinci naoružani pratizani kreću se slobodno po ulicama. Na njihovom čelu nalazi se stolarski majstor Nestor Jokić, koji izdaje propusnice i siromašno stanovništvo snabdeva hranom. Mlinar Martin Vitranj morao je po naređenju Jokića izvesti licima da izdaje brašno, zatim morao zakupati 4 tovljene svinje i stanovništvu prodavati mast po 150, a meso po 70 kuna.

Ziveo Hitler!

Buschbacher

BR. 113

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 10
TUZLA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNISTVU ORUŽNI-
ČKOGTV A NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU¹**

**ZAPOVJEDNIČTVO
4 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE**

¹ J. S. Br. 2145/taj.

U Tuzli 10. srpnja 1943.

predmet: Doglasno izvješće za
I. razdoblje srpnja.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKVA (J. S.) ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU BOSNU G. ŠANDORU BENAKU SARAJEVO — VELIKA ŽUPA
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ
8. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB
9. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIĆ
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA LUKA
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR
15. SREDIŠNOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR
16. SASTAVAK

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

14. VI. 1943. oko 0100 sat između sela Kuzmina—Kukujevac i Bingule—Čalme (17 km. s. z. Hr. Mitrovice) prešlo je iz Bosne za Frušku Goru oko 200 naoružanih komunista sa jednom teškom strojnicom.

15. VI. 1943. na putu Ilok—Sid (5 km. j. Iloka) izsječeno 3^c od strane komunista 26 kom. b.b. stupova.

15. na 16. VI. 1943. oko 2400 sata sa pustare Janković (11 km. s. z. Hr. Mitrovice) oko 25 naoružanih komunista opljačkalo je 4 komada ždrebad i 4 vreće zobi.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/3—3—19, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

16. na 17. VI. 1943. u s. Cereviću (22 km. ist. Hoka) naoružanih komunista nepoznate jačine opljačkano je iz stana^d liječnika Bošnjaka Vase raznih liječničkih instrumenata i drugih raznih odjevnih stvari u vrijednosti 300.000 kuna.^{ru~}

17. VI. 1943. oko 0600 sati oko 60 naoružanih komunist³ izvršili su napad na stražnike želj. bojne na želj. pruzi Grk³ Morović (16 km. j. i. Sida) iste razoružali i svukli a zatim ih pustili na slobodu. Oduzeli su od domobrana 4 puške sa nen^h znatim brojem naboja.

17. VI. 1943. oko 0900 sati kod mjesta Koruška (15 km ist. Iloka od naoružanih komunista nepoznate jačine napadnut je iz teških strojnica putnički brod »Zagreb« koji je plovio riekom Dunavom prema Petrovaradinu. Ranjen je lakše jedan njemački častnik i brod je izbušen na više mjesta, ali je putovanje mogao nastaviti. 17. VI. 1943. u 1400 sati na putu između s. Jamena i Račinovci (15 km. ist. Brčkog) od 5 naoružanih komunista uhićen je i odveden bilježnik občine Jamena Mato Majstorović za čiju se sudbinu ne zna, dok je ustaša Marko Erslan uspio pobjeći.

17. VI. 1943. oko 1500 sati došlo je u s. Banoštor (18 km. ist. Iloka) oko 100 naoružanih komunista, sakupili pučanstvo i održali im komunistički govor. Komunisti su došli i otišli u šumu Fruške Gore.

17. VI. 1943. u s. Bosutu (18 km. j. z. Hr. Mitrovice) preko 25 naoružanih komunista opljačkali su od trgovca Erceg Antuna i seljaka Erceg Franje raznih stvari i namirnica u neprocjenjenoj vrijednosti. Osim toga odveli su seoskog poljara, jednog cigana i dvije ženske, kao i jednog seljaka sa kolima koji im je odvezao opljačkane stvari i namirnice. Komunisti se povukli nakon toga u šumu Lisnik (22 km. j. Sida) od kuda su i došli.

18. VI. 1943. oko 0530 sati na putu Beočin prema ... (27 km. j.i. Iloka) oko 30 naoružanih komunista napali su puščanom vatrom dvojicu ustaških omladinaca, koji su s kolima išli u P^o mlieko. Ranjen je teže jedan omladinac, jedan konj ubijen a drugi ranjen. Oba omladinca uspjeli su pobjeći. Komunisti se nakon toga povukli u šume Fruške Gore.

18. na 19. VI. 1943. u s. Banoštoru (18 km. ist. Iloka) skupina naoružanih komunista nepoznate jačine opljačkala je o seljaka Ples Karla dva vola i raznih namirnica neprocjenjene vrijednosti i odvezli u Frušku Goru.

19. na 20. VI. 1943. oko 25 naoružanih komunista u s. Sr-Rači (24 km. j. i. Sida) zauzeli su poštu, sve spise iz obćm^e

„ništili i zapalili zgradu pučke škole, šumariie i bivšu ustašku **nastambu.**

20. VI. 1943. oko 1600 sati iz s. Ilinci (8 km. j. z. Sida) od naoružanih komunista nepoznate jačine odvedeni su kućarci (robari) braća Kajkušić Mijo, Stjepan i Ante za čiju se sudbinu ne zna.

23. VI. 1943. oko 0200 sata u s. Ljubi (7 km. j. Iloka) oko 20 naoružanih komunista opljačkali su od trgovca Benčik Pave 2 konja i jedna kola, kao i raznih dućanskih stvari u nepoznatoj vrijednosti. Komunisti su došli i otišli iz šume Fruške Gore.

24. VI. 1943. oko 2100 sat prošlo je oko 2000 naoružanih komunista³ iz Fruške Gore kroz s. Bingulu (18 km. j.z. Iloka) i oko 500 ispod s. Bingule odvojilo se i otišlo u pravcu Kuzmina (15 km. s.z. Hr. Mitrovice) sa vjerojatnom namjerom da pređu preko r. Save u Bosnu, dok se je oko 1500 vratilo u Frušku Goru.

24. VI. 1943. sa mjesta zv. »Prdipolje« (6 km. j.i. Iloka) od seljaka Vijest Andrije, Činkovski Miše, Esterah Andrije i Damaši Dure, naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su veću količinu raznih stvari i namirnica u nepoznatoj vrijednosti i sa kolima odvezli u Frušku Goru.

25. VI. 1943. oko 1500 sati kod kote 334 (2 km. s. sela Grgurevci) sukobili su se 5 vojnika njemačke skupine sa oko 8 naoružanih komunista. U borbi a uz pomoć momčadi oružničke postaje Grgurevci i ostalih vojnika iz Grgurevaca koji su na pucanj pritekli u pomoć, ubijen je jedan komunista, bez vlastiti gubitaka. Plien: 1 samokres i 10 naboja.

26. VI. 1943. oko 1500 sati oko 20 naoružanih komunista opljačkali su iz šume Malovanci (17 km. j.z. Sida) od raznih žitelja iz sela Batrovci (11 km. j.z. Sida) 90 komada svinja i otjerali u šumu Debrinja odakle su i došli.

26. VI. 1943. oko 2200 sata oko 50 naoružanih komunista došlo je u s. Ljubu (7 km. j. Iloka) i zapalili pučku školu koja je sa svim namještajem izgorjela, zatim od seljaka Titljak Janka odnieli bubanj i postolje od vršaćeg stroja i otišli u Frušku Goru. -

29. VI. 1943. na putu između s. Ljube i Erđevika (9 km. j- Iloka) komunisti su izsjekli 24 komada b.b. stupova.

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

12. VI. 1943. upalo je 7 naoružanih komunista na salaš Gavriła Gajića (1 km. j.i. Batajnice) i od istog oduzeli 25.000 kuna i nekih sitnijih stvari.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 114.

13. VI. 1943. u 1135 sati oko 250 naoružanih komunist postavili su pakleni stroj na pruzi Ruma — Klenak⁴ (24.9 km Rume). Lokomotiva i 2 vagona izbačeni. Njemački i naši vojnici koji su putovali vlakom prihvatili borbu. Ovima su došli u pomoć i oružnici postaje Klenak. U borbi poginulo je 11 njemačkih vojnika i 2 domobrana želj. bojne. 4 komunisti nađena mrtva na bojištu, a po tragovima krvi imadu više mrtvih i ranjenih.

14. VI. 1943. u 0615 sati 100 naoružanih komunist napalo je vlak koji je vozio od Beočina za Petrovaradin, kod želj. postaje Rakovac. 12 ustaša koji su vlak pratili prihvatili borbu. U borbi ranjen 1 ustaša i 3 željezničara. 2 komunisti ubijena a 9 ranjeno. Na licu mjesta pretraživanjem terena nađeno je još 2 muška i 1 ženski liješ od koji se nije mogla istovjetnost utvrditi.

15. VI. 1943. u 1600 sati nekoliko naoružanih komunist sačekalo je u Novim Karlovcima seljaka Andriju Slobodan iz N. Slankamena i Matiju Cindrića, kočijaša, iz istog mjesta te od istih nasilno oduzeli 12 kg. šećera—bombona i 6000 kuna.

16. VI. 1943. u 1030 sati na putu Ugrinovci — Nova Pazova (20 km. s.z. Zemuna) ubijen je po komunistima Nedić Zika, seljak, iz Ugrinovaca.

17. VI. 1943. u 0100 sat nepoznati broj naoružanih komunist došao je u kuću Ivana Kumfa u vinogradima (6 km. s.z. St. Slankamena) i sa sobom odveli vinogradara Janka Matuckog.

18. VI. 1943. u 1700 sati nepoznati broj naoružanih komunist u Novim Karlovcima presrelo je Petra Prodanovića, trgovca, iz St. Slankamena i od njega oduzeli 200 kg. soli, 1000 kom. cigareta i drugih raznih monopolskih stvari.

Noću 19. VI. 1943. veća skupina naoružanih komunist došla je u s. Belegiš (15 km. ist. St. Pazove) i od Đoke IVfarinkovića i Stevana Margoša oduzeli magnete sa vršilica i sobom odneli.

23. VI. 1943. u 1500 sati sukobila se je obhodnja oružničke postaje St. Banovci od 10 momaka u s. Belegišu sa 20 naoružanih komunist. U borbi poginuo jedan pomoćni oružnik i jedan komunist nađen mrtav.

23. VI. 1943. oko 2215 sati došlo je 5 naoružanih komunist na salaš Miška Beck (2.5 km. s.i. Indije) i onesposobili strojeve vršaće i kosačice, a zatim otišli na salaš Mihajla Mor i Vuinović koji se nalaze u neposrednoj blizini i tu oštetili i polupali sve poljoprivredne strojeve.

⁴ Vidi tofn I, knj. 6, dok. br. 111.

24. VI. 1943. u 0100 sat upalo je oko 20 naoružanih komunisti na salaš Bankovci (5 km. j.i. Iriga), Janković (11 km. i. Iriga) i Damčika (0.5 km. od Janković salaša) i stanovnicima salaša izdali zapovjed, da se izsele iz zgrada, a zatim obe zgrade i poljoprivredne strojeve zapalili.

26. VI. 1943. u 2345 sati oko 150 naoružanih komunisti došlo je u s. Klenak i napali oružničku postaju, občinu, šumariju i poštu. Oružnici primili borbu bez vlastiti gubitaka. Komunisti su zapalili vršalicu Nikole Culića i Karla Bekera iz Klenka.⁵

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)

(M. P.)

Mašek

BR. 114

BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 13 JULA 1943 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBOR RA O DEJSTVIMA PARTIZANA¹

SRIEMSKI SDRUG
Broj 3238/taj.
U Rumi 13. srpnja 1943.

Predmet: Obća bojna relacija.

Zapovjedništvu II. Domobranskog Zbora. (Gst.)
Sastavak.

U spoju tamošnje zapovjedi Op. br. 821/taj. od 22. I. o.g.
dostavlja se izvještaj u sljedećem:

I.

a).

Tokom mjeseca lipnja na području ovog z-čtva nije bilo podhvatne djelatnosti, jer ovo z-čtvo nije raspolagalo sa potrebitim postrojbama.

⁵ O dejstvima jedinica NOV u Sremu juna 1943. god. vidi tom I, knj. 6, dok. br. 110, 111, 115 i 116.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta Pod reg. br. 7/1—16, k. 55.

Razpoložive postrojbe upotrebljene su za straže i posade onih mjesta, koja se moraju održati bilo zbog važnosti samog mjesta, bilo zbog važnosti veleobrotnih postrojenja. Osim to? same postrojbe zbog nedovoljnog broja časti i naoružanja samo su ograničeno sposobne za izvršenje podhvata u kome treba računati sa ozbiljnom borbom.

Podhvate čisto redarstvene prirode, koje je vršilo župsko redarstvo V. Župe Vuke, kao i podhvate koji su izvršeni čisto od postrojbi njemačke vojske, ne iznose jer za to nema podataka

9. lipnja 1943.

U oko 02.00 sati izvršen je priepad djelova 7./II. sati koji osiguravaju ugljenokop Vrdnik od strane komunističkih snaga nepoznate jačine. Napadaj odbijen bez vlastitih gubitaka. Gubitci neprijatelja nepoznati.

U oko 24.00 sati ponovljen je napadaj koji je također odbijen bez gubitaka. Gubitci neprijatelja nepoznati.

Sudar obhodnje jačine 6 momaka iste sati kod Krušedola sa grupom komunista jačine oko 40 naoružanih osoba. Zarobljen domobran Mustafa Omerović izgubljena 1 puška. Gubitci komunista nepoznati.

11. lipnja 1943.

U oko 18.30 sati došlo je do sudara između postrojbi 1. Ust. nov. bojne i jake grupe komunista između Grgetega i V. Remete (5 km. SI Iriga). Upućena pojačanja iz 9./III. sati iz Iri[^]a stupila su u borbu koja je trajala sve do oko 21.00 sati. Vlastitih gubitaka nije bilo; neprijateljski nepoznati.

(1. Ust. nov. bojna nije podređena ovom z-čtvu — prema tome se dostavljaju samo podatci za djelove ovog z-čtva koji su učestvovali u borbi.)

13. lipnja 1943.

U oko 11.30 sati izvršen je napadaj puščanom vatrom od strane grupe oko 50 komunista na vlak između Platičeva i Klenka.² Kao pojačanje upućen vod 6/II. sati ovog z-čtva iz Klenka koji je zajedno sa oružnicima postaje Klenak uspio odbiti napadaj na vlak, tako da su gubitci bili znatno manji. i transport spašen.³ Vlastitih gubitaka nije bilo; neprijateljski 6 mrtvih (prebrojano).

14. lipnja 1943.

U oko 06.20 sati izvršen je napadaj od strane g r u p e komunista jačine oko 50 naoružanih osoba na vlak između B^{e0}

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 111.

³ Vidi dok. br. 113.

Čina i Rakovca. Napadaj je izvršen puščanom vatrom. Napadaj odbijen od strane osiguranja — momčadi 2. sati VI. Ustaške bojne. Gubitci vlastiti: Rojnik Krenajz Jaša teže ranjen; neprijateljski 2 mrtva (prebrojano), osim toga navodno još oko 15 mrtvih i isto toliko ranjenih.

26. lipnja 1943.

2 voda 9./III. sati ovog z-čtva nasilno izviđanje u pravcu Irig — Neradin. U oko 04.00 sati sudar sa grupom komunista jačine oko 15 osoba kod Neradina. Nakon kraće borbe komunisti su se povukli. Gubitaka nije bilo; neprijateljski nepoznati.

b)

Naročita iskustva nisu učinjena. Potvrđeno je da se komunisti na ovom području nerado upuštaju u otvorenu borbu sa uređenim postrojbama, već da ovu napuštaju i povlače se i ako je protivnik slabiji.

c)

Kao nedostatak naročito se osjeća nedovoljno naoružanje postrojbi, slaba pokretljivost, (nedostatak samovoza za prebacivanje postrojbi) nemanje zrakoplova za razviđanje i spoj kao nedovoljna sredstva za spoj — krugovalne postaje.

Osim toga presudnu ulogu igra i nedovoljan broj časti, kao i njihova nedovoljna vojnička obuka.

Zapovjednik pukovnik
(Gvozdanović)
Gvozdanović

BR. 115

IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD
JULA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVEDNI
ŠTVU NDH O DEJSTVIMA PARTIZANA U SREMU¹

ZAPOVJEDNIČTVU
4. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 2287/taj.

U Tuzli 25. srpnja 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
II. razdoblje srpnja.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (J.S.) ZAGREB
2. PREDSDJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB'
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU
BOSNU G. ŠANDORU BENAKU SARAJEVO — VELIKA
ŽUPA.
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD.
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ.
8. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZA-
GREB.
9. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNICKE **PUKOVNIJE SISAK**.
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNICKE PUKOVNIJE GOSPIĆ.
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNICKE PUKOVNIJE BANJA
LUKA.
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNICKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNICKE PUKOVNIJE MOSTAR.
15. SREDIŠNJOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
16. SASTAVAK.

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

1. VII. 1943. u 1630 sati od naoružanih komunista nepoznate jačine zauzeto je s. Lipovac (14 km. j.z. Sida). Obćinski načelnik izkoristio priliku i pobjegao. U obćini uništiti svu pismohranu.

2. VII. 1943. oko 0700 sati zauzeli su komunisti s. Batrovci (11 km. j.z. Sida). Mještanima nije dozvoljen izlaz iz sela, pa se nisu mogli dobiti nikakovi podatci.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/3—18, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

3. VII. 1943. oko 1600 sati u s. Batrovcima u borbi između **njemačke** vojske i naoružanih komunista, kojih je bilo oko 600, ubijeno je **40** komunista i uhvaćena komunistkinja Pejić **Jovanka**, studentkinja, iz Hrvat. Mitrovice, a ostali komunisti se **razbježali** po šumama i usjevima. Tom prilikom srušena je **pravoslavna** crkva, dok je katolička oštećena. Njemci nisu imali gubitaka. U općini Batrovci uništena je sva pismohrana.

3. VII. 1943. oko 0400 sata od njemačke vojske obkoljeno je selo Bingula (14 km. i.i. Iloka) i tom prilikom ubijen je 1 seljak koji je bježao i na poziv nije htio stati. Osim toga uhićeno je 13 sumnjivih osoba i upućeno u Hrv. Mitrovicu.

6. VII. 1943. komunisti su isjekli 120 kom. stupova b.b. linije na putu Morović — Sr. Rača (18 km. j.i. Sida).

7. VII. 1943. oko 0300 sata iz s. Batrovci (11 km. j.i. Šida) oko 30 naoružanih komunista odveli su seljaka Vučković Veljka, ženu mu Mariju i sina Luku, kao i Kobin Isaka i ženu Anicu, za čiju se sudbinu ne zna.

7. VII. 1943. oko 0200 sata u s. Banoštoru (18 km. ist. Iloka) oko 80 naoružanih komunista pokupili su i iz općine iznieli na ulicu i zapalili sve vrijednostne knjige i tvorivo, a nešto sobom odnieli i otišli u šume Fruške Gore odakle su i došli.

7. VII. 1943. oko 0200 sata u s. Čereviću (22 km. ist. Iloka) veća skupina naoružanih komunista opljačkala je iz općine 700 kuna, a sve knjige i tvorivo koje je bilo u općini iznieli na ulicu i zapalili, a nešto odnieli sa sobom u Frušku Goru.

8. VII. 1943. oko 0900 sati sa mjesta zv. Janok (8 km. j.i. Iloka) naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su 25 kom. goveda i 6 konja, kao i raznih poljodjelskih siprava neprocjenjene vrijednosti sa pustare Cerovača (4 km. j.i. Iloka). Komunisti su došli i otišli u šume Fruške Gore.

9. VII. 1943. oko 0900 sati na želj. pruzi između s. Grka i Sr. Rače (21 km. j.i. Sida) komunisti su zaustavili mješoviti vlak. Sa 12 domobrana koji su bili u vlaku opljačkali odoru a zatim dozvolili da vlak produži prema Sidu.³

11. VII.-1943. oko 0200 sata, sa salaša Kristiner Pozila (6 km. s. Hr. Mitrovice) oko 10 naoružanih komunista opljačkali su 5 komada konja, 3 kola, 1 čeze sa konjskom opremom i 2 vreće kukuruza i polupali 2 stroja za kosidbu žita u ukupnoj vrijednosti 300.000 kuna.

11. VII. 1943. u 0305 sati na želj. pruzi Ilača — Tovarnik na km. 125 (10 km. s.z. Sida) eksplodirao je pakleni stroj pod

³ Vidi tom I. knj. 6 dok. br. 110i111.

točkovima teretnog vojnog vlaka br. 8, dva vagona manje oštećena. Žrtava nije bilo. Promet je istog dana uzpostavljen.

11. na 12. VII. 1943. na želj. pruzi Morović — Adaševci (9 km. j. Sida) presjekli su komunisti 9 kom. stupova b.b. linije i sve postavili na želj. prugu. Stupovi su na vrijeme po oružnič koj obhodnji uklonjeni.

12. VII. 1943. u s. Cereviću (22 km. ist. Iloka) oko 200 naoružanih komunista opljačkali su iz obćine 409.400 kuna gotova novca a zatim otišli u šume Fruške Gore odakle su i došli

12. VII. 1943. u 0210 sati na želj. pruzi Vinkovci — Zemun (6 km. ist. Hr. Mitrovice) naoružani komunisti nepoznate jakosti zaustavili su vlak koji je od Vinkovaca vozio 100 naoružanih momaka u odori njemačkog redarstva. Na vlak pripucali i ubili 4 a teško ranili 7 ovih momaka, dok su 25—30 sobom odveli, svukli ih i pustili, a 6 ih je dragovoljno ostalo kod komunista.

12. VII. 1943. oko 2330 sati u s. Adaševci (14 km. j.z. Sida) 4 naoružana komunista opljačkali su od gostioničara Vujić Dure i trgovca Plavšić Stjepana po iedan krugoval i otišli u pravcu šume Draganovci (11 km. j.z. Sida) odakle su i došli.

13. VII. 1943. oko 0700 sati na putu Ilok — Neštin (5 km. ist. Iloka) naoružani komunisti nepoznate jaćine saćekali su u busiji ustaše sa pustare Cerovaća (8 km. j.i. Iloka) Iliju, Đuru i Jakova Verinac, razoružali ih i svukli a zatim streljali. Komunisti su došli i otišli iz šume Fruške Gore.

13. VII. 1943. oko 0130 sati u s. Baćinci (8 km. j.i. Sida) komunisti su nepoznate jaćine zapalili dreš vršaćeg stroja seljaka Homan Eugena i prićinili štetu u vriednosti 300.000 kuna, a zatim se izgubili u pravcu šuma Kućine (14 km. j.i. Sida) odakle su i došli.

15. VII. 1943. oko 0030 sati u s. St. Mikanovci (18 km. z. Vinkovaca) naoružani komunisti nepoznate jaćine zapalili su 4 vršaća stroja, 1 za krunjenje i 1 za mlevenje kukuruza, te oko 290 lit. petroleja i ulja, kao i 2 šupe u kojima se je sve ovo nalazilo, vlastnićtvo seljaka Mrvice Antuna, Galić Franje, Sarka Marka i Kovaćević Pave. Šteta se cieni na 1.450.000 kuna. Nakon izvršenog djela komunisti su u nepoznatom npravcu pobjegli.

15. VII. 1943. oko 0030 sati do s. Gibarca (4 km. j.i. Sida) naišla je skupina od oko 300 naoružanih komunista i prošla pokraj sela Ljube (7 km. j. Iloka) i otišli u šume Fruške Gore.

16. VII. 1943. oko 0100 sat u s. Grku (19 km. j.i. Sida) naoružani komunisti nepoznate jaćine zapalili su dreš vršaćeg

stroja seljaka Demerlić Laze, a zatim u nepoznatom pravcu otišli.

NA PODRUČJU KRILA ZEMUN:

25. VI. 1943. u 2100 sat upala su 3 naoružana komunista u kuću Matije Sučeka iz s. Kupinova i oduzeli jednu kantu meda od 50 kg. i odneli u pravcu sela Progar.

29. VI. 1943. u 2000 sati došlo je 5 naoružanih komunista u s. Klenak i upali u kuću seljakinje Lepe Mihajlović, gdje su zatekli Josipa Sulca, poštanskog činovnika i odveli ga u šumu gdje su ga držali do 30. VI. o.g. kada su ga pustili.

2. VII. 1943. komunisti su razrušili pa zapalili u s. Simanovci kotara Zemun, državne zgrade bivše oružn. postaje, 2 školske zgrade i zgradu koja je služila za sokolanu.

2. VII. 1943. oko 20 naoružanih komunista uhvatili su u s. Neradin (3 km. s.i. Iriga) Dragutina Čuljka, činovnika zavoda za kolonizaciju i Andriju Marinića, oficijala kotarske oblasti Irig, koji su se tamo službenim poslom nalazili, obadvojicu vezali i odveli u Manastir Grgeteg i tamo preslušali. Marinića pustili a Čuljka su zadržali i za njegovu se sudbinu ne zna.

4. VII. 1943. oko 1600 sati nepoznati broj naoružanih komunista uhvatili su na putu od Krušedola za Vel. Remetu (9 km. ist. Iriga) Jovu Draždu, agranoma Doma ustaške mladeži, iz Krušedola i odveli ga sa sobom u šumu za čiju se sudbinu do danas ne-zna.

7. VII. 1943. oko 15 naoružanih komunista oduzeli su od pastira Slavka Miletića iz s. Grabovaca, kotara Ruma — kod s. Stari Vitojevci (3 km. j.i. Grabovaca) 10 komada svinja.

9. VII. 1943. u 1330 sati obhodnja oružničke postaje Kupinovo sukobila se sa jačom skupinom komunista kod mjesta »Rudolfovo spomenik« (4 km. s. Kupinova). Nakon kraće borbe komunisti se povukli u obližnju šumu.

10. VII. 1943. oko 1200 sati pastiri s. Stari Vitojevci u šumi pokraj Save (5 km. j. Grabovaca) vidjeli su oko 200 naoružanih partizana, koje su predvodili častnici obučeni u jugoslovenske odore. Ovi partizani tražili su od pastira da im pokažu put za Ogar, što su ovi i učinili.

10. VII. 1943. u 1300 sati nepoznato koliko naoružanih komunista uhitilo je na putu Krušedol — Irig (2.5 km. od Iriga) Stjepana Horvatića, dozapovjednika ustaške mladeži, iz Krušedola, koji je fijakerom vozio jednog bolealnog mladina u Iri? liječniku. Horvatića sa kočijašem Svetozarom Niketić, fijakerom i bolealnikom odveli u Manastir Grgeteg, odakle su kolealnika pustili a ostale zadržali.

11. VII. 1943. u 0100 sat oko 20 naoružanih komunista na palo je želj. stražaru br. 52/10 km. z. Rume). Polupali prozore" signalne brzogläse. Poslije ovoga djela napali su teretni vlak ' neposrednoj blizini koji je vozio od Hr. Mitrovice za Zemun ' puščanom vatrom probili 3 vagona cisterne iz kojih je izcurio benzin i ranili 3 njemačka vojnika.

11. VII. 1943. u 2330 sati veća skupina naoružanih komunista došla je na salaš Joce Božić na naselju Ljukovo (4 km. j z IndijeV i zapalili 24 krstine žita i otišli u pravcu s. Maradika

12. VII. 1943. oko 2200 sata privuklo se neopaženo nekoliko naoružanih komunista u s. Grabovci, i iz okolnih šuma upali u kuću Margarete Muslić i tražili jednog njemačkog vojnika koga nisu našli a pri odlasku uzeli jedan kotur.

12. VII. 1943. u 0225 sati nepoznato koliko naoružanih komunista zaustavili su signalnim svetiljkama transportni vlak na pruzi Hr. Mitrovica — Ruma. Kad je vlak stao komunisti su otvorili puščanu vatru na vojnike kojih je bilo 200 naših domobrana u odori njemačke vojske sa jednim njemačkim dočastnikom. Vojnici nisu davali odpora pošto im je streljivo bilo u drugom vagonu. 4 vojnika i 1 dočastnik poginuli, 5 vojnika ranjeno i 25 zarobljeno. Ostali su se razbježali po polju. Komunisti su zarobljene odveli dalje od mjesta čina oduzeli sa njih odjelo i obuću i pustili ih na slobodu.⁴

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

(M. P.)

³ Vidi tom I. knj. 6 dok. br.110i111.

**CAOPŠTENJE PODRUČNOG REDARSTVA IZ OSIJEKA O
VEŠANJU 26 PRIPADNIKA I SIMPATIZERA NOP-a¹**

O G L A S

Zbog izvršenih atentata na željezničku prugu u prošlim danima između Vognja i Hrv. Mitrovice, sa strane bandita, bili su danas kao odmazda na licu mjesta obješeni sljedeći uhvaćeni banditi:

1. Ristić Marko, Grgurevci.	13" Kokanov Vlajko, Krušedol.
2. Crnobrnja Doka, Kuzmin.	14" Vučančić Košta, Krušedol.
3. Babić Petar, Petrovčić.	15" Jovanović Mila, Krušedol.
4. Cedžić Dragoljub, Dobanovci.	16" Gorjanović Zlatan, Grgeteš.
5. Gligorijević Slavko, Krušedol.	17" Tatić Blagožec, Maradić.
6. Garić Žarko, Krušedol.	18" Ipač Stevan, Maradić.
7. Garić Dušan, Krušedol.	19" Ristić Josip, Neradin.
3. Kokanov Vas, Krušedol.	20" Heretek Sandor, Neradin.
9. Salonski Dušan, Krusec.	21. Zivotin Milan, Irig.
10. Gavrilović Vukašm, Krušedol.	22. Mirković Mitar, Irig.
11. Vidaković Tomo, Krušedol.	23. Mirković Đorđe, Irig.
12. Kostić Živko, Krušedol.	24. Mišljenović Savo, Irig.
	25. Josimović Dušan, Jakovo.
	26. Vlaisavljević Vesa, Sasinci.

Stavlja se ovim do znanja celokupnom pučanstvu, da će ubuduće svi atentati na željezničku prugu i ostala sabotažna djela biti kažnjena na odgovarajući način.

Poziva se također pučanstvo da u vlastitom probitku sudjeluje pri otkrivanju i spriječavanju takovih nedjela.²

Zapovjednik područnog redarstva Osiek
SAMERN

SS-oberfirer und oberst der policaj.

¹ Prepis originala nalazi se u arhivi CK SKS pod br. 4787.

² Na oglasu nema datuma, pa je zato redakcija u nemogućnosti tačno da odredi na koju se diverziju odnosi jer su na ovom delu žel. Pruge (Voganj — Sremska Mitrovica) u junu i julu izvršena dva napada. Trećeg juna 1943 god. diverzantska grupa Sremskog odreda digla je u vazduh transportni voz sa »crnom legijom« na koji je ubrzo zatim naleteo i brzi voz sa nemačkom vojskom. Nešto kasnije, 12 jula 1943 god., jedan vod Prve čete Prvog bataljona Sremskog NOP odreda zaustavio je transportni voz sa 1.600 neprijateljskih vojnika. Tom prilikom neprijatelj je imao 58 mrtvih oficira i vojnika, a zaplenjeno je 50 pušaka, 2 pištolja i ostala vojna sprema (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 111).

BE. 117

IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 10 AV
GUŠTA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽ-
NIŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I AKCIJAMA
PALJENJA ZITA U SREMU¹

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 2488/taj.

U Tuzli 10. kolovoza 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
I. razdoblje kolovoza.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA J. S. ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB*
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU
BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU BANJA LUKA
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ.
8. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZA-
GREB.
9. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIĆ.
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA
LUKA.
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR
15. SREDIŠNOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
16. SASTAVAK.

Prema uputu za rad i organizaciju izvještajne službe i
zapovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva J. S. Br. 320/taj.
od 31. srpnja 1941 za minulih 15 dana, predlažem sledeće
doglasno izvješće:

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

14. VII. 1943. poslie podne u bunkerima na salašu **Felen**
(13 km. j.i. Hr. Karlovaca) pod zapovjedništvom Oberscharm-
fuhrera njemačkog redarstva a uz pomoć jednog voda vojnika

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 27/3—29, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

i građanske milicije obkoljeno je 17 naoružanih komunista i u **borbi** svih 17 ubijeno, dok je na našoj strani samo jedan lakše ranjen.³

14. na 15. VII. 1943. na posjedu Erceg Đure iz s. Grgurevaca (15 km. s. Hr. Mitrovice) zapalili su komunisti 4 jutra pokošenog ječma⁴ u vrijednosti 50.000 kuna.

15. VII. 1943. oko 0030 sati, u Staroj koloniji (14 km. s. Kume) 5 naoružanih komunista razoružali su stražnika državne radne službe Vukas Ivu, oduzeli mu pušku, svezali ga i sobom povelu, ali im je uzput uzpio pobjeći.

15. VII. 1943. oko 2230 sati, u s. Vrdniku (33 km. s. Rume) 3 naoružana komunista odneli su od lugara Bepalko Zvonka 1 lovačku pušku.

15. VII. 1943. oko 2230 sati, u s. Platičevu (20 km. j. Rume) upalo je oko 40 naoružanih partizana i pokušali doći do vršalice ali su od domobrana spriječeni.

15. na 16. VII. 1943. zapalili su partizani knjige i spiskove u obćini Bačinci i Gibarcu (4—8 km. j.i. Sida) i Berkasovu (4 km. s.i. Sida). Osim toga u s. Gibarcu onesposobili su za rad jedan vršaći stroj, a iz s. Berkasova odveli grkokatoličkog svećenika Gvozdanovića i u s. Privina Glava (6 km. s.i. Sida) zapalili žito ustaške mladeži i pojedinih seljaka.⁵

15. na 16. VII. 1943. na salašu veleposjednika Petrovića Save (14 km. s.i. St. Pazove) zapalili su partizani 8 vagona pokošenog žita. Osim toga zapalili su Petrovića salaš, skladište i jednu štalu u neposrednoj blizini Konov salaš, sada vlasništvo države.

16. VII. 1943. oko 0100 sat, u s. Grku (18 km. j.i. Sida) zapalili su partizani vršaći stroj i 3 vagona slame seljaka Gernerlić Laže.

³ Prema izveštaju Prvog sremskog NOP odreda, neprijatelj je izvršio ovaj napad 3 jula. Opkoljen je bio Drugi bataljon. U ovoj borbi poginula su 2, zarobljena 8 i lakše ranjena 2 partizana. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 116.

⁴ Dejstva nemačkih i ustaško-domobraskih jedinica u Sremu jula 1943 god. bila su usmerena na to da se obezbedi rekvizicija žita namenjenog nemačkoj vojsci i NDH-u. Neprijatelj je upadao u sela, odnosio neovršeno žito i oduzimao vršalice koje je terao u sreska mesta i tu uz obezbeđenje svojih jedinica organizovao vršidbu. Ali sve to nije išlo onako kao što je neprijatelj želeo. Glavni štab NOV i PO Vojvodine blagovremeno je preduzeo mere da spreči ovu pljačku. Jedinice NOV, raspoređene po celom Sremu, danonoćno su uništavale žito na imanjima narodnih neprijatelja i branili narod od nasrtaja Nemaca i ustaša. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 101 i 114.

⁵ Prema izveštaju Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine, akcije Paljenja opštinskih arhiva u Bačincima i Gibarcu izvršene su u noći između 18 i 19 jula 1943 godine. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 112.

16. VII. 1943. oko 0330 sati u s. Strašinci (26 km. j.z. §_{id} oko 30 naoružanih partizana upalo je u kuću seljaka KatarirA Ivana i ubili ga, a zatim zapalili njegov vršaći stroj i opljačkar od istog jedna kola i 2 konja. * 1

Zatim su u istom s. opljačkali dućan trgovca Bausa i ml' Almoš Stjepana. Osim toga odveli su od Almoša 2 konja¹ 1 kola u koja su natovarili opljačkane stvari i namirnice ' odvezli u šumu Žeravinac (23 km. j.z. Sida) odakle su i došli¹

16. VII. 1943. oko 1400 sati, na putu Novi Banovci -I Zemun (11 km. j.i. St. Pazova) po obhodnji oružj. postaje St Banovci pronađeno je više letaka pod naslovom »Totalni rat« raztureni od neprijatelja a u kojim stoji, da je namenjen okupacionim trupama. Letci su pokupljeni i predani nadležnima

16. VII. 1943. oko 2300 sata, na njivi (6 km. i. Rume) zapalili su partizani 110 krstina pokošenog žita — vlasništvo rimokat. župe u Rumi.

16. VII. 1943. oko 2300 sata, na njivi kod s. Maradika (18 km. s.z. St. Pazove) zapalili su komunisti 22 jutra pokošenog žita seljaka Hauzer Nikole iz mjesta Indije.

16. VII. 1943. sa salaša Vozarević Bože (12 km. s.z. Hr. Mitrovice) 6 naoružanih komunista opljačkali su 2 konja i otišli u šume Fruške Gore odakle su i došli.

17. VII. 1943. u 0050 sati, na pruzi Hr. Mitrovice — Vofanj (6 km. s.i. Hr. Mitrovice) naišao je teretni njemački vlak sa materijalom na praskalice i zaustavio se, koje su partizani na prugu postavili. Partizani sa vlaka vlakoprtno osoblje iztjerali, lokomotivu od vagona izkoočali i 400 met. napried pustili i nazad vratili koja je 3 vagona zdrobila. Lokomotiva i pruga nije oštećena. Ranjen 1 njemački vojnik, a za 2 vojnika ne zna se gdje su. Željezničko osoblje pustili i vlak se vratio u Vocanj pošto je njemačka vojska stigla u pomoć.

17. VII. 1943. oko 0500 sati, sa salaša Petrović Save (9 km. s. i. St. Pazove) oko 20 naoružanih partizana opljačkali su 6 koda svinja i 8.000 kg. kukuruza.

17. VII. 1943. u 0755 sati, na želj. pruzi Zagreb — **Zemun** (5 km. s.z. St. Pazove) naletio je njemački teretni vlak s natovarenim prerađenim benzinom koji je putovao prema **Zemunu**, na podmetnutu minu. Pod samim strojem nastala je eksplozija od koje je jedan metar šine od kolosjeka iztrgnuo, ali je **vlak** ipak preko toga prešao i stigao do želj. postaje St. Pazova. Od ove eksplozije još je izkidano 100 met. žice brzojavne linije pored želj. pruge. Lokomotiva je vrlo malo oštećena. **Žrtava** nije bilo.

Pruga je istog dana odmah popravljena i u prometu nije kilo zastoja. Brzovjavna linija također je u izpravnost dovedena.

17. VII. 1943. oko 1700 sati, sa njive zv. Bokšina pustara (20 km. j. Rume) od 3 naoružana partizana odveden je seljak [ajer Andrija iz s. Platičeva za čiju se sudbinu ne zna.

17. VII. 1943. oko 2400 sata, na njivama (15 km. ist. Iriga) zapalili su partizani pokošenog žita Hauzer Nikoli 50 jutara, Nad Lajošu 4 i pol jutra, Antalu Bari 2 i pol jutra, podržavljenog od Židova Levenbergera 12 jutara i od reformatorske crkvene občine 9 jutara.

17. VII. 1943. oko 2315 sati, na želj. pruzi Sid — Gibarae (4 km. j.i. Sida) oko 50 naoružanih partizana napali su na želj. stražu. Napad odbijen i tom prilikom ranjen je 1 stražnik i po partizanima odveden za čiju se sudbinu ne zna. Gubitci partizana nepoznati.

17. VII. 1943. sa mjesta zv. »Vitojevačke grede« (29 km. i.i. Rume) oko 200 naoružanih partizana opljačkali su 267 komada starijih svinja vlasništvo seljaka iz s. Grabovci i otjerali u nepoznatom pravcu.

17. VII. 1943. oko 2330 sati, sa njiva kod N. Slankamena (17 km. s.i. St. Pazove) zapalili su komunisti 60 krstina pokošenog žita seljaka Malaković Jose.

17. VII. 1943. oko 2300 sata, jača grupa partizana blokirala je s. Grabovce (26 km. i. Rume) i otvorili puščanu vatru na naše postrojbe. Oružnici uz pomoć posade E.S. napad odbili bez vlastitih gubitaka. Gubitci partizana nepoznati. Istodobno na mjestu zv. Suvi Gaj (27 km. j.i. Rume) ovi su partizani zapalili seljacima njemačke skupine iz s. Grabovaca 61 jutro *pokošenog žita* zatim se povukli u šumu zv. Pavlaka (22 km. j. Rume) odakle su i došli.

17. VII. 1943. oko 2300 sata, sa salaša Jovana Bate Milanovića (9 km. s.i. St. Pazove) oko 30 naoružanih partizana opljačkali su 2 konja s opremom i 1 kola, osim toga zapalili su na tom salašu 2 zgrade. Šteta se cieni preko 300.000 kuna.

17. VII. 1943. na njivama s. St. Banovci (10 km. i. St. Pazove) zapalili su partizani seljacima Zorić Petru i Milović Mitru **DO** 7 jutara pokošenog žita, Vujasinović Slavku i Zorić Radi po 5 jutara pokošenog žita a Zorić Živanu 2 jutra pokošenog žita.

18. VII. 1943. oko 0130 sati na njivi kod St. Pazove zapalili su partizani na podržavljenom imanju 35 krstina pokošenog žita.

18. VII. 1943. oko 0500 sati, sa polja zv. Suvi Gaj (27 km. j.i. Rume) opljačkali su partizani od Filipa Althajn 16 kom.

ovaca i 5 kom. jaganjaca a od Matković Mirka 3 kom. svirre sve u vrijednosti 146.000.

18. VII. 1943. oko 0130 sati, u s. Golubinci (7 km. s. St. Pazove) zapalili su komunisti 35 krstova žita seljaku Crliću na Andriji.

18. VII. 1943. oko 2300 sata, oko 50 naoružanih partizana upalo je u s. Grabovce (26 km. j. Rume) i opljačkali od Petrović Pere 2 nara čarapa, Miklus Kindera 1 kotač i 1 kožnu torbu a od Lenko Princa 1 sedlo, 1 gunj, 1 kotač, sve u vrijednosti 35.400 kuna.

18. VII. 1943. oko 0642 sati, na želj. pruzi Šida — Zemun (3.5 km. j.i. Šida) eksplodirao je pakleni stroj pod brzim vlakom, koji je polazio prema Zemunu. Oštećena je jedna tračnica u dužini 9 cm. Promet je odmah uzpostavljen.

18. VII. 1943. oko 0100 sat, na salašu Drmnica (14 km. j.i. Šida) zapalili su partizani 110 krstina pokošenog žita seljaka Zopf Pavla iz Morovića.

18. VII. 1943. oko 2300 sata, na njivama Slankamena (17 km. s. i. St. Pazove) zapalili su partizani 9 jutara pokošenog žita seljaka iz St. Slankamena.

18. VII. 1943. oko 2300 sata, na njivi (4 km. s. Rume) zapalili su partizani 147 krstina pokošenog žita i 57 krstina ječma vlasništvo veleposjednika Branka Šatrića.

18. na 19. VII. 1943. u s. Adaševci (6 km. j. Šida) oko 200 naoružanih komunista zapalili su zgradu želj. postaje, obćine i škole. Osim toga u s. M. Vašici (5 km. j. z. Šida) zapalili su 3 dreša vršaćeg stroja a u obćini spise.

19. VII. 1943. oko 0200 sata, naoružani komunisti nepoznate jaćine upali su u s. Ilince (8 km. j. z. Šida) i zapalili obćinsku zgradu i jedan dreš od vršaćeg stroja, a 3 vršalice onesposobili za rad.

19. VII. 1943. oko 0100 sat, na njivi (17 km. s. z. Hr. Mitrovice) zapalili su partizani seljaku Danci Radovanu 9 jutara pokošenog ječma i 53 krstine pokošenog žita.

19. VII. 1943. oko 0100 sat kod šume Naprećeva (17 km. j. z. Šida) zapalili su partizani 100 krstina žita veleposjednika Janoša Mišickog iz s. Lipovca (15 km. j. z. Šida).

19. VII. 1943. oko 1600 sati, sa mjesta zv. Suvi Gaj (27 km. j.i. Rume) od naoružanih partizana nepoznate jaćine odveden je lugar Josip Rožman, za ćiju se sudbinu ne zna.

19. VII. 1943. oko 1930 sati, u s. Kuzminu (16 km. s. z. Hr. Mitrovice) zapalili su partizani 3 vršaća stroja Struhara Andrije Pavla Georga i Simića Ljube.

19. VII. 1943. oko 2100 sat, naoružani partizani jače skupine obkolili su zgradu oružn. postaje Grabovci (26 km. j. pume) i iz strojopuškaka i puškaka otvorili vatru. Napad odbijen bez vlastitih gubitaka. Gubitci partizana nepoznati. Partizani ^{su} u pošti spalili sve spise i povukli se u šumu Pavlaka odakle ^{su} i došli.

19. VII. 1943. oko 2200 sata, na putu između pustare Ivanci i s. Ilače (11 km. s. z. Sida) naoružani partizani nepoznate jačine zaustavili su Hrč Stjepana koji je vozio vršaći stroj i sa stroja mu poskidali i odnieli remenje.

19. VII. 1943. oko 2300 sata, na mjestu zv. Višnjevci (9 km. s. z. Rume) zapalili su partizani veleposjedniku Sapičić **Branku** iz Rume 245 krstina pokošenog ječma i 220 krstina pokošena žita.

19. VII. 1943. oko 2300 sata, na mjestu zv. Kerete (21 km. s. z. Hr. Mitrovice) zapalili su partizani seljacima Vrhovac Dušanu 2 jutra, Pauli Georg 2 jutra, Cvetičanin Đoki 2 jutra i Lazić Slavku pol jutra pokošenog žita.

20. VII. 1943. oko 0100 sat, na mjestu zv. Plavulje (25 km. i. Iriga) zapalili su partizani 4 jutra pokošenog ječma seljaku Lalici Timotijeviću iz Iriga.

20. VII. 1943. oko 0700 sati na putu Calma—Ležimir (12 km. s. z. Hr. Mitrovice) opljačkalo je 7 naoružanih partizana od čobana 22 komada krava i 4 bika koja je stoka vlasništvo Knobi Otte i otjerali u šumu Fruške Gore.

20. VII. 1943. oko 1700 sati, na otvorenom polju (13 km. s. Hr. Mitrovice) oko 6 naoružanih partizana izvršili su iz busije sa puščanom vatrom prepad na obhodnju oruž. postaje Grgurevci, koja je osiguravala žetvu. Obhodnja je primila borbu i partizane raztjerala bez vlastitih gubitaka. Gubitci partizana nepoznati.

20. VII. 1943. oko 2330 sati, oko 70 naoružanih partizana izvršili su strojopuščani i puščani napad na našu posadu od 47 momaka u s. Jakovu (14 km. j. z. Zemuna) koja je osiguravala žetvu. Napad je postaja odbila. Gubitaka nismo imali, 3 domobrana lakše ranjena. Na strani partizana 2 teže ranjena koje su partizani sobom odnieli. Partizani se povukli u pravcu s. Bečmena (16 km. j. z. Zemuna) odakle su i došli.

20. na 21. VII. 1943. na njivama (11 km. s. i. Iriga) zapalili su partizani 30 jutara pokošenog žita Slavka i Jovana Golubović. Golubović Stjepanu 44 krstine a Golubović Vjekoslav i Franji 100 krstina pokošenog žita.

20. na 21. VII. 1943. na njivama (10 km. s. Hr. Mitrovi zapalili su partizani 17 jutara pokošenog žita seljanima sela G^rurevaca.

20. na 21. VII. 1943. kod šume Pavlaka (22 km. j. R^um zapalili su partizani seljaku Vutli Dušanu 5 jutara pokošenog žita.

20. na 21. VII. 1943. na njivama (8 km. j. z. St. Pazove) zapalili su partizani seljaku Josipu P^Uriću 120 krstina pokošenog žita i bilježniku Črljenu Iliji 25 krstina pokošenog žita"

21. VII. 1943. oko 0030 sati na salašu odvetnika R^up^a Viktora (6 km. s. i. St. Pazove) zapalili su partizani 3 šupe 2 skladišta za žito i kukuruz, 3 konjska hama, 3000 kg. kuku^rruza, 250 kg. pšenice i 750 krstina pokošenog žita, sve u vrednosti 3,000.000 kuna.

21. na 22. VII. 1943. veća skupina naoružanih partizana zapalila je 663 krstine pokošenog žita na salašu Vujković Nikole kod s. Bačinci (8 km. j. i. Sida) i sa salaša opljačkali 2 svinje i odvezli na kolima u nepoznatom pravcu.

22. VII. 1943. oko 0230 sati, na mjestu zv. Brajkovo (23 km. j. z. Rume) zapalili su partizani 3 jutra pokošenog žita seljacima Perišić Peri i Cigler Pavlu.⁶

⁶ Akcije paljenja žita obuhvatile su ceo Rumski srez. Istovremeno u selima su održavane konferencije na kojima se narodu objašnjavala potreba da se žito skriva i ne dozvoli okupatoru da ga otme. Narod je shvatio svoj zadatak i digao se u odbranu žetve. Okupator je zbog toga bio ozlojeđen, pa je polovinom jula 1943 god. preduzeo krvave racije. Neprijatelj je 14 jula upao u V. Radince i odreda, staro i mlado, tukao, mučio i klao. Ubio je 31 lice, među kojima je bilo dece i žena. Tom prilikom uhapsio je 52 osobe, od kojih je 10 toliko tukao da su troje umrli. Osam dana kasnije, 22 jula, okupator je sa tri aviona bombardovao i mitraljirao Pećince. Sutradan, 23 jula, neprijatelj je blokirao Dobrinee, upao u selo i u školskom dvorištu streljao trojicu. Jednoj ženi su prebili i noge i ruke, iskopali oči i izboli po telu, tako da je umrla u najvećim mukama. Pri polasku iz sela fašisti su odveli sa sobom 88 lica. Odatle okupatorova vojska je otišla u Pećince, Prhovo i Mihaljevce i svuda je za sobom ostavila zločine. Tog istog dana, druga grupa fašista blokirala je selo Petrovci i tu su pljačkali, tukli i mučili meštane. Troje su ubili, a 40 povelili sa sobom. Selo Popince su takođe blokirali i uhapsili 44 lica. U Tovarniku su ubijena dvojica. Jednog od njih su fašisti mučili primoravajući ga da prokaže kuće pripadnika NOP-a, međutim, on im se suprotstavio i počeo da beži, ali pošto nije mogao da pobegne, on je skočio u bunar, koji se u blizini nalazio. Fašisti su ga izvukli, vezali za kamion i tako ga vukli po drumu dok nije izdahnuo. U Ogaru su ista zverstva počinili. Tu su uhvatili četvoricu i poterali ih prema Grabovcima. U putu su dvojicu zaklali, a drugu dvojicu su žive zatvorili u kući gde su bili leševi zaklanih i onda su kuću zapalili. Sve ove zločine okupator je počinio da bi zaplašio i primorao seljake da dadu žito (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 119).

22. VII. 1943. oko 0200 sata, na imanju 4 km. j. Bečmena (19 km. j. z. Zemuna) zapalili su partizani seljacima sela Bečmen 65 jutara pokošenog žita.

22. VII. 1943. oko 0300 sata, na njivi (14 km. s. z. Zemuna) zapalili su partizani 10 jutara pokošenog žita seljaku Binderu Francu.

22. VII. 1943. oko 1800 sati, na njivama (19 km. j. z. Zemuna) naoružani partizani nepoznate jačine pripucavali su iz pušaka na seljake koji su sakupljali i vozili žito. Seljaci su pobjegli u s. Bečmen, a žito, kola i konje ostavili, te su partizani žito zapalili a konje pustili, zatim se povukli u šume Bečmenski Ključ odakle su i došli.

22. VII. 1943. oko 1330 sati, na njivi kod s. Indije (10 km. s. z. St. Pazove) zapalili su partizani 2 jutra pokošenog žita seljaku Belić Velji.

22. VII. 1943. oko 2000 sati, na želj. pruzi Ruma—Vrdnik (8 km. s. Rume) naoružani partizani nepoznate jačine izvršili su iz busije puščani napad na 6 vojnika 13. želj. bojne, koji su osiguravali prugu i 2 ubili, 1 ranili a 2 nestali. Gubitci kod partizana nepoznati.

22. VII. 1943. oko 0700 sati, na putu Petrovčić—Bečmen (18 km. j. z. Zemuna) naišao je njemački samovoz na pakleni stroj kojeg su partizani postavili. Tom prilikom 4 njemačka vojnika poginula i 3 ranjena. Od partizana 1 poginuo a 2 ranjena koji su zarobljeni.

22. VII. 1943. oko 2300 sati, oko 70 naoružanih partizana izvršili su napad puščanom i strojopuščanom vatrom na s. Surčin (10 km. j. z. Zemuna) i zapalili na 8 guvna veće količine spremljenog žita za vršidbu, zatim se nepoznatim smjerom povukli.

22. VII. 1943. oko 2300 sata, na mjestu zv. Višnjevci pst. (9 km z. Rume) zapalili su partizani seljacima Zivkić Obradu, Spahić Nikoli i Satrić Branku, kao i na imanju Zavoda za kolonizaciju 39 jutara pokošenog žita i oko 10 vagona konoplje.

22. VII. 1943. oko 2400 sata, na mjestu zv. Kajnovac (4 km. i. Iriga) zapalili su partizani seljaku Lalici Timotijeviću 6 jutara pokošenog žita, društvu Frank iz Zagreba 26 jutara pokošenog ječma, Ađanović Stevanu 6 jutara pokošenog žita i Grujić Ziki 1 jutro pokošenog žita.

22. VII. 1943. na putu za s. Kupinovo (39 km. z. Zemuna) naoružani partizani nepoznate jačine izvršili su napad na jedan motor kotač i dva njemačka samovoza. U borbi je poginulo 4 vojnika a 5 teško ranjeno. Gubitci partizana nepoznati. Partizani su zapalili samovoz i motor kotač.

22. na 23. VII. 1943. na mjestu zv. Jakovci (12 km. j. z. Sida) naoružani partizani nepoznate jačine zapalili su 20 krstina žita seljaku Stjepanu Kirinu.

23. VII. 1943. kod s. Batrovci (11 km. j. z. Sida) naoružani partizani nepoznate jačine zapalili su seljacima iz s. Batrovci 159 krstina pokošenog žita.

23. VII. 1943. oko 2215 sati, u s. Vognju (15 km. z. Hume) zapalili su partizani jednu kamaru slame i 3 i pol jutra pokošenog žita, koje je bilo složeno pred vojnom oružničke postaje. Žito je zapaljeno jednom bačenom raketlom iz kukuruza koju su navodno komunisti bacili.

24. VII. 1943. oko 0130 sati, naoružani partizani nepoznate jačine pripucavali su iz pušaka sa okolnih brda Fruške Gore i kukuruza na vojne stražnike koji čuvaju rudarska postrojenja i skladišta u Vrdniku. Stražnici su vatru uzvratili i partizane odbili.

Isto tako 25. VII. 1943. od 0030 do 0500 sati, vršili su partizani oripucavanje na ove stražnike ali su i ovaj puta odbijeni. Gubitaka na nijednoj strani nije bilo.

24. VII. 1943. oko 1800 sati, s mjesta zv. »Kamen« (8 km. s. i. Iriga) odveden je od naoružanih partizana nepoznate jačine domobran Josip Horvat iz Iriga, za čiju se sudbinu ne zna. On je bio na dopustu iz topničkog sklopa u Petrovaradinu.

24. VII. 1943. oko 1600 sati, na rubu šume Durgutovica (14 km. s. z. Vinkovaca) naoružani partizani nepoznate jačine sačekali su u busiji i izpalili 4 puščana naboja na pomoćnog lugara Trošelj Luku i Medaković Stjepana iz Ivankova. Trošelj ubili, dok je Medaković uspio pobjeći.

25. VII. 1943. oko 0100 sat, na pustari seljaka Šnjor Stefana (15 km. s. z. Sida) došlo je 50 naoružanih partizana i zapalili 15 jutara pokošenog žita, te od Snjora opljačkali 1 krugoval i odveli ga sobom u nepoznatom pravcu za čiju se sudbinu ne zna.

25. VII. 1943. oko 2200 sata, na pustari zv. »Bok« (15 km. z. Hrv. Mitrovica) zapalili su partizani 10 jutara pokošenog žita i 2 jutra pokošenog ječma, vlasništvo Skanovski Sofije, zatim otišli u šumu Kliještevica odakle su i došli.

25. VII. 1943. oko 2300 sata, oko 20 naoružani partizana došlo je na pustaru Henrikovci vlasništvo grofa Belasi iz Bršadina (7 km. s. z. Vukovara) i sa 5 vršalica poskidali i odneli remenje.

25. VII. 1943. oko 1300 sati, kod salaša Manastira Prnjavor-Jazak (13 km. s. z. Rume) oko 50 naoružanih partizana sprečili su košnju i vožnju državnog ječma, 40 radnika s

kola otjerali i nisu im dali ječam kositi. Istog dana odveli su isti partizani 2 činovnika sa motor kotačem tvrke Frank iz Hr. Mitrovice koji su radi spremanja ovoga ječma na salaš došli za čiju se sudbinu ne zna.

25. VII. 1943. oko 2200 sata, na pustari Henrikovci (10 km. j. z. Vukovara) zapalili su partizani jednu kamaru slame i **vršaći** stroj vlastelinstva u Nuštaru.

25. VII. 1943. oko 2100 sat, u s. Marinci (8 km. j.z. Vukovara) zapalili su partizani vršaći stroj Popovića i drugova iz Marinaca.

25. na 26. VII. 1943. u s. Bršadinu (7 km. s.z. Vukovara) poskidali su partizani 3 remena sa 3 vršaća stroja i time vršaće strojeve onesposobili za posao.

25. na 26. VII. 1943. kod s. Privina Glava (6 km. s. z. Sida) zapalili su partizani 20 jutara pokošenog žita, koje je bilo manastira u Privinoj Glavi a sada državno vlasništvo.

26. VII. 1943. oko 0100 sat, 1 km. ist. s. Nijemaca (14 km. s. Sida) odjel njemačke vojske od 30 momaka, sukobio se je sa jačom skupinom naoružanih partizana. U borbi koja je trajala do 0330 sati jedan njemački vojnik poginuo, gubitci partizana nepoznati. Partizani se povukli u šume Jahinje odakle su i došli.

26. VII. 1943. oko 2300 sata, u s. Gabošu (9 km. s.z. Vinkovaca) zapalili su partizani jednu kamaru pokošenog žita i vršaći stroj Bošnjaku Miji.

26. VII. 1943. oko 2300 sata, na mjestu zv. Gornje Lice (11 km. j.i. Iloka) od veće naoružane skupine partizana zapaljeno je oko 100 jutara pokošenog žita, te od seljaka Maravček Mihajla otjerano više komada stoke. Komunisti su došli i otišli u šume Fruške Gore.

26. na 27. VII. 1943. na mjestu zv. M. Novoselo pustara (10 km. s. z. Hr. Mitrovice) zapalili su partizani 36 krstina žita i jednu kamaru slame.

27. VII. 1943. oko 2100 sat, naoružani partizani nepoznate jačine odveli su iz s. Divoša (16 km. s. z. Hr. Mitrovice) obćinskog bilježnika Latasa Miloša, za čiju se sudbinu ne zna.

27. VII. 1943. oko 2200 sata, oko 100 naoružanih partizana upalo je u s. Prkovci (19 km. j. z. Vinkovaca) i razoružali noćnu stražu jaku od 10 momaka, sastojeću se od seljaka i oružnika, oružje im oduzeli a sa oružnika i odjelo skinuli bez borbe. Osim toga zapalili su 2 vršaća stroja a potom na kraju sakupili u s. narod i održali im komunistički govor. Partizani se nakon toga povukli u šumu Muško Ostrvo¹ odakle su i došli (20 km. j.z. Vinkovaca).

27. VII. 1943. oko 2300 sati, na salašu (12 km. s. z. Hr Mitrovice) zapalili su partizani 35 krstina pokošenog žita se l'jaku Kancel Stevi.

27. VII. 1943. oko 2330 sati, veća skupina naoružanih partizana zapalili su na pustari Borota (18 km. s. z. Hr. Mitrovice) 67 jutara pokošenog žita, te u blizini te pustare još 40 krstina pokošenog žita seljaka Brašanov Stevana i 2 jutra pokošenog žita seljaka Marić Mihajla, zatim se povukli u šump Fruške Gore odakle su i došli.

27. VII. 1943. oko 2400 sati, u s. Grku (18 km. j. i. g_{da}) naoružani partizani nepoznate jačine zapalili su želj. postaju 3 škole, občinsko skladište i bilježnikov stan, a iz občine iznieli i zapalili sve spise. Nakon toga partizani se povukli u šumu Klještevicu (17 km. z. Hr. Mitrovice) odakle su i došli.

29. na 30. VII. 1943. 5 naoružani partizana upalo je u s. Negoslavci (7 km. j. Vukovara) i sa 3 vršača stroja odnieli remenje i time ih onesposobili za vršidbu.

30. VII. 1943. oko 1000 sati, (10 km. s. z. Iriga) naoružani partizani nepoznate jačine izvršili su puščani prepad na teretni samovoz koji je za njemačke potrebe prevozio pješak, u kojem se je nalazio jedan njemački vojnik kao pratioc radnika. Njemačkog vojnika i radnike partizani sa sobom odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

30. VII. 1943. oko 1200 sati, naoružani partizani nepoznate jačine zapalili su na pustari Borota (16 km. j. i. Iloka) na državnom imanja 20 jutara pokošenog žita i 22 jutra pokošenog ječma, te opljačkali 2 konja sa hamovima, 2 kola i 2 vola, kao i od seljaka Franje Pola 1 traktor. Osim toga zapalili su 2 kosačice Gavre Protića i odveli radnike Marinović Milana i Vesić Iliju za čiju se sudbinu ne zna.

30. VII. 1943. oko 1700 sati, oko 300 naoružanih komunisti došlo je na pustaru Borota (16 km. j. i. Iloka) na državno imanje i opljačkali 45 komada goveda i otjerali u šume Fruške Gore odakle su i došli.

30. VII. 1943. oko 2000 sati, ista ova skupina partizana je došla na državno imanje na mjestu zv. Gornje Lice (11 km. j. i. Iloka) i 15 jutara pokošenog žita na 30 kola otjerali u šume Fruške Gore.

30. VII. 1943. u s. Marinci (7 km. j. z. Vukovara) naoružani partizani nepoznate jačine opljačkali su iz občinske blagajne oko 18.000 kuna, 1 pisači stroj i 1 poštansku torbu, a iz občine iznieli sve spise i knjige i zapalili, pa se u nepoznatom pravcu izgubili.

f

31. VII. 1943. oko 0130 sati, oko 300 naoružanih partizana izvršilo je napad na oružničku postaju Voganj (4 km. z. Rume) jačine od 27 momaka. U borbi koja je trajala oko 2 sata, 2 oružnika poginula, 2 teže i 1 lakše ranjeni, a ostali od partizana odvedeni, od kojih su 3 uspjela pobjeći, dok za sudbinu ostalih se ne zna. Iz postaje je sve odnešeno. Partizani su imali 3 mrtva koje su kolima sobom odvezli u pravcu šuma Fruške Gore odakle su i došli.

Osim toga u Vognju su zapalili občinu i 5 vršaćih strojeva.

31. VII. 1943. u 0120 sati, na pruzi Zagreb—Zemun (10 km. j. i. Sida) između s. Kukujevaca i Bačinaca naletio je teretni vlak na eksploziv kojeg su partizani postavili. Lokomotiva i 6 vagona izkliznuli. Ljudskih žrtava nije bilo.⁷

8

Zapovjednik pukovnik
(Emmanuel Mašek)
Mašek

(M. P.)

⁷ O dejstvima jedinica NOV u julu 1943 god. i akcijama paljenja žita vidi tom I, knj. 6, dok. br. 110, 111, 112, 114, 115, 116, 119 i 120.

⁸ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 127

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD ?
AVGUSTA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORIRa
NIŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMIP**

ZAPOVJEDNICTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 2621/taj.

U Tuzli 25. kolovoza 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
II. razdoblje kolovoza.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNICTVA J. S. ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOČNIKA ZAGREB*
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU BOSNU GOSPODINU SANDORU BENAKU BANJA LUKA
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD*
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ.
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
8. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB.
9. VELIKOJ ŽUPI USORA I SOLI TUZLA.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIĆ.
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJU B. LUKA.
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR.
15. SREDIŠNJOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
16. SASTAVAK.

Prema Uputu za rad i organizaciju izvještajne službe i zaovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva J. S. Br. 320/taj. od 31. srpnja 1941. za minulih 15 dana, predlažem sljedeće doglasno izvješće:

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

28. VII. 1943. oko 2300 sata, oko 15 naoružanih komunisti došlo je u kuću Valcer Hanca u s. Retkovcu (14 km. j.z-Vinkovaca) i od istog oduzeli vojničku opremu i oružje, pa se izgubili u šumu zv. Krivsko Ostrvo (20 km. j. z. Vinkovaca) odakle su i došli.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/4—13, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

29. na 30. VII. 1943. oko 2400 sata, naoružani komunisti nepoznate jačine zapalili su na njivama sela Čalma (15.5 km. s. z. Hr. Mitrovice) veleposjedniku Knobloch Otti 23 jutra pokošenog iečma, 16 jutara raži i jednu kamaru slame, seljaku Katalu Mihelu 3 jutra pokošena žita i 3 jutra ječma i Šarac Vasi 25 olastova siena.

30. VII. 1943. oko 2030 sati, upalo je 100 naoružanih komunista na pustaru Kurjakovac (8 km. z. Hr. Mitrovice) i na podržavljenom imanju zapalili 25 jutara pokošenog žita. 10 njemačkih vojnika koji su osiguravali vršitbu žita stupili su u borbu sa partizanima i tom prilikom 3 njemačka vojnika poginula i 2 partizana.¹

30. VII. 1943. oko 2330 sati, upala su 3 naoružana komunista na salaš Fajn Angeline u Markušici (19 km. j.z. Vinkovaca) i opljačkali 1 samokres i 1 krugoval.

30. VII. 1943. oko 2300 sata, napali su komunisti sa puščanom i strojopuščanom vatrom na naše stražnike kod skladišta streljiva na mjestu zv. »Đubo« (17 km. s. Rume). Stražnici uzvratili vatru a komunisti se povukli u Frušku Goru.

30. na 31. VII. 1943. jača skupina komunista zapalila je na njivama sela Čalme (16 km. s. z. Hr. Mitrovice) seljaku Kuncel Stjepanu 20 jutara pokošenog žita, 25 jutara ječma i 2 jutra graorice i od istog opljačkali 2 konja sa dvojica kola. Danči Radovanu zapalili 46 jutara pokošenog žita i zobi, veleposjedniku Knobloch Otti 21 jutro pokošenog ječma i Karugi Slavku 4 jutra pokošenog žita.

31. VII. 1943. oko 2030 sati, zapalili su komunisti u s. Markušici (11 km. j.z. Vinkovaca) skladište i u njemu 5000 kg. lana i oko 15000 kg. pšenice i raznih stvari u ukupnoj vrijednosti 1,225.000 kuna, vlasništvo posjednika Hofmana Frica.

31. VII. 1943. oko 2400 sata, napali su naoružani komunisti na naše stražnike kod skladišta streljiva na mjestu zv. »Beketovo« (12 km. s. Rume). Stražnici primili borbu u kojem je vrijeme stigao jedan njemački tenk i komuniste odbio. Gubitaka nismo imali.

1. VIII. -1943. oko 2300 sata, došlo je 80 naoružanih komunista na pustaru Kurjakovac (8 km. z. Hr. Mitrovice) i na podržavljenom imanju zapalili 30 jutara pokošenog žita i skladište sa 2 vagona ječma.

1. VIII. 1943. u 0800 sati, na želj. pruzi Zagreb—Zemun između s. Laćarka i Martinaca (7 km. s. z. Hr. Mitrovice) naletio je brzi vlak od Zemuna na pakleni stroj. Vlak je proletio bez štete samo što su prozori na službenim kolima popucali a pruga oštećena za 180 cm. Promet je uzpostavljen istog dana.

2. VIII. 1943. u 1530, u s. Ostrovu (5 km. s. Vinkovaca) vršeni su izvidi i pretres stana studenta Cvetković Nikole komuniste. Tom prilikom Cvetković je sa jednim puščanim nabojem u trbuh teško ranio poručnika njemačkog redarstva P_e-tersona a nakon toga pobjegao. Poručnik je prenet u bolnicu Vinkovce.

Povodom ovoga njemačko redarstvo uhitilo je u ovom selu 7 osoba i otjeralo u Osijek. Iz straha povodom ovoga, stanovništvo ovoga sela osim starih i nemoglih, dalo se u bjegstvo

2. VIII. 1943. oko 1400 sati, oko 200 naoružanih komunisti prošlo je kroz s. Grk (19 km. j.i. Sida) i otišli u šumu Lisnik (23 km. j. Sida).

2. VIII. 1943. oko 2100 sat, oko 100 naoružanih komunisti blokiralo je s. Retkovce (14 km. j.z. Vinkovaca) i napali oružn. obhodnju sa puščanom vatrom postaje Cerna koja je čuvala vršitbu žita. U borbi poginula oba oružnika. Osim toga komunisti su zapalili 3 vršaća stroja i odveli občinskog bilježnika Kristić Đuru za čiju se sudbinu ne zna.

2. VIII. 1943. oko 1900 sati, u s. Hrtkovci (13 km. j.z. Rume) eksplodirala je jedna bomba u vršaćem stroju za vrijeme vršitbe koju su komunisti podmetnuli u snop žita od koje se je zapalio vršaći stroj, 237 krstina žita, 5 vozova sijena i 3 graorice, kao i jedna zgrada plevnjak udove Kupek iz Hrtkovaca, a ložać stroja lakše ranjen.

3. VIII. 1943. oko 1500 sati, na putu Kupinovo—Progar (27 km. i. z. Zemuna) sačekali su komunisti 6 mladića pravoslavaca koji su pošli na stavnju u Zemun radi novačenja i nasilno ih odveli u šumu Bojčin.

3. VIII. 1943. oko 1100 sati, sa njive Kupinski Kut (37 km. j. z. Zemuna) odveli su komunisti Martina Bako, domobrana 16. sati, 16. pješ. puk. koji je samovoljno došao kući, za čiju se sudbinu do sada ne zna.

3. na 4. VIII. 1943. na državnom imanju Bankovci³ (6 km. i. Iriga) napalo je oko 700 komunisti strojopuščanom i puščanom vatrom na 1. sat 1. bojne zrakoplovne pukovnije iz Petrovaradina koji su čuvali ovo imanje. Borba je trajala 2 sata. Naši gubitci 3 i 1 ranjen a 15 razoružani i svučeni. Gubitci komunisti, više mrtvih koje su sa sobom odnijeli. Tom prilikom komunisti su zapalili 8 kamara neovršene pšenice, jednu kamaru ječma, 1 graška, 6 vagona slame, 1 vagon pšenice i raznog poljskog alata, te opljačkali 1 konja, 3 krmače i 230

³ Ovaj napad je izvršila Druga četa Drugog bataljona Prvog srem-skog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 116.

ovaca u ukupnoj vrijednosti od 3,914.000 kuna. Nakon toga komunisti se povukli u šume Fruške Gore.

3. na 4. VIII. 1943. u s. Moroviću (14 km. j. Šida) komunisti su izpalili 3 puščana naboja na stražnika pred oruž. vojarnom. Oružnici odgovorili vatrom a napadači se povukli. Gubitaka nije bilo.

4. VIII. 1943. oko 0500 sati, na livadi Maruša (9 km. j. Iloka) komunisti su zapalili 2000 kg. sjena vlasništvo kneza Odeskalskog.

4. VIII. 1943. oko 2300 sata, na salašu Bužić (12 km. j. z. Hrv. Mitrovice) 15 naoružanih komunista zapalili su 11 jutara pokošenog žita, 4 jutra sijena i raznog poljskog alata i opljačkali 3 konja sa hamovina vlasništvo Radovan Danče.

4. VIII. 1943. iz s. Gaboša (8 km. s. z. Vinkovaca) pobjeglo je 17 pravoslavnih muških i ženskih osoba i pridružili se komunistima.

4. VIII. 1943. oko 2130 sati, upalo je u s. Ostrovo (5 km. s. Vinkovaca) nepoznati broj komunista i zapalili 2 vršača stroja.

4. VIII. 1943. oko 0400 sata, komunisti su opljačkali iz sela Bingule (14 km. j. i. Iloka) od Balaš Janka 2 konja i 1 kola, a vlasnika sa još jednim seljakom odveli za čiju se sudbinu ne zna.

4. VIII. 1943. oko 2215 sati, upala su 4 naoružana komunisti u stan umirovljenog šumskog savjetnika Ostojića Dušana u s. Kupinovu (31 km. j.z. Zemuna) i od istog opljačkali 14 komada starinjskog oružja.

4. na 5. VIII. 1943. na njivi sela Grgurevaca (13 km. s. Hr. Mitrovice) zapalili su komunisti 10 vozova sjena Palačnik Boke seljaka iz Grgurevaca.

4. na 5. VIII. 1943. upalo je oko 100 naoružanih komunista u s. Martince (12 km. s.z. Hr. Mitrovice) i odveli 34 pravoslavne osobe.⁴

5. VIII. 1943. u 2300 sata, jake partizanske skupine napale su sa svih strana oružničku vojarnu u Moroviću (13 km. j. Šida), pa kada su se uspjeli približiti vojarni pozvali su imenično oružnike na predaju. Oružnici su nastavili i dalje borbu, ali je komunistima uspjelo savladati oružnike i razoružati. Ovom su prilikom komunisti zapalili jednu trgovinu, 2 vršača stroja, željezničku postaju i šumariju, a iz sela odveli više

⁴ Okupator i ustaše su hapsili i zlostavljali porodice čiji su članovi otišli u partizane, da bi se to izbeglo partizani su tobože nasilno odvodili seljake, a ustvari radilo se o ljudima koji su dobrovoljno stupili u NOV.

osoba, konja i goveda. Naši gubitci 2 pomoćna oružnika nestala Gubitci komunista nepoznati.

5. VIII. 1943. oko 0200 sata, na njivama (7 km. j.i. Il₀k_a) komunisti su poskidali sa vršaćih strojeva remenje a strojeve onesposobili za rad.

5. VIII. 1943. oko 1100 sati, u s. Nikincima (17 km. i Rume) eksplodirala je jedna bomba za vrijeme vršidbe u vršaćem stroju koju su komunisti ranije u snop stavili kojom je prilikom ubijen 1 a dva lakše ranjena radnika.

5. na 6. VIII. 1943. na njivi s. Grgurevci (8 km. s.i. Hrv Mitrovice) zapalili su komunisti 8 jutara pokošenog žita Stefanović Vase iz s. Grgurevci.

6. VIII. 1943. oko 2215 sati, na želj. pruzi Vinkovci — Brod između Vođinaca i Mikanovaca, prerezali su komunisti 4 b.b. stupa i na prugu postavili.

6. VIII. 1943. sa njive Pavlaka (22 km. j. Rume) opljačkali su 3 naoružana komunista od Princ Adama 2 konja sa opremom i jedna kola.

7. VIII. 1943. oko 0200 sata, na želj. pruzi Vinkovci — Brod između Ivankova i Vinkovaca, komunisti su prerezali 4 b.b. stupa.

7. VIII. 1943. oko 2315 sati, u s. Kraljevcima (10 km. i. Rume) komunisti su zapalili tvornicu kudelje⁵ u kojoj je bilo smješteno 45 vagona kudelje, vlasništvo tvornice uljarica d.d. u Rumi, koje je do temelja izgorjelo. Šteta se cjeni na oko 23,000.000 kuna.

7. VIII. 1943. oko 1430 sati, na putu Hr. Mitrovice — Grgurevci 2 naoružana komunista sačekali su 2 mladića iz Grgurevaca i sa sobom u šumu Fruške Gore odveli.

8. VIII. 1943. oko 2200 sata, između Martinaca i Kuzmina (14 km. s.z. Hr. Mitrovice) prošlo je iz šume Klještevica (18 km. j.z. Hr. Mitrovice) u pravcu Fruške Gore skupina oko 500 komunista. Od toga 350 naoružano raznim oružjem, a ostali bez oružja.

8. VIII. 1943. oko 1700 sati, iz skladišta kamenoloma Paragovo (11 km. s. Iriga) opljačkalo je 50 komunista jednu pilu za rezanje željeza, 900 grama eksploziva i 24 met. korde, zatim se izgubili u šume Fruške Gore.

8.*VIII. 1943. oko 2030 sati, došlo je 10 naoružanih komunista na salaš Ervina Kenigdorfera (15 km. j. i. Vukovara) i opljačkali 3 građan. puške, 1 samokres sa 350 naboja, 1 srebrnu kutiju, 1 zimski kaput i 1200 kuna gotova novca, a od Sabadaš Đure 1 građansku pušku.

⁵ Akciju je izvelo pet partizana. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 116-

8. na 9. VIII. 1943. na njivi kod s. Putinaca (15 km. z. St. pazove) komunisti su zapalili 10 jutara pokošenog žita posjednika Pujić Bogdana.

8. VIII. 1943. oko 0300 sata, odveli su komunisti iz s. Martinaca (12 km. s. z. Hr. Mitrovice) 11 pravoslavnih osoba oba pola u Frušku Goru.

8. VIII. 1943. oko 2330 sati, upala su 3 naoružana komunisti u stan Ivana Dilemca na »Venju« (22 km. s.z. Iriga) i opljačkali jedan krugoval i otišli u Frušku Goru.

9. VIII. 1943. oko 0100 sat, upalo je 15 naoružanih komunisti u kuću seljaka Kmečka Pavla u s. Ljubi (7 km. j. Iloka) x od Josipa Simić njemačkog redarstvenika svukli odjelo i odnijeli.

9. VIII. 1943. oko 1400 sati, na putu između s. Martinaca i Kuzmina (16 km. s.z. Hr. Mitrovice) izvršilo je 6 komunista puščani napad na samovoz povjerenika Zemptra, iz Hr. Mitrovice, Mahać Andrije kojeg su manje oštetili. Osoblju u samovozu nije se ništa dogodilo.

9. VIII. 1943. oko 0745 sati, na želj. pruzi između Kukujevaca i Kuzmina (17 km. s.z. Hr. Mitrovice) eksplodirao je pakleni stroj. Pruga manje oštećena i odmah popravljena.

9. VIII. 1943. oko 2400 sata, došlo je nepoznati broj komunisti na koloniju Šodolovci (19 km. s.z. Vinkovaca) i uhvatili ustašu Tomašek Stjepana, Perića Stjepana i Preselac Jakova, od istih oduzeli oružje i svu trojicu streljali.

9. na 10. VIII. 1943. na putu Nijemci — Djeletovci (17 km. s.z. Šida) posjekli su komunisti 4 b.b. stupa a izolatore polupali. Linija u toku dana popravljena.

10. VIII. 1943. u 0820 sati, na pruzi Zagreb — Zemun između St. Pazove i Indije (6 km. s.z. St. Pazove) naletio je brzi vlak od Broda na eksploziv podmetnut na tračnice kojom je prilikom 1 met. šine otrgnut, lokomotiva manje oštećena a 7 komada b.b. žica potrgano. Žrtava nije bilo. Vlak je prošao na vrijeme. Promet u 1100 sati uspostavljen.

10. VIII. 1943. oko 1545 sati, upalo je 6 naoružanih komunisti na salaš Šmit kod s. Sotina (17 km. j.i. Vinkovaca) i izpalili 9 puščanih naboja na upravitelja salaša ali bez učinka.

10. VIII. 1943. oko 2200 sata, upalo je 15 naoružanih komunisti u s. Šiškovce (17 km. j.z. Vinkovaca) i od oružnika Cvitković Tadije koji je bio na dopustu odnijeli odjelo i remenje sa jednog vršaćeg stroja odnijeli a stroj učinili nesposobnim za vršitbu.

10. VIII. 1943. oko 0930 sati, na putu Bingula — Kuzmin (14 km. j. Iloka), 4 naoružana komunisti sačekali su Ruman

Andriju domobrana 1. sati 2. konj. sklopa u Travniku i odveli ga sa sobom, za čiju se sudbinu do sada ne zna.

11. VIII. 1943. oko 0130 sati, upala je jedna grupa naoružanih komunista u s. Beočin (16 km. z. Hr. Karlovaca) i iz čine opljačkali 500000 kuna gotova novca, 3 pisaća stroja, 8 službenih žigova, brzoglasni aparat i razne robe i na kolima odvezli u Frušku Goru.

12. VIII. 1943. oko 2130 sati, odvedeni su iz s. Mikanovaca (19 km. z. Vinkovaca) po komunistima Cvrković Stjepan učitelj i Knežević Marko. Sumnja se da su se dragovoljno pridružili komunistima.

12. na 13. VIII. 1943. upalo je nekoliko naoružanih komunista u s. Sašince (10 km. i. Hr. Mitrovice) i zapalili občinske knjige i spise, a bilježnika Seder Emila odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

13. VIII. 1943. oko 2300 sata, došla je jedna grupa naoružanih komunista u s. Martince (12 km. s.z. Hr. Mitrovice) i iz pošte opljačkali poštanskih maraka u vrijednosti 37.639 kuna, 1 krugovalnik i poštanske žigove, a brzoglasnu centralu razbili. Iz mjestne obćine opljačkali su 2 pisaća stroja, 5.460 kuna i uništili razne knjige i spise.

6

Zamjenjuje zapovjednika
Dozapovjednik pukovnik
(Dragutin Arbanas)
Arbanas

(M. P.)

⁶ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

IZVEŠTAJ OBLASNOG RUKOVODSTVA NEMAČKE NARADNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 1 SEPTEMBRA 1943 GOD. O DEJSTVIMA PARTIZANA U STAROPAZOVACKOM, RUMSKOM I MITROVACKOM SREZU¹

Nemačka narodna grupa
U NDH

Oblasno rukovodstvo za Istočni Srem Indija, 1. sept. 1943

Sadržaj: Napad balkanskih boljševičkih
bandi u toku avgusta

4 avgusta banditi su opljačkali iz kuće Dušana Ostojića u Kupinovu razno staro oružje iz njegove zbirke u vrednosti od oko 100.000 kuna.

Istoga dana 20—30 naoružanih bandita zaustavilo je na drumu i odvelo u šumu 22 regruta Srba koji su se nalazili na putu za Zemun gde je trebalo da se jave regrutnoj komisiji. Doznalo se da je banditska regrutna komisija ovu šestoricu regrutovala za službu u partizan, odredima. Istog dana partizani su kod Kupinova zarobili i odveli u šumu domobrana Martina Bakoa iz 16 čete 16 peš. puka koji je samovoljno napustio svoju jedinicu u Bos. Rači.

6 avgusta 1943 Srbin Milislav Rašković otišao je od kuće sa kolima na svoju njivu kod Bečmena i ni do danas se nije vratio.

8. 8. 1943 oko ponoći došlo je 20 dobro naoružanih bandita u Boljevce gde su nasilno oduzeli nekoliko bicikla.

9. 8. 1943 1 kamion društva Agrarije putovao je za Simanovce radi žetvenih poslba. Na prolazu kroz Ugrinovce kamion je od tamošnje posade tražio vojničku pratnju. Komandant posade odbio je ovo traženje, iako je dosad to uvek odobravao. Kada je kamion, bez pratnje, krenuo dalje, napadnut je između Krnješevaca i Šimanovaca. Posada je potom pobjegla iz kamiona, a banditi su kamion zapalili.

Nemački seljaci iz Bečmena nisu više u mogućnosti da obrađuju svoje njive, pošto su im nedavno partizani, na 1 km daleko od sela, oduzeli 8 konja.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 48/3, k. 40—F.

II Staropazovački srez:

10. 8. u 8,30 čas. pre podne na pruži između Indije i Stare Pazove eksplodirala je jedna mina. Pretpostavlja se da je mina postavljena još u toku noći, dok je sam uređaj za paljenje postavljen neposredno pre eksplozije. Prouzrokovana je samo neznatna šteta.

17. 8. banditi su zaustavili na drumu za Staru Pazovu opštinskog beležnika iz Vojke i odveli ga sa sobom.

18. 8. žandarmerijski narednik u Starim Banovcima Blaža Đakulović dobio je preko pošte paket u vidu knjige. Pri otvaranju paket je eksplodirao i narednika teško ranio.²

21. 8. na pruži između Indije i Stare Pazove eksplodirala je jedna mina usled čega je italijanski transportni voz iskočio iz šina i teško oštećen. Mina je eksplodirala u 9,30 čas. pod istim okolnostima kao i ona o kojoj je javljeno 10. 8.

27. 8. oko 22 časa došla su dva bandita u ustaškoj uniformi u opštinsko nadleštvo u Staroj Pazovi i tom prilikom oduzeli pištolj i vojničku pušku stražaru Pavlu Uregoviću. Idućeg dana u 7,30 čas. oba ova bandita primećena su u kući Pere Ninkovića. Kada je jedna patrola pokušala da upadne u kuću, Ninković je na istu otvorio vatru iz pištolja i ranio policajca Grünbergera, ali je drugi policajac potom ubio Ninkovića.

III Rumski srez:

Noću uoči 31. 7. 43 jedna velika grupa bandita napala je selo Voganj, savladala hrvatske žandarme, zapalila opštinsko nadleštvo i potom opljačkala do gole kože nemačko stanovništvo u Vognju. Sem toga razorila je 5 vršaćih mašina.

Noću uoči 8. 8. došlo je 6 bandita obučenih u nem. oficir, uniforme u fabriku kudelje u Rumi, savladali stražara na ulazu, razoružali stražu u stražari i zapalili fabriku. Šteta iznosi 23 miliona kuna.³

15. 8. na drumu između Rume i Vognja banditi su ranili 1 nemačkog vojnika.

14. 8. u 8,30 čas. želez. pruga između Putinaca i Golubinaca dignuta je u vazduh. Šteta nije bila velika.

24. 8. u 6 čas. uveče jedna grupa bandita upala je u selo Platičevo i razorila opštinsko nadleštvo.

Prema izveštaju žandarmerijske stanice u Nikincima od 28. 8., u selima Brestač i Buđanovci nalazilo se po 500 naoružanih bandita.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 128.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 116.

20. 8. banditi su upali u stan Kosijera Milorada i istog odveli u šumu Karakušu. Kosijer je bio na službi u nekom **radničkom** bataljonu hrvatskog domobranstva.

Noću uoči 26. 8. jedna banditska grupa, jačine oko 100 ljudi i naoružana sa nekoliko lakih mitraljeza, napala je selo Nikinci. Mesnoj straži i hrvatskoj žandarmeriji uspelo je da **odbije** napad koji je trajao od 9 čas. uveče do 3 časa ujutro. Noću uoči 27. 8. jedan teretni voz, natovaren ugljenom, kome je bilo prikačeno i 8 vagona municije, naleteo je između Mitrovice i Vognja na minu i iskočio iz šina.⁴ Posle toga je jedna banda, jačine 200 ljudi, otvorila vđtru na voz, koga je branilo nekoliko nemačkih vojnika. Pošto su banditi bacili ručne bombe na vagone sa municijom, ista je počela da eksplodira. U ovoj borbi, odnosno usled eksplozije municije, poginula su 3 nemačka vojnika, dok je 15 drugih ranjeno. Posle borbe nađena su 2 mrtva i 4 ranjena bandita.

U toku meseca avgusta seljaci su (po naređenju bandita) počeli u selima Pećinci, Sibač i drugim da vršu pšenicu a da 0 tome nisu obavestili vlast.

Nemački seljaci iz Grabovaca nisu više u mogućnosti da obrađuju svoja polja jer im banditi čim izađu iz sela sa kolima i konjima, ove oduzimaju. Oni su takođe oterali sa polja i Srbe iz Grabovaca koji su pokušali da obrađuju nemačke njive.

IV Mitrovački srez:

20. 8. 1943 u 1 čas, oko 600—800 bandita, naoružani sa 1 teškim mitralj., 5 lakih mitralj., nekoliko mašinskih pištolja, ručnim bombama sopstvene izrade i puškama, napali su selo Grgurevce.³ Banditi su u toku noći kroz kuće i bašte podišli stanovima čete nemač. policije i u 1 čas sa najbližeg otstojanja na njih otvorili vatru. Posada jačine 64 vojnika pod komandom narednika Hoffmanna odbila je sve banditske napade. Za vreme borbe koja je trajala do 6 časova ujutro banditi su pokušali da prodru u nemačke kuće. Ali pošto je svaku kuću branio njen vlasnik kao neku tvrđavu, to je partizanima uspelo da prodru samo u nekoliko kuća, kojom prilikom su izgubili živote sledeća lica nemačke narodnosti:

1. Stabl Elisabetha 60 god. stara,
2. Hermann Paul 66 god. star,
3. Jesu Michael, SS-policajac, bio na odsustvu, 28 god. star (pripadnik žand. čete 1. SS tenk. lovač., nastav. i dopunskog bataljona),

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 130.

⁵ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 126.

4. Hermann Anna, rukovodilac žen. omladine, 21 god. stara

Sledeća lica nemač. narodnosti su odvedena:

1. Sterlemann Paul	45 god. star,
2. — " — Johann	23 - " - " I
3. — " — Stefan	18 - " - "
4. — " — Elizabetha	45 - " - stara
5. — " — Kristine	24 - " - " 'I
6. Müller Adam	34 - " - star,'
7. Pfeil Josef	32 - " - "
8. Jemrić Stefan	38 - " - " J
9. Šimunović Marko	40 - " - " -j

Policija je imala sledeće gubitke:

l(|

Poginuli:

1. Rez. policajac Nikolaus Mayer, rođ. 12. 12. 1903 u Laćarku.
2. Rez. policajac Heinrich Metschwan, rođ. 18. 4. 1914, u Josipovcu.

Ranjeni:

1. Rez. nodoficir Franz Burbach, rođ. 23. 5. 1906 u Dobanovcima.
2. Rez. policajac Pfundstein Josef, rođ. 8. 5. 1910 u Čereviću.
3. Rez. policajac Epple Daniel, rođ. 8. 12. 1904 u Sotinu.
4. Rez. policajac Michael Käfer, rođ. 5. 11. 1903 u Šibovskoj, srez Prnjavor.
5. Rez. policajac Gerstenmayer Josef, rođ. 28. 11. 1905 u Vognju.
6. Rez. policajac Kroh Jakob, rođ. 25. 12. 1903 u Sid. Banovcima.
7. Rez. policajac Krewedl Georg, rođ. 10. 9. 1901 u Rumi.
8. Rez. policajac Neubauer Adam, rođ. 1. 9. 1902 u Drenjskom Slatiniku, srez Đakovo.
9. Rez. policajac Angeli Johann, rođ. 26. 6. 1907 u Oroliku, srez Vinkovci.

Nestali:

1. Rez. policajac Peter Josef, rođ. 5. 12. 1905 u Oroliku, srez Vinkovci.
2. Rez. policajac Angeli Josef, rođ. 10. 5. 1905 u Oroliku, srez Vinkovci.
3. Rez. policajac Tschutura Johann, rođ. 24. 4. 1904 u Sotinu, srez Vukovar.
4. Rez. policajac Jökl Josef, rođ. 9. 7. 1909 u Rumi.

5. Rez. policajac Maurer Jakob, rođ. 3. 4. 1905 u Laćarku, srez Mitrovica.
6. Rez. policajac Gärtner Georg, rođ. 24. 2. 1907 u Tordincima, srez Vukovar.

Posle borbe pronađena su 3 mrtva bandita.

Međutim prema izjavama civilnog stanovništva iz Grgurevaca banditi su na 10 seljačkih kola evakuisali svoje mrtve i ranjene u pravcu Velikih Radinaca.

V Iriški srez:

Noću uoči 30. 8. oko 1000 dobro naoružanih bandita napali su sresko mesto Irig sa ciljem da unište četu nemač. policije koja je tamo stacionirana.⁶ Napad je trajao od 11 čas. noću do 6 časova ujutro, ali je policija uspela da odbije sve napade. Banditi su spalili opštinski dom, ustaški logor i nacionalizovani mlin. Na našoj strani poginuo je pripadnik narodne grupe, komandir opštinske policije, Josef Herold, rođ. 1896 u Irigu, dok je 6 vojnika nemačke policije ranjeno. Gubici bandita nisu poznati.

Buchbacher

⁶ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 135.

BR. 127

**IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 25
SEPTEMBRA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU
ORUŽNIŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV Tj
SREMU¹**

ZAPOVJEDNICTVO
4. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 2971/taj.

T A J N O

U Tuzli 25. rujna 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
II. razdoblje rujna.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIŠTVA J. S. ZAGREB
2. PREDSJEDNICTVU VLADE NA RUKE POMOČNIKA ZAGREB'
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU
BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU BANJA LUKA
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BOD.
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.
6. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ.
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
8. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZA-
GREB.
9. VELIKOJ ZUPI USORA I SOLI TUZLA.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNICKE PUKOVNIJE SISAK.
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNICKE PUKOVNIJE GOSPIĆ.
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNICKE PUKOVNIJE B. LUKA.
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNICKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNICKE PUKOVNIJE MOSTAR.
15. SREDISNJOJ ORUŽNICKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
16. SASTAVAK.

Prema Uputu za rad i organizaciju izvještajne službe i zapovjedi Glavnog oružničkog zapovjedništva J. S. Br. 320/taj. od 31. srpnja 1941. za minulih 15 dana, predlaže se sljedeće doglasno izvješće:

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

25. VIII. 1943. oko 1500 sati, na mjestu zv. Paljete (3 km-j.i. Iriga) 15 naoružanih komunista uhvatili su i odveli 1 mušku i 2 ženske osobe, za čiju se sudbinu ne zna.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/4—13, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

27. VIII. 1943. u 1145 sati, u s. Moroviću (14 km. j. Sida) naoružani komunisti nepoznate jakosti napali su oružničku, ustašku i domobransku obhodnju od 36 momaka koja je bila kod vršaćeg stroja i osiguravala vršitbu. Napad odbijen bez vlastitih gubitaka, a na strani komunista 1 ubijen.

28. VIII. 1943. oko 0730 sati, na putu s. Ugrinovci—Dobanovci (14 km. z. Zemuna) napalo je 30 komunista 6 domobrana i nakon kraće borbe razoružali i pustili. Gubitaka nije bilo.

28. VIII. 1943. na putu Iriški Venac—Irig (3 km. s.z. Iriga) napali su komunisti njemački teretni samovoz i ranili 1 njemačkog vojnika. Napad odbijen bez vlastitih gubitaka.

28. VIII. 1943. u šumi Grabovačko Ostrvo (27 km. j. Rume) oko 20 komunista opljačkalo je 15 kom. svinja od Brantner Johana i otjerali u nepoznatom pravcu.

28. VIII. 1943. na putu s. Adaševci—Morović (9 km. j. Šida) nestao je oruž. vodnik Maras Mato iz središnje oružn. škole Bjelovar. Sumnja se da su ga komunisti odveli.

29. VIII. 1943. oko 2100 sat, upalo je 50 naoružanih komunista u s. Kuzmin (16 km. s.z. Hr. Mitrovice) i opljačkali od seljaka razne stoke i namirnica u vrijednosti 733.140 kuna.

29. VIII. 1943. oko 2200 sata, oko 500 naoružanih komunista napalo je i prodrlo u mjesto Irig.³ Borba je trajala sjutra dan do 0400 sata, kada su komunisti od strane njemačkog redarstva, našeg oružništva i občinskog redarstva odbijeni. Naši gubitci: 1 poginuo i 1 odveden od občinskog redarstva, 3 lakše ranjena njemačka redarstvenika. Gubitci komunista 1 ubijen i 1 ranjen, a na četvora kola odvezli su mrtve i ranjene.

Osim toga komunisti su put Irig—Ruma minirali i sačekali pomoć koja je iz Rume dolazila. U toj borbi na našoj strani 1 poginuo i 2 ranjena, a na strani komunista nije poznato. Komunisti su ovom prilikom u Irigu zapalili 1 mlin sa 13 vagona žita spremljenog za državu te zgradu ustaškog logora i dom njemačke mladeži, a oštetili sve javne zgrade.

29. VIII. 1943. u 2300 sata, došla su 2 naoružana komunista u s. Mikluševce (12 km. j.i. Vukovara) i razoružali 6 občinskih stražnika odnijevši im oružje, pa se nepoznatim smjedom izgubili. ' 1

29. VIII. 1943. oko 2130 sati, jedan naoružani komunista odveo je iz kuće Zivkovića Milorada u s. Bršadinu (7 km. s.z. Vukovara) obć. bilježnika Colaković Josipa u nepoznatom pravcu za čiju se sudbinu ne zna.

30. VIII. 1943. oko 2400 sata, oko 300 naoružanih komunista napalo je s. Platičevo (20 km. j. Rume). U obranu stupila

³ Vidi dok. br. 119 i tom I, knj. 6, dok. br. 135.

je domobranska postrojba od 75 momaka i napad bez vlastitih gubitaka odbila. Na strani komunista 8 ubijeno i više ranjeno. Zapljenjeno: 1 vojnička puška, 250 naboja i 1 ruksak.

30. na 31. VIII. 1943. naoružani komunisti nepoznate jakosti zapalili su obć. zgradu u s. Neštinu (6 km. i. Iloka) i Cerovaču pustaru (8 km. j.i. Iloka) vlasništvo grofa Palavičinića

31. VIII. 1943. pronađen je u s. Kamenici n[a]/D.[unavu] komunistički letak pod naslovom »Narodima Slavonije« u kojem komunisti pozivaju narod da žito sabiraju i da ga državi ne daju.

Tokom druge polovine mj. kolovoza o.g. pobjeglo je iz sela Koroga (14 km. s.z. Vinkovaca) u Mađarsku 7 vojnih bjeGUNACA, svi mađarske narodnosti.

1. IX. 1943. oko 2400 sati, došlo je u s. Trpinju (11 km. s.z. Vukovara) 7 naoružanih komunista i opljačkali od Kovačević Mirka jedan brzoglasni aparat i 30.420 kuna, iz pošte 3.236 kuna i u poštanskim markama 2.235 kuna a iz obćine 4.600 kuna, a spise zapalili.

1. IX. 1943. oko 2400 sati, 50 naoružanih komunista došlo je na pustaru Borota (15 km. j.i. Iloka) na podržavljeno imanje i zapalili čardak i 4 vagona sijena, te opljačkali razne stoke i drugih stvari u ukupnoj vrijednosti 1,926.000 kuna.

1. IX. 1943. oko 1200 sati, oko 600 naoružanih komunista došlo je na Iriški Venac (5 km. s.z. Iriga) i zapalili šumarsku kuću i opljačkali raznih stvari i namirnica, kao i lijekove iz državnog liječilišta u ukupnoj vrijednosti 1,000.000 kuna.

1. IX. 1943. na želj. pruzi Ruma—Vrdnik (8 km. s. Rume) razrušili su komunisti 20 met. želj. pruge.⁴

1. IX. 1943. oko 2030 sati, došlo je u s. Deletovce (18 km. s.z. Sida) oko 20 naoružanih komunista i od seljaka pokupili građansko oružje, a uhvatili ustašu Šučić Petra i odveli ga, za čiju se sudbinu ne zna.

2. IX. 1943. prekinuli su komunisti brzoglasnu liniju Cerna—Vinkovci (12 km. j.z. Vinkovaca) posjekavši 30 stupova.

2. na 3. IX. 1943. na putu Surčin—Bečmen (15 km. j.z. Zemuna) izsjekli komunisti brzoglasnu liniju posjekavši 9 stupova.

3. IX. 1943. u 2215 sati, oko 500 dobro naoružanih komunista napalo je oružničku postaju Boljevci (19 km. j.z. Zemuna) jačine od 50 momaka. Napad koji je trajao do u jutro 0330 sati odbijen. Vlastiti gubitci: nije bilo, 1 oružnik ranjen. Gubitci komunista nepoznati.

³ Vidi tom I. knj. 6 dok. br. 110 i 111.

Ovom prilikom komunisti su zapalili občinsku zgradu i pismohranu i odveli občinskog bilježnika, za čiju se sudbinu ne zna.

3. IX. 1943. oko 2200 sati, oko 800 dobro naoružanih komunista napalo je oružničku postaju Kupinovo⁵ (31 km. j.z. Zemuna) jaku od 51 momak. Nakon jače borbe koja je trajala sutradan do 10.00 sati komunisti su probili do postaje ne uzevši istu. U toj borbi poginulo je 12 oružnika, 3 ranjena i 1 nestao. Gubitci komunista oko 80 mrtvih i ranjenih koje su sobom odvezli. Ostalih 35 oružnika i domobrana nakon što su se komunisti povukli, pokupili su svoje mrtve i ranjene i izvukli se u s. Ašanju (27 km. j.z. Zemuna) te sa prispjelim počinjem pokušali se probiti u Kupinovo. Istog dana oko 19 sati na putu kod Rudolfovog spomenika (29 km. j.z. Zemun*) sukobili su se sa istim komunistima. U ovoj borbi ranjena su 3 oružnika a 1 nestao, 7 ustaša poginulo i 4 teže ranjena. Gubitci komunista nepoznati.

4. IX. 1943. u 20.00 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su u s. Laćarku⁶ (5 km. s.z. Hr. Mitrovice) obćine 80.000 kuna, iz pošte 898 kuna i 6.450 kuna u poš. nakama, zapalili občinsku zgradu i ubili jednog ustašu.

4. IX. 1943. oko 1900 sati, oko 300 naoružanih komunista opljačkali su iz s. Šatrinci (7 km. j.i. Iriga) 10 konja, 4 vojnička kola i 7 kola vlasništvo države.

4. IX. 1943. oko 2000 sati, u Vrdniku (15 km. s. Rutina) naoružana komunistička upala su u ravnateljstvo rudnika i nijeli 2 vojničke puške, pištolj i kontrolni sat, a iz stambenog ravnatelja 2 lovačke puške i 25 naboja.

5. IX. 1943. na putu Irig—Iriški Venac (3 km. s.z. Ivšići) naoružani komunisti nepoznate jačine sačekali su 10 vojnika i njih ubili 2 konja i 1 ranili. Daljnji napad odbijen. Gubitci nije bilo.

5. na 6. IX. 1943. na Iriškom Vencu (6 km. s.z. Iriga) napali su komunisti kuću fotografa Zagorenik Franje.

5. na 6. IX. 1943. naoružani komunisti nepoznate jačine napali su na s. Maradik (11 km. i. Iriga). Deveti sat Snen¹ uzdruga primio borbu i napad odbili bez vlastitih gubitaka i gubitci komunista nepoznati.

6. IX. 1943. u 0115 sati, na želj. pruzi Putinci—Gohr potok (12 km. z. St. Pazove) naletio je talijanski teretni vlak i.

⁵ O napadu jedinica NOV na sela Boijevece i Kupinovo vidi knj. 6, dok. br. 135.

⁶ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 134.

stavljenu minu. Lokomotiva i pruga manje oštećene a strojovoda lakše povređen.

6. IX. 1943. oko 2130 sati, oko 450—500 naoružanih komunista došlo je u s. Nijemce (16 km. z. Sida) i zapalili zgradu sa 5 vagona žita i ječma žitarske zadruge, a u obč. pošti i oruž postaji sve spise i knjige spalili, iz pošte odnijeli 13.000 kuna i 12.000 kuna u poštanskim markama, od seljaka opljačkali razne stoke i namirnica.

6. IX. 1943. u 0045 sati, na želj. pruzi Zagreb—Zemun između postaje Martinci—Laćarak (9 km. s.z. Hr. Mitrovice) naletio je njemački teretni vlak na podmetnutu minu. Prevrnulo se 9 vagona cisterni sa benzinom. Pruga oštećena i ložič povređen. Komunisti napali vlak. Napad odbijen bez vlastitih gubitaka, a na strani komunista 2 ubijena.

6. IX. 1943. u 2345 sati, na želj. pruzi Ilača—Tovarnik (10 km. s.z. Sida) naletio je vojno-teretni vlak na podmetnutu minu. Lokomotiva i 2 vagona izbačeni. Žrtava nije bilo. Pruga oštećena.

7. IX. 1943. oko 2400 sata, oko 30 naoružanih komunista došlo je na Grčević salaš⁷ (6 km. s.z. Sida) i opljačkali 4 konja i druge stvari u vrijednosti 930.000 kuna.

7. IX. 1943. oko 0400 sata, došlo je oko 30 naoružanih komunista u s. Ljubu (7 km. j. Iloka) i odveli jednog učitelja i jednog trgovca za čiju se sudbinu ne zna.

7. IX. 1943. oko 0900 sati, na putu Čalma—Jankovci (12 km. s.z. Hr. Mitrovice) opljačkali su komunisti od Knobloch Otte 3 para konja s kolima i 60 vreća krumpira.

8. IX. 1943. u 2355 sati, na želj. pruzi Tovarnik—Sid (5 km.s.z. Sida) naletio je teretni vlak na postavljenu minu. Lokomotiva teže oštećena. 11 vagona uništeno. Teže ozleđen jedan domobran.

8. IX. 1943. naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su u s. Ilinci (8 km. j.z. Sida) od nakupca »Zempra« veću količinu raznih živežnih namirnica.

9. IX. 1943. oko 1130 sati, na želj. pruzi Vrbanja—Otok (26 km. j.i. Vinkovaca) naletio je osobni vlak na 2 postavljena paklena stroja.⁸ U času eksplozije oko 400 naoružanih komunista napalo je vlak. U borbi poginuo 1 domobran i 2 putnika ranjena, a oko 80 domobrana razoružano. Gubitci komunista 1 poginuo i 3 teže ranjena.

⁷ Grčićev slš.

⁸ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 136.

9. IX. 1943. oko 0400 sata, sa pustare »Emilijin Dvor« (17 km. j. Iloka) oko 50 naoružanih komunista opljačkali su 50 kom. razne stoke i drugih raznih stvari.

9. IX. 1943. oko 2100 sat, sa pustare Janković—Cerje (13 km. s.z. Hr. Mitrovice) opljačkali su komunisti 36 komada svinja.

9. IX. 1943. oko 2330 sati, oko 1200 naoružanih komunista napalo je sa svih strana s. Hrtkovce (13 km. j.z. Rume). U obrani je bilo 30 oružnika i borba je trajala sjutradan do 0515 sati, kada su komunisti bez uspjeha odstupili i na kolima odvezli više svojih mrtvih i ranjenih.

9. IX. 1943. kod s. Šiškovaca (16 km. j.z. Vinkovaca) naoružani komunisti opljačkali su od blagajnika občine Cerna 20.596 kuna.

9. IX. 1943. oko 1730 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine odveli su iz s. Andrijaševaca (9 km. j.z. Vinkovaca) seljaka Hilken Filipa i občinskog načelnika Butkovića Danu, za čiju se sudbinu ne zna.

9. IX. 1943. oko 2300 sata, posjekli su komunisti brzoglasnu liniju Cerna—Vinkovci (12 km. j.z. Vinkovaca) posjekavši 2 stupa.

9. IX. 1943. oko 0450 sati, oko 60 naoružanih komunista opljačkali su iz »Emilijin Dvora« (17 km. j. Iloka) razne stoke i drugih stvari u vrijednosti 3,794.000 kuna.

10. IX. 1943. oko 2100 sat, sa salaša Vozarević (12 km. s.z. Hr. Mitrovice) naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su 1000 kg. pšenice.

10. IX. 1943. oko 1700 sati, između s. Brestača i Buđanovaca (15 km. j.i. Rume) oko 500—600 naoružanih komunista sa 15—20 kola s nekoliko magaraca koji su nosili teško oružje, prebacilo se je iz Fruške Gore u šumu Baradince (21 km. j.i. Rume).

10. IX. 1943. oko 2100 sat, upala je manja skupina komunista u stan Hitenbergera Samuela vođe njemačke narodne skupine u Vrdniku i od istog odnijeli 1 vojničku pušku i 80 noževa, 2 bombe, 1 vojničke čizme i 1 hlače.

10. IX. 1943. oko 0200 sata, oko 70 naoružanih komunista napalo je vojničku stražu na želj. mostu na r. Bosutu (10 km. i.i. Vukovara). U borbi koja je trajala 2 sata komunisti su razoružali i odveli 15 domobrana. Gubitci komunista nepoznati.

10. IX. 1943. oko 1930 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine na putu Vinkovci—Cerna (10 km. j.z. Vinkovaca) uhvatili su domobrana Smolčić Ivana iz Cerne i odveli za čiju se sudbinu ne zna.

je domobranska postrojba od 75 momaka i napad bez vlastitih gubitaka odbila. Na strani komunista 8 ubijeno i više ranjeno. Zaplijenjeno: 1 vojnička puška, 250 naboja i 1 ruksak.

30. na 31. VIII. 1943. naoružani komunisti nepoznate jakosti zapalili su obć. zgradu u s. Neštinu (6 km. i. Iloka) i Cerovaču pustaru (8 km. j.i. Iloka) vlasništvo grofa Palavičinija

31. VIII. 1943. pronađen je u s. Kamenici n[a]/D.[unavu] komunistički letak pod naslovom »Narodima Slavonije« u kojem komunisti pozivaju narod da žito sabiraju i da ga državi ne daju.

Tokom druge polovine mj. kolovoza o.g. pobjeglo je iz sela Koroga (14 km. s.z. Vinkovaca) u Mađarsku 7 vojnih bjeGUNACA, svi mađarske narodnosti.

1. IX. 1943. oko 2400 sati, došlo je u s. Trpinju (11 km. s.z. Vukovara) 7 naoružanih komunista i opljačkali od Kovačević Mirka jedan brzoglasni aparat i 30.420 kuna, iz pošte 3.236 kuna i u poštanskim markama 2.235 kuna a iz obćine 4.600 kuna, a spise zapalili.

1. IX. 1943. oko 2400 sati, 50 naoružanih komunista došlo je na pustaru Borota (15 km. j.i. Iloka) na podržavljeno imanje i zapalili čardak i 4 vagona sijena, te opljačkali razne stoke i drugih stvari u ukupnoj vrijednosti 1,926.000 kuna.

1. IX. 1943. oko 1200 sati, oko 600 naoružanih komunista došlo je na Iriški Venac (5 km. s.z. Iriga) i zapalili šumarsku kuću i opljačkali raznih stvari i namirnica, kao i lijekove iz državnog liječilišta u ukupnoj vrijednosti 1,000.000 kuna.

1. IX. 1943. na želj. pruzi Ruma—'Vrdnik (8 km. s. Rume) razrušili su komunisti 20 met. želj. pruge.⁴

1. IX. 1943. oko 2030 sati, došlo je u s. Đeletovce (18 km. s.z. Sida) oko 20 naoružanih komunista i od seljaka pokupili građansko oružje, a uhvatili ustašu Sučić Petra i odveli ga, za čiju se sudbinu ne zna.

2. IX. 1943. prekinuli su komunisti brzoglasnu liniju Cerna—Vinkovci (12 km. j.z. Vinkovaca) posjekavši 30 stupova.

2. na 3. IX. 1943. na putu Surčin—Bečmen (15 km. J.z. Zemuna) izsjekli komunisti brzoglasnu liniju posjekavši 9 stupova.

3. IX. 1943. u 2215 sati, oko 500 dobro naoružanih komunista napalo je oružničku postaju Boljevci (19 km. j.z. Zemuna) jaćine od 50 momaka. Napad koji je trajao do u jutro 0330 sati odbijen. Vlastiti gubitci: nije bilo, 1 oružnik ranjen. Gubitci komunista nepoznati.

³ Vidi tom I. knj. 6 dok. br. 110 i 111.

Ovom prilikom komunisti su zapalili občinsku zgradu i pismohranu i odveli občinskog bilježnika, za čiju se sudbinu ne zna.

3. IX. 1943. oko 2200 sata, oko 800 dobro naoružanih komunista napalo je oružničku postaju Kupinovo⁵ (31 km. j.z. Zemuna) jaku od 51 momak. Nakon jače borbe koja je trajala sutradan do 10.00 sati komunisti su probili do postaje ne zauzevši istu. U toj borbi poginulo je 12 oružnika, 3 ranjena i 1 nestao. Gubitci komunista oko 80 mrtvih i ranjenih koje su sobom odvezli. Ostalih 35 oružnika i domobrana nakon što su se komunisti povukli, pokupili su svoje mrtve i ranjene i povukli se u s. Ašanju (27 km. j.z. Zemuna) te sa prispjelim pojačanjem pokušali se probiti u Kupinovo. Istog dana oko 1930 sati na putu kod Rudolfovog spomenika (29 km. j.z. Zemuna) sukobili su se sa istim komunistima. U ovoj borbi ranjena su 3 oružnika a 1 nestao, 7 ustaša poginulo i 4 teže ranjena. Gubitci komunista nepoznati.

4. IX. 1943. u 20.00 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su u s. Lačarku⁶ (5 km. s.z. Hr. Mitrovice) iz obćine 80.000 kuna, iz pošte 898 kuna i 6.450 kuna u poš. markama, zapalili občinsku zgradu i ubili jednog ustašu.

4. IX. 1943. oko 1900 sati, oko 300 naoružanih komunista opljačkali su iz s. Šatrinci (7 km. j.i. Iriga) 10 konja, 4 vola i 7 kola vlasništvo države.

4. IX. 1943. oko 2000 sati, u Vrdniku (15 km. s. Rume) 2 naoružana komunista upala su u ravnateljstvo rudnika i odnijeli 2 vojničke puške, pisaci stroj i kontrolni sat, a iz stana ravnatelja 2 lovačke puške i 25 naboja.

5. IX. 1943. na putu Irig—Iriški Venac (3 km. s.z. Iriga), naoružani komunisti nepoznate jačine sačekali su 10 njemačkih vojnika koji su putovali sa kolima na Venac, napali ih i ubili 2 konja i 1 ranili. Daljnji napad odbijen. Gubitaka nije bilo.

5. na 6. IX. 1943. na Iriškom Vencu (6 km. s.z. Iriga) zapalili su komunisti kuću fotografa Zagorenik Franje.

5. na 6. IX. 1943. naoružani komunisti nepoznate jačine napali su na s. Maradik (11 km. i. Iriga). Deveti sat Srijemskog zdruga primio borbu i napad odbili bez vlastitih gubitaka. Gubitci komunista nepoznati.

6. IX. 1943. u 0115 sati, na želj. pruzi Putinci—Golubinci (12 km. z. St. Pazove) naletio je talijanski teretni vlak na po-

⁵ O napadu jedinica NOV na sela Boljevce i Kupinovo vidi tom I, knj. 6, dok. br. 135.

⁶ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 134.

10. IX. 1943. oko 2100 sat, 6 seljaka iz s. Sodolovaca Mq km. s.z. Vinkovaca) došlo je na naselje »Ada« (22 km. s.z. Vinkovača) i na ime komunista od 2 seljaka odnijeli 1 građansk^U pušku i 1 odjelo. Oružnička postaja Gaboš izaslala obhodni^U koja se je sukobila sa ovim seljacima i primila borbu, te 1 ubil a 5 je pobjeglo. Zaplenjena 1 građanska puška. Gubitaka kod oružnika nije bilo.

10. IX. 1943. oko 2000 sati, upalo je oko 50 naoružanih komunista na salaš Vitman Karla (13 km. s.z. Vinkovaca) i od istog opljačkali 4 komada svinja.

10. IX. 1943. oko 2000 sati, u s. Komletinci (22 km Sida) naoružani komunisti nepoznate jakosti u občini i pošti opljačkali su sve spise. Od ustaša koji su došli kući odnijeli 7 pušaka, 2 samokresa i odore. Sobom su odveli 3 mladića Ceha.

11. IX. 1943. oko 2400 sata, oko 1000 naoružanih komunista napalo je oruž. postaju St. Slankamen (13 km. s.i. St. Pazove) oružnike razoružali. Oružje i opremu odnijeli. Žrtava nije bilo. Drugi podaci manjkaju. Istraga se vodi.

11. IX. 1943. u 2315 sati, na želj. pruzi St. Pazova—Indija selo (6 km. s.z. St. Pazove) naletio je njemački teretni vlak na postavljenu minu. 12 vagona sa raznim materijalom prevrnuo se i polupalo, a pruga oštećena. Žrtava nije bilo.

11. IX. 1943. oko 0100 sati, između želj. postaje St. Pazova i Indija selo, skupina nepoznatih naoružanih komunista, napala je mučki iz kukuruza odjel njemačke vojske koji je vršio noćnu vježbu, te tom prilikom 1 vojnika ubili, a 1 teže ranili. Gubitci komunista nepoznati.

11. IX. 1943. oko 2400 sata, nad s- Nikincima (17 km, j. Rume) sa vrlo visoke visine bacao je neprijateljski zrakoplov letke pod naslovom »Poruka vrhovnog komandanta savezničkih snaga u srednjem istoku«, pisan ćirilicom. Letci su predati kome treba.

11. na 12. IX. 1943. na želj. pruzi Vinkovci — Ilača (16 km. j.i. Vukovara) posjekli su komunisti 32 brzoglasna **stupa**.

12. IX. 1943. oko 0400 sata, naoružani komunisti nepoznate jačine napali su vojnu stražu na rudarskom postrojenju u Vrdniku (15 km. s. Rume). Napad odbijen bez **vlastitih** gubitaka. Gubitci komunista nepoznati.

12. IX. oko 0200 sata, u s. Andrijevcima⁹ (9 km. j.z. Vinkovaca), 100 naoružanih komunista odnijelo je iz občine 2 vojničke puške, 2 pisaća stroja i pisaće tvorivo.

⁹ Verovatno Andrijaševci

13. IX. 1943. oko 1500 sati, na putu s. Ilinci[^]-Mala Vašica
ti km. j.z. Sida) naoružani komunisti nepoznate jačine sačekali
gU teretni samovoz sa žitom od »Zempra« i otjerali ga sa lju-
dina u nepoznatom smjeru.

13. IX. 1943. oko 1600 sati, došlo je neutvrđeni broj na-
oružanih komunista u s. Veru (15 km. s.z. Vukovara) i napali
niemačku radnu službu i od istih opljačkali 50 kabanica, 30
pari odjela, 2 parabola, 24 voj. puške a spise i knjige zapalili.
Osim toga teretni samovoz sa drvima zapalili.

13. IX. 1943. oko 0010 sati, u s. Vrdniku (14 km. s. Rume)
naoružani komunisti nepoznate jačine odnijeli su od državne
radne službe 12 voj. pušaka i drugih raznih stvari, kojom je
prilikom nestalo 16 pripadnika ove državne službe.¹⁰

14. IX. 1943. došli su naoružani komunisti nepoznate ja-
čine u dobanovački zabran (19 km. j.z. Zemuna) i zapalili
zgrade. Iste noći srušili su želj. most na pruzi Batajnica—Bo-
ljevci (13 km. j.z. Zemuna) a u s. Surčinu (11 km. j.z. Zemuna)
razoružali su 4 njemačka vojnika i odnijeli im 4 vojničke pu-
ške. Osim toga u s. Boljevci (19 km. j.z. Zemuna) zapalili tvor-
nicu »Fate«.

li

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

(M. P.)

¹⁰ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 138.

¹¹ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 121

**SAOPŠTENJE PODRUČNOG REDARSTVA IZ OSIJEKA O
9 OKTOBRA 1943 GOD. O VEŠANJU 20 SIMPATIZERA
PRIPADNIKA NOP-a¹**

O G L A S

Zbog izvršenih atentata na željezničku prugu u noći od 8. i 9. X. 1943. kod Sidskih Banovaca² sa strafte bandita bile su danas kao taoci na licu mjesta obješene sliedeće osobe:

Boško Mitar, Sid.	JČekić Božo, Sid.
Krnać Janko, Sid.	Sitničić Slavko, Sid.
Jovanović Božo, Sid.	Mauković Nikola, Sid.
Ercegovac Tošo, Sid.	Rajković Ratko, Sid.
Đaćan Sava, M. Vašica.	Kutlarović Mitar, Sid.
Stevančević Vlada, Sid.	Vidović Jova, M. Vašica.
Cvijanović Ilija, Sid.	Paić Vlajko, Sid.
Marković Mladen, Sid.	Prnjaić Mitar, Sid.
Serdar Pera, Sid.	Sitničić Petar, Sid.
Radenović Spasoje, Sid.	Radoilović Veljko, Sid.

Stavlja se ovime do znanja celokupnom pučanstvu, da će se ubuduće svi atentati na željezničku prugu i ostala sabotažna djela biti kažnjeni na odgovarajući način.

Poziva se također pučanstvo da u vlastitom probitku sudjeluje pri otkrivanju i spriječavanju takovih nedjela.

Zapovjedno mjesto, dne 9. X. 1943.

Zapovjednik područnog redarstva Osijek
SAMERN.

¹ Prepis originala nalazi se u arhivi CK SKS pod br. 4786.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 149.

BR. 105

**NAREĐENJE KOMANDE PETOG MAĐARSKOG KORPUŠA
OD 13 OKTOBRA 1943 GOD. KOMANDI TRINAESTE PEŠA-
PIŠKE DIVIZIJE DA OBEZBEDI GRANICE I SPRECI PRE-
LAZ JEDINICA NOV NA MAĐARSKU TERITORIJU¹**

*komanda mađarskog kraljevskog V segedinskog domobranskog
korpusa*

21600/201

pod oznakom I. 1943

Nemačke akcije čišćenja u Fruškoj Gori.

Novi Sad, 13 oktobra 1943

Komandantu pešadije 13. pešadijske divizije

Novi Sad

Prema usmenom izvještaju nemačkog potpukovnika Traegera, koji je podnet danas (13. X) u 19.00 časova, kozačka divizija će početi 14. X u 06.00 časova akciju čišćenja koja će trajati 4 dana.² U vezi toga računam, da će već noćas partizani pokušati da pređu na našu teritoriju.

Detalii ove akcije su sledeći:³

Područje: Između Sremskih Karlovaca, Krušedola, Iloka i Erdevika.

Glavne crte akcije čišćenja:

Kordon između Krušedola i Erdevika ostaje na mestu da onemogućava partizanima prema jugu.

Zanadna grupa stići će na liniju Ilok — Erdevik do 14 uveče. Na liniji Susek — Ležimir jedinica ostaje do daljeg naređenja.

Smer akcije sa istoka prema zapadu.

Glavni ciljevi istočne grupe:

1. Kamenica, Irig,

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/2, k. 3.

² Kozačka divizija, pod komandom generala fon Panvica, došla je u Srem 1 oktobra 1943 god. Ovu diviziju su sačinjavali belogardejci i kozaci koji su regrutovani iz ruskih zarobljeničkih logora u Nemačkoj. Rukovodioci ove divizije bili su Nemci. Brojno stanje divizije bilo je oko 15.000 vojnika (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166).

³ Vidi dok. br. 125.

2. Raskrsnica kod St. Rakovca, Vrdnik,
3. Linije: Čerević, Bešenovo, Prnjavor.

U vezi gornjeg naređujem:

a) Straže koje sam odredio u naređenju broj 21600/152 odmah postaviti između Bačkog Novog Mesta⁴ i Gardinovaca. Straže imaju zadatak da vatrom osujete svaki pokušaj prelaženja preko Dunava. Stražama naređujem danonoćnu službu od 13 o.m. — 22.00 časova do 20 o.m. — 00.00 časova.

b) Naređujem da od 13 o.m. — 22.00 časova, budu na okupu svi oni koji nisu uzeti u obzir prilikom sastavljanja straže.

c) Naređujem »pripravnost pod oružjem« plovnim jedinicama druge eskadre. Prema detaljnim naređenjima komande eskadre, plovne jedinice patroliraće na liniji Neštin — Čerević. Njeni delovi uporedo će ići sa napredovanjem Kozaka.^N

d) Drugi motorni minolovački čamac, koji pripada bataljonu za osiguranje reke, biće od 14. X — 00.00 časova do 18. X — 00.00 časova u sastavu komande 2. eskadre.

e) Novosadska žandarmerijska komanda u usmenoj saglasnosti sa žandarmerijskim komandantima odrediće gust sistem patroliranja na određenom otseku.

f) Jedinice osiguranja mogu preći južno od Dunava samo po specijalnoj dozvoli komande korpusa. Svaki pokušaj prelaza, tj. napada treba odbiti.

g) Javljam radi znanja da možete očekivati na putu između Iloka i Petrovaradina nemačke tenkove. Na dunavskim ostrvima koji su u hrvatskim rukama Nemci će takođe izvršiti čišćenje. Na rukavcima Dunava koji su bliže hrvatskoj obali, savezničke jedinice preći će motornim i ribarskim čamcima.⁵

Možete računati i sa učešćem nemačkih aviona.

h) Znaci raspoznavanja:

13-og: pištolj	Pošćen
14-og: prozor	Arad
15-og: čamac	Losonc
16-og: krastavac	Ungvar
17-og: puška	Požonj
18-og: jagnje	^v Breznobanja
19-og: guska	Legrad

Dostavljeno: 13. pešadiskoj diviziji Subotica, 13. pešadiskoj brigadi Novi Sad, komandi 20. pešadiskog puka **[Bačka]**

⁴ Bačko Novo Selo.

⁵ Vidi dok. br. 123

palanka, komandi 20/1 bataljona Žabalj, 20/11 bataljonu [Bačka] Palanka, 20/111 bataljonu Bogojevo, 16. bataljonu graničara]Sovi Sad, 16/1 dopunskoj četi graničara Bač, 16/11 dopunskoj četi graničara Novi Sad, 55 dopunskom otseku graničara Senta, komandi 13. izviđačkog otseka, komandi puka za osiguranje reke, komandi 2. eskadre Novi Sad, komandi II bataljona za osiguranje reke, komandi puka za rečno osiguranje Budimpešta, upravi pristaništa Novi Sad, komandi 210 pristaništa Novi Sad, komandi žandarmeriskog otseka Novi Sad, komandi V korpusa I i III otseku Segedin.

Iz naredbe komande korpusa
Generalštabni kapetan Zoltay

Komanda pešadije 184/13 14. X. 43. Prispelo gornjeg datuma
u 12.00.

Priloga —
Posle izvršenja a/a K. 17. X

Pukovnik Tömöry s.r.

BR. 105

**DOPUNSKO NAREĐENJE PETOG MAĐARSKOG KORPU«A
OD 14 OKTOBRA 1943 GOD. TRINAESTOJ PEŠADISKOJ
DIVIZIJI DA OBEZBEDI GRANICU I SPRECI PRELAZ JP
DINICA NOV NA MAĐARSKU TERITORIJU¹**

*Komanda mađarskog kraljevskog V segedinskog domobransko
korpusa*

21600./207

pod oznakom I.— 1943

Hitno!

Dopunska naređenja za postavljanje
ratne straže

Komadantu pešadije mađarske kraljevske 13. pešadijske
divizije

Novi Sad, 14 oktobar 1943

Novi Sad

Za dopunu naređenja² 21600—152/ pod oznakom I. 1943
— 13 o.m. kao i 21600—21/ pod oznakom I.— 1943— 13 o.m.,
naređujem sledeće:

1. Da otseci, koji ih daju, pojačaju ratne straže sa teškim
mitraljezima.

Zadatak: Zaustavljanje neprijateljskih plovnih saobra-
ćajnih sredstava, ako se ne pokoravaju naređenjima uništiti ih.

2. U brzopokretnu rezervu određujem:

a. 13. izviđački otsek,

b. Biciklističku četvu 16. graničarskog bataljona. Bicikli-
stičku četvu pojačaće 16. graničarski bataljon brzim jedinicama.

Brzi delovi ostaju u stanju pripravnosti na dosadašnjem
mestu angažovanja. 13. izviđački otsek organizovaće vezu sa
13/2 konjičkom eskadrom radiom, telefonom ili kuririma. Ova
četa neka je spremna za samostalno angažovanje.

3. Neka žandarmerijske snage, kao i komande specijalnih
grupa za isleđivanje, stalno drže i zasede pod prismotrom par-
tizanske prelaze Neštin, [Bačka] Palanka i Kabol.³ Provla-

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 6/2, k. 3.

² Vidi dok. br. 122.

³ Nejasno, ni utvrđeno na koje se mesto odnosi.

čenje u sela sprečiti samo onda ako je rezultat siguran. Eventualno zarobljavanje vršiće se bez upotrebe oružja. Izviđanje sprovesti neopaženo, da nam posle ne bi ometalo pri pretraživanju.

4. Izveštaj će dostavljati svakog 6 časa (prvi izveštaj 15-og u 00.00) centru veze novosadskog korpusa: komanda II eskadre, komanda 20/11 bataljona, komanda 16/2 dopunske čete, prva četa bataljona 20/1 koji je angažovan u Titelu. Novosadska žandarmerijska stanica, specijalna grupa za isleđivanje.

Izviđanje usredsrediti naročito na neprijateljsku obalu Dunava i događaje koji se dešavaju na Dunavu. Nadalje, želim znati stanje nemačkih trupa i krila koja se oslanjaju na Dunav.

Odmah javite ako je partizansko prikupljanje veće od jedne čete, dalje, svaki pokušaj koji ima za cilj prelaz partizanskih snaga.

Dostavljeno: 13. pešadiskoj diviziji, 13. pešadiskoj brigadi, 20. pešadiskom puku, 20/1—III bataljonu, 16. graničarskom bataljonu, 16/1, 2 dopunskim četama, 55. pograničnoj dopunskoj četi, komandi vodenih snaga, komandi puka za rečno zaprečavanje, komandi 210 pristaništa, komandi žandarmerijske stanice Novi Sad, V korpusu, I i III oteku.

Na uvid: Upravi Generalštaba — I otek i Komandi 3. armije.

Po naredbi komandanta korpusa
generalštabni kapetan **Zoltay**

Komanda pešadije 185/13 14. X. 1943
Prispelo gornjeg datuma u 13.30
Prilog —

a/a 17. X. pukovnik **Tömöry**

BR. 124

**BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 15 OKTOBRa
1943 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG DOMOBRANSKOr
ZBORA O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU¹**

SRIEMSKI SDRUG

Broj 4530/tajno

U Hrv. Mitrovici, dne 15. X. 1943.

Predmet: Opća bojna relacija

Zapovjedništva II. Zbornog Područja. — Glst.
Sastavak

U spoju tamošnje zapovjedi Op. br. 821/tajno od 22. I. 1943 dostavlja se izvještaj u sljedećem:

1.

a

Tokom mjeseca rujna na području ovog zapovjedništva nije bilo podhvatne djelatnosti, jer ovo zapovjedništvo nije raspolagalo sa potrebitim postrojbama.

Raspoložive postrojbe upotrebijene su za straže i posade onih mjesta, koja se moraju održati bilo zbog važnosti samoga mjesta, bilo zbog veleobrtnih postrojenja. Jedan dio postrojbi upotrebljen je u ovom mjesecu za osiguranje prevoza žitarica vršidbe, kao i za osiguranje željezničkih pruga. Zbog nedovoljnog broja častnika, momčadi, kao i slabog naoružanja, postrojbe su ograničeno sposobne za izvršenje podhvata u kome treba računati sa ozbiljnom borbom.

5. rujna 1943. oko 24 sata izvršen je napadaj na selo Maradik od strane jedne grupe komunista nepoznate jačine. Naše postrojbe koje se tamo nalaze (9/III.) odbile su napadaj bez gubitaka. Neprijateljski gubitci nepoznati.

10. rujna 1943.

Oko 01 sat, straža II. bojne ovog zdruza u jačini 13 momaka, koja se nalazila na Bosutskom mostu (6 km. J.I. od Vin-kovaca), razoružana i odvedena. U isto vrijeme izvršen **napad** na stražu iste bojne, koja se nalazila na željezničkoj **postaji**

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—20, k. 55.

privlaka (11 km. J.I. od Vinkovaca), prepad odbijen bez gubitaka.

14. rujna 1943.

Oko 2230 sati napala je jedna grupa partizana u jačini od 500 ljudi 2. sat I. bojne koja je osiguravala tunel kod sela Čortanovaca² na pruzi Zemun — Petrovaradin. Jačina 2. sati: 3 časnika, 6 dočasnika i 71 domobran. Partizani bili su naoružani sa 4 teške strojnice 2 bacača mina i puškama.

Napad partizana počeo je s brda iznad tunela a nastavio se je između tunela i nastambe ove sati, tako da su izvjesni dielovi bili odrezani. Oko 25 domobrana i 2 časnika povukli su se u tunel gdje su se žilavo branili do jutra. Njemački oklopni vlak koji je došao do tunela također je tukao po ovim domobranima misleći da su to partizani. Partizani nisu uspjeli minirati tunel ali su zarobili 64 domobrana koje su svukli i oustili. Ranjen je svega jedan domobran. Pored ostalog izgubljena je prema popisana u priležećem izkazu. Vojnici zarobljeni od partizana razbjegli su se po puštanju kućama:

26. rujna 1943.

Oko 2045 sati izvršen je jači prepad od strane komunista na selo Nikince (20 km. J. od Rume) na naše postrojbe (1 vod 1. sata I. bojne). Komunista je navodno bilo oko 200.— Prepad je odbijen bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci nepoznati.

b.

Naročita iskustva nisu učinjena. Neprijatelj i ako vrši napadaje sa brojčano jačim snagama, u zoru se uvijek povlači.

c.

Kao nedostatak osjeća se naročito nedovoljno naoružanje postrojbi, nedovoljna pokretljivost (nemanje kamiona), nemanje krilaša za izviđanje i krugovalnih postaja za spoj.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Zapovjednik—podpukovnik:
(Gjurgjević)
Gjurgjević ppk

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179.

BR. 125

**IZVEŠTAJ PRVE KOZAČKE BELOGARDEJSKE BRIGADe
OD 18 OKTOBRA 1943 GOD. PRVOJ KOZAČKOJ DIVIZIJI
O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV NA PODRUČJU
FRUŠKE GORE¹**

I brigada 1. kozačke divizije

18. 10. 1943

Poverljivo

1. kozačkoj diviziji — Odeljenje I a

U prilogu 1. brigada dostavlja izveštaj o akciji na području Fruške Gore u vremenu od 13.—17. 10. 1943., kao i o celokupnoj² delatnosti.

[Potpis nečitak]

potpukovnik i komandant brigade

I Kozačka brigada

Komandno mesto, 18. oktobra 1943.

Poverljivo

IZVEŠTAJ

1. brigade o akciji na području Fruške Gore u vremenu od 13.—17. 10. 1943.

Posle izvršenog pregrupisanja delova brigade, 13. 10. dostignuta je linija Ležimir — put Divoš — Erdevik — Ljuba — Ilok i time ustvari zauzet pripremni položaj brigade. Slabe neprijateljske snage su proterane iz mesta Ležimir, Divoš i Ljuba.

Brigada je 14. 10. u 6,00 čas. preduzela napad radi postignuća dnevnog cilja, linija k. 357 (. . .³ km sev. Ležimira) —

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod Min.—N/6, br. 299—302.

² Na ovom mestu film je oštećen i tekst se nije mogao pročitati.

³ Na filmu se broj ne može pročitati. K. 357 (Šugina Ledina) nalazi se 2,5 km severno od Ležimira.

k. 315⁴ (3 km sev. Divoša) — Vizić — Neštin. Do 11,00 čas. su i zadnji delovi brigade dostigli prvi dnevni cilj. Na osnovu diviziske zapovesti od 1. .⁵ 10. o premeštanju napadnih ciljeva unapred, 1 i 2 puk je izbio na liniju Divoš — Susek.

Na dan 14. 10. u 6,00 čas., kad je brigada preuzela napad, **samo** kod Vizića i Divoša je došlo do slabog dodira sa neprijateljem.

Zadatak brigade za 15. 10. glasio je: Dostići liniju: drum Ležimir — Sviloš — raskrsnica puta 5 km sev. Sviloša, da bi se na ovaj način sprečio prodor neprijatelja prema zapadu, pošto su u 12,00 čas. svi delovi brigade dostigli prvi dnevni cilj, divizija je kao drugi dnevni cilj naredila zauzimanje linije koja je uglavnom tekla 6—8 km istočno . . . ,⁶ prvog dnevnog cilja. Zbog naročito velikih terenskih teškoća, zadnji delovi brigade dostigli su svoj drugi dnevni cilj tek oko 18,00 čas.' Oko 13,00 čas. 1 puk je zauzeo Lug. U mestu Lug došao je u sukob sa slabim neprijateljem. Oko 12,00 čas. su 2 i 4 puk dostigli u širokom frontu i bez dodira sa neprijateljem opštu liniju svog prvog dnevnog cilja.

Prilikom nastupanja radi postignuća drugog dnevnog cilja, 2 diviz. 4 puka pošlo je za rukom, da U jednom šumskom uredu uništi jedan banditski logor i zapleni 3 pisace mašine, 1 radioaparata, 1 vanbrodski motor i više stotina kila brašna, žita i šećera. Sveži tragovi ukazuju, da su slabije neprijateljske jedinice pobile iz mesta u više pravaca.

Na dan 16.10. polazeći u napad u 5,00 čas., sa istim zadatkom kao i juče, brigada je u 11,00 čas. sa svoja 3 puka bez 1 div. 4 puka i bez dodira sa neprijateljem zauzela liniju put Princa Eugena (1 km ist. k. 451⁷) — k. 140 [Testera] (4 km. ist. Grabova) — Čerević. Delovi 2 brigade koji su dolazili sa istoka, došli su na ovu liniju oko 18,00 čas., a da bande nisu pokušale da našu liniju probiju u pravcu zapada.

17. 10. povratak u mesta boravka.

Sopstveni gubitci:

Poginuo 1 kozak
ranjeno 2 kozaka

⁴ Nije nađena na karti 1:50000. Verovatno se odnosi na trig. 313 (Hrastnik).

⁵ Usled oštećenja filma broj nije pročitano.

⁶ Tekst nije mogao da se pročita.

⁷ Nije nađeno na karti 1:50000. Verovatno se odnosi na k. 477.

Plen:

4 lovačke puške
3 karabina
1 radio-aparat
1 vanbrodski motor
3 pisaće mašine
500 metaka za nemačku pušku.

Neprijatelj, gubici:

Streljano 216 ljudi⁸ (muško stanovništvo),
od kojih 1 komesar
220 konja
200 goveda
100 ovaca
150 svinja
Razoren 1 bunker.

⁸ O zločinima belogardejskih jedinica u Sremu vidi tom I, knj-⁶
dok. br. 154 i 166.

BR. 127

IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 26 OKTOBRA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVEDNIŠTVU NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU¹

ZAPOVJEDNIČTVO
4 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 81/taj.

U Brodu 26. listopada 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
II. razdoblje listopada.

1. GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU J. S. ZAGREB.
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB.
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU BANJA LUKA.
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD.
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.
6. ZAPOVJEDNIČTVU I. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ.
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
8. ZAPOVJED. USTASKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB.
9. VELIKOJ ZUPI POSAVJE, BROD.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.
11. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIĆ.
12. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA LUKA.
13. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
14. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR.
15. ZAPOVJEDNIČTVU 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SPLIT.
16. SREDIŠNJOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
17. SASTAVAK.

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

25. IX. 1943. oko 2030 sati, 6 naoružanih komunista došlo je na koloniju »Lipovača« (6 km. s.z. Vukovara) i sa 2 domobrana, koji su došli na dopust, svukli odoru i odnijeli.

25. na 26. IX. 1943. naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su od Libert Franje, stanujućeg kod šume »Jasenja« (16 km. j.z. Vinkovaca), 1 kravu, 1 tele, 1 par konja i kola i otjerali u šumu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/4—13, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

26. IX. 1943. oko 2245 sati, oko 50 naoružanih komunista pripucalo je na oruž. postaju Surčin (11 km. j.z. Zemuna), ali su od strane oružnika i domobrana puščanom vatrom odbijeni te su se povukli u šumu Bečmenski Ključ (26 km. j.z. Zemuna¹) odakle su i tdošli.

27. IX. oko 0630 sati na željezničkoj pruzi Bečmen—Ja_kovo (15 km. j.z. Zemuna) naoružani komunisti nepoznate jačine sačekali su iz busije i napali 2 njemačka vojnika, od kojih je 1 uspio pobjeći, a drugog su uhvatili.

27. IX. 1943. oko 2100 sat, naoružani komunisti nepoznate jačine napali su na pustari N. Selo (10 km. s.z. Hr. Mitrovice) nastanbu i sve druge prostorije i jednu kamaru slame zapalili

27. na 28. IX. 1943. oko 50 naoružanih komunista opljačkalo je u s. Surčinu (11 km. j.z. Zemuna) od seljaka Tajiš Frica 1 vojničku i 1 lovačku pušku, te jedno vojno njemačko odjelo. 4 konja i 2 vola pa otišli u pravcu s. Jakova.

26. IX. 1943. oko 1000 sati, na putu Ljuba — Ilok (6 km. j. Iloka) naoružani komunisti nepoznate jačine sačekali su i odveli Mijatović Dušana, iz Erdevika, za čiju se sudbinu ne zna.

28. IX. 1943. oko 2345 sati, na želj. pruzi između postaje Martinci — Lačarak (8 km. s.z. Hr. Mitrovice) eksplodirala je podmetnuta mina od komunista i porušila 2 met. pruge. Od same eksplozije poginula su 3 komunista, od kojih su 3 puške na mjestu učina pronađene. Vlak tamo nije prolazio pa nije bilo druge štete, a niti je bilo žrtava.

28. IX. 1943. oko 2200 sata, 50 naoružanih komunista opljačkalo je iz občine Mikluševci (12 km. j.i. Vukovara) 1 pisaći stroj, a spise i knjige zapalili/Iste noći i ista skupina komunista u s. Čakovci (12 km. j.i. Vukovara) polupala je na želj. postaji sav uredski namještaj i postrojenja, a iz blagajne opljačkali neutvrđeni iznos novca, dok su knjige i spise zapalili. Zatim iz seljačke zadruge opljačkali 108.000 kuna i zgradu zadruge zapalili u kojoj ^je izgorjelo oko 400 met. žita, a občinske knjige i spise zapalili, a občinskog bilježnika ubili.

29. IX. 1943. oko 0130 sati, oko 200 naoružanih komunista napalo je s. Nikince (17 km. j. Rume). Oružnici i domobrani napad odbili bez vlastitih gubitaka. Gubitci komunista nepoznati.

29. IX. 1943. oko 0730 sati, na putu Ilok — Sid (5 km. j. Iloka) 'oko 40 do 50 naoružanih komunista sačekalo je teretni samovoz od Zempra koji je prevezio žito, opalili nekoliko naboja i jednog radnika ubili a jednog teže ranili a samovoz zapalili.

29. IX. 1943. oko 1040 sati, na putu Venac — Kamenica p/p. (8 km. s.z. Iriga)-100 naoružanih komunista sačekalo je njemački samovoz sa 20 vojnika SS postrojbi i iz busije ubili jednog vojnika a 4 teže ranili, pa se u šumu Fruške Gore izgubili.

30. IX. 1943. oko 2130 sati, oko 100 naoružanih komunista **napalo je** oružničku postaju Opatovac (16 km. j.i. Vukovara). Oružnici dali otpor ali usljed hadmoćnosti komunista povukli se u s. Sotin (10 km. j.i. Vukovara). Postajnu pismohranu zapalili a opremu odnijeli, te občinsku pismohranu zapalili. Osim **toga** razoružali 'su narednika Tolić Petra koji se je na zdravstvenom dopustu u s. Opatovcu nalazio i oružje od njega **odnijeli**. Jačina postaje bila je 5 momaka.

30. IX. 1943. oko 2130 sati, oko 50 naoružanih komunista odvelo je sa kolonije Ludvinci (15 km. s.z. Vukovara) 3 seljaka u pravcu kolonije Siloš (19 km. s.z. Vukovara).

1. X. 1943. oko 0700 sati, na želj. pruzi kod Ledinaca³ (22 km. z. Rume) naišao je putnički vlak na minu postavljenu od komunista. Lokomotiva iskočila i oštećena a ostali vagoni od lokomotive odkopčani i natrag 1 km. jurnuli. Ustaše praktioci vlaka bježali su iz vlaka a komunisti na njih otvorili pušćanu vatru i tom zgodom teže ranili jednog ustašu. Jednom željezničaru odkinuta lieva noga i šaka lieve ruke. Drugih žrtava nije bilo.

2. X. 1943. oko 2200 sata, između s. Ilača i želj. postaje Ilača (12 km. s.z. Sida) zapalili su komunisti oko 450 met. stočne hrane i jednu presu u vrijednosti 325.000 kuna — vlasništvo Ministarstva oružanih snaga.

2. na 3. X. 1943. oko 30 naoružanih komunista došlo je u s. Svinjarevci (11 km. j.z. Vukovara) i ubili ustaškog tabornika Božić Filu i Smit Jozefa te iz občine zapalili pismohranu, a po selu opljačkali više vrednostnih stvari.

2. X. 1943. oko 1000 sati, na putu Ruma — Vrdnik (7 km. s. Rume) 3 naoružana komunista oteli su od seljaka Branka Gašoara 1 par volova sa kolima i otjerali u šume Fruške Gore, a njega pustili. •

4. X. 1943. oko 1900 sati, naoružani komunisti nepoznate jaćine opljačkali su iz občine Tordinci (16 km. s.z. Vukovara) 3.500 kuna gotova novca, a 'spise i knjige zapalili, te odnijeli od nekih mještana oružje i druge vredne stvari.

5. X. 1943. oko 2200 sata, oko 150 naoružanih komunista napalo je s. Dobanovce⁴ (14 km. z. Zemuna). 6 domaćih seljaka

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 128.

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 116.

stupilo u borbu u kojoj su 2 poginula i 1 ranjen nakon 4 sata borbe. Zatim su komunisti zapalili obćinu i u pošti sve spise pa se izgubili u nepoznatom smjeru. Gubitci komunista ne' poznati.

6. X. 1943. oko 1015 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine ponovno su došli u s. Tordinci i iz sela odnijeli ostatak vojnog namještaja i građanskog oružja i nekih vrijednih stvari

6. X. 1943. oko 2200 sata, 10 naoružanih komunista upalo je u kuću seljaka i braće Irga Vinka, Stevana i Milana u s. St. Banovci (10 km. i. St. Pazove), pokupili i odnijeli od istog oružje i opljačkali vrijedne stvari.

6. X. 1943. oko 1200 sati, došlo je preko r. Save iz Srbije u s. Kupinovo (31 km. j.z. Zemuna) jedna jača skupina odmetnika Draže Mihailovića, obučeni u jugoslovenskoj odori. Kroz selo su išli i vikali »Živio Kralj Petar«, između dražinovaca i komunista došlo je do manjeg puškaranja ali su unatoč tome dražinovci ostali u Kupinovu. Sadašnje stanje je u selu nepoznato pošto je isto napušteno od naših vlasti.⁵

6. X. 1943. oko 1330 sati, u polju između sela Tovarnika i Ilinaca (3.5 km. j. Tovarnika) sukobila se je obhodnja od 12 momaka ruske legije u njemačkoj vojsci sa skupinom naoružanih komunista nepoznate jačine. U borbi poginuo je 1 dočastnik i 5 vojnika. Odoru i 12 koturova partizani odnijeli. Gubitci komunista nepoznati.

7. X. 1943. oko 0900 sati, oko 30 naoružanih komunista došlo je u s. Nijemce (15 km. z. Sida) i po kućama istaknutih Njemaca tražili odjelo ali nisu našli ništa, tražili su obćinskog načelnika i bilježnika ali su se ovi sakrili, a gostioničara Kuvdžić Stjepana odveli su, za čiju se sudbinu ne zna.

8. X. 1943. oko 2300 sata, naoružani komunisti nepoznate jačine upali su u s. Marince (8 km. j.z. Vukovara) i od 2 seljaka odnijeli 2 vojničke puške, a jednog seljaka sa sobom odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

8. X. 1943. u s. Boboti (14 km. s.z. Vukovara) jača skupina komunista sakupila je pučanstvo i održala im **komunistički** govor. Između ostalog govorili su, da živežne namirnice njima

⁵ Šestog oktobra 1943 god., oko 90 četnika Draže Mihailovića prebacilo se u Srem kod s. Kupinova. Ova grupa trebalo je da posluži ka jezgro za formiranje četničkih brigada. Međutim, odmah po njihovo dolasku u s. Kupinovo, jedna četa Prvog sremskog NOP odreda ^y^{1/31} je napad i posle žestoke borbe, koja je trajala nekoliko sati, četnici potučeni. Poginulo je 17, zarobljeno 4, a veći broj četnika se^a u Savi pri pokušaju da se prebace u Srbiju. Za vreme borbe s četnici dva nemačka bombardera, uz pomoć jedinog izviđačkog aviona, bombardovala su partizanske položaje (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166 i

predaju a ne državi i da iste ne nose na tržište jer da su kune kao novac bezvredne i da ih ne primaju.

9. X. 1943. oko 0830 sati, u s. Boboti (14 km. s.z. Vukovara) 6 naoružanih komunista upalo je u teretni samovoz tvornice »Bata« u Borovu koji prevozi mleko za aprovizaciju tvornice, vozača i njegovog pomoćnika prisilili da otjera samovoz na pustaru »Ludvinci« gdje su njih pustili a samovoz zadržali.

9.X. 1943. u 0136 sati, na želj. pruzi Sidski Banovci — f)eletovci (16 km. s.z. Sida) naišao je teretni vlak na podmetnutu minu od strane komunista. Lokomotiva i 4 vagona oštećena. Žrtava nije bilo.

9. X. 1943. oko 2211 sati, na želj. pruzi Tovarnik — Ilača (10 km. s.z. Sida) naišao je brzi njemački vlak na podmetnutu minu. Lokomotiva oštećena a 5 vagona iskočilo i prevalilo se. 1 vojnik želj. bojne i 1 željeznički službenik lakše povređeni.

10. na 11. X. 1943. u s. Platičevu (20 km. j. Rume) naoružani komunisti nepoznate jačine u tri maha vršili su napad na ustašku postrojbu. Napadi odbijeni bez vlastitih gubitaka. Gubitci komunista nepoznati.

12. X. 1943. oko 2220 sati, na želj. pruzi Sid — Gibarac⁶ (3.5 km. j.i. Sida) naletio je vojni vlak na postavljenu minu. Pruga jače oštećena. Žrtava nije bilo.

7>

Zamjenjuje zapovjednika
Bojnik
(Milan Mihalić)
Mihalić

(M. P.)

⁶ O rezultatima navedenih diverzantskih akcija vidi tom I, knj. 6, dok, br. 179.
⁷ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 127

IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 16. NOVEMBRA 1943. GOD. PRETSEDNIŠTVU VLADE NDH f DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU¹

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 220/taj.

U Brodu 10. studenog 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
I. polovinu studenog.

1. PREDSEDNIŠTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA PREDSEDNIKA VLADE DRŽAVNOG TAJNIKA Dr VJEKOSLAVA VRANČIĆA ZAGREB.
2. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA J. S. ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORNOG PODRUČJA BROD.
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ODSJEK X. ZAGREB.
5. ZAPOVJEDNIČTVU SREDIŠNJE ORUŽNIČKE ŠKOLE BJELOVAR.
6. ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.
7. ZAPOVJEDNIČTVU 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE GOSPIĆ.
8. ZAPOVJEDNIČTVU 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE BANJA LUKA.
9. ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO.
10. ZAPOVJEDNIČTVU 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE MOSTAR.
11. ZAPOVJEDNIČTVU 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SPLIT.
12. SASTAVAK.

2

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

13. X. 1943. u s. Podgrađu (16 km. j.z. Sida) komunisti su sakupili 15 kola raznih živežnih namirnica i odvezli u s. Jamenu gdje im se stožer nalazi.

13. na 14. X. 1943. mještani sela Vinkovački Banovci (15 km. s.z. Sida) sakupili su oko 8.000 kg. pšenice i odvezli u s. Podgrađe i predali komunistima. Iste noći skupina naoružanih komunista nepoznate jakosti opljačkala je u s. Nijemci (15 km. z. Sida) od liečnika Jurinca Viktora sve liekove koje ie imao u ljekarni i odvezli u s. Podgrađe.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/4—13, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

14. X. 1943. oko 1000 naoružanih komunista opljačkalo je sa salaša Grčević Jelene (6 km. s.z. Sida) raznih živežnih namirnica, poljskog alata i drugih vrijednosti stvari u ukupnoj vrijednosti 5,000.000 kuna.

15. X. 1943. komunisti su porušili želj. most na državnom putu Kuzmin — Bosut (17 km. z. Hr. Mitrovice). Isti ovaj put kroz šumu Klještevica (18 km. j.z. Hr. Mitrovice) komunisti su prokopali na tri mjesta i na više mjesta drveće preprečili.

19. X. 1943. oko 1700 sati, upalo je oko 70 naoružanih komunista na salaš Vitman Karla (15 km. s.z. Vinkovaca) i od istog opljačkali svu stoku, živežne namirnice i poljodjelski alat i otišli u smjeru Koprivne.

19. X. 1943. u 1957 sati, na želj. pruzi Ilača — Sidski Banovci³ (12 km. s.z. Sida) naletio je njemački brzi vlak na postavljenu minu. Lokomotiva i 4 vagona sa tračnica izbačeni i teže oštećeni. Strojovođa teže a ložać lakše ranjeni.

19. X. 1943. oko 1500 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su sa paše na salašu kod šume zv. »Varoš (13 km. j.z. Sida) 9 komada goveda, vlasništvo popa Frede iz Morovića..

20. X. 1943. oko 0900 sati, u šumi zv. »Đepuš« (10 km. j. Sida) 150 naoružanih partizana napalo je ustašku obhodnju iz Morovića jaku od 20 momaka. Obhodnja primila borbu i pod borbom se bez gubitaka povukla u s. Morović. Gubitci komunista nepoznati.

20. X. 1943. oko 2030 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine upali su u stan Mudžić Marije na Iriškom Vencu i opljačkali 600 kuna gotova novca i drugih vrijednih stvari.

20. X. 1943. oko 1015 sati, na želj. pruzi Morović — Grk⁴ (14 km. j. Sida) komunisti su miniranjem porušili željeznički most. Ovaj dio pruge nalazi se na želj. pruzi Sid — Srem. Rača gdje je promet usljed oštećenja pruge još prije obustavljen.

20. na 21. X. 1943. naoružani komunisti nepoznate jačine sa njive kod šume zv. »Drmica« (12 km. j.i. Sida) obrali su 14 jutara kukuruza, vlasništvo Zopf Pavla i 4 jutra od Kratofil Aleksandra, oba iz Morovića i odvezli u šumu.

21. X. 1943. oko 2030 sati, na želj. postaji Platičevo (19 km. j. Rume) naoružani komunisti nepoznate jačine napali su našu postrojbu. Napad bez vlastitih gubitaka odbijen. Gubitci komunista nepoznati.

22. X. 1943. oko 2200 sata, naoružani komunisti nepoznate jačine napali su mjesto Irig pucanjem iz pušaka i iz ba-

³ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 153, 155 i 179.

⁴ Višnjićevo

cača mina. Napad odbijen od strane naših postrojbi bez vlastiti gubitaka. Gubitci komunista nepoznati.

24. X. 1943. oko 2300 sata, upala su 4 naoružana komunista u stan oružničkog narednika Bajrica Hasana u s. Surčinu (10 km. j.z. Zemuna) i oduzeli mu pušku i pištolj sa 8 naboja a njega odveli sa sobom.

24. X. 1943. oko 2200 sata, došlo je 15 naoružanih komunista u s. Korog (21 km. s.z. Vukovara) i od občinskog bilježnika Lončar Josipa odnieli i vojničku pušku i 2 bombe.

25. X. 1943. oko 1930 sati, upalo je 30 naoružanih komunista u kuću zidara Lakočević Stevana u s. Surčinu (11 km. j.z. Zemuna) i odveli njegovu zenu Nadu, za čiju se sudbinu ne zna

26. X. 1943. oko 2100 sat, odveli su komunisti iz s. Negotlavci (7 km. j. Vukovara) seljaka Serbić Jovu i Konstantina, za čiju se sudbinu ne zna.

26. X. 1943. oko 1900 sati, opljačkalo je oko 150 naoružanih komunista oko 200 komada ovaca od seljaka Isaković Voje u s. Binguli (14 km. j.i. Iloka) i otjerali u Frušku Goru.

26. X. 1943. oko 0100 sat, opljačkalo je oko 50 naoružanih komunista sa salaša Svare Ivana (14 km. z. Zemuna) razne stoke i drugih vrijednostnih stvari u neprocjenjenoj vrijednosti.

31. X. 1943. oko 0700 sati, opljačkalo je 5 naoružanih komunista sa salaša Sekicki⁵ (5 km. s. Hr. Mitrovice) 2 konja i jedna kola i otjerali u pravcu s. Mandelosa.

31.X. 1943. oko 1900 sati, upali su naoružani komunisti nepoznate jačine u kuću Bogića Laze u s. Grgurevci (15 km. s.i. Hr. Mitrovice) i iz samokresa ubili seljake Piler Stefana, Gerner Adama i Smit Sepiku koji su kod Bogića pekli rakiju, dok su sa sobom odveli Bogića, za čiju se sudbinu ne zna.

6

Zapovjednik pukovnik
(Ante Čurić)
Čurić

(M. P.)

⁵ Sekickiev slš.

" Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BE. 128

INFORMATIVNI IZVEŠTAJ PETOG MABAESKOG KORPUSA OD 21. NOVEMBRA 1943. GOD. TRINAESTOJ PESADISKOJ BRIGADI O STANJU PARTIZANSKOG POKRETA U BAČKOJ¹

Komanda mađar. Kraljev. V. segedinskog domobranskog korpusa

21600 — 547

po naslovu od I 1943
Izveštaj o stanju

Operativni štab

Komandantu

mađar. kraljev. 13 pešadijske brigade

Novi Sad, 21. novembra 1943

Novi Sad

Pod prismotrom isledničke grupe nalazi se 187 lica.

U [Bačkoj] Palanci je ponovo uzeto pod prismotru jedno lice, osumnjičeno zbog komunizma.

Jedno lice nije dolazilo u obzir i pustio sam ga na slobodu.

Na osnovu dosadašnjeg isleđivanja i datih podataka moglo bi se zaključiti da postoji takvo stanje prema kojem na području Bačke deluje više partizanskih grupa koje su tesno i postojano povezane sa sremskim partizanskim komandama. Otuda dobijaju materijal (oružje, municiju, eksplozive), i verovatno i popunjavanje u ljudstvu, naročito na taj način što u Srem prebegle Srbe iz Bačke, nastrojene komunistički, izgrađuju kao partizanske borce i tada ih prebacuju na bačko područje.

U granicama opštine »Miliamoš«² uhvaćena su 5. novembra tri partizana; na saslušanju često su pominjali borbene grupe, prebačene iz Srema, koje su počinile više sabotaza.

Isledničkoj grupi poznata je bila veličina ovih grupa i ilegalno ime njihovih članova. Sve do poslednjeg vremena nije se uspelo da se pronađu vođe ovih grupa i njihovo boravište.

Ovih prošlih dana došlo je na videlo nekoliko podataka koji upućuju u opštinu Stara Palanka.

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 28/2—9, k. 3.

² Lalić

Ovi su podaci ukazali na to da gore pomenute partizanske grupe održavaju vezu sa Sremom³ preko Stare Palanke n se pretpostavka pokazala tačnom, i kad se prvi put naišlo * njih, uspelo je da budu uništene ne samo kurirska linija ko je održavala veze, već delom i komanda partizanske grupe

Prema isleđenim činjenicama Stojaković Lazar, staropal_a nački stanovnik sa dvovlasničkim pravom, davao je povremen" prenoćište komunistima u bekstvu i prenosio je vesti na pr_e° čansku stranu.

U Stojakovićeovom stanu uspelo je, u razvijenoj vatrenoi borbi, da se likvidiraju 3 partizanske vrlo merođavne vođe⁴

1r) Zivko Popović,⁵ sin novosadskog — grčko-istočnog p₀p_a Alimpija Popović, koji se od 1942 godine nalazi u bekstvu, komesar je za propagandu III Bačko-baranjskog odreda.

2.) Ratko,⁶ to mu je ilegalno ime, Sremac, nepoznat partizan. Bio je politički komesar III Bačko-baranjskog odreda. Prema dosadašnjim utvrđenim činjenicama on je 2. oktobra t. g. u zajednici sa jednim sremskim drugom koji je tamo poginuo, ubio dva opštinska policajca u Bačkom Petrovom Selu. Ovom prilikom zadobio je na desnoj gornjoj butini povredu od metka.

³ Odlukom Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu od 11 avgusta 1943 god. stvoren je Treći bačko-baranjski NOP odred (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 167). Odred su sačinjavali Bačvani koji su se nalazili u sremskim partizanskim jedinicama. Odmah posle formiranja, Odred je prešao u Bačku sa zadatkom da razvije delatnost u ovom delu Vojvodine i da pokrene široke narodne mase u borbu protiv okupatora. Međutim, Odred se prebacio u Bačku »prilično kasno, u vreme kad je kukuruz već počeo da zre. U nedostatku dovoljne pomoći na terenu, delom radi provala koje su se tamo desile, pogibijom druga komesara Odreda, jedan deo naših boraca, njih oko 11, bilo je prisiljeno da se prebaci na naš teren u Frušku Goru« (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166).

⁴ Po prelasku iz Srema u Bačku, Treći bačko-baranjski odred bio je podeljen na pet grupa kako bi mogao da razvije svoju delatnost u svim delovima Bačke. Prisustvo Odreda izazvalo je odmah reakciju mađarskih okupatorskih snaga, koje su preduzimale paljenja, a kasnije i akciju većeg razmera. Za vreme ofanzive dve grupe boraca Trećeg bačko-baranjskog NOP odreda povukle su se u Bačku Palanku s namerom da se tu sklone. Okupator je preko svojih agenata doznao za sklonište partizana, opkolio je kuću i u borbi ubio Klaru Feješ, Zivka Popovića i Dušana Vidovića. U istoj kući, samo u drugom skloništu nalazili su se Dušan Alimpić-Vlada, Bogdan Stojaković-»Crm Đorđe« i Lepasava Andrić-Baba, ali njih neprijatelj nije pronašao. Oni su iste večeri uspeli da se neopaženo izvuku, a zatim su se prebacili u Frušku Goru.

⁵ Član Sreskog komiteta KPJ za Bačku Palanku

⁶ Dušain Vidović, borac Trećeg bačko-baranjskog NOP odreda

3.) Klara Feješ,⁷ novosadski stanovnik, od 1941 godine u bekstvu. Već 1941 bila je član Sreskog Skoja kao kurir. Prema dosad utvrđenim činjenicama ona je kurirsku ulogu zadržala sve do danas. Duže vreme zadržavala se u Sremu, i u tom smeru, verovatno i nadalje je održavala vezu.

Sem ovih savladanih lica, koja su gore pomenuta, od vrlo velikog je značaja što je pronađen arhiv glavnog stana III Bačko-baranjskog odreda i njegovo iskorišćavanje. Ovaj arhiv pruža potpunu sliku o formiranju partizanskog odreda, njegovim vođama i delatnosti.

Formiranje:

Formiranje III Bačko-baranjskog odeljenja u vojvođansku narodnooslobodilačku vojsku i partizanske odrede naređuje Glavni stan NOV i PO za Vojvodinu pod br. 5 od 11 avgusta 1943 god.⁸

Stab odeljenja [odreda] sastoji se od ovih:

Komandant: Svetislav Veličković⁹,

Zamenik komandanta: Bogdan Stojaković,¹⁰

Zamenik političkog komesara: Lazar Brankov; on je politički komesar, ujedno vrši dužnost oficira za vezu.

Između gore pomenutih lica ovoj isledničkoj grupi nepoznata je ličnost komandanta Svetislava Veličkovića. Nijedan podatak ne objašnjava dosad njegovu delatnost. Međutim može se pretpostaviti da je i on nadležan u Bačkoj, lice koje je već davno prebeglo u Srem, a u Bačkoj nije igrao ulogu u bačkom pokretu.

Bogdan Stojaković, nadležan u Staroj Palanci i njen stanovnik, bio je srpski podoficir. U decembru 1942 godine vratio se iz nemačkog zarobljeništva. Do u proleće 1943 godine živio je u Staroj Palanci, tad prelazi kod partizana u Srem gde ubrzo bude komandant čete.

Ime Lazara Brankov poznato je već iz islednih podataka iz 1941. On je bio član Mesnog komiteta u Starom Bečeju, pa je krajem 1941 g. pobegao zajedno sa svojom ženom u Banat. Od tog vremena pa sve do danas nije učestvovao u bačkom pokretu.

Organizovano III Bačko-baranjsko odeljenje prešlo je ovamo krajem avgusta u grupama od po nekih 6 lica. Prelaz

⁷ Član Pokrajinskog komiteta SKOJ-a za Vojvodinu

⁸ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 167.

⁹ Svetislav Veličković-Cveta, poginuo 1945 god. kod Pitomače (Podravina) kao komandant Osme vojvođanske brigade.

¹⁰ Bogdan Stojaković-Crni Đorđe, poginuo zajedno sa Svetislavom Veličkovićem-Cvetom.

dveju grupa mogao je biti, otprilike, u razdoblju od i_e d_n_e nedelje.

Komanda odeljenja bila je u Staroj Palanci, u stanu Lazara Stojakovića, gde su pripremili više skrovišta da bi sakriV štab i materijal.

Smeštaj dveju borbenih grupa ovoga odeljenja bio je u opštinama: Staroj Palanci, Bačkom Tovariševu, Silbašu i p_a_rabuću¹¹ i u njihovoj okolini, a u podzemnim skrovištima.

Međutim, njihovo je rukovodstvo iz nepoznatih uzroka obrazovano već na osnovu pomenute naredbe pod br. 5 SVP-tislav Veličković i njihov politički komesar Lazar Brankov nisu prema dosadašnjim i, utvrđenim činjenicama, ni prelazili ovamo.¹²

Mesto Veličkovića bio je vojni rukovodilac Bogdan Stojaković, jednovremeno i komandant jedne od borbenih grupa.

Mesto Lazara Brankova imenovao je Glavni stan za Vojvodinu, svojom naredbom od 2. septembra pod br. 10, Miladina Jocića koji je bio politički komesar III bačko-baranjskog odreda.

Islednička grupa odavno poznaje ulogu u pokretu inženjera iz Turije Miladina Jocića. U Turiji je 1942 god. bio član Mesnog komiteta, rukovodilac diverzantske grupe i komesar za propagandu. 1942 godine, meseca septembra, prešao je u ilegalnost. Sasvim je verovatno da je prebegao u Srem.

Prilikom racije održane 18 oktobra t. g. u Paragama ostao je unutar opštine i sakrio se u kamaru od slame. Pucao je na 'izvidničku patrolu. Kako se otvorila vatrena borba, on je teško ranjen i izgoreo unutar kamare. Lični identitet mogao se tek docnije utvrditi sa sigurnošću.

Posle njegove smrti dužnost političkog komesara preuzeo je partizan, nadležan u Sremu, pod ilegalnim imenom »Ratko«. On je dotad bio samo politički komesar pri jednoj borbenoj grupi. »Ratko« je 1. novembra t. g. poginuo u Bačkoj Palanci u vatrenoj borbi.¹³

On je bio učestvovao pri ubistvu 2 (dva) opštinska policajca u Bačkom Petrovom Selu.

¹¹ Parage

¹² Svetislav Veličković-Cveta bio je komandant Trećeg bačko-baranjskog NOP odreda i prešao je u Bačku zajedno s Odredom. Lazar Brankov je naredbom Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu postavljen za komesara Odreda, ali na tu dužnost nije došao, već je na njegovo mesto postavljen Miladin Jocić (poginuo 18 oktobra 1943 god-Paragama).

¹³ Dušan Vidović-Ratko nije bio komesar, već borac u Odred

Prema spisku, pod br. 7, vođenom o mrtvim i ranjenim u Bačko-baranjskom odredu vidi se, a što je naročito istaknuto, da je on 2. oktobra ranjen u desnu nogu. Ranjeni policajac, opasno po sam život, tvrdio je da je odbeglog partizana ranio u nogu. Dakle, van svake je sumnje da je ranjen, a to bi odgovaralo i vremenski. Samo je mesto sporno, a što može i da bude greška od strane političkog komesara koji je vodio spisak, pošto u označeno vreme nije bilo nikakve pucnjave u Miliamošu.

Akcije:

Iz spiska, koji je vođen o izvršenim akcijama,¹⁴ vidi se da je jedna grupa odreda izvršila prvi pokušaj sabotaže 5 septembra, napadom na željezničku stanicu u Torži.

Poislednja akcija, označena pod 19. oktobrom — gde je navedeno o ubistvu dvaju pograničnih boraca — ne odgovara stvarnosti. Inače, mnogo ima preterivanja u tom celom evidentiranju, a koje ima za cilj da uveličava postignute uspehe.

Iz iskaza može se utvrditi da je grupa vodila evidenciju samo o akcijama koje je izvršila samo njena borbena grupa pa da je samo o ovima slala izveštaj. Tako npr., ne nalazi se u iskazu počinjena sabotaža na pruzi Vrbas. Počinioci dakle njeni nisu bili u organizovanoj vezi sa III bačko-baranjskim odredom.¹⁵

Veze:

III bačko-baranjski odred uspostavio' je kurirsku vezu, obaveštajnu mrežu u dva pravca:

- 1.) Na teritoriju Bačke,
- 2.) Prema Sremu.

Na području Bačke organizovao je veze putem kurira u više pravaca.

a) To su pojedinačne borbene grupe, odnosno njihove veze sa skrovištima. Ovu je dužnost vršila Marija, sestra Bogdana Stojakovića koja se nalazi u pritvoru, a imala je na raspoloženju više posrednika.

b) To su veze između partizanskih grupa koje su u fazi formiranja na području Bačke. Tako, npr., grupa u Čurugu — ova je grupa povezana preko 2 izabrana i određena lica.

¹⁴ O akcijama Trećeg bačko-baranjskog NOP odreda vidi tom. I, knj. 6, dok. br. 137, 142 i 179.

¹⁵ Ovaj zaključak nije tačan, jer je diverziju na pruzi Novi Sad — Subotica, pred samim Vrbasom, izvršila diverzantska grupa Trećeg bačko-baranjskog odreda (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 142).

c) Učesnici i vođe komunističkog pokreta bili su povezani putem Klare Feješ i Katice Sekicki.

Prema Sremu obrazovale su dva pravca:

a) Vojnički — Dušan Alimpić,

b) Politički — Ivan Ostojić.¹⁶

Sem ovih vesti je prenosila i majka Bogdana Stojakovića i njegov mlađi brat od nekih 14—15¹⁷ (?) godina.

Ovi su sa dvovlasničkim pravom prelazili preko granice i tako su bez ikakve poteškoće dostavljali materijal za izveštaje

Materijalno snabdevanje: Bogdan Stojaković, vrativši se iz nemačkog zarobljeništva, doneo je sa sobom više stotina hiljada dinara. Novac, navodno potiče iz blagajne jedne od bivših srpskih vojnih formacija. Za vreme rasula srpske vojske Stojaković je uzeo blagajnu kod sebe.¹⁸

Stojaković je ovu sumu upotrebio, delom kao pripomoć svojoj porodici, a većim delom je bio to fond za materijalno snabdevanje bačkih partizanskih organizacija.

U proleće počinje on da kupuje svinje i da ih tovi. Nabavili su 75 komada svinja. Od ovih 11 komada zaklali su za snabdevanje partizana. Mnogo su prodali, dosta je uginulo, tako da sad postoji 35 komada.

Koliko je Bogdan Stojaković pridavao veliki značaj ovom delu za materijalno snabdevanje, to se vidi iz njegovog pisma poslatog iz Srema.

Snabdevanje obućom obezbedio je Alimpić Radivoj, obućar iz St. Palanke, otac Alimpić Dušana, koji se nalazi u bekstvu, pomagao mu je u tome. Od iskorišćenih sedala izradio je neutvrđenu količinu cipela koje je premazivao crnom bojom. A slalo se u Srem preko već poznatih kurirskih kanala.

Zdravstvena služba:

Odred je, prema tome, koliko je bilo njemu na raspoloženju, organizovao u smislu priloga pod br. 7 također i zdravstvenu službu. Bolničarka je neka »Baba«,¹⁹ ilegalno ime, koja je u Sremu svršila tečaj za bolničarke.

Njihov je lekar staropalanački lekar Dr Petrović. On je lečio političkog komesara, ranjenog »Ratka«.

Lekove je dao apotekar iz Tovariševa Josip Bulaj u vrednosti od 1800 penga. Samo jedan delić od ovih lekova uspeli smo blokirati. Ostalo je, verovatno, prebačeno u Srem.

¹⁶ Poginuo 1943 god. prilikom napada na kaznionu u Srem. Mitrovici.

¹⁷ Slobodan Stojaković

¹⁸ Ovaj podatak je izmišljen.

¹⁹ Leposava Andrić-Baba

Administrativni postupak:

Potrebno je da odred vodi ove pribeleške:

- 1.) Pribelešku o poginulim, umrlim i ranjenima;
- 2.) Pribelešku o vrstama, oružja i boraca;
- 3.) Iskaz o brojnom stanju oružja;
- 4.) Pribelešku o disciplinskim kaznama;
- 5.) Urudžbeni zapisnik;
- 6.) Administrativni dnevnik;
- 7.) Dnevnik za poverljive stvari;
- 8.) Iskaz o brojnom stanju;
- 9.) Spisak boraca po četama;
- 10.) Pribelešku o odsutnima i bolesnima;
- 11.) Pribelešku o izvršenim akcijama.

Sve su pribeleške udešene kao knjige koje su izrađene od tabaka pisaće hartije, po domaći sašivene, sa čvrstim koricama i natpisom. Nažalost, lice koje je bilo pozvano da vodi administraciju, — verovatno politički komesar — rukovodio je administracijom vrlo površno pa je samo malen deo počeo da popunjava. Stoga sve pribeleške ne pružaju daljem isleđivanju mnogo oslonca.

Prvi snažan i vrlo uspeo prepad nije pokazao uspeh koji se spravom mogao očekivati.

Članovi odreda zadržali su se po nepoznatim salašima, po mestima koja su bila vrlo spretno udešena kao skrovišta. Dva dana posle samog prepada uspelo je da se otkriju 9 skrovišta koja su bila izgrađena pod zemljom, po raznim salašima i kućama. Međutim, ili su ova bila već napuštena ili još na boku iskorišćena a napravljena su s tim da služe samo kao skrovišta za svaki slučaj.

Bezuspešno isleđivanje objasniće pismo »Ratka« političkog komesara III Bačko-baranjskog odreda, upućeno Slobodanu Sremčiću,²⁰ komandantu Vojvođanske brigade.

Po prijemu pisma isleđnička grupa odmah je pokrenula akciju da ispita kad i gde nameravaju partizani da pređu u Srem.

14 ovog meseca, u 19 časova, primila je grupa izveštaj »B« da se partizani prikupljaju istočno od Stare Palanke. »B« izveštaj nije mogao da odredi поблише mesto prikupljanja.

Isleđnička grupa, pošto je izvestila neposrednu formaciju pograničnih lovaca, približila se, u 21 čas samo pretpostavljenom sabirnom mestu partizana, sa 40 žandarima, odgovarajućim

²⁰ Aćim Grulović, komandant Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu. Zbog teške i neizlečive bolesti izvršio samoubistvo 1948 godine.

brojem islednika i policiskih pasa. Grupa se trudila da neprekidnim zasedama i krstarenjem do 15. o. m., i do 2 časa, izvrši izviđaj, ali nije bilo uspeha zbog velike kiše, vetra i oluje.

Kako se docnije uspostavilo, nekih 15 partizana prešlo je preko reke pre no što je stigla islednička grupa.

Po dosadašnjem izviđanju samo je Dušan Alimpić, lice za vojnu vezu, ostao u Bačkoj. Uspelo je da se lica koja su sakrivala odred, kurire i njegove zaštitnike stave u pritvor.

Među licima koja su krila partizane ima gazda srpske narodnosti koji raspolažu sa više od 45—50 jutara zemlje.

Prema jednoj izjavi on je odmerio moguće slučajeve, šta bi se moglo desiti ako prijavi partizane koji se kriju kod njega. Odmerivanje donelo je rešenje da ne učini prijavu, jer, prema njegovom mišljenju, ako i uhvate žandarmi 4—5 partizana, ostali će *sigurno* ubiti njega i zapaliti mu salaš. Ako ga, pak uhvate kao krivca jer je krio partizane, on će biti kažnjen na nekoliko godina, ali mu ostaje život i salaš.

Podnosim, odnosno primaju (na znanje) prema razdeljniku pod br. IV, izuzev III Odeljenje komande V Korpusa.

Po naređenju komandanta
korpusa:
pukov. **Zoltag**

²¹ U originalu tekst izostavljen.

IZVEŠTAJ TRINAESTE MAĐARSKE BRIGADE OD 23 NOVEMBRA 1943 GOD. KOMANDI PETOG MAĐARSKOG KORPUSA O SITUACIJI U POGRANIČNOM POJASU¹

Br. 515. (komandant 13 brigade) od 23 XI 1943

Komandi V korpusa (operativni štab)

iz Novog Sada

t

Nedeljni izveštaj o stanju

br. 4

U vezi naredbe V korpusa od 18 oktobra pod br. 21. 600—200 (po naslovu I 1943).²

Izveštavam da su nepoznata lica ubila 3 člana patrole koja je štitila put, na južnoj strani ostrva Krčedin, kod stražarskog bunkera br. 60 i to 18. o. m., verovatno u doba svanuća.

Iz revolvera ubijen je konved Andraš Veršecki na stražarskom mestu; stražar Janoš Turuc i konved Vinca Kiš, koji su se zadržavali u sobi, ubijeni su ručnom granatom. Leševe su docnije delom opljačkali.

Komanda korpusa dobila je o ovom slučaju neposredno iscrpan-izveštaj.

Pri pretresu trougla Gospodinci — Žabalj — Čurug 19. t. meseca, a po naređenju korpusa, sem drugih jedinica učestvovao je I batalj. 20 puka i baterija 16 pograničnog oteka, dok je 13 izviđački otek stavio na raspoloženje potrebna saobraćajna sredstva za prevoz žandarmeriskih islednika.

Pošto je komanda korpusa rukovodila, to o zbivanju i događajima ne dajem iscrpan izveštaj.

U vezi sa osmatranjem hrvatske teritorije stigli su mi ovi izveštaji.

Prema izveštaju jedne od poljskih stražarskih jedinica 16 pograničnog bataljona partizani su 17. o. m., između 10 i 11 časova, pućali na ustaše, u automobilu, koji su se kretali iz Banoštora u Čerević. Posle pucnjave, ustaše su u okolini Banoštora sproveli raciju i oko 100—120 viđenijih pravoslavnih građana, odveli prema Čereviću. Jednu su kuću zapalili.

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/2, k. 3.

² Vidi dok. br. 122 i 123.

Prema izveštaju III batalj. 20 puka sa okoline opštine Erdut čula se tutnjava mašinskih pušaka, pucnjava topova i pušaka.

U vezi sa ubistvom poljskog stražara 16 pograničnog bataljona izveštavam:

1. za današnje prilike ne odgovara više da se za obezbeđenje mira odrede 2—3 čoveka kao poljski stražari. Stoga:

a.) sam naredio da ubuduće, do dalje naredbe, 16 pogranični otsek postavi uvek po (10) jednu desetinu voda kad treba obrazovati poljske straže ili krstareće stražarske odrede, odnosno upućivati iste, pošto se drukče ne može izbeći da budu 2—3 čoveka — stražara, ubijeni (u toku ove godine pogranični otsek izgubio je već 12 ljudi).

To povlači za sobom da i pogranične čete kod Kovilja i Futoga treba ukopčati u stražarsku službu.

b.) Sa pograničnim poljskim stražama ne postoje ozbiljne veze. Ako se ovakvo stanje zadrži, može u ozbiljnom slučaju da bude ugrožena odbrana granica. Molim, dakle, da se omogućе veze sa poljskim stražama, bilo da su to stalne telefonske grupe, bilo radio.

c.) ...

Novi Sad
23 XI 1943, g 8 č. 30 m. I
K. Temeri, puk.
13. brigada.

BR. 130

**NAREĐENJE PETOG MAĐARSKOG KORPUSA OD 27 NOVEMBRA 1943 GOD. TRINAESTOJ PEŠADISKOJ DIVIZIJI
ZA OBEZBEDI GRANICU I SPREČI PRELAZ JEDINICA
NOV IZ SREMA U BAČKU¹**

Komanda mađarskog kraljevskog segedinskog V domobranskog
korpusa

21600—602

»Mozgo-Toržs«

pod oznakom I. 1943

Hitno!

Poverljivo.

Opkoljavanje partizanskih snaga u Hrvatskoj

Komandantu pešadije 13. pešadiske divizije

Novi Sad, 27 novembar 1943

Novi Sad

Prema izveštaju koji smo primili danas (27 o.m.) u 05.20 časova južno od Kamenice i Beočina opkoljeno je oko 2000 partizana.² Uništenje je u toku.³ Moguće je da će partizani pokušati prodor prema istoku.

Zato:

a) Neka se odmah angažuju dva motorna čamca koja pripadaju II eskadri. Zadatak: zatvoriti Dunav između novosadskog mosta i Futoga i sprečiti prelaz partizanima. Možete računati na to da ću vam poslati kao pojačanje ratni čamac II oteka.

b) Jedno odeljenje II oteka ratnih čamaca, odmah staviti u pripravnost; posle izvršenja podneti mi telefonski izveštaj. Druga jedinica biće u takvoj pripravnosti da posle jednoga sata od prijema naređenja može biti angažovana gde će to biti potrebno.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/2, k. 3.

² Ova informacija ne odgovara istini. Prema izveštajima jedinica NOV, u to vreme Prvi sremski NOP odred nalazio se u jugoistočnom delu Srema, Drugi sremski NOP odred 27 novembra 1943 god. vodio je borbu sa jednom neprijateljskom tenkovskom kolonom koja je prodrila prema s. Višnjicevu, a Prva vojvođanska brigada 27 novembra izvršila je napad na s. Grabovo i uspela da potisne neprijatelja prema Banoštoru i da oslobodi Grabovo i Banoštor (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179).

³ Vidi dok. br. 132 u kome Mađari demantuju ovu vest.

c) Za one straže i angažovane jedinice 16. pontonirskog bataljona koje se nalaze na dunavskom otseku između Novog Sada i [Bačke] Palanke, naređujem da budu uvek u tesnoj vezi osim jedinica koje ne patroliraju na području Novog Sada' Zadatak graničnog bataljona: Na svom sektoru sprečiti **svaki** pokušaj prelaza.

d) 16. pontonirski bataljon i 13. dopunski bataljon za vezu nastaviće uobičajeno zanimanje, ali neka su spremni, ako to ureba da na znak uzbune, u roku od jednog sata budu spremni za pokret.

e) 16. pontonirski bataljon, 16. dopunski pontonirski bataljon, 13. izviđačko odeljenje, 2. stražarsko odeljenje, II bataljon za rečno zaprečavanje, 5/11 stražarska četa, poslaće po jednog razumnog kurira, biciklistu kod »Mozgo-torz«.

Dostavljeno: 16. pontonirskom bataljonu, 16. pontonirskom dopunskom bataljonu, II bataljonu za rečno zaprečavanje, 5/11 stražarskoj četi. 16/2 dopunskoj četi.

Na znanje: Upravi pristaništa Novi Sad, žandarmeriskom otseku Novi Sad, Upravi policije Novi Sad, 610. pristaništu, 16/1 dopunskoj četi, Upravi za rečno zaprečavanje, Upravi železničke stanice, 13. pešadiskom bataljonu, V korpusu — prvi otsek.

Komanda pešadije 554/13 27. XI. 1943

Prispelo gornjeg datuma u 08.45

Priloga —

Po naređenju
komandanta korpusa
kapetan **Zoltay**

V. P. pukovnik **Tömöry**

»

BR. 131

**NAREĐENJE 16 MAĐARSKOG GRANIČNOG BATALJONA
OD 27 NOVEMBRA 1943 GOD. BIKIKLISTIČKOJ ČETI DA
BUDE PRIPREMNA DA SPREČI PRELAZ JEDINICA NOV
IZ SREMA U BAČKU¹**

Komanda 369/16 bataljona graničara

Pojačanje pograničnih delova

*Po naređenju komande V korpusa br. 21600—606 (pod
oznakom I) 1943/27 novembar ove godine:*

U vezi sa čišćenjem u Hrvatskoj nemačke snage opkolile su južno od Kamenice i Beočina partizansku bandu od oko 2000 ljudi.² Uništavanje u toku. Treba računati na to, da će partizani pokušati probijanje istočno prema selu Futog i prema mađarskoj obali.

U vezi gornjeg, komanda V korpusa — za ojačanje pograničnih delova i osiguranje Dunava — odredila je za Futog iz 13. izviđačkog oseka jedno odeljenje puškomitraljeza i dva odeljenja PT topova koji će ojačati biciklističku čet, koja će im biti potčinjena ako stigne u Futog.

Komandir biciklističke čete je kapetan Duška Lajoš. Biciklistička četa polazi 27 ov.m. u 15.00 časova.

Posle stizanja u Futog kapetanu Duska-u potčiniću 16. graničarsku minerdku čet, koja je dosada bila ,angažovana u Starom Futogu, i delove 16. granične i 3. streljačke čete, koje nisu u službi obezbeđenja granice. (Grupa teških oruđa.)

Zadatak grupe Duška: kao centralna rezerva biti u stalnoj pripravnosti sa skoncentrisanim snagama. Sprečiti partizanima prelaz i probijanje na mađarsku obalu.

Komandiri graničarske straže treba da traže od kapetana Duška potrebno pojačanje za patrole i one straže, koje vrše kontrolisanje puteva. Kapetan će iz 16. granične minerske čete dati traženo ojačanje.

Komandiri granične straže i patrole sva svoja opažanja (pokušaj prelaza, probijanje) neka jave kapetanu Duska-u, koji će prema potrebi odrediti snage.

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 33/2, k. 3.

² Vidi dok. br. 130 i 132.

13. izviđačka i biciklistička četa smestiće se u Starog Futogu. Radi snabdevanja četu dodeljujem 16/2/2 graničnoj stanici.

Kapetan Duška neka izvesti o svakom slučaju »Mozgo-torzs« V korpusa i komandu 16. bataljona graničara preko 16/2—2 graničarskog stražarskog telefona ili lično.

Dostavljeno: kapetanu Duska-u N. Sad.
3. streljačkoj četi Novi Futog.
Minerskoj četi Stari Futog.

Na uvid: 16/2 dopunskoj četi Novi Sad, V korpusu »Mozgo-torzs«, 13. brigada.

Novi Sad, 27.XI. u 13.00 časova
Potpukovnik
Rosa s.r.
komandant 16. graničarskog bataljona

Pešadiska komanda 559/13 27.XI.1943
Prispelo gornjeg dana u 18.10 časova
Priloga: ./.

V. P.
a/a **K. Tömöry**

BK. 132

**OBAVEŠTENJE PETOG MAĐARSKOG KORPUSA OD 29
NOVEMBRA 1943 GOD. TRINAESTOJ PEŠADISKOJ DIVI-
ZIJI O SITUACIJI U SREMU¹**

*Komanda mađarskog 'kraljevskog segedinskog V domobranskog
korpusa*

21.600—617

»Mozgo-torzs«

pod oznakom 1-1943.
Izveštaj o situaciji.

Komandantu mađarske kraljevske 13. pešadijske
divizije

Novi Sad

Novi Sad, 29 novembra 1943

Kao dopuna izveštaja o situaciji od 27 o.m. pod brojem 21600—603² javljam, da je 27 o.m. posl[^] 10.00 časova potpukovnik Kun prešao granicu, zbog saznanja situacije. Tamo je došao do zaključka da suprotno javljenom, nije opkoljeno 2000 partizana već su partizani napali Beočin i stražarske jedinice koje su se nalazile u njemu.⁸ Za njihovo oslobađanje upućeno je nekoliko ustaških četa i jedna nemačka specijalna jedinica, usled čega je otpočela borba.

Da bi osigurali Dunav, dao sam uzbunu graničarskim stražama, graničarskim jedinicama između Novog Sada i [Bačke] Palanke i naredio da pojačaju izviđanje. Naredio sam da se uputi u Futog jedan vod минера i jedna četa strelaca ojačana jednim teškim mitraljezom i jednim **protivtenkovskim** topom.

Naredio sam da jedan motorni čamac — minolovac, koji pripada bataljonu za osiguranje reke — stalno patrolira na otseku između [Bačke] Palanke i Futoga, a drugi između Futoga i Novog Sada. Jedan patrolni čamac krenuo je na zadatak 27 o.m., na isti otsek.

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35/2, k. 3.

² Redakcija ne raspolaže ovim izveštajem.

¹ ³ Vidi dok. br. 130 i 131.

Rezultat borbi na suprotnoj strani 27 o.m. od zore do prepodnevnih časova: na području sela Grabovo (južno od Banoštor) jaka artiljeriska i pešadiska vatra.⁴ Nemci su zapalili Grabovo ili Sviloš. Južno od Beočina jedan avion tipa Hl—126 bacio je nekoliko bombi. U podne stigla je u Banoštor četa hrvatskih vojnika.

Javljam, prema izveštaju 5/8 stražarske čete, da u Bačuilaku štrajkuju tri radnika iz kudeljare. Kao što se čuje fabrike odlažu prekid štrajka. Izgleda da je u pitanju špekulisanje sa cenama. Naredio sam nadležnoj žandarmeriskoj komandi i sreskom načelniku da ispita slučaj. Prema mišljenju sreskog načelnika štrajk nije naročito značajan.

Dostavljam: Upravi generalštaba I»i II otek, Komandi 3. armije.

Na znanje: Ministarstvu unutrašnjih poslova — centar za državnu bezbednost, Komandi žandarmeriskog isledničkog centra, V korpusu — I otek, Komandi V žandarmeriskog rejona, Komandi III i IV korpusa, Komandantu pešadije 13. pešadiske divizije.

Po zapovesti komande korpusa:
Kapetan **Zoltay**

Komanda pešadije: 604/13, 1.XII.1943
Prispelo gornjeg dana li 10,20 časova
Priloga: ./.

V. P.

a/a

Tömöry

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166 i 179.

BR. 147

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 29
NOVEMBRA 1943 GOD. GLAVNOM ORUŽNISTVU NDH O
DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J.S. Broj 383/Taj.

U Brodu, dne 29. studenog 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
II. razdoblje mjeseca
studenog.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (J. S.)
ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA
ZAGREB
3. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPAD-
NU BOSNU GOSPODINU ŠANDORU BENAKU BANJA
LUKA
4. ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRAN. ZBOR. PODRUČJA
BROD
5. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU I. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ
7. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO
8. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I.
ZAGREB
9. VELIKOJ ŽUPI POŠAVJE BROD
10. SREDIŠNJOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR
11. ZAPOVJEDNIČTVU 1, 2, 3, 5, 6, i 7. ORUŽNIČKE PU-
KOVNIJE
12. SASTAVAK.

2

Na području oružničkog krila Vukovar:

27. na 28. listopada naoružani komunisti nepoznate jačine odveli su iz sela Čerević (22 km. i. Iloka) 3 osobe, za čiju se sudbinu ne zna. Tražili su još neke Hrvate, ali su se sakrili.

30. listopada oko 00.30 sati, oko 30 naoružanih komunista upalo je u kuću nekoliko seljaka u selu Dobanovci (14 km. j. z. Zemuna) i opljačkali više raznih odjevnih i drugih stvari, pa se izgubili u šumu Bečmanski Ključ (16 km. j.i. Zemuna).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/3—1, k. 19—C

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

30. listopada oko 19.30 sati, 15—20 naoružanih komunist upalo je u selo Tordince (9 km. s. Vinkovaca), od seljaka opijajali raznih odjevnih stvari, najeli se, uzeli cigareta i otišli u smjeru naselja »Ludvinci« (15 km. s. z. Vukovara).

30. listopada oko 09.30 sati, 3 naoružana komunist pokušali su sa njive kod sela Surčina (10 km. j. z. Zemuna) opljačkati jedan par konja od Rigl Jakoba, ali im je u zgodnom času sa konjima pobjegao.

31. listopada oko 21.00 sat, od strane komunist ubačene su dvije bombe kroz prozor u stan Kovačik Johana u naselju Sakotinac (25 km. i. Iloka). 2 osobe teže a 1 lakše povrijeđene

31. listopada u 06.41 sat, na željezničkoj pruzi Rakovac — Ledinci (23 km. s. Rume), naišao je osobni vlak na eksploziju podmetnut od komunist. Kad je vlak od eksplozije zaustavljen, oko 50 naoružanih komunist napalo je vlak. Lokomotiva i 3 vagona sa cimentom izskočilo, a pruga oštećena. Ubijen 1 ustaša i 1 domobranski razvodnik, a 1 domobran teže i 1 ustaša lakše povrijeđeni. Promet nakon dva dana uzpostavljen.³

31. listopada oko 23.30 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine zapalili su zgradu barutnog skladišta (12 km. s. z. Zemuna). Skladište je bilo prazno.

31. listopada oko 19.00 sati, u selu Grgurevci (15 km. s. i. Hrvatske Mitrovice), od strane komunist ubijeni su seljaci Piler Stefan, Šmit Josip i Gertner Adam, po narodnosti Nijemci.

1. studenog u 18.25 sati, na željez. pruzi Hrv. Mitrovica — Lačarak (4 km. s. z. Hrv. Mitrovice) naišao je od Zemuna njemački brzi vlak na eksploziju podmetnut od komunist. Lokomotiva i 5 vagona, te pruga 30 metara oštećeno. 11 osoba teže povrijeđeno, a 1 domobran poginuo.

Promet nakon dva dana uzpostavljen.

1. na 2. studenog naoružani komunisti nepoznate jačine došli su u selo Šatrinice (6 km. j. i. Iriga) i odveli Zdenka Stjepana, koji je iz njemačke vojske došao na dopust, za čiju se sudbinu ne zna.

2. studenog oko 20.00 sati, naoružani komunist nepoznate jačine odveli su iz sela Ostrova (5 km. s. Vinkovaca) seljaka Alić Krstu, za čiju se sudbinu ne zna.

2. studenog oko 16.30 sati, na putu sela Trpinja — naselje Klisa (16 km. s. Vukovara), naoružani komunist nepoznate jačine sačekali su jedan njemački teretni samovoz u kome su bila dva vojnika, na isti pripucali i samovoz zapalili, dok su vojnici izbjegli.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br.166i179.

2. studenog oko 17.45 sati, na putu sela Ostrovo — Tordinci (16 km. z. Vukovara) sukobile su se dvie skupine naoružanih komunista nepoznate jačine i međusobno se puškarali. U borbi je poginuo biv. željezničar Alić Krsta, koga su komunisti iste večeri odveli iz sela Oštrova. Na mjestu čina pronađeno: ubijeni Alić, 1 karabin, 3 komunističke kape, 1 šešir, 2 naboja, 1 pripasni remen i 1 bomba.

2. studenog oko 02.00 sata, naoružani komunisti nepoznate jačine upali su u kuću Jelačić Zore u selu St. Slankamenu (18 km. s. i. St. Pazove) i opljačkali raznog odjela.

2. studenog oko 23.00 sata, oko 100 naoružanih komunista opljačkalo je sa salaša posjednika Falkeburga Jakoba (10 km. z. Zemuna) više komada razne stoke i drugih raznih vrijednih stvari.

2. studenog povratio se je iz sužanjstva od komunista narednik Bajrica Hasan, postaje Surčin, koji je iz svog stana 24. X. po komunistima odveden bio.

2. studenog oko 15.00 sati, naoružani komunisti nepoznate jačine opljačkali su iz šume »Blata« (16 km. j. z. Sida) 39 komada svinja, vlasništvo seljaka iz sela Morovića.

2. studenog u 20.40 sati na želj. pruzi St. Pazova — Indija selo (5 km. s. z. Zemuna) naišao je njemački transportni vlak na eksploziv podmetnut od komunista. Lokomotiva i 5 vagona oštećeno, 14 komada žice i 1 stup b.b. linije izkidano.⁴

4. studenog od strane njemačkog redarstva iz sela Markušice i naših oružnika postaje Gaboš i Nuštar izvršena je premetačina sela Oštrova (17 km. z. Vukovara) i Tordinci (16 km. s. z. Vukovara) i uhićeno 18 sumnjivih osoba.

4. studenog oko 11.00 sati, sa njive zv. »Požega« (14 km. s. z. Vukovara) nestale su Savaković Marica i Ištvanović Ivša iz sela Tordinaca, koje su sjekle kukuruzovinu. Sumnja se da su ih komunisti odveli. Za sudbinu istih se ne zna.

4. studenog oko 15.00 sati naoružani komunisti nepoznate jačine uhvatili su na putu selo Rivica — Irig (2 km. j. i. Iriga) školskog nadzornika Bokulić Slavka i njegovu ženu Dragicu, a u selu Rivica (3.5 km. j. i. Iriga) opć. bilježnika Birovljev Jovu i njegovu ženu, odveli ih u šumu Fruška Gora, te ih nakon dva dana pustili osim bilježnika, za čiju se sudbinu ne zna.

5. studenog u 18.25 sati na želj. pruzi Hrv. Mitrovica — Martinci (8 km. s. z. Hrv. Mitrovice) naišao je transportni vlak na eksploziv podmetnut od komunista. Lokomotiva i 5

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179.

vagona izbačeno i oštećeno.⁵ Povriđena 3 željezničara. Promet nakon 2 dana uzpostavljen.

5. studenog u 23.20 sati na željezničkoj pruzi Hrv. Mitrovica — Voganj (6 km. s. z. Mitrovica) naišao je njemački teretni vlak na eksploziv podmetnut od komunista. Lokomotiva i 7 vagona izbačeno i oštećeno, 2 željezničara i 1 vojnik poginuli.

5. na 6. studenog oko 24.00 sata, oko 50 naoružanih komunista došlo je u selo Batrovce (11 km. j. z. Šida), sakupili oko 30 osoba i odveli ih u nepoznatom smjeru. Za sudbinu istih se ne zna.

6. studenog u 23.00 sati na željez. pruzi Nova Pazova — Batajnica (15 km. s. z. Zemuna) naišao je osobni vlak na eksploziv podmetnut od strane komunista. Lokomotiva i 4 vagona prevrnuto. Jedan metar pruge oštećen. Žrtava nije bilo.⁶

6. studenog oko 21.15 sati, oko 150 naoružanih komunista napalo je selo Grabovci (26 km. j. Rume), opljačkali od 18 mjestnih Nijemaca raznih stvari i namirnica u vrijednosti 3,026.000 kuna. Jedan dio napadao je posadu njemačkog redarstva i oružničku postaju, a ostali su pljačkali. Naše postrojbe primile su borbu i napadače odbili, koji su se povukli odnesavši sve opljačkano dobro. Gubitaka nije bilo, a kod komunista nepoznato.

6. studenog oko 18.30 sati, u selu St. Mikanovci (19 km. z. Vinkovaca), oko 20 naoružanih komunista napalo je stan ustaškog nadporučnika Filipović Zvonimira, koji je došao na zdravstveni dopust. Pucali su, ali ih je pucanjem iz parabeluma odbio.

6. studenog oko 20.00 sati, došlo je u selo Šarengrad (7 km. z. Iloka) 4 naoružana komunista, iz stana prieglednika rizične straže opljačkali odijelo i druge stvari, pred občinom ubili seljaka Der Pavla, a po kućama ustaša i domobrana tražili odijelo i oružje, pa se izgubili.

7. studenog oko 23.00 sata, na želj. pruzi Kuzmin — Kukujevcima (20 km. s. z. Hrv. Mitrovica) sačekali su naoružani komunisti nepoznate jačine u zasjedi njemačku obhodnju od 10 vojnika, ubili dva, a jednog teže povriđili. Ostali primili borbu i sa prispjelom pomoći komuniste odbili. Gubitci kod komunista nepoznati.

7. studenog oko 05.30 sati, na želj. pruzi Hrv. Mitrovica — Šid (15 km. s. z. Hrv. Mitrovica) nađen je i odklonjen eksploziv koji su komunisti na pruzi postavili bili.

⁵ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 162.

⁶ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179.

f

8. studenog u šumi Fruška Gora na zv. mjestu »Mrzljevač« (5 km. s. sela Bešenova) 20 km. s. i. Hrv. Mitrovica naišlo je njemačko redarstvo na naoružane komuniste nepoznate jačine i utvrđene u bunkerima. Otvorila se je međusobna borba u trajanju od 11—16 sati, te je poginulo 20 komunista i 14 živi uhvaćeno, dok je na strani njemačkog redarstva 1 poginuo i 2 ranjena i 4 nestala.⁷

Zaplijenjeno je u jednom bunkeru 1 pisaći stroj, pismohrana i ostalo komunističko tvorivo.

9. studenog oko 23.00 sata, došlo je u selo Krušedol (16 km. s. i. Rume) 5 naoružanih komunista, opljačkali iz obćine 1 pisaći stroj i 13.000 Kuna novca, te zapalili pismohranu.

Zatim iste noći u istom selu iz obćine Krušedol — Prnjavor opljačkali 1 pisaći stroj i pocjepali Poglavnikove slike.

9. studenog oko 13.00 sati, u selu Vognju (5 km. i. Rume) uhvaćeno je od strane njemačke posade i naših oružnika u kamari slame sakriven naoružani komunista Berćek Nikola, strojobravar iz Vrginmosta.

Povodom toga, istog dana izvršena je premetaćina sela Vognja, te je još uhvaćen jedan nenaoružani komunista Vojnović Dane, rodom iz Banata.

Obadva su po Njemcima odpraćeni u Rumu.

10. studenog u selu Ilača (12 km. s. z. Sida) predano je obhodnji oružnićke postaje Tovarnik od strane obćine 6 komunistićkih letaka, koji su bili prikucani po drveću u selu.

s

Zapovjednik, pukovnik
(Ante Ćurić)
Ćurić

(M. P.)

⁷ Izneseni podaci ne odgovaraju istini. Ovog dana neprijatelj je u jaćini oko 800 Nemaca preduzeo »napad na Frušku Goru sa dve strane u nameri da opkoli i uništi naše jedinice. Naše jedinice osujetile su ovaj plan neprijatelja, odbivši blagovremeno jednu kolonu, posle čega se druga povukla. Neprijatelj je imao gubitaka u mrtvim i ranjenim. Naše jedinice su zaplenile 1 teški mitraljez, 1 mitraljetu, 3 puške i dr.« (vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179, str. 538).

⁸ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 134

**OBAVEŠTENJE PETOG MAĐARSKOG KORPUSA OD 1. DECEMBRA 1943. GOD. TRINAESTOJ PEŠADISKOJ DIVIZIJI
O SITUACIJI U SREMU¹**

Komanda mađarskog kraljevskog segedinskog V domobranskog korpusa

»Mozgo-torzs«

21.600—638.
pod oznakom I. 1943.
Izveštaj o situaciji.

Komandantu pešadije 13. mađarske kraljevske
domobranske pešadiske divizije

Novi Sad

Novi Sad, 1. XII. 1943.

1.) Javljam, da se partizanska delatnost u Sremu i Fruškoj Gori pojačala. Sabotaže protiv sela, pruga, telegrafskih stupova itd. svaki dan su sve jače. U Sremu ima oko 2.000 partizana. Nemačke i hrvatske jedinice su slabe za čišćenje, a ustaške i domobranske su nepouzdana. Petrovaradin i [Sremski] Karlovci raspolažu takvim snagama da ukoliko bi bile poverljive, svaka partizanska delatnost u Fruškoj Gori bila bi isključena.

2.) Veće nemačke i hrvatske snage vezane su za teritoriju Bosne, Hercegovine, Dalmacije i Slovenije, tako da je Srem skoro bez ikakve odbrane.

Situacija iz Hrvatske je sledeća:

1.) 27 o.m. u 08.30 časova gađali su mitraljezom iz hrvatskog sela Banoštor na 186. domobransku izvidnicu, koja je patrolirala obalom Dunava. Ranjenih nije bilo.² Prema izviđaju patrole, napadači su bili hrvatski vojnici, koji su nastavili i dalje da pijanče u selu Banoštor.

2.) U selu Banoštor nalaze se nemački i hrvatski vojnici. U okolini stalno se čuje puškaranje.

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39/2, k. 3.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179.

3.) 28 o.m. uveče na južnom kraju sela Banoštor upalili su jednu kuću.

Puškaranje o kojem smo javili u drugoj tački još je trajalo i noću 28, štaviše, primetilo se i južno od Beočina.

Dostavlja se:

Upravi Generalštaba — I i II otsek, Komandi 3. armije.

Na znanje: Ministarstvu unutrašnjih poslova — centar za državnu bezbednost, Komandi žandarmeriskog isledničkog centra, Komandi V žandarmeriskog rejona, Komandi III i IV korpusa, peš. komandantu 13. peš. divizije.

Iz naredbe komande korpusa
kapetan Zoltay s.r.

Komanda pešadije 620/13, 2.XII.1943

Prispelo gornjeg dana u 09.55 časova

Priloga: ./.

BR. 147

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 10 NP
CEMBRA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNIČKOG
NIŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU***

ZAPOVJEDNI ČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 406/taj.

U Brodu 10. prosinca 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
I. polovinu mjeseca
prosina 1943.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIŠTVU ORUŽNIČTVA J. S. ZAGREB
2. PREDSEDNIŠTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB.
3. ZAPOVJEDNIŠTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD
4. RAVNATELJŠTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNIŠTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ.
6. ZAPOVJEDNIŠTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
7. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB.
8. SREDIŠNJOJ ORUŽNIČKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
9. ZAPOVJEDNIŠTVU 1. 2. 3. 5. 6. i 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.
10. SASTAVAK.

Prema Uputu za organizaciju i rad izvještajne službe i zapovjedi Glavnog zapovjedništva oružništva J. S. Br. 320/taj. od 31. srpnja 1941. predlažem doglasno izvješće za prvu polovinu mjeseca prosinca 1943.

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

7.XI.1943. oko 1600 sati, upalo je u s. Bingulu (14 km. j.i-Iloka) 15 naoružanih partizana i opljačkali od seljaka Minduma Johana 3 konja, 1 kola i konjsku opremu.

10.XI.1943. oko 0500 sati, upalo je u s. Ljubu (7 km j-Iloka) 12 naoružanih partizana i opljačkali od seljaka Križanića Joze 2 konja i 1 kola sa konjskom opremom.

10. do 13.XI.1943. vršena je premetačina s. Čerević i Beočin od strane ustaške postrojbe i njemačke vojske, pa je

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/3—1, k. 10-C

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

uhićeno oko 90 osoba sumnjivih komunizmu, koji su otjerani u logor.

12.XI.1943. upalo je u s. Ljubu (7 km. j. Iloka) 20 naoružanih partizana i opljačkali od seljaka Šimić Samuela 1 par cipela a odveli Benčić Petra, gostioničara.

12.XI.1943. oko 1430 sati, sačekali su komunisti na putu Graberje (12 km. s. z. Vinkovaca) domobrana nepoznatog imena i odveli ga sobom, za čiju se sudbinu ne zna. Ovaj domobran radio je na izgradnji mosta u s. Andrijaševci.

14. XI.1943. dotjerano je po njemačkoj vojsci u s. Martince 80 osoba iz zbirnog logora Zemun, koji su istog dana u blizini želj. postaje Martinci streljani.

15. XI.1943. oko 2300 sata, oko 300 naoružanih partizana napalo je s. Obrež³ (35 km j. z. Zemuna). U obranu su stupili mještani Njemci podpomognuti od njemačke vojske. Borba je trajala 3 sata, kada su se partizani povukli i u povlačenju zapalili školu i opljačkali 19 kuća njemačke narodnosti. Naši gubitci 3 mrtva, 3 ranjena i 1 odveden. Gubitci partizana 9 mrtvih koje su sa sobom odveli.

17.XI.1943. oko 2200 sata, upali su u s. Bingulu (14 km. j. z. Iloka) naoružani partizani nepoznate jačine i novačili mladiće rođene 1904.—1925. Odveli su 34 mladića sa sobom, od kojih su već nekoji pobjegli i vratili se svojim kućama. Iste noći oko 2100 sat, upalo je u s. Ljubu oko 20 naoružanih partizana i novačili mladiće, pa su odveli 15 mladića, od kojih su se već nekoji kući vratili.

17.XI.1943. oko 1300 sati, na putu Surčin — Bežanija (6 km. j. z. Zemuna) 5 naoružanih partizana sačekali su i pretresli putnike i vraćali kola koja su pošla u šumu za drva za mjestno zapovjedništvo u Zemunu. Ovom su prilikom partizani oteli od seljaka Petrović Dragoljuba sa njive par konja i kola. Zatim su ovi partizani naišli na seljaka Verler Filipa koji je orao njivu i od istog htjeli pušku oduzeti, ovaj im to nije dozvolio, već se je pustio sa njima u borbu pa su dotrčali susjedni seljani i pustili se sa njima u borbu, u kojoj su borbi 2 partizana ubijena. Sjutradan od strane oružništva pronađena su na mjestu borbe još 4 ubijena partizana, 1 ubijen konj, 2 vojničke puške, 1 pripasni remen, 1 bomba i 60 naboja.

17. na 18.XI.1943. na Krčedinskoj Adi na državnoj granici na Dunavu (15 km. j. i. Hr. Karlovaca) ubijena su po nepoznatim zločincima 2 mađarska vojnika.

³ Napad je izvršio Prvi sremski NOP odred. Vidi tom, I, knj. 6, dok. br. 163.

17.XI.1943. od strane ustaških postrojbi iz Hr. Karlovac uhićeno je u s. Banoštru (19 km. i. Iloka) 63 sumnjive osobe³ otjerane u Hrv. Karlovce. Isto tako uhićen je u Beočinu obćin¹ ski bilježnik Stokić Milan i otjeran u Hr. Karlovce.

17. XI. 1943. oko 1400 sati, na putu Ruma — Maradik (15 km. s. z. Iriga) napali su partizani nepoznate jaćine 2 domobrana iz posade u Maradiku, koji su prenosili namirnice za posadu i 1 ubili a jednog odveli, za ćiju se sudbinu ne zna osim toga ubili su i 1 konja.

18.XI.1943. napali su partizani ustašku postrojbu u s Ćereviću (23 km. i. Iloka) ali su uz pomoć naših oružanih snaga odbijeni. Prilikom ove borbe po našim oružanim snagama iz bacaća mina upaljeno je 7 seoskih kuća.

19.XI.1943. oko 0900 sati, na putu »Djepuš« (10 km. j. Sida) oko 50 naoružanih partizana napalo je Rajhart Stjepana i još 3 osobe koje su se vozile kolima iz Morovića u Sid. Svi su uspjeli sa kolima pobjeći osim trgovca Josipa Lazara, kojeg su partizani uhvatili i odveli, ali su ga drugi dan pustili.

20.XI.1943. oko 2100 sat, došlo je u s. Bingulu 10 naoružanih partizana i odveli Milošević Branka, za ćiju se sudbinu ne zna.

20.XI.1943. oko 1730 sati u s. Ludvinci (15 km. s. z. Vukovara) oruž. obhodnja postaje Borovo pronašla je u torbi jednog partizanskog teklića partizanske letke pod naslovom »Za što brži svršetak rata«. Torbu je teklić u bježanju odbacio. Letci su predani mjerodavnim.

20.XI.1943. u 1905 sati, na želj. pruzi Ćeletovci — Sid. Banovci⁴ naletio je njemački vlak na postavljenu minu na prugu. Prilikom eksplozije izbaćeno 5 vagona i lokomotiva. Źrtava nije bilo.

20.XI.1943. oko 2230 sati, porušili su partizani eksplozivom bunker na želj. pruzi Ruma — Vrdnik, koji je istog dana bio završen ali nije u njega smještena vojska.

21.XI.1943. oko 0600 sati, prevozili su seljani iz s. Kuzmina na 30—40 kola partizane za Divoš (17 km. s. z. Hr. Mitrovice). Ovi je partizana bilo oko 3000 koji su blokirali s. Divoš i nedozvoljavaju nikome izlazak iz sela.

21.XI.1943. oko 1500 sati, na putu Erdevik — Kukujevci, 2 naoružana partizana saćekali, su teklića njemaćkog redarstva iz Erdevika, razoružali ga, svukli i pustili a oružje i odjelo odnijeli.

⁴ Na ovom delu žel. pruge izvršene su dve diverzije 21/22 i 24/25 novembra 1943 godine. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179.

22.XI.1943. oko 0300 sata, upalo je u s. Bingulu oko 500 naoružanih partizana i od jednog ustaškog vojničara opljačkali 1 magare a u kući polupali namještaj.

22.XI.1943. oko 2300 sata, oko 3000 naoružanih partizana napalo je s. Grgurevce⁵ u kojem je bila posada njemačkog redarstva od 140 momaka i naša 4 oružnika. Komunisti su zatvorili sve puteve. Borba je trajala do 24. XI. do 17 sati kada su se komunisti povukli. Naši gubitci 5 redarstvenika u borbi poginulo, 12 ranjeno, 2 odvedena a od dolazeće vojske u pomoć 70 njemački vojnika poginulo. Obćinu, školu, poštu i oko 15 njemačkih kuća i jednu pravoslavnu kuću zapalili.

25.XI. u 1700 sati, posada i oružnici povukli se u Hr. Mitrovicu usljed nadmoćnosti partizana, a partizani ušli u s. Grgurevce.

26.XI. upućene su iz Rume i Hr. Mitrovice njemačke snage prema Grgurevcima pa su naišli na jak otpor partizana i do dolaska pojačanja nisu mogli prodrći u Grgurevce. Dalji tok borbe nepoznat. Navodno veći broj partizana poginuo.

23.XI. oko 1100 sati, 2 mještanina Njemca uhvatili su u selu Surčinu partizana Gašparov Nikolu iz s. Jakova pa su ga sprovodili da ga predaju njemačkom redarstvu ali je u putu pokušao pobjeći pa su ga oni ustreljili.

23. XI. oko 0220 sati, oko 30 naoružanih partizana upalo je u s. Podgrađe (16 km. j. z. Sida) i ubili ustaškog tabornika Marjanović Andriju, ženu mu odveli a kuću zapalili. Odveli su i seljaka Marjanović Ivana i opljačkali od istog 2 konja. Jedan partizan ubijen je od strane jednog seljaka a 1 ranjen.

23. na 24. XI. na putu Ruma — Vel. Radinci (10 km. s. z. Rume) porušili su partizani dva drvena mosta. Promet nije obustavljen pošto se obavlja pokraj mostova livadom.

24. XI. oko 60 naoružanih partizana upalo je u s. Nijemci (15 km. z. Sida) i opljačkali od 5 mještana 4 konja, razne živežne namirnice i druge vrijednostne stvari.

24. XI. povratili su se iz šume i predali postaji Cerna Šutić Mato i Vranić Josip iz s. Ratkovaca koji su bili po partizanima odvedeni.

24. XI. oko 1600 sati, uhvatili su partizani u s. Neradin 3 njemačka vojnika koji su došli radi prikupljanja radnika i iste sa sobom odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

24. XI. u 0500 sati, na želj. pruzi Vinkovci — Brod naletio je putnički vlak na postavljenu minu. Lokomotiva i 2 va-

⁵ Napad na Grgurevce izvršila je Prva vojvodanska brigada. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 163, 166, 170 i 176.

gona izbačeni, pruga oštećena. Strojovođa lakše povrijeđen, Drugih žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

24. XI. poslali su partizani pismene pozive u s. Batrovcu u kojima pod prijetnjom pozivaju sve muškarce rođ. 1913.—da se jave za njihovu vojsku u šumi »Listnik« a častnici i dočastnici bez obzira na starost. Jedan mali dio javio se je a ostali se posakrivali.

Osim toga priete se po selima da nitko u hrvatsku vojsku ne smije poći, jer će u protivnom obitelji dotičnog poubijati i kuće popaliti.

24. na 25. XI. na želj. pruzi Vukovar — Sid postavili su partizani minu na prugu na 3 mjesta. Na prva dva mjesta mine su eksplodirale a na trećem mjestu nije. Razrušeno je 36 met. pruge. Druge štete nije bilo. Iste noći razrušili su partizani na želj. postaji Bokšić manji dio pruge i polupali dva brzoglasa i odnijeli baterije.

25. XI. oko 0100 sat, eksplodirala je mina na želj. pruzi Orolik — Đeletovci koju su partizani podmetnuli i razrušila 20 met. pruge i 200 met. b. b. linije.

26. XI. oko 1100 sati, na r. Dunavu kod s. Banoštor (19 km. ist. Iloka) od strane naoružanih partizana nepoznate jačine pripucano je sa obale na motorni čamac »Belišće« koji je plovio od Beočina prema Mahovu. Pogođena je jednim nabojem kormanska kućica, druge štete nije bilo a niti žrtava. Čamac je nastavio plovidbu uz pomoć putničkog broda »Zrinjski« koji je naišao, na kojeg partizani nisu pucali.

26. XI. oko 2300 sata, naoružani komunisti nepoznate jačine upali su u s. Nijemce (16 km. z. Šida) i zapalili občinu i bivšu oruž. postaju a nekoliko seljaka opljačkali.

29. XI. na želj. pruzi Batajnica — Nova Pazova naletio je brzi vlak na minu postavljenu od strane partizana. Lokomotiva i 2 vagona izbačeni i uništeni a pruga oštećena. Žrtava nije bilo.

6

Zamjenjuje
Zapovjednika dopukovnik
(Adolf Seidl)

(M. P.)

Seidl

Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 136

BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 16 DECEMBRA 1943 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU II ZBORNOG PODRUČJA O DEJSTVIMA JEDINICA NOV¹

[Grb]

SRIEMSKI SDRUG

Broj 5467/taj

U Hrv. Mitrovici, dne 16. XII. 1943.

Predmet: Obća bojna relacija.

ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA. — Glst. Sastavak. —

U spoju tamošnje zapovjedi Op. br. 821/tajno od 22. I. 1943. dostavlja se izvještaj u sljedećem:

I.

a.

Tokom mjeseca studena na području ovoga zapovjedništva vršena su osiguranja: željezničkih pruga, dovoz drveta, objekata i prevoz žitarica.

Raspoložive postrojbe upotrebljene su za straže i posade onih mjesta, koja se moraju držati zbog važnosti samoga mjesta, bilo zbog veleobrotnih postrojenja. Zbog nedovoljnog broja častnika, momčadi, kao i slabog naoružanja, postrojbe su ograničeno sposobne za izvršenje podhvata u kome treba računati sa ozbiljnom borbom.

Primjećena je veća aktivnost kod rušenja željezničkih pruga.

17. XI. 1943. u 10 sati izvršen je napad na obskrbu za Maradik. Napad je izvršen kod naselja Dobrodol, sela Mali Radinci. 1 domobran ubijen, 1 odveden, 1 konj poginuo. Izgubljene 2 puške i ciela obskrba — kruh i meso za Maradik.

U noći od 21—22. XI. 1943. u 22 sata i 23,30 sati izvršen je vatreni prepad na posadu Maradik. Oba prepada odbijena. Broj napadača oko 50 bez strojnica. Napad izvršen sa južne strane. Žrtava nema.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—17, k. 55.

U noći od 28—29. XI. 1943. izvršen je sa južnog pri-
vatreni prepad na posadu Maradik od 19—20 sati. Jačina
padača do 50. Naoružani su puškama i bombama. Napad"?"
odbijen. Žrtava nema.

Dvie partizanske brigade od oko 3000 naoružanih odmet-
nika napale su selo Grgurevci,² kotar Hrv. Mitrovica. Borba
je trajala od 22. XI. 23 sata do 24. XI. t. g. 17 sati, kada su se
povukli u Frušku Goru, u pravcu sela Ležimira. Od 140 ljudi
koliko je bilo u Grgurevcima kao poljska policija poginulo je 9
a oko 12 ranjeno. Od građanskog pučanstva poginulo je oko
20 osoba pripadnika njemačke narodnosti. U dva maha dola-
zilo je pojačanje od strane njemačke vojske iz Rume i Hrv.
Mitrovice, ali nije moglo prodrijeti odmetnički blok i u toj
borbi poginulo je oko 70 vojnika, poslie čega su odstupili bez
da su došli u Grgurevce. Partizana je palo oko 150.

U noći između 4. i 5. XII. napali su odmetnici u jačini
oko 200 ljudi posadu u selu Buđanovci. Borba je trajala od
20 sati do 1 sat. Odmetnici su odbijeni. Gubitci na njihovoj
strani nisu poznati, ali je u okolini pronađeno na više mjesta
lokve krvi i pobacanog liečničkog tvoriva. Na našoj strani ra-
njeno je svega 3 domobrana.

Dne 11. XII. 1943. oko 16 sati obhodnja kod Krušedola
naišla je na zasjedu, stupila u borbu i poslie kratke borbe par-
tizanska zasjeda razbjegla se ostavivši jednog mrtvog partizana
imenom Karanović Jovana iz Vladinca. Kod njega su nađene
partizanske izprave i 2 bombe. Bio je obučen u domobranskoj
odori. Gubitaka nema.

b.

Naročita iskustva nisu učinjena. Neprijatelj i ako vrši
napadaje sa brojno jačim snagama, u zoru se uvijek povlači.

c.

Kao nedostatak osjeća se naročito nedovoljno **naoružanje**
postrojbi, nedovoljna pokretljivost (nemanje kamiona), nemanje
krilaša za izviđanje i krugovalnih postaja za spoj.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zastupa zapovjednika, **pobočnik:**
nadsatnik (Milić)
Milić

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166 i 179.

BR. 137

**OBAVEŠTENJE PETOG MAĐARSKOG KORPUSA OD 18
DECEMBRA 1943 GOD. TRINAESTOJ PEŠADISKOJ DIVI-
ZIJI O SITUACIJI U SREMU¹**

*Komanda mađarskog kraljevskog segedinskog V domobranskog
korpusa »Mozgo-torzs«*

21. 600—768
pod oznakom I. 1943
Izveštaj o situaciji

Komandantu pešadije 13. pešadiske divizije

Novi Sad, 18 dedembra 1943

Novi Sad

Javljam da:

1. Brojno stanje partizana na teritoriji Hrvatske iz dana u dan je sve veće, a njihova aktivnost sve opasnija. U opasnosti je već i jugoistočni deo Srema, okolina Mitrovice, Vinkovaca a delom i okolina Rume sa Fruškogorske strane. Nemačke snage povlače se prema Indiji. Uzrok ovoga su zadnji napadi na nemačke vojnike i na civilno nemačko stanovništvo.

2. Pre 3 do 4 dana izvršeno je u Zemunu hapšenje velikih razmera, u krugovima hrvatskih oficira, uhapšeno je otprilike 50—60 hrvatskih oficira od strane Gestapoa zbog veze sa Titovim ustanicima.

3. Pruge su u opasnosti kao i dosada, ili možda još više. Na pruzi Zemun — Zagreb svakog dana iskaču vozovi, i lete u vazduh, usled čega je transportovanje i putnički saobraćaj potpuno paralizovan.

4. U Zagrebu i Zemunu u krugovima nemačkih i ustaških oficira kruži vest da partizani dobijaju oružje iz Mađarske. Do tog zaključka su došli na taj način što su partizani uhvaćeni na hrvatskoj strani Međumurja imali oružje mađarskog porekla. Ovo se širi kao propaganda protiv Mađarske.

5. Tito je toliko ojačao, naročito na teritoriji Hrvatske, da u blizini Pazove u srpskom selu Vojka noću dolaze njegovi ljudi i sakupljaju srpsku omladinu i nasilno je regrutuju. Sela u blizini Šapca: Grabovci, Kupinovo i Obrež potpuno su u rukama partizana, a Nemce su iz ovog kraja preselili u Voganj, pored Rume. Istovremeno Srbi su preseljavani iz Ogara u Grabovce.

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45/2, k. 3.

6. Severoistočni deo zagrebačkog područja potpuno je u rukama partizana. Pruga Zagreb — Karlovac je na više mesta potpuno prekinuta a od Karlovca prema Ogulinu i Sušaku razoren je čak železnički nasip.

7. Iz nemačkih sela: Calma, Bingula, Grgurevci koja se nalaze duž Fruške Gore Nemci su iseljavani u Mitrovicu, Indiju, Novu Pazovu i Bešku.

8. U okolini Grgurevaca pre 14 dana došlo je do oštih borbi između partizana s jedne strane, vojnika vermahta (Wehrmacht-a) i pomoćne policije (Hilfspolizei) s druge strane kojom prilikom je poginulo oko 60 nemačkih vojnika.² Prema iskazima zarobljenih partizana u ovim borbama, oni su svi došli iz Bosne i Hercegovine na teritoriju Srema, a ima ih oko 2 do 3 hiljade.

9. Od hrvatskih oružanih snaga jedino se ustaše mogu upotrebiti za borbu protiv partizana. Domobrani su nepouzdati. Čitave jedinice predaju se bez borbe partizanima.

10. U okolini Indije poslednjih dana pojavile su se noću manje partizanske bande koje su pokrale uglavnom konje od imućnih seljaka. Svaka grupa imala je po 15 ljudi i bili su u ustaškim uniformama sa ruskom zvezdom.

Na uvid: Upravi Generalštaba — 1. i 2. otek, Komandi 3. armije, Presvetlom gospodinu podvojvodi Platthy Palu.

Na znanje: Ministarstvu unutrašnjih poslova — centar za državnu bezbednost, Komandi žandarmeriskog istražnog centra, Komandi V žandarmeriskog rejona, Komandi III i IV korpusa, pešadiskom komandantu 13. pešadiske divizije, 13. pešadiskoj diviziji.

Iz naredbe komande korpiasa
kapetan Zoltay s. r.

Komanda pešadije 820/13 19. XII. 1943

Prispelo gornjeg datuma u 11.30

Priloga —

Na znanje, a/a

K. 20. XII. 1943

Tömöry, pukovnik

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166 i 179.

IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 25 DECEMBRA 1943 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNIŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U SREMU¹

ZAPOVJEDNICTVO
4 ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 481/taj.

U Brodu 25. prosinca 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za
II. polumjesec prosinca.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIŠTVU ORUŽNIŠTVA J. S. ZAGREB.
2. PREDSJEDNICTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB.
3. ZAPOVJED. II. DOMOBRANSKOG ZBORNOG PODRUČJA BROD.
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB.
5. ZAPOVJEDNIŠTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ.
6. ZAPOVJEDNIŠTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA BRČKO.
7. ZAPOVJED. USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB.
8. SREDIŠNJOJ ORUŽNICKOJ ŠKOLI BJELOVAR.
9. ZAPOVJEDNIŠTVU 1, 2, 3, 5, 6. i 7. ORUŽNICKE PUKOVNIJE.
10. SASTAVAK.

Prema Uputu za organizaciju i rad izvještajne službe i zapovjedi Glavnog zapovjedništva oružništva J. S. Br. 320/taj. od 31. srpnja 1941. predlažem sljedeće doglasno izvješće za drugu polovinu mjeseca prosinca 1943.

NA PODRUČJU KRILA VUKOVAR:

23. XI. 1943. uhvaćen je u s. Golubinci i odveden po partizanima pomoć, oružnik Petrinović Pavle, koji je bio na dozvoli, za čiju se sudbinu do sada ne zna.

25. XI. 1943. oko 0600 sati, naoružani partizani nepoznate jačine upali su u s. Bingulu (14 km. j.i. Iloka) i uhvatili mladića Čačić Savu i silom odveli, koji je uspio pobjeći, pa su ga 27. XI. ponovno uhvatili i ubili.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/4—1, k. 149.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

26. XI. 1943. prilikom akcije čišćenja, veća skupina nažanih partizana napala je ustašku bojnu iz Hr. Karlovaca u Grabovcu³ (19 km. j. i. Iloka). Naši gubitci 2 vojničara, a 4 tež* ranjena među kojima jedan nadporučnik. Gubitci partizan⁶ nepoznati.⁴

26. XI. 1943. ova je skupina partizana potisnula ovu bojnu prema s. Banoštor (19 km. ist. Iloka) gdje je ponovno došlo do borbe pa su partizani iz ove borbe odvezli troja kola svojih mrtvih. Nismo imali gubitaka.

26. XI. 1943. oko 2300 sata, uhitila je njemačka vojska u s. St. Mikanovci (20 km. z. Vinkovaca) Valentić Antu i Matu koji su pripadnici ustaškog pokreta, te ih streljali jer su po nekoj osobi lažno optuženi da su pripadali partizanima.

28. XI. 1943. vratio se je nenaoružan i predao oruž. postaji Cerna Miličević Antun iz s. Šiškovaca, koji je bio od strane partizana nasilno odveden. Predat je kotarskoj oblasti.

28. XI. 1943. oko 1830 sati, napali su naoružani komunisti nepoznate jačine, na domobransku posadu u s. Maradiku (11 km. i. Iriga). Napad odbijen bez vlastitih gubitaka. Gubitci komunista nepoznati.

28. XI. 1943. oko 2130 sati, na putu St. i Novi Slankamen (12 km. s. i. St. Pazove) 5 naoružanih partizana sačekali su njemačkog narednika Blac Jakoba i tukli ga sa puškom, a zatim mu odnijeli odoru i jedan samokres a njega pustili.

29. XI. 1943. oko 2300 sata, upalo je u s. St. Mikanovce (20 km. z. Vinkovaca) nepoznati broj naoružanih partizana i odveli 2 ženske koje su bile tumači njemačke vojske.

29. XI. 1943. prigodom pretresa područja oko s. Martinci, oružnička obhodnja postaje Martinci, uhvatila je 2 nenaoružana partizana iz Martinaca, koji su predani kotarskoj oblasti.

29. XI. 1943. oko 1200 sati, naoružani partizani nepoznate jačine napali su na putu Ašanja — Kupinovo — Obrež (31 km. j. z. Zemuna) njemačku posadu od 37 momaka iz s. Bečmena. U borbi 2 ranjena a 21 nestala njemačka vojnika. Gubitci partizana nepoznati.⁵

29. XI. 1943. oko 0230 sati, na putu Surčin — Bečmen (14 km. j. z. Zemuna) porušili su partizani zidani most. Drugi most napravljen i promet se odvija.

29. XI. 1943. oko 2300 sata, na putu Morović — **Batrovci** (13 km. j. Sida) minirali su partizani željezni most. **Promet** obustavljen.

³ Planin. Grabovo, a ne Grabovci.

⁴ Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179.

⁵ Vidi isti dokumenat.

29. XI. 1943. oko 1830 sati, 2 naoružana partizana upali su u stan njemačkog nadporučnika Klefalda iz 3. kompanije u s. Vrdniku i pod pretnjom ubijstva skinuli sa njega odjelo, a iz stana odnijeli 1 lovačku pušku, 1 vojni samokres, 1 krugovalnik i više sitnih stvari.

Iste noći oko 2200 sata, nepoznati broj naoružanih partizana pripucao je na domobransku stražu u s. Vrdniku koja je čuvala rudnik. Prepad bez vlastitih gubitaka odbijen. Partizani su se razbježali.

30. XI. 1943. opljačkali su partizani od seljaka iz s. Martinci 7 konja i 3 kola s konjskom opremom, a iz s. Kuzmina 9 konja i 5 kola s konjskom opremom.

30. XI. 1943. oko 1900 sati, u s. Ivankovu (9 km. z. Vinokovaca) u kući Hlobek Ivana, pronađen je po njemačkoj vojsci komunista Stambolija Janko iz Ivankova. U času uhićenja ispalio je jedan naboj iz puške i ubio njemačkog narednika, ali je istodobno iz samokresa drugi njemački vojnik ovog komunistu ubio. Hlobek Ivan, žena i kćerka Stambolijina po njemačkoj vojsci uhićeni i obješeni.

2. XII. 1943. u 2217 sati, na želj. pruzi Sid. Banovci — Ilača (13 km. s. z. Sida) naletio je njemački vojni vlak na postavljenu minu od strane komunista. Lokomotiva, 2 vagona i pruga oštećeni. Žrtava nije bilo.

3. XII. 1943. oko 2300 sata, u s. Laćarku (6 km. s. z. Hr. Mitrovice) oštećen je po komunistima sa jedne strane most, koji su minirali sa jedne i druge strane, pa je na jednoj strani mina eksplodirala a na drugoj nije. Eksploziv je engleskog porijekla, te je 75 kg. eksploziva po njemačkoj vojsci pronađeno 1 uklonjeno i promet uzpostavljen. *

4. XII. 1943. u 2210 sati, na želj. pruzi Tovarnik — Sid⁶ naletio je putnički vlak na postavljenu minu od komunista. 2 štitna kola sa tračnice izbačena i pruga oštećena. Druge štete nije bilo ni žrtava. Promet uzpostavljen.

4. XII. 1943. oko 2030 sati, došla su 4 naoružana komunisti kod Parčetić Petra, čuvara želj. pruge na pruzi Sid — Tovarnik i od istog opljačkali džepni sat i službeni brzoglas polupali.

4. XII. 1943. u 2100 sat, na želj. pruzi Šiđ — Gibarac naletio je njemački vojni vlak na postavljenu minu od strane komunista. Štitna kola i 6 vagona izbačeno. Žrtava nije bilo. Pruga oštećena.

⁶ O diverzantskim akcijama na pruzi Sid. Banovci — Ilača, 2 decembra, i Sid — Tovarnik, koja je izvedena 4 decembra 1943 god., vidi tom I, knj. 6, dok. br. 179.

4. XII. 1943. oko 2400 sati, naoružani komunisti nerr> znate jačine uhvatili su u s. Mali Radinci (9 km. j. i. obćinskog pisara i njegovu ženu, vezali ih i sobom odveli izvan sela, gdje su ženu istog pustili a njega odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

4. XII. 1943. oko 2015 sati, na želj. pruzi kod Buđanovaca (13 km. j. i. Rume) oko 4—500 naoružanih komunista napalo je domobransku postrojbu od 80 momaka 2. sati Srijemskog zdruga. Domobrani borbu primili koja je trajala do sutradan do 01.00 sat kada su komunisti odbijeni. 2 domobrana lakše ranjena. Gubitci komunista nepoznati. Iste noći i j^{sta} skupina komunista minirala je i porušila most na želj. pruzi Ruma — Klenak. Promet se vrši prielazom.

5. XII. 1943. oko 2200 sati, zapalili su komunisti želj. postaju Buđanovci (13 km. j. i. Rume), kao i želj. stražu br. 4 na želj. pruzi Ruma — Klenak.

5. XII. 1943. oko 1300 sati, na putu kod zv. mjesta »Šuracko« (11 km z. Zemuna) 2 naoružana komunista napali su redara Petriš Mitra iz s. Dobanovaca. Redar primio borbu i jednog komunistu ubio a drugi pobjegao.

6. XII. 1943. oko 0900 sati, na putu Irig — Krušedol (5 km i. Iriga) 3 naoružana komunista sačekali su obćinskog bilježnika iz s. Krušedola koji se je vozio kolima, vezali ga i sobom odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

7. XII. 1943. oko 1600 sati, na želj. pruzi Ruma — Vrdnik (11 km. s. z. Rume) minirali su i razrušili komunisti novo sagrađeni i još nezaposjednuti bunker.

7. XII. 1943. u 1830 sati, na želj. pruzi Doletovci — Orolik (18 km. j. i. Vinkovaca) naletio je brzi vlak na postavljenu minu od strane komunista. Lokomotiva izbačena i oštećena, kao i pruga. 2 putnika i 2 željezničara lakše povređeni.

8. XII. 1943. prilikom akcije od strane njemačkog redarstva u šumi zv. »Orljak« kod potoka »Bitulja« (20 km. j. z. Vinkovaca) ubijena su 3 komunista a 3 živa uhvaćena. Zaplijenjeno nešto pušaka, streljiva i namirnica. Gubitaka nismo imali.

8. XII. 1943. u 1900 sati, veće skupine naoružanih komunista blokirale su s. Boljevci (19 km. j. z. Zemuna) i pokupili oko 160 muških osoba rođenih 1903—1926 za svoju vojsku i **sobom** odveli.

8. XII. 1943. u 2110 sati, na želj. pruzi Bačinci — Kukujevci naletio je putnički vlak na postavljenu minu od komunista. 2 vagona izbačena i pruga oštećena. Žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

8. XII. 1943. oko 0900 sati, u s. Petrovčiću (21 km. j. z. Zemuna) njemačko redarstvo i naše oružništvo postaje Surčin, naišlo je na 2 naoružana komunista koji su se dali u bijeg. Pri tome kad je vidio od njih jedan da će biti živ uhvaćen ubio se iz svog samokresa, dok je drugi pobjegao. U ubijenom je identifikovan Vukša Mihajlo, politički komesar, kod kojeg je nađena pod tim imenom objava. Kod njega je pronađen 1 karabin, 1 samokres s 40 naboja, 3 bombe i raznog komunističkog tvoriva.

10. XII. 1943. oko 2000 sati, došlo je 10 naoružanih komunista na mjesto »Indijska pustara« (7 km. s. i. St. Pazove) i sa salaša Dibiš Antuna opljačkali 7 konja, a sa salaša Ditrih Fridriha 3 konja i otjerali u nepoznatom pravcu.

10. XII. 1943. u 2100 sat, na želj. pruzi Vinkovci — Jan-kovci naletio je njemački brzi vlak-preselica na postavljenu minu od komunista. Lokomotiva i 2 vagona izbačeni ali nisu oštećeni. Pruga za 20 met. oštećena. Žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

10. XII. 1943. oko 0200 sata, upalo je u s. Komletinci (22 km z. Sida) oko 30 naoružanih komunista i iz obćine opljačkali 40.000 kuna i pisarničko tvorivo, a iz stana bilježnika 1 krugoval i 1 građansku pušku a njega vezali i sobom odveli za čiju se sudbinu ne zna.

11. XII. 1943. u 1950 sati, na želj. pruzi Martinci — Laćarak naletio je vojno teretni vlak na postavljenu minu od komunista. Lokomotiva manje oštećena a 4 vagona sa ugljenom izbačena, a pruga oštećena. Žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

11. XII. 1943. u 1930 sati, na želj. pruzi Nova Pazova — Batajnica naletio je njemački vojni vlak na postavljenu minu od komunista. Lokomotiva i 2 štitna kola izbačeni i jače oštećeni, kao i sama pruga. Jedan njemački vojnik poginuo. Promet uzpostavljen.

12. XII. 1943. oko 0100 sat prilikom prebacivanja 50—60 naoružanih komunista iz Fruške Gore za Bosnu, sukobili su se ovi komunisti na želj. pruzi kod s. Vognja sa njemačkom posadom koja čuva prugu. U borbi poginuo 1 vojnik a 1 nestao. Gubitci komunista nepoznati.

12. na 13. XII. 1943. u s. Petrovci (9 km. j. z. Vukovara) od strane naoružanih komunista nepoznate jaćine ubijeno je 6 seljaka a 1 ranjen. Razlog ubijstva nije poznat.

14. XII. 1943. oko 0900 sati, 6 naoružanih komunista uhvatilo je u šumi »Grobik« (9 km. j. z. Vukovara) lugara Šarić Stjepana, razoružali ga, svukli i pustili, a odjelo i oružje odnijeli.

15. XII. 1943. u 2120 sati, na želj. pruzi Vinkovci — Mirkovci naletio je vojno teretni vlak na postavljenu minu od komunista. Lokomotiva i pruga oštećena, a 2 štitna vagona i 4 obična vagona potpuno uništeni. Žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

15. XII. 1943. oko 2100 sat, oko 200 naoružanih komunista napalo je selo Tovarnik (8 km. s. z. Sida) iz oruž. postaje odnijeli 2 puške, streljivo, posteljinu i oružničku opremu, iz pošte 180.000 kuna, iz obćine 2 pisaća stroja, oružje, streljivo i posteljinu, iz prodavnice »Bata« 50 pari cipela, iz sela 2 konja s kolima, ubili zapovjednika mjestne zaštite, i odveli iz stana oruž. vodnika Novosel Tomu koji se je iz 7. oruž. pukov. nalazio na zdravstvenom dopustu, pa se udaljili u smjeru s. Ilinci.

15. XII. 1943. oko 1800 sati, po naoružanim komunistima nepoznate jaćine odveden je iz s. Trpinje (11 km. s. z. Vukovara) obćinski blagajnik Janćurić Petar kojeg su komunisti ubili i od istog opljaćkali gotova novca u iznosu od 500.000 kuna. Novac je bio obćinski.

16. XII. 1943. oko 2000 sati, 4 naoružana komunista uhvatili su, razoružali i odveli iz s. St. Banovaca (10 km. ist. St. Pazove) oružnićkog narednika Lišnić Marka i domobrana Hadrova Đuru postaje St. Banovci, te obćinskog bilježnika Horvatović Pavla i iste otjerali u pravcu s. Belegiš, za ćiju se sudbinu ne zna.

16. XII. 1943. oko 2000 sati, od strane nepoznati poćinitelja ubijen je u svom stanu kotarski predstojnik u St. Pazovi.

17. XII. 1943. otpoćelo je preseljenje njemaćke skupine iz sela Grabovaca u s. Voganj, a iz s. Voganj u s. Grabovce pravoslavnog življa. Iz s. Grabovaca za Voganj bit će preseljeno oko 7200 familija, a iz Vognja oko 160 familija.

.

Zapovjednik pukovnik
(Ante Ćurić)
Ćurić

(M. P.)

⁷ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 139

**OBAVEŠTENJE PETOG MAĐARSKOG KORPUSA OD 23
DECEMBRA 1943 GOD. TRINAESTOJ PEŠADISKOJ DIVI-
ZIJI O SITUACIJI U SREMU¹**

*Komanda mađarskog kraljevskog segedinskog domobranskog V.
korpusa*

»Mozgo-torz«

21. 600—804

pod oznakom I. 1943
Izveštaj o situaciji. —

Komandantu pešadije 13. mađarske kraljevske
pešadiske divizije

Novi Sad, 23. XII. 1943.

Novi Sad

Javljam da:

Fruška Gora je uglavnom još uvek u rukama partizana.²
Glavni stan im je u selu Jazak, severozapadno od Rume. Manje
partizanske snage nalaze se u okolini Vrdnika i Rakovca.

Nemački i hrvatski vojnici u brzom tempu izgrađuju ar-
tiljeris'ke položaje na liniji od dužine 2—3 km, između Venca,
Beočina, Kamenice, Petrovaradina, Dunava.

Partizani su pokupili sa teritorije Rakovac — Ledinci sve
žene od 17—23 godina i otpremili ih u Bosnu.

Na uvid: Upravi Generalštaba I. i II. otek, Komandi 3.
armije.

Na znanje: Ministarstvu unutrašnjih poslova — centar za
državnu bezbednost, Komandi žandarmeriskog isledničkog cen-
tra, Komandi V. žandarmeriskog rejona, Komandi III. i IV.
korpusa, 13. pešadiskoj diviziji, Komandantu pešadije 13. pe-
šadiske divizije.

Kapetan Zoltay s. r.

KOMANDA PEŠADIJE: 903/13 — 27. XII. 1943

Prispelo gornjeg datuma u 11.45 časova

Prilog ./.

U arhivu izveštaja o situaciji.

Na znanje, a/a

30. 12. 1943

K. Tömöry (paraf).

¹ Original, pisan na mađarskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 48/2, k. 3.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 180 i tom I, knj. 8, dok. br. 16.

BR. 149

**ORAVESTENJE PODRUČNOG REDARSTVA IZ OSIJEKA
OD DECEMBRA 1943 GOD. O VESANJU 15 PRIPADNIKA I
SIMPATIZERA NOP-a¹**

O G L A S

Zbog izvršenih atentata na željezničku prugu u prošlim danima kod Tovarnika² sa strane bandita, bili su danas kao odmazda na licu mjesta obješeni sljedeći uhvaćeni banditi:

1. Sijvčev Slobodan, Vukovar.	9. Kljaić Milan, Bobota.
2. Kljaić Žarko, Bobota.	10. Crnogorac Spasoje, Pačetin.
3. Stojaković Milan, Borovo.	11. Rađanović Milivoj, Prnjavor.
4. Parabak Sreta, Borovo.	12. Čanić Mika, Prnjavor.
5. Lukić Jovo, Trpinja.	13. Lazarević Savo, Prnjavor.
6. Crnogorac Stevo, Pačetin.	14. Pavlović Dušan, Grgeteg.
7. Milanković Milan, Bršadin.	15. Nikolić Lazar, Krušedol.
8. Sredojević Panta, Borovo.	

Stavlja se ovim do znanja, celokupnom pučanstvu, da će ubuduće svi atentati na željezničku prugu i ostala sabotažna djela biti kažnjeni na odgovarajući način.

Poziva se također pučanstvo da u vlastitom probitku sudjeluje pri otkrivanju i spriečavanju takovih nedjela.

Zapovjednik područnog redarstva Osijek
SAMERN SS-oberfirer und oberst der Policaj.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, nalazi se u arhivi CK SKS pod br. 2309.

² Ova diverzija je izvršena 4 decembra 1943 god. Vidi tom I> knj. 6, dok. br. 179.

BR. 136

**BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 8 JANUARA
1944 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG DOMOBRANSKOG
PODRUČJA O DEJSTVIMA JEDINICA NOV¹**

SRIEMSKI SDRUG
Broj 123/taj.

U Hrv. Mitrovici, dne 8. I. 1944.

Predmet: Obća bojna relacija.

ZAPOVJEDNIŠTVU II. ZBORNOG PODRUČJA. — Glst.
Sastavak.

U spoju tamošnje zapovjedi Op. br. 821/tajno od 22. I. 1943. dostavlja se izvještaj u sljedećim:

I.

a.

Tokom mjeseca prosinca 1943. na području ovoga zapovjedništva vršena su osiguranja: željezničkih pruga, dovoz drveta, objekata i prevoz žitarica.

Raspoložive postrojbe upotrebljene su za straže i posade onih mjesta, koja se moraju držati zbog važnosti samog mjesta, bilo zbog veleobrtnih postrojenja. Zbog nedovoljnog broja častnika, momčadi, kao i slabog naoružanja, postrojbe su ograničeno sposobne za izvršenje podhvata u kome treba računati sa ozbiljnom borbom.

Primjećena je veća aktivnost kod rušenja željezničkih pruga.

U noći između 4. i 5. XII. napali su odmetnici u jačini oko 200 ljudi posadu u selu Buđanovci. Borba je trajala od 20 sati do 1 sat. Odmetnici su odbijeni. Gubitci na njihovoj strani nisu poznati, ali je u okolini pronađeno na više mjesta lokve krvi i pobacanog liečničkog tvoriva. Na našoj strani ranjeno je svega 3 domobrana.

Dne 11. XII. 1943. oko 16 sati obhodnja kod Krušedola naišla je na zasjedu, stupila u borbu i poslie kratke borbe partizanska zasjeda razbjegla se ostavivši jednog mrtvog partizana

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—17, k. 55.

imenom Karanović Jovana iz Vladinca. Kod njega su nađene partizanske izprave i 2 bombe. Bio je obučen u domobranskoj odori. Gubitaka nema.

U noći između 13—14. XII. 1943. jedna grupa komunista upala je u Vrdnik i razorila vrata na zadruzi rudnika i odniela 170 pari obuće i raznih živežnih namirnica u vrijednosti oko 700.000 Kuna, a od satnika VII. rudarske skupine Vavra Vjekoslava vojničku i lovačku pušku, vojničko, građansko i lovačko odijelo, 270.000 Kuna u gotovom i razne sitnice sve u vrijednosti oko 1.000.000 Kuna, zatim su u njegov stan bacili dvie ručne bombe koje su oštetile stan. Njemačka i naša vojska tjerale su tragom 4 km. sjevero-zapadno od Vrdnika.

Dne 20. XII. 1943. prilikom povratka iz sela Obrež, kotar Zemun, napadnuta je 5 km. sjevero-zapadno sela Kupinova obhodnja od 28 naših i 29 njemačkih oružnika. Svi ovi, osim 1 našeg i 1 njemačkog oružnika, su po partizanima ubijeni ili zarobljeni.² Izgubljen je i 1 samovoz sa prikolicom njemačkog oružništva, sva oprema, 1 strojica njemačkih oružnika i 1 naših, tipa »Soša« (francuska).

b.

Naročita iskustva nisu učinjena. Neprijatelj i ako vrši napadaje sa brojno jačim snagama, u zoru se uvijek povlači.

c.

Kao nedostatak osjeća se naročito nedovoljno naoružanje postrojbi, nedovoljna pokretljivost (nemanje kamiona), nemanje krilaša za izvidanje i krugovalnih postaja za spoj.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik — pukovnik
(Gjurgjević)
Gjurgjević pk

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 180 i tom I, knj. 8, dok. br. 16-

4. 12. 43. oko 24 časa više bandita pokušalo je da un a u selo Dobanovce. Međutim, oko 2 časa ujutro seoska st * u Dobanovcima, uz podršku tamo stacioniranih hrvatskih"³²³

Noću uoči 12. 12. 43. jedna grupa bandita prebacila iz sela Veliki Radinci u Sašince. Prilikom prebacivanja b dita preko želez. pruge došlo je do borbe između njih i st za obezbeđenje železnice. Jačina bandita iznosila je 50^{fin} ljudi. U toku borbe poginuo je 1 stražar železničkog obezbđenja, a jednog su banditi odveli sa sobom.

12. 12. 43. banditi su nasilno odveli u šumu 6 lica sa želez. stanice Surčin — Dobanovci, a među njima takođe i ustaškog tabornika Stipu Katića iz Surčina. Pošto su isti u jednoj obližnjoj šumi saslušani, to je ustaški tabornik sa još tri lica pušten na slobodu.

Noću uoči 22. 12. 43. banditi su izvršili više napada na posadu nemačko-hrvatske policije u Grabovcima.

Noću uoči 22. 12. 43. banditi su ubili folksdojčera Jakoba Zimmera (rođ. 1904) u njegovom stanu u Krčedinu.

Noću uoči 26. 12. 43. oko 400 bandita, koji su imali 1 teški i 5 lakih mitraljeza, zatim 1 laki minobacač, napalo je selo Dobanovce.² Seoskoj straži u Dobanovcima uspelo je da spreči banditima upad u centralni deo sela. U toku borbe banditi su upali u 10 nemačkih kuća i iz istih odneli razne delove odeće, kao i pogonske kaiše sa 4 vršalice. U borbi je poginuo folksdojčer Jakob Ziegler, rođ. 3. 12. 1893, zatim Slovak Martin Maket, dok je 1 hrvat, žandarm teško ranjen. U njegovom stanu ubijen je agent glavne hrvatske direkcije za javnu bezbednost iz Zagreba. Gubici bandita nisu poznati.

Noću uoči 28. 12. 43. nekoliko bandita je pokušalo da upadne u kuću jednog folksdojčera u Dobanovcima, ali su bili oterani.

Iz izveštaja koji su sa raznih strana stigli u Oblasno rukovodstvo vidi se da su se banditi, isto kao i prošle godine, u toku druge polovine decembra nastanili u onim selima u kojima ne postoji redovna vlast i tu se maskirali kao nevini seljaci i kao takvi se ponašaju. Oni su svoje oružje negde sklon na tajno mesto (verovatno van sela).

Ziveo Hitler!
*
Za tačnost prepisa:
Hildebrandt

P o , f a p ? ^ r , , r .
Buschbacher s.
sekretar

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166 i 179.

**rZVEŠTAJ OBLASNOG RUKOVODSTVA NEMACKE NA-
UODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 4 FEBRUARA 1944
GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV¹**

**Memačka narodna grupa
u NDH**

Oblasno rukovodstvo za Istočni Srem Indija, 4. februara 1944

Sadržaj: Banditski napadi u mes. januaru.

Noću uoči 25. dec. 1943 banditi su sa salaša folksdojčera Johanna Rõtha iz Putinaca oduzeli 3 konja, 2 para konjske opreme i 1 teška kola.

4. 1. 1944 banditi su sa salaša folksdojčera Tschandta iz Putinaca oduzeli 4 konja, 4 govečeta, 1 bika, 1 kola, 2 para konjske opreme, 1 konopac i 3 konjska čebeta.

Kao što je već javljeno 5 ov. mes. u 11,30 čas. 1 banda jačine oko 400 ljudi digla je u vazduh putnič. voz između Klenka i Platičeva i napala ga.² U borbi je poginulo 9 nemač. vojnika, 2 hrv. oficira, 4 domobrana i 3 civilna lica. Sva lica koja su se nalazila u vozu zarobljena su.

Od folksdojčera pobijeni su sledeći:

Paul Ziegler, mesni vođa i pretsed. opštine, rođ. 1898, iz Klenka.
Wendelin Rettig, mesni vođa seljaka, rođ. 1894, iz Klenka.
Wilhelm Kinkel, đak, rođ. 1924, iz Klenka.

Josef Ams, učitelj i organizacioni vođa, rođ. 1914, iz Nikinaca.

Johann Ackermann, radnik, rođ. 1913, iz Nikinaca.

Emerich Franck, pošt. činovnik, rođ. 1910, iz Rume.

Franz Schnur, mašinovođa, 1902, " -"-.

Stefan Reger, kondukter, -"- 1899, " -"-.

Wilhelm Prinz, SS-vojn timer, na osustvu u Vognju, rođ. 1914, iz Grabovaca.

Istog dana banditi su streljali u šumi Karakuši još 8 nemač. vojnika i oficira, kao i sve držav. nameštenike, dok su ostalih 14 civilnih lica i domobrana pustili na slobodu. Banditi su se potom povukli u pravcu šume Pavlaka — Baradinci i Stari Vitojevci — Obrež.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23/4, k. 40-F.

² Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 8.

5. ov. mes. u 10 čas. na pijaci u Rumi pronađen je jeda letak u kome je između ostalog stajalo, da se kod nacionalno¹¹ komiteta već nalaze engleski i američki pretstavnici i da se upravo očekuje dolazak i-sovjetskog pretstavnika.

3. ov. mes. oko 20 čas. banditi su napali stan folksdojčera Lorenza Buschbachera koji se nalazi u kući nešto podalje od sela Putinaca. Buschbacher je sa krova kuće otvorio vatru potom je ubrzo iz Putinaca dotrčala železnička straža i proteerala napadače.

19. ov. mes. u 17,30 čas. banditi su iznenada napali opštinsko nadleštvo u Novim Banovcima. Seoska straža primala je baš u to vreme puške tako da su banditi uspjeli da zaplene 11 pušaka. Ovaj prepad je trajao 10—15 minuta a izvršili su ga banditi iz okolnih srpskih sela. 20. ov. mes. banditi su napali folksdojčere iz Putinaca Jakoba Fellingera i Johanna Pluschta koji su putovali iz Golubinaca u Putince. Tom prilikom je Fellingner ubijen, pogođen u glavu, dok je Pluscht ranjen u rame. Banditi su im oduzeli gotovog novca 110.000 kuna.

21. ov. mes. 4 bandita u uniformi nem. policije nasilno su odveli u šumu opštinskog lekara iz Novog Slankamena Borivoja Gnjatija.

22. ov. mes. banditi su streljali vojnike SS-trupa Michaela Pluschta na putu između Stare Pazove i Novih Karlovaca i tom prilikom mu skinuli i odneli odelo, pušku i opljačkali ostale privatne stvari. Isti je putovao svojoj kući u Novi Slankamen.

24. ov. mes. javili su se sreskom načelstvu u Rumi mlađići Oparasić Miladin i O. Gligorije iz D. Petrovaca i izjavili sledeće: Banditi u SS-uniformi pozvali su nas da 22. ov. mes. dođemo u Pećince i da se tamo javimo regrutnoj komisiji koja će nas sledeće noći uputiti u Frušku Goru gde ćemo primiti oružje, da bi potom produžili dalje za Bosnu. Tako isto je iz Vojke primljen izveštaj da su banditi noću uoči 15. ov. mes. oko 200 ljudi od 16—34 godine nasilno oterali u šumu.

Noću uoči 29. ov. mes. banditi su sa dobra folksdojčera Franza Wagnera iz Rume oduzeli 2 konja.

Ziveo Hitler!

Buschbacher
sekretar

BR. 144

**BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 9 FEBRUARA
1944 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG ZBORNOG PODRU-
ČJA O DEJSTVIMA JEDINICA NOV¹**

SRIEMSKI SDRUG
Broj 620/taj

Hrv. Mitrovica, dne 9. II. 1944.

predmet: Obća bojna relacija.

ZAPOVEDNIŠTVU II. ZBORNOG PODRUČJA. — Glst.
Sastavak.

U spoju tamošnje zapovjedi Op. br. 821/taj. od 22. I. 1943. god. dostavlja se izvještaj o sljedećem:

Tokom mjeseca siečnja 1944. na području ovoga zapovjedništva vršena su osiguranja: željezničkih pruga, dovoz drveta, osiguranje objekata i prijevoz žitarica.

Raspoložive postrojbe upotrijebljene su za straže i posade onih mjesta, koja se moraju držati zbog važnosti samoga mjesta, bilo zbog veleobrtnih postrojenja. Zbog nedovoljnog broja častnika, momčadi, kao i slabog naoružanja, postrojbe su ograničeno sposobne za izvršenje podhvata u kome treba računati sa ozbiljnijom borbom.

Akcije sa strane odmetnika bile su ove:

Dana 5. I. 1944. god. oko 11,00 sati napadnut je po odmetnicima vlak između Klenka i Platičeva, pošto je prije toga bila pruga minirana.² Kf\$ je mina eksplodirala, napali su odmetnici vlak. U isto doba krenula je pomoć od Klenka ali su partizani zadržali obje obhodnje i onu iz Klenka i onu iz Platičeva na rubu šume gdje su ih prisilili na borbu. Obhodnja iz Platičeva je bila obkoljena i djelomice uništena a djelomice zarobljena. Dok je pomoć stigla vlak je već bio opljačkan i svi putnici ili poubijani ili odvučeni sa partizanima u šumu. Prilikom napada na vlak poginuli su sljedeći častnici: nadporučnik Matijaš Vatroslav, obskrbnik I. bojne S. Z., zastavnik Petković Karlo iz 2. sati I. bojne S. Z.

Domobrani: Mesić Ivan, Barbarić Petar, Kosoruš Josip, Grizelj Mijo, Fabovk Paljo, i Vukotić Dragan.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—25, k. 60.

² Vidi tom J, knj. 8, dök. br. 8.

Zarobljeni: poručnik Krklec Dragutin, vodnik Mađarević Josip i domobrani: Safer Alfons, Salinović Abdulah, Galić Đuro, Brandić Pejo i Galović Marijan, koji su se svi vratili osim zadnjeg Galović Marijana, za kojega se ne zna gdje je. Svi su po partizanima svučeni i oduzeta im je cjelokupna oprema.

Neprijateljski gubitci nisu mogli biti sigurno utvrđeni ali se računa da je bilo oko 30 mrtvih, a ranjenih oko troja kola

Dana 13. I. 1944. napadnut je u Krušedolu iz zasjede poručnik Dugandžić Josip od nepoznatih osoba i ubijen. Domobran koji se je nalazio u njegovoj pratnji nestao je.

Dana 20. I. 1944. god. napadnuta je obhodnja 2. sati I. bojne iz zasjede u Buđanovcima. Zarobljeno je 6 domobrana i skinuti a zatim su svi pušteni osim jednoga. Neprijatelj bez gubitaka.

Dana 21. I. 1944. oko 11,00 sati obhodnja II. bojne S. Z. između Spačve i Vrbanje naišla na veću partizansku skupinu, s kojom je stupila u borbu, i protjerala odmetnike prema Vrbanji, gdje je protivnik dao odpor, a zatim se povukao prema Savi. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijatelj ostavio 9 mrtvih. Zaplijenjene 2 puške, 1 ranjen, nosila i 2 partiz. kape.

b.

Naročita iskustva nisu učinjena. Obhodnje su preslabe da protjeraju bande od nekoliko stotina ljudi.

c.

Kao nedostatak osjeća se nedovoljno naoružanje satnija, osobito teškim pješačkim oružjem, i nesoljna pokretljivost uslied pomanjkanja kamiona za prijevoz četa.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Za zapovjednika **bojnik:**
(Pintarić)
Pintarić

IZVEŠTAJ OKRUŽNE UPRAVE NEMAČKE NARODNE GRUPE ZA SREM OD 14 FEBRUARA 1944 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV¹

Okružna uprava Sava — Dunav

A. Z. 1 — 46 — vert/44-Ko/Ha

Vinkovci, 14 febr. 1944

Tekući izveštaj

Mesna uprava Brod n[a]/S[avi]

U selima u najneposrednijoj okolini Broda banditi vladaju neograničeno, te je među pripadnicima mesne grupe bilo i žrtava (vidi spisak ubijenih i odvedenih). U drugoj polovini meseca januara su u šumu odvučeni radnici fabrike vagona i železn. radionice (Hrvati) koji u ovim selima stanuju.

Stanje je izvanredno rđavo u selu Podvinje (3 km sev.-ist. Broda), pošto prema iskazu stanovnika banditi dolaze iz noći u noć i imaju potpuno određene ruke u svom radu. Usled ovoga je Brod privredno ugrožen, pošto banditi vrše strogu kontrolu ko od seljaka nosi životne namirnice u grad — što oni zabranjuju.

Uzrok ovome stanju leži u tome, što ova mesta nemaju nikakvu vojničku zaštitu.

Mesna uprava Nijemci

Na dan 3. 2. u 8 čas. ujutru banditi su u selu Vinkovački Banovci napali, odn. otvorili vatru na patrolu Pomoćne policije i ustaša jačine od oko 40 ljudi, pošto je ista jednim svojim delom opkolila selo, drugim delom prodrla u selo. Kad je patrola primila borbu, banditi su pobjegli.

Prema izvršenoj istrazi, u selu je bilo 20—25 bandita koji su imali zadatak da se u selu prikupe za neki napad. Nije poznato na koje mesto je planiran napad.

Banditi su 2. i 3. 2. 1944 opljačkali sela Apševce i Lipovac (prvo pripada opštini Nijemci, 7 km jug.-ist. Nijemaca, a drugo je udaljeno 9 km jug.-ist. Nijemaca). U Batrovcima (6 km ist. Lipovca) navodno se nalazi 4—5000 bandita.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43/7, k. 40-F.

Prema iskazu stanovništva sela Apševci i Lipovca banditi navodno imaju nameru da zauzmu Nijemce.² U slučaju da ova akcija ne uspe, treba da bude razoren most na Bosutu kod Podgrađa (5 km juž. Nijemaca).

Stavljen je predlog da se kod Batrovaca uništi skela na Bosutu, da bi se banditima sprečio prelazak.

Mesna uprava Bapska Novak

Banditi su 31. 1. 44. napali Bapsku Novak³ (10 km sev Sida) i opljačkali lovačke i vojničke puške, ratni materijal, vatrogasne uniforme i građansko odelo. Jedan Hrvat poginuo jedan ranjen. Mesto je bez vojničke zaštite, a takođe nema ni domaću stražu. Od 2194 stanovnika, 490 su Nemci.

Mesna uprava Tovarnik

Na putu prema Lovašu, 3 km od Tovarnika, 4. 2. u 16 čas. napadnuta su kola rukovodioca mesne grupe iz Tovarnika od strane dvojice bandita; kola su spaljena, sinovi i konji su se vratili svojoj kući.

Mesna uprava Retkovci

Na dan 4. 2. u 14 čas. navodno 4 bandita su napali kamion otkupnog preduzeća »Zempro« na putu Retkovci — Ivankovo (10 km zap. Vinkovaca) i spalili automobil. Vozač i pratilac pušteni uz otkup od 20.000 kuna.

Mesna uprava Vrbanja

20./21. 1. 44. oko 100 bandita su napali žel. stan. Vrbanja,⁴ razjurili domaću stražu i uhvatili 5 ljudi, među kojima se nalaze i sunarodnik Vg. [narodne grupe] Mathiasl Hiel, rođen 1920 i Paul Werner, rođ. 1896. Banditi, koji su kradom ušli u selo, ubili su jednog Hrvata. Na dan 21. 1. oko 400 bandita su pokušali da opkole mesto i da ga napadnu, ali ih je u toku prepodneva domaća straža dvaputa odbila. Posle podne su banditi ponovo pokušali da mesto na juriš zauzmu, ali su u među-

² Interesantno je zašto se u ovom izveštaju ne govori o neuspehom napadu jedinica NOV Vojvodine na neprijateljsko uporište Nijemci 29/30 januara 1944 godine. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 28, 29 i 41.

³ Prema našim izveštajima napad je izvršen 6/7 februara. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 32 i 34.

⁴ U izveštaju Šeste vojvodanske brigade ne pominje se ovaj napad, već diverzantska akcija na pruzi Vrbanja — Spačva, izvršena u noći 24/25 januara 1944 godine. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 15 i 18.

vremenu sa prispelim pojačanjem od 1 voda vojske i 2 tenka proterani u obližnje šume. Gubici bandita: 19 mrtvih, broj ranjenika nije poznat. Domaća straža: poginulo 1, ranjeno 2 (Hrvati).

Noću 21./22. 1. ušlo se u trag banditu Grgi Čoliću iz Vrbanje koji je uhvaćen i streljan. Glavna sedišta bandita su navodno Grk⁵ (7 km jug.-ist. Morovića) i Crkvište (šuma 5 km sev.-ist. Jamena). U šumi oko Crkvišta su navodno napravljene barake pokrivenne slamom.

Mesna uprava Šid

4. 2. su banditi odvucli u šumu sunarodnika Vg. Josef Hedrich kad je išao u Privinu Glavu po drva.⁸

Mesna uprava Tompojevci

Noću 1/2. 2. banditi su napali Tompojevce.⁷ Opštinska arhiva i inventar uništeni; roditeljska kuća pomoćnog policajca Jakova Hafera, koji se nalazio na osustvu, spaljena.

Esesovac Adam Masarek i pomoćni policajac Martin Müller odvučeni su u šumu, a tako isto je opljačkana vojnička sprema drugih vojnika koji su bili na odsustvu kod svojih kuća, kao i lovačko oružje.

Mesna uprava Lovaš

Noću 8/9 februara oko 1000 bandita (prvi izveštaj 400 bandita) napali su Lovaš,⁸ pri čemu im usled nedostatka oružja nije mogao da bude suprotstavljen nikakav otpor. Banditi su opljačkali 40 nemačkih kuća i odveli 60 ovaca i 60 konja. Ljudskih žrtava nije bilo. Banditi su došli iz pravca Batrovaca i oko 4 čas. ujutru otišli su ponovo tamo. Žel. prugu su prešli na mestu udaljenom oko 3 km istočno od Tovarnika.

Mesna uprava Vođinci

Jedna patrola nemačko-hrvatske žandarm. stanice u jačini od 30 ljudi, posle izvršenog zadatka (pretresanje terena Mikanovci) dobila je naređenje da u Vođincima pribavi kola i istima da se odveze u Vinkovce. Prilikom ulaska u jednu kuću jedan bandit je ubio rajhsdojčera podoficira Humpla, a

⁵ Višnjićevo

⁶ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 32.

⁷ Napad je izvršila jedna četa Drugog sremskog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 29 i 32.

⁸ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 32 i 34.

smrtno ranio sunarodnika Josefa Röhricha iz Novog Sela, inač pripadnika Pomoćne policije. Bandit je bio neki kurir. Razli⁶ čiti pisani materijal koji je kod njega nađen predat je EK3 U Vinkovcima.

Mesna uprava Andrijevcima

Veći broj bandita, koji je dolazio iz Tuzle, pokušao je 13. 2. da se zadrži u Andrijevcima, a pre prodiranja u selo ova grupa je razorila žel. prugu i kako se baš u to vreme jedan nemački bataljon nalazio na terenu u akciji pročešljanja, primorao je bandite na mestu razaranja na borbu, pri čemu su banditi imali 12 mrtvih. Nemački gubici: poginulo 1, lako ranjena 2 vojnika. Broj ranjenih bandita nije mogao da bude utvrđen, ali prema tragovima krvi je znatan. Zarobljen je jedan ranjeni bandit, koji je navodno k-dant brigade. Kod istog je nađeno mnogo pisanog materijala.

Hajl Hitler!
Zastupa okružnog rukovodioca
Kopriva

Vinkovci, 14. februar 1944

Izveštaj žandarmerije Vukovar (prevod)

30. 1. 44 u 20 čas. došli su oko 100 bandita u selo Stari Mikonovci (19 km zap. Vinkovaca), sakupili su stanovništvo i održali im komunistički govor.
31. 1. 44 u 23 čas. došli su oko 50 bandita u s. Vođinci (15 km jug.-ist. Vinkovaca) i odveli sa sobom 4 lica. Spalili su opštinsku arhivu.
1. 2. 44 došao je od partizana seljak Jovan Jovanović iz Gaboša (20 km zap. Vukovara) i predao se žandarmeriji u Gabošu. Isti je prošle godine pobegao iz vojske i priključio se banditima. Predat je nemačkoj policiji.
1. 2. 44 nepoznati broj bandita izvršio je napad kod šume »Vidraš« na žel. pruzi Vinkovci — Osijek (6 km sev.-zap. Vinkovaca) na teretni voz, zapalili su jedan vagon u kome je izgorelo 8 konja, ubili 1 **nemačkog** vojnika i jednog ranili; opljačkali železnički personal.
1. 2. 44 U 20 čas. došli su oko 70 naoružanih bandita u s. Tompojevce (14 km jug.-ist. Vukovara), odneli iz opštine 19.000 kuna, arhivu spalili. U selu su opljačkali neke seljake, spalili jednu staju i šupu u kojima su

izgoreli 2 konja i 1 krava. Sobom su povelili 3 nemačka vojnika koji su se nalazili kod svojih kuća na otustvu.

3. 2. 44 U 23.10 čas. banditi su na žel. pruzi Ivankovo — Vođinci (13 km zap. Vinkovaca) oborili 3 telefonska stuba.
4. 2. 44 U 20.00 čas. oko 2000 bandita su izvršili napad na žandarm. stanicu i ustašku posadu u Moroviću⁹ (13 km juž. Sida). Borba je trajala do 5.2. do 7 čas. Naši gubici: poginulo 1 žandarm i 9 ustaša, ranjeno 2 žandarma i 10 ustaša. Gubici bandita: poginulo 15, broj ranjenika nepoznat, zarobljeno 1. Banditi su pljačkali seoske stanovnike.

BR. 146

IZVEŠTAJ OBLASNOG RUKOVODSTVA ZA ISTOČNI SREM OD 19 FEBRUARA 1944 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV¹

Nemačka narodna grupa
u NDH
Oblasno rukovodstvo za Istočni Srem

Indija 19. 2. 1944

Sadržaj: Banditski napadi u prvoj
polovini mes. februara.

Sresko načelstvo u Rumi saopštava da je na tamošnjoj pošti podeljeno 14 pisama raznim licima. U pismima su se nalazili leci sa natpisom: »Narodima Vojvodine« i »Nemcima Mitrovačkog sreza«, otkucani na pisačkoj mašini na srpskom jeziku i umnoženi. U prvom letku stoji da je obrazovan Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije koji vrši funkcije privremene vlade. Dalje se u letku, kao i obično, veliča ime Tita i obećava uspostavljanje *slobodne* Jugoslavije. U drugom letku

⁹ Napad su izvršili Četvrta i Šesta vojvodanska brigada i Drugi sremski NOP odred. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 28, 29 i 41.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26/4, k. 40—F.

se pozivaju poštteni Nemci da stupe u redove partizana, i er Hitlerova Nemačka ide brzim koracima novoj 1918 godini

28. januara u 19,15 čas. banditi su odveli iz njegovog stana u Vrdniku bivšeg mesnog rukovodioca inženjera R_u_dolfa Wünscha, rođ. 1879. Wunsch je bio osnivač mesne grupe u Vrdniku i pokrenuo je vrdničke Nemce ka novom životu

Prema telefonskom saopštenju iz Vrdnika noću uoči 15 2 banditi su odveli u šumu još dva folksdojčera za čija se imena još ne zna.

Sresko načelstvo Stare Pazove saopštava da su banditi iz sela Stari Banovci prisilno mobilisali 60 muških lica od 17—37 godine starosti i odveli ih u nepoznatom pravcu.

25. ov. mes. banditi su sa dobra dr Viktora Ruppaa oduzeli 7 konja sa opremom i time mu pričinili štetu od 1,500.000 kuna. Ista banditska grupa oduzela je istog dana i Baltazaru Fesslu iz Indije 5 konja sa opremom. Konji su oterani u pravcu južno od Golubinaca, ali ih je seoska straža iz Putinaca sa 1 vojnom patrolom docnije pronašla u jednom velikom banditskom logoru kod Miškovaca i potom ih je nem. vojska uzela za svoje potrebe. Isto sresko načelstvo javlja da je 29 ov. m. jedna jedinica SS-policije jačine oko 100 ljudi sa 17 civilnih kola putovala iz Stare Pazove u Šimanovce.² Pri svom povratku napadnuti su iz zasede kojom prilikom je poginuo 1 oberšturmfiirer i nekoliko policajaca. Uspelo je da se ranjeni prebace u Zemun. Banditi su zaplenili: 2 teška mitraljeza sa više hiljada metaka, zatim puške i municiju poginulih, kao i kola i konje sa vozarima. Vozarima su dali na čitanje letak sa natpisom: »Opomena građanima Jugoslavije koji se nalaze u službi okupatora«.

Živeo Hitler!

Buschbacher
sekretar

² Ovaj napad su izvršili delovi Drugog bataljona Prvog sremskog NOP odreda. Gestapovci su došli u Šimanovce radi pljačke. Na povratku iz sela fašisti su na 12 kola vozili opljačkane stvari. Partizani su zaplenili ove stvari i vratili ih Mesnom narodnooslobodilačkom odboru u Šimanovcima (vidi tom I, knj. 8, dok. br. 19).

BR. 147

IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 25 FEBRUARA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI¹

Nezavisna Država Hrvatska
ZAPOVJEDNICTVO
4. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J. S. Broj 233/Tajno
U Brodu, dne 25. veljače 1944.

Predmet: Doglasno izvješće z a -
drugu polovinu veljače.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUZNICTVA S. ZAGREB
2. PREDsjedNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA BROD
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED
I. ZAGREB
6. SREDIŠNJOJ ORUZNICKOJ ŠKOLI BJELOVAR
7. ZAPOVJEDNIČTVU 1, 2, 3, 5, 6, i 7. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
8. SASTAVAK

2

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUZNICKOG ZAPOVJEDNICTVA
VUKOVAR:

3.II.1944. oko 2100 sat došlo je 4 naoružana partizana u Staru Koloniju kod sela Vrdnika (15 km. s. Rume) i odveli iz stana Klasić Vladislava, rudarskog radnika, za čiju se sudbinu ne zna.

4.II.1944. oko 2200 sata došlo je na manastirski salaš kod sela Beočina (27 km. i. Iloka) oko 80 naoružanih partizana i sa istog opljačkali 160 komada razne stoke, 160 kg. soli i druge vriedne stvari, te 168.000 kuna u novcu.

4.II.1944 u šumi Banov dol (19 km. j. z. Vinkovaca) nepoznati broj naoružanih partizana uhvatili su tri lugara, iste svukli i odijelo im oduzeli, a njih pustili, te im uništili službene knjige.

4.II.1944. na putu Retkovci — Ivankovo (12 km. j. z. Vinkovaca) nepoznati broj naoružanih partizana sačekao je teretni

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/3—1, k. 149—C.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

samovoz od Zempra, koji je prevezio žito i isti sa 4.000 kp žita zapalili.

4. — 5.II.1944. došao je nepoznati broj naoružanih partizana u selo Bobota (14 km. s. z. Vukovara) i iz sela odveli 3 osobe, za čiju se sudbinu ne zna.

4.II.1944. oko 2000 sati napalo je oko 2.000 naoružanih partizana oružničku postaju i ustašku posadu u Moroviću³ (13 km. j. Sida). Borba trajala do 5.II. u 0700 sati.

Naši gubitci 1 oružnik i 9 ustaša poginulo, 2 oružnika i 10 ustaša ranjeno, a trojica nestala.

Gubitci partizana 15 ubijeno i nepoznat broj ranjeno a 1 živ uhvaćen. Partizani su selo opljačkali.

Ostatak oružnika i ustaša povukao se u Sid.

5—6.II.1944. došlo je u selo St. Slankamen (19 km. s. i. Stare Pazove) nepoznati broj naoružanih partizana i obkolili razdjel. rizničke straže, iz razdjela opljačkali svu posteljinu. Sa 9 rizničkih stražara skinuli odijelo i odnijeli, a njih pustili.

6.II.1944. u 1910 sati na željezničkoj pruzi Laćarak — Martinci (7 km. s. z. Hrv. Mitrovice) naišao je brzi vlak na minu. Stroj, službena kola i 1 štitna kola izbačena iz tračnica a pruga oštećena. Žrtava nije bilo.

6.II.1944. oko 1500 sati između Bikić dola i sela Sot (5 km. j. z. Iloka) napadnut je samovoz, koji saobraća Ilok — Sid od strane nepoznatog broja partizana. Ubijen 1 ustaša, a 1 njemački redarstvenik razoružan, svučen i pušten. Samovoz su zapalili.⁴

6.II.1944. oko 0500 sati kod sela Neradina (3 km. s. i. Iriga) sukobili su se njemački redarstvenici sa naoružanim partizanima nepoznate jačine. Ubijen jedan partizan a jedna partizanka živa uhvaćena. Zaplenjena jedna puška.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

7.II.1944. oko 2400 sata, oko 50 naoružanih partizana napalo je mornaričko skladište udaljeno jedan i pol km od Kamenice n/D. [na Dunavu] (8 km. s. z. Hrv. Karlovaca). Razoružali 9 mornara i sa sobom odveli. Od oružja odnieli jednu strojopušku, 10 pušaka, 1880 naboja, 33 gunja i razne odjevne stvari.⁵

7.II.1944. na putu Maradik — Hrv. Karlovci kod mjesta zv. Banstol (3 km. j. i. Hrv. Karlovaca), nepoznati broj naoru-

³ Napad na Morović izvršili su Četvrta i Šesta vojvođanska brigada i Drugi sremski NOP odred. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 28, 29 i 41.

⁴ Neprijateljski gubici su netačni. Tada je poginulo 5, a zarobljen 1 njemački vojnik. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 29.

⁵ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 33.

Žanih partizana sačekao je dvojicu seljaka i jednu seljakinju iz sela Maradika, na ove pripucali i jednog seljaka ubili, dok je drugima uspjelo pobjeći.

8—9.II.1944. oko 200 naoružanih partizana upalo je u selo Lovas⁰ (19 km. j. i. Vukovara) i opljačkali tamošnje mještane, od kojih su osim ostalih vrijednih stvari otjerali 50 konja i 45 komada goveda.

9.II.1944. oko 2215 sati, četvorica naoružanih partizana upalo je u kuću Gerbera Filipa, urara u selu Surčinu, (10 km. s. z. Zemuna) i od istog opljačkali 20 komada džepnih satova, jednu vojničku pušku, sa 35 naboja.

9.II.1944. oko 2000 sati oko 100 naoružanih partizana došlo je na salaš Krčedinac Steve (6 km. s. Hrv. Mitrovice) i sa istog opljačkali 97 komada razne stoke i druge vrijedne stvari.

9—10.II.1944. oko 2200 sati u Dobanovačkoj ulici, u Zemunu, nepoznati napadač teško je povriedio sa čekićem u glavu Pavelić Ivicu, izvidnika župske redarstvene oblasti u Zemunu. Napadač pobjegao.

10.II.1944. oko 2030 sati 30 naoružanih partizana došlo je na kraj sela Vrdnika (6 km. s. z. Iriga) i iz stanova odveli Dubovački Mirka, činovnika državnog rudnika i Hauptmana Ivana, bivšeg stražara u rudniku za čiju se sudbinu ne zna.

Iste noći ovi partizani provalili su u skladište državnog rudnika i opljačkali tri pisaa stroja.

10.II.1944. oko 1200 sati došlo je 10 naoružanih partizana na mjesto zv. Gornje Lice (11 km. j. i. Iloka) i od seljaka opljačkali jedna kola siena, koje su sa kolima seljaka odvezli u Frušku Goru.

10.II.1944. oko 0230 sati kod željezničke postaje Grabovo (9 km. j. i. Vukovara) sukobila se je obhodnja oružničke postaje Borovo »Bata« sa tri naoružana partizana, koji su na obhodnju pripucali. Obhodnja borbu primila i partizane raztjerala.

Naših gubitaka nije bilo, a kod partizana nepoznato.

11~12.II.1944. došlo je u selo Cerević (22 km. i. Iloka) nepoznati broj partizana i nasilno odveli četvoricu seljaka za čiju se sudbinu ne zna. Po selu opljačkali živežne namirnice.

11—12.II.1944. na željezničkoj pruzi Šid — Tovarnik (2 km. s. z. Sida) partizani su posjekli 26 komada b. b. stupova i zapalili željezničku stražaru.

Iste noći na željezničkoj pruzi Šid — Gibarac (3.5 km. j. i. Sida) posjekli su partizani 37 b. b. stupova i u stražarnici razbili brzoglas i ovu opljačkali.

² Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 166 i 179.

Tom prilikom sukobili su se sa obhodnjom željezničke stražarske bojne.

Na našoj strani 1 ranjen, a kod partizana nepoznato.

12.11.1944. u 2245 sati na željezničkoj pruzi Laćarak — Martinci (10.5 km. s. z. Hrv. Mitrovice) naišao je brzi vlak na minu.⁷ Jedna štitna kola izbačena sa tračnica i pruga oštećena. Žrtava nije bilo.

13.11.1944. oko 2000 sati sedam naoružanih partizana došlo je u pilanu državnog rudnika u Vrdniku (6 km. s. z. Iriga) i posjekli 3 velika i 9 malih kajiša (remena) za motore i sa sobom odnijeli.

13.11.1944. oko 0900 sati na putu sela Jazak — Huma (8 km j. z. Iriga) naoružani partizani nepoznate jačine oteli su 3 električna motora od dvojice radnika iz Vrdnika, koje su odnijeli, i ovu dvojicu radnika sa sobom odveli za čiju se sudbinu ne zna.

14.11.1944. oko 2400 sata oko 250 naoružanih partizana upalo je u selo Kuzmin (16 km. s. z. Hrv. Mitrovice), iz obćine odnijeli sav *novac*-, 1 pisaći stroj i pisaće tvorivo, a spise i knjige zapalili. U selu izvršili pljačku.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik pukovnik
(Ante Čurić)
Čurić

(M.P.)

⁷ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 34.

⁸ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

2 februara banditi su sa odstojanja od 150 met. od opštine nadležstva u Iloku automatima napali 1 nemač. polic. patrolu i teško ranili 2 policajca.⁴ u

Po odlasku vojske iz Kuzmina 14 februara još iste noći došli su u Kuzmin banditi i iz opštine nadležstva natovarili na više kola sve knjige i svu arhivu, sav pisaći pribor i mašine za pisanje i računanje i sve to odvezli u pravcu Grka i spalili. Sem toga odneli su iz opštinske kase 160.000 kuna.⁶

Naš folksdojčer Franz Gyarmathy, rođ. 1879, odveden je 16. februara u šumu radi nekog saslušanja i ni do danas nije vratio. Isti je navodno 19. 2. u Grku streljan.

24. februara u 14 čas. policajac folksdojčer Samuel Streckler, rođ. 1898, trebao je da sprovede 1 bandita, pa je na putu iz Bežanije u pravcu Save taj bandit uspeo da ubije Streckera. Bandit — ubica zvao se Ferdinand Reiprecht koji je vršio za bandite kurirsku službu.

Sresko načelstvo iz Rwrrie izveštava: Prema jednoj vesti iz Popinaca od 4 februara banditi su tamo mobilisali oko 90 ljudi i odmah ih odveli sa sobom. Noću uoči 12 februara banditi su sa državnog dobra (raniji posed Jovana Đurišića) oduzeli 11 konja, 5 konjskih oprema i dvojica kola. U Hrtkovcima su pronađeni banditski leci.

24. februara na putu između Putinaca i Kraljevaca 1 banda od 200 ljudi napala je 1 patrolu koja se sastojala iz 1 oficira i 8 ljudi; tom prilikom je nestao oficir i o njemu se ništa ne zna.

28. februara 1 vod nemačke policije, jačine 40 ljudi, sprovodio je jedan transport sa hranom iz Grabovaca za nemačko uporište u Obrežu. 1 km od Grabovaca transport je napadnut iz zasede vatrom iz mitraljeza i mašinskih pištolja. Poginulo je 11 a ranjeno 15 ljudi, dok su dvojica verovatno zarobljeni. Kada je iz Obreža stiglo pojačanje, banditi su se povukli u šumu.⁸ Jačina bandita iznosila je 400 ljudi i za vreme napada palo im je u ruke 12 pušaka, 3 laka mitraljeza i municija.

1. marta u 18 čas. uveče primećena je južno od **Hrtkovaca** 1 grupa bandita, jačine oko 150 ljudi, koja je bila odevena u razne uniforme. Jedno žandarm. odeljenje, ojačano sa **seoskom** patrolom, stupilo je u borbu sa banditima, koji su se **povukli** ka Savi u pravcu Klenka. Veruje se da ova grupa bandita pripada četnicima Draže Mihailovića koji su se ovamo prebacili

⁴ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 33.

⁵ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 34.

⁶ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 54.

preko Save, pošto je nedavno 500 dražinovaca navodno bilo zarobljeno u Sapcu (izveštaj sreskog načelnika u Rumi od 7 3. 44).—

Kod sela Mali Radinci više puta je primećeno kretanje bandita od ovog sela ka Fruškoj Gori i obratno.

Sresko načelstvo u Staroj Pazovi izveštava:

5. februara jedna grupa bandita napala je finansisku stražu u Starom Slankamenu. Pošto su straži oduzeli oružje i skinuli joj uniforme i te uniforme odmah obukli, banditi su se udaljili u nepoznatom pravcu.

8. februara jedna grupa od 5 naoružanih bandita pokušala je da upadne u selo Novi Banovci sa verovatnom namerom da nekoga nasilno odvedu u šumu. Kada je seoska straža otvorila vatru na bandite, oni su se posle kratke borbe povukli u nepoznatom pravcu.

15. februara u 19,30 čas. 1 veća grupa bandita pokušala je da se na otseku između Indije i Stare Pazove prebaci preko želez. pruge u pravcu Novih Karlovaca. Tom prilikom je naišla na železničku stražu koja je na nju odmah otvorila vatru. Jedan stražar je lako ranjen u glavu. Kada je straži stiglo pojačanje, banditi su se povukli u pravcu Golubinaca.

16. februara dostavljena su preko pošte sreskom načelstvu u Staroj Pazovi i drugim licima pisma sa licima koji imaju komunističku sadržinu. Pisma su predavana redovno, na pošti u Staroj Pazovi.

24. februara u 20 časova 15—20 naoružanih bandita napali su kuću ustaškog tabornika Ivana Smolčića u Novom Slankamenu, koji se iz kuće branio oružjem. Usled bačenih bombi Smolčić je ranjen na više mesta. Kada su banditi primetili da napadnutom stiže pomoć, oni su se povukli.

11 marta izvestio je Josef Medved iz Stare Pazove da su 9 marta dva bandita odveli sa sobom njegovog sina Janka Medveda, zastavnika 2 čete 5 lovačkog puka sa službom u Tuzli. Isti se nalazio u stanu svoje babe u Staroj Pazovi. Izgleda da je zastavnik Medved bio u dogovoru sa banditima.

Sresko načelstv) u Zemunu izveštava:

1. februara oko 24 časa banditi su odveli sa sobom opštinske pisare u Dobanovcima: Milu Vranješevića i Vladu Petkovića. Pretpostavlja se da su imenovani dobrovoljno otišli u partizane pošto se Vranješevićev brat odavno već tamo nalazi.

9. februara oko 22,15 čas. došla su 4 naoružana bandita u kuću časovničara Filipa Gerbera u Surčinu. Jedan od bandita nosio je nemačku žandarm. uniformu i govorio je odlično nemački. Oni su iz radnje oduzeli 20 džepnih i ručnih časovnika koji su se tamo nalazili radi opravke, zatim su uzeli 1 vojničku pušku i fišeklije sa 35 metaka.

Idući za tragovima stopa, jedna patrola hrvatskog domobranstva konstatovala je da isti vode u kuću Ranka Mokana. Pored kućevlasnika patrola je zatekla u kući još i devetnaestogodišnjeg Svetozara Dimitraševića, čija je kapa i obuća bila još vlažna. Pošto su obojica bili sumnjivi, to su isti uhapšeni. Na putu ka žandarmerijskoj stanici isti su pokušali da pobjegnu i tom prilikom su ubijeni. Pri pretresu kuće pronađen je konspiratorski materijal.

Komandir mesne miliciske straže iz Novih Banovaca javlja da je 14 marta u 19 čas. jedna grupa bandita, jačine 10—12 ljudi, iz Starih Banovaca, dolazeći pored Dunava i kroz vinograde upala u kuću Aleksandra Jelenića i istog odvela sa sobom. Još pre neke tri sedmice jedan bandit po imenu »Majmun« poručio je Jeleniću da će doći po njega i sad je ovo i izvršio.

Živeo Hitler!

Oblasni rukovodilac
[potpis nečitak]

BR. 149

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 25
MARTA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNI-
STVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI¹**

Nezavisna Država Hrvatska
ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 340/tajno

Tajno!

U Brodu, dne 25. ožujka 1944. .

Predmet: Doglasno izvješće za
drugu polovinu ožujka.

- i. GLAVNOM ZAPOVJEDNICTU ORUZNICTVA S. ZAGREB
- z. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOČNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA BROD
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED
I. ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU SREDIŠNJE ORUŽNICKE ŠKOLE BJE-
LOVAR
7. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ
8. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA TUZLA
9. ZAPOVJEDNIČTVU 1, 2, 3, 5, 6 i 7. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
10. SASTAVAK

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUZNICKOG ZAPOVJEDNICTVA
VUKOVAR:

26.11.1944. u 0600 sati, na željezničkoj pruzi Bačinci — Kukujevci (9 km j. i. Sida), naišao je teretni vlak na minu postavljenu od komunista. Jedna štitna kola i lokomotiva izbačeni i oštećeni, kao i pruga oštećena. Žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

26/27.11.1944. došlo je u selo Petrovci (8 km j. z. Vukovara) oko 20 naoružanih komunista. Iz občine opljačkali 53.340 kuna novca, te pisarničko tvorivo.

28.11.1944. oko 0820 sati, na putu Grabovci — Obrež (29 km j. i. Rume), naoružani komunisti nepoznate jakosti dočekali su u busiji 40 njemačkih redarstvenika i napali ih.³ U borbi

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 49/1—1, k. 149—E.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

³ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 54.

od 10 časaka 11 redarstvenika poginulo, 1 ranjen i 2 nestala U ruke partizana pale 3 strojnice i 12 pušaka sa streljivom, Gubitci partizana nepoznati.

28.11.1944. u 0230 sati, na željezničkoj pruzi Martinci Laćarak (6 km s. z. Hrv. Mitrovica), naišao je vojni vlak na minu postavljenu od komunista. Šest kola i lokomotiva iz tračnica izbačeno i pruga oštećena. Žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

28.11.1944. na mjestu zv. »Hladna Voda« u šumi Fruška Gora (12 km s. z. Iriga) naoružani komunisti nepoznate jačina uhvatili su 36 povojničenih radnika tvornice cementa u Beočinu, koji su išli po drva, sa ovih poskidali cipele i sedmoricu sobom odveli, a ostale pustili. Za sudbinu odvedenih ne zna se.

28/29.11.1944. došlo je u selo Sot (8 km j. z. Iloka) oko 60 naoružanih komunista, opljačkali stan bilježnika, iz obćine pisarničko tvorivo i 6 pari vatrogasnih odora, te bilježnika odveli za čiju se sudbinu ne zna.⁴

29.11.1944. oko 2100 sati obkolila je skupina naoružanih komunista kuću seljaka Uzelca Sime u selu Beočinu (15 km s. z. Iriga) i iz iste silom odveli Bogdana sina Simina i Rušćić Nikolu, obadva domobrana radničke pukovnije, koji su iz Bjelovara došli na dopust. Za sudbinu istih se ne zna.

29.11.1944. na mjestu zv. »Radoš« (8 km j. Iloka) došlo je nepoznati broj naoružanih komunista i silom odveli iz kuće Čani Janka, za čiju se sudbinu ne zna.

Tokom druge polovine veljače 1944. pokupili su komunisti 30 muškaraca iz sela Vere (15 km s. z. Vukovara) i ove odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

1.III.1944. oko 1200 sati, na putu Irig — Vrdnik (4 km z. Iriga), tri naoružana komunisti sačekali su studenta Gradajević Nikolu i sobom ga odveli, za čiju se sudbinu ne zna.

2.III.1944. oko 2200 sata, na kraju sela — mjesta Iriga, došao je nepoznati broj naoružanih komunista, iz štale seljaka Markovinovića Joce otjerali jedan par konja s konjskom opremom vlastništvo države.

2.III.1944. oko 2030 sati došlo je u selo Beočin (15 km sz. Iriga) oko 200 naoružanih komunista i iz obćine opljačkali 25.000 kuna novca, jedan pisaći stroj i jednu presu za umnožavanje, a spise razbacali i zgradu obćine zapalili, te trojicu obćinskih redara svukli i opljačkali, iz sela odveli 7 muških i jednu žensku osobu, za čiju se sudbinu ne zna.

⁴ Akciju je izvršila jedna desetina Bačko-baranjskog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 51.

2/3.III.1944. na željezničkoj pruzi Cakovci — Bokšić (15 km j. Vukovara) posječeno je po komunistima 20 komada bb stupova.

3.III.1944. oko 2200 sata došlo je u selo Krušedol (7 km s. i. Iriga) oko 15 naoružanih komunista, iz občinske zgrade opljačkali 1.650 kg pšenice i 150 kg graha vlastništvo činovničke zadruge u Irigu.

5.III.1944. oko 2300 sata upalo je u mjesto Irig nepoznati broj naoružanih komunista i od dvojice seljaka odnieli dva krugovala, a od 1 seljaka jedne čizme i jedan gunj.

5.III.1944. oko 2130 sati, upalo je u selo Platičevo (20 km j. Rume) oko 12 naoružanih komunista i od ondašnjih Hrvata odnieli 5 krugovala.

6.III.1944. oko 2200 sata izvršena je po ustašama premetačina kuće seljaka Milin Jovana u selu Maradiku (10 km i. Iriga) i uhvaćen komunista Milin Bora, te još 8 osoba sumnjivih komunizmu, koje su ustaše u Hrv. Karlovce otjerali.

7.III.1944. oko 0700 sati, na putu Ruma — Vrdnik (8 km s. i. Iriga), naoružani komunisti nepoznate jačine sačekali su u busiji i napali dva teretna samovoza u kojima su se vozili nje-mački vojnici i radnici iz Vrdnika. Tri vojnika poginula i 5 nestalo.

7.III.1944. oko 2000 sati došla su tri naoružana komunista u »Panić mlin« na putu Indija >— Karlovci (8 km s. z. Stare Pazove), opljačkali jedan pisajući stroj, sanitetsko tvorivo i jedan brzoglasni aparat.

8.III.1944. oko 2400 sata došla su dva naoružana komunista na Vojnović pustaru (12 km s. i. Stare Pazove) i otjerali dva konja s kolima.

9.III.1944. oko 2300 sata došlo je u selo Cakovce (13 km j. z. Vukovara) nepoznati broj naoružanih komunista i od domobranskog narednika Astalaš Pavla, koji je došao na dopust, odnieli domobransku odoru, jednu parabelu i dvie bombe.

9.III.1944. oko 2130 sati, oko 60 naoružanih komunista napalo je željezničku postaju Platičevo (20 km j. Rume). Domobranska posada bez vlastitih gubitaka napad odbila. Gubitci komunista nepoznati.

9.III.1944. oko 14 sati odveden je iz svog stana u St. Pazovi po nepoznatim komunistima Medved Janko, zastavnik II. sati, 5. lovačke pukovnije u Tuzli. Sumnja se da je ovo odvođenje izvršeno u sporazumu odvedenoga.

10.III.1944. u 0150 sati, na željezničkoj pruzi Martinci — Laćarak (6 km s. z. H. Mitrovice), naišao je teretni vlak na minu postavljenu od komunista. Dvoja štitna kola, lokomotiva

i tri vagona izbačena i oštećena. Žrtava nije bilo. Promet uzpostavljen.

10.III.1944. oko 2045 sati, oko 60 naoružanih komunist napalo je domobransku stražu kod pošte u Kamenici n/D. [n Dunavu] (8 km s. z. Hrv. Karlovaca) razoružali ih, 5 pušaka sve naboje od istih odnieli, a dva domobrana i dva građanin odveli.

11.III.1944. u 1950 sati, na željezničkoj pruzi Ruma Hrv. Mitrovica (9 km. j. z. Rume), naišao je teretni vlak n minu postavljenu od komunista. Lokomotiva i 5 vagona izbačeno i oštećeno, kao i pruga oštećena. Žrtava nije bilo. Prome uzpostavljen.

11.III.1944. oko 1930 sati, u selu Hrtkovci (14 km j. z. Rume), napao je nepoznati broj naoružanih komunista pomoćnog oružnika Marušić Nikolu, na njegovom guvnu, a koji se je nalazio na zdravstvenom dopustu, ranili ga iz puške u desnu nogu. Na pucanj prispjela pomoć oružnika postaje Hrtkovci i komunisti se razbježali.

14.III.1944. u 2320 sati, na željezničkoj pruzi Laćarak — Martinci (8 km sz. Hrv. Mitrovice), naišao je teretni vojni vlak na minu postavljenu od komunista. Lokomotiva i dva vagona izbačena, a pruga oštećena. Dva njemačka vojnika ranjena. Promet uzpostavljen.

5

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik pukovnik
(Ante Čurić)
Čurić

(M. P.)

⁵ Tekst, izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

NAREĐENJE RUKOVODSTVA NEMAČKE NARODNE GRUPE IZ OSIJEKA OD 3 APRILA 1944 GOD. OBLASNOM RUKOVODSTVU ZA ISTOČNI SREM DA DOSTAVI IZVEŠTAJ O DEJSTVIMA JEDINICA NOV¹

Oblasnom rukovodstvu za Istočni Srem
u Indiji

Pov. 2—3084/44—Z 3.4.44

Podaci o banditskim napadima:

Dostavite što pre još nedostajuće izveštaje j bandit, napadima na dole navedena mesta, odnos, uporišta. Izveštaje dostaviti takođe i za evakuisana mesta, jer su baš ta mesta bila najviše izložena banditskim napadima i pretrpela najveće gubitke, i to za mesta: Kupinovo, Mali Radinci, Sot, Cerovača, Emilienhof,² Šatrinci, Boljevci, Stari Banovci, Belegiš, Kraljevci, Mihaljevci, Progar, Šimanovci, Šid, Ugljevik,³ Inonzeshof,⁴ Jakovo, Krčedin - Vinogradi, Novi Karlovci, Neštin i Susek.

Živeo Hilter!

Po zapovesti
Neustädter
sekretar

Spisak⁵ uporišta na području Istočnog Srema:

1. Golubinci, mesno rukovodstvo u Indiji, rukovod. Pospišil Mihael.
2. Kupinovo —,,— —,,— ,, Obrežu, —,,— Weitmann Filip.
3. Mali Radinci —,,— —,,— ,, Rumi.
4. Sot —,,— —,,— ,, Iloku.
5. Cerovača ~~drže banditi~~ u svojim rukama.
6. Emilienhof —,,—,, —,, —,, —,, —,, —,,
7. Platičevo —,, —,, —,, —,, —,, —,,

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 47/4, k. 40—F.

² Emilijin Dvor

³ Redakcija nije utvrdila na koje se mesto odnosi.

⁴ Inocenc Dvor

⁵ Spisak uporišta je naknadno dostavljen i priključen je gornjem dopisu. Spisak je pisan na mašini i na nemačkom jeziku.

8. Šatrinci	— „—————” — „ — „-“	
9. Boljevci	— „—————” — „ — „-“	— „ — (evakuisani).
10. Inonzenhof	— „—————” — „ — „-“	— „ — (uništen).
11. Jakovo	—	— evakuisano.
12. Krčedin-Vinogradi	—	— evakuisani.
13. Novi Karlovci	—	— evakuisani.
14. Neštin	—	— evakuisan.
15. Susek	—	— evakuisan.

BR. 151

**IZVEŠTAJ ČETVORTE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 10
APRILA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNISTVU ORUŽNI-
ŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI¹**

Nezavisna Država Hrvatska
ZAPOVJEDNICTVO
4. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 389/tajno

Tajno!

U Brodu, dne 10. travnja 1944.

Predmet: Doglasno izvješće za prvu
polovinu travnja. —•

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA S. ZAGREB
2. PREDSDJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA BROD
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. Z-CTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I. ZAGREB
6. Z-CTVU SREDIŠTNJE ORUŽNICKE ŠKOLE BJELOVAR
7. Z-CTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ
8. Z-CTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA TUZLA
9. Z-CTVU 1., 2., 3., 5., 6. i 7. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
10. SASTAVAK.

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUŽNICKOG ZAPOVJEDNICTVA
VUKOVAR:

12.111.1944. oko 1830 sati jedna omanja skupina partizana
upala je u stan Panića Kuzmana u Irigu, domobran, vodnika,

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 56/4—2, k. 149—C.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

koji se je nalazio na dopustu i od istog oduzeli vojničku odoru, pa se udaljili u nepoznatom pravcu.

13.111.1944. oko 2100 sat došlo je u s. Cakovce (13 km j. i. Vukovara) nekoliko naoružanih partizana, svukli odoru sa ustaškog nadporučnika Zimunić Aleksandra i vojničara Horvat Dragutina i istu odnieli, kao i 29.500 kuna državnog novca od Horvata oduzeli, koji je novac bio namijenjen za izplatu domobrana, koji se nalaze za kupovinu stočne hrane.

13.111.1944. oko 2400 sata došla je u s. Cakovce (13 km j. i. Vukovara) manja skupina naoružanih partizana i po selu vršili pljačke u raznim namirnicama.

13.111.1944. oko 1400 sati na pustari Banovci (28 km z. Vukovara) sukobila se je obhodnja njemač. redarstvenika sa skupinom od desetak naoružanih partizana i tom prilikom bez vlastitih gubitaka ubili 1 partizana od kojeg su zaplijenili 1 pušku, 2 bombe i 30 naboja.

14.111.1944. oko 2100 sat došlo je oko 15 naoružanih partizana u podrum industrijalca Ditrich Fridricha iz Indije, koji podrum se nalazi na putu Indija — Hrv. Karlovci (14 km s. z. St. Pazove), te mu iz svih buradi iztočili oko 30.000 l. vina po podrumu, a zatim se udaljili nepoznatim smjerom.

15. III. 1944. u 2000 sati na željezničkoj pruzi Otok — Brčko (27 km j. i. Vinkovaca) sudario se je oklopni vlak s teretnim vlakom, koji je dolazio iz Brčkog. Pri sudaru izbačeno 2 kola iz kolosjeka. Žrtava nije bilo.

17. III. 1944. u 0145 sati na željezničkoj pruzi Lačarak — Hrv. Mitrovica (4 km s. z. Hrv. Mitrovice) naišao je teretni vlak na minu postavljenu od partizana. Tender i 6 vagona izbačeno, a pruga oštećena. Žrtava nije bilo.

17. III. 1944. oko 2100 sat upali su 2 naoružana partizana u stan Čmelik Jana u St. Pazovi, koji se je kao domobran nalazio na dopustu, kojeg su nasilno sa oružjem i strijeljivom sa sobom odveli i za čiju se sudbinu ne zna.

Iste noći i u istom mjestu drugi odjel partizana upao je u kuću domo"brana Brtka Miše, koji se je također nalazio na dopustu, pa su ovog sa sobom povel. Brtki je na putu ipak uspjelo da im pobjegne.

17. III. 1944. oko 0600 sati na putu Ilok — Ljuba (6 km j. i. Iloka) 7 naoružanih partizana sačekalo je Ajzela Adama, knjižara i Suha Karla, oba iz Erdevika, pa od ovih opljačkali razne stvari, a potom se udaljili.

17. III. 1944. oko 2045 sati upali su 2 naoružana partizana u stan Bobelja Martina na kraju s. Erdevika (12 km j. i.

Iloka) koji se kao domobran nalazio kod svoje kuće na dopustu te istog sa sobom povelu, za čiju se sudbinu ne zna.

18. III. 1944. prebacila se je preko Dunava jedna skupina od oko 30 Mađara iz Mađarske na našu stranu kod s. Susseka (12 km i. Iloka), među kojima i 4 ženske Židovke, koje su navodno pobjegle iz Pešte. Vjeruje se da su se pridružili partizanima.

18. na 19. III. 1944. kod s. Rakovac (31 km i. Iloka) naoružani partizani nepoznate jačine posjekli su 1 stup munjovodne struje, koja dolazi iz Novog Sada u Beočin, pa je uslijed toga tvornica cementa ostala bez struje.

19. III. 1944. oko 2300 sata nekoliko naoružanih partizana na kraju sela Erdevika (11 km j. i. Iloka) otjerali su iz štale Gal Adama 1 kravu i 1 tele.

Iste noći oko 2315 ista skupina partizana došla je na ciglanu koja je vlastnost nekog Ringlova, a kod s. Erdevika (13 km j. Iloka) i od nadstojnika ciglane opljačkali razne stvari pa se udaljili nepoznatim smjerom.

20. III. 1944. oko 2200 sata u s. Mikluševci (13 km j. i. Vukovara), po naoružanim partizanima nepoznate jačine ubijeno je u svojim kućama 5 građanskih osoba, među kojima i občinski bilježnik, pa je nakon toga opljačkana blagajna, iz koje su odnijeli neustanovljeni iznos novaca, a potom se udaljili u nepoznatom pravcu.

21. III. 1944. u 1400 sati došli su 2 naoružana partizana na pustaru, koja se nalazi u blizini s. Erdevika (10 km j. i. Iloka) i od Slauček Janoša oduzeli 4 konja i 2 para hamova, a potom se udaljili u nepoznatom pravcu.

21. III. 1944. oko 2100 sat došlo je u s. Bingulu (14 km j. i. Iloka) 15 naoružanih partizana, odakle su sa sobom odveli 8 mladića u Frušku Goru.

24. III. 1944. oko 2330 sati na željezničkoj pruzi Tovar-nik — Ilača (10 km s. z. Sida), naoružani partizani nepoznate jačine sačekali su obhodnju željez. bojne i ovu napali. U ovoj borbi poginuli su 3 stražnika, 1 teže ranjen, a 1 nestao, dok su se 3 biegom spasili, jer su napadači bili nadmoćniji.

Gubitci partizana nepoznati.

24. III. 1944. oko 0900 sati oko 20 naoružanih partizana upalo je u stan Biroa Ivana na kraju s. Erdevika (12 km j. i. Iloka) i iz njegovog stana opljačkali raznih stvari u vrijednosti 1,255.000. — kuna i sve odnijeli u pravcu Fruške Gore.

24. III. 1944. u 1930 sati na Iriškom Vencu (15 km s. Rume) iz vinograda odveden je po partizanima mladić Veli-mirović Josip iz Iriga, za čiju se sudbinu ne zna.

24. III. 1944. oko 1600 sati u šumi nedaleko s. Erdevika (13 km j. i. Iloka) nekoliko naoružanih partizana uhvatili su seljaka Aracki Kuzmana, koji je sa kolima došao u šumu po drva, te istog sa kolima i konjima sa sobom povelu, za čiju se sudbinu ne zna.

24. III. 1944. oko 2030 sati upali su naoružani partizani nepoznate jačine u stan Berger Franca u Irigu i od istog odnijeli odoru njemačke narodne skupine, 1 par čizama i 1 gunj, pa otišli u nepoznatom pravcu.

29. III. 1944. u s. Mikluševci (13 km j. i. Vukovara) izvršena je po župskom redarstvu odmazda nad partizanskim pomagačima, te je obješeno 10 osoba među kojima i 1 ženska.

29. III. 1944. oko 2215 sati na željezničkoj pruzi Đeletovci — Orolik (18 km j. i. Vinkovaca) naišao je vojni vlak na minu postavljenu od partizana, uslied čega su 1 štitna kola i stroj izbačeni i oštećeni. Žrtava nije bilo.

29. III. 1944. oko 1600 sati na putu Ljuba — Erdevik (9 km j. i. Iloka) oko 120 naoružanih partizana susrelo je kočijaša Blaž Stevana, koji je prevažao kolima trgovačku robu u Erdevik, pa od ovog opljačkali svu robu i udaljili se u smjeru Fruške Gore.

29. III. 1944. partizani nepoznate jačine opljačkali su sa pustare Inocenc (6 km j. z. Iloka) 1 konja sa konjskom opremom i 1 kola i otišli u pravcu Fruške Gore.

30. III. 1944. oko 0400 sata došlo je u s. Bingulu (14 km j. i. Iloka) nepoznati broj naoružanih partizana i iz sela opljačkali 1 kola sa konjskom opremom za 2 konja, kao i 2 konja, pa se udaljili u Frušku Goru.

30. III. 1944. oko 2100 sat na putu Ljuba — Erdevik (9 km j. i. Iloka) partizani su posjekli 57 komada b. b. stubaca.

30. III. 1944. u 21 sat na željezničkoj pruzi Hrv. Mitrovica — Ruma (6 km j. z. Rume) naišao je brzi vlak na minu, postavljenu od partizana, uslied čega su 2 štitna kola i stroj izbačeni i oštećeni kao i pruga. Žrtava nije bilo.

30. III. 1944. partizani su posjekli 3 i pol km b. b. linije na putu Ilok — Erdevik (8 km j. i. Iloka).

30. na 31. III. 1944. opljačkali su partizani sa salaša Bruker Bele i Broker Oskara, koji se nalaze 4 km j. z. Iloka, 5 konja s konjskom opremom, 3 kola, 6 goveda, 100 lit. rakije i 25.000 kuna u novcu i udaljili se u pravcu Fruške Gore.

Iste noći i ista skupina partizana opljačkala je još 2 kola, 4 konja sa opremom i 3 goveda sa salaša Krizbaha Franje, koji se nalazi na putu Ilok — Sid (5 km j. z. Iloka).

2. IV. 1944. oko 2100 sat na željezničkoj pruzi Tovarnik - Sid (4 km s. z. Sida) naišao je brzo-teretni vlak na minu r,n stavljen od partizana. Stroj i 4 kola izbačeno i oštećeno kar i pruga oštećena. Strojovođa lakše ranjen.³

4

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik pukovnik
(Ante Curić)
(M. P.) Curić

BE. 152

**BOJNA RELACIJA SREMSKOG ZDRUGA OD 14 APRILA
1944 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG ZBORNOG PO-
DRUČJA O DEJSTVTMA PROTIV JEDINICA NOV¹**

SRIEMSKI SDRUG
Broj 172O/taj.
Hrv. Mitrovica, 14. IV. 1944.

Predmet: Bojna relacija.

ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA. — GLST. —
S a s t a v a k

Savezno tamošnjem broju Op. br. 821/tajno, od 22. I. 1943., dostavlja se bojna relacija u sljedećem:

Tokom mjeseca ožujka, vršile su jedinice ovog zdruga osiguranje mjesta, željezničkih i putevnih prometnih veza, za-

³ U ovom izveštaju, koji obuhvata razdoblje od 12 marta do 2 aprila 1944 god., iznesene su sitne akcije koje su uglavnom izvodile mesne partizanske jedinice, a prećutana su dejstva nemačkih i ustaških Jedinica u jugozapadnom Sremu i na Fruškoj Gori. Posle desetodnevnih priprema okupator je 9 marta 1944 god. preduzeo jakim snagama ofanzivu protiv jedinica NOV na prostoru Bosutskih šuma. Namera neprijatelja bila je da okupira oslobođenu teritoriju, da zaposedne obale Save na otseku Bosut — Jamena i onemogući prebacivanje jedinica NOV iz Srema u Istočnu Bosnu i obrnuto. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 58, 59 i 66.

⁴ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta podreg. br. 22/12—1, k. 149—C.

štitu veleobrotnih poduzeća, izviđanje i akcije protiv odmetnika. —

Zbog slabog brojčanog stanja mogu se akcije vršiti samo uz sudjelovanje njemačke ili koje druge vojne jedinice. —

Borbene djelatnosti bile su:

Dne 17. II. 1944., 6., 7., i 9. sat II. bojne imale su zadatak da spriječe uzmak odmetnika preko sela Podgrađa i mostobrana Bosut, dok su njemačke trupe nadirale iz sela Vrbanje prema Lipovcu.²

Tom prilikom došlo je do sukoba sa neprijateljem, te je utrošeno:

6. streljačka sat:	Streljiva 7.9 mm	400 kom.
	Streljiva 8 mm	600 kom.
7. streljačka sat:	Streljiva 7.9 mm	500 kom.
	Streljiva 8 mm	100 kom.
	Bombi (ofanzivnih)	3 kom.
	Bombi (defanzivnih)	8 kom.
7. strojnička sat:	Streljiva 7.9 mm	2000 kom.
	Streljiva 8 mm	2400 kom.

Gubitaka u ljudstvu i oružju nije bilo, dok su njemačke trupe imale 8 mrtvih i 16 ranjenih. Partizani su imali oko 400 mrtvih i mnogo ranjenih.

Udarni vod 10 stožerne sati II. bojne Srijemskog zdruga, imao je zadatak da osigura prugu Mikanovci do rieke Breznice, te izviđanje u obližnjim selima. Tom prilikom došlo je do borbe u selu Vrbici, kao i pri obilazku pruge.

Tom prilikom utrošila je:

10. stožerna sat:	Streljiva 7.9 mm	700 kom.
	Streljiva 8 mm	250 kom.
	Signalnih nabojaja	4 kom.
	Streljiva za strojosamokres	70 kom.

Gubitaka u ljudstvu, oružju i tvorivu nije bilo, dok je neprijatelj imao nekoliko ranjenih. Od partizana zarobljeno je:

- Jedna (1) puška Mauzer 7.9 mm.
- Tri (3) njemačka haljinca.
- Jedne (1) domobranske hlače.
- Jedan kratki kaput želj. bojne.
- Dva (2) pripasna remena.
- Dvie (2) nabojnjače.
- Jedna (1) taborska kapa.

³Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 125, 131 i 133.

Jedan (1) slupani dalekozor.

Dva (2) vojnička pokrivača.

Dvie (2) talijanske bombe.

Sedamdeset (70).kom. streljiva 7.9.

Dne 1. III. o. g. oko 19.30 sati napadnuta je po partizanima posada ovog zdruga u selu Laćarku (kod Mitrovice}"" Borba je trajala do 20.30 sati. Napad je odbijen. Gubitaka nije bilo. Utrošeno streljivo javit će se naknadno.

Dne 28. III. o. g. upućena je u 8 sati, preselica 12. sati III. bojne, iz Krušedola u Bešku (preko Maradika) zbog osiguranja dovoza obskrbe. Preselica je bila u jačini 16 ljudi, pod zapovjedništvom zastavnika Koproščec Andrije.

Kad je preselica bila blizu sela Maradik otvorena je sa zapadne strane jaka vatra od strane partizana, te je poginuo zastavnik i 9 domobrana, dok su dva teško ranjena.

Odmah je napadnutima poslata pomoć, koja je prekasno došla.

Poginuli su sljedeći:

1. — Zastavnik Koproščec Andrija.
2. — Domobran Relja Ilija.
3. — Pavlović Mijo — domobran.
4. — Domobran Bilić Ivo.
5. — Domobran Kljajić Ivo.
6. — Mesić Hasan — domobran.
7. — Bašić Hasan — domobran.
8. — Jegonjec Salih — domobran.
9. — Vidimlić Feho — domobran.
10. — Mandić Petar — domobran.

Utrošeno streljivo kod ove borbe javit će se naknadno.

b.

Naročita izkustva nisu stečena. — Premalo ima ljudstva da bi se podpuno onemogućilo partizanske skupine.

c.

Osjeća se pomanjkanje ljudstva.

Prilaže se ukupan izkaz ukupnog potrošenog streljiva.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik — pukovnik:
(Gjurgjević)
Gjurgjević pk
(M. P.)

BR. 153

**IZVEŠTAJ ČETVIRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 25
APRILA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNISTVU ORUŽNI-
ŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Br. 45 O/tajno

TAJNO!

U Brodu, dne 25. travnja 1944.

Predmet: Đoglasno izvješće za
drugu polovinu travnja.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNICTVA S. ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA BROD
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZA-CTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I ZAGREB
6. SREDIŠNJOJ ORUŽNICKOJ ŠKOLI BJELOVAR
7. ZAPOVJEDNIČTVU 1. LOVAČKOG ZDRUGA DOBOJ
8. ZAPOVJEDNIČTVU 3. LOVAČKOG ZDRUGA TUZLA
9. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 4. 6. i 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
10. SASTAVAK

2

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUŽNICKOG ZAPOVJEDNICTVA
VUKOVAR:

2. na 3. IV. 1944. naoružani partizani nepoznate jačine opljačkali su iz sela Šarengrada (7 km z. Sida) od seljaka 5 kornja i jedna kola pa otišli u nepoznatom smjeru.

3. IV. 1944. naoružani partizani nepoznate jačine zapalili su sve zgrade i uređaje pustare Principovac (3 km j. Iloka) — vlasništvo vlastelinstva Kneza Odeskalskog u Iloku, a u kojima je izgorjelo 10 m drva i svi poljodjelski strojevi i alat, kao i 25 vagona slame.

3. IV. 1944. oko 2100 sat, naoružani partizani nepoznate jačine došli su u stan Dugonić Mije u Irigu, školskog izvjestitelja i ovog silom odveli u nepoznatom smjeru. Za sudbinu istog se ne zna.

5. IV. 1944. oko 2100 sat, oko 150 naoružanih partizana napalo je selo Lovaš³ (19 km j. i. Vukovara). U borbu sa par-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/2—1, k. 149—E.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

³ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 68.

tizanima stupili su naoružani mještani i jednog partizana ubit a više ranili koje su partizani sobom odneli i povukli se¹¹ u smjeru sela Babska Novak (9 km s. i. Sida).

Za vrijeme ove borbe uspjelo je partizanima izvršiti veću pljačku raznih stvari od mještana u selu.

5. IV. 1944. u 2035 sati, na željezničkoj pruzi Vinkovci Zemun (13 km j. i. Vinkovaca), naišao je osobni vlak na minu postavljenu od partizana. Dvoja štitna kola uništena a jedna osobna jače oštećena. Pruga oštećena. Jedan njemački vojnik poginuo i 3 teže ranjena. Promet uzpostavljen.

5. IV. 1944. oko 2300 sata 5 naoružanih partizana došlo je na Trimić Salaš (1 km j. Sida) i iz stana Vidović Ruže odveli legionara Osmanović Salka koji je bio na dopustu. Za sudbinu istog se ne zna.

6. IV. 1944. oko 2330 sati zapalili su partizani željezničku stražaru br. 81 na pruzi Tovarnik — Ilača (10 km s. z. Sida) a od čuvara pruge odneli razne robe u vrijednosti 100.000 kuna.

8. IV. 1944. oko 2100 sat, u selo Satrinci (6 km j. i. Iriga), upala je skupina partizana nepoznate jakosti, koji su mještane sakupili u pučku školu i održali im promičbeni govor pa se potom u nepoznatom smjeru udaljili.

8. IV. 1944. oko 0900 sati, u selu Majd. Vrdniku (7 km s. z. Iriga), uhićen je po obhodnji njemačkog redarstva partizan Mihajlović Krsta iz istog sela, koji je ispred obhodnje pokušao pobjeći pa je ubijen.

9. IV. 1944. u 2100 sat, oko 150 naoružanih partizana upalo je na Gladnoš pustaru (10 km i. Iriga) — vlasništvo Lađevića Branka, sa iste opljačkali: 28 konja, 39 goveda, 103 komada svinja, 7 kola, 12 kompletnih hamova i druge vrijedne stvari. Zatim su pljačkali stvari i novac od namještenika ove pustare te sobom odveli zrakoplovnog nadsatnika Mozetić Danila, zrakoplovnog nadporučnika Janković Vladimira i šofera Cvajer Josipa, svi na službi u Petrovaradinu koje odveli u nepoznatom smjeru i za njihovu sudbinu se ne zna.

10. IV. 1944. oko 2000 sati dva naoružana partizana opljačkali su 2 kobile sa pustare Orlovača (9 km s. z. Vukovara) — vlasništvo tvornice Bata i iste otjerali u nepoznatom pravcu.

10. IV. 1944. oko 0200 sata došla je skupina **partizana** nepoznate jakosti na pustaru Krasnik Jozefa (3 km j. z. Erdevika, 14 km j. Iloka) te sa iste opljačkali dva konja, jedna kola sa hamovima, jednu svinju, 4 ovce i razne namirnice i stvari pa se udaljili u smjeru sela Bingula (14 km j. i. Iloka).

10. IV. 1944. oko- 2300 sata upala je skupina partizana nepoznate jakosti u selo Erdevik (12 km j. i. Iloka) i iz stana Pul

Emrila opljačkali jedan krugoval pa se izgubili u nepoznatom pravcu.

10. IV. 1944. oko 2100 sat 150 naoružanih partizana upalo je u državno lječilište na Iriškom Vencu (6 km s. z. Iriga) i iz istog opljačkali: 3 pisaća stroja, 1 krugoval, razne liekove i namirnice, te sobom odveli oružničkog satnika Kljaić Iliju koji se je nalazio na liečenju pa su se udaljili u nepoznatom smjeru. Za sudbinu odvedenog ne zna se.

11. IV. 1944. oko 2215 sati dva naoružana partizana upala su u kuću Tojs Franca u selu Surčinu (10 km j. z. Zemuna) i od istog opljačkali dva konja sa kolima i konjskom opremom, kao i druge vrijedne stvari pa otišli u pravcu sela Jakova (15 km j. z. Zemuna).

11. IV. 1944. u 2300 sata dva naoružana partizana privukli su se do obćine u Surčinu (10 km j. z. Zemuna) i bacili 2 bombe prema domobranskoj stražarnici, od čijeg razprsnuća su polupani prozori na zgradi rizničke straže.

11. IV. 1944. oko 0900 sati, na željezničkoj pruzi Otok — Brčko, na rieki Brežnica (25 km j. i. Vinkovaca), minirali su partizani željeznički most i djelomično ga porušili. Žrtava nije bilo, promet odmah uzpostavljen.

12. IV. 1944. u 0430 sati, na željezničkoj pruzi Ruma — Zemun (11 km j. z. Rume), naišao je putnički vlak na od partizana postavljenu minu koja je razprsla. Štitna kola i pruga oštećerila. Žrtava nije bilo, promet uzpostavljen.

13. IV. 1944. oko 1630 sati, u selu Vrdniku (7 km s. z. Iriga), dva naoružana partizana napali su dva domobrana iz ondašnje posade, koji su posebničkim poslom bez vatrenog oružja bili u selu. Domobran Bečić Bego svojim bodom ubo je jednog napadača i uspio pobjeći, ali su ga napadači u bjegu iz samokresa lakše ranili. Drugog domobrana Feraković Huseina partizani su sobom odveli i za njegovu se sudbinu ne zna.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik pukovnik
(Ante Čurić)

Čurić

(M. P.)

⁵ Tekst, izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 154

**NAREĐENJE KOMANDANTA 811 NEMACKOG BATALJO
NA ZA OSIGURANJE OD 12 MAJA 1944 GOD. KOMANDI
RIMA CETA ZA RASPORED SVOJIH JEDINICA¹**

Poverljivo

Bataljon za osiguranje 81P
Br. 454/44 — Pov.

Komand.[no] mesto 12. 5. 44,

Predmet: Izmena područja.*1., 2., 3. i 4. četa/811 batalj. za osiguranje*

Shodno naređenju K-danta Srema područje koje treba da osigura Srem — Istok udvostručeno je. K-dant područja osiguranja Srem — Istok je naredio, da Bataljon za osiguranje 811 primi osiguranje prema zapadu do Rume, zaključno, i to prema sledećem rasporedu:

- a) 2. četa: 2 voda u Beočinu
 - 1. Četa: 1 vod u Petrovaradinu
1 vod u Karlovcima
 - 4. četa: vod u Cortanovcima
vod u Beški
vod u Indiji
 - 3. četa: vod u Putnicima
1 vod u Kraljevcima
1 vod u Rumi
- b) 2. četa: 2 voda u Beočinu
 - 1. četa: 2 voda u Karlovcima
1 vod u Cortanovcima
 - 4. četa: 2 voda u Beški
1 vod u Indiji

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 37/5, k. 30.

² Bataljon za osiguranje formiran je u Nemačkoj februara 1944 godine. U NDH je upućen 25 februara iste god. sa zadatkom da obezbeđuje železničke pruge. Bataljon je imao četiri čete. Tri čete bile su raspoređene na žel. pruzi Indija — Petrovaradin, a četvrta četa nalazila se na obezbeđenju fabrike cementa u Beočinu. Komandno mesto Bataljona bilo je u Indiji. Pored osnovnog zadatka — obezbeđenja žel. pruga, Bataljon je korišćen i kao borbena jedinica. Tako su maja 1944 god. delovi ovog Bataljona učestvovali u nemačkoj ofanzivi protiv jedinica NOV na području Fruške Gore (vidi dok. br. 155). Bataljon je bio u sastavu 606 zaštitnog puka (vidi dok. br. 27/3-a, k. 77—A u arhivi V.I-I-),

3. četa: 1 vod u Putincima
1 vod u Kraljevcima
1 vod u Rumi.

Napomena: a) Privremena odredba do povratka voda 2. čete koji se sada nalazi u akciji,
b) Konačna odredba.

Vreme pregrupisavanja prema tač. a) ili b) bataljon će narediti telefonski — odn. preko radia.

Čete će preduzeti sve potrebne mere da bi se osiguralo izvršenje trenutnog pokreta.

Čete neće poneti sobom oružje koje je dodeljeno teritoriji niti garnizonsku spremu.

[Potpis nečitak]
Kapetan i k-dant bataljona

BR. 155

IZVEŠTAJ TREĆE ČETE OD 18 MAJA 1944 GOD. 811 NEMAČKOM BATALJONU O DEJŠTVIMA PROTIV JEDINICA NOV U JUGOISTOČNOM SREMU¹

3. četa 811. batalj. za osiguranje²
Br. 100/44 — Pov.

Kom.[andno] mesto 18. 5. 1944

Predmet: Poduhvat »Majkefer i Mira«

Veza: K-dant područja osiguranja Srem —• Istok I a Br. 1.126/44.
Pov. od 16. 5. 44.

811. bataljonu za osiguranje

U produženju četa dostavlja izveštaj o radu jednog svog voda u Poduhvatu »Majkefer i Mira«, a koji je bio dodeljen 3 četi/606.³ Podaci istovremeno važe i za vod 2 čete 811, kao i vod batalj. za osiguranje 808.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 19/3, k. 30.

² Vidi dok. br. 154.

³ Puk za osiguranje 606 imao je u sastavu: 808, 811 i 842 bataljon za osiguranje.

5. 5. 1944: Pripukljanje: Jednog voda 808 batalj. za osigur
 - " - 2 čete 811 batalj. za osigur_{Ur}
 - " - 3 čete 811 batalj. za osigur'
 i stupanje u sastav 3 čete 606 puka za osigur u
 Staroj Pazovi.⁴
 U 15 čas. polazak na marš za Vojku, u Voiki
 raspored u kantonman.
6. 5. 1944: Marš za Šimanovce. U 9 čas. stupanje u sastav
 Borb. grupe Knirlberger u cilju nastupanja ka
 Karlovčiću. — Pretraga mesta — zajedno sa žel
 četom 3 pronađena i uništena jedna baza sa sani
 tetskim materijalom. U 19 čas. preduzimanje za
 prečavanja na Kanalu Jarčina. Privedeno 5 zaro
 bljenika.⁵
7. 5. 1944: U 5 čas. u sastavu Borbene grupe Knirlberger
 nastupanje prema Ogaru — pretraga mesta — za
 štita mesta prema Lošinačkoj šumi. U 20 čas. po
 sedanje zaprečne linije na zapadnoj ivici Lošin
 načke šume.
8. 5. 1944. 5. čas.: Na levom krilu Borb. grupe Knirlberger;
 nastupanje prema Novim Vitojevcima — pretraga
 mesta — pročešljavanje šume Karakuša. U 13,15
 dostignut Klenak. U 20,00 čas. dostignuti Gra
 bovci, do završetka poduhvata stavljeni pod ko
 mandu Borbene grupe Zehentner. U 21,00 čas.
 izvršeno zaprečavanje Grede na liniji Grabovci —
 Stari Vitojevci — Sava.
9. 5. 1944. Pročešljavanje šume i močvarne oblasti Grede,
 privedeno 7 zarobljenika.
10. 5. 1944. Zaprečavanje Grede na navedenoj liniji.
11. 5. 1944. Vod 808 zaprečavanje kao prethodnog dana.
 Vod 2 čete 811 osiguranje mesta Grabovci.
 Vod 3 čete 811 batalj. za osigur. sa konjičkom
 borb. grupom (42 čoveka). Policijske stanice Gra
 bovci pročešljavanje Grede. Sukob sa neprijate
 ljem. Neprijatelj, gubici: poginulo 22, zaroblje
 no 18. Sopstveni gubici: Policija Grabovci pogi
 nulo 2. U 20,00 čas. zaprečavanje Obedske Bare
 i Kupinskog Kuta u prostoru Kupinovo.

⁴ O dejstvima jedinica NOV u Sremu u prvoj polovini maja 1944
 god. vidi tom I, knj. 8, dok. br. 83, 84, 86, 91 i 94.

⁵ Broj ubijenih i zarobljenih odnosi se na izbegle nenaoružane
 seljake, koji su se krili po šumarcima i ritovima pored Save.

12. 5. 1944. **Zaprečavanje** kao prethodne večeri. Na konju, odn. čamcem poslato 5 građana u Kupinski Kut i Obed. Baru sa zadatkom da traže predaju begunaca i bandita. Sledećeg dana 1 četa 812 prebrojavanje zarobljenika.
13. 5. 1944. Prodor u sev. deo Obedske Bare. Neprijatelj: poginulo 13.
14. 5. 1944. Zaprečavanje Obrež — Sava k. 76.
15. 5. 1944. Proboj kroz O'bedsku Baru u 3 udarne grupe (Vod 2 čete 811 i 3 čete 811) u pravcu Kupinovo — Obrež. Vod 808 zaprečavanje Obrež — Sava k. 76.
16. 5. 1944. 7,00 čas. posedanje Ogara. Na sever. izlazu iz mesta dodir sa neprijateljem. Privedeno 9 zarobljenika. 12,30 čas. marš preko D. Tovarnika za Ninkince.

Naročita iskustva:

Za borbu pod uslovima, kao što je to bilo u Grede i Obedskoj Bari, ima izgleda na uspeh samo sadejstvo pešadije sa konjičkim jedinicama. Konjica: izviđanje površina pod plitkom vodom, veća pokretljivost u močvarnim predelima — u retkoj šumi dobro upotrebljiva. Pešadija: Pročešljavanje gustih šuma sa šipražjem.

Za ovakve zadatke pešadija mora da ima pogodno odelo i lake cipele. Takođe treba sobom nositi rezervnu municiju i pribor (balvane) na lakim kolima kakva se upotrebljavaju u ovom kraju, a radi savlađivanja uskih i dubokih vodenih tokova.

[Potpis nečitak]
Poruč. i k-dir čete

BR. 156

**BOJNA RELACIJA SEDMOG POSADNOG ZDRUGA OD 12
JUNA 1944 GOD. ZAPOVEDNIŠTVU DRUGOG ZBORNOG
PODRUČJA O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV TT
SREMU¹**

ZAPOVJEDNICTVO 7. POSADNOG ZDRUGA
ZAPOVJEDNI SKUP
Zap. Broj. 1351/taj
U Hrvatskoj Mitrovici, dne 12. VI. 1944

Predmet: Obća bojna relacija
za mjesec svibanj.

ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA — Glst. odjel.
— Sastavak. —

U spoju tamošnje zapovjedi Glst. br. 2902./taj. od 6. VI. 1944. dostavlja se obća bojna relacija za mjesec svibanj 1944 god.

Tokom mjeseca svibnja vršile su jedinice ovoga zdruga, a na području ovog zapovjedništva, osiguranja mjesta, željezničkih i putovnih prometnih veza, zaštitu veleobrtnih poduzeća i razviđanja protiv odmetnika.

Raspoložive postrojbe upotrijebljene su uglavnom u gore navedene svrhe, dok zbog nedovoljnog broja častnika, momčadi, kao i manjkavog naoružanja (naročito u automatskom oružju), ne mogu se poduzimati akcije većeg obsega bez sudjelovanja njemačkih ili drugih borbenih jedinica.

Na dan 4. V. 1944. napali su odmetnici stražu 1. sati III. bojne ovog zdruga, koje su osiguravale dva okna rudnika u Vrdniku i to »Zora« i »Zračno okno«, kao i nastambe te **sati**. Ukupan broj ljudstva, koje osigurava ta dva okna, iznosio je 40 domobrana. Neprijateljsko brojno stanje 50—60 ljudi sa strojopuškama, strojosamokresima i puškama. Zadaća straže: održati svoj postav, sačuvati i spriječiti uništenje obih okna. Napad odmetnika započeo u zoru dana 4. V. oko 03.00 sati. Borba prihvaćena te nakon 1 i 30 min. završena time što je neprijatelj prisiljen na odstupanje oko 04.30 sati. **Gubitaka** kod branitelja nije bilo. Kod protivnika nepoznato. Poslije **svršene** borbe straže su zadržale svoje postave. Koja je odmetnička

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—11, k. 60.

skupina izvršila napad nije poznato. Ljudstvo te sati i poslije borbe bilo je i dalje sposobno za borbu. Utrošeno je 650 nabojka kal. 8 mm. Ljudstvo te sati pohvaljeno je zbog hrabrog držanja Naredbom zapovjednika zdruga br. 19 od 6. V. 1944., koji se baš u vrijeme napada tamo nalazio vršeći tih dana obilazak i pregled te sati.

Dana 17. V. 1944. napadnute su postave naših posada u Bosutu.² Posada u Bosutu ima kao svoj zadatak da brani s. Bosut a naročito ustavu na rijeci Bosutu, da udare neprijateljske osujeti a neprijatelja koji napadne da uništi i odbaci. Bosut i ustava moraju biti čvrsto u našim rukama. Sastav i naoružanje naših vlastitih snaga bio je ovaj:

2/II.— 7. pos. zdruga	1 čast. 43 momka
1/II,— „—————	1 čast. 19 momaka
6. jur./II. „	1 čast. 31 momak
6. jur./I. „	1 čast. 50 momaka
Zapovjednik tog sastava	1 čast.

U svemu je dakle jakost vlastitih snaga bila: 5 čast. 143 momaka.

Naoružanje: 2 strojopuške, 2 strojnice, 2 strojokresesa, 1 teški bacač, 3 signalna samokresa, 4 samokresa a ostalo puške raznog kalibra i obrasca. Neprijatelj je napadao sa većim snagama i može se računati da je napao u jačini od 300—350 ljudi sa 6 strojopuškama, tri teška bacača mina, 5 engleskih strojokresesa, 2 strojnice. Ostalo naoružanje napadača puške i samokresi.

2./II. u označenoj jačini imala je zadatak obrane sjevernog dijela položaja a na odsjeku od rijeke Bosuta do nasipa uzduž r. Save sa pridodatom strojopuškom i strojnicom koja je kasnije zamjenjena sa strojopuškom.

1./II. dobila je zadatak obrane na sjev. dijelu položaja od nasipa uzduž r. Save a pridodata joj je strojnica 6. jur./II.

6./I. imala je zadatak obrane cijeloga južnog odsjeka položaja, koji se sastojao od užega dijela s. Bosuta od r. Bosuta do Save sa pridodatom strojopuškom koja je poslije bila zamjenjena sa strojnicom na krovu zgrade pumpne stanice gdje je bio i izgrađen položaj za posljednji odpor.

Teški bacač bio je smješten u sredini cjelokupnog položaja sa zadatkom da neprijatelja smeta u napredovanju da mu nanosi gubitke i da ga zadrži na daljini.

² Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 85, 86, 88, 94 i 96.

Napad je počeo u 03.30 sati. Neprijatelj je sa naznačenim snagama uspio da ljudstvo izbaciti iz položaja. Protivnapadom ponovo je osvojen postav koji je bio neko vrijeme u rukama odmetnika. Svršetak borbe oko 09.00 sati, kada je neprijatelj odstupio. Tokom borbe ranjen je teže djel. zast. Bućanac Stjepan, kao i slijedeći: Kovačević Slavko, Mrvelj Ivan, Relja Ivo domobrani 6 sati II. bojne ovog zdruga. 3./III. čije je ljudstvo jednim dijelom bilo također u borbi imala je ranjenog 1 dočast i 1 desetnika i 1 domobrana. 1 je domobran od strane odmetnika zarobljen.

Od materijala izgubljena je ova oprema: 1 kabanica, 1 krušna torbica, 2 para gležnjaka (zimskih), 2 ranca (telećaka), 1 gunj, 1 taborska kapa (zimska), 2 čuturice, 15 signalnih naboja.

Neprijatelj je imao u ljudstvu palih prebrojenih 15 koje nije dospio sa sobom ponijeti. Među njima i jedan partizanski komesar po imenu Voja Živanović.³ Sveukupni neprijateljski gubitci računaju se na oko 40 što palih što ranjenih. Nađene su tri puške, 2 samokresa i 2 obranbene bombe engleskog podrijetla.

Po svršenoj borbi ljudstvo je ostalo u svojim postavama i bilo je spremno za borbu. Napad su izveli dijelovi bosutske brigade i odjel komunističkog odreda iz sela Rača, kao i 6. Schokeova brigada. Utrošeno je: 23750 naboja kal. 7.9 mm., 2450 naboja kal. 8 mm., 630 naboja za strojosamokres »Steyer«, 129 bombi, 42 naboja za signalni samokres, 150 granata za t. bacač.

U borbi se naročito odlikovao pok. djel. zast. Bućanac te domobrani Kamenjašević Mato i Matičević Ljubomir, **razvodnik** Filipović Drago, zirnik strojnice i domobran Kokošinski Franjo.

Primjećeno je da odmetnici raspolažu sa dobrim oružjem, naročito automatskim.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik — pukovnik:
(Gjurgjević)
Gjurgjević

³ Voja Živanović-Džokej, politički komesar Šeste vojvođanske brigade, sada pukovnik JNA. Ovaj lažni podatak o pogibiji Živanovića najbolje pokazuje da je i broj ukupno poginulih partizana proizvoljno dat. U ovoj borbi Šesta vojvođanska brigada i Drugi sremski NOP odred imali su 6 mrtvih i 13 ranjenih boraca.

BR. 154

**IZVEŠTAJ NEMAČKE NARODNE GRUPE U BANATU OD
1 JULA 1944 GOD. ZEMALJSKOM VOJVSTVU NARODNE
GRUPE O NAORUŽANJU SVOJIH JEDINICA¹**

NEMAČKA NARODNA GRUPA
ZEMALJSKO VOJVSTVO

Bečkerek 1. jula 1944
Telefon 218 do 221

Odel. 1—b Tel. 22 i 84

Izl. Br.: DML² (Odel. 1—b) 107—1944

Predmet: izveštaj o naoružanju

Veza: DM — konferencija od 29.6.44

Prilog: —

W/Schw. Zameniku Zemaljskog vođe DM-a
Hauptsturmführeru Heimu
Bečkerek

Saopštava se da Nemačka narodna grupa, uključujući Beograd, zaključno sa 10. junom, raspolaže sa ukupno 4.404 pušaka. Od toga stanicama Policijske poljske straže pripada 407, dok je od ranijeg DM-a preuzeto 59, tako da je dakle od K-danta policije poretka, odn. drugih jedinica preuzeto 3.938 komanda. Od K-danta policije poretka primili smo: 2.235 komada fr. 8 mm, od čega 309 komada kratkih karabina i 1.926 dugačkih. Ove su raspodeljene:

kod I Šturmbana ³	754	—		
II	4	301		
III	550	3		
V	618	—		
Štabske jedinice	—	5	1.926	309 komada

782 komada engl. 7,7 mm koje se nalaze:

kod V Šturmbana	82 komada		
IV	700	„	782

421 komad K 7,9 mm u Beogradu kod VI Šturmb.	421		
--	-----	--	--

3.129 309 komada

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1, k. 27—A.

² Deutsche Mannschaft—Landesführung (nemačka narodna grupa — zemaljsko vođstvo)

³ Bataljon

tivtenkovskim puškama, lakim i teškim minobacačima, teškim mitraljezima, puškomitraljezima, mašinskim pištoljima i puškama. Većina je imala automatsko oružje. Borba je počela u 23,00 časa i trajala je do 5,00 čas. ujutru. Uprkos otpora Mesne straže banditima je pošlo za rukom da zauzmu skoro celo mesto. U 5,00 čas. ujutru banditi su se povukli u pravcu Fruške Gore.

U borbi su poginuli sledeći pripadnici Mesne straže:

Mihael Katala	star rođ.	29.9.1884
Jozef Frank	star rođ.	20.1.1882
Johan Majer	rođ.	30.1.1893

Ranjen je pripadnik Mesne straže

Stefan Fesl	rođ.	22.6.1900
-------------	------	-----------

Odvučen pripadnik Mesne straže

Georg Branič	rođ.	1.5.1896
--------------	------	----------

Ubijeni su sledeći pripadnici Mesne grupe Čalma:

Viktor Štirm	rođ.	25.7.1890
Adam Psotka	rođ.	3.4.1880
Jakob Ašberger	rođ.	25.3.1922
Vincenc Hajzelman	rođ.	1903
Marija Brandelik	rođ.	2.2.1870.

Iz hrvatske Mesne zaštite poginulo je osam ljudi, ranjena dvojica i odvučeno devet osoba.

U 7 nemačkih kuća opljačkano je sve odelo i životne namirnice. Osim toga, Nemcima je odvedeno 10 konja sa zaprežnim priborom.

Moglo je da se utvrdi da je na strani bandita poginulo 4 čoveka.

Hajl Hitler
Potp. Hans Sutor s. r.
(Hans Sutor)

IZVEŠTAJ O BROJNOM STANJU I NAORUŽANJU JEDINICA NEMACKE NARODNE GRUPE U BANATU OD 15 JULA 1944 GODINE¹

Jačina i naoružanje

Šturbanna² na dan 15.7.44

Jedinica	Rukovodilac jedinice	Oficira	Podoficira	Ljudi	Pašaka	Lakih mitraljeza	Automata	Pistolja
Štabne jedinice Bečkerek								
Štab	DM-Ostuf Harle	12	5	56	56	—	1	2
1. Sturm ³	DM-Ustuf Berdon	3	10	93	110	4	1	2
2. "	" Lang	2	21	93	108	4	1	1
3. "	" Kerbl	1	7	107	155	3	1	—
4. "	" Dr. Mellang	1	3	72	76	—	—	1
		19	46	421	505	11	4	6
1. Stbann⁴ Kikinda								
Štab	DM-Ostuf Hentz	6	1	—	207	5	1	9
1. Sturm	" Ustuf Köch	3	2	66				
2. "	" Pelikan	2	9	79				
Pomoćna sl.	" Toth	1	3	101				
3. Sturm	" Mann Erhardt							
Mokrin	" Mann Hanjar	1	—	65	60	1	—	—
Crna Bara	" Traum	—	—	18	15	—	—	—
Nakovo	" Maschovski	—	—	194	70	1	—	—
4. Sturm	" Ustuf Fritz							
Sv. Hubert	" Mann Kasimir	1	—	92	40	1	—	—
Soltur	" Lammer	—	—	68	30	—	—	—
Gmarleville ⁵	" Hoisemann	1	—	56	30	—	—	1

¹ Kopija originala, pisana na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/2, k. 27-A.

² Bataljon

³ Ceta

⁴ Bataljon

⁵ Šarlevil (sada Veliko Selo)

Jedinica	Rukovodilac jedinice	Oficira	Podoficira	Ljudi	Puška	Lakih mitraljeza	Automata	Pištolja
5. Sturm	Ustuf Rätzier							
Heufeld ⁶	„ Mann Beck	–	–	74	35	1	–	–
Mastort	„ Mann Lapping	–	3	49	30	–	–	–
Raskodorf ⁷	„ Mann Franz	–	–	51	40	1	1	–
6. Sturm	n Mann Ranji							
Ban. Topola	„ Schwarz	–	–	69	40	–	–	–
Bašaid	„ Teil	–	–	12	1	–	1	–
V. Bikač	Jakob	–	–	23	20	1	–	–
Beodra	Fechmann	–	–	33	30	1	–	–
Novi Bečej	„ Schneider	–	–	10	10	–	–	–
7. Sturm	DM-Mann Holzinger							
Bočar	„ Mayer	–	–	72	50	1	–	–
Pot.Sv. Nikola	„ Mundloch	–	–	35	30	1	–	–
Čoka	Barth	–	–	7	6	–	–	–
Sanad	„ Gajer	–	–	26	20	1	–	–
		16 ⁸	18	1200	764	15	3	10

II. Sturbann

Štab		6	3	18				
4. Sturm	DM-OstuJ Howaih							
Klek	Mann Bamal	–	–	51	27	1	–	–
Sv. Djuradj ⁹	„ Haisslar	1	–	93	33	1	1	–
Ban. Dvor	„ Eschbach	–	–	17	7	–	–	–
Elemir	„ Bertock	–	–	41	19	1	–	–
Melenci	„ Northof	–	–	12	7	–	–	–
5. Sturm	„ Oscha ¹⁰ Schneider							
Sigmandsfeld ¹¹	„ Mann Dippeng	–	–	75	48	1	–	–
Mascala ¹²	„ Uscha Schmidt	–	–	17	11	1	–	–
N. Ečka	„ Qscha Schneider	1	–	86	44	1	–	–

⁶ Haifeld (sada Kozarci)

⁷ Rusko Selo

⁸ Pogrešno sabrano, treba: 14.

⁹ Bedej — Sv. Burad

¹⁰ DM — Oberscharführer (vodnik)

¹¹ Lukičevo

¹² Muzija

Jedinica	Rukovodilac jedinice	«0 O o	«3 "o O.	3 ZI	«3 x> a.	o TO B	-2 E o <	«3 O ü
6. Sturm								
Ellsenheim ¹³	» Mann Kelleth	-	-	19	10	-	-	
Perlez	Schneider	-	-	63	36	1	-	
Rudolfsgnad ¹⁴	»» Hirth	-	-	103	53	1	-	-
Sakule	Zimmer	-	-	18	10	-	-	-
		8	3	613	306"	8	1	-

III. Sturbann DM-Ostuf Krifka

Štab		7	2	3				
1. Sturm								
Molldorf ¹⁶	DM-Uscha Leblang	-	2	86	30	1	-	-
Cestereg ¹⁷	» Mann Simon	-	-	83	30	1	-	-
Itebej	»» Almaschan	-	-	33	19	1	-	-
Terak-Teba ¹⁸	»» Marschal	-	-	14	10	-	-	-
2. Sturm								
	» Ustuf Dlnjer							
Kathreinfield ¹⁹	» Mann Kollinger	1	3	49	30	1	-	1
Lazarevo	m Prukal	1	5	65	32	1	-	1
3. Sturm								
	Ustuf Waldner							
Modoš ²⁰	DM-Ustuf Waldner	1	3	59	49	1	-	-
Šurjan	» Mann Baurasterk	-	-	9	9	-	-	-
Kanak ²¹	»» Stein	-	-	8	1	-	-	-
Boka	» Porte	-	-	12	9	1	-	-
Pardan ²²	» Näurohr	-	1	83	55	1	-	-
4. Sturm								
	DM-Mann Leisch							
Ernestinovo	w Engel	-	-	94	49	1	-	1
Orlovat	» Grau	-	-	10	3	-	-	-
Uzdin	» Wirsching	-	-	8	-	-	-	-
Botoš	ff Rittinger	-	-	4	5	-	-	-

¹³ Belo Blato

¹⁴ Knieanin

¹⁵ Treba: 305.

¹⁶ Molin

¹⁷ Česterek

¹⁸ Begejci

¹⁹ Topolovac

²⁰ Jaša Tomić

²¹ Konak

²² Međa (Ninčičevo)

Jedinica	« f TM f ^{' a c} Jedinice	2 Ö	ä ö a	š š	5 a IM	« Šg	i i	B ö 3 c	5 ö ö
Neuzine	Mungi	–	–	21	13	1	–	–	
Jarkovac	„ Kachler	–	1	19	13	1	–	–	
Iiandža	„ Stammler	–	–	10	–	–	–	–	
Dobrica	„ Sam	–	–	13	–	–	–	–	
Tomaševac				6					
5. Sturm									
Štepfansfeld ²³	„ Oscha Janko	1	6	63	30	1	–	–	
Pete-sheim ²⁴	„ Mann Bauer	–	5	78	51	1	–	–	
Sarcas ²⁶	„ Uscha Geist	1	1	23	17	1	–	–	
6. Sturm									
Hetin	„ Oscha Weissing.	3	–	21	15	1	–	–	
Nem. Crnja	„ Mann Behacker	1	1	94	70	2	1	1	
		16	30	958	540	17	1	4	

IV. Sturbann „ Ostuf Ritchan

Štab		6	3	18					
1. Sturm									
Vršac	„ Ustuf Nehr								
Kadritz ²⁶	„ Uscha Balthasar	–	1	112	30	1	–	–	
Središte	„		1	33	20	–	–	–	
Vatin		–	–	5	–	–	–	–	
2. Sturm									
Bela Crkva	„ Ustuf Martär								
Jasenovo	„ Martär	1	7	228	145	3	–	25	
	„	–	–	2	–	–	–	–	
3. Sturm									
Karlovo ²⁷	„ Oscha Krischer								
Alibunar	„ Uscha Kärn	–	3	70	45	2	–	25	
VladimirovacDM-Strm ²⁸	„ Beck	–	2	12	8	–	–	–	
Uljrna	„ Stahle	–	–	9	–	–	–	–	
Sanddorf ²⁹	„ Mann Kummar	–	–	11	–	–	–	–	
		–	–	25	25	–	–	–	

²³ Krajišnik

²⁴ Sečanj

²⁵ Sutjeska (Sarča)

²⁶ Gudurica

²⁷ Banat. Karlovac

²⁸ DM — Sturmman (desetar)

²⁹ Sušara

Jedinica	Rukovodilac jedinice	W O	U a ft.	3 j	3 0.	5 E	3 E	o f
4. Sturm	, Ustuf Libal							
Zichydorf ³⁹	, Libal	1	1	134	76	1	–	25
Veliki Gaj	„ Uscha Einsiedler	–	2	27	20	1	–	–
Margita		–	–	3	–	–	–	–g
5. Sturm	, Ustuf Birg							
Georgshausen ³¹	„ Uscha Mahr	1	2	42	30	1	–	251
Hajdučica	„ Schützmann	–	1	62	30	–	–	→ I
Setschanfeld ³²	„ Strm. Brankol	–	–	39	25	–	–	S
Kriva Bara		–	–	6	–	1	–	B
Alt-Letz ³³	, Uscha Fechlar	–	1	19	15	1	–	–i
		11	29	1305	669	15		1 f 101

V. Sturbann DM-Ostuf Kreuzinger
Štab

1. Sturm

Pančevo DM-Ustuf Urban **1** 1 87 102 3 – 22

2. Sturm

DM-Ustuf Frech

Pančevo

Jabuka DM-Uscha Kumman 1 4 85 65 – – –

Borča , Uscha Frank – 1 5 10 – – –

Vojlovca „ Mann Bäck 1 54 35 – – –

3. Sturm

„ Oscha Seiler

Franzfeld³⁴ „ Seiler 1 – 105 28 1 1 1

Neudorf³⁶ „ Mann Homolitschau – 18 12 – – –

Kovačica „ Lieb – – 6 – – – –

4. Sturm

„ UstuS Hübel

Rustendorf³⁶ » Mann Schwarz 2 – 38 35 – – –

Homolits³⁷ , Svaton – – 111 35 – – –

Ivanovo Schneider – – 27 27 1 – – –

Starčevo Losdorfer – – 44 25 – – –

³⁹ Plandište

³¹ Velika Greda

³² Setschmensfeld (Sečenovo)

⁵³ St. Lec

³⁴ Kačarevo

³⁵ Banatsko Novo Selo

³⁶ Brestovac

³⁷ Omoljica

Jedinica	Rukovodilac jedinice	tü o o	ca "u "o "a ä.	•a ZI	«3 k3 3	«c Ja E	2 E	«3 E	«3 o xn S,
5. Sturm	Uscha Oberding								
Glogonj	„ Oberding	–	1	108	80	2	–	–	1
Besni Fok	„ Mann Kirchner	–	–	9	–	–	–	–	–
Baranda	» Kirchner								
Opovo	DM-Mann Grünzing	–	–	41	30	1	–	–	–
Sefkerin	„								
6. Sturm	„ Ustuf Schäfer								
Kubin ³⁸	„ Schäfer	2	–	120	80	3	1	–	1
Dubovac	9 Mann Stürmer	–	–	7	–	–	–	–	–
Gaj	» Stürmer	–	–	8	4	–	–	–	–
Pločica	. Novak	–	–	55	30	1	–	–	–
Sekel ³⁹	„ Stürmer	–	–	10	6	–	–	–	–
7. Sturm	rt Oscha Walter								
Mramorak	„ Walter	–	1	145	70	2	1	–	1
Bavanište	M Mann Schmits	–	–	30	30	1	–	–	–
Deliblato	n Lisovskl	–	–	11	11	–	–	–	–
Dolovo	# Kumar	–	–	13	14	–	–	–	–
		7	9	1037«	729	15	3	–	26

VI. Sturm bann „ Ostuf Kundsahorski

Štab

1. Sturm Beograd

	DM-Oscha F. A. Kark	2	4	68	421	15	–	–	5
2. »	M Altmann	2	3	80	–	–	–	–	2
3. .	„ Lichtenberger	1	4	67	–	–	–	–	1
4. .	Ustuf Eage!	1	4	78	–	–	–	–	2

5. Sturm

Smederevo?	?	1	4	62	–	–	–	–	–
Bor?	?	1	–	34	–	–	–	–	–
Kos. Mitrovica?	?	1	–	21	–	–	–	–	–
Šabac?	?	1	–	26	–	–	–	–	–
		10	19	436	421	15	–	–	10
		87«	154	5770 ⁴²	3934 ⁴³	96	12	–	156

³⁸ Kovin

³⁹ Skorenovac

40 1137

« 85

⁴² 6070

⁴³ 3933

**PISMO NEMAČKE NARODNE GRUPE OD 24 JULA 1944
GOD. VOĐI NARODNE GRUPE ZA BANAT O POTREBAMA
DA SE DODELI ORUŽJE I RADIOSTANICE¹**

258/44

Potraživanje oružja i aparata.

Usmeni razgovor sa Vođom narodne grupe 24.7.1944.

Vođi Narodne grupe gospodinu Dr. Sepp Janku
Bečkerek

Današnja jačina Nemačke narodne grupe sastoji se, kako sledi iz:

99 oficira,
143 podoficira i
5989 vojnika.

Od toga se nalaze u Banatu (I.—V. Sturmbran):

80 oficira,
123 podoficira i
5630 vojnika.

Nasuprot tome, Nemačka narodna grupa raspolaže samo sa sledećim oružjem:

3997 pušaka,
137 lakih mitraljeza,
24 automata,
75 pištolja i
980 ručnih bombi.

Od toga se nalaze u Banatu:

3576 pušaka,
122 lakih mitraljeza, + 24 automata,
68 pištolja i
900 ručnih bombi.

Da bi se snage Nemačke narodne grupe, sposobne za akciju, mogle potpuno iskoristiti, potrebno je još najmanje:

1.500 pušaka i 1000 komada ručnih bombi.

Osim toga moralo bi nam biti vraćeno 40 lakih mitraljeza ustupljenih Banatskoj državnoj straži, a Banatskoj **državnoj** straži dodeliti druge.

Za naoružanje oficira i podoficira bio bi nužno **potreban** izvesan broj automata i pištolja.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45/1, k. 27—A.

Po eventualnoj dodeli pomenutog oružja, naročito pušaka, raspolagala bi Nemačka narodna grupa, samo u Banatu, sa preko 5000 naoružanih ljudi.

Kako je oružje dodeljeno DM-u različitih modela i kalibara, bilo bi potrebno da se, po završetku žetvenih radova, zameni za jednoobrazno oružje.

Za naše prilike odgovaralo bi najbolje italijansko oružje, pre svega kratka i laka puška sa nameštenim nožem, pošto ljudstvo pri pročešljanju ševara, polja i delova šuma, kao i pri uličnim borbama, mora da bude jako pokretljivo.

Da bi pri prepadima koncentrisanih banditskih grupa, moglo obezbediti vezu sa Šturmban-ima, Nemačkoj narodnoj grupi potrebno je:

6 komada radio stanica sa dometom od oko 100 km. Sadržaj veza oslanja se poglavito na kurirsku službu i na civilnu telegrafsku mrežu, koja svakog momenta sa lakoćom može biti razorena.

Jedna dalja nužna stvar, koja se jako loše odražava na borbenu sposobnost ljudi, jeste oskudica u cipelama. Da bi se u ovome bar delimično moglo pomoći, potrebno je Nemačkoj narodnoj grupi hitno 1000 pari cipela.

Ja Vas molim, Vođo narodne grupe, da po gornjoj stvari hitno razgovarate sa Višim SS i policiskim vođom u Beogradu.

H e i m

DM-Hstf.² i zam. Zemaljskog vođe

² Hauptsturmführer (kapetan)

BR. 166

**IZVEŠTAJ ČETVORTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD
JULA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNI
ŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI¹**

Nezavisna Država Hrvatska
ZAPOVJEDNIŠTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Broj: 802/taj.

Tajno!

U Brodu, dne 25. srpnja 1944.

Predmet: Doglasno izvješće za drugu
polovinu srpnja.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA S. ZAGREB
2. REDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOČNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA BROD
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED
I. ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU SREDIŠNJE ORUŽNIČKE ŠKOLE BJE-
LOVAR
7. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. 6. i 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJ'
8. SASTAVAK

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIČTVA
VUKOVAR:

2.VII. oko 0030 sati došlo je u s. Komletince (14 km j. i Vinkovaca) nepoznati broj naoružanih komunista, gdje su i kuća dvojice seljaka opljačkali u novcu i tvorivu vrijednost o 102.600 kuna.

3.VII. oko 2300 sata došlo je u naselje Lipovača (6 km s z. Vukovara) oko 20 naoružanih komunista, gdje su sakupljenim seljacima održali svoj promičbeni govor, a na kraju i naložili, da sve svoje, koje imaju u vojsci, pozovu da dođu svojim kućama i stupe u komunističke redove.

3.VII. oko 0830 sati u šumi Poljana (10 km j. i. Šida) nepoznati broj naoružanih komunista sačekalo je vlastelinskog nadlugara Bitu Janoša, kojeg su iz puške teže ranili, dok su mu odoru i lovačku pušku odnели.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/13—1, k. 149 C.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi, na Vojvodinu.

3.VII. oko 2300 sata došao je nepoznati broj naoružanih komunista u selo Petrovce (8 km j. z. Vukovara) i u svoje redove silom povelili 35 mužkaraca — u nepoznatom smjeru.

4/5.VII. oko 2325 sati na željezničkoj pruzi Ilača — Tovarnik (10 km s. z. Sida) porušili su komunisti miniranjem 5—6 m pruge, te oštetili žicu b.b. linije.

4/5.VII. oko 2—3000 naoružanih komunista, pokušalo je iz Fruške Gore prebaciti se u smjeru juga, pa su na željezničkoj pruzi Gibarac — Bačinci³ (6 km j. i. Sida) od strane njemačke vojske razbijeni. Od Njemaca 3 ranjena i 1 nestao. Gubitci komunista nepoznati.

4. VII. oko 0715 sati na putu Jakovo — Botjevci (16 km j. z. Zemuna) naoružani komunisti nepoznate jačine, sačekali su i iz busije napali samovoz, u kome su se vozili 1 ustaški poručnik, zastavnik, vozač i 1 ženska. Poručnik teže ranjen, a ostali poginuli.

Istodobno u šumi Gaj, u blizini Jakova (16 km j. i. Zemuna) napali su drugi komunisti na radnike i 1 teže ranili.

Isto tako je još jedna skupina napadala posadu ustaša u s. Jakovu, kojoj je u pomoć došla oružnička obhodnja postaje Surčin i u zajedničkoj borbi, napadače odbili bez vlastitih gubitaka. Komunisti su imali gubitaka, jer su pronađeni tragovi krvi.

4.VII. oko 2240 sati, nepoznati broj naoružanih komunista napalo je stražu drž. rudnika u Vrdniku (7 km s. z. Iriga). Nakon kraće borbe i bez vlastitih gubitaka, straža je napadače odbila. Gubitci napadača nepoznati.

5.VII. u 0848 sati na željezničkoj pruzi Putinci — Golubinci (10 km s. z. St. Pazove) naišao je putnički vlak na minu postavljenu od komunista, usljed čega su 2 vagona, kao i pruga oštećeni. 2 osobe teže, a 2 lako ranjene.

5.VII. oko 0600 sati, na putu Sid — Mala Vašica (3 km j. z. Sida) oko 600 naoružanih komunista napalo je skupinu ustaša, koji su se vozili teretnim samovozom. U međusobnoj borbi poginulo je 10 ustaša i 8 ranjeno, dok je kod partizana bilo 35 mrtvih i više ranjenih, te 1 zarobljen. Zaplijenjeno je više pušaka i strijeljiva.⁴

5.VII. oko 1900 sati kod s. Tordinci (16 km s. z. Vukovara) sukobili su se naoružani komunisti nepoznate jačine sa

³ Drugi bataljon Šeste vojvođanske brigade imao je zadatak da prede prugu, i da se prebaci iz Bosutskih šuma u Frušku Goru. Tom prilikom sukobio se s Njemcima, koji su posle kraće borbe pobjegli. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 106 i 133.

⁴ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 102 i 104.

ustaškom posadom iz Tordinci. U međusobnoj borbi poginulo i 12 komunista i 11 zašušnjeno, dok su im istodobno zaplieni i 2 strojnice.

7. VII. oko 1700 sati na putu kod s. Pavlovci (8 km i z Iriga) komunisti nepoznate jačine sačekali su i iz busije napali piljara Knežević Iliju iz Vrdnika.

7.VII. oko 2300 sata na željezničkoj pruzi Ruma — Vrdnik (9 km s. Rume), naoružani komunisti nepoznate jačine napal' su stražu od 18 momaka željez. bojne, koja se nalazila u bunkeru. Nakon dvosatne borbe straža je napadače bez vlastitih gubitaka odbila. Na mjestu borbe pronađena su 2 mrtva komunista, koje nisu dospjeli sobom odnijeti.⁵

9.VII. na putu između sela Surčin — Batajnica (9 km. j. z. Zemuna), obhodnja oruž. postaje Surčin, uz pripomoć domobrana i naoružanih mještana, sukobili su se sa naoružanim komunistima nepoznate jačine. Nakon kraće borbe, komunisti su se povukli ostavivši 1 mrtvog. Plien 1 puška i 50 naboja.

Sa naše strane nije bilo gubitaka.

9.VII. oko 0800 sati, oko 600 naoružanih komunista napalo je pustaru Grabovac (13 km s. Hrv. Mitrovica) vlastnost kaznionice u Hrv. Mitrovici. Borbu primili ustaše i kaznionički stražari.

Gubitci sa naše strane 8 ustaša, 4 stražnika i 1 kažnjenik poginuli, 5 ustaša, 3 stražnika i 3 kažnjenika ranjeno. Gubitci **komunista nepoznati.**⁸

12.VII. oko 1235 sati, na željez. pruzi Hrv. Mitrovica — Voganj (7 km s. i. Hrv. Mitrovica) razprslo je 6 mina, koje su postavili komunisti, dok ih je 5 čitavih pronađeno.

13/14.VII. na željezničkoj pruzi Dalj — Borovo — Trpinja (8 km s. z. Vukovara), od strane komunista nepoznate jačine napadnuta je obhodnja od 3 domobrana i 1 njemač, vojnika, koja je osiguravala prugu. ...⁷

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zamjenjuje **zapovjednika,**
dozapovjednik **dopukovnik:**
(Adolf Seidl)
Seidl

⁵ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 106.

⁶ Vidi isti dokumenat.

⁷ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BB. 162

IZVEŠTAJ OKRUŽNE UPRAVE NEMACKE NARODNE GRUPE ZA ISTOČNI SREM OD 27 JULA 1944 GOD. O PALJENJU ŽITA OD STRANE PRIPADNIKA NOV I PO¹

Nemačka narodna grupa
u Nez. Drž. Hrvatskoj

Okružna uprava u Istoč. Sremu Indija 27.7.1944

A. C. K1-1-1-Pov. br. 141/44 S/L

Predmet: Paljenje useva.

Po primljenim izveštajima, do danas, 24 jula 1944, u ovom okrugu spaljena je žetva od bandita na sledećim površinama:

<i>Okrug Stara Pazova</i>					
nemačka imovina	7372 lanaca	— oko	872 vagona		
drugih nacionalnosti	84	-,-	-,-	9	-,-

Ukupno: 15772 lanaca — oko 1772 vagona

<i>Okrug Ruma</i>					
nemačka imovina	207 lanaca	— oko	25 vagona		
drugih nacionalnosti	40	-,-	-,-	5	-,-

Ukupno: 247 lanaca — oko 30 vagona

<i>Okrug Hrv. Mitrovica</i>					
srpska imovina	13 lanaca	— oko	150 met. centi		
<i>Okrug Hrv. Karlovci</i>					
nemačka imovina	8372 lanaca	— oko	9 vagona		
aerodrom Zemun—imanje Vojnović	40	-,-	-,-	5	-,-

Ukupno: 12372 lanaca — oko 14 vagona

Po primljenim izveštajima do 24 jula spaljeno je:
Nemačka imovina: 364 lanaca sa oko 425.000 kg pšenice

Ukupno: 541 lanaca sa oko 616.500 kg pšenice

Ziveo Hitler!
Hane Sutor s. r.
Krajslajter

¹ Mikrofilm originala, pisanog na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod L. N/12, br. 305541.

BR. 163

**NAREĐENJE KOMANDANTA PODRUČJA ZA OSIGURANJE
SREMA OD 5 AVGUSTA 1944 GOD. POTCINJENIM JEDINI
ČAMA ZA NAPUŠTANJE ZAPREČNE LINIJE NA BOSUTu"**

K-dant područja za osiguranje Srem — Istok
Odelj. I a Br. 2472/44 Pov.

Poverljivo

Kom.fandno] mesto 5.8.1944

Predmet: Zaprečna linija
Bosut.

- 1.) Na dan 6.8.1944. biće potpuno napuštena zaprečna linija Bosut. Jedinice koje su se nalazile na zaprečnoj liniji vraćće se u sastav svojih bataljona.
- 2.) a) Polic. bater. 1 i 2 transport železnicom od Sida za Đakovo. Baterije će same pribaviti tovarni prostor. Vožnja Br. . . .²
- b) 14. četa Polic. dobrov. puka 3 sa četom I Polic. batalj. za obuku Krušedol, 5.8. maršem peške dolazi u Sid i ako ne bude moguće pre, biće 6.8. ukrcana sa pukovskim jedinicama za Rumu.
- c) 1 četa 808, 3 četa 812, kao i vod 1 čete 812 ukrcavaju se 6.8. u Moroviću i istoga dana odlaze na mesta njihove upotrebe i to: 1/808 u M. Radince, 3./812 u Mandelos, Stab 812 u Calmu i vod 1 čete 812 u Vrdnik.
- d) Žandarmerija Ilok, marš peške preko Sida za Ilok.
- e) Vod žand. stanice Kuzmin biće zajedno sa 4. četom 812 vraćen u Bosut, a odatle maršuje na žand. stan. Kuzmin.
- f) VI ust. bataljon: Čete angažovane na zaprečnoj liniji 5.8. dolaze u Ilok, i biće kao i pre posedanja zaprečne linije raspoređene: 1 četa u Suseku, 1 četa u Neštinu i 1 četa u Iloku vršeći istovremeno osiguranje žetve kod Sota i Berkasova.

¹ Original, pisan na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34/3, k. 30.

² U originalu broj izostavljen.

3.) Oklopni voz 64 preuzima transportovanje pešadiskih jedinica za Mitrovicu i Rumu i zatim svoj borbeni i stanbeni voz premešta u Rumu za osiguranje pruge i žetve.

4.) *Svakome na znanje do poslednjeg vojnika:*

Sa 6.8. za trupe koje su stajale pod k-dom K-danta podr. za osigur. Srem — Istok završeni su poduhvati Kornblume I do IV, koji su počeli još početkom juna.³

Oficiri, podoficiri i vojnici su prilikom postavljenih im zadataka

- 1.) na zaprečnoj liniji Jug u podnožju Fruške Gore,
- 2.) na zaprečnoj liniji Jelisavetin Kanal od Save do Dunava i
- 3.) na zaprečnoj liniji na Bosutu učinili sve što je bilo u njihovoj moći i uprkos stalnog borbenog dodira, danju i noću zalaganjem cele svoje ličnosti i najvećeg svog dobra, života, postigli da su u pojedinim oblastima područja Srem — Istok grupe bandi potučene i velikim delom uništene. Neprijatelj je u višemesečnoj borbi, pored znatnih gubitaka u ljudstvu, pretrpeo i znatne gubitke u materijalu, oružju, municiji, konjima, marvi i ostalim stvarima.

Svim trupama koje stoje pod mojom komandom ja za sve napore i uspehe zahvaljujem i izjavljujem im najpotpunije priznanje.

Zast. k-danta
[potpis nečitak]
pukovnik

³ Viditom I, knj. 8, dok. br. 125, 131 i 133.

**IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIKA PODOFICIRSKJE TEHNIČKE
ŠKOLE OD 10 SEPTEMBRA 1944 GOD. SRESKOM NACFT
STVU U SREMSKIM KARLOVCIMA O PREDAJI PITOMACA
I DOMOBRANA JEDINICAMA NOV VOJVODINE¹**

ZAPOVJEDNIČTVO

Dočastničke škole tehničkih četa

Broj: 17/taj.

U Kamenici n/D, dne 10. IX 1944 g.

Predmet: Izvještaj o događaju
noću 7/8 rujna 1944.

KOTARSKOJ OBLASTI HRVATSKI KARLOVCI

Noću 7/8 rujna oko 24 sata došao je u vojarnu zrakoplovni podpukovnik Čestopoljski i javio, da je obilazio zasjede, koje su davali zrakoplovci i našao stanje slabo, jer su svi napustili svoja mjesta.² Pored toga je saobćio, da su iz Petrovaradina 2 zrakoplovne sati napustile svoja mjesta i krenule van vojarne. On je bio veoma zabrinut, jer nije znao što da radi. Govorio je da mora ići osigurati prugu sa satnikom Davidovićem, koji je došao prije nekoliko dana u Kamenicu radi pojačanja posade. Pored toga je pokazivao veliki strah od Njemaca i bio je očajan jer nije znao šta će sutra sa njime biti.

To se je događalo u uredovnici posadne sati, gdje su pored mene bili nadporučnik Mohači zapovjednik 3 posadne sati i poručnik Magličić koji je bio nadzorni častnik. Svi su bili uvjereni, da će se sutra dogoditi zlo i da će nas Njemci razoružati, dok sam ja bio podpuno drugog uvjerenja i stalno sam tvrdio, da je to bezsmisleno i da to neće biti.

Ljudstvo posadne sati i 1. pitomačke (sada obkoparske sati središnje dočastničke škole Orsa) bilo je još od sinoć u pripravnosti, jer su se pronieli glasovi, da će tokom noći biti vojarna predata. Kome, to se nije znalo. Te glasove donio je tabornik iz Kamenice 7. IX oko 21 sat.

Podpukovnik Čestopoljski oko 1,30 sati skupio je svoje pitomce zrakoplovce (oko 35) te sa satnikom Davidovićem krenuo, da osigura prugu Kamenica — Beočin i objekte na istoj.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/2—1, k. 137.

² Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 142.

Ostao sam sa nadporučnikom Mohačiem i poručnikom Magličićem te smo na kraju, ja i njih dva, došli do uvjerenja, da o nekom razoružanju ne može biti govora. Pošto smo bili u pripravnosti nismo otišli spavati, već je svaki obilazio postave i svoje ljudstvo.

Ujutro su se počele pronositi glasine, da je cjelokupna posada iz Petrovaradina napustila vojarne i pobjegla. I baš za nesreću, koga je god tražio nadporučnik Mohači ili ja brzo-glasom nije se javio iz Petrovaradina. Počeli su se širiti glasovi, da u Petrovaradinu ima mnogo Njemaca i da ostatak razoružavaju. Ovi podatci se nisu mogli nikako preko brzoglasa provjeriti. Poslao sam svoje tekliče u Petrovaradin, kao i kola po kruh i meso, ali su se vratili oko 8 sati bez ičega, jer su oni, koji su morali izdavati također pobjegli.

Sakupio sam svoje dočastnike i pitomce, te ih uvjerio, da budu podpuno mirni, jer nas nitko neće, a niti može razoružati, te da ostanu na svojim mjestima, da slušaju moje zapovjedi, a do 12 sati će sve što je istinito biti podpuno jasno. Častnike sam posebno pozvao i njih savjetovao, da umiruju ljudstvo, što sam osobito naglasio nadporučniku Mohačiu.

Pitomci i domobrani, kako moje tako i posadne sati su stalno dolazili k meni, da pitaju, šta će i kako će. Svakoga sam umirio i otišao je zadovoljan.

Bilo je oko 10,30 sati, kad sam primjetio, da su svi postali jako uzrujani, kako častnici i dočastnici. Došao mi je nadporučnik Mohači i kazao, da on ne može ni sekund čekati u vojarni, a tako isto poručnik Magličić. Nadporučnik Mohači postrojio je svoju sat i krenuo preko dvorišta prema bunkeru broj 3. Sakupio sam brzo pitomce, da bi Mohačia zaustavio. Na moje veliko zaprepaštenje vidio sam da u mene nitko nema povjerenja i nitko mi nije vjerovao, što sam govorio. Ostao sam sam bez ičije pomoći. Častnici i dočastnici su samo šutili i gledali pred sebe. Nitko mi nije gledao u oči, kao što je to ranije u svim ugodnim i neugodnim časovima bilo.

Poručnik Magličić, poručnik Kopecki stali su pred mene, pozdravili i rekli: »G. satnik, mi više ne možemo u vojarni ostati, mi idemo. Mi nikoga ne zovemo sobom«. Nekoliko domobrana imalo je puške naspred okrenute prema meni. Poručnik Magličić i poručnik Kopecki krenuli su preko dvorišta, a za njima i ostali častnici, dočastnici, pitomci i domobrani moje sati.

Kada su odmaknuli oko 50 m. viknuo sam »Stoj«. Stali su svi. Održao sam kratak govor. Vidio sam, da častnici, a oso-

bito pitomci imaju volju ostati i braniti svoju vojarnu i nedozvoliti, da je opljačkaju, ali kod svih sam jasno vidio da mi ne vjeruju. Nisam znao zašto. Poručnik Magličić je ponovo kazao: »G. satnik, ja idem«.

Znao sam, da će za nekoliko sati biti situacija potpuno jasna i da će biti mir, te sam kazao: »G. častnici, dočastnici i pitomci, ja vas molim i apeliram na vašu vojničku čast: ostanite na svojim mjestima. Ne budite nepromišljeni. Ne ostavljajte mene samoga, da čuvam ove milijonske vrednosti u kojima ima znoja vaših otaca. Ako vi nećete, ja ostajem sam, pa će preko mene mrtvoga tek moći početi pljačkanje i razvlačenje ovo malo jadne i teškim trudom skupljene opreme i alata«.

Mnogi su plakali, a suze su svima bile u očima, jer smo se svi poznavali i slagali kao braća. Među prvima se je izdvojio narednik Vuksan i rekao: »Ja ne idem«. Ostali su šutili i stajali kao za zemlju prikovani. Svakome sam u očima čitao: »Ja bih ostao, ali ti satnice ne vjerujem«.

Poručnik Magličić mi je prišao sa suznim očima i oprostio se, a zatim ostali častnici, okrenuli se i šutke pošli prema bunkeru, gdje je bio izlaz iz dvorišta. Pitomci su krenuli za njima i svi su vikali: »Mi ćemo g. satnice samo do sanatorija i tamo ćemo čekati, pa ako ne bude ništa vratiti ćemo se u vojarnu«.

Ostao sam sam sa narednikom Vuksanom. Nekoliko ih je bilo u selu, koji su također ostali.

Kada sam oko 14 sati saznao, da je narednik Mostarčić javio poručniku Magličiću iz sela, da sam ja pripremio cijeloj sati zamku i da sam poslao Dr Kunsta u Petrovaradin, da dovede Njemce i da obkole vojarnu, bilo mi je odmah jasno, zašto su me onako gledali svi moji častnici, dočastnici i pitomci, koji su do toga časa vjerovali, da im otvorenim srcem prilazim i da im nikada ništa tajio nisam i da im nikada zlo želio nisam. Sada me čudi, da me nije koji ubio na odlasku. Vjerujem, da su one suze, koje sam vidio u očima mojih ljudi bile suze razočarenja u me.

Ovo je ukratko opisato, da se vidi u glavnom, šta se je sve u vojarni događalo.

Svega je otišlo iz vojarnе

Častnika: Nadporučnik Mohači zapovjednik posadne sati, poručnik Kopecki, Magličić i Bogdanić, područni častnici obkopske sati središnje dočastničke škole Orsa, poručnik Čeak iz Dočastničke škole tehničkih četa u likvidaciji
svega 5 častnika.

Iz posadne sati oko 120 dočastnika i domobrana
Iz obkoparske sati 66 dočastnika (56 novopromak-
nutih)
” ” 35 domobrana

Sobom su odnieli oružje i opremu, koju su dugovali, te
2 tegleća i 1 jahaćeg konja, te jedna kola i jednu karetu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI. —

Zapovjednik satnik
(Šimunić)
Šimunić

BR. 165

**IZVESTAJ ČETVRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 30 SEP-
TEMBRA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽ-
NIŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI¹**

Nezavisna država Hrvatska

T a j n o !

ZAPOVJEDNICTVO

4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J. S. Broj: 1019/taj.

U Brodu, dne 30. rujna 1944.

Predmet: Doglasno izvješće za
drugu polovinu rujna.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA ST. ZA-
G R E B
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA B R O D
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I.
ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU SREDIŠNJE ORUŽNIČKE ŠKOLE BJE-
LOVAR
7. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. 6. i 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
8. SASTAVAK

Prema uputu za organizaciju i rad izvještajne službe i za-
povjedi Glavnog zapovjedništva oružništva J. S. Br. 320/taj.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 22/12—1, k. 149—C.

od 31. VII. 1941, predlažem doglasno izvješće za drugu polovinu mjeseca rujna 1944.

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNICTVA
VUKOVAR:

15. VIII. oko 2200 sati na želj. pruzi Hrv. Mitrovica Ruma (6 km i. Hrv. Mitrovice) od strane komunista porušena je miniranjem želj. stražara broj 53.

15. VIII. oko 0500 sati na putu Surčin — Dobanovci (13 km j. z. Iriga) 7 komunista sačekalo je 2 njem. vojnika, od kojih su 1 ubili, a drugog uhvatili i vezali, te od istih oduzeli oružje i odoru, kao i 10.000 kuna. Potom su uhvatili još 4 radnika koji su naišli putem, koje su opljačkali i pustili.

16. VIII. oko 0500 sati iz sela Jazak (7 km z. Iriga) komunisti nepoznate jačine nasilno su povelu učiteljicu Popović Vidu i još 10 mladića.

17. VIII. oko 0830 sati na putu manastir Beočin — Beočin selo (27 km i. Iloka) komunisti nepoznate jačine sačekali su ustašku obhodnju od 8 momaka i istu napali, 1 ubili i 2 ranili, dok su se ostali pod borbom povukli u selo Beočin. Gubitci komunista nepoznati.

17. VIII. u 2300 sati na željeznič. pruzi Vinkovci — Osijek (10 km s. z. Vukovara) naišao je teretni vlak na minu, koju su postavili komunisti. Stroj uništen, a 10 vagona oštećeno. 1 željezničar poginuo, a 2 teže ranjena.

18. VIII. oko 0700 sati na putu Hrv. Mitrovica — Ruma (8 km z. Rume) naišao je manevarski vlak na minu, postavljenu od komunista. Stroj i 1 štitna kola oštećeni. 1 njemački vojnik teško ranjen.

18. VIII. oko 0530 sati kod sela Vere (13 km s. z. Vukovara) sukobio se je jedan odjel II. bojne, 7. domobr. posadnog zdruga sa jednom skupinom komunista. U borbi je ubijen 1 komunista. Plien 2 puške i 1000 naboja i 1 samokres sa 20 naboja, a 1 strojnica uništena. Dva domobrana ranjeni.

18. VIII. oko 1400 sati sa njive sela Borova (7 km s. i. Vukovara) komunisti su silom odveli 2 seljaka iz Borova, za čiju se sudbinu ne zna.

18. VIII. u 1200 sati sa salaša Branjevina (4 km j. i. Sida) komunisti su opljačkali 2 konja sa zapregom na štetu Vrgoč Nikole.

18/19. VIII. komunisti nepoznate jačine upali su u selo Bačince (8 km j. i. Sida) i nasilno povelu 3 seljaka i 1 seljanku,

⁵ Tekst, izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

koje su navodno ubili, radi toga što su im djeca u našoj vojsci i što komuniste nisu htjeli pomagati.

20. VIII. komunisti nepoznate jačine upali su ponovno u selo Bačince (8 km j. z. Sida) i silom odveli još 3 seljaka i navodno ih ubili.

20. VIII. oko 0715 sati na putu Erdevik — Kukujevci (15 km j. Iloka) komunisti nepoznate jačine sačekali su 2 njem. redarstvenika, koji su se kolima vozili. Jednog su ubili, a drugi se biegom spasio. Sa ubijenog su odoru odnели.

22. VIII. oko 0700 sati na putu Kukujevci — Erdevik (15 km j. Iloka) komunisti nepoznate jačine napali su iz zasjede domobrana Valentu Đuru iz Erdevika, koji je išao kući na dopust i lakše ga ranili, te ga svukli i pustili.

22. VIII. oko 2200 sata komunisti nepoznate jačine na pustari Grabovac (13 km s. Hrv. Mitrovice) napali su ustašku posadu, koja je napadače odbila. Gubitaka sa naše strane nije bilo, dok su komunisti imali 11 mrtvih i zaplijenjen im je 1 bacač mina, 2 strojnice, 9 pušaka i raznog strijeljiva.

23. VIII. oko 2300 sata, na istom mjestu, ponovno je napadnuta ova posada po nepoznatom broju komunista. Posada napad odbila. Ovom prigodom od mine, koja se rasprsla u bacaču, poginuo je ustaški poručnik i 1 ustaša, a 2 ustaše ranjeni. Gubitci komunista nepoznati.³

24. VIII. u 0300 sata komunisti su napali našu posadu kod Hrv. Mitrovice. Posada napad odbila bez vlastitih gubitaka. Gubitci komunista nepoznati.

Komunisti su napad ponovili, koji se završio sa istim posijedkom.

24/25. VIII. oko 100 komunista napalo je selo Bačince (9 km j. i. Sida) te iz sela pokupili i sa sobom otjerali 59 mužkaraca.

25. VIII. oko 0715 sati komunisti su napali iz zasjede kod naselja Paragovo (7 km j. z. Hrv. Karlovaca) njemačke vojnike, koji su išli sa 60 Talijana zarobljenika u šumu Fruške Gore radi sječe drva. U vođenoj borbi poginulo je 15 njemačkih vojnika, a 1 ranjen, poginulo je i 7 talijan. vojnika i 3 ranjena. Na mjestu borbe pronađena je 1 komunistkinja mrtva, dok su ostale sa sobom ponijeli.

26. VIII. oko 2400 sata oko 30 komunista napalo je selo Hrtkovce (15 km j. Rume), gdje su u kući Magoš Stjepana ovog ranili. Posada je napadače odbila. Gubitci komunista nepoznati, a lakše je ranjen 1 ustaša.

³ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 125, 131 i 133.

26/27. VIII. komunisti su došli u selo Berkasovo (5 km s. z. Sida), odakle su odveli 10 mladića u svoje redove

27. VIII. u 2230 sati komunisti su napali na selo Surci (11 km j. z. Zemuna). Posada i oružnici napad odbili bez vlastitih gubitaka.

28. VIII. oko 0100 sat komunisti su opljačkali u selu Platičevu (21 km j. Rume) od seljaka Pavičić Marka 2 konja sa zapregom i neke vrednije stvari.

29. VIII. oko 2200 sata komunisti su napali občinu u St. Pazovi i razoružali seljaka — stražara, a teže ranili 1 obč. redara. Pokušali su rušiti želj. prugu kod St. Pazove, ali su ih odbili oružnici sa seoskom stražom. Na našoj strani 1 poginuo i 1 ranjen, dok su gubitci komunista nepoznati.

31. VIII. oko 2230 sati na želj. pruzi (2 km j. i. Hrv. Karlovaca) naišao je teretni vlak na minu. Stroj se prevrnuo i pruga oštećena. Komunisti su zatim strojničkom vatrom vlak napali i zapalili nekoliko vagona, pa se izgubili.⁴

31. VIII. oko 2345 sati na želj. pruzi Golubinci — Putinci⁵ (11 km z. St. Pazove) minirana pruga na 32 mjesta' usljed čega je promet obustavljen.

31. VIII. oko 1330 sati na želj. pruzi Zemunsko Polje Batajnica (9 km s. z. Zemuna) razorili su komunisti prugu na 25 mjesta. Promet obustavljen.

Istog dana u 1500 sati na želj. pruzi Ruma — Klenak (4 km j. i. Rume) komunisti nepoznate jačine napali su putnički vlak ubacivši u 1 vagon bombu, od koje su 2 njem. redara i 4 osobe ranjene.

1. IX. oko 2330 sati komunisti su napali kuću ustaš. tabornika Gerstner Ivana u selu Komletinci (19 km j. i. Vinkovci) i vrata polupali, našto im se je tabornik predao, koga su svezali i sa sobom povelu, odnijevši od istog i 1 pušku i 1 samokres. Za sudbinu tabornika se ne zna.

1. IX. oko 0115 sati na želj. pruzi Vinkovci — Brčko u šumi Spačva (25 km j. i. Vinkovci) po komunistima je razorena pruga u dužini 90 metara. Do popravka promet se vrši prelaženjem.

1. IX. u 0115 sati komunisti su na 15 mjesta minirali prugu Bačinci — Kukujevci (11 km j. i. Sida). Promet obustavljen.

Istog dana oko 1200 sati na želj. pruzi (7 km j. i. Hrv. Karlovaca) zapalili su komunisti želj. stražaru i minama oštetili prugu u duljini 300 m.

⁴ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 140.

⁵ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 136.

6. IX. oko 0700 sati na putu Ilok — Neštin (3 km j. i. Iloka) nekoliko komunista sačekalo je drž. teretni samovoz Zempra u Iloku, sa kojeg su skinuli radnike, a samovoz i vozača sa sobom otjerali. Na putu su samovoz onespobili za uporabu i ostavili. Vozač im je sutradan pobjegao i povratio se.

Iz samovoza komunisti su opljačkali 200.000 kuna u novcu.

7. IX. na želj. pruzi Vinkovci — Brčko (13 km j. i. Vinkovaca) postavili su komunisti 7 mina, usled čega je 14 šina izbačeno. Pruga se popravlja.

8. IX. u 2300 sata komunista nepoznate jačine opljačkali su iz sela Nijemci (24 km j. i. Vinkovaca) 96 svinja. Njemač. redarstvo sa mještanima napadače odbili. Sa naše strane 1 ranjen, dok je od komunista 1 mrtav pronađen.

8. IX. u 2330 sati 3. obkoparski sat 3. lovač. zdruga, oko 200 momaka, napustili su mjesto St. Jankovce (9 km j. i. Vinkovaca) i pošli nepoznato kuda.

10. IX. oko 0500 sati na putu sela Komletinci — željez. postaja Đeletovci (19 km j. i. Vinkovci) komunisti su sačekali pukovnika Đurđevića Antuna sa 3 domobrana i 1 vojničara, koji su išli na željezničku postaju Đeletovce, pa ih odveli u šumu Gradina (20 km j. i. Vinkovaca) za čiju se sudbinu ne zna.

10. IX. oko 2100 sat komunisti nepoznate jačine otjerali su nepoznato kuda iz sela Komletinci (19 km j. i. Vinkovaca) 3 ustaše i 5 domobrana, koji su došli kući na dopust. Istodobno su povelili i 2 građanina u nepoznatom smjeru.

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNICTVA TUZLA:

Od ovog zapovjedništva nema nikakvih podataka, jer od 26. IX. povučeno iz Tuzle i privremeno djeluje u Doboju.

VAŽNI DOGOĐAJI:

Komunisti su izdali proglas, u kome pozivaju sve pripadnike naših oružanih snaga, da se od 15. IX. 1944. imaju javiti u njihove redove, jer da će se u protivnom smatrati njemačkim vojnicima i podpasti pod ratni sud. Ovom su nasjele pojedine skupine, te su nekoji časnici naših oruž. snaga zaveli i sa sobom povelili podređenu im momčad — priključivši se odmetnicima.⁶ Jedan dio zavedenih već se je povratio u svoje posade, nakon što je uvidio tu podlu prevaru.

U toku dana i noći 9., 10. i 11. IX. iz Broda i okoline velik broj domobrana sa dosta časnika napustili su svoje postrojbe i priključili se komunistima. Mornari su gotovo svi

⁶ Vidi dok. br. 164 i tom I, knj. 8, dok. br. 142.

otišli — a prije toga potopili su riječni ratni brod »Savu« U šumu je otišao i glavar stožera II. zbornog područja pukovnik Kerečin. Dosta državnih službenika učinilo je to isto.

Nervoza zbog ovih događaja je velika.

Uzrok ovome je — izgleda u stranoj promičbi i gubljenju živaca uslied čestih bombardiranja grada Broda.

O akciji, radu i kretanju sumnjivih osoba, tuđinskih agenata, provokatora i antidržavnih elemenata: Nije ništa zapaženo.

5. O stranoj promičbi u narodu: Vršiti se kao i do sada najviše bacanjem letaka iz neprij. zrakoplova, došaptavanjem i slušanjem stranih krugovalnih postaja.

6. *O prilikama prehrane i prometu:* Stanje prehrane je za sada još dosta dobro i na tržištima imade dovoljno živežnih namirnica i ako su im cijene previsoke i nepristupačne siromašnijem sloju pučanstva, kao i drž. službenicima.

Željeznički i cestovni promet na celom području pukovnije stalno je ugrožen i nesiguran kako danju tako i noću od odmetnika i neprijateljskih zrakoplova. Promet se ipak uz velike poteškoće odvija uz veća ili manja zakašnjenja.

7. *O odnosu vojske sa ustaškim (organizacijama i građanskim vlastima:*

Uzajamni.

8. *O odnosu sa savezničkom vojskom,, čiji se dielovi nalaze u našoj zemlji:* Dobri su.

II. O AKCIJI NAŠIH I SAVEZNIČKIH SNAGA:

20. VIII. njem. vojno oružništvo iz sela Bečmena vršilo je pretres zemljišta između sela Surčina i rieke Save (17 km j. z. Zemuna), te je po istima ubijeno 3 osobe, koje su zatečene na njivama na radu, a rodnom su iz sela Surčina.

Na području kotara Brčko i Bieljina vrše akciju čišćenja SS-postrojbe.

III. STANJE U ORUŽNIČTVU:

1. *Raspoloženje, duh, moral i stega:* Na dostojnoj visini

2. *Incidencata, nereda i izgreda većeg značaja:* Nije bilo.

3. *Uticao strane izvještajne službe i neprijateljske promičbe:* Nije primjećeno.

4. *Bjegstva iz Oružništva:* Iz župskog oruž. zapovj. Brod pobjegao je oruž. narednik Tolić Petar i pomoćni oružnici: Avdić Jusuf, Kovačević Ivan, Delić Sadik, Milković Ivan, Burazer Cvjetko, Žigmund Dragutin i Živković Marko.

10. IX. priključilo se odmetnicima 600 vojnika sa 30 častnika iz Hrv. Mitrovice. Istog dana vojna posada u s. Laća

rak 60 vojnika sa 1 častnikom priključila se odmetnicima. Jednako su učinile i posade sela Klenka, Nikinaca i Platičeva.

Oružničke postaje Hrtkovci i Klenak ostale su na taj način same, te se oruž. postaja Klenak sa svom momčadi odmetla skupa sa vojnom posadom, dok se je momčad oruž. postaje Hrtkovci povukla na oružničku postaju Ruma.

5. *Ponašanje častnika, dočastnika i momčadi van vojarnje:* Po propisu.

IV. VANJSKA SITUACIJA:

Srbija: Komunistička je djelatnost sve jača. Nedić, Ljotić i Draža Mihailović rade udruženo, da tu djelatnost suzbiju, uz pomoć Njemaca, bugarske vojske i albanskih nacionalnih dobrovoljaca. Pošto se bugarska vojska povlači iz borbe očekuje se, da će nastati velika praznina u borbi sa komunistima, osobito u Makedoniji, odakle se bugarska vojska postepeno povlači, pa obzirom na takovo stanje situacija u Srbiji postaje sve više zamršena, te se u vezi toga razpravljaju mnoga pitanja i prave razne kombinacije.

Navodno se vode pregovori između Mihailovića i Njemaca oko 100.000 pušaka, koje bi se trebale izdati srbskim nacionalistima i da im je već izdato nekih 2,000.000 naboja.

Oni Srbi, koji realnije gledaju na sadanju situaciju, strahuju od blizine boljševika, koji su izbili na donji Dunav, pa nastoje, da se angažuju u borbi protiv komunista, no ovakovi su riedki, pošto oni vjeruju i javno govore, da će njih Rusi, ako bi ušli u Srbiju, primiti kao braću, bez obzira, kako su se pojedinci držali.

U vezi događaja na Balkanu, u Srbiji je došlo do ustanka. Četnici Draže Mihailovića, nedićevci i ljotićevci — pridružuju se komunistima. Promet na prugama podpuno je obustavljen, zbog rušenja mostova i pruga. Vode se borbe između Njemaca i ostataka četnika, ljotićevaca i nedićevaca s jedne i komunista s druge strane.

Srbska vlada i sve uglednije službene osobe napustile su Srbiju i pobjegle u Njemačku, osim Nedića, koji se i sada za-država u Beogradu.

Inače na granici vlada red i mir.

7

Za Poglavnika i za Dom — spremni!

Dozapovjednik dopukovnik:
(M.P.) (Adolf Seidl)
Seidl

⁷ Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

**IZVEŠTAJ ČETVORTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 10 OK
TOBRA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNI-
ŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI***

Nezavisna Država Hrvatska
ZAPOVJEDNI CTVO
4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J. S. Broj: 1057/taj.
U Brodu, dne 10. listopada 1944.

Predmet: Doglasno izvješće za prvu
polovinu listopada.

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNICTVA St. ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE, NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA BROD
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE, URED
I. ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU SREDIŠNJE ORUŽNIČKE ŠKOLE BJE-
LOVAR
7. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. 6. i 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
8. SASTAVAK

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNICTVA
VUKOVAR:

12. — do 15.IX. povodom komunističkog proglašenja, upućenog narodu i našim oružanim snagama, da se do 15.IX. imaju sve sposobne osobe pridružiti komunističkim redovima, šireći pri tome promičbu, da je rat gotov u korist boljševičke Rusije i da će se Njemačka vojska sa našeg područja povući, a da će predhodno razoružati naše oružane snage, — kao i da su neka veća mjesta u Sremu već u komunističkim rukama, — iz sela Vrdnika (7 km s. z. Iriga) napustile su svoje domove sve sposobne i mlade osobe izpod 50 godi./ta i pridružile se komunistima. Iz rudnika su otišli svi činovnici i radnici, osim ravnatelja i 5 činovnika, te 50 radnika starijih godišta. Isto tako otišli su i obćinski činovnici i službenici osim obćinskog **naćelnika**.

15/16.IX. pobjeglo je iz sela N. i St. Slankamen (18 km s. i. St. Pazove) 72 osobe i priključile se komunistima, svi pravoslavne vjere, osim 4 koji su rkt. vjere.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/13—1, k. 149 C.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi, na Vojvodinu.

15. — 18.IX. komunisti nepoznate jačine otjerali su iz sela Komletinci (19 km j. i. Vinkovci) 33 muške osobe u nepoznatom smjeru, za čiju se sudbinu ne zna.

16/17.IX. komunisti nepoznate jačine u selu Golubinci (7 km z. St. Pazove) kod 4 seljaka opljačkali su stoke i namirnica u većoj vrijednosti, te su ubili seljaka Purić Matu, a nasilno odveli Gašparović Đuru, za čiju se sudbinu ne zna.

18.IX. komunisti nepoznate jačine napali su u selu Privlaka (11 km j. i. Vinkovci) seosku stražu i ranili seljaka — stražara Stimac Ludvika. Ostali stražari su se razbježali.

Istodobno su iz kuće ustaše Čalić Ivana odnели 1 pušku sa 50 nabojā, ustašku odoru i druge odjevne stvari, pa se izgubili u nepoznatom smjeru.

18/19.IX. na željezničkoj pruzi Martinci — Laćarak³ (8 km s. z. Hrv. Mitrovica), naoružani komunisti nepoznate jačine napali su stražu željeznič. bojne i postavivši 6 mina razorili prugu, te posjekli 20 stubova bb. linije. Straži prispjela pomoć i komunisti se povukli.

Gubitci: 2 njem. redarstvenika ranjena. — Jedan od napadača je ubijen a 1 živ uhvaćen. — Pruga je popravljena.

18/19.IX. komunisti nepoznate jačine napali su grad Hrv. Mitrovicu. Naše oružane snage, nakon dvosatne borbe napad odbile uz krvave gubitke neprijatelja, jer su pronađeni veliki tragovi krvi.

20.IX. oko 1300 sati u selu Andrijaševci (10 km j. z. Vinkovci) 3 naoružanih komunista ubili su hitcem u glavu posjednika Kajter Andriju, pa otišli u nepoznatom smjeru.

20.IX. oko 1600 sati, 3 naoružana komunista, oteli su sa njive sela St. Slankamen (17 km s. i. St. Pazove) od dvojice seljaka dva para konja sa zapregom i otjerali nepoznato kuda.

22/23.IX. Došao je neustanovljeni broj komunista u selo Šiškovce (16 km. j. z. Vinkovci) i prisilili seljake, da su sa 10 kola morali seliti stvari i obitelj poznatog komunista Kusanović Ivana, te su sve to dvezli u smjeru planine Papuk i kad su došli do neke nepoznate šume, u istoj su sve iztovarili i po nalogu komunista vratili se svojim kućama. Istodobno su odveli seljaka Jamrić Marka, za čiju se sudbinu ne zna.

22/23.IX. na željezničkoj pruzi Ruma — Vrdnik⁴ (9 km s. z. Rume), komunisti su miniranjem oštetili prugu u dužini od 1 km. Pruga je popravljena.

³ Prema ratnom izveštaju Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine ovu diverziju izvršila je minerska grupa u noći 22/23 septembra. Pruga je bila razorena na 12 mesta. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 180.

⁴ U rušenju pruge učestvovali su delovi Šeste vojvođanske brigade. Akcija je izvršena 23/24 septembra. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 180.

Tom prilikom veća skupina naoružanih komunista kod sela Pavlovci (6 km s. z. Rume) napala je posadu njem. redarstva u bunkeru, koja je osiguravala prugu. Borba primljena i napad odbijen.

Gubitci: sa naše strane 3 mrtva i 7 ranjenih, a kod napadača nepoznat, ali se po nađenim tragovima krvi daje zaključiti da su imali žrtava.

24.IX. noću komunisti su ponovili napad, ali su opet odbijeni uz krvave gubitke, dok sa naše strane 1 lakše ranjen.

25.IX. isti napadači ponovili su napad na ovaj bunker, ali su i ovaj puta bili odbijeni. — Kako su komunisti ovaj napad vršili iz kuća sela Pavlovci, — uz pripomoć naše vojske iz Rume, upaljeno je u selu Pavlovci nekoliko kuća i ubijeno 25 osoba obojega spola. U selu je ostalo samo 10 osoba, jer su se ostali razbježali u šume.

25.IX. oko 1900 sati komunisti su napali selo Erdevik (12 km j. i. Iloka). Posada sa oružničtvom napadače odbili. Od bacača mina ranjena je 1 osoba. — Komunisti se povukli u nepoznatom smjeru.

25.IX. noću na željezničkoj pruzi Golubinci — Putinci (11 km z. St. Pazove), porušili su komunisti miniranjem prugu na 4 mjesta. Pruga popravljena.

Istodobno su posjekli 12 komada bb. stubova, pa je ova u popravku.

26.IX. oko 2015 sati na željezničkoj pruzi Vinkovci — Osijek (3 km s. sela Borova, a 9 km s. z. Vukovara) naišao je putnički vlak na minu postavljenu od komunista. Stroj i 1 vagon oštećeni. Žrtava nije bilo. Pruga popravljena.

25.IX. oko 1600 sati komunisti nepoznate jačine napali su selo Golubince (7 km j. St. Pazove) i bez borbe zauzeli općinu i oružničku postaju, te odveli obć. činovnike i zapovjednika postaje sa još 5 oružnika, dok je 8 oružnika izbjeglo.

Za Poglavnika i za Dom — spremni!

Zapovjednik **pukovnik**
(Mašek)
Mašek

(M. P.)

⁵ Tekst, izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 154

IZVEŠTAJ ČETVRTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 26 OKTOBRA 1944 GOD. GLAVNOM ZAPOVEDNIŠTVU ORUŽNIŠTVA NDH O DEJSTVIMA JEDINICA NOV U VOJVODINI¹

Nezavisna Država Hrvatska
ZAPOVJEDNICTVO

T a j n o!

4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J. S. Broj: 1100/tajno

U Brodu, dne 26. listopada 1944.

Predmet: Doglasno izvješće za drugu polovinu listopada. —

1. GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNICTVA St. ZAGREB
2. PREDSJEDNIČTVU VLADE, NA RUKE POMOĆNIKA ZAGREB
3. ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA BROD
4. RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
5. ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE, URED I. ZAGREB
6. ZAPOVJEDNIČTVU SREDIŠNJE ORUŽNIČKE ŠKOLE BJELOVAR
7. ZAPOVJEDNIČTVU 1. 2. 3. 5. 6. i 7. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
8. ŽUPSKOM ORUŽ. ZAPOVJEDNIČTVU BROD, VUKOVAR, TUZLA u DOBOJU
9. SASTAVAK

NA PODRUČJU ŽUPSKOG ORUŽNICKOG ZAPOVJEDNICTVA
VUKOVAR:

29.IX. oko 0600 sati, oko 3.000 komunista napalo je mjesto Ilok.⁸ Ustaška posada sa njem. redarstvom borbu primili, koja je trajala 36 sati, kada im je stigla pomoć i napadače odbili.

Istodobno komunisti su napali ustašku posadu u Šarengradu (8 km z. Iloka), koju su savladali i selo opljačkali.

Gubitci: 5 ustaša, 3 njem. redarstvenika, 2 građanina i 1 rizničar poginuli, a 9 ustaša, 17 njem. redarstvenika i 9 građana ranjeno, 21 ustaša nestalo. Od komunista pronađeno je 6 mrtvih.

Za vrijeme ove borbe, komunisti su u Iloku opljačkali sve drž. ustanove, među kojima i oruž. postaju, sve trgovačke radnje i ljekarnu. Sve zgrade drž. ureda zapalili, osim pošte i kotarskog suda

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/13—1, k. 149 C.

² Tekst izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

³ Napad na Ilok izvršile su Sedma i Jedanaesta vojvodanska brigada. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 182 i 183.

Pri povlačenju iz Iloka komunisti su sa sobom povelili 68 osoba, od kojih se povratilo 28, a za sudbinu ostalih se ne zna.

29.IX. oko 0830 sati, na putu Erdevik — Ilok (9 km j. Iloka), oko 300 komunista sačekalo je njem. redarstvo, koje je osiguravalo put, te ih obkolili i napali. U pomoć su im stigli ustaše i oružnici iz Erdevika, koji su obkoljene oslobodili i povukli se.

Gubitci: 3 ustaše poginuli, 3 ranjena i 1 nestao. Od strane njem. redarstvenika 2 poginuli. Od milicije 2 ranjeni i 1 nestao. Po izjavi jednog zaslužjenog komunista, komunisti su sa sobom odvezli 3 kola mrtvih.

30.IX. na istom mjestu ova skupina komunista napala je naše i njemačke oružane snage, koje su išle u pomoć posadi Iloka, koji su napadače raztjerali.

1/2.X. na željezničkoj pruzi Šid — Kukujevci (12 km j. i. Sida) komunisti su minirali tračnice na 23 mjesta i ove oštetili. Žrtava nije bilo.

1/2.X. na željezničkoj pruzi Ruma — Vrdnik (4 km s. z. Rume) komunisti su minirali tračnice na 10 mjesta i ove oštetili. Istodobno su komunisti napali bunker željezničke bojne, koji su napadače bez gubitaka odbili.

U posljednje vrijeme nastupilo je nadiranje neprijatelja na prostoru istočnog Srijema, koji se sastoji od partizanskih skupina, brojčano dosta jakih, koje su podpomognute raznom neprijateljskom vojskom. Ove skupine bile su prodrle do St. Pazove, ali su od strane njemačkih oružanih snaga, odbačene prema iztoku.

Borbe sa ovim skupinama vođene su samo na području Zemuna.

Njemačke vojne jedinice — većinom motorizovane, povlače se prema zapadu u smjeru Osijeka. Povlačenje se vrši u redu bez poteškoća.

Prema dobivenim podacima, glavne borbene jedinice njemačke vojske nalaze se na prostoru kotara Zemun, koje su zauzele Dunav i Savu. Druga borbena crta nalazi se na potezu Ruma — Klenak, a treća na potezu Rača — Šid — Ilok. Ove jedinice dobro su opremljene i brojčano dosta jake.

4

Za Poglavnika i za Dom — spremni!

Zapovjednik pukovni
(Emanuel Mašek)

(M. P.)

Mašek

⁵ Tekst, izostavljen jer se ne odnosi na Vojvodinu.

BR. 154

**IZVOD IZ DNEVNIH IZVJEŠĆA OPERATIVNOG ODELJE-
NJA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 5 OK-
TOBRA DO 31 DECEMBRA 1944 GOD. O DEJSTVIMA JE-
DINICA NOV U VOJVODINI¹**

DNEVNO IZVJEŠĆE

GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
5.X.1944 g.

2

Partizani su 29. IX napali uporište Sot³ (7 km s. i. Šida). Napadaj je odbijen pri čemu je poginuo 1 a ranjeno 7 domobrana. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni.

Jedna naša lovačka bojna upućena u pomoć 30.IX napadnuta je kod Sota od premoćnih nepr. snaga. Poslije više satne ogorčene borbe bojna se povukla. Vlastiti gubitci: 11 poginulih i 39 ranjenih domobrana (2 častnika). Cijeni se da su nepr. gubitci veliki.

10.X.1944 god.

Jedna ustaška sat protjerala je 1.X partizane nakon jače borbe iz Neština (16 km i. Iloka). Nađeno je 16 poginulih partizana i zaplijenjeno: 11 strojopuškaka. 3 puške i više mina. Vlastitih gubitaka nije bilo.

11.X.1944

Dvije pukovnije nedićevaca nalaze se u području: Zemun — Batajnica — Dobanovci — Surčin (12 s. z. — 14 z. j. i 12 km j. z. Zemun). — (Neizpitano izvješće Ravsigura⁴).

¹ Dnevna izvješća objedinjavaju izveštaje svih ustaško-domobranskih jedinica-na teritoriji NDH, a kako 17 knjiga I toma obuhvata samo dejstva u Vojvodini, to je Redakcija odlučila da kratke izvode iz ovih dnevnih izveštaja, koji se odnose na Sremski front, spoji i da ih na ovaj način da, jer tako pružaju bolju preglednost.

Originali dnevnih izvješća nalaze se u arhivi Vojnoistoriskog instituta u k. 43, od reg. br. 5/1 do reg. br. 31/1; k. 44, od reg. br. 1/1 do 30/1—3 i u k. 45, od reg. br. 1/1 do 29/1—2.

² Delovi dnevnih izvješća, koji se ne odnose na Vojvodinu, izostavljeni su, a mesto njih su stavljene tri tačke.

³ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 182 i 183.

⁴ Ravnateljstvo za javni red i sigurnost

Na području Fruške Gore nalazi se navodno 2.500 dobro naoružanih partizana. Navodno se tamo vježbaju prebjegli zrakoplovni dočasnici sa bacačima i samoradnim oružjem. (Ravsigur)

13.X.1944

Nedićevci su u jačini jedne pukovnije (dvije bojne) zaposjeli trokut: Sava — Batajnica — Ruma — Klenak. (Č. i.).

16.X.1944 godine

Neprijatelj i dalje tuče povremeno Zemun slabom topničkom vatrom.

14.X sovjetski su zrakoplovi napali bombama i strojničkom vatrom grad Zemun i okolinu bez većeg učinka. Gubitaka nema.

Opaženi su pokreti neprijatelja na istočnoj obali r. Dunava i prikupljanje plovnih prijevoznih sredstava.

14.X odbijen je napadaj partizana na Hrv. Mitrovicu. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitci: 2 ustaše poginula, 1 ustaški častnik ranjen.

24.X. 1944 g.

U području izt. Sreima izvršeno je noću 21/22.X odmiicanje postrojbi po osnovi bez nepr. pritiska, na crt: Karlovičić — Simanovci — Vojka — Nova Pazova — Dunav (20 km j. i., 29 km i. j. i. i 29 km i. Rume).

Dijelovi jedne njemačke divizije nalaze se u hodu od Šapca do Hrvatske Mitrovice.

26.X.1944 god.

Vrdnik na Fruškoj Gori napušten je pod pritiskom partizana i posada je povučena južno Fruške Gore.⁵ U toku je protunapadaj.

¹⁴ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 171.

Osim slabog pritiska neprijateljskih (sovjetskih) snaga u jačini od 2 sati kod Putinaca (12 km i. Rume), nije bilo značajnije djelatnosti u izt. dielu Vel. župe Vuka.

Opaženi su nepr. (sovjetski) samovozni povozi na cesti Zemun — Indija noću 22/23.X.

23.X. Nijemci su podpuno razorili most kod Šapca, te želj. prugu ist. Rume. Ceste u jugoistočnom Sriemu minirane su.

27.X.1944 g.

Na istočnoj fronti osim topničke vatre na uporišta Dobrinca i Petrovca te izvidanja u smjeru Putinca (sve 8—10 km izt. Rume) nije bilo značajnije borbene djelatnosti.⁶

Odbijena su 2 napadaja jače skupine partizana u području s. Petrovca (12 km i. Rume).

Protunapadajem ponovilo je vraćen Vrdnik (12 km s. s. z. Rume) i odbijen novi nepr. napadaj na to uporište.

Neprijateljska (sovjeti) topnička i bacačka vatra (jedne Staljinove orgulje) na Dobrinca i Petrovca (12 km i. j. i. i 10 km j. i. Rume).

Opaža se neprijateljsko držanje četnika prema našim i njemačkim postrojbama u Srijemskoj Rači.

Prema istom izvješću 24.X prošle su kroz Vinkovce 3 pukovnije nedićevaca u smjeru zapada. Evakuacija njemačkog pučanstva i svega vrijednijega nastavlja se u području Vel. župe Vuka. Pučanstvo je time u velikoj mjeri uznemireno. Cijeli želj. promet je u rukama Nijemaca.

31.X.1944 g.

Neprijatelj tuče topničkom vatrom cestu s. Zvornika s desne obale r. Drine.

Neprijateljski vatreni prepadi preko r. Dunava na Ilok, na naše i njemačke postrojbe kod Sotina, (10 km j. i. Vukovara) te na cestu Dalj — Erdut i sam Erdut.

Borbene skupine posjele su uporišta u Fruškoj Gori. S područja Iloka vlastito topništvo uzvratilo je vatru na neprijateljske postave.

⁶ Jedinice Dvanaestog korpusa NOV oslobodile su Rumu 28 oktobra u 10 časova. Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 230.

Inače bez osobitih događaja.

1.XI.1944 godine

Stanje na iztočnoj fronti nepromijenjeno.⁷

Zaposjednuta su uporišta na zapadnoj obali r. Drine od Zvornika do utoka r. Drine u Savu.

Neprijateljska topnička vatra na cestu Ilok — Vukovar te na Dalj i Erdut.

28. i 30.X sovjetski zrakoplovi napali su želj. postaju Šid bombama i strojničkom vatrom. Poginuo je 1 vojnik, a 2 su ranjena.

31.X nepr. zrakoplovi napali su Vinkovce, Šid, Vukovar i s. Otok. Ima štete i žrtava.

3.XI.1944 g.

Po osnovi izvršeno je odmicanje borbenih postrobbji na novu obranbenu crtu: Laćarak — Čalma — Divoš — Dipša — Neštin (30 i 22 km j. i., 19 km i., 20 km i. s. i. i 20 km s. i. Sida), bez smetnji od strane neprijatelja.

Most u Hrv. Mitrovici preko r. Save uništen je po vlastitim četama prije napuštanja grada.

Opaža se okupljanje partizana u području Zvornika.

4.XI.1944 g.

Osim nepr. napadaja na sjeverni i srednji odsjek izt. / fronte, koji su odbijeni uz znatne gubitke po neprijatelja, nije bilo značajnije borbene djelatnosti.⁸

Pojačana je neprijateljska topnička i bacačka vatra za uznemiravanje sa lijeve obale Dunava na području Erduta i Borova.

Odbijen je napadaj partizana na Zvornik.

⁷ Jedinice Dvanaestog korpusa, u sadejstvu sa Šestom proleter-skom divizijom, oslobodile su 1 novembra 1944 god. Sremsku Mitrovicu, V. Radince, Bešenovo, Šuljam i Laćarak. Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 6, 98 i 169.

⁸ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 21, 22, 23, 24 i 25.

5.XI.1944 g.

Stanje na istočnom bojištu nepromijenjeno.⁹

Odbijeni su nepr. napadaji kod Laćarka (zapadno Hrv. Mitrovice).

Nastavlja se neprijateljska topnička i bacačka vatra za uznemiravanje na cijeloj fronti.

U području Zvornika izviđačke snage protjerale su partizane sa zapadnih visova.

8.XI.1944 god.

Na istočnoj fronti bez promjene.¹⁰

Na cijeloj borbenoj crti nepr. dovlači pojačanja naročito kod Vizića (8 km j. i. Ilok), te kod Zvornika. Neprijatelj izgrađuje postaje duž cijele fronte.

Nastavlja se vatra nepr. teškog oružja na cijelu borbenu crtu. Pojačana je nepr. topnička vatra na područje Erdevika i Vukovara.

9.XI.1944 god.

Na istočnoj fronti nema promjena.¹¹

U toku je evakuacija pučanstva izt. od crte Ilok — Erdevik — r. Bosut.

Prema izjavi pučanstva jače part. snage prešle su r. Drinu s istočne na zapadnu obalu jugoistočno Zvornika.

10.XI.1944 god.

Uspješno je završen podhvat na srednjem odsjeku izpred glavne borbene crte u Sriemu. Probijena je nepr. borbeno crta, uništeni neprijateljski protuoklopni postavi i zauzeto s. Mandelos (11 km š. Hrv. Mitrovica). Nakon uništenja Mandelosa borbene skupine povratile su se na svoje postave.

Zaposjednuta je nova borbeno crta istočno mjesta: Ilok — Ljuba — Erdevik — Martinci.¹²

⁹ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 29, 32, 51, 72, 75, 76, 77, 98 i 171.

¹⁰ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 37.

¹¹ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 44.

¹² Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 98 i 169.

U području Zvornika odbačen je neprijatelj nakon tvrdokorne borbe s istočne obale r. Drine dalje prema iztoku i sjeveru.

14.XI.1944 g.

Na istočnoj fronti stanje je nepromijenjeno.

Jedna udarna skupina izvršila je podhvat izpred borbene crte i protjerala neprijatelja iz šumskog područja južno Vizića (8 km j. i. Iloka) gdje je palo 20 partizana.

Živahna nepr. vatra za uznemiravanje s istočne obale r. Drine na cesti Zvornik — Sepak (18 km s. z. Zvornika) onemogućuje promet po danu.

15.XI.1944 god.

Na istočnoj fronti nema značajnije borbene djelatnosti.¹³

Odbijen je nepr. napadaj kod Vizića (8 km j. i. Iloka). Jedna nepr. skupina naišla je na naša minska polja z. Neština (6 km i. Iloka) te se povukla pretrpivši osjetljive gubitke.

Nastavlja se nepr. vatra za uznemiravanje s istoč. obale r. Drine na cestu Zvornik — Branjevo (20 km s. s. i. Zvornika).

17. XI. 1944 g.

Na istočnoj fronti nema promjena.

Odbijen je napadaj part. na savskom nasipu južno Martinaca (11 km z. Hrv. Mitrovice).

Uzspješnom, topničkom vatrom tučeni su uočljivi part. postavi izpred glavne borbene crte.

Na Drini nije bilo značajnije borbene djelatnosti.

S visova istočno Zvornika odbačena je jedna part. skupina dalje na iztok i osujećen je nepr. pokušaj prielaza r. Drine sjeverno Zvornika uz teške gubitke po neprijatelja.

20. XI. 1944 god.

Na istočnoj fronti bez promjena.

³ Vidi tom I, knj. 8, dok. br. 125, 131 i 133.

Na Dunavskom odsjeku fronte živa nepr. bacačka i topnička vatra protuoklopnih topova na Sotin, Vukovar i područje izt. Erduta.

Na odsjeku Drine jedna borbena skupina u svom napredovanju iz Zvornika u smjeru jugoistoka dostigla je Sopotnik (12 km j.j.i. Zvornika) južno Drinjače.

21. XI. 1944 g.

Na borbenoj crti u Sriemu i na Drini bez promjene.

Sjeveroistočno Rogatice 30 nepr. jednokrila, više motoraca, spustilo je oko 200 padobrana. Da li se radi o tvorivu ili ljudstvu nije poznato.

23. XI. 1944 g.

Na Drini odbijen je napadaj neprijatelja u jakosti sati na mostobran kod Drinjače.

U Sriemu i na Dunavu obostrana topnička vatra i živahna zrakoplovna djelatnost.

28. XI. 1944 g.

Na Drinskoj fronti odbijeni su napadaji partizana u jakosti sati sa zapada na Zvornik, Kozluk i Šepak.

U Sriemu živahna obostrana izviđačka i topnička djelatnost na cjeloj borbenoj crti, te napadaji neprijateljskih zrakoplova u niskom lietu na Erdevik, Martince i Sid.

Na Dunavskom odsjeku kod Erduta jača obostrana topnička djelatnost i živahan neprijateljski promet kod Bogojeva.

30. XI. 1944 g.

Na r. Drini bez promjene.

Na borbenoj crti u Sriemu pojačana je neprijateljska topnička vatra. Dva neprijateljska topa uništena su od našeg topništva.

U dolini Dunava zarobljen je 1 neprijateljski odjel. Jedna naša izviđačka obhodnja pri prelazu r. Dunava kod Vukovara naišla je na jaku neprijateljsku puščanu vatru sa sjeverne obale.

Zaposjednut je mostobran sjeverno Osijeka. Neprijatelj je zaposjeo s. Kopačevo (7 km s. i. Osijeka).

1. XII. 1944 g.

Na Drini i borbenoj crti u Sriemu nema promjena.

Na Dunavskom odsjeku pojačana je neprijateljska topnička vatra na Opatovac (16 km j. i. Vukovara). Sjeverna obala Dunava nasuprot Vukovara jako posjednuta od neprijatelja.

Sjeverno Osijeka osujećen je pokušaj neprijatelja da kod Bilje (6 km s. i. Osijeka) zaobiđe Osječki mostobran te su neprijateljske snage odbačene protuudarom. Selo Bilje nalazi se pod vatrom »Staljinovih orgulja«. Noću 28/29. XI posada mostobrana sjeverno Osijeka povukla se na uži mostobran, porušivši kolni i željeznički most preko rukava r. Drave 4 km s. Osijeka.¹⁴

2. XII. 1944 god.

Mostobran na r. Dravi sjeverno od Osijeka napušten je j po osnovi i odbranbena crta povučena je na r. Dravu.

U zaleđu fronte na r. Drini jače part. snage okupljaju se | na području Bijeljine.

Na r. Dunavu obostrana topnička vatra.

3. XII. 1944 g.

Na odsjeku Drine osim neprijateljske topničke vatre i izviđačke djelatnosti nije bilo promjene. U zaleđu tog odsjeka neprijatelj je zaposjeo cestu Zvornik — Brčko kod Bijeljine i ušao u Bijeljine koja je po zapoviedi više pothvatnog zapovjedništva prolazno ispražnjena.

Na borbenoj crti u Sriemu i na Dunavu traje i nadalje neprijateljska topnička vatra i izviđačka djelatnost. Kod Vizića i Neština (6 km i. i 9 km j. i. Iloka) odbijeni su **neprijateljski** | napadaji u jakosti sati. U manjem podhvat u području Erdvika naše su postrojbe nanijele neprijatelju gubitke i zaplienile nešto oružja.

¹⁴ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 171.

Opažaju se pokreti neprijatelja iza borbene crte na kojoj se utvrđuje.

Neprijatelj topničkom vatrom uznemiruje Osijek.

Sovjetske snage opažene su na lijevoj obali r. Drave nasuprot Adolfovca, Josipovca i Petrijevca (8—14 km z. s. z. Osijeka).

Most kod D. Miholjca dignut je u zrak po njemačkim četama.

6. XII. 1944 g.

Na istočnoj fronti u Sriemu noću 3/4. XII započeli su partizani uz podporu sovjetskog topništva i teškog naoružanja očekivani napadaj na naše iztahnute postave.¹⁵

Iztodobno neprijateljske snage u jakosti 3 bojne (oko 2.000 ljudi) prešle su Dunav između Opatovca i Mohova (14 km s. Sida) u zaleđu borbene crte.

Do sada su odbijeni svi neprijateljski napadaji na Ilok i Opatovac.

Na Drini bez promjena. U zaleđu fronte na Drini ponovo je zaposjednuta vlastitim četama Bijeljina.

Na Dunavu i Dravi bez promjena.

7. XII. 1944 g.

Na istočnoj fronti na Drini nije bilo značajnih događaja, dok su u Sriemu u toku žestoke borbe sa neprijateljem koji napada.¹⁸

U dolini Dunava uništena je 1 neprijateljska pukovnija.

Na Dunavskom odsjeku i na Dravi, osim obostrane topničke vatre, nije bilo značajnih događaja.

8. XII. 1944 g.

Na istočnoj fronti na Drini nije bilo događaja.

Na Sriemskom odsjeku u toku su žestoke borbe sa Sovjetskim i part. snagama koje napadaju u području Tovarnika.

Kod Opatovca na Dunavu Sovjetske snage u osobito teškom napadaju uspjele su ovladati ovim mjestom ali su protu-

¹⁵ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 118, 119, 120 i 123.

¹⁸ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 129, 130, 136, 144 i 145.

napadajem ponovo odbačeni te je Opatovac ostao u našim rukama. U tim borbama osobito se iztakla I. bojna 8. lovačke pukovnije.

Odbijen je pokušaj prelaza neprijatelja preko Dunava kod Jabuke i Erduta.

Na Dravi pored obostrane topničke i bacačke vatre nije bilo značajnijih događaja.

9. XII. 1944 g.

Na Drini nije bilo značajnije borbene djelatnosti.

U Sriemu nastavljaju se žestoke borbe s. Ilača i Nijemci (28 km j. z. Vinkovaca). U toku je naš protunapadaj.

Noću 7/8. XII. neprijatelj je prešao Dunav kod Vukovara. U toku žestokih borbi uspjelo je našim snagama suziti nepr. mostobran.

10. XII. 1944 g.

Na Drini bez većih promjena.

U Sriemu nastavljaju se borbe na crti: Sotin — Berak — Orolik — Otok (21 km i. 17 km i. j. i. 17 km j. i. Vinkovaca). Željeznička pruga Otok — Brčko ugrožena je od part., koji su zauzeli Vrbanju (15 km s. i. Brčkog).

Na Dunavu kod Vukovara neprijatelj dovlači nova pojačanja u mostobran istočno Vukovara. Neprijateljske čete pod-pomaže topništvo sa sjeverne obale rijeke i monitori s Dunava.

11. XII. 1944 g.

Na istočnoj fronti na Drini nije bilo značajnije borbene djelatnosti.

Na Sriemskom odsjeku nastavljaju se žestoke borbe zapadno Tovarnika i na mostobranu jugoistočno Vukovara.

12. XII. 1944

Na istočnoj fronti na Drini nije bilo značajnije borbene djelatnosti. i

U Sriemu vode se borbe na crti Sotin — Orolik — Otok. U toku je protunapadaj kod Komletinaca (iztočno Otoka). Vrbanja *na* pruzi Otok — Brčko očišćena je od part.

Na Dunavskom odsjeku žestokim vlastitim protunapadajem odbačen je neprijatelj s mostobrana kod Vukovara preko rijeke, uz teške gubitke.

Na Dravi kod Belišća (sjeverno Valpova) u toku su borbe s part. (Oko 300 koji su prešli r. Dravu.)

13. XII. 1944

Na iztočnoj fronti na Drini i u Sriemu bez većih promjena.

Na Dunavu dovršuje se čišćenje neprijateljskog mostobrana kod Vukovara.

Na Dravi kod Belišća odbačeni su partizani koji su bili prešli Dravu sa severa uz 200 poginulih. Ima pliena. Nastavlja se čišćenje tog područja.

14. XII. 1944

Na iztočnoj fronti i na Drini i u Sriemu bez osobitih promjena.

Neprijatelj napada jače kod Sotina južno od Otoka.¹⁷

Na Dunavu bez promjena.

U borbama za mostobran kod Vukovara u vremenu od 8 do 10. XII. nakon što je neprijatelj odbačen preko Dunava pronađeno je 248 neprijatelja, 51 zarobljen (od toga 4 sovjetska časnika) i zaplijenjeno: 100 lakih i 16 teških strojnica, 43 strojosamokresa, 23 protuoklopne puške, 9 protuoklopnih topova. 2 topovnjače na Dunavu pogodene su i potopljene od našeg topništva.

U ovim borbama odlikovao se osobito hrabrošću 4. sat Vinkovačke ustaške bojne u više juriša.

Protuudarom 12. XII izbačeni su i protjerani preko rijeke uz velike gubitke partizani kod Bijelog Brda (14 km iztočno Osijeka).

Odbijeni su pokušaji prelaza neprijatelja preko Drave kod D. Miholjca.

¹⁷ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 148, 151, 156 i 171.

Slatina (14 km z. D. Miholjca) posjednuta je od partizana.¹⁸
Kod Belišća i Bistrinica (4 i 6 km s. Valpova) opaženo je novo prelaženje partizana na južnu obalu rijeke.
Partizani iz Podgorača (10 km i. j. i. Našica) zauzeli su uporišta Koška i Prandanovci (14 i 16 km i. s. i. Našica) te nadiru dalje prema Valpovu.

15. XII. 1944

Sa iztočne fronte nema novih viesti.
Na Drini, Dunavu i Dravi bez promjene.
Na borbenoj crti u Sriemu neprijatelj već tri dana napada jakim snagama, osobito kod Sotina. Jaka neprijateljska zrakoplovna djelatnost. U Vinkovcima uslijed napadaja neprijateljskog zrakoplovstva ima štete i žrtava.

16. XII. g.

Na iztočnoj fronti na Drini, Dunavu i Dravi bez osobitih događaja.
Na Srijemskom odsjeku poslije trodnevnih uzaludnih napadaja na Sotin i južno 14. XII započeo je neprijatelj u jakosti jedne divizije nakon višesatne bubnjarske vatre svoj napadaj.
Braniočevom usredotočenom vatrom neprijatelj je svuda zaustavljen i odbačen na svoje polazne postave, pretrpevši znatne gubitke u, ljudstvu i tvorivu.

17. XII. 1944 g.

. Na iztočnoj fronti bez promjene.
Na Srijemskom odsjeku neprijatelj nije produžio svoje napadaje kod Sotina, a prema Privlaku i Otoku (10 i 19 km j. j. i- Vinkovaca) su same slabe neprijateljske snage. Kod Komletinaca (5 km i. Otoka) obostrana topnička vatra.
Na Drini, Dunavu i Dravi bez promjene.

¹⁸ Odnosi se na Podravsku Slatinu, koja se nalazi oko 36 km zapadno od D. Miholjca, a ne 14 km. Iz izveštaja Šestog korpusa NOVJ od 9 i 12 decembra 1944 god. vidi se da je Slatina tada bila slobodna (originali ovih dokumenata nalaze se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—6 i 7—8, k. 473 V).

u pozadini fronte u Sriemu cesta Osijek — Đakovo očišćena je od partizana, koji su pretrpili teške gubitke kod Gorjana (10 km s. Đakova). U toku su izviđanja obostrano ceste Osijek — Našice.

18. XII. 1944

Na Drini nije bilo značajnije borbene djelatnosti.

Na Srijemskom odsjeku između Save i Bosuta u toku su borbe s partizanima.

U Sriemu kod Negoslavaca (9 km j. i. Vukovara) podhvatne snage u napadu s težnjom odbacivanja neprijatelja imale su početne uspjehe, ali su kasnije zaustavljene jakom neprijateljskom vatrom te su povučene na polazne postave. Vukovar je pod pojačanom neprijateljskom topničkom vatrom.

Na Dravi spriječen je pokušaj prelaza rijeke na Otoku sjeverozapadno Moslavine.

19. XII. 1944 g.

Na Drini u toku su borbe s partizanima, koji su se prebacili s istočne na zapadnu obalu te ugrožavaju područje između Bijeljine i Janje te oko Branjeva.

Na Srijemskom odsjeku i na Dravi neprijatelj nije napadao.

Živahna neprijateljska zrakoplovna djelatnost osobito u području Vinkovaca.

20. XII. 1944 g.

Na istočnoj fronti bez većih promjena.

U zaleđu fronte na Drini pojačana je neprijateljska napadačka djelatnost u području Brezovo Polje — Bijeljina — Janja kamo se neprestano prebacuju partizanske snage s istočne obale r. Drine.

Bijeljina je obkoljena s tri strane i nalazi se pod neprijateljskom topničkom vatrom. Cesta Bijeljina — Brčko presječena je kod Dragaljevac (13 km s. z. Bijeljine).

Podhvatna skupina koja s juga napreduje dostigla je raskršće ceste južno od Branjeva (22 km s. s. i. Zvornika).

Skela na Drini kod Zvornika oštećena je.

Na Srijemskom odsjeku odbijeni su svi neprijateljski napadaji podpomognuti topničtvom na crti Oro'lik — Sotin. Kod Otoka odbijena su 2 noćna napadaja partizana i zaplijenjena 1 ruska strojica. 7 vojničara je ranjeno.

U pozadini fronte očišćena je cesta Đakovo — Osijek a partizani su potisnuti prema zapadu.

21. XII. 1944 g.

Na istočnoj fronti u Srijemu, na Dunavu i Dravi bez većih promjena.

U dolini r. Drine podhvatna skupina koja napreduje s juga slomila je jak neprijateljski odpor kod Janje (9 km j. Bijeljine) i produžila napredovanje k Bijeljini. Skela na Drini kod Zvornika oštećena je jakom strujom i onesposobljena.

Na Srijemskom odsjeku odbijeni su mjestni napadaji neprijatelja. Na borbenoj crti kod Otoka živa neprijateljska djelatnost. Neprijateljski pokreti izpred postava tučeni su uspješnom topničkom vatrom.

Živa djelatnost sovjetskih borbenih zrakoplova na Srijemskom odsjeku, posebno na željezničku prugu i postrojenja kod Vinkovaca i Osijeka.

Na Dunavu i Dravi neprijateljska vatra za uznemiravanje.

U području jugozapadno D. Miholjca proterana je jedna partizanska skupina uz 47 poginula i 12 ranjenih partizana.

22. XII. 1944 g.

Sa Drine javljene su samo mjesne borbe s partizanima. Uzpostavljena je zaprečna fronta 5 km južno Zvornika. Jedna vlastita podhvatna skupina protjerala je partizane i odteretila obkoljenu posadu Bijeljine.

Na Srijemskom odsjeku bila je samo slabija mjesna borbena djelatnost osobito istočno Otoka. Između Bosuta i Save uzpjelo je našim četama premjestiti glavnu crtu u istočnom smjeru.

Pojačana je neprijateljska borbena djelatnost na crti istočno Otoka, gdje se očekuju novi neprijateljski napadaji. Kod Sotina prvi puta su opažene bugarske čete¹⁹ na fronti (3. divizija). Izmjena ruskih četa s bugarskim i dalje traje.

¹⁴ Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 171.

Na Dunavu i Dravi nije bilo borbene djelatnosti osim obostrane topničke vatre.

23. XII. 1944 g.

Na odsjeku Drine u toku je povlačenje naših četa s mostobrana kod Zvornika uz jaki partizanski pritisak. Cesta Zvornik — Bijeljina kod Branjeva i Kozluka tučena je neprijateljskom topničkom i bacačkom vatrom s istočne obale Drine. Kod Janje u toku su borbe s partizanima. Podhvatna skupina iz Bijeljine u svom napredovanju prema Brčkom dostigla je Brezovo Polje (12 km i. Brčkog).

Na Srijemskom odsjeku osim mjestne topničke vatre bez značajnije borbene djelatnosti. Neprijateljska oklopijena kola kod Sotina prisiljena su na uzmak vatrom našeg topništva.

Na Dunavu i Dravi bez promjena.

24. XII. 1944 g.

Na Drini nalaze se zalaznice jedne njemačke borbene skupine iz Zvornika prema Kozluku uz jači neprijateljski pritisak. U pozadini fronte na Drini jači neprijateljski pritisak u smjeru Čelića i Brčkog.

Na Srijemskom odsjeku jedna neprijateljska skupina (u jakosti bojne) uspjela je iznenada prodrijeti iz šume južno Otoka na prugu Brčko — Vinkovci. Protumjere su u toku.

Odbijen je napadaj na Otok pripremljen neprijateljskom topničkom i bacačkom vatrom i podpomognut neprijateljskim zrakoplovstvom. U tom napadaju sudjelovale su i bugarske čete. Neprijateljski gubitci nisu poznati. Vlastiti gubitci: 4 poginula i 20 ranjenih.

Na borbenoj crti između Bosuta i Dunava odbijeno je više manjih neprijateljskih napadaja.

Na Dunavu i Dravi osim mjesnih vatrenih prepada bez promjena.

Vlastito zrakoplovstvo napalo je 22. XII okupljanje neprijateljskih samovoza istočno od Banča, te je uništilo 20 i oštetilo 20—30 samovoza.

Na Dravi jake sovjetske snage zapadno od Moslavine ugrožavaju zapadno krilo fronte.

25. XII. 1944 g.

Na Drini odbijen je napadaj partizana na Bijeljinu sa zapada, dok jedna borbena skupina potiskuje partizane sjeveroistočno Bijeljine, a druga iz područja Janje u smjeru sjevera i sjeverozapada.

Posada Čelića južno Brčkog pojačana je i predzemljište tog uporišta očišćeno je od partizana.

Na Srijemskom odsjeku između Vrbanje i Otoka neprijatelj se u gumenim čamcima preko podvodnog zemljišta približio želj. pruzi i neprestano pojačava svoje napadaje. Protunapadaj iz Otoka nije uspio. U toku je novi protunapadaj pojačanim snagama.

Odbijeni su svi neprijateljski napadaji na Otok podpomognuti topničkom i bacačkom vatrom. Nađen je 51 poginuo neprijatelj. Ima pliena. Vlastiti gubitci: 16 poginulih, 33 ranjena i 12 nestalih.

Na borbenoj crti između Orolika i Sotina življa neprijateljska borbena djelatnost uz pojačanu topničku vatru osobito težim topničtvom. Jugoistočno Sotina neprijateljska oklopna kola prisiljena su na uzmak vatrom, našeg topništva.

27. XII. 1944 g.

Na Drini bez promjene.

Na Srijemskom odsjeku stanje je poboljšano poduzetim protumjerama. Neprijateljski prodori su pročišćeni i neprijatelj odbačen te su ponovo zaposjednuti stari postavi.

Odbijeni su svi neprijateljski napadaji na Otok pri čemu je poginulo 51 neprijateljski vojnik (izbrojano). Vlastiti gubitci 16 poginulih (1 častnik), 31 ranjen (2 častnika) i 12 **nestalih**.

U toku je čišćenje područja oko Otoka i Privlake.

Na Dunavu i Dravi bez promjena.

28. XII. 1944

Na Drini je stanje olakšano, nakon što je očišćeno područje između Drine i Save i neprijatelj prebačen na iztočnu obalu Drine.

Na Srijemskom odsjeku između r. Bosuta i Save očišćen je jedan nepr. prodor između Otoka i Privlake, nepr. odbačen na polazne postave.

Cesta Županja — Brčko još uvijek ugrožena.

25. XII nepr. je cijeli dan napadao na crti Oroiiik — Sotin potpomognut topničtvom ali bez uspjeha. 26. XII na cijeloj toj crti samo nepr. vatra za uznemiravanje.

Na celom Sriemskom odsjeku dovedena su pojačanja Nijemaca. Nepr. gubitci u Sriemu: 175 part. i 93 Bugara poginulih, veliki broj je ranjen, zaplijenjeno oružje i tvorivo. Na Dunavu i Dravi samo obostrana vatra za uznemiravanje.

29. XII. 1944

Na Drini odbijen je napadaj j. z. Neprijatelj je u protuudaru uz visoke gubitke odbačen preko Drine.

Na sriemskom odsjeku pročišćeno je područje od Otoka i uzpostavljena stara borbena crta. Neprijatelj koji se u početku žilavo borio povukao se kasnije uz visoke gubitke daleko u istočnom smjeru. 30 part. poginulo, 4 zarobljena. U šumskom području južno Otoka nastavljaju se teške borbe.

Na odsjeku između Bosuta i Dunava izviđačke skupine prodrle su daleko izpred borbene crte i ustanovile veliki broj nepr. vojnika (Bugara) u borbama predhodnih dana. Samo istočno Orolika pronađeno je 114 poginulih, zaplijenjeno 17 strojnica i 30 strojopuškara.

Na Dunavu i dravskom odsjeku traje i dalje samo slabija mjestna vatra za uznemiravanje.

U zaleđu dravskog odsjeka nastavlja se čišćenje područja oko Đakova i Našica uz slab otpor neprijatelja.

U Podravini konačni posljedak pokazan je u izvješću broj 363.²⁰

Pitomača je čvrsto u rukama Kozaka sa izturenim osiguranjem kod Starog Graca.

26. XII u progonu part. u području južno od Pitomače palo je 19 part. i 2 su zarobljena, dok su 1 častnik i 1 domobran ranjeni.

30. XII. 1944

Na Drini razbijene su manje part. skupine.

Na Sriemskom odsjeku nepr. je bezuspješno više puta napadao u jakosti sati istočno Otoka. Kod Đeletovca razbijeni su vatrom branioca novi nepr. napadaji u jakosti bojne pod-

²⁰ Odnosi se na dnevni izveštaj od 28 decembra.

pomognuti jakom topničkom vatrom. Na ostalom djelu Srijemskog odsjeka na Dunavu i Dravi bilo je samo mjesne vatrene djelatnosti.

U zaleđu Dravske fronte razbijena je prodorom naših snaga iz Đakova u smjeru zapada 1 part. skupina jaka 800-1000 ljudi kod Levanjske Varoši i protjerana u Krndiju ostavivši na bojištu 120 poginulih part. među njima 1 komandanta divizije.

31. XII. 1944

Na Drini bez osobitih događaja.²¹

Nastavlja se čišćenje područja južno od Bijeljine, od ostalih manjih part. skupina.

Na Srijemskom odsjeku nastavlja se nepr. napadačka djelatnost osobito iztočno Orolika gdje su odbijeni napadaji Bugara u jakosti bojne. Kod Otoka odbijeni su u toku 28 i 29. XII svi nepr. napadaji i uništena 3 nepr. utvrđena položaja. Tom prilikom nepr. je imao 42 poginula i 4 zarobljena, a zaplijenjeno je 11 stroj, pušaka i više pušaka.

Opažena su nepr. pojačanja na crti južno Bosuta.

Na Duna-vu i Dravi osim nepr. vatre za uznemiravanje na Valpovo i V- Miholjac, bez promjena.²²

²¹ O operacijama na Drini vidi tom I, knj. 15, dok. br. 202.

²² O dejstv^ima na Srijemskom frontu od 15 do 31 decembra 1944 god. vidi tom I, :knj. 10, dok. br. 165, 166, 167, 168, 169, 170 i 171.

REGISTAR

A

Abramović (logornik) — 254;
 Ađaševci (s.) — 56, 456, 464;
 Aldan (polic. agent) — 39;
 Alimpić Dušan-Vlada — 512, 516, 518;
 Alimpić Radivoj — 516;
 Andrić (puk.) — 326, 396;
 Andrić Leposava-Baba — 512, 516;
 Andrijaševci (s.) — 629;
 Andrijevići (s.) — 196, 564;
 Angeli (zamj. zapovj.) — 258;
 Arbanas Dragutin (puk.) — 392, 478;
 Ašanja (s.) — 262, 313, 317, 383, 546;
 Atanasković Mirko — 437;
 Avramović Đuro — 74;
 Avramović Lazar — 74;

B

Bapska Novak (s.) — 562;
 Bachert Ferdinand — 120;
 Bačinci (s.) — 456, 461, 548;
 Bačka — 20, 21, 22, 36, 42, 45, 49, 511;
 Bajić Slobodan-Paja — 147;
 Bakula Mirko — 314;
 Balej Janko — 383;
 Bali dr (član Ureda za manjine) — 44;
 Baltačik Albert — 32;
 Banat — 11, 12, 20, 21, 23, 26, 29, 30, 31, 34, 35, 36, 41, 42, 44;
 Bankovci (polj. dobro) — 161, 267, 391, 414, 451, 474;
 Banoštor — 125, 136, 159, 184, 196, 201, 202, 235, 400, 416, 419, 448, 455, 521, 532, 533, 536, 538, 546;
 Banovci (s. kod Markušice) — 441, 581;
 Banstol (k. 223) — 568;
 Baradinci (šuma) — 237;
 Baš Franc — 49;

Batajnica — 267, 305, 312, 336, 351, 353, 361, 382, 426, 434, 444, 530, 538, 549;
 Bataljon prvi Trećeg NOP odreda Treće operativne zone — 272, 293, 303, 387, 419, 420;
 Bataljon drugi Trećeg NOP odreda Treće operativne zone — 303, 386, 394, 418;
 Bataljon treći Trećeg NOP odreda Treće operativne zone — 303, 419;
 Bataljon Četvrti Trećeg NOP odreda Treće operativne zone — 303, 364, 376, 386;
 Bataljon drugi Prvog Sremskog NOP odreda — 566;
 Bataljon drugi Šeste vojvodanske brigade — 611;
 Bataljon prvi 737 pešadijskog puka (nemačkog) — 209;
 Bataljon prvi 741 pešadijskog puka (nemačkog) — 209;
 Bataljon 811 za osiguranje (nemački) — 590, 591, 592, 593;
 Bataljon drugi pripravnici nemačke narodne grupe »General Laudon« — 85, 102, 103, 110, 113, 212, 286, 355, 365, 385, 397;
 Bataljon prvi 20 puka (mađarskog) — 519;
 Bataljon treći 20 puka (mađarskog) — 520;
 Bataljon 16 graničarski (mađarski) — 496, 519, 520, 523;
 Bataljon 16 pontonirski (mađarski) — 522;
 Bataljon 16 pontonirski dopunski (mađarski) — 522;
 Bataljon 13 dopunski za vezu (mađarski) — 522;
 Batrovci (s.) — 454, 455, 546;
 Bečmen (s.) — 504, 546;
 Begić (puk.) — 272;

- Begić G. (državni tajnik) — 149;
 Begov Potok — 203;
 Beker Petar — 120;
 Beketovo (kod s. Rivice) — 382, 473;
 Bela Crkva — 367, 436;
 Belegiš (s.) — 154, 155, 156, 199, 205, 226, 266, 274, 275, 276, 345, 392, 433, 438, 450;
 Belišće (s.) — 643;
 Beočin — 126, 128, 359, 448, 534, 567, 571, 576;
 Berkasovo — 624;
 Bešenovo — 51, 57, 125, 167, 201, 324, 336, 362, 366, 381, 416, 426, 427, 636;
 Beška — 348;
 Bežanija — 130, 535;
 Bijeljina — 640, 645, 646, 648;
 Bingula — 103, 127, 235, 266, 358, 402, 411, 424, 449, 455, 510, 534, 535, 536, 537, 545;
 Blažević Marko — 186, 235;
 Bobota (s.) — 390, 431, 506, 507, 568;
 Bogaroški Vlada — 32, 33;
 Bojna pripremna ustaška — 279;
 Bojna prva lovačka — 219, 220, 221, 222, 223, 295, 376;
 Bojna druga novačka — 295;
 Bojna četvrta novačka — 295;
 Bojna oružnička novačka — 58;
 Bojna zrakoplovna školske pukovnije — 219, 220, 221, 222, 223, 296, 298, 376;
 Bojna druga Šeste pješačke pukovnije — 279, 280;
 Bojna četvrta Pete pješačke pukovnije — 279;
 Bojna uetnaesta ustaška — 280;
 Bojna šesnaesta ustaška — 219, 220, 221, 222, 223, 281, 282, 342;
 Bojna druga Četvrte gorske pješačke pukovnije — 280, 281, 285;
 Bojna treća Četvrte gorske pješačke pukovnije — 281, 282, 284;
 Bojna treća Četvrtog gorskog združenja — 280;
 Boljevcı (s.) — 350, 351, 361, 404, 405, 414, 444, 486, 487;
 Borota (drž. pust.) 437, 470, 486;
 Bosut (s.) — 136, 198, 202, 236, 261, 281, 372, 400, 436, 509, 595, 647;
 Bosut (r.) — 489, 595, 614;
 Bosutski most — 498;
 Bosutske šume — 261, 293, 584;
 Branjevo (s.) — 645, 647;
 Brankov Lazar — 513, 514;
 Brčko — 647;
 Brestać — 186, 188, 236;
 Brezović Mate — 389;
 Brežnica (r.) — 589;
 Brigada šesta NOU istočnobosanska — 293, 303;
 Brigada prva NOU vojvodanska — 387, 521, 537;
 Brigada treća NOU vojvodanska — 445;
 Brigada četvrta NOU vojvodanska — 565, 568;
 Brigada šesta NOU vojvodanska — 562, 565, 568, 596, 598, 629;
 Brigada sedma NO vojvodanska — 631;
 Brigada jedanaesta NO vojvodanska — 631;
 Brigada trinaesta pešadiska (madžarska) — 494, 511, 519;
 Brigada prva kozačka (belogardejska) — 500;
 Brodski Zdenci — 202;
 Broz Josip-Tito — 541;
 Bršadin — 485;
 Buđanovci (s.) — 183, 186, 188, 189, 236, 267, 338, 352, 353, 376, 382, 420, 428, 540, 548, 553, 555, 560;
 Bukovac (s.) — 237, 239, 240, 286, 442;
 Bukovica (k. 1008) — 205;
 Bulaj Josip — 516;
 Burbali Frane — 353;
 Buschbacher — 446, 483, 556, 558, 566;

C

 Cerovača — 455;
 Cervenjak Pavle — 128;
 Ceschan Michael — 288;
 Crna Bara (s.) — 351;
 Crveni Cot (k. 539) — 110, 221, 248, 265, 272, 296;
 Cvetković Nikola — 474;
 Cučak Josip — 97;

C

 Cirpanov Radivoje-Cira — 23, 27, 28, 37, 38;

C

 Čakovci (s.) — 577, 581;
 Čalma (s.) — 53, 101, 106, 108, 126, 127, 128, 130, 132, 473, 598;
 Čanić (puk.) — 56;

- Čerević (s.) — 284, 285, 420, 424, 448, 455, 456, 534, 536, 569;
 Četa biciklistička (mađarska) — 523, 524;
 Četa bosutska (partizanska) — 151, 230, 293, 303;
 Četa prva Fruškogorskog NOP odreda — 51, 57, 58, 59, 64;
 Četa druga Fruškogorskog NOP odreda — 56, 59, 100, 265;
 Četa treća Fruškogorskog NOP odreda — 284, 355, 591;
 Četa prva Prvog bataljona Sremskog NOP odreda — 459;
 Četa druga Drugog bataljona Sremskog NOP odreda — 474;
 Četa prva Drugog bataljona Trećeg NOP odreda — 273;
 Četa druga Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda — 355;
 Četa prva Podunavskog NOP odreda — 265;
 Četa druga Podunavskog NOP odreda — 264, 266, 267, 268;
 Četa četvrta Drugog nemačkog pripravnog bataljona — 85, 86, 100, 103, 104, 211, 248, 249, 250;
 Četa peta Drugog nemačkog pripravnog bataljona — 85, 86, 110, 143, 247, 248;
 Četa 16 graničarska minerska (mađarska) — 523;
 Čirak Milorad — 313;
 Čortanovci — 133, 135, 136, 138, 164, 183, 194, 195, 200, 215, 241, 380, 386, 387, 393, 402, 499;
 Čurić Ante (puk.) — 510, 531, 550, 570, 578, 584, 589;
 Čurug (s.) — 24, 43, 45, 46;
 Čutirić Franjo — 424;
- D**
- Damjanov Andrija — 32;
 Debrinja (šuma) — 436;
 Deč (s.) — 151, 185, 186, 203, 311, 313, 314, 315, 355, 416;
 Dilj (pl.) — 232;
 Dimitrašević Svetozar — 574;
 Divizija šesta proleterska — 636;
 Divizija trinaesta pešadijska (mađarska) — 493, 494, 496, 521, 525, 532, 541, 551;
 Divizija kozačka (belogardejska) — 500;
 Divizija 717 nemačka — 309, 310;
- Divizion artiljeriski 654 (nemački) — 209;
 Divjak (polj. dobro) — 314;
 Divnin Stevan-Baba — 24, 25, 41, 46;
 Divoš (s.) — 132, 167, 501;
 Dobanovci — 314, 505, 556;
 Dobočae — 204;
 Dobošaša — 428;
 Dobrinci — 162, 267, 273, 295, 466;
 Dobrosavljević Jovanka — 32;
 Domuskela (prelaz na r. Savi) — 272;
 Donji Miholjac (s.) — 646;
 Donji Petrovci — 162, 351;
 Donji Tovarnik — 139;
 Dragaljevac (s.) — 645;
 Drava (r.) 641, 645, 650;
 Drina (r.) — 648, 649;
 Dubo (kod Rume) — 473;
 Dubovik — 202;
 Dubravčić (bojnik) — 152;
 Dudaš Gojko — 147;
 Dumbovo — 384, 389, 424;
 Dunav (r.) — 640, 641, 642, 647, 650;
 Dvornjički Martin — 183;
- B**
- Deletovci — 536, 548, 649;
 Đuran Josip — 106;
 Đurđević Mišo — 364;
- Dž**
- Džigurski Milica — 38;
 Džigurski Natalija — 38;
- E**
- Ebenhöh (voda njem. nar. grupe) — 54;
 Elikar Jakob dr — 218;
 Erdevik — 128, 266, 293, 294, 536, 582, 583, 588, 630, 637, 640;
- F**
- Faber Mihael — 34;
 Feješ Klara-Edeš — 23, 37, 512, 513, 516;
 Fenek (polj. dobro) — 433;
 Fišer Jela — 97;
 Fišer Pst. — 99;
 Flotila dunavska (mađarska) — 210;
 Flug Pst. — 98;
 Foti (major) — 26;
 Francisti Dalibor — 15, 16, 17;
 Fric Andrija — 316, 329;

Fruška Gora — 27, 54, 56, 63, 66, 69, 70, 76, 88, 89, 92, 93, 100, 101, 103, 110, 116, 117, 141, 147, 151, 152, 157, 208, 219, 223, 225, 243, 246, 247, 248, 249, 260, 261, 264, 268, 269, 270, 271, 278, 282, 283, 293, 296, 303, 337, 342, 361, 386, 446, 468, 500, 512, 531, 551, 576, 590, 634, 635;

G

Gaboš (s.) — 389, 437, 564;
Gabošac Savo — 56;
Gaj (s.) — 288;
Genovs Todor — 315;
Gibarac (s.) — 456, 461, 547;
Gjurgjević (ppuk.) — 499, 554, 586, 596;
Gladnoš (pustara) — 426;
Glavni štab NOV i PO Vojvodine — 461, 512, 629;
Golubinci — 154, 155, 183, 226, 227, 262, 274, 304, 343, 351, 384, 464, 487, 545, 611, 629, 630;
Golubović Stefan — 312;
Gorjani (s.) — 645;
Gornje Lice — 125, 129, 133, 470, 569;
Graberje — 535;
Grabova Greda — 421, 431;
Grabovac (pustara) — 612;
Grabovci — 286, 321, 330, 337, 338, 433, 458, 463, 464, 465, 466, 530, 550, 556, 572, 575;
Grabovo (s.) — vidi Planin. Grabovo;
Grabovo brdo — 441;
Graor Dušan — 32;
Grčević Ladislaus (major) — 85, 126;
Grčićev slš. — 488;
Grede (šuma) — 592, 593;
Grgeteg (s.) — 442;
Grgurevci (s.) — 9, 67, 69, 70, 74, 75, 76, 97, 100, 101, 104, 108, 127, 131, 199, 211, 235, 286, 449, 465, 466, 481, 510, 528, 537, 540, 542;
Grk — vidi Višnjicevo;
Grujić Danilo — 15, 29, 35;
Grujić Rade-Crni — 37, 40;
Grulović Aćim — 517;
Grupa »Borovski« — 208;
Grupa diverzantska Trećeg bačko-baranjskog NOP odreda — 515;
Grupa dragutinovačka — 33;
Grupa karlovačka — 31, 34;

Grupa melenačka — 33;
Grupa nemačka narodna za istočni Srem — 51, 88, 90, 92, 96, 98, 107, 115, 140, 303, 310, 444, 479, 555', 557, 561, 565, 571, 579, 598, 613; '
Grupa nemačka narodna za Banat — 597, 602, 608, 609;
Grupa nemačka narodna — Zemaljsko voćstvo — 597, 608;
Gvozdanović (puk.) — 85, 86, 103, 104, 224, 365, 453;
Gvozdić Petar dr — 263;

H

Hajdučki Breg — 9, 10;
Haug Petar — 46;
Hauk Vilhelm — 120;
Hauzer Jakob — 120;
Heib Andreas — 250;
Heim (kapetan) — 609;
Helm (ataše policij.) — 114, 252;
Herne Adoy — 387;
Hiltner Anton — 57;
Hinghofer dr (general) — 210, 309;
Hipš Jozef — 33;
Hoffmann Fritz — 212, 481;
Holzer Nikolaus — 231;
Horgoš (s.) — 43;
Hrtkovci — 198, 424, 474, 489, 572, 578;
Hrvatska Mitrovica — vidi Sremska Mitrovica;

I

Ilača (s.) — 505, 507, 547, 582, 642;
Ilinci — 449, 464, 488, 506;
Ilok — 52, 116, 125, 294, 504, 568, 622, 623, 625, 631, 632, 635;
Indija — 115, 337, 348;
Irig — 51, 135, 136, 195, 232, 266, 398, 414, 418, 483, 485, 487, 509, 548, 580, 583, 622;
Iriški Venac — 220, 343, 486, 487, 509, 582, 589;
Iser (general) — 88, 285, 298, 343, 357;
Isin Cot (k. 524) — 222;
Ivačković Gordana-Crna — 22, 29, 36, 37;
Ivanišević Doko — 446;
Ivankovo (s.) — 441, 547;

J

Jakov Martin — 38;
Jakovo (s.) — 135, 311, 335, 373, 445, 465, 504;

Jamena — 167, 261, 329;
 Janok (s.) — 455;
 Jarak — 108, 127, 134, 185, 372, 400, 431;
 Jarčina (ž. st.) — 139, 184, 201, 357;
 Jaruga (M. i V.) — 423;
 Jazak (s.) — 73, 74, 134, 139, 152, 194, 195, 200, 203, 247, 427, 439;
 Jeglič (salaš) — 202;
 Jelfinov Dorde — 17;
 Jerkić Jelena — 73;
 Jerkić Milica — 73;
 Jocić Miladin — 514;
 Johan Peters — 39;
 Jovanović Stevan-Stevica — 32, 40;

K

Kačinki dr — 347;
 Kakanj (s.) — 205;
 Katlenburg (ppuk.) — 174;
 Kamenica (Sremska Kamenica) — 568, 578;
 Kappes Philipp — 250;
 Karakuša (šuma) — 557;
 Karlovac — 542;
 Karlović (bojnik) — 106;
 Karolić Stojan — 55;
 Kaše (nemački poslanik) — 114, 233, 246, 349;
 Kavgić Ivan — 97;
 Keller Stefan — 115;
 Keller Vilibald — 58;
 Kerdeši (major) — 41;
 Kerečin (puk.) — 626;
 Kin dr (savetnik nemačkog poslanstva u NDH) — 347, 348;
 Klein Filip — 120;
 Klenak — 428, 450, 451, 452, 457, 557, 559;
 Kluktevica (šuma) — 198;
 Klještevica (šuma) — 106, 390, 509;
Kneč Vilhelm — 77;
 Knežević Adam — 185;
 Koch dr — 103, 113;
 Kogard (ppuk.) — 69, 174;
 Koh pst — 99;
 Kolar Katalina — 37;
 Kolarov Vladimir-Koča — 23, 31;
 Komletinci (s.) — 490, 549, 610, 624, 629, 644;
 Kopačevo (s.) — 640;
 Kopačin (ppuk.) — 167;
 Kopaš (poručnik) — 26;
 Kopriva (zastup. okruž. rukovod. nemačke nar. grupe) — 564;

Korać Gajin Ivan — X28;
 Korog (s.) — 510;
 Korpus peti mađarski — 493, 496, 511, 519, 521, 523, 525, 532, 541, 551;
 Korpus šesti NOVJ — 644;
 Korpus dvanaesti NOVJ — 635, 630;
 Koruška — 235, 448;
 Kovačević Bogdan — 314;
 Kovačević Mato — 65;
 Kovalić Petar — 32;
 Koška (s.) — 644;
 Kozluk (s.) — 647;
 Kraljevci — 138, 141, 184, 200, 215, 224, 267, 303, 304, 305, 331, 337, 380, 427, 476;
 Krčedin — 119, 120, 135, 165, 183, 348, 385, 556;
 Krčedinska Ada — 535;
 Krnjački Miloš — 352;
 Krnješevci — 310, 313, 317, 336;
 Krušedol — 414, 433, 452, 531, 540, 548, 553, 560, 577;
 Kučina (šuma) — 298;
 Kuhn (inž.) 383;
 Kukujevci — 200, 389, 530, 536, 548;
 Kumani — 11;
 Kupinovo — 124, 313, 324, 331, 334, 335, 413, 420, 457, 467, 487, 546, 579;
 Kurjakovac (pustara) — 473;
 Kuvedžin (s.) — 400;
 Kuzmanović Čedomir — 383;
 Kuzmin — 128, 131, 167, 359, 401, 464, 509, 530, 570, 572;
 Kvaternik Slavko — 114, 217;

L

Lačarak (s.) — 101, 126, 134, 389, 487, 504, 547, 549, 578, 586, 626, 636, 637;
 Laxa (general-poručnik) — 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 273;
 Ledinci (s.) — 63, 237, 239, 241, 279, 329, 336, 361, 362, 374, 415, 427, 434, 505, 528;
 Ležimir (s.) — 53, 126, 211, 235, 327, 328;
 Lipovac — 168, 204, 454;
 Lipovača — 610;
 Lisačka — 342;
 Lisnik (šuma) — 297;
 Lišvar (kod Ležimira) — 265;
 Lontschar (*general*) — 174;
 Lorković dr — 349;

Lovaš (s.) — 563, 569, 587;
Lug (s.) — 342, 360, 378, 501;
Luter (podsekretar) — 42;

Lj

Ljuba (s.) — 125, 400, 418, 437, 438,
449, 504, 534, 535, 583;
Ljukovo (zaselak) — 458;

M

Magerle Otto (kapetan) — 287, 356,
366, 398;
Majcan Josip — 16;
Mallyj Franz — 53;
Mali Danica — 137;
Mali Radinci — 133, 320, 329, 351,
548, 579;
Malovanci (šuma) — 449;
Man. Beočin — 220;
Man. Bešenovo — 237;
Man. Fenek — 137;
Man. Grgeteg — 51, 58, 62, 264;
Man. Hopovo — 62, 133, 135, 195,
414, 426;
Man. Krušedol — 58;
Man. Kupinovo — 317;
Man. Kuveždin — 106, 125, 127, 130,
282;
Man. Ravanica — 152, 204;
Man. Vel. Remeta — 186, 200, 203,
236;
Man. Vrdnik — 325;
Man. Šišatovac — 127, 128;
Mandelos (s.) — 53, 101, 127, 345,
371, 432, 441, 637;
Manojlović Đorde — 364;
Maradik (s.) — 304, 324, 329, 338,
343, 382, 416, 426, 442, 462, 487,
498, 536, 539, 540, 546, 577, 586;
Marcek Danilo — 186;
Marinci (s.) — 470, 506;
Marinković Sonja — 27, 29, 31, 38;
Marković Borde-Đilas — 284;
Marković Svetozar-Toza — 22, 23,
27, 28, 35, 37, 39;
Marković Zvejanin — 23;
Markušica (s.) — 473;
Maršek Danilo — 235;
Martinci — 56, 108, 126, 235, 359,
378, 400, 478, 504, 529, 535, 546,
549, 578, 638;
Mašek Emanuel — 208, 238, 310, 332,
354, 362, 374, 384, 405, 417, 429,
434, 439, 443, 451, 458, 471, 491,
630, 632;
Matković (narednik) — 68, 74;

Melenci — 11, 30, 77;
Meilinger Nikolaus (kapetan) — 86
104, 119;
Merdanović Slavko — 133;
Merz Konrad — 120;
Micašević Lazar — 73;
Mihailović Dragoljub-Dražić — 126
151, 152, 187;
Mihalić Milan (bojnik) — 507;
Mihaljevci (Sremski Mihaljevci)
156, 162, 163, 201, 215, 226, 276
466;
Mikluševci — 485, 504, 582;
Milić Milan — 379;
Milić (nadsatnik) — 540;
Milošević Boško-Zmaj — 265;
Minberg (ppuk.) — 42;
Mirkovci — 550;
Mirković Sava — 188;
Mitrović Ratko-Šilja — 32, 39;
Mizler (general) — 77;
Mokan Ranko — 574;
Mokrin — 11, 12, 33;
Molnar Bula-Braša — 23, 24, 25, 37,
40, 46;
Molovin — 127, 266;
Morović (s.) — 56, 134, 229, 230, 235,
328, 342, 387, 448, 485, 509, 546,
565, 568;
Mortovanski salaš — 43;
Motorce (k. 285) — 269;

N

Naglić Toma — 137;
Nedved (puk.) — 69;
Neglić Jovanka — 73;
Neglić Nada — 73;
Neglić Mica — 74;
Negoslavci (s.) — 510, 645;
Neradin (s.) — 51, 62, 137, 198, 345,
380, 381, 537, 568;
Neštin — 62, 131, 134, 136, 160, 359,
423, 486, 633, 640;
Neumüller — 86;
Neustädter — 579;
Nijemci (s.) — 469, 488, 506, 537,
538, 561, 642;
Nika Gavriilo — 34;
Nikinci (s.) — 380, 421, 433, 481, 490,
499, 504;
Nikolić Lazar — 321;
Nimmichtl Julius — 409;
Nova Pazova — 275, 382, 434, 530,
538, 549;
Novi Banovci — 226, 462, 558, 573;

Novi Karlovci (Sase) — 115, 137,
150, 154, 155, 156, 183, 184, 194,
197, 227, 267, 275, 432, 450, 558;
Novi Sad — 24, 45;
Novi Slankamen — 154, 155, 156,
194, 196, 225, 350, 463, 546, 555,
573, 628;

O

Obedska Bara — 593;
Obrež — 315, 535, 546, 554, 575;
Odred NOP aleksandrovački — 31;
Odred treći NOP bačko-baranjski
— 512, 513, 515, 576;
Odred NOP dragutinovački — 31;
Odred NOP fruškogorski — 9, 53,
109, 151, 153, 211, 246, 256, 261,
266;
Odred NOP karađorđevački — 31;
Odred NOP kikindski — 31;
Odred NOP kumanački — 31;
Odred NOP melenački — 31;
Odred NOP mokrinski — 31;
Odred NOP petrovgradski — 31;
Odred NOP podunavski — 51, 53,
62, 90, 119, 151, 153, 256;
Odred NOP posavski — 124, 151,
227, 256;
Odred NOP prvi sremski — 461,
506, 521, 535;
Odred NOP drugi sremski — 521,
563, 565, 568, 596;
Odred NOP stajičevski — 31;
Odred NOP šajkaški — 21, 42, 43,
46;
Odred NOP treći Treće operativne
zone — 420;
Ogar (s.) — 135, 186, 205, 287, 315,
342, 466;
Olovo (s.) — 204;
Opatovac (s.) — 505, 640, 641, 642;
Oreb (poručnik) — 185, 311;
Orljak (šuma) — 548;
Orolik — 548, 643, 648, 649, 650;
Osijek — 51, 293, 459, 552, 640, 641;
Osmoković Ferdo — 126;
Ostojić Ivan — 516;
Ostrovo (s.) — 529;
Otok (s.) — 216, 643, 646, 647, 648,
649, 650;

P

Paljevina (pustara) — 234;
Pamer (nemački obaveš. of.) — 26,
41;
Pančevo — 14, 77;

Pandurović (poruč.) — 169;
Panvić fon (general) — 493;
Pauković dr — 124;
Paunović Stanko-Veljko — 134;
195, 284;
Paveiić Ante — 18, 51;
Pavlovci — 111, 129, 237, 265, 324,
325, 366, 374, 375, 442, 612, 630;
Pavlović Svetislav-Mujo — 17;
Pećinci (s.) — 98, 107, 131, 162, 262,
267, 295, 352, 357, 466;
Pehar Nikola — 64;
Pejić Jovanka — 455;
Pekić Ilija dr — 306;
Perlez — 41, 77;
Petrov Olga-Debela — 32;
Petrovaradin — 15, 90, 126, 272, 443;
Petrovci (s.) — 320, 413, 466, 549,
575;
Petrovčić (s.) — 185, 199, 205, 314,
316, 330, 335, 343, 404, 416, 418,
549;
Petrović dr (lekar) — 516;
Pflug Josef — 97;
Pintarić (bojnik) — 560;
Pitomača — 649;
Planin. Grabovo (s.) — 521, 526, 546,
569;
Platičevo — 426, 461, 480, 485, 507,
509, 557, 559, 577, 624;
Plazibat Ivan — 276;
Podgrađe (s.) — 508, 537;
Podravska Slatina — 644;
Podrinje — 561;
Policer (Jevrejin) — 49;
Popinci — 98, 131, 136, 141, 184, 202,
262, 279, 321, 466;
Popović Zivko — 512;
Prandanovci (s.) — 644;
Predić Mihailo — 32;
Prhovo — 98, 131, 139, 215, 466;
Princ (kapetan) — 85;
Privlaka — 498, 629, 648;
Prkovci — 469;
P_rnjavor — 125;
P_rnjavor Jazak — 438, 439;
Prnjić Anđelko — 315;
Progar — 124, 183, 186, 199, 203, 205,
213, 266, 267, 311, 312, 314, 335,
342, 405, 415, 445;
Proka Sredoje-Bata — 37, 40;
Protić Ljubiša — 22, 35, 36;
Psunj (pl.) — 232;
Puk 20 pešadijski (mađarski) — 494;
Puk 606 za osiguranje (nemački) —
591;

- Puk 734 pešadijski (nemački) — 209;
Pukovnija prva oružnička — 55;
Pukovnija četvrta oružnička — 193, 234, 308, 327, 344, 350, 358, 371, 378, 388, 399, 410, 422, 430, 435, 440, 443, 447, 454, 460, 472, 484, 503, 508, 534, 545, 567, 575, 580, 587, 610, 621, 628, 631;
Pukovnija četvrta gorska pješačka — **281, 282**;
Pukovnija zrakoplovna školska — 297;
Purešević Ratko — 32;
Pustajić Gavro — 46;
Putinci — 107, 139, 183, 337, 354, 384, 487, 557, 558, 611, 635;
- R**
- Radovanov Živko — 105;
Radulović Janko — 56;
Rajić Augustin — 362;
Rajt Franc — 11, 41;
Rajzer Andreas-Vure — 39;
Rakovac (kamenolom) — 64, 68;
Rakovac (s.) — 271, 450, 528, 582;
Rastušje — 204;
Ravan — 53, 59, 265, 272;
Reichmann (poručnik) — 101, 103;
Relić Simo — 10;
Reljin Branko — 34;
Retkovci — 562;
Riman (nemač. obavj.) — 45;
Rivica (s.) — 324, 360, 376;
Rogga Albrecht — 112;
Rogoz V. (bojnik) — 70, 181;
Rosa '—uk.) — 524;
Roz (Roš) Sofija — 182, 195;
Rukavina Anton — 16, 17;
Ruma — 51, 102, 107, 129, 137, 138, 188, 232, 319, 354, 414, 432, 467, 480, 485, 505, 558, 613, 622, 623, 624, 629, 632, 634, 635;
- S**
- Samern (zapovj. područ. redarstva) — 459, 492;
Samoš (s.) — 288;
Sartić Branko — 320;
Sava Raca — vidi Sremska Rača;
Savić Dušan — 197;
Savić Sreta-Kolja — 147;
Schäfer P. — 214;
Schmidt Anton — 367;
Seidl Adolf — 538, 612, 627;
Sekicki Iso — 38;
Sekicki Katica — 516;
Selvaris (salaš) — 195;
Servin Karl — 49;
Servo Mihajlo — 27, 28, 31;
Sibač — 98;
Sibinj — 336;
Sikirevci — 335;
Slavnić Nikola — 144;
Slavonski Brod — 537, 561, 625;
Sot (s.) — 576, 579, 633;
Sotin (s.) — 643, 644, 646, 648, 649;
Spačva — 170, 560, 562;
Srem — 18, 19, 51, 66, 70, 89, 92, 99, 107, 109, 114, 116, 125, 133, 140, 141, 145, 146, 173, 174, 212, 215, 231, 251, 252, 253, 256, 259, 261, 264, 274, 293, 295, 299, 303, 327, 333, 334, 341, 344, 347, 348, 350, 356, 358, 363, 371, 375, 378, 385, 388, 393, 397, 399, 406, 410, 422, 430, 435, 440, 447, 454, 460, 472, 484, 498, 503, 508, 525, 532, 534, 541, 545, 551, 591, 594, 632,
Srem. Laze — 436;
Sremska Mitrovica — 96, 102, 127, 131, 167, 232, 252, 253, 259, 348, 424, 437, 459, 462, 488, 528, 529, 613, 622, 623, 626, 629, 634, 636;
Sremska Rača — 235, 261, 437, 448;
Sremski Karlovci — 184, 348, 624;
Stajić Dragutin — 351;
Stanković (kap.) — 305, 307;
Stanković Timo — 17;
Stara Pazova — 153, 157, 166, 184, 201, 215, 225, 232, 273, 275, 276, 304, 336, 337, 380, 428, 463, 490, 550, 558, 573, 577, 613, 624, 630;
Stari Banovci — 154, 184, 266, 335, 373, 374, 379, 462, 463, 506, 550, 579;
Stari Divoš — 269;
Stari Mikanovci — 456, 530, 546, 564;
Stari Slankamen — 185, 197, 337, 403, 464, 490, 546, 568, 573, 628;
Stauch Philipp — 249;
Stejanovci (s.) — 98, 107, 139, 182, 195, 265, 337, 363, 366;
Stojaković Bogdan »Crni Dorđe« — 512, 513, 515, 516;
Stojaković Lazar — 512;
Stojaković Slobodan — 516;
Strašinci (s.) — 328, 462;
Stražilovo — 342;
Strecker (bojnik) — 63, 377;
Subotić Košta — 129;

Subotište (s.) — 139, 162, 184, 200, 236, 278;
Surčin — 130, 312, 316, 335, 433, 467, 491, 504, 510, 528, 535, 537, 546, 556, 569, 589, 612, 624;
Surd.uk — 135, 154, 155, 156, 182, 196, 199, 353, 393, 394, 398;
Susek (s.) — 125, 136, 159, 160, 236, 268, 328, 360, 501, 579;
Sutor Hans — 90, 91, 95, 142, 601, 613;
Svetić (oruž. nared.) — 18;
Sviloš — 10, 125, 196, 268, 526;
Svinjarevci (s.) — 505;

Š

Šakotinac — 528;
Šantaler Franc — 194;
Saregrad (s.) — 266, 530, 631;
Sašinci — 130, 235, 386, 478;
Sid — 488, 504, 509, 538, 547, 568, 579, 584, 611, 622, 623, 624, 632, 636;
Sidski Banovci — 492, 507, 509, 536, 547;
Süd Otmar — 17;
Simanovci — 137, 183, 185, 197, 198, 311, 313, 339, 416, 555, 566, 579;
Simunić (satnik) — 621;
Sipuš (ravnatelj) — 300;
Sišatovac (s.) — 62;
Siškovci — 489, 629;
Soštarić Tošo — 126;
Stab NOP odreda za Srem — 99, 294, 303;
Šulman Ruža — 23, 37;
Šuljam (s.) — 62, 101, 126, 235, 636;

T

Teodosin Bogdan — 32;
Terzin Uglješa — 32;
Tihold (general) — 309, 310;
Tisa (r.) — 46;
Tišma Toša — 27, 28;
Tomić Viktor (ustaški kapetan) — 300, 333, 347, 348, 349;
Tompojevci (s.) — 563, 564;
Torbica Drago — 34;
Tordinci (s.) — 505, 506, 529, 611;
Torza (s.) — 515;
Tömöry K. (pukovnik) — 495, 497, 520, 524, 526, 542, 551;
Tošić (partizan) — 133;
Tot (Todt ministar) — 216;
Tovarnik (s.) — 506, 507, 547, 550, 552, 562, 582, 584;
Traeger (ppuk.) — 493;
Trajković Tihomir-Džoe — 361;

Treu Rud. — 308;
Troyer Josip — 242, 322;
Trpinja — 486, 550;
Tucaković Petar — 55;
Tulić Jusuf-Todor — 27, 28;
Turinski Žarko — 23, 29, 35, 37, 40;
Turner dr Harold — 178;

U

Ugrinovci — 163, 303, 307, 311, 313, 338, 346, 360, 361, 420, 433, 444;
Ullisperger (bojnik) — 341, 396;
Urošević Nova — 133;
Uzorinac (puk.) — 187;

V

Vacibradić (satnik) — 105;
Veličković Svetislav-Cveta — 513, 514;
Velika Kikinda — 12, 33;
Velika Remeta (s.) — 382;
Veliki Bečkerek — 14, 26, 30, 33;
Veliki Radinci — 103, 107, 129, 131, 139, 201, 265, 363, 373, 446, 466, 636;
Veljković Vladimir — 280;
Veslaj (salaš) — 352, 357;
Vidali dr — 421;
Vidović Dušan-Ratko — 512, 514;
Vidović Vinko — 415;
Vindakijević (bojnik) — 59;
Vinkovci — 488, 489, 490, 537, 550, 624, 625, 636, 642, 644, 647;
Vioglavina Ivan — 23, 27, 28, 29, 30, 32, 37;
Višnjiće'vo (s.) — 56, 128, 130, 131, 261, 281, 359, 364, 376, 387, 399, 432, 448, 456, 461, 470, 563;
Vitojevci — 337;
Vizić — 638, 640;
Vodinci — 563, 564;
Voganj — 381, 437, 445, 459, 462, 471, 480, 510, 521, 531;
Vojka — 154, 227, 237, 304, 324, 331, 353, 416, 541;
Vrbanja (s.) — 342, 384, 560, 562;
Vrdnik (s.) — 61, 63, 67, 73, 110, 112, 129, 141, 143, 152, 161, 185, 203, 278, 279, 286, 338, 342, 345, 373, 382, 415, 432, 433, 452, 461, 467, 487, 489, 490, 491, 505, 547, 554, 566, 567, 569, 570, 589, 594, 611, 612, 628;
Vrdnik Majd. — 588;
Vrhovno oružničko zapovedništvo NDH — 7. 18, 62, 63, 67, 75;

Vučetinac (šuma) — 269;
Vučkovac — 429;
Vujić Lazo — 446;
Vukadin Branislav — 314;
Vukajlović Svetislav — 390;
Vukovar — 55, 125, 158, 171, 173, 196, 215, 228, 242, 526, 538, 622, 636, 637, 639, 642, 643, 645;

W

Wolf (potporuč.) — 598;

Z

Zabran (kod Surčina) — 426;
Zagajica (s.) — 288;
Zagreb — 542;
Zavidovići — 204;
Zbor drugi domobranski — 87, 150, 223, 264, 341, 356, 375, 451, 498;
Zdrug sremski — 57, 59, 60, 61, 70, 87, 219, 363, 375, 386, 451, 498, 539, 553, 559, 584, 591;
Zdrug četvrti gorski — 87, 281, 282, 285;
Zemun — 19, 137, 182, 231, 257, 310, 316, 426, 434, 541, 569, 624, 626, 632, 634;

Zličić Đorđe-Ciga — 24, 28, 40;
Zmajevac (na Fruškoj Gori) — 1 265-
Zoltag (puk.) — 518;
Zoltay (kapetan) — 495, 497 522
526, 533, 542, 551;
Zrenjanin Zarko-Uča — 22, 27, 28
29, 36, 37;
Zvornik — 636, 637, 638, 639 645
646, 647;

Ž

Zabalj — 20, 24, 26, 43;
Žigić Mitar — 351;
Živanović Nikola-Nikica — 77;
Živanović Voja-Đžokej — 596;
Župunski Ivan — 55;
Župunski Grujica — 56;
Župunski Marinko — 55;
Župunski Stevan — 55, 56;

Spiskovi lica koja je okupator obesio ili streljao nalaze se na sledećim stranicama ove knjige: 13, 31, 32, 78, 79, 80, 81, 82, 171, 172, 242, 243, 244, 245, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 367, 368, 369, 370, 459, 492, 552.

S A D R Ž A J

BORBE U VOJVODINI 1941—1944 GOD.

Dokumenta, okupatorskih i kvislinških jedinica

	Strana
Napomena Redakcije — — — — —	7
Izveštaj Oružničkog zapovedništva od 12 septembra 1941 god. Ministarstvu domobranstva NDH o sukobu sa Fruškogorskim NOP odredom kod Grgurevaca — — — — —	9
Saopštenje podbana za Banat od 13 septembra 1941 god. o streljanju simpatizera i pripadnika NOP-a u Melencima, Kumanima i Mokrinu — — — — —	11
Saopštenje podbana za Banat od 19 septembra 1941 god. o streljanju 12 simpatizera i pripadnika NOP-a u Vel. Bečkereku	14
Izveštaj Oružničke postaje iz Petrovaradina od oktobra 1941 god. zapovedniku mesta o hapšenju pripadnika NOP-a u Petrovaradinu — — — — —	15
Izveštaj Vrhovnog oružničkog zapovedništva od 19 oktobra 1941 god. Ministarstvu hrvatskog domobranstva o priključenju istočnog Srema Nezavisnoj Državi Hrvatskoj — — —	18
Izveštaj šefa mađarskog Generalštaba od 9 januara 1942 god. nemačkim vojnim vlastima u Banatu o situaciji u Zabiju	20
Izveštaj prefekta policije od 15 januara 1942 god. Krajskomandanturi. u Vel. Bečkereku o situaciji u Banatu — — —	26
Izveštaj šefa policijske bezbednosti od 25 februara 1942 god. Ministarstvu spoljnih poslova u Berlinu o situaciji u Bačkoj	42
Izveštaj nemačkog obaveštajca od 7 marta 1942 god. Ministarstvu spoljnih poslova u Berlinu o pokoljima koje su Mađari izvršili u Čurugu i Novom Sadu — — — — —	45
Izveštaj Mesne nemačke narodne grupe iz Rume od 11 marta 1942 god. Voćstvu Nemačke narodne grupe u Osijeku o napadu partizana na Neradin — — — — —	51
Izveštaj vođe Mesne grupe nemačke manjine od 12 marta 1942 ¹ god. zemaljskom vođi nemačke manjine o situaciji u Iločkom srezu — — — — —	52
Izveštaj Prve oružničke pukovnije od 16 marta 1942 god. Vrhovnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana na području Vukovara — — — — —	55
Izveštaj Sremskog zdruga od 31 marta 1942 god. Zapovedništvu Drugog domobranskog zbora o borbama s partizanima od 9 do 25 marta — — — — —	57

	Strana
Izveštaj Sremskog zdruga od 1 maja 1942 god. Zapovedništvu drugog domobranskog zboru o dejstvima protiv partizana od 16 do 20 aprila — — — — — — — — — —	gj
Izveštaj ravnatelja rudnika Vrdnik od 15 maja 1942 god. Ministarstvu šumarstva NDH o napadu partizana na Ledince i Vrdnik — — — — — — — — — —	gg
Oglas nemačkog komandanta oružanih snaga u Sremu od 6 juna 1942 god. o ograničenju kretanja civilnog stanovništva na području Fruške Gore — — — — — — — — — —	6g
Izveštaj oružničke postaje iz Vrdnika od 8 juna 1942 god. Zapovedništvu Četvrte oružničke pukovnije o dolasku Nemaca u selo i rušenju kuća partizanskim porodicama — — — — —	67
Izveštaj Paveličevog oficira za vezu kod nemačkog vojnog zapovednika Srbije od 9 juna 1942 god. o streljanju civilnog stanovništva u selu Grgurevci od strane Nemaca — — — — —	69
Izveštaj oružničke postaje iz Vrdnika od 11 juna 1942 god. o ubijanju civilnog stanovništva u selu Jazak od strane Nemaca — — — — — — — — — —	73
Izveštaj Vrhovnog oružničkog zapovedništva od 11 juna 1942 god. Glavnom stanu Poglavnika o zločinima nemačke vojske u selu Grgurevci — — — — — — — — — —	75
Saopštenje Policijske prefektуре za Banat od 21 juna 1942 god. o vešanju 50 komunista i simpatizera NOP-a u Pančevu, Perlezu i Melencima — — — — — — — — — —	77
Izveštaj komandanta Drugog nemačkog pripravnog bataljona od 25 juna 1942 god. o formiranju Četvrte i Pete čete — — — — —	85
Naređenje Zapovednika Drugog domobranskog zboru od 2 jula 1942 god. da se Sremskom zdrugu proširi operativno područje — — — — —	87
Izveštaj Okružnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 5 jula 1942 god. vodi Nemačke narodne grupe za NDH o situaciji u Fruškoj Gori — — — — — — — — — —	88
Izveštaj Okružnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 6 jula 1942 god. vodi Nemačke narodne grupe za NDH o napadu partizana na četu domobrana iz Petrovaradina — — — — —	90
Izveštaj Okružnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 6 jula 1942 god. vodi Nemačke narodne grupe za NDH o situaciji u Sremu — — — — — — — — — —	92
Izveštaj Mesnog rukovodstva Nemačke narodne grupe iz Sremske Mitrovice od 16 jula 1942 god. Štabu nemačke narodne grupe u Osijeku o paljenju žita od strane partizana — — — — —	96
Izveštaj Mesne nemačke oružane grupe iz Rume od 16 jula 1942 god. voćstvu narodne grupe u Osijeku o uništavanju vršalica i paljenju žita od strane partizana — — — — — — — — — —	98
Izveštaj Četvrte čete od 16 jula 1942 god. Štabu Drugog pripravnog bataljona Nemačke narodne grupe o dejstvima partizana na prostoru Fruške Gore — — — — — — — — — —	100
Izveštaj komandanta Drugog pripravnog bataljona Nemačke narodne grupe od 16 jula 1942 god. voćstvu Nemačke narodne grupe u Osijeku o situaciji na području Srem. Mitrovice i Rume — — — — — — — — — —	102
Izveštaj Zapovedništva Oružničkog krila iz Vukovara od 17 jula 1942 god. Zapovedništvu Drugog domobranskog zboru o situaciji u Sremskomitrovačkom srezu — — — — — — — — — —	105

	Strana
Izveštaj Okružnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 18 jula 1942 god. vođi Nemačke narodne grupe o dejstvima partizana u Sremu — — — — —	107
Izveštaj Pete čete od jula 1942 god. komandantu Drugog nemačkog pripravnog bataljona o dejstvima Nemaca i ustaša protiv partizana na prostoru Fruške Gore — — — — —	110
Depeša nemačkog poslanika i policiskog atašea u NDH od 21 jula 1942 god. Glavnoj upravi državne bezbednosti Rajha o pripremama za hapšenje pripadnika i simpatizera NOP-a —	114
Izveštaj Okružnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 21 jula 1942 god. Zemaljskom rukovodstvu Nemačke narodne grupe o paljenju žita od strane partizana u blizini Indije — — — — —	115
Izveštaj nemačkog komandanta garnizona Ilok od jula 1942 god. Zemaljskom voćstvu Nemačke narodne grupe u Osijeku o situaciji u Sremu — — — — —	116
Izveštaj Sekretarijata Ministarstva unutrašnjih poslova NDH od 28 jula 1942 god. Ministarstvu domobranstva o napadu partizana na selo Krčedin — — — — —	119
Izveštaj Mesnog rukovodstva Nemačke narodne grupe iz Indije od 31 jula 1942 god. vođi Nemačke narodne grupe u Osijeku o paljenju žita od strane partizana — — — — —	124
Izveštaj Velike župe iz Vukovara od avgusta 1942 god. o dejstvima partizanskih jedinica u Sremu od 30 juna do 30 jula —	125
Izjava ustaških funkcionera od 4 avgusta 1942 god. o situaciji u Rumi i okolini — — — — —	138
Mesečni izveštaj okružnog rukovodioca Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 5 avgusta 1942 god. vođi Nemačke narodne grupe u Osijeku o situaciji u Sremu — — — — —	140
Izveštaj komandira Pete čete Drugog nemačkog pripravnog bataljona od 5 avgusta 1942 god. o napadu partizana na skladište municije u blizini Vrdnika — — — — —	143
Izveštaj državnog sekretara NDH od 6 avgusta 1942 god. Glavnom stanu Poglavnika o prilikama u Sremu — — — — —	145
Izveštaj Oružničkog krila iz Zemuna od 7 avgusta 1942 god. Zapovedništvu Drugog domobranskog zbora o dejstvima partizana — — — — —	150
Izveštaj sreskog načelnika od 8 avgusta 1942 god. rukovodstvu Nemačke narodne grupe u Osijeku o dejstvima partizana u Staropazovačkom srezu — — — — —	153
Izveštaj Zapovedništva pripremnih bojni Velike župe Vuke iz Vukovara od 10 avgusta 1942 god. Ustaškoj nadzornoj službi o dejstvima partizana na području Župe — — — — —	158
Saopštenje Pokretnog prekog suda Velike župe Vuke iz Vukovara od 12 avgusta 1942 god. o streljanju pripadnika i simpatizera NOP-a — — — — —	171
Izveštaj oficira za vezu NDH kod nemačkog zapovednika Srbije od 14 avgusta 1942 god. Ministarstvu domobranstva NDH o pripremama za čišćenje istočnog Srema — — — — —	174
Izveštaj Mesnog zapovedništva iz Zemuna od 15 avgusta 1942 god. Ministarstvu domobranstva NDH o dejstvima partizana —	182
Izveštaj Ustaškog logora iz Rume od 17 avgusta 1942 god. Ministarstvu domobranstva NDH o dejstvima partizana — —	188

	Strana
Izveštaj Zapovedništva Četvrte oružničke pukovnije od 17 avgusta 1942 god. Vrhovnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana od 17 jula do 9 avgusta — — —	193
Zapovest komandujućeg generala i zapovednika okupirane Srbije od 21 avgusta 1942 god. nemačkim i ustaškim jedinicama o obrazovanju grupe »Borovski« i ofanzivi protiv partizana na Fruškoj Gori — — — — — — — — — —	208
Izveštaj Četvrte čete od 22 avgusta 1942 god. Štabu Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« o napadu Nemaca na partizanske položaje južno od Ležimira — — — — —	211
Izveštaj Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« od avgusta 1942 god. voćstvu Nemačke narodne grupe o situaciji u jugoistočnom Sremu — — — — — — — — — —	212
Izveštaj velikog župana iz Vukovara od avgusta 1942 god. nemačkom Ministarstvu inostranih poslova o situaciji u Sremu	215
Bojna relacija Sremskog zdruga od 25. avgusta 1942 god. Zapovedništvu Drugog domobranskog zbora o ofanzivi protiv partizana na Fruškoj Gori od 10 do 17 jula — — — — —	219
Izveštaj sreskog načelnika od 26 avgusta 1942 god. voćstvu Nemačke narodne grupe o dejstvima u Staropazovačkom srezu	225
Izveštaj Mesne nemačke narodne grupe iz Morovića od avgusta 1942 god. voćstvu Nemačke narodne grupe o napadima partizana na Morović — — — — — — — — — —	229
Depeša nemačkog poslanika u NDH od 27 avgusta 1942 god. Glavnoj upravi državne bezbednosti Rajha o hapšenjima pripadnika i simpatizera NOP-a u Sremu — — — — —	231
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 28 avgusta 1942 god. Vrhovnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana od 10 do 24 avgusta — — — — — — — — — —	234
Izveštaj Sekretarijata Ministarstva unutrašnjih poslova od 31 avgusta 1942 god. Ministarstvu domobranstva NDH o napadu partizana na Bukovac i Ledince — — — — — — — — — —	239
Obaveštenje Velike župe Vuke iz Vukovara od 3 septembra 1942 god. o streljanju 50 pripadnika i simpatizera NOP-a —	242
Depeša nemačkog poslanika u NDH od 4 septembra 1942 god. Glavnoj upravi državne bezbednosti o rezultatima ofanzive protiv partizana u Fruškoj Gori — — — — — — — — — —	246
Izveštaj Pete čete od 4 septembra 1942 god. komandantu Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« o dejstvima čete za vreme ofanzive na Fruškoj Gori — — — — — — — — — —	247
Izveštaj Četvrte čete od 5 septembra 1942 god. Štabu Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« o učešću u ofanzivi na Fruškoj Gori — — — — — — — — — —	249
Izveštaj policiskog atašea pri Nemačkoim poslanstvu u NDH od 9 septembra 1942 god. Glavnoj upravi državne bezbednosti o namerama vlade NDH da iz Srema iseli srpski živalj —	251
Izveštaj Nemačkog poslanstva u NDH od 11 septembra 1942 god. Ministarstvu spoljnih poslova Rajha o pokolju Srba u Sremu	252
Izveštaj Pomorsko-redarstvenog odeljenja od 14 septembra 1942 god. Glavnom stožeru domobranstva NDH o situaciji u Sremu	253
Izveštaj Nemačkog poslanstva u NDH od 22 septembra 1942 god. Ministarstvu spoljnih poslova Rajha o pokolju Srba u Sremu	259

	Strana
Izveštaj Sekretarijata Ministarstva unutrašnjih poslova NDH od 23 septembra 1942 god. Glavnom stanu poglavnika o situaciji na području Fruške Gore — — — — — — — — — —	260
Dnevni ratni izveštaji Glavnog stožera domobranstva u vremenu od 13 marta do 24 septembra 1942 god. o akcijama Drugog domobranskog zbora protiv partizanskih jedinica u Sremu	264
Izveštaj sreskog načelnika iz St. Pazove od 5 oktobra 1942 god. o situaciji u istočnom Sremu — — — — — — — — — —	274
Bojna relacija Drugog domobranskog zbora o ofanzivi Nemaca i ustaša protiv partizana u Fruškoj Gori avgusta 1942 godine	278
Izveštaj komandanta Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« od 8 oktobra 1942 god. o rasporedu i dejstvima svoje jedinice — — — — — — — — — —	286
Saopštenje Policijske prefektуре za Banat od 14 oktobra 1942 god. o vešanju 50 pripadnika i simpatizera NOP-a u Samošu, ZagajicM Gaju — — — — — — — — — —	288
Izveštaj Nemačke narodne grupe iz Erdevikā od 20 oktobra 1942 god. Zemaljskom voćstvu u Osijeku o pojavi veće grupe partizana — — — — — — — — — —	293
Bojna relacija Drugog domobranskog zbora o dejstvima ustaških 1 domobranskih jedinica protiv partizana u Sremu septembra 1942 godine — — — — — — — — — —	295
Izveštaj Sekretarijata Ministarstva unutrašnjih poslova od 30 oktobra 1942 god. Ministarstvu domobranstva NDH o raspoloženju naroda u Sremu — — — — — — — — — —	299
Izveštaj Nemačke narodne grupe od 4 novembra 1942 god. o situaciji u istočnom Sremu — — — — — — — — — —	303
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 7 novembra 1942 god. Glavnom stožeru domobranstva NDH o pripremama Nemaca za novu ofanzivu — — — — — — — — — —	308
Izveštaj Oblasnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 10 novembra 1942 god. o dejstvima partizana u Zemunskom srezu od 1 jula do 31 oktobra — — — — — — — — — —	310
Izveštaj Sekretarijata Ministarstva unutrašnjih poslova NDH od 10 novembra 1942 god. Glavnom stanu poglavnika o situaciji u Rumskom srezu — — — — — — — — — —	319
Izveštaj Mesnog zapovedništva iz Zemuna od 13 novembra 1942 god. Ministarstvu domobranstva NDH o dejstvima partizana od 29 oktobra do 8 novembra — — — — — — — — — —	323
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 15 novembra 1942 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu od 15 oktobra do 15 novembra — — — — — — — — — —	327
Izveštaj Nemačkog poslanstva u NDH od 21 novembra 1942 god. Ministarstvu spoljnih poslova Rajha o pokolju Srba u Sremu	333
Izveštaj Mesnog zapovedništva iz Zemuna od 29 novembra 1942 god. Ministarstvu domobranstva NDH o dejstvima partizana u istočnom Sremu — — — — — — — — — —	334
Bojna relacija Drugog domobranskog zbora o dejstvima protiv partizana u Sremu oktobra 1942 godine — — — — — — — — — —	341
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 15 decembra 1942 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu od 18 novembra do 7 decembra — — — — — — — — — —	344

	Strana
Izveštaj Nemačkog poslanstva u NDH od 11 januara 1943 god. Ministarstvu spoljnih poslova u Berlinu o pokolju Srba u Sremu — — — — — — — — — —	347
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 16 januara 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu od 21 decembra 1942 do 8 januara 1943 godine	350
Izveštaj Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« od januara 1943 god. voćstvu Nemačke narodne grupe o napadu partizana na selo Deč — — — — — — — — — —	355
Bojna relacija Drugog domobranskog zbora o dejstvima protiv partizana u Sremu decembra 1942 godine — — — — —	356
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 15 februara 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu od 1 do 15 februara — — — — — — — —	358
Bojna relacija Sremskog zdruga od 15 februara 1943 god. Drugom domobranskom zboru o dejstvima partizana u Sremu januara 1943 godine — — — — — — — — — —	363
Izveštaj Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« od februara 1943 god. o hapšenjima pripadnika NOP-a od strane Nemaca — — — — — — — — — —	365
Saopštenje Policiške prefektуре za Banat od 26 februara 1943 god. o streljanju 50 pripadnika i simpatizera NOP-a u Beloj Crkvi — — — — — — — — — —	367
Izveštaj Četvrte-oružničke pukovnije od 27 februara 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	371
Bojna relacija Sremskog zdruga od 14 marta 1943 god. Drugom domobranskom zboru o dejstvima nemačkih i ustaško-domobranskih jedinica protiv partizana — — — — — — — —	375
Petnaestodnevni izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 14 marta 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	378
Izveštaj Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« od 22 marta 1943 god. o situaciji u Sremu — — — — — — — —	385
Petnaestodnevni izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 27 marta 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	388
Izveštaj oficira za vezu Mesnog zapovedništva u Zemunu od 2 aprila 1943 god. Ministarstvu oružanih snaga NDH o jačanju partizana u Sremu — — — — — — — — — —	39
Izveštaj Drugog pripravnog bataljona »General Laudon« od 2 aprila 1943 god. o dejstvima protiv partizana u Sremu — — — — —	397
Petnaestodnevni izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 15 aprila 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	399
Pismo pripadnika Nemačke narodne grupe od 16 aprila 1943 god. nemačkom poslaniku u NDH o prilikama u Sremu — — — — —	406
Petnaestodnevni izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 30 aprila 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	410
Izvodi iz izveštaja Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH od 1 aprila do 13 maja 1943 godine — — — — —	418

	Strana
Petnaestodnevni izveštaj 4 oružničke pukovnije od 15 maja 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	422
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 30 maja 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	430
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 10 juna 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	435
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 juna 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — — — — — — —	440
Izveštaj Oblasnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 7 jula 1943 god. o dejstvima partizana u Rumskom i Zemunskom srezu — — — — — — — — — —	444
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 10 jula 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — — — — — — —	447
Bojna relacija Sremskog zdruga od 13 jula 1943 god. Zapovedništvu Drugog domobranskog zbora o dejstvima partizana	451
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 jula 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima partizana u Sremu — — — — — — — — — —	454
Saopštenje Područnog redarstva iz Osijeka o vešanju 26 pripadnika i simpatizera NOP-a — — — — — — — — — —	459
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 10 avgusta 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV i akcijama paljenja žita u Sremu — — — — — — — — — —	460
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 avgusta 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — — — — — — —	472
Izveštaj Oblasnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 1 septembra 1943 god. o dejstvima partizana u Staropazovačkom, Rumskom li Mitrovačkom srezu — — — — — — — — — —	479
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 septembra 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — — ^ — — — — — — — — — —	484
Saopštenje Područnog redarstva iz Osijeka od 9 oktobra 1943 god. o vešanju 20 simpatizera i pripadnika NOP-a — — — — — — — — — —	492
Naređenje Komande Petog mađarskog korpusa od 13 oktobra 1943 god. Komandi Trinaeste pešadijske divizije da obezbedi granice i spreči prelaz jedinica NOV na mađarsku teritoriju	493
Dopunsko naređenje Petog mađarskog korpusa od 14 oktobra 1943 god. Trinaestoj pešadijskoj diviziji da obezbedi granicu i spreči prelaz jedinica NOV na mađarsku teritoriju — — — — — — — — — —	496
Bojna relacija Sremskog zdruga od 15 oktobra 1943 god. Zapovedništvu Drugog domobranskog zbora o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — — ^ — — — — — — — — — —	498
Izveštaj Prve kozačke Belogardejske brigade od 18 oktobra 1943 god. Prvoj kozačkoj diviziji o dejstvima protiv jedinica NOV na području Fruške Gore — — — — — — — — — —	500

	Strana
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 26 oktobra 1943 god. Glavnom oružničkom zapovedništvu NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — —	513
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 10 novembra 1943 god. Pretsedništvu vlade NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu	508
Informativni izveštaj Petog mađarskog korpusa od 21 novembra 1943 god. Trinaestoj pešadiskoj brigadi o stanju partizanskog pokreta u Bačkoj — — — — —	511
Izveštaj Trinaeste mađarske brigade od 23 novembra 1943 god. Komandi Petog mađarskog korpusa o situaciji u pograničnom pojasu — — — — —	519
Naređenje Petog mađarskog korpusa od 27 novembra 1943 god. Trinaestoj pešadiskoj diviziji da obezbedi granicu i spreči prelaz jedinica NOV iz Srema u Bačku — — — — —	521
Naređenje 16 mađarskog graničnog bataljona od 27 novembra 1943 god. Biciklističkoj četi da bude pripremljena da spreči prelaz jedinica NOV iz Srema u Bačku — — — — —	523
Obaveštenje Petog mađarskog korpusa od 29 novembra 1943 god. Trinaestoj pešadiskoj diviziji o situaciji u Sremu — —	525
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 29 novembra 1943 god. Glavnom oružništvu NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — —	527
Obaveštenje Petog mađarskog korpusa od 1 decembra 1943 god. Trinaestoj pešadiskoj diviziji o situaciji u Sremu — —	532
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 10 decembra 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — —	534
Bojna relacija Sremskog zdruge od 16 decembra 1943 god. Zapovedništvu II zbornog područja o dejstvima jedinica NOV	539
Obaveštenje Petog mađarskog korpusa od 18 decembra 1943 god. Trinaestoj pešadiskoj diviziji o situaciji u Sremu — —	541
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 decembra 1943 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Sremu — — — — —	545
Obaveštenje Petog mađarskog korpusa od 23 decembra 1943 god. Trinaestoj pešadiskoj diviziji o situaciji u Sremu — —	551
Obaveštenje Područnog redarstva iz Osijeka od decembra 1943 god. o vešanju 15 pripadnika i simpatizera NOP-a — —	552
Bojna relacija Sremskog zdruge od 8 januara 1944 god. Zapovedništvu Drugog domobranskog područja o dejstvima jedinica NOV — — — — —	553
Izveštaj Oblasnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 13 januara 1944 god. o dejstvima jedinica NOV u decembru 1943 godine — — — — —	555
Izveštaj Oblasnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 4 februara 1944 god. o dejstvima jedinica NOV —	557
Bojna relacija Sremskog zdruge od 9 februara 1944 god. Zapovedništvu Drugog zbornog područja o dejstvima jedinica NOV	559

	Strana
Izveštaj Okružne uprave Nemačke narodne grupe za Srem od 14 februara 1944 god. o dejstvima jedinica NOV — — —	561
Izveštaj Oblasnog rukovodstva za istočni Srem od 19 februara 1944 god. o dejstvima jedinica NOV — — — — —	565
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 februara 1944 god. Glavnom zapovedništvu NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	567
Izveštaj Oblasnog rukovodstva Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 17 marta 1944 god. o dejstvima jedinica NOV —	571
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 marta 1944 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	575
Naređenje rukovodstva Nemačke narodne grupe iz Osijeka od 3 aprila 1944 god. Oblasnom rukovodstvu za istočni Srem da dostavi izveštaj o dejstvima jedinica NOV — — — —	579
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 10 aprila 1944 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	580
Bojna relacija Sremskog zdruga od 14 aprila 1944 god. Zapovedništvu Drugog zbornog područja o dejstvima protiv jedinica NOV — — — — — — — — — —	584
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 aprila 1944 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	587
Naređenje komandanta 811 nemačkog bataljona za osiguranje od 12 maja 1944 god. komandirima četa za raspored svojih jedinica — — — — — — — — — —	590
Izveštaj Treće čete od 18 maja 1944 god. 811 nemačkom bataljonu o dejstvima protiv jedinica NOV u jugoistočnom Sremu	591
Bojna relacija Sedmog posadnog zdruga od 12 juna 1944 god. Zapovedništvu Drugog zbornog područja o dejstvima protiv jedinica NOV u Sremu — — — — — — — — — —	594
Izveštaj Nemačke narodne grupe u Banatu od 1 jula 1944 god. Zemaljskom voćstvu narodne grupe o naoružanju svojih jedinica — — — — — — — — — —	597
Izveštaj Okružne uprave Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 14 jula 1944 god. Nemačkoj narodnoj grupi u NDH o napadu jedinica NOV na selo Čalmu — — — — — — —	598
Izveštaj o brojnom stanju i naoružanju jedinica Nemačke narodne grupe u Banatu od 15 jula 1944 godine — — — — —	602
Pismo Nemačke narodne grupe od 24 jula 1944 god. vođi Narodne grupe za Banat o potrebama da se dodeli oružje i radiostanice	608
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 25 jula 1944 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	
Izveštaj Okružne uprave Nemačke narodne grupe za istočni Srem od 27 jula 1944 god. o paljenju žita od strane pripadnika NOV i PO — — — — — — — — — —	613

	Strana
Naređenje komandanta područja za osiguranje Srema od 5 avgusta 1944 god. potčinjenim jedinicama za napuštanje zaprečne linije na Bosutu — — — — — — — — — —	
Izveštaj zapovednika Podoficirske tehničke škole od 10 septembra 1944 god. Sreskom načelstvu u Sremskim Karlovcima o predaji pitomaca i domobrana jedinicama NOV Vojvodine —	616
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 30 septembra 1944 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	621
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 10 oktobra 1944 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	628
Izveštaj Četvrte oružničke pukovnije od 26 oktobra 1944 god. Glavnom zapovedništvu oružništva NDH o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	631
Izvod iz dnevnih izvješća Operativnog odeljenja Ministarstva oružanih snaga NDH od 5 oktobra do 31 decembra 1944 god. o dejstvima jedinica NOV u Vojvodini — — — — — — — — — —	633
Registar — — — — — — — — — —	651